ABC Amber Palm Converter, http://www.processtext.com/abcpalm.html

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Pratchett Terry\Pratchett Terry - Úžasná Zeměplocha - 29 - Podivný regiment.pdb

PDB Name: zdroj
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 16.8.1973
Modification Date: 16.8.1973
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Terry Pratchett

PODIVNÝ REGIMENT

TALPRESS

Apoléna si před zrcadlem stříhala vlasy a cítila se mírně provinile, protože se při tom vůbec necítila provinile. Měla to být jedna z jejích největších ozdob. Všichni říkali, jak jsou krásné, ale při práci je stejně nosila v síťce - a pracovala prakticky pořád. Vždycky si říkala, že je pro ni takových vlasů vlastně škoda. Stejně ale pečlivě dbala na to, aby zlaté prameny jeden po druhém dopadaly na malou plachetku, kterou si před sebou právě k tomuto účelu rozložila.

Pokud by byla vůbec ochotná připustit nějakou silnou emoci, pak by přiznala, jak těžce je dotčena tím, že vlastně stačí změna účesu k tomu, aby se mohla vydávat za mladíka. Nemusela si ani stahovat hruď, což, jak slyšela, byla v podobných případech obvyklá praxe. Příroda sama už dohlédla na to, aby v této oblasti neměla žádné potíže.

Výsledný efekt po použití nůžek byl... poněkud neuspořádaný, ale nebylo to horší než většina pánských sestřihů v okolí. Bude to dobré. Cítila vzadu na krku chlad, ale nový sestřih za to mohl jen zčásti. Mrazilo ji především kvůli Pohledu.

Ze svého místa nad postelí ji pozorovala Vévodkyně.

Byl to mizerný dřevořez, ručně kolorovaný převážně modrou a červenou barvou. Zobrazoval obyčejnou ženu ve středním věku, jejíž povadlý obličej, ustupující brada a mírně vypoulené oči by mohly cynikovi vnuknout myšlenku, že tady někdo oblékl do ženských šatů velkou rybu, ale umělci se podařilo spolu s podivným prázdným výrazem zachytit ještě něco jiného. Některé obrazy mají oči, které vás sledují místností sem a tam, tenhle měl oči, které pronikaly přímo vámi. Byl to obličej, který byste našli v každé domácnosti. V Borogravii jste vyrůstali pod dohledem Vévodkyně.

Apoléna věděla, že její rodiče mají další takový obrázek v ložnici, a vzpomínala, jak její matka, když ještě byla naživu, měla ve zvyku se před tím portrétem každý večer uklonit. Natáhla se a obrátila obrázek lícem ke stěně. Něco v hlavě jí

říkalo ne. To už je dávno překonané. Rozhodla se.

Pak se oblékla do šatů svého bratra, pečlivě přesypala obsah plachetky do malého sáčku, který pak uložila spolu s několika kousky náhradního oblečení na dno cestovního vaku. Na postel položila lístek, hodila si vak přes rameno a vylezla z okna. Tedy, přesněji řečeno, z okna vylezla Apoléna, na zem pod okny už lehce seskočil Oliver.

Úsvit právě měnil temnotu na černobílý obraz, když přeběhla vnitřní dvůr. Vévodkyně ji pozorovala i z vývěsního štítu hostince. Otec byl velký loajalista, alespoň do té doby, než zemřela Apolénina matka. Letos už vývěsní štít nikdo nepřelakoval a náhodný cákanec ptačího trusu způsobil, že Vévodkyně šilhala.

Apoléna se přesvědčila, že verbířská kára, s níž přijel seržant, je stále ještě před vchodem do baru. Vůz byl ozdoben několika praporci a zástavami, které byly ještě odpoledne pestré a veselé, ale teď ztmavly a zplihly nočním deštěm. Podle toho, jak velký tlustý seržant vypadal, to bude trvat ještě celé hodiny, než se vypraví na další cestu. Měla spoustu času. Vypadal jako člověk, který se rád pomalu a důkladně nasnídá.

Proklouzla brankou v zadní zdi a namířila vzhůru do kopce. Nahoře se na okamžik zastavila a přelétla pohledem probouzející se městečko. Z několika komínů už stoupal kouř, ale protože v hostinci vždycky vstávala jako první Apoléna a vyháněla chasu z postelí, byl hostinec stále ještě temný, tichý a ponořený do hlubokého spánku. Věděla, že vdova Škrabáčková u nich zůstala přes noc ("v tomhle dešti přece nemůže jít domů" jak říkal Apolénin otec), a doufala, že tam vdova v otcově zájmu bude zůstávat všechny noci. V městečku bylo vdov dostatek, ale Eva Škrabáčková byla ženská s upřímným srdcem, která navíc pekla jako cukrářský mistr. Matčina dlouhá nemoc a Pavlova dlouhá nepřítomnost otci ubraly velký kus elánu. Apoléna byla ráda, že se našel někdo, kdo mu ho alespoň část vrátí. Staré klepny, které denně vyhlížely z oken, si mohou šeptat, ukazovat a pomlouvat, ale to dělaly vždycky. Nikdo už je stejně neposlouchal.

Přesunula pohled. Z prádelny Dívčí pracovní školy už stoupaly pára a kouř. Budova školy se tyčila na jednom konci městečka podobná hrozbě - velká, pochmurná, šedivé zdi přerušované úzkými okny. Když byla malá, říkali jí, že to je místo, kam se dostanou všechna Zlá děvčata. Podstatu slova "zlá" jí nikdo nevysvětlil a ve věku pěti let si malá Apolénka myslela, že zlá jsou ta děvčata, která nejdou spát, když jim to rodiče nařídí. V osmi se dozvěděla, jak velké má štěstí, že ji tam rodiče nedají za to, že koupila bratrovi vodové barvičky.

Zapomeň, žes kdy byla Apoléna. Mysli, že jsi mladík, mysli jako mladík. Pouštěj hlasitě větry a projevuj uspokojení nad dobře vykonaným dílem, hlučně a dlouze říhej, pohybuj se jako loutka, které někdo přestřihl pár nití, nikdy nikoho neobjímej, a když potkáš přítele, párkrát si do něj uhoď. Těch několik let, co obsluhovala za pultem, jí poskytlo obrovské množství studijního materiálu. Rozhodně neměla alespoň problém nehoupat se v bocích. I tady na ní Příroda dost ušetřila.

Taky musela co nejrychleji ovládnout chůzi mladých mužů. Tedy - ženy kývaly jen boky. Mladí muži... ti kývali vším od ramen dolů. Na to člověk potřebuje pěkný kus prostoru, pomyslela si. Jeden při tom vypadá větší, jako když se kocour načepýří a začne mrskat ocasem. Viděla toho v hospodě až až. Mladíci se snažili vypadat co největší v jakémsi pudu sebeobrany proti všem těm ostatním velkým mladíkům v místnosti. Jsem zlý, jsem divoký, jsem ledově klidný, chladný jako pivo od ledu a naše máma chce, abych byl nejpozději v devět doma...

Takže se na to podívejme... paže od těla, jako kdybych držela dva pytlíky s moukou... dobře. Ramena rozkývat, jako kdyby se prodírala davem... tak. Ruce mírně pokrčeny v loktech a hýbat rameny, jako kdyby prsty svírala dvě kliky připevněné z každé strany těla kousek pod pasem... jasně. Nohy se pohybují volně a mírně pokrčené do boku jako u opic... výborně.

Několik metrů to fungovalo skvěle, ale pak se něco pokazilo a zmatené svaly, nezvyklé na podobné výkony, ji odhodily do křoví. Pak už to prostě vzdala.

Zatímco Apoléna spěchala lesní pěšinou, bouře se vrátila; točila se někdy nad horami celé dny. Naštěstí alespoň tady nahoře se stezka nezměnila na blátivé koryto a stromy pořád ještě měly tolik listí, že jí poskytovaly alespoň částečnou ochranu. Stejně neměla čas čekat, až se počasí umoudří. Měla před sebou dlouhou cestu. Skupina verbířů se přes řeku přepraví na převozní pramici, jenže Poly znali všichni převozníci jako svoje boty a strážní by chtěli vidět její cestovní povolení, které samozřejmě Apol... tedy Oliver Zpěváček neměl. To znamenalo dlouhou obchůzku až k trollímu mostu ve Vyblöji. Trollům připadali všichni lidé stejní, a protože neuměli číst, mohla prohlásit za cestovní povolení jakýkoliv kus papíru. Pak se vrátí borovým lesem na druhém břehu zpět do Chamragy. Verbíři se tam musí zastavit na noc, ale jinak patřila vesnice k těm zapomenutým místům, která byla na mapě jen proto, aby se kartografové nemuseli stydět za to, že tam je tak velký prostor bez jediné značky. V Chamragy ji nikdo neznal. Nikdo tam nechodil. A odtamtud už teprve ne. Byl to dokonalý Zapadákov.

V duchu si spokojeně pomyslela, že je to přesně takové místo, jaké potřebuje. Verbíři se tam jistě zastaví a ona se dá zapsat. Byla si stoprocentně jistá, že ten velký tlustý seržant a jeho umaštěný malý desátník si ji nespojí s dívkou, která je včera večer obsluhovala. Nebyla, jak se říkalo, žádná výjimečná krasavice. Desátník se jí sice pokusil štípnout do zadku, ale to bylo spíše ze zvyku, jako když někdo odhání hmyz, a kromě toho tam na pořádné štípnutí nebylo ani dost materiálu.

Sedla si na kopec nad přívozem a dopřála si poněkud opožděné snídaně, která se skládala z několika studených brambor a kousku trvanlivé klobásy, a při tom pozorovala, jak se verbíři s károu převážejí na druhý břeh. Za vozem nešel nikdo. Tentokrát se v Muňkulu nedal naverbovat jediný mladík. Lidé se verbířům vyhýbali. Za posledních několik let odešlo příliš mnoho mladých mužů a málokterý z nich se vrátil. A ti, kteří se přece jen objevili, už často zdaleka nebyli celí muži. Desátník si mohl do svého bubnu bušit dle libosti. Muňkulu docházeli synové skoro stejně rychle, jak v něm přibývalo vdov.

Odpoledne bylo podmračené a vlhké, z bahna, které zůstalo po včerejším dešti, se pařilo a cestou od keře ke keři Apolénu provázela pěnkava borovníček. Zanedlouho dívka dorazila k trollímu mostu, který křižoval řeku v úzké

soutěsce. Byla to úzká, téměř elegantní stavba a říkalo se, že balvany vůbec nejsou spojovány maltou. Také se říkalo, že váha mostu ho vlastně kotví na obou stranách do skalní stěny. Mluvilo se o něm jako o jednom z divů světa, až na to, že většina místních lidí už se dávno přestala divit čemukoliv a o to, že existuje nějaký svět, se vůbec nestarala. Přechod přes most stál jednu penci, a pokud jste s sebou měli kozlíka*, pak sto zlatých. Když byla Apoléna zhruba v půli, naklonila se přes kamenné zábradlí a tam dole, v nesmírné hloubce, viděla káru, která se pomalu šinula po úzké cestě těsně nad zpěněnou vodou.

Skoro celé odpoledne pak sestupovala dolů z kopce tmavým borem na úbočí rokliny. Nespěchala a k večeru, když slunce začínalo zapadat, uviděla hostinec. Kára už dorazila, ale jak se zdálo, velící seržant už vzdal všechny pokusy o to, naverbovat další vojáky. Nikdo nebubnoval jako včera večer, nikdo nekřičel: "Sem ke mně, mí mladí lvi! Nikde není tak sladký život jako u Tamavenků!"

Válka probíhala neustále. Obvykle měla jen rozměr pohraničních šarvátek, mezinárodní ekvivalent obvyklých stížností, že soused dovolí, aby jeho živý plot přerůstal na váš pozemek. Někdy to bylo o něco vážnější. Borogravia byla mírumilovná země stojící sama uprostřed zrádných, záludných a válkychtivých sousedů. Museli být zrádní, záludní a válkychtiví, jinak bychom s nimi neválčili, no ne? Vždycky tady byla nějaká válka.

Apolénin otec byl v armádě předtím, než přebral hostinec "U vévodkyně" od Apolénina dědečka. Moc o tom nemluvil. Domů si přivezl svůj meč, ale místo aby ho pověsil nad krb, obvykle ho používal místo pohrabáče. Občas se v hostinci sešlo pár starých přátel, a když bylo po zavírací hodině, sesedli se kolem krbu, pili a zpívali. Mladičká Apoléna si hledala záminky, proč zůstat, aby mohla poslouchat jejich písně, ale to rychle skončilo potom, co před svou matkou použila jedno z těch mnoha zajímavých slov, která se v písních dost často vyskytovala. V poslední době, když už byla starší a roznášela pivo, se předpokládalo, že většinu z těch výrazů už zná, a když ne, tak už velmi brzo zjistí, co znamenají. Kromě toho, její matka odešla tam, kde jí už podobná slova nebudou vadit a kde, upřímně řečeno, je teoreticky nikdy nikdo neužívá.

Ty písně byly součástí jejího dětství. Znala celý text písně "Pak nebe o zem udeřilo" a "Kéž ďábel mým seržantem byl", "Já na vojnu se dal...", "Dívka, co jsem doma zanechal", "Můj Johnny jde do války", a když pak společnost ještě chvíli pila, doučila se Apoléna i takové jako "Když jsme táhli k Letoměrzi", "Dragounské kalhoty", "Ankh-Morporák" nebo "Já políbit ji neměl tam".

A pak tady byla, samozřejmě, "Krásná Polly". Její otec tuhle píseň zpíval, když byla malá a vystrašená nebo smutná, a ona se vždycky rozesmála, protože v té písni bylo její jméno. Slova uměla, jako když bičem mrská snad ještě předtím, než unesla bič, ale rozhodně dřív, než věděla, co větší polovina z nich znamená. A teď...

... Apoléna se opřela do dveří a ty se otevřely. Verbíři, seržant a jeho malý desátník, zvedli hlavy od politého stolu, u nějž seděli, a korbele s pivem se zastavily na půli cesty k ústům. Zhluboka se nadechla, přistoupila ke stolu a pokusila se zasalutovat.

"Co chceš, mladej?" zavrčel desátník.

"Chci vstoupit do armády, pane!"

Seržant se k Apoléně otočil a usmál se, což způsobilo, že se jizvy na jeho obličeji podivně přeskupily a mnohonásobné podbradky roztřásly. Slovo "tlustý" se na něj nedalo dost dobře použít, ne když se dopředu tlačilo slovo "velký" a snažilo se za každou cenu upoutat vaši pozornost. Patřil k těm lidem, kteří nemají pas. On měl rovník. A každopádně měl svou váhu. Kdyby upadl, jedno na kterou stranu, začal by se houpat. Slunce a pití mu zbarvily obličej doruda. Malá tmavá očka se v té červeni blýskala jako jiskřičky na ostří nože. Vedle něj leželo na stole pár starodávných šavlí, zbraní, které mají víc společného se sekáčkem na maso než se zbraní.

"Jen tak?" nadhodil.

"Ano, pane!"

"Vážně?"

"Ano, pane!"

"Nechceš ani, abychom tě před tím opili do němoty? Nevíš, že to patří k tradicím?"

"Ne, pane!"

"Už jsem ti vyprávěl o tom, jaké úžasné příležitosti se ti nabízejí? Postup a bohatství a...?"

"Ne, pane!"

"Zmínil jsem se o tom, jak stačí, aby sis oblékl naši skvělou červenou uniformu, a budeš muset od sebe holky odhánět holí?"

"Myslím, že ne, pane!"

"A co jídlo? Mluvil jsem o tom, že jakmile se s námi vydáš na pochod, je každé jídlo hostina?" Seržant si plácl rukou na břicho, což způsobilo třas v rozsáhlých přilehlých oblastech. "Nejsem snad živoucí důkaz?"

"Ano, pane! Ne, pane. Chci do armády proto, abych sloužil své vlasti a Vévodkyni, pane!"

"No ne, fakticky?" zeptal se desátník nevěřícně, ale jak se zdálo, seržant to přeslechl. Prohlédl si Apolénu od hlavy k patě, a ta měla najednou dojem, že ten člověk není zdaleka tak hloupý ani tak opilý, jak vypadá.

"Při mé přísaze, desátníku Řemendere, jak se zdá, tak tady nemáme nic menšího než ryzího, staromódního patriota," a očima pátral v její tváři. "No, přišel jsi opravdu na to správné místo, mládenče!" Přistrčil k Apoléně téměř spěšně několik archů papíru. "Víš, co jsme zač?"

"Desátý pěší, pane! Lehká pěchota, pane! Rychle tam a rychle zpět, pane! Známí jako ‚Tamavenkové', pane!" odpovídala Apoléna a cítila, jak v ní bublá úleva. Bylo jasné, že prošla jakýmsi testem.

"Výborně, mládenče. Skvělí dobří Sejraři. Je to ten nejlepší oddíl v té nejlepší armádě na světě. Takže ty už se celý třeseš na to se k nám přidat, je to tak?"

"Jak sulc z vepřový nožičky, pane!" odpověděla Apoléna, která jasně cítila, že si ji desátník stále ještě podezřívavě prohlíží.

"Výborně, mládenče!"

Seržant odšrouboval vršek z láhve inkoustu a namočil do něj ocelové pero v násadce. Ruka se mu zastavila nad papírem. "Jméno, mládenče?" řekl úředním tónem.

"Oliver, pane. Oliver Zpěváček," odpověděla Apoléna.

"Věk?"

"Bude mi sedmnáct, pane. V neděli, pane."

"Jo, jasně, akorát," přikývl seržant. "Tobě bude sedmnáct a já jsem Vévodkyně Annadomina. A před čím utíkáš? Připravils nějakou holku tam u vás do kouta, hm?"

"By si na to musel vzít pomocníky," zabručel desátník pohrdavě. "Má hlas jak konipas, vždyť ještě nemutoval."

Poly cítila, jak se začíná červenat. Ale konec konců, mladý Oliver by se taky červenal, ne? Bylo hrozně jednoduché přinutit nějakého mladíka, aby se začal červenat. Apoléna to v hospodě dokázala pouhým pohledem.

"Na tom ale nezáleží," odbyl ho seržant. "Udělej svou značku tady na ten dokument, pak políbíš Vévodkyni a jsi můj, chlapečku, rozumíš? Jmenuju se seržant Honzárum. Budu tvůj otec i tvá matka a tuhle desátník Řemender bude tvůj starší bratr. A každý den života ti bude chutnat jako stejk a šunka a každý, kdo by tě chtěl náhodou odvést, by s tebou musel odvést i mě, protože tě budu neustále držet za límec. A jistě si dokážeš představit, že takovou váhu hned tak někdo neutáhne, je to tak, pane Zpěváčku?" Mohutný palec dloubnul do papíru. "Zrovna tady, vidíte?"

Apoléna si vzala pero a podepsala.

"Co to má být?" zeptal se podezřívavě desátník.

"To je můj podpis," odpověděla Apoléna.

Slyšela, jak se za ní otvírají dveře, a rychle se otočila. Do baru se vkymácelo několik mladých mužů... několik dalších mladých mužů, opravila se, a začali se opatrně rozhlížet.

"Snad neumíš dokonce číst a psát?" zeptal se seržant, který se na okamžik obrátil k nově příchozím, pak se ale otočil zpět k Apoléně. "Hm, chápu. A jaký pěkný, vypsaný rukopis. Mohl byste to dotáhnout daleko. Důstojnický materiál. Desátníku, dejte mu šilink. A podobenku, samozřejmě."

"Jistě seržante," přikývl desátník Řemender a pozvedl portrét, který byl v zaskleném rámu na držátku jako příruční zrcadlo. "Tak našpulte pusu, vojíne Čuráčku."

"Zpěváček, pane," opravila ho Apoléna.

"No jo, bodejť. Takže teď polibte Vévodkyni."

Byla to dost nevydařená kopie známého portrétu. Obrázek byl vybledlý a na prasklém skle zevnitř rostlo něco, co vypadalo jako mech a lišejník. Apoléna zatajila dech a velmi rychle se ho dotkla rty.

"Hmm," zabručel Řemender a vtiskl jí něco do ruky.

"Co je to?" nakrčila Apoléna obočí a podívala se na malý čtvereček papíru.

"Potvrzenka. Máme právě jistý nedostatek šilinků," odpověděl nevzrušeně seržant a desátník si posměšně odfrkl. "Ale hospodský vám načepuje pintu piva z milosti Jejího Veličenstva."

Obrátil se a prohlížel si nově příchozí. "No, nemusí pršet, stačí když kape. Mládenci, vy jste se taky přišli dát zapsat? No prosím, a to jsme ani nemuseli bubnovat. Asi v tom bude osobní kouzlo desátníka Řemendera. Tak jen sem, nestyďte se. Tak kdo je teď na řadě, chlapi?"

Apoléna se podívala na dalšího rekruta s hrůzou. Doufala jen, že se jí daří svůj pocit alespoň částečně skrývat. Původně si ho v šeru nevšimla, protože byl oblečen v černém - ne v té fešácké stylové černé, ale v zašlé, laciné, v takové, v jaké obyčejná rodina pohřbí svého zesnulého. Podle toho, jak mladý muž vypadal, byl tím zesnulým on. Jeho šaty z poloviny pokrývaly pavučiny. Sám mládenec měl přes celé čelo dlouhou jizvu, zašitou úhlednými stehy.

"Jméno, mládenče," řekl Honzárum.

"Igor, bháne."

Honzárum spočítal stehy na jeho čele. "A víš, že jsem měl hned tušení, že to tak nějak bude?" přikývl. "Jak vidím, je ti osmnáct."

"Vzhůru, ó synové..."

"Oh, u všech bohů..." Velitel Samuel Elánius si přetřel oči rukama.

"Prosím, vaše milosti?" naklonil se k němu ankh-morporský konzul v Zlobenii. "Nejste nemocen, vaše milosti?"

"Řekl byste mi ještě jednou, jak že se to jmenujete, mladý muži?" podíval se na něj Elánius. "Omlouvám se, ale byl jsem dva týdny na cestě, moc jsem se při tom nevyspal a včera mi celý den představovali lidi s velmi komplikovanými jmény. To je na mozek dost velká zátěž."

"Jmenuju se Clarence. Clarence Ranař, pane."

"Tak Ranař?" opakoval Elánius a Clarence vyčetl z jeho výrazu všechno.

"Obávám se, že je to tak, pane."

"A byl jste ve škole úspěšný rváč?" zajímal se Elánius.

"Ne, vaše milosti, ale na sto yardů mě nikdo nepředeběhl."

Elánius se zasmál. "No dobrá, Clarenci. Pamatujte si, že každá národní hymna, která začíná slovy ‚vzhůru', vede dřív nebo později k nějakému maléru. Tohle vás v patricijském úřadě neučili?"

"Ehm... tedy... to ne, vaše milosti," odpověděl Ranař.

"No, to zjistíte sám. Tak dál."

"Ano, pane." Ranař si odkašlal. "Borogravská národní hymna," ohlásil po druhé.

Povstaňte každý jeden syn své vlasti!
Přestaňte pít už hořké révy šťávu!
Vy, dřevorubci, chopte se svých seker!
Farmáři, překovejte pluhy v palice a meče
A všichni zvedněte je proti nepříteli!
Zmaříme nenávistné plány kohokoliv
A s písní na rtech přejdem řeky krvavé
A se zbraní se postavíme světu
Však zlatý svit nás čeká na vrcholku hory!
A nový den je jako velká ryba!

"Tedy..." pozvedl Elánius obočí. "Ten poslední řádek...?"

"No, víte, to je doslovný překlad, vaše milosti," odpověděl Clarence nervózně. "To znamená něco jako ‚úžasná příležitost', nebo snad ‚zářící cena', vaše milosti."

"Nejsme mezi lidmi, ‚pane' bude stačit, Clarenci. ‚Vaše milosti' je tak dobré na to, aby to udělalo dojem na domorodce." Elánius se sesul do nepohodlného křesílka, podepřel si rukou bradu a zamrkal.

"Dva tisíce tři sta mil," řekl a poposedl si. "A na koštěti jeden promrzne, ať už letí sebeníž. Pak loď a nakonec ten dostavník..." Znovu zamrkal. "Četl jsem vaši zprávu. Myslíte si, že je možné, aby byl celý národ šílený?"

Clarence polkl. Bylo mu řečeno, že mluví s druhým nejmocnějším mužem v Ankh-Morporku, a přesto se ten muž chová, jako když si něco takového vůbec neuvědomuje. Jeho stůl tady, v jedné z místností chladné kamenné věže, byl rozviklaný. Až do včerejška patřil hlavnímu vrátnému kňákské posádky. Jeho desku pokrývaly formuláře a zprávy a další štosy papírů byly srovnány do štůsků za Elániovou židlí.

Elánius Clarencovi vůbec nepřipadal jako vévoda. Vypadal jako policista, a pokud tomu Clarence rozuměl, tak taky policistou byl. To Clarenci Ranařovi poněkud vadilo, protože zastával názor, že lidé tam nahoře by měli vypadat, jako když tam patří.

"To je... velmi zajímavá otázka, pane," odpověděl. "Myslíte lidi -"

"Ne lidi, myslím národ," zarazil ho Elánius. "Podle toho, co jsem četl, to vypadá, jako kdyby celé Borogravii přeskočilo nějaké to kolečko. Věřím, že lidé dělají to nejlepší, co umí, snaží se vychovávat své děti, což je mimochodem to, co bych měl právě teď dělat i já. Podívejte, víte, o čem mluvím. Vezměte si řadu lidí, kteří jsou stejní jako vy nebo já, ale když je pak soustředíte do skupiny, dostanete obrovského blouznícího šílence s národními hranicemi a hymnou."

"To je úžasná myšlenka, pane," odpověděl diplomaticky Clarence.

Elánius se rozhlédl po místnosti. Zdi byly z holého kamene. Okna byla úzká. I za slunečních dnů tady bylo nezdravě chladno. Všechno to mizerné jídlo a otloukání cestou a spaní na mizerných postelích... cestování ve tmě, na trpasličích loďkách, po tajných kanálech hluboko pod horami - jen bohové sami vědí, jak složité diplomacie musel lord Vetinari použít, aby to tak bylo, i když Dolní král dlužil Elániovi nějakou tu službičku...

... a to všechno proto, aby se dostal sem, do toho studeného hradu na skále nad řekou, na hranici mezi těmi hloupými zemičkami s jejich ještě hloupější válkou. Věděl, co by nejraději udělal. Otloukl by jim hlavy o sebe a možná je ještě na noc hodil na samotku. Jenže země o sebe hlavami neotlučeš.

Elánius vzal do rukou několik papírů, prolistoval je a znovu je odložil. "Čert aby to všechno vzal," zabručel. "Co se tam venku děje?"

"Pokud tomu rozumím, tak se v několika nejméně přístupných místech hradu vytvořily jakési kapsy odporu, ale s těmi si poradíme. Vzato ale celkově, je pevnost v našich rukou. Ten váš trik byl skvělý, vaše mil... pane."

Elánius si povzdechl. "Ne, Clarenci. To byl prastarý a hloupý trik. Normálně by to nemělo být možné, propašovat do pevnosti vojáky převlečené za pradleny. Vždyť tři z nich měli dokonce knír, u všech svatých!"

"Borogravci jsou v těchto věcech dosti... staromódní, pane. Ano, a co se toho týče, dole v kryptách jsme objevili zombie. Příšerné. Jak se zdá, celá staletí tam ukládali nejvyšší důstojníky a velitele borogavské armády."

"Vážně? A co dělají teď?"

Clarence pozvedl obočí. "Kymácejí se, pane, alespoň co vím. Sténají. Prostě zombie. Jak se zdá, něco je rozrušilo."

"Nejspíš my," přikývl Elánius. Vstal, přešel neútulnou místnost a otevřel těžké vstupní dveře. "Regu!" vykřikl.

Zanedlouho se objevil další policista a zasalutoval. Tvář měl šedou a Clarence si nemohl nevšimnout, když muž zdravil, že ruka a prsty byly sešity provázkem, aby držely pohromadě.

"Už jste se seznámili s policistou Půlbotkou?" obrátil se Elánius vesele ke Clarencovi. "Patří k mému štábu. Je mrtvý už přes třicet let, a nevyměnil by z toho jedinou minutu za nic na světě, že ne Regu?"

"Jasně, že ne, šéfe," odpověděl Reg, usmál se a odhalil při tom řadu hnědých zubů.

"Dole ve sklepě máš nějaké kamarádíčky, Regu."

"No nazdar. Kymácejí se a sténají, ne?"

"Přesně tak, Regu."

"Zaskočím tam na slovíčko," přikývl Reg. Zasalutoval a s téměř neznatelným zakymácením vyšel z místnosti.

"On... je odsud?" vypravil ze sebe Ranař, který najednou zbledl jako stěna.

"Ne, to ne. Pochází z jedné ještě neobjevené země," uklidňoval ho Elánius. "Je mrtvý. Jedno je mu ale třeba přiznat. Nedovolil, aby ho to nějak omezilo nebo zpomalilo. Vy jste nevěděl, že máme v Hlídce i zombie, Clarenci?"

"Ehm... ne, pane, nevěděl. Nebyl jsem ve městě už celých pět let." Polkl. "Jestli tomu dobře rozumím, tak se tam dost změnilo, že?"

A to, podle Clarencova názoru, k tomu nejhoršímu. Funkce konzula ve Zlobenii byla snadná a poskytovala mu dost času, aby se mohl starat o své záležitosti. A pak se v údolí jedna za druhou rozkročily signální věže semaforů a Ankh-Morpork byl najednou necelou hodinu odsud. Než se objevily klapačky, cestoval k němu dopis z Ankh-Morporku přes dva týdny a nikdo se nestaral o to, jestli na něj odpověděl hned, nebo třeba za dva dny. Teď všichni čekali odpověď nejpozději druhý den. Byl docela rád, když Borogravia zničila několik těch zatracených věží. A pak se rozpoutalo peklo.

"U nás v Hlídce jsou různí policisté," pokračoval Elánius. "A taky je teď, Clarenci, po čertech potřebujeme, když se Zlobenijci a Borogavci perou na ulicích kvůli nějakému nesmyslnému sporu, který začal před tisícem let. Je to horší než s trolly a trpaslíky. A to všechno proto, že čísi iksypsilon let stará prababička ubalila facku něčímu stejně prastarému strýci! Vždyť se Borogravia a Zlobenia nedokážou shodnout ani na hranicích! Vybrali si řeku a ta mění každé jaro koryto. A signální věže jsou najednou na borogravském území - nebo bahně -, takže je ti hlupáci z jakýchsi náboženských důvodů spálí."

"Ehm... víte, ono je v tom něco víc než jen to, pane," nadhodil Ranař.

"Ano, já vím. Taky jsem četl historické knihy. Každoroční šarvátka se Zlobenií je jen místní derby. Borogravia bojuje s každým. Proč?"

"Národní hrdost, pane."

"Na co? Vždyť tam není nic, na co by mohli být hrdí! Mají nějaké lojové doly, nejsou špatní farmáři, ale žádná skvělá architektura, ani jedna významná knihovna, žádní proslulí skladatelé, žádné vysoké hory, žádný skvělý výhled. Jediné, co o tom místě můžete říct, je, že zůstává pořád na jediném místě. Co je na Borogravii tak zvláštního?"

"Řekl bych, že je proto tak výjimečná, že je jejich. A samozřejmě, pak je tady Nugát, pane. Jejich bůh. Koupil jsem vám kopii Nugátovy knihy."

"No, ještě ve městě jsem si jednu z nich prošel, pane Ranaři," potřásl hlavou Elánius. "Přišla mi pěkně hloup-"

"Doufám, že to bylo jedno z těch nedávných vydání, pane. A taky by nemělo být vydáno příliš daleko odsud. Tohle je poslední doplněné vydání," pokračoval Clarence Ranař a položil na stůl malou knížečku.

"Doplněné? Co tím myslíte?" podíval se na něj tázavě Elánius. "Svatý spisek je jednou napsán a... napsán. Dělej to, nedělej tamto, nepožádáš býka souseda svého..."

"Hm... Nugát to nenechává jen tak. On... totiž... věci doplňuje. Abych řekl pravdu, většinou o Hříchy a Ošklivosti."

Elánius vzal do rukou nový výtisk. Kniha byla viditelně silnější než ta, kterou si přivezl s sebou.

"Oni tomu říkají živý odkaz," vysvětloval Ranař. "Ta kniha - víte, pane, myslím, že by se dalo říct, že ‚umře', když ji odvezete z Borogravie. Pak už se... nedoplňuje. Nejnovější Hříchy jsou u konce, pane," vysvětloval ochotně Ranař.

"To je kniha s nějakým dodatkem?"

"Přesně tak, pane."

"V kroužkovém bloku?"

"To je ono, pane. Lidé si tam vloží čisté stránky a Hříchy... se na nich jednoduše objevují."

"To myslíte magicky?"

"Řekl bych spíše nábožensky posvátně, pane."

Elánius knihu namátkou otevřel. "Čokoláda?" řekl. "Nemá rád čokoládu?"

"Správně, pane. To je Hřích."

"Česnek? No, konec konců, abych se přiznal, sám nemám česnek moc rád... kočky?"

"To je pravda, pane. Kočky opravdu nemá rád."

"Trpaslíky? Tady se píše ‚Trpasličí rasa, která uctívá zlato, je Hříchem před tváří Nugátovou'! Musí to být šílenec! A co se stalo?"

"No, místní trpaslíci zapečetili své doly a zmizeli, vaše milosti."

"Byl bych se vsadil, že udělají něco takového. Poznají, kdy hrozí potíže a jde do tuhého," přikývl Elánius. "Svou milost" tentokrát nechal bez povšimnutí. Zdálo se, že Ranař čerpal jakési uspokojení z toho, že může hovořit s vévodou.

Elánius znovu zalistoval stránkami a pak se zastavil. "Modrá barva?"

"Ano, pane."

"Co je hříšného na modré barvě? Vždyť je to jen barva! Nebe je modré!"

"Jistě, pane. Přesvědčení nugátisté se v dnešních dnech pokoušejí na nebe nedívat. Hm..." Ranař prodělal diplomatický výcvik. Některé věci velmi nerad říkal přímo. "On Nugát, pane... hm... je hodně... nedůtklivý," vypravil nakonec ze sebe.

"Nedůtklivý?" pozvedl Elánius obočí. "Nervózní a nedůtklivý bůh? Chcete snad říct, že si stěžuje na to, že jsou děti hlučné? Nesnáší hlasitou hudbu po deváté večer?"

"Tedy... chodí nám sem Ankh-morporská Kometa, pane, i když ne vždy včas a pravidelně a... jak bych to... totiž, abyste pochopil... mně to připadá, jako kdyby byl Nugát jedním z těch lidí, kteří píší do té dopisové stránky. Znáte to, pane. Takoví ti, co píší dopisy a podepisují je jako ‚Jeden z těch, kteří jsou znechuceni Ankh-Morporkem'."

"Aha, vy si myslíte, že je to prostě blázen," přikývl Elánius.

"Ne, ne, pane nic takového si nemyslím," popíral Ranař spěšně.

"A jak se k tomu staví kněží? Co s tím dělají?"

"No, skoro nic, pane. Myslím, že některé z těch poněkud hm... extrémnějších Hříchů mlčky ignorují."

"To myslíte Nugátova prohlášení o trpaslících, kočkách a modré barvě? A chcete říct, že jsou tam ještě jiná, bláznivější přikázání?"

Ranař si tiše a významně odkašlal.

"Tak dobrá," ušklíbl se Elánius. "Ještě podivnější přikázání?"

"Ústřice, pane. Nemá je rád. Ale to není problém, protože ze zdejších obyvatel nikdo ústřice ani neviděl. Ano, a taky děti. To je taky Hřích, pane."

"Ale pokud tomu rozumím, tak je tady lidé dělají dál?"

"To ano, vaše mil- omlouvám se. Ano, pane. Ale mají při tom pocit viny. Štěkající psi jsou další. Košile se šesti knoflíky. A sýr. Ehm... lidé se tak jako vyhýbají těm nejožehavějším. Dokonce i kněží se vzdali snahy některé z nich vysvětlovat."

"Ano, a celkem i chápu proč. Takže tady máme zem, která se pokouší fungovat na základě přikázání boha, který, jak lidé cítí, by mohl klidně nosit vlastní podvlíkačky na hlavě místo čepice. Nebo jsou spodky taky Hřích?"

"Ne, pane," povzdechl si Ranař. "Ale řekl bych, že je to jen otázka času."

"Takže jak to dělají?"

"V dnešních dnech se lidé modlí hlavně k Vévodkyni Annodomině. Její ikony najdete v každé rodině. Říkají jí Malá matka."

"Aha, ano, Vévodkyně. Myslíte, že bych ji mohl navštívit?"

"Nikdo ji nenavštěvuje, pane. Už třicet let ji nikdo kromě sloužících neviděl. Jestli mám říct pravdu, tak si myslím, že je nejspíš mrtvá."

"Jen nejspíš?"

"Nikdo to skutečně neví. Oficiální verze je, že truchlí. Je to velmi smutné. Vévoda, ještě mladý, zahynul týden potom, co se s vévodkyní vzali. Vydal se na lov černé zvěře a byl ošklivě potrhán divokým kancem. Odebrala se truchlit na starý zámek v PrinceMarmadukePiotreAlbertHansJosephBernhardtWilhelmsbergu a od té chvíle už se nikdy neobjevila na veřejnosti. Odhaduju, že její úřední portrét byl namalován, když jí bylo asi kolem čtyřicítky."

"Žádné děti?"

"Ne, pane. Po její smrti celá jejich linie vymře."

"A oni se k ní modlí? Jako k bohu?"

Ranař si povzdechl. "Tohle všechno jsem napsal do svých informačních poznámek, pane. Královské rodiny mají v Borogravii vždycky napůl božský status, chápete? Jsou hlavou církve a rozhodně alespoň sedláci se k nim modlí v naději, že za ně ztratí nějaké to dobré slůvko u samotného Nugáta. Jsou něco jako... živí svatí. Nebeští zprostředkovatelé... nebo přímluvci. Abych vám řekl pravdu, tak takhle ty země skutečně fungují. Když chcete něčeho dosáhnout, musíte znát ty správné lidi. A myslím, že je snazší platit někomu, koho vidíte na obrázku, než bohu, kterého nevidíte vůbec."

Elánius seděl chvíli mlčky a upíral pohled na konzula. Když pak promluvil, vyděsil mladého muže k smrti.

"Kdo bude dědit?" řekl.

"Pane?"

"Jen uvažuju monarchisticky, pane Ranaři. Když nebude na trůně Vévodkyně, tak kdo?"

"Ehm. To je velmi složitá věc, pane, díky různým mezisňatkům a rozdílným právním systémům, které například -"

"No tak, na koho sázejí mazaní chytráci, pane Ranaři?"

"No, na prince Heinricha Zlobenijského."

K Ranařově úlevě se Elánius usmál. "Vsadil bych se, že ten jistě přemýšlí o tom, jak se má jeho drahá tetinka. Setkal jsem se s ním dnes ráno, jestli se nepletu? No nemůžu říct, že by mi nějak zvlášť padl do oka."

"Ale je to velký přítel a příznivec Ankh-Morporku," sděloval mu Ranař poněkud káravě. "To bylo taky v mé zprávě. Je vzdělaný. Velmi se zajímá o signální věže. Má se svou zemí velké plány. Zlobenia inklinovala k nugátismu, ale on tu víru zakázal, a mám-li říci pravdu, málokdo proti tomu protestoval. Chce, aby se Zlobenia vyvíjela a modernizovala. Neobyčejně obdivuje Ankh-Morpork."

"Ano, já vím. Mluví skoro stejně bláznivě, jako Nugát," přikývl Elánius. "Skvělé, takže jak se zdá, máme tady před sebou složitou šarádu, jak z toho prince Heinricha vynechat. Jak se praktikuje vláda v téhle zemi?"

"Je to dost jednoduché. Nepříliš důsledné vybírání daní a to je asi tak všechno. Myslíme si, že někteří ze starších úředníků u dvora prostě setrvačností pokračují ve stejné práci, kterou dělali, když byla Vévodkyně naživu. Jediné, co tady opravdu funguje, je armáda."

"Fajn a co policajti? Každý potřebuje policii. Alespoň ti většinou stojí nohama pevně na zemi."

"Myslím, že právo - tedy nugátovské právo - tady zjišťují neformální občanské výbory," odpověděl mu Ranař.

"Ach, bohové! Tichošlápkové, kverulanti a mstitelé, co nikdy nespí! Vstal a vyhlédl úzkým oknem na pláň tam dole. Byla noc. Kuchyňské ohně nepřátel vytvářely v temnotě noci ďábelská souhvězdí.

"Řekli vám, Clarenci, proč mě sem poslali?"

"Ne, pane. Mé pokyny byly, abych vám pomohl, hm... dohlédnout na to, co se děje. Princ Heinrich z toho není nijak šťastný."

"Abyste rozuměl, zájmy Ankh-Morporku se shodují se zájmy všech prachymil - hoplá, všech svobodymilovných lidí na celém světě," rozpovídal se Elánius. "Nemůžeme dovolit, aby nějaká země vracela naše poštovní dostavníky a bořila naše signální věže. Je to drahé. Dělí zemědíl napůl, jsou tím zúžením v přesýpacích hodinách! A já to mám přivést do nějakého uspokojivého stavu. A abych vám řekl pravdu, Clarenci, upřímně přemýšlím o tom, jestli to vůbec stojí za to, napadnout Borogravii. Bylo by mnohem levnější zůstat tady sedět a počkat, až to tam samo vybuchne. I když jsem si všiml... kde je to hlášení... ano, tady... dřív by vymřeli hladem."

"Bohužel máte pravdu, pane."

Igor stál němě před stolem verbířů.

"Vás, lidičky, už dneska člověk tak často nevidí," komentoval své myšlenky Honzárum.

"Jo, docházej vám čerstvý mozky, co?" uchechtl se ošklivě desátník.

"No tak, desátníku, něco takového snad není třeba," zarazil ho seržant a pohodlněji se opřel ve skřípající židli. "Víte, kolik mládenců v poli nám tam ještě stojí na nohou jen díky tomu, že byl v příhodném okamžiku nablízku nějaký přátelský Igor, aby mu je přišil nazpět, je to tak, Igore?"

"Jo? No, já slyšel o lidech, co se v noci probudili a zjistili, že zatímco spali, nějakej spřátelenej Igor jim, zatímco spali, ukrad mozek a vzal roha, aby ho moh někde načerno střelit," pokračoval desátník a vrhal ošklivé pohledy na Igora.

"Já vhás ujhišťuju, že vháš mhozek je břede mnou v nhaprostém bhezpečí, dhesátníku," zahuhlal Igor. Apoléna se začala smát, ale rychle se zarazila, když si všimla, že je jediná.

"Jo, a taky jsem potkal jednoho seržanta, kterej mi vykládal, že jeden Igor přišil nějakýmu chlápkovi nohy patama dopředu," nedal se zarazit desátník Řemender. "K čemu je to takovýmu vojákovi potom dobrý, no?"

"Mohl by bhostupovat a usthupovat najhednou?" opáčil Igor nevzrušeně. "Sheržante, já zhnám všhechny thyhle histhorky, ale všhechno jshou to jhenom zhlé bhomluvy. Já bhřišel jen bhroto, abhych bhosloužil své vlhasti. Nesthojím o žhádné nepříjhemnosti."

"Správně," přikývl seržant. "Ani my ne. Tady udělej svou značku a musíš slíbit, že si nebudeš hrát s mozkem desátníka Řemendra, ani s mozkem nikoho jiného. Další podpis? U všech šavlí a palcátů, jak vidím, dneska se nám tady mezi nováčky sešla celá vysoká škola. Dejte mu jeho papundeklový šilink, desátníku."

"Dhíky," zabublal Igor spokojeně. "A khdyž dovholíte, bháne, tak bhych rhád ten obhrázek vhyčistil, jesthli vhám to nevhadí." Vytáhl odkudsi malý hadřík.

"Vyčistit podobiznu?" zamračil se Řemender. "Smí se to, seržante?"

"A proč ji chcete čistit, panáčku?" zajímal se Honzárum.

"Abhych uthřel nheviditelné dhémony," odpověděl Igor.

"Ale já na ní žádné neviditelné -" začal Řemender a zarazil se.

"Tak ať to udělá, hm?" přikývl Honzárum. "To patří k těm jejich legračním způsobům."

"Mně se to nezdá správný," vrčel Řemender. "Prakticky je to pohrdání..."

"Nevím, co je na tom pohrdavého, když tu starou dobrou holku umyjem," zarazil ho seržant krátce. "Další. No ne..."

Igor dokončil očistu podobizny, posledním dotekem odstranil zapomenutou čmouhu, postavil se vedle Apolény a vrhl na ni přihlouplý pohled. Apoléna však pozorovala dalšího nováčka.

Byl malý a docela štíhlý, což bylo dost běžné v kraji, kde se nedalo sehnat dost jídla na to, aby člověk ztloustl. Jenže tenhle byl oblečen celý v černé, tentokrát mnohem kvalitnější, spíše drahé, a vypadal jako aristokrat. Měl dokonce i meč. Seržant znervózněl a zatvářil se ustaraně. Bylo jasné, že když se člověk choval nevhodně k mládenci z bohaté rodiny, která měla vlivné přátele, mohl se dostat do ošklivých nepříjemností.

"Jste si jistý, že jste přišel na to správné místo, pane?" zeptal se.

"Ano, seržante. Chci se dát naverbovat."

Seržant Honzárum si nejistě poposedl. "Dobrá, ale nejsem si jistý, jestli gentleman jako vy by -"

"Tak zapíšete mě, seržante, nebo ne?"

"Není to obvyklé, aby se gentleman dával naverbovat jako obyčejný voják, pane," mumlal seržant.

"Vy se mě tím ptáte, seržante: Nemáte v patách zákon? Není vypsána cena na vaši hlavu? Odpověď zní dvakrát ne."

"A co takhle zástup venkovanů s vidlema?" zasípal desátník Řemender. "Dyť je to zatracenej upír, seržante! To pozná každej! Je to nositel Černý stuhy! Heleďte, má dokonce odznak!"

"Který říká ‚Ani jedinou kapku!'," odpověděl odměřeně mladý muž. "Ani jedinou kapku lidské krve, seržante. Díky řádu Černé stuhy už dva roky dobrovolně abstinuju. Pokud proti mě ovšem máte nějaké osobní námitky, seržante, stačí, když mi je dáte písemně."

To, co řekl, bylo moc chytré, uvědomila si Apoléna. Ty šaty musely stát pěkné peníze. Většina upírských rodin byla vysoce urozená. Jeden nikdy nevěděl, na koho jsou napojeni... nebo přesněji řečeno kým... A upřímně řečeno, právě tenhle výjimečný kým mohl způsobit mnohem větší nepříjemnosti než nějaký obyčejný kdo...

Seržant v duchu upřel pohled na míle ošklivé cesty, která se před ním mohla objevit.

"Nedá se nic dělat, desátníku, i my musíme jít s dobou," řekl nakonec, pevně odhodlán se té ošklivé cestě vyhnout. "A chlapy vážně potřebujeme."

"No jo, ale co když se v noci rozhodne vysát mi krev?" bránil se Řemender.

"No, tak to by nejdříve musel počkat, až vojín Igor přestane hledat váš mozek, nemyslíte?" vyštěkl seržant. "Tady to podepište, pane."

Pero zaskřípalo po papíře. Po nějaké minutě upír obrátil papír a pokračoval ve psaní na druhé straně. Upíři mají dlouhá jména.

"Ale můžete mi říkat Maledikt," řekl, když dopsal a upustil brk na listinu.

"No takže vám mnohokrát děkuji, pa- vojíne. Dejte mu jeho šilink, desátníku. Ještě, že není stříbrný, co? Ha ha!"

"Jistě," přikývl Maledikt. "To máte pravdu."

"Další!" vykřikl seržant.

Apoléna přihlížela, jak se před stůl doklátil venkovský chasník v kalhotách, které mu v pase přidržoval kus provázku, a zadíval se na kalamář a pero s odmítavým úžasem člověka, který se právě setkal s novou technologií.

Pak se ale otočila k baru. Hospodský se na ni zadíval znechuceným pohledem, který je společný špatným hostinským po celém světě. Jak vždycky říkal její otec - když chceš provozovat hospodu, musíš mít buď ráda lidi, nebo být šílená. Bylo to zvláštní, ale někteří z těch nejšílenějších taky uměli nejlíp ošetřit pivo. Bohužel, podle pachu, který se tady vznášel ve vzduchu, to tahle hospoda nebyla.

Naklonila se nad bar. "Pintu, prosím," řekla a zasmušile se dívala, jak muž za pultem otráveně přikývl a obrátil se k velkým sudům. Bude kyselé, pomyslela si. Jak jinak, když hospodský vždycky po zavření šenku vezme kbelík, který má pod pípou, a odkapané zbytky naleje zpět do sudu a nikdy pořádně nezarazí horní zátku a... no samozřejmě, servíruje v kožených korbelích, které nikdo nikdy neumyje.

Několik nováčků už dopíjelo své korbele a svou spokojenost dávali najevo celou škálou zvukových projevů. Cokoliv, co vám umožňovalo momentálně zapomenout, kde jste, stálo za pití.

Jeden z nich řekl: "Skvělá pinta, co říkáte?" a ten vedle něj si hlasitě odříhl a odpověděl: "Nejlepší pivo, jaký jsem kdy pil."

Apoléna přičichla ke korbeli. Obsah páchl jako něco, co by nenalila ani prasatům. Usrkla a okamžitě svůj názor změnila. Ona by to naopak nalila prasatům. Pomyslela si, že ti mladíci asi ještě nikdy předtím neokusili pivo. Je to přesně tak, jak říkal její otec. Tam na venkově žijí kluci, kteří se dají ochotně naverbovat za čisté, ničím neobydlené kalhoty. A klidně budou pít tenhle patok a předstírat, že si ho užívají jako chlapi. Ráno je pak budou bolet hlavy a břicha, ale budou říkat: "Tak vstávat, že jsme si ale včera dali pořádně do trumpety, co, mládenci?" A hned potom-

Ale bože... to jí něco připomnělo. Jak tady asi bude vypadat záchod? Ten pro mužské, který měli doma vzadu za hospodou, vypadal dost příšerně. Apoléna do něj každé ráno nalila dvě putýnky vody a pokoušela se při tom nedýchat. Na šikmé podlaze rostl podivný nazelenalý sliz. A hostinec U Vévodkyně se považoval za velmi slušný. Bydleli tam hosté, kteří si dokonce předtím, než vlezli do postele, zouvali boty.

Zúžila pohled. Ten odporný samolibý zloděj za pultem, který nutil své jedno dlouhé obočí, aby zastávalo práci obou, se pokoušel zabít několik much jednou ranou a servíroval jim splašky a vinný ocet, přestože... nebo právě proto, že šli do války.

"Thohle bhivo," řekl Igor, který stál po její pravici, "chuthná jhako khoňská mhoč."

Apoléna o kousek ustoupila. I v tak mizerné hospodě, jako byla tahle, to byla slova, za která se zabíjelo.

"Ale... tak to si myslíš?" procedil hospodský mezi zuby a naklonil se k mladíkovi. "Ty už jsi někdy pil koňský chcanky?"

"Jhasně," přikývl Igor.

Hostinský mu nastavil pod nos obrovskou pěst. "Tak já ti něco řeknu, ty mrňavej, huhlavej -"

S neuvěřitelnou rychlostí odněkud vystřelila štíhlá bledá ruka a uchopila hospodského za zápěstí. Jediné obočí se najednou nakrčilo bolestí.

"Tak abychom si rozuměli," prohlásil Maledict klidně, "my jsme vojáci Vévodkyně, souhlasíš? Stačí, když řekneš ‚Au!'."

Musel poněkud zesílit stisk. Hospodský zasténal bolestí.

"Děkuji. A ty nám tady čepuješ jako pivo něco, co je horší než špinavá voda," pokračoval Maledikt klidným konverzačním tónem. "Já jsem samozřejmě nikdy v životě nepil koňskou moč, ale mám výjimečně vyvinutý čich a opravdu bych velmi nerad nahlas vyjmenoval všechny ty věci, které v té břečce cítím, takže řeknu jen krysí trus a dál nebudu pokračovat, co říkáš? Stačí jen zasténat. Hodný." Na konci baru se jeden z nováčků pozvracel. Barmanovy prsty zbělely. Maledikt spokojeně přikývl.

"Způsobit neschopnost vojína Jejího Veličenstva v době válečného konfliktu je zrádný čin," řekl. "A jako takový se trestá... smrtí." Poslední slovo pronesl Maledikt s jistým potěšením. "Nicméně, kdyby se ukázalo, že je tady nějaký jiný sud piva, rozumíš mně, sud dobrého piva, toho piva, chápeš, které čepuješ sobě a svým přátelům, pokud vůbec nějaké přátele máš, jsem si skoro jistý, že bychom na tu malou nepříjemnost mohli zapomenout. Tak, teď pustím tvé zápěstí. Podle tvého obočí jsem okamžitě poznal, že jsi hlubokomyslný člověk. Jestli ale právě teď myslíš na to, že odběhneš a vrátíš se zpět se silnou holí, doporučil bych ti, abys raději myslel na něco jiného. Abys myslel na tu Černou stuhu, kterou nosím. Víš, co znamená, že?"

Barman vyděšeně zamrkal a vypravil ze sebe: "Odříkání... abstinence..."

"Výborně. Výstižná odpověď!" přikývl Maledikt.

"A podsunul bych ti ještě jednu myšlenku, jestli se ti ovšem ještě někam vejde. Přísahal jsem jen na to, že nebudu pít lidskou krev. To ovšem neznamená, že tě nemůžu kopnout mezi nohy tak silně, že z toho okamžitě ohluchneš!"

Pak uvolnil stisk. Barman se pomalu narovnal. Pod barem má určitě krátký obušek z dubového dřeva. Apoléna to věděla skoro jistě. Takový měli v každém baru. Dokonce i její otec měl jeden. Jak říkal, byla to velká pomoc v dobách starostí a zmatků. Viděla, jak se hospodskému kroutí prsty na té ruce, kterou neměl bez citu.

"Nedělejte to," varovala hospodského. "On to myslí vážně."

Barman se uvolnil. "No, došlo tady k malému nedorozumění, pánové," zahuhlal. "Načal jsem omylem špatný sud. Nic ve zlém, nebylo to naschvál." Vyšoural se ze šenku, ale ruce se mu skoro viditelně třásly.

"Já jhen řek, žhe to chuthná jhako koňskhý chcanky," rozhlížel se poněkud nechápavě Igor.

"Nebude dělat potíže," obrátila se Apoléna k Malediktovi. "Od téhle chvíle bude tvůj kamarád. Došlo mu, že tě nemůže porazit, tak se s tebou raději spřátelí."

Maledikt na ni vrhl zamyšlený pohled. "Já to vím," přikývl. "Jak to víš ty?"

"Pracoval jsem nějakou dobu v hostinci," odpověděla Poly a cítila, jak jí srdce začíná bít rychleji, jako vždycky, když musela lhát. "Tam se naučíš odhadovat lidi."

"A cos dělal v té hospodě?"

"Výčepního."

"Takže v téhle díře je ještě jedna hospoda?"

"Ne, to ne. Já nejsem odsud."

Apoléna v duchu zasténala při zvuku svého vlastního hlasu a čekala další otázku: "Tak proč ses obtěžoval jít až sem,

aby ses dal nalít?" Ta ale nepřišla. Maledikt místo toho pokrčil rameny a přikývl. "Myslím, že málokdo je odsud z okolí."

V baru se objevila další dvojice nováčků. Byli si podobní - přihlouplý, mírně vzdorovitý výraz, špatně padnoucí oblečení. Spojené obočí se objevil s malým soudkem, který opatrně a s úctou položil na stojan a jemně popleskal. Pak zpod baru vytáhl pravý korbel z kameniny, naplnil ho a s neskrývanými obavami ho nabídl Maledictovi.

"Igore?" řekl upír a gestem korbel přesměroval.

"Jhá zhůstanu u koňskhých chcanek, jesthli ti tho nhevadí," zavrtěl hlavou Igor. Když místnost náhle ztichla, rozhlédl se kolem. "Heleďhte, já bhřece neřhek, že mi to nechuthná." Posunul kožený korbel po ulepeném pultě. "Mhůžu dosthat jheště jhednou to shamý?"

Apoléna vzala nově nalitý korbel, přičichla k němu. Pak upila. "Není špatné," přikývla. "Rozhodně chutná, jako když je udělané alespoň z -"

Dveře se rozletěly a vpustily dovnitř burácení bouře.

Dovnitř se namáčkly zhruba dvě třetiny trolla, na chvilku se zarazily, ale nakonec se dovnitř prodral celý troll.

Apoléna neměla s trolly žádné potíže. Občas je potkávala v lesích, kde sedávali mezi stromy nebo cílevědomě dusali po pěšině cestou za tím, co trollové obvykle dělávají. Nebyli přátelští, byli spíše... odevzdaní. Na světě žili lidé a oni museli žít s nimi. Nestojí za ty žaludeční potíže. A všichni se zabít nedají. Je třeba je obcházet. Zašlapávat je v dlouhodobém plánu nefunguje.

Občas si trolla najmul některý z farmářů na těžkou práci. Troll někdy přišel a někdy taky ne. Někdy se objevil, vyčistil pole od pařezů, které vytahoval ze země jako mrkve, a odešel, aniž čekal, až dostane zaplaceno. Trollové nechápali spoustu věcí, které dělali lidé, a obráceně. Všeobecně se vyhýbali jedni druhým.

Málokdy však viděla trolla tak... trollovatého, jako byl tenhle. Vypadal jako obrovský balvan, který strávil většinu života ve vlhkém borovém pralese. Pokrýval ho lišejník. Z hlavy a brady mu visel v závěsech copánkovitý hnědý mech. Za jedním uchem měl ptačí hnízdo. V ruce třímal pravý trollí kyj, vyrobený z mladého stromu vytrženého ze země a obráceného kořeny vzhůru. Byl to téměř komický troll, až na to, že se nikdo nesmál.

Kořeny stromku zabušily do podlahy a troll, pozorovaný nováčky a zděšeným desátníkem Řemenderem, přidusal ke stolu.

"Du se naver... bovat," zaduněl jeho hlas. "Dostojím svojí povi... nnosti. Dejte sem šilink."

"To je přece troll!" zaječel desátník Řemender.

"No tak, nechte toho, přestaňte s tím, desátníku," zarazil ho Honzárum. "Kdo se moc ptá, ten se moc..."

"Kdo se moc ptá? Kdo se moc ptá?! Dyť je to troll, seržo! Je popraskanej, pod nehtama mu roste tráva! Je to troll!"

"Správně," přikývl Honzárum. "Zapište ho."

"Ty s náma chceš bojovat?" zavřískl Řemender na trolla. Trollové nemají pud, který by je nutil chránit si osobní prostor, takže vzápětí se nad desátníkem vztyčila tuna něčeho, čemu by se prakticky dalo říkat kámen.

Troll provedl analýzu zadané otázky. Kolem stáli oněmělí nováčkové s korbely na půli cesty k ústům.

"Ne," odpověděl nakonec. "Budu bojovat s cizi... neckou armádou. Bohové to..." Troll se odmlčel a upřel pohled na strop. Jak se zdálo, to, co tam hledal, tam nebylo. Pak sklopil pohled k vlastním nohám, na nichž mu rostla tráva. Pak se podíval na vlastní obrovské ruce a několikrát pohnul prsty, jako kdyby něco počítal. "...Vévodkyni chraňte," dodal. Pak nastalo dlouhé ticho. Nakonec stůl zapraskal, protože troll na něj položil ruku dlaní vzhůru. "Dejte šilink."

"Máme jen kousky pap-" začal desátník Řemender. Seržant Honzárum ho dloubl loktem ruky do žeber.

"Mor a cholera, zbláznil jste se?" zasyčel. "Za naverbování jednoho trolla je stejná prémie jako za naverbování deseti chlapů!" Druhou rukou sáhl do kapsy, vytáhl stříbrný a opatrně ho vložil do nastavené dlaně, větší než ošatka na chleba. "Vítám tě do nového života, příteli! A já tady napíšu tvoje jméno, co? Jakpak se jmenuješ?"

Troll znovu upřel oči na strop, pak je sklopil k zemi, obrátil k seržantovi a zpět na stůl. "Karborund?" nadhodil poněkud nejistě.

"Jo, nejspíš jo," přikyvoval seržant. "Hele, jak by se ti líbilo, kdyby sis trochu ohol- posekal trochu vla- mech? My totiž máme v... armádě jistá... nařízení..."

Stěna, podlaha, strop, stůl, prsty, seržant.

"Ne," odpověděl Karborund.

"Dobrá, no dobrá, nic se neděje," odpovídal spěšně seržant. "To nejsou nařízení jako taková, jasně že nejen takové spíš jako rady. Hloupost, co? Taky jsem si to vždycky myslel. Jsem rád, že ses k nám přidal," dodával horečnatě.

Troll olízl minci, která v jeho tlapě zářila jako diamant. Jak si Apoléna všimla, rostla mu skutečně zpod nehtů tráva. Pak se Karborund obrátil k výčepnímu pultu. Zástup před ním se okamžitě rozestupoval, protože trollové nikdy nepatřili k těm, kdož stojí za řadou těl namačkaných u baru a mávají bankovkou v marné snaze přilákat barmanovu pozornost.

Karborund přelomil stříbrnou minci napůl a hodil obě poloviny na barpult. Spojená obočí zamrkal, beze slova zmizel v místnosti za barem a vrátil se s dřevěným dvouručním korbelem. Maledikt kýchl. Apoléna se rozslzela. Byl to ten druh pachu, při němž vám zatrnou zuby. Je možné, že hostinský běžně čepoval zkažené pivo, ale tohle byl do očí štípající vinný ocet.

Spojená obočí hodil do korbele polovinu stříbrňáku, pak vytáhl ze zásuvky měďák a podržel jej nad korbelem, z nějž se kouřilo. Troll kývl. Jen s nenápadným náznakem obřadnosti, jako barman, který přidává malé paraplíčko do sklenice s Double Entendre, pak nechal hospodský měďák spadnout.

Na hladině se objevila další řada bublin. Igor se zájmem přihlížel. Karborund pozvedl korbel dvěma prsty každé obrovské ruky a jediným hltem vypil obsah. Na okamžik znehybněl a pak opatrně položil korbel zpět na pult.

"Možná, že byste se měli, pánové, stáhnout kousek nazpět," zamumlal Spojená obočí.

"Co se stane?" zajímala se Apoléna.

"Bere je to různě," odpověděl Spojená obočí. "Ale zdá se, že tenhle... ne, už je to tady..."
S nepopiratelným stylem přepadl Karborund na záda. Žádné podlamování kolen, žádné zženštilé pokusy změkčit pád. V jenom okamžiku s mírně pozvednutou rukou stál na nohou, v druhém s rukou mírně pozvednutou ležel na zádech. Když dopadl na zem, mírně se zakolébal.
"Ještě není zvyklej pít," prohlásil Spojená obočí. "To je u mladejch kohoutků běžný. Hrajou si na dospělý trolly, choděj sem, každej si objedná elektrickej vozembouch, a pak je na ně ten šutrák moc těžkej."
"Ale probere se?" zajímal se Maledikt.
"Ne dřív než ráno, jak to znám," potřásl hlavou Spojená obočí. "Na nějakou dobu jim přestane fungovat mozek."
"Takže to skoro nic neznamená a nemělo by mu to nijak ublížit," popošel kupředu desátník Řemender. "Tak, vy mizerná bando. Spíte v kůlně vzadu za domem, jasný? Je skoro vodotěsná, skoro žádné krysy. A za úsvitu vyrážíme! Teď už patříte armádě!"

Apoléna ležela ve tmě na lůžku ze zatuchlého sena. O tom, že by se někdo vysvlékl, nebylo ani řeči.
Déšť bušil do střechy a vítr se dral dovnitř škvírou pode dveřmi navzdory Igorovým pokusům ucpat ji senem. Než se uložili ke spánku, chvilku nezávazně povídali a tak se Apoléna dozvěděla, že sdílí kůlnu s vojínem Držalem, zvaným Řimbo, s vojínem Malmužou, přezdívaným Mžoura, vojínem Tupečkem, kterému říkali Coto, a vojínem Velebným, zvaným Tuty. Jak se zdálo, Maledikt a Igor si zatím žádné pevné přezdívky nevysloužili. Z ní se stal po všeobecné dohodě Kvák.
K Apoléninu mírnému údivu vytáhl mládenec zvaný Coto ze svého tlumoku malý obrázek Vévodkyně a nervózně ho pověsil na rezavý hřebík trčící z jednoho trámu. Když se k němu modlil, všichni ostatní mlčeli. Bylo to něco, co se od vás normálně čekalo.
Říkali, že Vévodkyně už je mrtvá...

Apoléna se právě myla, když jedné noci k ránu zaslechla, jak o tom mluví chlapi v hospodě, a byla by divná ženská, kdyby nedokázala poslouchat, co se kolem říká, i když ona sama právě dělá hluk.
Mrtvá, říkali, ale lidé v PrinceMarmadukePiotreAlbertHansJosephBernhardtWilhelmsbergu to nechtějí připustit. A to jistě proto, že neměla žádné děti a s tím, jak se šlechta bere mezi sebou - bratranec se sestřenicí, dědeček s neteří z druhého kolena -, by trůn připadl princi Heinrichovi ze Zlobenie! Přesně tak! Věřili byste tomu? Proto ji nikdy nevidíme, chápete? A kolik let se neobjevila její nová podobenka? Není vám to divný, no? Pch, říkají, že drží smutek kvůli mladému vévodovi, ale to se stalo před sedmdesáti lety! Říká se, že byla tajně pohřbena a -
Jenže v té chvíli její otec mluvčího rychle umlčel. U některých rozhovorů by byl člověk raději, kdyby si nikdo nepamatoval ani to, že když se vedly, byl ve stejné místnosti.
Mrtvá nebo živá, stejně vás Vévodkyně pozorovala.

Nováčkové se pokoušeli spát.
Občas některý z nich říhl nebo hlasitě vypustil větry a Apoléna se k nim přidala několika nepříliš úspěšnými pokusy. To, jak se zdálo, vyvolalo u spících větší aktivitu, takže chvilku byl takový hluk, že se zachvívala chatrná střecha a shůry padala oblaka prachu. Pak se všechno uklidnilo. Jednou nebo dvakrát slyšela, jak se někdo vypotácel ven, teoreticky na záchod, ale pravděpodobněji, když vezmeme v potaz mužské sklony k nostalgii, proto, aby byl blíže k domovu. Jednou, když se napůl vynořila z těžkého snu, měla dojem, že slyší ve tmě někoho vzlykat.
Dala si záležet, aby natropila co nejmenší hluk, a vytáhla mnohokrát přeložený, mnohokrát přečtený a velmi špinavý kus papíru. Byl to poslední dopis od bratra a ona si ho teď přečetla v blikavém světle malé svíčky. Bylo na něm razítko Vévodkyně, samozřejmě ho otevřeli cenzoři a ošklivě se na něm podepsali. Stálo na něm:

Mí drazí
jsme v ---- což je ---- spolu s ----velká věc s uzly. V ---- se vydáme ---- což je dobře, protože ---- z toho pryč. Mám se dobře. Jídlo je ---- ---- budeme ---- ale můj přítel ---- říká, že si ---- ---- starosti, protože to skončí do ----. Pak prý všichni dostaneme vyznamenání.

Hlavy vzhůru!
Pavel

Rukopis byl pečlivý a výjimečně úhledný, jedno písmeno jako druhé. Byl to dopis člověka, který musí myslet na každý tah. Pomalu psaní složila. Pavel toužil po vyznamenáních, protože byla lesklá. To bylo téměř před rokem, kdy každý oddíl verbířů, který prošel kolem, odcházel s takovým počtem mužů, že by to stačilo skoro na batalion, a lidé je doprovázeli s hudbou a praporky. V poslední době se vracely skupinky mužů, ale ty byly mnohem menší. Těm šťastnějším chyběla jen jedna ruka nebo jedna noha. Nikdo už je praporky nevítal.
Rozložila další kousek papíru. Byl to leták. V nadpisu stálo: "Od matek Borogravských!" Borogravské matky byly pevně rozhodnuty poslat své syny do války proti zlobenijským agresorům a použily množství vykřičníků, aby to zdůraznily. Bylo to dost zvláštní, protože matky v Muňkulu se nezdály zdaleka nadšené představou, že jejich synové půjdou do války, a zcela neskrývaně se je pokoušely zadržet doma. Kupodivu se přesto do každého domu dostalo hned několik letáků. Byly velmi vlastenecké. Rozhodně mluvily o vraždících nepřátelských cizincích.
Apoléna se naučila jakž takž číst, protože hostinec byl velký a to znamená velký obchod, jehož výdaje, příjmy a zisky musí být spočítány a vedeny v knihách. Matka ji naučila číst, což dokonce nebylo ani proti Nugátovi, a otec dohlédl,

aby se naučila i psát, což proti Nugátovi bylo. Žena, která umí psát, je hřích proti Nugátovi, alespoň tak to říkal kněz Šněrovačka, a cokoliv taková žena napíše, je lež. Jenže Apoléna se to naučit musela, protože Pavel se učit nechtěl, rozhodně ne do té míry, aby to stačilo na šéfa hostince zaneprázdněného jako Vévodkyně. Dokázal číst, když si pomalu prstem ukazoval slovo za slovem, a byl schopen hlemýždím tempem napsat dopis. Stálo ho to vždycky mnoho námahy a těžce při tom dýchal, jako člověk, který skládá nějaký složitý šperk. Byl pomalý, ale velký, silný a laskavý a pivní sudy zvedal jako hračky. Bohužel, psaní a čtení nebyly jeho silné stránky. Otec proto sice velmi jemně, ale o to častěji naznačoval Apoléně, že bude muset bratrovi stát za zády, až nadejde čas a on převezme vedení hostince. Někdo mu musí říkat, co dělat. Pavel, ponechán sám sobě, by zůstal prostě stát a díval se, jak létají ptáci.

Na Pavlovo naléhání mu přečetla celý leták "Od matek Borogravských" včetně těch kousků o hrdinech a o tom, že není většího štěstí než umřít za vlast. Teď si přála, aby k tomu nedošlo. Pavel udělal to, co se mu řeklo. Naneštěstí také tomu, co se mu řeklo, věřil.

Poly uklidila papíry a znovu začala dřímat, dokud ji neprobudil močový měchýř. No, dobrá, v tuhle nesmyslnou ranní dobu nemusí mít obavy, že ji tam někdo vyruší, a může si to odbýt v klidu. Natáhla se pro svůj tlumok a tak tiše, jak to jen šlo, vyšla do deště.

Teď už voda padala spíše jen ze stromů a ty se se sténáním ohýbaly v silném větru, který se hnal údolím. Měsíc se ztrácel v mracích, ale přesto bylo dost světla, aby rozeznala obrysy hospodských budov. Mírná našedlost oblohy naznačovala, že to, čemu se v Chamragy říká svítání, je na cestě. Objevila pánský záchodek, který, jako vždycky, páchl nepřesností.

Do tohoto okamžiku vložila mnoho plánování i praktického cvičení. Napomáhal jí i tvar kalhot, které byly starého typu, s velkým padacím mostem na knoflíky, a taky pokusy, které prováděla doma, vždy velmi časně ráno, když poklízela dům. Krátce a jednoduše zjistila, že při určitém cviku a snaze může ženská čurat vestoje. Rozhodně to tak fungovalo doma, na záchodku v hostinci, který byl postaven s jistou benevolencí k přesnosti uživatelů.

Vítr otřásal temnou budovou. Ve tmě si vzpomněla na tetu Hátu, která se po svých šedesátých narozeninách tak trošku zbláznila a obviňovala všechny mladíky z toho, že jí koukají pod sukně. A ještě horší to bylo, když vypila sklenku vína, protože pak do nekonečna vyprávěla jediný vtip: "Co obvykle dělá muž vestoje, žena vsedě a pes, když zvedne nožičku?" A pak, když se všichni styděli tak, že se neodvážili odpovědět, vítězoslavně zvolala: "Podává vám ruku!" Teta Háta byla hříchem sama o sobě.

Apoléna si zapnula kalhoty s jistým, skoro pobaveným zadostiučiněním. Měla pocit, že právě přešla most, pocit, kterému napomáhala jistota, že zatím se jí podařilo udržet nohy v suchu. Najednou zaslechla, jak na ni někdo dělá: "Pssst!"

Ještě že už byla vyčuraná. Panika jí okamžitě roztřásla každý sval. Kde se neznámý ukrývá? Vždyť tohle je jen polozpuchřelá dřevěná bouda. Bylo tady několik oddělených kójí, to ano, ale pach, který se z nich linul, nezakrytě naznačoval, že les kolem nabízí mnohem lepší možnosti. Dokonce i za tak divoké noci, jako je tato. Dokonce i kdyby tam pobíhali vlci.

"Ano?" vypravila ze sebe pisklavým hlasem, pak si ale rychle odkašlala a mnohem mužněji opakovala: "Ano?"

"Tohle budeš potřebovat," zašeptal hlas. V zapáchajícím šeru zahlédla něco, co se zvedalo nad okraj kóje. Nervózně se pro to natáhla a nahmátla něco měkkého. Bylo to něco, jako balíček vlny. Prozkoumala ho prsty.

"Ponožky?" nadhodila rozpačitě.

"Správně. Nos je," sdělil jí tajemný hlas chraptivě.

"Díky, ale já si koupil několik párů..." začala Apoléna.

Za dřevěnou stěnou se ozval tichý povzdech. "Ne. Ne na nohou. Strč si je dopředu, do kalhot."

"O čem to mluvíš?"

"Hele," pokračoval hlas trpělivě, "nejseš vypuklá, kde nemáš bejt vypuklá. To je dobře. Jenže nejsi vypuklá ani tam, kde bys měla bejt vypuklá a ne jenom puklá. Chápeš?"

"Oh! E... já... totiž, nemyslela jsem, že si lidi všimnou..." řekla Apoléna a zčervenala studem. Byla odhalena! Jenže žádný humbuk, žádný křik, žádné zlobné citace z knihy Nugátovy. Někdo jí pomáhal! Někdo, kdo ji viděl...

"Srandovní věc," pokračoval hlas, "ale většinou si lidi všimnou spíš toho, co chybí, než toho, co přebejvá. Ale jen jeden pár, to ti říkám. Nebuď kór moc ctižádostivá."

Apoléna zaváhala. "Ehm... je to moc poznat?" zeptala se nakonec.

"Ne, proto ty ponožky."

"Já myslela... myslím... že nejsem... že jsem..."

"Ale ne," odpovídal hlas z temnoty. "Jseš fakt moc dobrá. Přišlas jako vyděšenej mládenec, kterej se snaží vypadat velkej a odvážnej. Možná, že by ses mohla častěji dloubat v nose. To jen tak mimochodem. Máloco zajímá mladíky tohohle věku jako obsah jejich nosních dírek. Ale teď tě musím požádat o laskavost na oplátku."

Já tě o žádnou laskavost nežádala, pomyslela si Apoléna, které se skoro dotklo, že ji někdo považoval za vyděšeného mladíka, když si byla jistá, že vstupuje jako mladík klidný a nevzrušený. Přesto ale odpověděla klidným hlasem: "O co jde?"

"Nemáš náhodou kus papíru?"

Beze slov vytáhla z kapsy leták "Od matek Borogravských!" a podala ho přes přepážku. Slyšela, jak vedle škrtla sirka, a ucítila zápach síry, což znatelně vylepšilo ovzduší.

"Ale? Zdá se mi to, nebo tady mám před sebou znak naší milosti, Vévodkyně?" ozvalo se odvedle šeptem. "No rozhodně přede mnou nezůstane dlouho. Tak a teď už vypadni... mladíku."

Apoléna spěšně vyběhla do noci. Byla šokovaná, mírně omámená, zmatená a napůl udušená a tak tak doběhla ke dveřím kůlny. Stačila je sotva zavřít a ještě se ani nerozkoukala ve tmě, když se dveře znovu rozletěly a vpustily dovnitř

déšť, vítr a desátníka Řemendra.

"Vstávat! Budíčéééék! Na nohy, pokud si je najdete, a do ponožek! Hup, hup, hi, ho, hup, hup..."

Všude kolem Apolény se najednou začala zvedat a pohybovat těla. Jejich hlavy musely poslouchat ten hlas přímo, protože žádný mozek by nedokázal zareagovat tak rychle. Desátník Řemender se v souladu se zákony všech poddůstojníků snažil, aby byl vzniklý zmatek co nejzmatenější.

"U všech bohů, vždyť i tlupa mamin od plotny by byla rychlejší než vy!" křičel spokojeně a rozhlížel se, jak do sebe kolem něj vrážejí lidé v marné snaze najít vlastní oblečení a boty. "Oblíkat! Holit! Snídaně bude za pět minut! Každej chlap v našem regimentu musí bejt pečlivě oholenej. Kdo bude poslední, nedostane klobásu! Čert aby mě vzal, to je ale ubohý představení!"

K Řemendrovu zlomyslnému potěšení v místnosti převzali vládu čtyři menší jezdci - Panika, Zmatek, Nevědomost a Řev. Apoléna ale vyběhla dveřmi, vytáhla z tlumoku malý plechový kalíšek, nabrala do něj vodu ze sudu pod okapem, postavila ho na starý sud za hospodou a začala se holit.

I tohle si pečlivě nacvičila. Tajemství spočívalo v té staré břitvě, která vypadala, jako kdyby ji zdědila po nějakém hrdlořezovi. Tu pečlivě otupila. Pak už potřebovala jen štětku a holicí mýdlo. Hodně se namydlete, napěňte, pak ze sebe spoustu pěny oškrabejte a jste oholení, ne? No určitě... podívejte pane, teď mám tváře hladký jako holka...

Byla sotva napůl oholená, když jí jakýsi hlas zaječel přímo do ucha: "Co si, sakra, myslíte, že děláte, Čuráček!?"

Ještě, že byla břitva tupá.

"Zpěváček, pane!" odpovídala a otírala si nos. "Holím se, pane! A jmenuji se Zpěváček!"

"Pane? Já nejsem žádnej ‚pane!', Čuráček! Já jsem, zatraceně, desátník, Čuráček! To znamená, že mně budete říkat desátníku, Čuráček! A holíte se v oficiálním pohárku regimentu, který jste zatím nedostal, jasný? Vy jste dezertér, Čuráček?"

"Ne, p- desátníku!"

"Tak zloděj?"

"Ne, desátníku!"

"Tak jak je možný, že máte ten zatracenej pohárek, Čuráček?"

"Dostal jsem ho od mrtvého vojáka, pane - desátníku."

Řemendrův hlas, který se už tak pohyboval v oblasti řevu, ještě zesílil a naplnil se zuřivostí. "Takže olupovač mrtvejch?"

"Ne, desátníku! Ten voják..."

V té skupině vracejících se hrdinů bylo půl tuctu mužů. Jejich nezdravě šedé tváře svědčily o tom, že už jsou na cestě několik dní a trpělivě snášejí trpký osud při návratu do svých malých vesniček v horách. Jak Apoléna napočítala, těch šest mužů mělo dohromady devět paží, deset nohou a deset očí.

Jak se ale ukázalo, ti, kteří byli celí, na tom byli svým způsobem hůř. Měli zapáchající kabáty pevně zapnuty, to kvůli obvazům. Jaké nepopsatelné rány se ukrývaly pod obvazy, nikdo nevěděl, ale ti muži kolem sebe šířili pach smrti. Hospodští štamgasti jim udělali místo a hovořili mezi sebou tiše, jako lidé na svatém místě. Její otec, který zdaleka nebyl sentimentální, přilil do každého korbele piva štědrou dávku brandy a odmítl si od nich vzít peníze. Pak se ukázalo, že muži nesou i dopisy od těch, kteří pokračují v boji, a jeden z nich měl dokonce dopis od Pavla. Když Apoléna přinesla omáčku s masem, přistrčil ho k ní po stole a tiše a bez výraznějších projevů zemřel.

Zbytek mužů se ještě téhož dne unaveně vydal na další cestu. Vzali s sebou i malou litinovou medaili, kterou měl mrtvý v kapse, aby ji předali jeho rodičům, stejně jako propouštěcí děkovný list Vévodkyně, který k ní byl přiložen. Apoléna do něj nahlédla. Dokument byl vytištěný, podpis Vévodkyně také a mužovo jméno, které bylo delší, než jména průměrně bývají, tam bylo doplněno, nebo spíš natěsněno rukou. Ke konci byla písmena tak namačkána, že byla téměř nečitelná.

Když vám hlavu naplní neovládnutelná nenávistná zuřivost, jsou to právě tyhle podrobnosti, co se vám vybaví. Jediné, co po mrtvém ještě zůstalo, kromě dopisu a medaile, byl cínový pohárek a skvrna na podlaze, která se nedala ničím odstranit.

Desátník Řemender netrpělivě naslouchal mírně upravené verzi tohoto příběhu. Apoléna viděla, jak mu hlavou letí myšlenky. Pohárek patřil vojákovi, teď patřil jinému vojákovi. To byla fakta a on s tím nemohl celkem nic dělat. Proto se stáhl na bezpečnější pole všeobecné šikany.

"Takže ty si myslíš, bůhvíjak nejseš chytrej, Čuráček, co?"

"Ne, desátníku."

"Ale? Takže vy jste hloupej, je to tak?"

"No, dal jsem se nalejt," odpověděla Apoléna pokorně. Někde za Řemendrem se někdo uchechtl.

"Dám si na vás pozor, Čuráček," zavrčel Řemender momentálně poražen. "Jen zkus udělat jedinej křivej krok, a něco uvidíš!" Pak odkráčel.

"Ehm..." odkašlal si hlas vedle Apolény. Obrátila se a zjistila, že vedle ní stojí další mladík, oblečený v obnošené šaty. Bylo vidět, že je dost nervózní, i když nervózní výraz neskrýval, že mladík navíc ještě zuří. Byl velký a rudé vlasy měl ostříhané tak nakrátko, že jeho hlava vypadala sotva slabě ochmýřená.

"Ty jsi Řimbo, že?" řekla.

"Jo a myslel jsem... teda... nemoh bych si půjčit tvoje holení?"

Apoléna se mu podívala na bradu holou jako kulečníková koule. Mladík se začervenal.

"Jednou s tím začít musím, ne?" řekl poněkud vzdorovitě.

"Ta břitva by potřebovala obtáhnout," upozornila ho Apoléna.

"To je dobrý, vím, jak se to dělá," přikývl Řimbo.

Apoléna mu beze slova podala břitvu a pohárek a využila příležitost k tomu, vklouznout na záchod, dokud byli všichni ostatní zaměstnáni. Zasunout ponožky do kalhot byla otázka okamžiku. Potíž byla v tom, jak je tam upevnit, ale to nakonec vyřešila tak, že jednu z nich zčásti rozvinula a volný konec si zasunula pod opasek. Byl to zvláštní pocit; ponožky se na to, že se jednalo jen o kousek vlny, zdály podivně těžké. Pak se Apoléna vydala zjistit, jaké hrůzy přinese avizovaná snídaně.

Ta přinesla okoralý koňský chleba, klobásu a velmi slabé pivo. Vzala si krajíc chleba a klobásu a posadila se.

Na požití koňského chleba se musel člověk soustředit. V poslední době čím dál tím víc nahrazoval chléb obyčejný. Byl to chléb upečený z mouky smíchané se sušeným hrachem a fazolemi a se zbytky zeleniny. Kdysi se pekl jen pro koně, aby byli v co nejlepší formě. Teď jste pomalu na stole neviděli nic jiného a i koňského chleba bylo čím dál tím míň. Na to, abyste se propracovali krajícem koňského chleba, jste potřebovali čas a dobré zuby, stejně jako jste museli zapomenout na to, co je to představivost, když jste se chtěli pustit do těch nových klobás. Apoléna seděla a soustředila se na žvýkání.

Jediná klidná oblast byla kolem vojína Maledikta popíjejícího svou kávu jako mladý gentleman, který si sedl na zahrádku přepychové kavárny. Na tváři měl výraz člověka, který už ví o životě své. Když uviděl Apolénu, kývl jí na pozdrav.

Tam na záchodku, byl to on? přemýšlela. Jenže já se vrátila ve chvíli, kdy dovnitř vrazil Řemender a všichni vyskočili a začal ten zmatek. Mohl to být prakticky kdokoliv. Používají vůbec upíři záchod? No, ano, nebo ne? Už se jich na to někdo odvážil zeptat?

"Vyspal ses dobře?" zavolal na ni Maledikt.

"Ale jo. A co ty?" odpověděla Apoléna.

"Nemohl jsem to v té kůlně vydržet, ale pan hostinský mi laskavě nabídl k přespání svůj sklep," odpověděl Maledikt. "Starý zvyk je železná košile, chápeš? No, alespoň staré přijatelné zvyky. Nikdy jsem nespal dobře, když jsem nevisel."

"A ty máš kávu?"

"Vozím si svou vlastní zásobu," přikývl Maledikt a ukázal na drahocenný malý kávovar, vyrobený ze stříbra, který mu stál u loktu, "a pan hostinský mi laskavě uvařil trochu vody." Pak se usmál a odhalil při tom dva dlouhé vlčí špičáky. "Ani bys, Olivere, nevěřil, co všechno se dá docílit pouhým úsměvem."

Apoléna přikývla. "Ehm... a Igor... je tvůj přítel?" zajímala se. Zatím Igor, který seděl u vedlejšího stolu, dostal z kuchyně svou klobásu, která vypadala jako syrová, a soustředěně ji pozoroval. Od uzenky vedly dva dráty ke korbeli octovatého piva, na jehož hladině se dělaly bubliny.

"Nikdy předtím jsem ho v životě neviděl," zavrtěl hlavou upír. "Jenže znáš to, když se jednou setkáš s některým z nich, máš pak dojem, že je znáš všechny. Doma jsme taky měli Igora. Úžasní pracanti. Velmi spolehliví. Naprosto důvěryhodní. A samozřejmě nepřekonatelní, co se týká sešívání věcí, pokud chápeš, o čem mluvím."

"Ty stehy, co má na hlavě, ale nevypadají moc profesionálně," odpověděla Apoléna, které začínal vadit Malediktův stálý výraz jakési samozřejmé nadřazenosti.

"Ach ano, tohle," přikývl Maledikt. "To je takový zvyk Igorů. Jde o Vzhled. Je to něco jako... kmenové tetování, chápeš? Oni se rádi předvádějí. Ha, my měli kdysi sloužícího, který měl stehy kolem celého krku a byl na ně výjimečně pyšný."

"Vážně?" opáčila Apoléna mdle.

"Jasně! A největší psina na tom byla, že to dokonce ani nebyla jeho hlava!"

Igor měl v ruce injekční stříkačku a s pohledem plným spokojenosti pozoroval klobásu. Na okamžik měla Apoléna dojem, že se klobása pohnula...

"Tak končit, je čas se pohnout, vy líná bando!" zaštěkal desátník Řemender, který vpadl do místnosti. "Jedu, jedu! To znamená, že nastoupíte do dvojřadu podle velikosti! To platí i pro vás, Čuráček. A co vy, pane upíre, vy se k nám dnes ráno nepřidáte na trochu toho lehkého vojenského cvičení, he? Tak na nohy! A kde je ten zatracený Igor?"

"Tady, bháne!" ozval se Igorův hlas zhruba deset centimetrů za jeho zády. Desátník se bleskově obrátil. "Jak ses sem dostal?" zaječel.

"Tho je dhar, bháne," odpověděl nevzrušeně Igor.

"Neodvažuj se mi ještě jednou takhle připlížit za záda. Přidej se k těm ostatním! A teď... pozor!" Řemender si teatrálně povzdechl. "To znamená ‚postavte se rovně', chápete to? Ještě jednou a teď svižně a s citem. Póóó-zor! Aha, už je mi jasné, v čem je problém. Máte kalhoty, které mají sklony být neustále v pohovu. Myslím, že budu muset napsat Vévodkyni a poradit jí, aby od vás chtěla své peníze nazpět. Co je vám k smíchu, pane upíre, vojíne?" Řemender se rozkročil před Malediktem, který stál v bezchybném pozoru.

"Jsem rád, že jsem právě u vašeho regimentu, desátníku!"

"No bodejť," zamumlal Řemender. "No, počkej, nebude to dlouho trvat a už tak -"

"Všechno v pořádku, desátníku?" zeptal se seržant Honzárum, který se objevil ve dveřích.

"Je to ještě horší, než jsme čekali, seržante," povzdechl si desátník. "Měli jsme je rovnou zahnat kamením tam, odkud přišli, to vám říkám, pane. Je to póvl, jenom mizernej póvl."

"Dobrá, mládenci, dejte si pohov," zvolal Honzárum a vrhl po Řemendrovi pohled méně než přátelský. "Dnes zamíříme dolů, do Poplešska, kde se sejdeme s ostatními verbířskými skupinami, a tam, vy nejšťastnější z mladíků, dostanete uniformy a zbraně. Má snad už někdo z vás zkušenosti se zbraněmi? Vy, Zpěváčku?"

Apoléna spustila ruku. "Tak trochu, seržante. Něco mě naučil bratr, když byl doma na dovolené, a někteří z těch starších chlápků v hospodě, kde jsem pracoval, mi dali různé rady." To byla skutečně pravda. Byla to legrace, pozorovat, jak se děvče ohání mečem, a když se jí právě nesmáli, byli celkem laskaví. Učila se rychle, ale dávala si

záležet na tom, aby vypadala pořád stejně neohrabaně i ještě dlouho potom, co dostala čepel do ruky a cítila, že má ten správný nátisk. Mimo jiné to dělala i proto, že používání zbraní byla "práce mužů" a žena, která vzala do ruky zbraň, byla hříchem před tváří Nugátovou. Byla směšná, jen dokud byla neohrabaná, a bezpečná, jen dokud byla směšná.

"Takže tady máme experta, jo?" ušklíbl se zle Řemender.

"Ty seš teda skutečnej šermířskej génius?"

"Ne, desátníku," odpověděla Apoléna pokorně.

"Dobrá," ozval se znovu Honzárum. "Ještě někdo z vás..."

"Okamžik, seržante, já myslím, že by se nám všem líbila nějaká praktická ukázka šermu v podání fechtermeistera Čuráčka, co?" přerušil ho Řemender. "Nemám pravdu, mládenci? Skupina začala mumlat mezi sebou a většina mladíků rozpačitě krčila rameny. Všichni pochopili, že Řemender je protivný a zlomyslný tyran, který si chce na někom vylít vztek, ale s jistou dávkou úlevy a ponoukáni pudem sebezáchovy byli rádi, že si nevybral právě je.

Řemender tasil svůj meč. "Pučte mu zbraň, seržante," řekl. "No tak. Užijem si jen trochu zábavy, ne?"

Honzárum zaváhal a pak se podíval na Apolénu. "Co ty na to, mládenče? Nemusíš to dělat..." dodával.

Dřív nebo později bych se tomu stejně nevyhnula, pomyslela si Apoléna. Svět je plný takových Řemendrů. Když před nimi couváte, jdou pořád za vámi. Musíte je zastavit hned na začátku. Povzdechla si. "Tak ano, seržante."

Honzárum vytáhl od pasu jednu ze svých těžkých šavlí a podal ji Apoléně. Zbraň vypadala neobyčejně ostrá.

"On ti neublíží, Zpěváčku," řekl Honzárum a vrhl pohled na Řemendra, který se spokojeně ušklíbal.

"Taky se pokusím mu nic neudělat, pane," řekla Apoléna a pak se v duchu proklela za tu zbytečnou zpupnost. To za ni jistě mluvily ty ponožky.

"No výborně," zavrčel Řemender a o kus ustoupil. "Tak se mrkneme, z jakého jste materiálu, Čuráčku."

Maso, pomyslela si Apoléna. Krev, svaly, šlachy. Všecko se to snadno seká. No, takže...

Řemender zamával čepelí nízko nad zemí, stejně jako to dělali staří veteráni u nich v hospodě, pro případ, že by patřila k těm, kdo si myslí, že celý vtip šermu spočívá v tom, zasáhnout protivníkovu zbraň. Nevšímala si ho a pozorovala jeho oči, což nebylo tak nebezpečné. Jistě jí nezpůsobí vážné zranění, rozhodně ne Honzárumovi před očima. Pokusí se o něco, co bude bolestivé a co přinutí ostatní, aby se jí vysmáli. To je pro typy, jako je Řemender, naprosto typické. Mezi štamgasty každého hostince najdete jednoho nebo dva takové.

Desátník přidal na agresivitě a několikrát zaútočil, ale Apoléně se vždy podařilo uhnout a dvakrát dokonce šťastnou náhodou odrazila nebezpečný výpad. Pak si ale uvědomila, že jí štěstí nemůže vydržet dlouho, a pokud se bude pokoušet bojovat podle pravidel, odhadne ji Řemender správně. Pak si vzpomněla na radu, kterou jí kdákavým hlasem dával starý Bezzubka Abyne, penzionovaný seržant, kterého připravil meč o ruku a sladké domácí víno o všechny zuby. "Dobrej šermíř hrozně nerad šermuje s nováčkem, holka. Vono je to v tom, že nikdy nevíš, co ten posranej nováček udělá!"

Divoce máchla šavlí. Řemender musel její úder odblokovat a čepele se na okamžik zaklesly.

"Nic lepšího neumíš, Curáček?" zašklebil se desátník.

Apoléna se naklonila a chytila ho za košili na prsou. "Ne, desátníku," odpověděla. "Leda snad tohle." Prudce a ze všech sil zatáhla hlavu a sklonila ji.

Srážka byla bolestivější, než čekala, ale zaslechla, jak něco chřuplo, a věděla, že to nepatřilo jí. Rychle uskočila zpět, mírně otřesená, ale se zbraní připravenou.

Řemender klesl na kolena a z nosu mu prýštila krev. Až vstane, někdo zemře...

Zadýchaná Apoléna se pohledem obrátila o pomoc k seržantu Honzárumovi, který si založil ruce na prsou a teď si tiše a s nevinným výrazem prohlížel strop.

"Vsadil bych se, že tohle jste se od svého bratra nenaučil, Zpěváčku," řekl.

"Ne, seržante. To mám od Bezzubky Abyneho, seržante."

Honzárum se k ní najednou obrátil a usmál se. "Cože? Starej sežant Abyne?"

"Ano, seržante!"

"Tak to je jméno z minulosti. Ten chlap ještě žije? Jak se má ten zatracenej starej hříšník?"

"Ehm... řekl bych, že se docela drží," odpověděla Apoléna a stále ještě se pokoušela chytit dech.

Honzárum se zasmál. "Jasně, vsadil bych se, že ano. Ten když se začal rvát v baru... to byly jeho největší boje. Vsadil bych se, že to není jediný trik, který tě naučil, že ne?"

"Ne, pane." Ostatní chlapi měli stařikovi za zlé, že jí prozradil takové věci, ale ten se jen šklíbil do svého piva. Apoléně stejně trvalo dost dlouho, než jí došlo, co jsou to "rodiné šperky".

"Slyšels Řemendre?" obrátil se seržant ke klejícímu desátníkovi, z jehož nosu odkapávala na zem krev. "Jak se zdá, tak jsi měl ještě štěstí. Pamatujte si jednu věc, chlapi, za fér plej vás ve skutečném boji nikdo nepochválí, ale to se rychle naučíte. Tak dobrá, zábava skončila. Vy běžte a namočte si to do studené vody. Vždycky to vypadá hůř, než jaké to opravdu je. A tím to skončilo, vy dva. To je rozkaz. Moudrému napověz... Rozumíme si?"

"Ano, seržante." přikývla Apoléna pokorně. Řemender nevrle zavrčel.

Honzárum se rozhlédl po ostatních nováčcích. "Dobrá. A z vás ostatních? Držel už někdo z vás v rukou alespoň hůl? Hm. Vidím, že budeme muset začít pomalu a postupovat..."

Řemender znovu zavrčel. Toho muže musel jeden obdivovat. Byl sice na kolenou, mezi prsty, kterými si svíral nos, mu bublala krev, ale přesto si dokázal najít způsob, jak někomu způsobit alespoň malou nepříjemnost.

"Vojín z Ubírova bá beč, seržande," upozorňoval.

"Umíte s tím zacházet?" podíval se seržant na Maledikta.

"No, ani ne, pane," potřásl hlavou Maledikt. "Nikdy jsem s tím necvičil. Nosím to jen pro vlastní ochranu."

"Jak můžete nosit meč pro ochranu, když ho neumíte používat?"

"Ne pro svou, pane. Pro ochranu jiných lidí," vysvětloval Maledikt trpělivě. "Vidí meč, a tak si na mě netroufnou."

"Hm, ale kdyby si troufli, mladej, tak by ti nebyl nic platný," uvažoval nahlas seržant.

"Ne, pane. Asi bych jim prostě jen utrhl hlavu, pane. To mám na mysli, když mluvím o ochraně, pane. Ochranu potřebují oni, ne já. A kdybych provedl něco takového, Liga by mi udělala ze života peklo."

Seržant ho chvíli pozoroval. "Dobře vymyšleno," zamumlal nakonec.

Za zády se jim rozlehla rána a převrátil se stůl. Troll Karborund, který pod ním ležel, se posadil, zasténal a znovu se zřítil na záda. Při druhém pokusu se mu dokonce podařilo zvednout na nohy. Stál, kymácel se a oběma rukama si svíral hlavu.

Desátník Řemender, který už se také postavil na vlastní nohy, zřejmě zapomněl zuřivostí i na strach. Prudce vyrazil k trollovi, postavil se před něj, a přestože mu z nosu pořád ještě odkapávala hustá krev, bylo vidět, že se třese vzteky.

"Dy odbornej skřede!" zaječel. "Dy osdudo -"

Karborund natáhl jednu ruku, uchopil desátníka za hlavu a opatrně a bez jakékoliv námahy ho zvedl do vzduchu. Přesunul si ho před jedno napůl zalepené oko a otáčel s ním sem a tam.

"Já sem vstoupil do armády?" zaduněl kamenně. "Oh, u koprolitu*..."

"Do je nabadení nadřízeného boddusdojníka!" zaječel přidušeným hlasem desátník.

"Položte, prosím, laskavě desátníka na zem, vojíne," řekl seržant Honzárum. Troll zabručel a spustil muže na podlahu.

"Omlouvám se," řekl. "Myslel sem, že jste trpaslík."

"Žádáb, aby byl tenhle buž okamžiděm zadčen - !" začal Řemender.

"Ne, desátníku, to neuděláte," přerušil ho seržant. "O nic nežádejte, protože teď na to není vhodný čas. Tak vzhůru, Karborunde, a do řady. Přísahám, že jestli na někoho ještě jednou zkusíte něco podobného, budete mít ošklivé potíže! Jasné?"

"Rozumím, seržante," zabrumlal troll, opřel se klouby rukou o zem a tak získal potřebnou rovnováhu.

"No dobrá," přikývl seržant a o krok ustoupil. "Takže dnes, mí drazí hoši, se naučíme něco o tom, čemu my říkáme pochod..."

Za prudkého větru a hustého deště opustili Chamragy. Zhruba hodinu potom, co zmizeli v zákrutu údolí, kůlna, v níž nocovali, z nepochopitelných důvodů shořela jako vích.

Svět viděl mnoho lepších pokusů o pochod v útvaru. Třeba tučňáky. Seržant Honzárum uzavíral kolonu. Jel na voze, vykřikoval pokyny, ale rekruti se pohybovali, jako kdyby se ještě v životě nepotřebovali dostat odněkud někam. Seržantovi se podařilo veřvat do jejich kroku rozkývanou jednotnost, ale pak stejně zastavil a udělil celé řadě z nich osobní lekci v záležitosti pojmů "vpravo" a "vlevo". V podobných hrátkách a radovánkách postupně opustili hory.

Poly vzpomínala na ty první dny se smíšenými pocity. Nedělali nic jiného, než že pochodovali, ale ona byla na dlouhé cesty zvyklá a měla dobré boty. Kalhoty ji přestaly dřít. Vodnatelné slunce se rozhodlo dát si tu práci a začalo svítit. Oteplilo se. Kdyby nebylo desátníka, bylo by všechno fajn.

Přemýšlela, jak Řemender, jehož nos teď nabyl barvu zralé ryngle, vyřeší situaci, která mezi nimi vznikla. Jak se ukázalo, rozhodl se desátník předstírat, že se nic nestalo, a kontakty s Apolénou omezil na nejnutnější minimum.

Ostatní ale ani v nejmenším nešetřil, i když si vybíral. Maledikta nechával na pokoji stejně jako Karborunda, protože ať už byl Řemender cokoliv, nebyl sebevrah. A Igor ho vyváděl z míry. Malý mužík vykonal i tu nejpitomnější práci, kterou mu desátník uložil, rychle dobře a s přehledem a navíc se při tom tvářil jako člověk, který cokoliv dělá, dělá rád a to bylo pro desátníka naprostou záhadou.

Na ostatní se vrhal zcela bezdůvodně, obtěžoval a honil je, dokud neudělali nějakou triviální chybu, a pak je seřval k smrti. Nejčastěji si k tomu vybíral vojína Tupečka, známého jako Coto, který byl hubený jako šindel, měl kulaté oči, byl nervózní a před každým jídlem hlasitě odříkával děkovnou modlitbu. Ještě než skončil první den, stačilo, aby na něj Řemender zařval, a mladý Tupeček vyzvrátil všechno, co měl v žaludku. A pak se mu desátník vysmál.

Až na to, jak si Apoléna všimla, že se ten muž vlastně nikdy doopravdy nesmál. Místo toho vydával podivný zvuk, jakési bublání hlenu hluboko v hrdle, které znělo jako grllahlah.

Přítomnost toho člověka vrhala stín na všechno. Seržant Honzárum se málokdy do něčeho pletl. Nicméně Řemendra často pozoroval a jednou, když si všiml, že se na něj Apoléna dívá, na ni zamrkal.

První den vykřičel Řemender z vozu stan, stan pak dál vykřičel ke vztyčení a po večeři, skládající se z okoralého chleba a mírně podezřelých klobás, byli vojáci vykřičeni před velkou černou tabuli, aby si na ně mohl Řemender pořádně zakřičet. Do záhlaví tabule Řemender napsal ZA CO BOJUJEME a po straně pod sebe čísla jedna až tři.

"Tak dobrá a teďkon pozor!" prohlásil a udeřil do tabule hůlkou. "Existuje někdo, kdo si myslí, že byste vy, hoši, měli vědět, proč vedeme tuhle válku, jasný? Tak tady to máme. Za prvé - pamatujete se na město Hnětula? Tak na to před necelým rokem proradně zaútočily zlobenijské oddíly: Ti -"

"Pardon, ale já měl dojem, že na Hnětulu jsme zaútočili my sami, nebo se pletu, desátníku? Alespoň minulý rok nám říkali -" začal Mžoura.

"Pokoušíte se bejt chytrej, vojíne Malmužo?" podíval se na něj Řemender, čímž současně jmenoval největší nováčkovský hřích, který měl na svém seznamu.

"Ne, jen bych rád věděl, na čem jsme, desátníku," odpovídal Mžoura. Byl zavalitý, měl sklon k tloustnutí a patřil k oněm lidem, kteří se snaží být neustále alespoň trochu užiteční oním poněkud mírně vlezlým, mnohdy nežádoucím způsobem, kdy pro vás dělají drobné práce a úsluhy, za které si sám nestojíte. Bylo na něm něco zvláštního, i když vezmeme v úvahu, že seděl neustále vedle Cota, který měl dost podivnosti pro všechny a byl pravděpodobně nakažlivý.

... a právě teď zachytil Řemendrův pohled. Vyrukovat po Mžourovi, to nebylo nijak zábavné, ale Coto, hmm, Coto

vždycky stál za nějaké to zvýšení hlasu.

"Posloucháte, vojíne Tupečku?" zařval Řemender. Coto, který seděl se zakloněnou hlavou a se zavřenýma očima, se s trhnutím probral. "Desátníku?" vykoktal pracně, když si uvědomil co a jak.

"Ptal jsem se, jestli posloucháte, Tupečku?"

"Jistě, desátníku!"

"Vážně? No ne! A můžu se zeptat, co jste slyšel, he?" pokračoval Řemender hlasem, který byl směsicí medu a jedu.

"Nic, desátníku. Ona teď nemluví."

Řemender se zhluboka a s potěšením nadechl svého milovaného zlého ovzduší. "Jste hromada bezcennýho, zbytečnýho a smrdutýho -"

Najednou se ozval ten zvuk. Byl slabý a nepopsatelný, takový, jaký v jistém prostředí slyšíte každý den, v němž lidé vykonávají své povinnosti, ale od nějž nemůžete čekat, že si ho někdo například zapíská nebo že se stane součástí nějaké zajímavé sonáty. Byl to jednoduchý zvuk kovu, který se tiše otírá o kámen.

Honzárum, sedící na druhé straně ohně, sklonil šavli. V druhé ruce měl brousek. Všichni na něj upřeli pohledy, ale on jim je bez mrknutí oplatil.

"Co? Aha, no já si jen tady, na špičce, vylepšuji ostří," oznámil jim s nevinným výrazem. "Omlouvám se vám, jestli jsem vás přerušil, desátníku. Jen pokračujte."

V tom okamžiku přispěchal desátníkovi na pomoc jeden z nejsilnějších živočišných pudů, pud sebezáchovy. Nechal roztřeseného Cota být a obrátil se zpět k Malmužovi.

"Ano, je to tak, my jsme taky zaútočili na Hnětulu -" připustil Řemender.

"A to bylo předtím, než na něj zaútočili Zlobenijci?" vyzvídal Maledikt.

"Budete mě poslouchat?" vyštěkl Řemender. "Hrdinsky jsme zaútočili na Hnětulu, abysme získali zpátky to, co je už od bůhvíkdy borogravijský území! A ti zrádní požírači tuřínu nám to pak zase ukradli..."

Teď, když už bylo jasné, že neuvidí, jak bude Řemender sťat, se Apoléna v myšlenkách poněkud zatoulala. O Hnětule toho dost věděla. Přinejmenším polovina stařík, kteří chodili pít s jejím otcem, se toho útoku zúčastnili. Ale nedalo se od nich čekat, že to budou dělat rádi. Někdo prostě vykřikl: "Kupředu!"

Celý problém spočíval v řece Kňák. Ta se vinula napříč širokou, úrodnou plání plnou naplavenin jako kus provázku, který tam někdo upustil, ale občas přišly záplavy a jindy k tomu stačil velký padlý strom a řeka několikrát změnila směr a její nové zákruty se rozběhly celé míle daleko od původního koryta. A právě ta řeka tvořila mezinárodní hranici...

Vynořila se z myšlenek při slovech: "... jenže tentokrát jsou všichni na jejich straně, ksindl! A víte proč? Kvůli Ankh-Morporku! Páč jsme zastavili jejich dálkový dostavníky, co jezděj krz nás, a strhli ty jejich zkurvený signální věže, který jsou odpornou svatokrádeží a hříchem páchaným před tváří našeho Nugáta. Ankh-Morpork je bezbožný město -"

"Ale já slyšel, že je tam víc než tři sta kostelů, kaplí a svatostánků?" uvažoval nahlas Maledikt.

Řemender na něj zíral s nepopsatelnou nenávistí, tak hlubokou, že chvíli trvalo, než se mu podařilo odrazit od jejího dna. "Ankh-Morpork je strašlivý město," vzpamatoval se nakonec. "Jedovatý jako ta jeho řeka. Teď už se skoro ani pro lidi nehodí. Pustili si tam taky kdejakou pakáž - zombie, vlkodlaky, trpaslíky, upíry, trolly..." najednou si uvědomil, kdo jsou jeho posluchači, zakoktal se a zalapal po dechu, "...což je, samozřejmě, v některých případech moc dobrá věc. Ale tam to je odporný, prohnilý, zákonem pohrdající a přelidněný doupě neřestí a to je taky důvod, proč ho tak miluje princ Heinrich! Úplně ho omámilo, koupilo si ho lacinejma hračkama, protože tak už to Ankh-Morpork hraje, chlapi! Tam si vás prostě koupěj, postaraj se, abyste je přestali obtěžovat. K čemu je dobrý, že se vás pokouším něco naučit, když se pořád tak pitomě vyptáváte?"

"No, mě zrovna napadlo, proč je to město tak přelidněný, desátníku," ozval se Řimbo. "Když je to tak hnusný místo, samozřejmě."

"To proto, že tam žijou pokleslí a degenerovaný lidi, vojíne! To oni poslali vojáky sem do hor, aby pomohli Heinrichovi obsadit naši milovanou otčinu. Princ se odvrátil od cest našeho Nugáta a vrhl se do náruče ankh-morporkské bezbož... zkaženosti." Řemender se zdál potěšen sám sebou, protože se tady opravil včas, a pokračoval. "Za druhý: jako kdyby to nestačilo, poslal Ankh-Morpork se svejma vojákama Řezníka Elánia! To je nejhorší člověk z toho pekelnýho města! Nespokojej se ničím jiným než naší dokonalou zkázou!"

"Já slyšel, že se v Ankh-Morporku akorát namíchli, protože jsme jim zbourali signalizační věže," ozvala se Apoléna.

"Ty stály na našem svrchovaným území!"

"Jenže ono to bylo vlastně ve Zlobenii, dokud -" začala Apoléna.

Řemender na ni rozzlobeně pohrozil prstem. "Ty, ty mě poslouchej, Čuráčku! Žádná země, a zvláště taková jako Borogravie, nemůže být velká a nemít přitom nepřátele! Což mě přivádí k bodu tři, Čuráčku, kterej tady sedíš a myslíš si, kdovíjak nejsi chytrej! Všichni si to myslíte. To vidím jasně. Takže teď si zapamatujte todle, ano? Na vaší vlastní zemi se vám nemusí všechno líbit, hm? Možná, že to nejni to nejdokonalejší místo, ale je co? Je naše! Možná si myslíte, že nemá právě ty nejlepší zákony, ale jsou to naše zákony. Okolní hory snad nejsou nejhezčí ani nejvyšší, ale jsou naše! Bojujeme za to, co je naše, chlapi!" Řemender si s plesknutím přitiskl ruku na srdce.

"Povstaňte každý jeden syn své vlasti!
Přestaňte pít už hořké révy šťávu!"

Postupně se k němu připojili, různě hlasitě a někteří jen pobrukováním, ale jinak to nešlo. I kdyby měl člověk zpívat jen "la,la,la". Apoléna, která patřila k těm lidem, kteří se právě při podobných příležitostech kradmo rozhlížejí, si všimla, že Mžoura zná přesně slova a Řemender má v očích slzy. Coto nezpíval vůbec, ale zato se modlil. Tak tohle byl od

Řemendra dobrý trik, ozvala se jedna z těch méně ctihodných částí kdesi v pozadí Apolénina mozku.

K úžasu všech Řemender pokračoval a - sám odzpíval celou druhou sloku, kterou si nikdy nikdo nepamatuje, a pak na ně vrhl krátký úsměv, který jako by říkal: "Jsem větší vlastenec než vy všichni."

Pak se pokusili vyspat na oné dávce měkkosti, kterou dokázaly poskytnout dvě tenké pokrývky. Chvíli leželi mlčky. Honzárum a Řemender měli své vlastní stany, ale oni všichni instinktivně věděli, že z těch dvou alespoň Řemender patří k odrůdě tajných naslouchačů a postávačů za stanovými chlopněmi.

Asi po hodině, kdy na plátně stanu zašuměl déšť, ozval se Karborund. "No tak teda jo, mám dojem, že už mi to došlo. Estli budou lidi groophar blbí, budeme bojovat za groophar blbost, páč je to naše blbost. A to je dobrý, ne?"

Několik vojáků nad jeho úvahou užaslo tak, že se ve svých dekách potmě posadili. "Uvědomuju si, že bych tyhle výrazy měl znát, ale co znamená to tvoje slovo groophar?" ozval se z navlhlé temnoty Malediktův hlas.

"Jo to... no když táta troll a máma troll... a voni to..."

"Aha, dobrá, jo, tak to už vím, díky," přerušil ho Maledikt. "A to, na co tady narážíme, příteli, je patriotismus. Toť má zem bez ohledu na to jestli dobrá či zlá."

"Měli bychom milovat svou vlast," ozval se Mžoura.

"Dobrá, ale kterej její kus?" zaduněl Řimbův hlas z nejvzdálenějšího koutu stanu. "Ranním sluncem ozářené hory? To strašlivé jídlo? Ty odporné Hříchy? Celou mou vlast, kromě toho kousku, na němž stojí Řemender?"

"Ale vždyť jsme ve válce!"

"Ano, to je ale situace, do níž tě dostali oni," vzdychla si Apoléna.

"Řeknu vám jedno, tohle já neberu! Všechno je to podvod. Šlapou po vás, a když potom naserou nějakou sousední zem, vy za ně musíte bojovat! Když chtějí, abyste se za ně dali zabít, tak je to jen vaše země!" řekl Řimbo.

"Všechny nejlepší kousky týhle země jsou tady v tom stanu," ozval se s přesvědčením Coto.

Na společnost se sneslo rozpačité ticho.

Rozpršelo se. Netrvalo dlouho a plátno začalo prosakovat. Nakonec někdo řekl: "Heleďte, a co se stane, když někdo podepíše a pak si to dodatečně rozmyslí?"

Byl to Mžoura.

"Myslím, že se tomu říká dezerce a useknou ti za to hlavu," sdělil mu přátelsky Maledikt. "V mém případě by to byla nepříjemná komplikace, ale tobě, drahý Mžouro, by to rozhodně narušilo společenský život."

"Já ten blbej obrázek nepolíbil," ohlásil vzpurně Řimbo. "Když se Řemender nedíval, obrátil jsem ho a políbil jeho zadek."

"To nevadí, řekli by, žes ho stejně políbil," zabručel Maledikt.

"Tys... tys... políbil Vévodkyni na to... na zadek...?" ujišťoval se zhrozený Coto.

"Na zadní stranu obrázku, chápeš?" upřesňoval Řimbo. "Nebyl to její zadek. Kdyby to byl její pravej zadek, nepolíbil bych ho, jasný?" Z několika stran zaznělo opatrné pochechtávání a odněkud dokonce krátký smích.

"To ale bylo špatné!" rozhořčil se Coto. "Nugát v nebesích jistě viděl, že to děláš!"

"Vždyť to byl jen obrázek, ne?" bránil se Řimbo. "A vůbec, jaký je v tom rozdíl? Předek nebo zadek, jsme v tom stejně všichni a ještě jsem neviděl ani stejk ani kus prorostlýho!"

Odněkud z výšky zadunělo. "Já se dal nalejt, abych viděl vzrušující cizozemský země a sešel se s erotickejma lidma," oznámil jim Karborund.

Na okamžik zavládlo rozpačité ticho. "Řekl bych, žes myslel exotické lidi, ne?"

"Jo, takový," souhlasil troll.

"Jenže oni nám pořád jen lžou," upozornil někdo ze tmy a Apoléna si najednou uvědomila, že to byla ona sama. "Pořád a o všem!"

"Amen," dodal Řimbo. "Bojujeme za lháře."

"Ale, ať jsou to třeba lháři," utrhla se na ně Apoléna a poměrně dobře při tom napodobila Řemendrův hlas, "ale jsou to naši lháři!"

"No tak, děti," ozval se zase Maledikt, "neměli bychom se zkusit aspoň trochu vyspat? Strýček Maledikt vám dá tip na malý příjemný sen. Nechte si zdát o tom, že až půjdeme do boje, až vyrazíme do útoku, povede nás desátník Řemender. Nebude to krása?"

Po nějaké chvíli prolomil ticho Řimbův hlas: "To jako že pude před náma?"

"No jasně. Vidím, že chápeš, kam mířím, Řimbo. Přímo před tebou. Na tom hlučném, divokém a zmateném bitevním poli, kde se může... hmmm... zvrtnout tolik věcí."

"A všichni budeme mít zbraně?" nadhodil Mžoura hlasem plným touživého očekávání.

"Samozřejmě, že budeme mít zbraně! Vždyť jsme vojáci! A přímo před sebou budete mít svého nepřítele..."

"To je skvělej sen, Male."

"Tak si ho, hochu, užij."

Poly se obrátila na bok a pokusila se udělat si pohodlí. Jsou to všechno lži, pomyslela si poněkud omámeně, protože se pomalu začala propadat do spánku. Jen některé jsou o něco hezčí než ty druhé, to je všechno. Lidé vidí to, co si myslí, že nejspíše vidí. Dokonce i já jsem lež. Jenže mně to zatím prochází.

Když nováčkové procházeli mezi kopci, vál teplý podzimní vítr a odfukoval listí z jeřábů. Bylo následující ráno a hory jim zůstaly za zády. Apoléna si krátila čas tím, že si určovala ptáky v křoví a na okolních stromech. Byl to zvyk. A většinu jich znala.

Nechtěla se stát ornitoložkou. Ale ptáci dokázali přivést Pavla k životu. Všechna ta... pomalost ostatního myšlení se v přítomnosti ptáků měnila na bleskový proces. Najednou znal jejich jména, zvyky a oblíbené prostředí, dokázal

napodobit jejich hlas, zapískat jejich melodii, a když Apoléna našetřila na krabičku barev, které koupila od jednoho poutníka v hostinci, nakreslil tak věrný obrázek střízlíka, že jste ho téměř slyšeli zpívat.

To ještě byla naživu matka. Hádka se táhla několik dní. Obrázky živých tvorů byly Hříchem před tváří Nugátovou. Apoléna se zeptala, proč jsou pak všude obrázky Vévodkyně, a byla za to bita. Obrázek matka spálila a barvičky vyhodila.

Bylo to hrozné. Matka byla laskavá žena, nebo přesněji řečeno tak laskavá, jak může být hluboce věřící žena, která se pokouší vyhovět Nugátovým rozmarům. Nakonec tiše vypustila duši uprostřed obrazů Vévodkyně a ozvěn vlastních nevyslyšených modliteb, ale co je to platné, když to byla právě tahle vzpomínka, která se zákeřně vplížila do Apolénin myšlenek - ta zloba a následující výprask, zatímco se malý ptáček zdánlivě třepotal v plamenech.

V polích se ženy a starci pokoušeli sklidit ubohé obilí, polehlé po včerejším dešti v zoufalé naději, že alespoň něco z něj zachrání. Nikde nebylo vidět jediného mladíka. Apoléna si všimla, že i ostatní rekruti vrhali pohledy po udřených venkovanech, a přemýšlela o tom, zda i ostatní myslí na totéž, co ona.

Až do oběda nepotkali na cestě jediného člověka. Skupina procházela pásem nízkých pahorků a slunce částečně rozehnalo mraky a léto se - alespoň na okamžik - vrátilo vlhké, ulepené a maličko obtížné, jako host, kterého jste si sice pozvali, ale on teď nechce domů.

Rudá skvrna v dáli se změnila v mnohem větší rudou skvrnu a ta se nakonec proměnila ve volnou skupinu mužů. Apoléna věděla, co má čekat, sotva je zahlédla. Podle chování některých jejích druhů však bylo jasné, že oni to nevěděli. Došlo ke kolizi a zmatku, když přední muži zůstávali stát a zadní vráželi do těch před sebou, a pak se skupina zastavila a muži mlčky upírali pohledy kupředu.

Raněným trvalo nějakou dobu, než své druhy došli a než minuli Apoléninu skupinku stojící u okraje cesty. Dva fyzicky zdraví muži - alespoň Apoléně zdraví připadali - táhli ruční káru, na které vezli třetího muže. Další kulhali o berlích nebo s rukama v páskách a obvazech, jiní měli jeden z rukávů červeného kabátce prázdný. Nejhůře na tom byli nejspíše muži, kteří vypadali jako tenkrát ti u nich v hostinci, s šedými tvářemi, očima upřenýma kamsi před sebe a kabáty navzdory horku zapnutými až ke krku.

Jeden nebo dva z raněných obrátili hlavy k nováčkům, které míjeli, ale kromě děsivého odhodlání pokračovat v cestě zůstávaly jejich oči a tváře bez výrazu.

Honzárum přitáhl svému koni uzdu.

"Dobrá, chlapi, dvacet minut oddech," zabručel.

Igor se k němu otočil a kývl k řadě raněných, která pomalu procházela kolem. "Dhovolíte, bháne, abhych se bhodíval, jeshli bhro ně nemhůžu nhěco udhělat?"

"Myslím, že budeš mít už brzo příležitostí až až, mládenče," odpověděl seržant.

"Sheržante?" podíval se na něj Igor ublíženě.

"No dobrá. Když jinak nedáš. Potřebuješ snad, aby ti někdo poskytl pomocnou ruku?"

Desátník Řemender se zlomyslně uchechtl.

"Nějhaká ta bhomoc nikdhy neuškhodí, sheržante," přikývl Igor s upřímným výrazem.

Seržant se podíval na oddíl a pak kývl hlavou: "Vojíne Držale, vystoupit! Víte něco o ranhojičství?"

Rudolící Řimbo vystoupil svižně kupředu. "Porážel jsem naší mámě prasata, seržante," odpověděl.

"Skvělé! To jsi na tom líp než vojenský chirurg, přísahám! Dvacet minut, nezapomeňte!"

"A hlavně Igorovi nedovol, aby si bral nějaký suvenýry," neodpustil si Řemender a rozesmál se svým bublavým smíchem.

Zbytek rekrutů si sedl do trávy na okraji cesty a jeden nebo dva zmizeli v křoví. Apoléna vyrazila za tím samým cílem, ale zašla mnohem dále a rozhodla se využít příležitost a upravit si ponožky. Když nedávala pozor, měly sklony posouvat se jí nevhodným směrem.

Když za sebou zaslechla zašustění listí, ztuhla na místě, ale vzápětí se uvolnila. Byla opatrná. Nikdo nic nemohl vidět. A i kdyby to byl někdo, kdo se přišel taky vyčurat, tak co? Teď se jednoduše prodere křovím zpět k silnici a nebude si všímat, co se kolem -

Když Apoléna rozhrnula křoví, vyskočil Tuty ze dřepu, kalhoty kolem jednoho kolene, tvář rudou jako řepu.

Apoléna si nemohla pomoci. Možná to způsobily ty ponožky. Možná ten prosebný výraz na Tutyho obličeji. Když někdo vysílá zoufalý signál "nedívejte se!", jednají oči dle své vlastní vůle a míří do míst, kde o ně nikdo nestojí. Tuty vyskočila a rychle si upravovala šaty.

"Ne, podívej, to je v pořádku -" začala Apoléna, ale už bylo pozdě. Dívka zmizela.

Poly se dívala do rozkývaného křoví. Pic ho! Takže jsme tady duel Jenže co jí řeknu příště? "Všechno dobrý, já jsem taky holka? Mně můžeš věřit. Můžeme být přítelkyně. Jo, a mám pro tebe jednu dobrou radu. Máš ponožky?"

* * *

Igor a Řimbo, se vrátili zpět dost pozdě a mlčeli. Seržant Honzárum mlčel také. Oddíl vyrazil na další pochod. Apoléna šla na konci s Karborundem. To znamená, že mohla opatrně pozorovat Tuty, ať už to byl kdo byl. Bylo to vlastně poprvé, kdy si Apoléna Velebného pořádně prohlédla, protože ta osoba byla předtím prakticky neustále v Řimbově stínu. Byl malý, a když teď Apoléna věděla, že je to žena, bylo lepší použít slovo "drobná", s tmavší pletí a tmavými vlasy. Na tváři měla Tuty podivný, do sebe obrácený výraz a vždycky se držela Řimbovi po boku. A taky, když už o tom Apoléna přemýšlela, vždycky poblíž něj i spala.

Aha, takže takhle je to. Jde se svým milým, pomyslela si Apoléna. Bylo to poněkud romantické a velmi, velmi hloupé. Teď, když dokázala nahlédnout za šaty a krátké vlasy, viděla Apoléna všechny ty maličkosti, které signalizovaly, že je

Tuty dívka, a to dívka, která se na svou roli dost nepřipravila. Viděla, jak Tuty něco šeptá Římbovi, který se pootočil a vrhl na Apolénu napůl nenávistný a napůl varovný pohled. Nemůžu jí to říct, pochopila Apoléna. Ona by to řekla jemu. Nemůžu si dovolit, aby to věděli. Už jsem do toho vložila příliš mnoho. Není to jen v tom, že mám ostříhané vlasy a nosím mužské šaty. Všechno jsem naplánovala...

No ano... plány.

Začalo to jako náhodná myšlenka, ale pak se to změnilo v plán. Nejdřív začala Apoléna pečlivě pozorovat mladíky, s nimiž se setkávala. Několik z nich její zájem k svému pozdějšímu zklamání s jistou nadějí opětovalo. Sledovala, jak se pohybují, poslouchala, o čem a jak mluví, všímala si toho, jak se k sobě chovají, když se potkávají nebo loučí. Byl to úplně nový svět.

Na dívku měla dost slušné svaly, protože vést velký hostinec znamenalo kromě jiného i zvedat a přemisťovat těžké věci a teď se navíc chopila i různých hrubších prací, takže jí ruce přirozeně ztvrdly. Často nosila pod dlouhými sukněmi bratrovy staré kalhoty, aby si na ně zvykla.

Za něco takového mohla být žena bita. Muži se oblékají jako muži a ženy jako ženy, dělat to jinak znamenalo podle otce Sněrovačky "odporně hřešit před tváří Nugátovou".

A v tom bylo pravděpodobně tajemství jejího úspěchu, pomyslela si, když procházela kaluží. Lidé nehledají v kalhotách ženu. Pro běžného pozorovatele byl člověk v kalhotách, nakrátko ostříhaný a kráčející klátivým krokem mužský. Ano, a ještě s jedním párem ponožek navíc.

Tohle v ní také hlodalo. Někdo o ní věděl, stejně jako ona věděla o Tuty. A neprozradil ji. Nejdříve ji napadlo, že to byl hospodský, ale dost o tom pochybovala. Ten by o ní nejspíš řekl seržantovi, protože k tomu druhu lidí patřil. Právě teď si myslela, že to byl Maledikt, ale možná ji to napadlo jen proto, že se neustále tvářil, jako že ví všechno.

Karbo - ne, ten ležel pod stolem, a kromě toho... ne, ten troll ne. A Igor huhlal. Římbo? Vždyť ten věděl už o Tuty, takže... Ale ne, proč by ten chtěl Apoléně pomoci? Pro toho by bylo nebezpečné udělat něco takového s ohledem na Tuty. To nejlepší, co teď může Apoléna udělat, je dohlédnout, aby je dívka neprozradila oba.

Slyšela, jak Římbo šeptá své dívce: "...právě zemřel, takže on mu odřízl jednu ruku a jednu nohu a přišil je těm mužům, kteří je potřebovali, jen tak, jako kdybych já zalátal rotrženou košili! Kdybys to viděla! Nestačil jsem jeho prsty ani sledovat. A měl všechny ty masti, které..." Římbův hlas se odmlčel. Řemender se právě znovu pustil do Cota.

"Toho Řemendra už začínám mít plný praskliny," zamumlal Karborund. "Nechcete, já bych mu utrhl hlavu? Zařídím to tak, že to bude vypadat jako nešťastná náhoda!"

"Raději ne," zavrtěla Apoléna hlavou, ale nějakou chvíli se tou myšlenkou obírala.

Došli k místu, kde se cesta vedoucí z hor spojovala s tím, čemu se tady říkalo hlavní silnice. Tam bylo rušno. Pohybovaly se tam vozy i dvoukolové káry, honáci a sedláci se stádečky krav, stařeny, které si v krosně na zádech nesly celý svůj majetek, kvičela tam prasata a pobíhaly děti... a to všechno směřovalo jedním směrem.

Celý ten proud se valil opačným směrem, než se brala skupinka rekrutů. Lidé a zvířata nováčky obcházeli, jako řeka oblévá balvan v řečišti. Mladíci se semkli do těsného hloučku. Kdyby to neudělali, oddělily by je brzo krávy.

Seržant Honzárum se na voze postavil. "Vojíne Karborunde!" zvolal.

"Seržante?"

"Do čela!"

To pomohlo. Lidé putovali dál, ale teď se proud dělil mnohem dříve a obcházeli oddíl mnohem širšími oblouky. Nikdo z nich se nechtěl setkat s trollem, ani s takovým, který se pohybuje pomalu.

Lidé spěchali kolem, ale obraceli k nováčkům obličeje. Jakási stařenka se na okamžik přiblížila k Římbovi, vtiskla mu do ruky krajíc okoralého chleba, a než zmizela mezi ostatními, řekla: "Chudáci chlapci!"

"Co to má znamenat, seržante?" zeptal se Maledikt. "Ti lidé vypadají jako uprchlíci!"

"Takové řeči vyvolávají malomyslnost a paniku!" vykřikl desátník Řemender.

"Aha, takže tím chcete říct, že jsou to jen lidé, kteří se vydali o něco dříve na dovolenou, aby se vyhnuli pozdějším návalům na cestách?" ušklíbl se Maledikt. "Mrzí mě, že jsem se spletl. Možná že to bylo díky té stařeně, které teď šla kolem a nesla si na zádech skoro celý seník."

"Víte, co můžete dostat za odmlouvání nadřízenému?" zaječel Řemender.

"Ne. Ale rád bych slyšel, jestli je to horší než to, před čím prchají všichni ti lidé."

"Jednou jste podepsal, pane Krvopiji! Musíte poslouchat rozkazy."

"Tak dost!" vyštěkl Honzárum. "Nechte toho křiku tam dole. Kupředu! Karborunde, ty lidi odstrč, když neuhnou včas, slyšíš?"

Pokračovali v cestě. Po nějaké době lidí přece jen poněkud ubylo, takže místu proudu to byl jen pramínek. Občas se objevila rodina, někdy osamělá spěchající žena obtížená košíky a ranci. Jakýsi stařec se pachtil s kolečkem plným turínu. Oni si dokonce odvážejí úrodu z políček, pomyslela si Poly. Všichni opozdilci se pohybovali uspěchaným krokem, spíše poklusem, jako kdyby se mělo všechno zlepšit, pokud dohoní prchající zástup lidí, který měli někde před sebou. Nebo když minou skupinu nováčků.

Uvolnili cestu další staré ženě, která na zádech vlekla černobílé prase. A pak už před sebou měli jen neudržovanou a blátivou cestu. Z polí po obou stranách začala stoupat lepkavá odpolední mlha, pohlcující všechny zvuky. Po hluku, který tropili uprchlíci, bylo ticho rovné krajiny nesmírně tísnivé. Jediné, co rušilo celkovou bezútěšnost, bylo šplouchání a čvachtání nováčkovských bot.

"Mohu promluvit, seržante?" ozvala se Apoléna.

"Mluvte, vojíne," přikývl Honzárum.

"Jak daleko máme do Poplešska?"

"Neměl byste jim to říkat, seržante," vykřikl Řemender.

"Asi pět mil," odpověděl seržant Honzárum. "V místním vojenském skladu vyfasujete uniformy a zbraně."
"To je vojenský tajemství," zasténal Řemender.
"To jako bychom pak měli zavřít oči, abychom neviděli, co máme na sobě?" ušklíbl se na něj Maledikt.
"Nechte toho, vojíne Maledikte," zamračil se na něj Honzárum. "Koukejte šlapat a ten svůj jazyk držte pěkně za zuby!"
Pachtili se dál. Cesta byla čím dál tím blátivější. Zvedl se vítr, ale místo aby nepříjemnou mlhu odvál, rozvířil ji nad vlhkými poli v podivných pokroucených stínech.
Slunce se změnilo v oranžovou kouli.
Apoléna viděla, jak se nad polem pohybuje něco velkého a bílého, co žene vítr. Nejdříve si pomyslela, že je to opožděná volavka, která se vydala na tah poněkud pozdě, ale tuhle věc bezpochyby hnal vítr. Když to zachytil vítr, jedenkrát či dvakrát to zapleskalo, pak se to omotalo kolem hlavy desátníka Řemendra.
Ten vykřikl. Vojín Tuty pleskající věc chytil a zjistil, že je mokrá. V rukou se mu... jí roztrhla a větší část pak z obličeje zmítajícího se desátníka odpadla.
"Je to jen kus papíru," řekla.
Řemender se zaškaredil. "Já jsem to věděl," odsekl. "Vás se nikdo neptal!"
Apoléna zvedla kus utrženého papíru. Byl tenký a špinavý od bláta, ale přesto na něm rozeznala slova Ankh-Morpork. Bezbožné město. Na Řemendrovi bylo úžasné to, že cokoliv odsuzoval, se zdálo přitažlivé.
"Ankh-morporská Kometa," stačila přečíst nahlas, než jí desátník vytrhl cár z ruky.
"Nemůžete číst všechno, co se vám dostane do ruky, Čuráčku!" zařval. "Nevíte, kdo to napsal!" Hodil cár papíru do bláta a šlápl na něj. "Tak na cestu!" pokračoval.
Vydali se dál. Když se oddíl znovu dostal do tempa, všichni neustále zírali na vlastní nohy a jen sem tam někdo vrhl pohled na okolní mlhu, zvedla Poly opatrně ruku do výše prsou a opatrně se podívala na zbytek papíru, který jí zůstal v dlani.

"NEVZDÁME SE!"
ODPOVÍDÁ VÉVODKYNĚ (97)
SPOJENCŮM

Napsal Vilém ze Slova
Údolí Kňáku, 7. oktopadu.

Borogravské oddíly za pomoci lorda V
Lehká pěchota dobyla Kňákskou pevnost a v tomto okamž
po zuřivém boji muže proti mu
jak jsem psal a jeho celá výzbroj, která
se změnila na pouhé zbyt
borogravské síly
Jeho milost, sir Samu
řekl Kometě, že
kapitulace byla jedinou roz
pohledu nepřátelského velen
skupina škrobených hlupáků, ne
v novinách.
Je pochopiteln
zoufalé situa
šířící se pověs
napříč
Žádná jiná mož
invaz

Ale oni přece vyhrávali, ne? Tak kde se tam vzalo to slovo kapitulace? A kdo jsou ti Spojenci?
Pak tady byl ještě problém s Řemendrem, který po ní vrhal ošklivé pohledy. Viděla, že Honzárumovi leze na nervy stejně jako ostatním, a choval se tak... nadutě, s nepopiratelnou jistototu, jako kdyby ve skutečnosti velel on. Možná, že za to mohla jen jeho všeobecná nesnesitelná protivnost, ale...
"Desátníku?" nadhodila.
"Co je, Čuráčku?" vyštěkl na ni Řemender. Nos měl stále ještě velmi červený.
"Vyhráváme v téhle válce, desátníku, je to tak?" pokračovala Apoléna. Vzdala se už pokusů ho opravovat.
V tom okamžiku se všechny uši v oddíle natáhly.
"Tím se netrapte, vojíne!" odsekl desátník. "Vy jste tady od toho, abyste bojovali!"
"Samozřejmě, desátníku. Takže... budu bojovat na vítězící straně, je to tak?"
"Oho, máme tady někoho, kdo má zbytečně moc otázek, seržante!" prohlásil Řemender.
"Má pravdu, nechte toho, Zpěváčku," ozval se nepřítomně seržant.
"Takže prohráváme?" přidal se k rozhovoru Řimbo. Řemender se k němu otočil.
"To je další šíření paniky a poplašných zpráv, nic jiného!" zaječel desátník. "To je napomáhání nepříteli!"

"Má pravdu, nechte toho, vojíne Držale," ozval se Honzárum stereotypně. "Pochopil? Tak a teď -"

"Držale, zatýkám vás pro -"

"Desátníku Řemendre, mohl bych vám zašeptat slovíčko do toho vašeho lasturovitého ouška, prosím? Mužstvo, zastavit stát!" zavrčel seržant a slezl z vozu.

Honzárum, poodešel od vozu nějakých padesát kroků zpět po cestě. Desátník, který vrhal přes rameno neustálé pohledy na skupinu nováčků, ho následoval.

"Máme malér?" zeptal se Řimbo.

"Hádej," odpověděl mu Maledikt.

"Nejspíš ano," uvažoval Mžoura. "Řemender si vždycky najde něco, proč tě sejmout."

"Hádají se," ohlédl se Maledikt. "To je divné, nemyslíte? Obvykle dává seržant desátníkovi rozkazy."

"Ale vyhráváme, že?" ptal se Mžoura. "Víte, je samozřejmě jasné, že s někým válčíme, ale teď ještě dostaneme zbraně a... taky nás musí vycvičit, ne? A každý říká, že vyhráváme."

"Dnes večer se na to Vévodkyně zeptám při modlitbách," oznámil jim Coto.

Zbytek mužstva se na sebe podíval se stejným, mírně smíšeným výrazem.

"Jasně, máš pravdu, Coto," přikývl Řimbo laskavě. "To udělej."

Slunce, napůl ukryté v mlze, rychle zapadalo. Všem se najednou zdálo že se tady, uprostřed mlhou pokrytých polí, nesmírně ochladilo.

"Nikdo neříká, že vyhráváme, snad jen Řemender," ozvala se Apoléna. "Oni jen tvrdí, že všichni říkají, že vyhráváme."

"Ti muži, které Igor... opravoval, to vůbec netvrdili. Říkali jen: ‚Vy chudáci, jestli máte trochu rozumu, tak zdrhnete.'"

"Jsi hodný, že nás chceš potěšit," ušklíbl se Maledikt.

"Zdá se, že nás všichni akorát litujou," pokračovala Apoléna.

"Jo, tho je bhravda, já thaky a to jshem bhřitom ‚nháš'," přikývl Igor. "Některý z těch mhužů -"

"No tak, nechte toho, přestaňte se vykecávat!" křikl na ně desátník Řemeder, který se vracel.

"Desátníku?" ozval se seržant tiše a vytáhl se zpět na vůz. Řemender se odmlčel a pak pronesl hlasem, z nějž odkapával cukrový sirup a sarkasmus: "Omlouvám se. Seržant a já vám budeme vděčni, když se s námi vy, hrdinové, vydáte na malý pochod. Výborně! A později můžete třeba vyšívat. Vykročte pravou, slečinky!"

Apoléna slyšela, jak Řimbo zalapal po dechu. Řemender se otočil a v očích mu zablesklo zlomyslné podezření. "Ale, někomu se snad nelíbí, že vám říkám slečinky?" zašklebil se. "No tohle, vojíne Držale, musíte se toho ještě hodně učit, nemám pravdu? Pro mě jste rozmazlené slečinky, dokud z vás neuděláme skutečné chlapy! A nemám ani odvahu odhadnout, jak dlouho nám to bude trvat! Kupředu!"

Já to vím, pomyslela si Apoléna, když vykročili. Člověk k tomu potřebuje zhruba deset vteřin a pár rezervních ponožek. A na Řemendra by klidně stačila jedna.

Jak se ukázalo, podobalo se Poplešsko Chamragy, ale bylo mnohem horší, protože bylo větší. Když vpochodovali na náměstí dlážděné plochými kameny, znovu se rozpršelo. Vypadalo to, jak kdyby tady pršelo věčně. Stavení byla šedá a do jisté výšky nad zemí postříkaná blátem. Okapové žlaby přetékaly, čůrky vody padaly z výše na dláždění a zaplavovaly rekruty jemnou sprškou. Nikde nebylo vidět jediného člověka. Apoléna viděla otevřené dveře, které se zmítaly ve větru, a nečistoty poletující po ulicích a vzpomněla si na zástupy lidí na silnici. Město bylo prázdné.

Seržant Honzárum slezl z vozu a desátník Řemender narval nováčky do řady. Pak se Honzárum chopil slova a Řemendra nechal jen přihlížet.

"Tohle je tedy úžasné Poplešsko!" prohlásil. "Dobře se rozhlédněte! Kdyby z vás byl náhodou někdo zabit a dostal se do pekla, nebude to pro něj alespoň takový šok.

Ubytováni budete v těch barácích támhle, to je totiž erární majetek!" Mávl rukou k napůl rozpadlým budovám, které vypadaly vojensky asi jako stodola. "Budete vystrojeni a vyzbrojeni. A zítra před sebou máme pěkný dlouhý pochod do Kvotcze, kam připochodujete jako hoši a které opustíte jako muži! Řekl jsem snad něco komického, Zpěváčku? Ne, taky si myslím. Póózor! To znamená, že se postavíte rovně!"

"To je rovně!" zaječel Řemender.

Najednou se na náměstí objevil jezdec na vyhublém, unaveném hnědáku, který byl v tomto případě zcela dostačující, protože to byl hubený a unavený jezdec. Jeho vyhublost byla o to nápadnější, že byl oblečen v kabátci, který byl ušit pro člověka o několik čísel většího. Totéž platilo i pro helmici na jeho hlavě. Apoléna si pomyslela, že ji má jistě vycpanou. Stačilo by, aby jedinkrát zakašlal, a spadla by mu přes oči.

Když se důstojník přiblížil, seržant Honzárum předpisově zasalutoval. "Seržant Honzárum, pane. Vy budete nadporučík Rubaška, že, pane?"

"Dobrá práce, seržante."

"Tohle jsou nováčci z kraje nahoře proti proudu řeky. Prima chlapi, pane."

Jezdec si prohlédl skupinku. Nahnul se kupředu přes krk svého zvířete, takže mu z okraje helmice stekl čůrek vody.

"To je všechno, seržante?"

"Ano, pane."

"Většina z nich vypadá hrozně mladě," komentoval nadporučík, který sám nevypadal příliš starý.

"Ano, pane!"

"A není támhleto troll?"

"Ano, pane. Dobrý postřeh, pane."

"A ten s těmi stehy kolem hlavy?"

"To je Igor, pane. To je nahoře v horách něco jako zvláštní klan."

"Válečníci?"

"Dokážou rozebrat člověka na kousky, než byste řekl švec, pokud vím, pane," odpověděl seržant, aniž hnul brvou.

Mladý nadporučík si povzdechl. "No dobrá, věřím, že jsou to všechno dobří mládenci," přikývl. "Takže teď, ehm, muži... vojáci, já -"

"Dávejte pozor na to, co vám teď nadporučík řekne," vykřikl Řemender.

Nadporučík se otřásl. "- děkuju vám, desátníku," řekl. "Vojáci, mám pro vás dobré novinky," dodával hlasem někoho, kdo je naopak nemá. "Pravděpodobně jste čekali, že strávíte týden či dva ve výcvikovém táboře v Kvotczi, že? No, mám radostnou povinnost vám sdělit, že... že válka úspěšně pokračuje, takže... takže... prostě a jednoduše takže se přesunete přímo na frontu."

Apoléna slyšela, jak jeden nebo dva z jejích kolegů zalapali po dechu a desátník Řemender se uchechtl.

"Všichni se přesunujete na frontu," zdůraznil nadporučík. "To znamená i vy, desátníku. Konečně jste se dočkal chvíle, kdy můžete jít do akce!"

Pochechtávání najednou utichlo. "Promiňte, pane?" ozval se Řemender. "Na frontu? Víte přece, že jsem - no, víte přece o těch speciálních povinnostech -"

"Mé rozkazy zní poslat všechny bojeschopné muže na frontu, desátníku," zamračil se Rubaška. "Řekl bych, že už se nemůžete dočkat nějaké té rvačky, po všech těch letech v týlu, co? Takový mladík jako vy!"

Řemender mlčel.

"No a ještě něco," pokračoval nadporučík a zašmátral pod svým těžkým mokrým kabátem. "Pro vás tady mám balíček, seržante Honzárume. Nepochybuji, že velmi vítaný."

Honzárum poněkud neohrabaně převzal balíček. "Děkuji vám, pane. Podívám se do něj později, až -" začal.

"Ale naopak, seržante Honzárume!" zavrtěl hlavou Rubaška. "Měli by to vidět vaši nejnovější nováčkové, protože vy jste jednak sám voják a byl jste navíc i ‚otec vojáků', jak se říká. A tak je jen správné, když tihle mládenci uvidí, jak byl takový skvělý voják odměněn: Čestnou propouštěcí listinou, seržante!"

Rubaška ta sova pronesl, jako kdyby měla nahoře vrstvu šlehačky a višničku v griotce.

Když si odmyslíme šum deště, jediný zvuk vydávaly mírně neohrabané Honzárumovy prsty, které pomalu trhaly papír balíčku.

"To ne," vydechl pak jako muž v šoku. "Nádhera. Obrázek Vévodkyně. Tak to už jsem dostal osmnáctý.

A tady, ó... papír, na němž říká, že nahrazuje vyznamenání, takže to vypadá, jako když nám už došla i cínová vyznamenání. A tady... moje propouštěcí doklady s vytištěným vlastním podpisem Vévodkyně!" Obrátil balíček vzhůru nohama a zatřásl s ním. "Ale můj plat za poslední tři měsíce tam bohužel dát zapomněli," povzdechl si.

"Třikrát nahlas ‚hurá' seržantu Honzárumovi!" zvolal nadporučík do větru a deště. "Hip-hip-"

"Ale já měl dojem, že potřebujeme každého muže," napadlo náhle Honzáruma.

"Podle všech těch cedulek a poznámek na balíčku bych řekl, že vás sleduje už celé roky, seržante," odpověděl mu Rubaška. "Víte, jak to v armádě chodí. Obávám se, že tohle je skutečně vaše úřední propuštění do civilu. Zrušit to nemohu. Lituji."

"Ale -" začal Honzárum.

"Na tom papíře je podpis Vévodkyně, seržante. Chcete mu snad odporovat? Říkám, že je mi to líto. A navíc, co byste teď dělal? Další verbířské skupiny už nevypravíme."

"Cože? Ale vždyť nových mužů je pořád málo, pane!" protestoval Honzárum. "A já jsem v pořádku, zdravý a silný jako kůň, pane!"

"Vy jste jediný, kdo se vrátil s nováčky, seržante. Tak vypadá situace."

Seržant chvilku váhal, ale pak zasalutoval. "Rozkaz, pane! Rozumím, pane! Dohlédnu na to, aby se nováčci pořádně ubytovali. Sloužit pro mě byla čest, pane!"

"Mohu položit jednu otázku?" ozval se v té chvíli Maledikt.

"Vojín nikdy důstojníka neoslovuje přímo, vojíne," vyštěkl na něj Honzárum.

"Moment, nechte toho muže promluvit, seržante," zarazil ho nadporučík. "Máme, konec konců... zvláštní dobu, že? Nuže, můj dobrý muži?"

"Ruzuměl jsem dobře, když jste říkal, že půjdeme bez výcviku rovnou do boje?"

"No, víte... tedy... z většiny z vás budou pravděpodobně pikynýři, haha," odpověděl nadporučík poněkud nervózně. "K tomu moc výcviku nepotřebujete, že? Stačí, když poznáte jeden konec od druhého, haha." Vypadal, jako kdyby se chystal umřít.

"Pikynýři?" opakoval Maledikt poněkud zmateně.

"Slyšel jste nadporučíka, vojíne Maledikte!" vyštěkl na něj seržant.

"Jistě, pane. Díky, pane," řekl Maledikt a znovu se zařadil.

"Ještě nějaké otázky?" rozhlédl se Rubaška po nováčcích. "Výborně. Vyrážíme posledním člunem, o půlnoci. A teď, seržante... pokračujte. Co jsem to ještě... aha, ano. Potřeboval bych burše."

"Dobrovolníci, kteří by se chtěli stát nadporučíkovým buršem... vystoupit! Vy ne, vojíne Maledikte!" vyštěkl seržant.

Nikdo se ani nepohnul.

"No tak," pobízel je seržant.

Apoléna pomalu zvedla ruku. "Co je to burš, pane?"

Seržant se nevesele usmál. "Správná otázka," přikývl. "Burš je něco jako osobní sluha, který se o důstojníka stará. Nosí mu jídlo, dohlíží na oblečení a takové věci. Prostě dělá všechno, na co důstojník nemá čas, když chce dobře vykonávat své povinnosti."

Z řady vystoupil Igor. "Ighorové jshou zvykhlí slhoužit, sheržante," hlásil.

Nadporučík využil předstírané náhlé hluchoty a omezeného zorného úhlu, což je dar vlastní v nezbytných případech i

těm nejpřísnějším důstojníkům, a dělal, že ho nevidí. Upíral zrak na Apolénu.

"A co vy, vojíne?" zeptal se nakonec.

"Vojín Zpěváček pracoval v hostinci, pane," informoval ho pohotově seržant.

"Výborně. Ohlaste se v hostinci, kde bydlím, v šest, vojíne Zpěváčku. Pokračujte, seržante."

Když se hubený kůň odkymácel, obrátil se seržant Honzárum k mužům, ale elán se už z jeho chování vytratil. Zdálo se, že operuje díky automatickému řízení, zatímco jeho vědomí se pohybuje někde úplně jinde. "No tak tady jen tak nepostávejte a nesnažte se vypadat jako dekorace! Uvnitř máte uniformy a zbraně! Tak dovnitř a ubytovat! Jestli chcete jíst, musíte si jídlo uvařit! Dvojřadeéé - rozchod!"

Skupina mladíků se rozeběhla k barákům, poháněna pouhou silou jeho hlasu. Apoléna zaváhala. Desátník Řemender se nepohnul od chvíle, kdy se přestal uchechtávat.

"Není vám něco, desátníku?" zeptala se.

"Běžte pryč, Čuráčku," odpověděl tichým hlasem, který byl horší než jeho obvyklý pronikavý jekot. "Prostě běžte, jasný?"

Pokrčila rameny a vydala se za ostatními. Nemohla si však nevšimnout kouřící kalužinky, která se šířila desátníkovi kolem nohou.

* * *

Uvnitř panoval neuvěřitelný nepořádek. Baráky byly prakticky tvořeny jedinou velkou místností, která sloužila současně jako klubovna, jídelna i kuchyně mužstva, a za ní bylo několik velkých místností s palandami, což byly ložnice. Budova byla prázdná a neměla daleko k tomu, aby se rozpadla. Střecha protékala, vysoká okna byla většinou rozbitá, vítr dovnitř navál vrstvu suchého listí, které se mísilo s krysím trusem. Uvnitř nebyly hlídky ani jediný strážný, prostě nikdo. Na začernalém ohništi ale stál kotel s vroucí vodou a jeho sykot a bublání vody byly jediné zvuky, které rušily depresivní ticho. V jedné části místnosti byla řada polic, které měly sloužit jako kuchyňské skladiště a obchod ubytovatele, ale většina regálů zela prázdnotou. Apoléna čekala, že budou stát ve frontách, že tady bude panovat nějaký řád, že jim někdo bude vydávat štůsky oblečení.

Místo toho tam našli sklad obnošeného šatstva. Nebo něco jako vetešnický sklad. Žádná z věcí, které tam visely, nebyla nová, naopak některé z nich byly tak obnošené, že už nestály za to, aby je někdo vzal do ruky. Zbytek oddílu už se prohraboval tím, co by se snad dalo nazvat zbožím, kdyby se našel někdo, kdo by se dal přesvědčit, aby to koupil.

"Co je tohle? Aha, jednička. Nenosí někdo jedničku?"

"Tenhle kabátec je od krve! Krev!"

"Nhojo, tojejheden z těch úbhornej fhleků. Ty se vždhycky hrozhně sbhatně bherou, mushíte na ně bhoužít..."

"A kde je nějaká zbroj?"

"Ne! To ne! Tady v tom je díra po šípu!"

"Co, todle? Trollovi tady nic nepadne!"

Polapen za stolem stál malý vyhublý a vrásčitý mužík, který sotva vyčnívал nad stolní desku a krčil se pod divokým Maledíktovým pohledem. Červený kabátec uniformy s vybledlými a zašlými prýmky desátníka na rukávě na něm visel a celkový dojem nespravila ani levá strana kabátce pokrytá vyznamenáními.

Jedna ruka končila kovovým hákem. Přes jedno oko měl černý klípec.

"Nadporučík řekl, že z nás mají být pikynýři!" trval na svém upír. "To znamená meč a píku pro každého muže, je to tak? A taky štít, kdyby se na nás snesla záplava šípů, jasné? A pořádnou helmici, chápete?"

"Chyba! Nemůžete na mě takhle ječet!" bránil se muž. "Vidíte tahle vyznamenání? Já jsem -"

Shora se snesla obrovská ruka, zvedla ho jako pírko a přenesla přes stůl. Karborund si přidržel mužíka před očima a pak přikývl.

"Jo, vidim je, člověče, pane," zamumlal. "A co teda...?"

Nováčkové ztichli.

"Polož ho, Karborunde," řekla Apoléna. "Opatrně."

"Proč?"

"Nemá nohy."

Troll zaostřil. Pak starého veterána spustil s přehnanou opatrností na zem. O prkna podlahy zaklepaly dva malé dřevěné špalíčky. Mužík je měl místo nohou.

"Promiňte," řekl Karborund.

Mužík se zachytil stolu, narovnal se a chopil se páru berlí, které tam měl opřené.

"To je dobrý," odfrkl. "Nic se nestalo. Ale příště si dejte pozor."

"To je přece příšerné!" rozčiloval se Maledikt, obrátil se k Apoléně a rukou mávl k hromadě hadrů a zohýbaného kovu. "Z tohohle nepořídíš výstroj ani pro tři lidi. Vždyť se v tom nenajdou ani jediné slušné boty!"

Apoléna se podívala přes stůl. "Měli bychom být dobře vyzbrojeni," obrátila se k jednookému muži. "Čeká se od nás, že budeme nejlepší armáda světa. Alespoň to nám říkají. Cožpak nevítězíme?"

Muž na ni vrhl ošklivý pohled. V duchu na sebe sama vrhla ošklivý pohled. Původně neměla v úmyslu takhle mluvit.

"Jo, říká se to," přikývl s dokonale neurčitým výrazem.

"A co říkáte vy?" obrátil se k mužíkovi vojín Coto. Zvedl z hromady jeden z mečů. Zbraň byla rezavá a zubatá.

Desátník zvedl hlavu a vrhl pohled nejdříve na Karborunda a pak na Maledikta.

"Nejsem pitomec, abyste věděl," pokračoval Coto, který se roztřásl a kterému zčervenala tvář. "Tohle všechno patřilo mrtvým!"

"Bylo by to plýtvání, vyhazovat dobré boty a -" začal desátník.

"My jsme úplně poslední, je to tak?" naléhal Coto. "Poslední nováčkové."

Desátník s dřevěnýma nohama pohledem přeletěl prostor ke dveřím, ale neobjevil žádné posily, které by mu spěchaly na pomoc.

"Měli bychom tady zůstat skoro celou noc," pokračoval Maledikt. "Noc!" zdůraznil, což způsobilo, že se malý desátník nejistě zakolébal na svých berlích. "Kdo ví, jaké zlo se v tom čase vznáší na tichých perutích temnotou a rozsévá smrt, jaký děs si to hledá nešťastnou oběť, která -"

"Tak jo, dobrá, dobrá, viděl jsem vaši stuhu," přikyvoval desátník. "Hele, hned jak odejdete, tak končím. Zavírám. Já tady jenom vedu sklad, nic víc. Nic víc nedělám, přísahám! Beru desetinu žoldu, koukněte, to jako kvůli těm nohám, a nestojí mi to za žádný nepříjemnosti."

"A tohle je všechno, co máte?" nedal se Maledikt vyvést z míry. "Nemáte takhle něco... nějaké věci odložené stranou... tak trochu jako ulité..."

"Chcete snad říct, že jsem zloděj?" ohradil se popuzeně desátník.

"No, řekněme, že jsem nakloněn věřit tomu, že nejste," odpověděl upír. "No tak, desátníku. Říkal jste, že jsme poslední, kdo rukuje. Tak co před námi tajíte? Co máte odloženo?"

Desátník si povzdechl a s překvapující rychlostí se odbelhal ke dveřím, které odemkl. "Bude lepší, když se podíváte sami," odpověděl. "Ale není to žádný zázrak..."

Nebyl to zázrak. Bylo to horší. Našli několik dalších hrudních plátů, ale jeden z nich byl téměř přeseknut vpůli a v druhém byla hluboká promáčklina. Prasklý štít. Několik ohnutých mečů a potlučených helmic, klobouky s polámanými okraji a potrhané košile.

"Dělal jsem, co jsem mohl," povzdechl si desátník. "Vyklepával jsem, co šlo, a zašíval košile, prádlo i blůzy, ale už celé týdny jsem nesehnal uhlí pro výheň a s mečem bez výhně nic neuděláte. Celé měsíce jsem neviděl jedinou novou zbraň, a řeknu vám jedno, trpaslíci odvezli všechnu ocel, takže ten materiál, který dnes máme k dispozici, je pěkná mizérie." Poškrabal se na nose. "Vím, že si myslíte, že ubytovatelé a výstrojní důstojníci jsou smečka zlodějů, a nezapírám, že když jde všechno dobře, zůstane nám tu a tam něco za nehty, ale tohle? To by neuživilo ani hovnivála." Znovu si povzdechl. "Navíc jsem už tři měsíce nedostal ani plat. Řekl bych, že desetina z něčeho je lepší než nic, ale já nikdy nebyl filozof."

Pak se trochu rozveselil. "No, alespoň že je dostatek jídla," oznámil jim. "Teda, pokud máte rádi koňský. Já osobně dávám přednost krysímu, ale každýmu podle chuti a proti gustu..."

"Já nemůžu jíst koně!" zvolal Mžoura.

"Aha, tak ty seš na krysy?" usmál se desátník a vedl skupinu zpět do velké místnosti.

"Ne!"

"No, to se naučíš. Všichni se to naučíte," prohlásil desetinový desátník s nepěkným úšklebkem. "Jedli jste někdy mišmaš? Ne? Když jste hladoví, nechutná nic tak jako miska mišmaše. Vepřové, hovězí, skopové, králík, kuře, kachna... cokoliv. Dokonce i krysy, když se k nim dostanete. Mišmaš, to je jídlo pro mužstvo na pochodu. Zrovna teď ho mám kotlík na ohni. Jestli chcete, můžete si dát."

Nováčkové očividně ožili.

"To zhní dhobře," přikývl Igor. "Co je v thom?"

"Vařící voda," odpověděl desátník. "Tomuhle říkáme ‚slepý mišmaš'. Ale během pár minut mám dostat mrtvého koně, jestli nemáte nic lepšího. Hodila by se aspoň trocha koření. Kdo má na starosti ruprta?"

Podívali se po sobě.

Desátník si povzdechl. "Důstojníka," vysvětloval. "Všichni se jmenují Rupert, Rodney nebo Tristram nebo tak nějak. Jedí líp než vy. Můžeš zkusit něco votočit v hostinci."

"Votočit?" nechápala Apoléna.

Stařík obrátil své jediné oko k nebi.

"Jo, votočit. Votočit, líznou, čmajznout, potáhnout, štípnout, šlohnout, seknout, znárodnit. To se ale taky musíte naučit, jestli chcete přežít tuhle válku. Kterou, samozřejmě, jak říkají, vyhráváme. Na to nikdy nezapomínejte." Odplivl si směrem k ohništi a hrnec s vařící vodou pravděpodobně minul jen náhodou. "Jasně, a všichni ti mládenci, co jsem viděl vracet se po silnici, ti, co jdou, jako když je vede za ruku smrt, ti to prostě přehnali s oslavama, žejo? Člověk v tu ránu přijde o ruku, stačí když špatně otevře flašku šampaňskýho, no ne? Vidím, že máte s sebou Igora, vy jste ale smečka šťastlivců! Přál bych si, abysme jednoho měli s sebou my, když jsme vyráželi do boje. Kdybysme ho s sebou měli, nebudil by mě dneska červotoč."

"Musíme si krást jídlo?" ujišťoval se Maledikt.

"Ne, můžete taky umřít hladem, jestli se vám to víc líbí," odsekl mu desátník. "Několikrát jsem fakticky hladověl, ale to nemá budoucnost. Když nás v bublistanském tažení odřízl sníh vysoko v horách, snědl jsem jednomu chlápkovi nohu. Ale co je pravda, to je pravda, on zase snědl nohu mně." Rozhlédl se po jejich tvářích. "No, to přece není správné, sníst si svou vlastní nohu, nemyslíte? Co kdyby z toho jeden oslepl?"

"Vy jste si vyměnili nohy?" ujišťovala se Apoléna zděšeně.

"Jo, já se seržantem Domaherdou. Byl to jeho nápad. To byl citlivej mužskej, Domaherda. Udrželo nás to při životě celej tejden a pak už přišla záchranná výprava. No to nás fakticky zachránilo. Ale bohové! Kampak se podělo mý vychování? Jak se máte, mládenci, já se jmenuju desátník Salotka, ale říkají mi Třidíl." Pozvedl paži s háčkem místo ruky.

"Ale to je kanibalismus!" zalapal po dechu Řimbo a ustoupil.

"Ne, úředně není," bránil se desátník Salotka. "Ne dokud nesníte celého člověka," vysvětloval. "Tak zní vojenská definice."

Všechny oči se obrátily ke kotli bublajícímu na ohni.

"Kůň," uklidňoval je Salotka. "Neni tam nic jinýho než kůň. Už jsem vám to řek. Já bych vám přece nelhal, hoši. Takže teď si vyberte to nejlepší, co najdete, a oblečte se. Jak se jmenuješ ty, kamennej kámo?"

"Karborund," zaduněl troll.

"Mám tam vzadu ulito trochu prvotřídního černýho uhlí, pro naléhavý případy, to si šmákneš, a trochu erární červený barvy, protože sem v životě nepotkal trolla, kterej by stál o to, navlíct se do kabátce. A vy ostatní si zapamatujte, co vám teď řeknu. Nacpěte si břicha jídlem. Nacpete si torny jídlem. Nacpěte si svý čáky jídlem. Naberte si boty plný polívky.

Jestli někdo z vás narazí na sklenici hořčice, držte se jí zuby nehty - nevěřili byste, co všechno člověk dokáže polknout s hořčicí. A starejte se o svý kamarády. A vyhejbejte se důstojníkům, protože důstojníci jsou moc nebezpeční. To se v armádě rychle naučíte. Nepřítel s váma doopravdy nechce bojovat, protože nepřítel, to jsou povětšinou obyčejní kluci jako vy, kteří by se chtěli co nejrychleji vrátit domů, dokud jim ještě nechybí žádnej kousek. Nejspolehlivěji vás dokážou zabít vaši důstojníci." Salotka se rozhlédl po nováčcích. "Tak, A je to venku. A jestli je mezi váma nějakej politikář, a řeknu vám, že neznám horší pakáž, než jsou tihle vrtichvosti, no, panáčku, můžete jít a vykládat si ty svoje historky a čert vás vzal."

Po několika okamžicích zaraženého nechápavého ticha nadhodila Apoléna: "Co je to politikář?"

"Jako špión, ale na tvé vlastní straně," vysvětloval Maledikt.

"Správně," přikývl Salotka. "Dneska najdete jednoho v každém oddíle. Chodí, čenichá, poslouchá a donáší na svý kamarády. Většinou si tak pomůžou k povýšení, chápete? Nechceme v mužstvu reptaly, že? Nechceme diskuze o prohraných bitvách, jasné? Samý kecy, protože pěšáci nadávají a reptají pořád. Reptání je součástí toho bejt pěšákem." Povzdechl si. "Heleďte, tam vzadu je cimra s palandama a podprdelníky pravidelně vyklepávám, takže v nich nebude moc blech." Znovu se rozhlédl po kruhu nechápavých tváří. "Mluvím o slamníkách. Běžte a poslužte si. Vezměte si, co se vám hodí. Až odejdete, tak to tady stejně zavírám. Teď to přece musíme vyhrát, když se do toho pustí tak úžasní borci, jako jste vy, no ne?"

* * *

Když Apoléna vyšla z baráku do tmy, mraky se roztrhly a poloviční měsíc zalil svět chladnou stříbřitou září. Protější hostinec byl další polorozpadlou hospodou, kde nalévali vojákům mizerné pivo. Ucítila pach starých slivek ještě dříve, než otevřela dveře. Vývěsní štít byl zašlý, špinavý a popraskaný, ale přesto se jí na něm podařilo rozeznat jméno: Svět vzhůru nohama. Otevřela dveře. Uvnitř nebyli žádní návštěvníci a ani stopy po Řemendrovi nebo Honzárumovi, ale pak Apoléna zahlédla podomka, který metodicky rozmazával mopem špínu po podlaze. "Promiňte -" začala, ovšem pak si vzpomněla na ponožky, zesílila hlas a pokusila se mluvit vztekle. "Hej vy tam, kde je nadporučík?"

Podomek se na ni podíval a palcem ukázal ke schodům. Nahoře svítila jediná svíčka a Apoléna zaklepala na nejbližší dveře.

"Vstupte."

Vstoupila. Uprostřed místnosti stál nadporučík Rubaška v kalhotách a košili a v ruce třímal šavli. Apoléna nebyla na tyhle věci odborník, ale měla dojem, že rozeznala onen stylový, okázalý postoj, jaký mají sklony zaujmout šermířští nováčci, jimž vzápětí nějaký zkušenější soupeř prožene čepel srdcem.

"Aha, to je Zpěváček, že?" řekl a spustil zbraň. "Jen se tak... protahuju."

"Jistě, pane."

"Támhle v tom vaku mám nějaké prádlo. Předpokládám, že se o to někdo z hostince postará. Co je k večeři?"

"Zjistím to, pane."

"Co mají chlapi?"

"Mišmaš, pane," odpověděla Apoléna. "Nejpíše z koň-"

"Tak mi trochu přineste, ano? Konec konců, je válka a měl bych jít příkladem svým mužům," řekl Rubaška a na třetí pokus zasunul zbraň do pochvy. "To bude dobré na posílení morálky."

Apoléna skouzla pohledem ke stolu. Na hromadě knih byla položena jedna otevřená. Vypadala jako šermířská příručka a byla rozevřená na straně pět. Vedle ní ležely brýle se silnými skly.

"Umíte číst, Zpěváček?" zeptal se Rubaška a zavřel knihu. Apoléna zaváhala. Ale nakonec si pomyslela: Proč bych si s tím měla - měl, jako Kvakoš, dělat starosti? "Trošku, pane," připustila.

"Obávám se, že jich tady budu muset většinu nechat," postěžoval si prostě. "Vyber si nějakou, pokud chceš," mávl rukou ke knihám. Apoléna se podívala na názvy. Umění války. Základy střetnutí. Bitevní studie. Taktika obrany.

"To je pro mě trochu těžké, pane," odpověděla. "Ale děkuji."

"Řekněte mi, Zpěváček," nadhodil Rubaška. "Jsou nováčci... ehm... v dobré náladě?"

Vrhla na něj pohled plný očividně upřímného zájmu. Jak si teď všimla, neměl prakticky žádnou bradu. Obličej mu plynule ustupoval do krku a nevytvářel cestou žádné terénní vlny. Na druhé straně jeho ohryzek byl šampión. Poskakoval mu po krku nahoru a dolů jako balónek na gumičce.

Apoléna sice vojákovala teprve několik dní, ale jistý instinkt už si vypěstovala. Jednoduše řečeno: Důstojníkům lžete. "Jistě, pane," přikývla.

"Mají všechno, co potřebují?"

Výše zmíněný instinkt zvážil možnost, zda by na základě stížnosti mohli dostat něco víc, než už mají. "Ano, pane."

"Samozřejmě není na nás, abychom posuzovali rozkazy, které jsme dostali," pokračoval Rubaška.

"To nikdo nedělal, pane," odpověděla Apoléna, momentálně zaskočená jeho slovy.

"I když občas bychom mohli mít dojem, že-" začal nadporučík, odmlčel se a začal znovu. "Jak je vidět, válka je velmi vrtošivá věc a válečný příliv může kdykoliv změnit směr."

"Rozumím, pane," odpověděla Apoléna a dál na něj upírala pohled. Muž měl na místě, kde mu na nose obvykle seděly brýle, malou skvrnu.

Jak se zdálo, měl nadporučík ještě něco na srdci. "Proč jste se dal na vojnu, Zpěváček?" zeptal se a začal šmátrat po stole. Brýle nahmátl na třetí pokus. Na rukou měl vlněné rukavice s ustřiženými prsty.

"Vlastenecká povinnost, pane!" odpověděla Apoléna.

"Lhal jste o svém stáří?"

"Ne, pane!"

"Jenom vlastenecká povinnost, Zpěváček?"

Byly jedny lži a pak byly jiné lži. Apoléna nejistě přešlápla. "Taky bych hrozně rád zjistil, co se stalo s mým bratrem Pavlem, pane," odpověděla nakonec.

"Aha, chápu." Obličej nadporučíka Rubašky, který už nebyl žádným obrázkem štěstí, na sebe vzal výraz uštvaného člověka.

"Pavel Zpěváček," dopověděla Apoléna.

"No, já nejsem v situaci, kdy bych něco takového mohl vědět, Zpěváček. Já pracoval jako... velel jsem... tedy zabýval jsem se speciální prací na velitelství a ehm... o vojácích vůbec nic nevím, Zpěváček. A by - je to starší bratr, ne?"

"Ano, pane. Nastoupil k Tamavenkům vloni, pane."

"A... máte nějaké mladší bratry?" zeptal se důstojník.

"Ne, pane."

"Dobrá. No, za to můžete být každopádně bohům vděčný," řekl Rubaška. To bylo podivné. Apoléna nechápavě nakrabatila čelo.

Pak pocítila jakýsi slabý, pomalý, ale velmi nepříjemný pohyb. Něco jí klouzalo dolů po vnitřní straně stehna.

Rubaška očividně zaregistroval její výraz. "Něco se děje, Zpěváček?"

"Ne, pane. Jenom... chytla mě křeč, pane. Po těch dlouhých pochodech, pane!"

Sevřela si rukama koleno a začala couvat ke dveřím. "Takže půjdu... a postarám se vám o tu večeři, pane!"

"Ano, dobrá," přikývl Rubaška s očima upřenýma na její nohu. "Ano... buďte tak laskav..."

Za dveřmi se Apoléna zastavila, aby si vytáhla ponožky, konec jedné z nich znovu pečlivě zastrčila za pas jako kotvu a rozběhla se do kuchyně hostince. Jediný pohled jí řekl vše, co potřebovala vědět. Hygiena stravování tady sestávala z nepříliš důsledné snahy neodplivovat si do jídla.

"Chci cibuli, sůl, pepř -" začala.

Kuchyňská děvečka, která míchala něčím v sazemi začernalém kotli na sazemi začernalém sporáku, zvedla hlavu, uvědomila si, že ji oslovil nějaký muž, a spěšně si odhrnula vlhké vlasy z očí.

"Tohle je omáčka, pane," řekla.

"Nechci omáčku. Chci jen potraviny," zavrtěla Apoléna hlavou.

Děvče-kuchařka ukázala palcem umazaným od sazí k nedalekým dveřím a obdařila Apolénu něčím, co zřejmě sama považovala za svůdný úsměv.

"Poslužte si, pane. Můžete si vzít, cokoliv se vám bude líbit," řekla.

Apoléna pohledem přeletěla dvě police, které si činily pyšný nárok na jméno spíž, a zmocnila se dvou cibulí. Každou držela v jedné ruce.

"Můžu?" zeptala se.

"Ale, pane!" hihňalo se děvče. "Doufám, že nepatříte k těm hrubým vojákům, kteří by si dovolili na bezmocné děvče?"

"Oh."

"Ne... to tedy... ne, k těm já rozhodně nepatřím."

Jak se zdálo, tohle nebyla ta správná odpověď. Dívka naklonila hlavu ke straně. "Bylo hodně děvčat, se kterými jste si užil, pane?" zeptala se.

"No... ano. Bylo jich dost," přikyvovala Apoléna. "Vlastně... spousta."

"Opravdu?" dívka popošla blíž. Byla cítit především potem a trochu taky sazemi. Apoléna pozvedla obě cibule jako nějakou ochrannou bariéru.

"Vsadila bych se, že mám některé věci, které byste rád viděl," zapředlo děvče.

"A já se vsadím, že jsou věci, které ty bys vidět nechtěla!" zvolala Apoléna a dala se na útěk.

Když vyběhla do chladného večerního vzduchu, slyšela za sebou lkavé zvolání: "Končím tady v osm!"

O deset minut později začal desátník Šalotka projevovat nelíčené nadšení. Apoléna měla pocit, že něco takového se nestává často. Mžoura trochu vyrovnal jeden starý hrudní plát a upevnil ho nad oheň, pak naklepal několik velkých řízků koňského masa, až změkly, obalil je v troše mouky a teď je na plátu opékal. Vedle masa syčela cibule.

"Já to vždycky jenom vařím," komentoval to desátník Šalotka a se zájmem Mžouru pozoroval.

"Když to vaříte, přijdete o všechnu šťávu a chuť," vysvětloval Mžoura.

"Poslyš, mládenče, některý z těch věcí, kterejma jsem se živil, bys ty nechtěl ani vokoštovat!"

"Většinu ingrediencí je lepší nejdřív trochu orestovat, zvlášť to platí pro cibuli," pokračoval Mžoura. "Zlepšuje to chuť. Každopádně, když už se má něco vařit, má se to vařit pomalu. Alespoň to mi vždycky říkala máma - smažit rychle, vařit pomalu, chápete? A tohle je na koninu celkem pěkné maso. Vařit ho by bylo škoda."

"Úžasné," přikyvoval spokojeně Šalotka. "Ty by ses nám hodil v Bublistanu. Seržant byl moc dobrej chlap, ale... jak bych to řek... tak trochu tuhej v nohou."

"Bylo by tomu jistě pomohlo trochu marinády," uvažoval Mžoura nepřítomně a zlomeným mečem obrátil plát masa. Pak se obrátil k Apoléně. "Hele, bylo v tom špajzu ještě něco jiného, Kvákoš? Mohl bych něco uvařit na zítřek, ale potřeboval bych..."

"Já už do té kuchyně ani nevkročím!"

"Aha, takže tys potkal Žanetu Vrzulku?" usmál se na ni pobaveně desátník Salotka. "Ta už potěšila spoustu mládenců těsně před odchodem na frontu." Namočil sběračku do kotlíku bublajícího mišmaše, který stál na ohni vedle masa.

Tam se v několika centimetrech vody líně převalovaly rozvařené cáry šedého masa.

"Pro ruprta to bude dobrý," řekl a zvedl otlučenou misku.

"No, on říkal, že chce k večeři to, co má k jídlu mužstvo."

"Jo to je tenhle druh oficíra," přikývl Salotka nepříliš nadšeně. "No jo, fakt je, že některý hodně mladý to zkoušej, zvlášť když si přečtou pár špatnejch knih. Některý z nich se dokonce snažej chovat jako naši kamarádi, hajzlové!" Zkušeně si odplivl mezi dvě pánve. Počkej, až ochutná to, co mužstvo jíst musí!."

"Ale když mi máme stejky s cibulí -"

"Jenže ne díky takovým, jako je on," odpověděl desátník a nalil nevábnou směs do misky. "Zlobenijští vojáci dostávají libru masa a minimálně libru mouky na den a k tomu kousek vepřovýho sádla nebo másla a půl libry hrachu. A někdy k tomu všemu ještě pintu cukrové melasy. My dostáváme plesnivý koňský chleba a to, co ukradneme. Dostane mišmaš a musí mu chutnat!"

"Žádná čerstvá zelenina, žádné ovoce," přidal se Mžoura, "to je dost omezená dieta, desátníku."

"To jo, jenže jak jednou začne boj, řekl bych, že jídlo bude patřit k těm posledním starostem, které budete mít," potřásl hlavou Salotka. Pak se natáhl k polici, odstrčil stranou hromádku starých hadrů a sundal zaprášenou láhev.

"A z tohohle ruprt taky nedostane ani kapku," pokračoval. "Vytáhl jsem ji ze zavazadla posledního důstojníka, kterej tudy projížděl, ale s váma se o ni podělím, páč jste fajn kluci." Pak dovedně urazil hrdlo láhve o okraj kamen. "Je to jenom sherry, ale opijete se s ním."

"Díky, desátníku," řekl Mžoura a vzal od něj láhev. Pak vínem polil syčící maso.

"Hej, to polejváš dobrým pitím," zamračil se Šalotka a natáhl se po láhvi.

"To ne, protože to dodá masu mnohem lepší chuť," odporoval Mžoura a pokoušel se láhev udržet. "Já -šmankote!"

Jak se oba muži o láhev přetahovali, vyšplíchla polovina tekutiny do ohně, ale to nebyl ten důvod, proč Apoléně projelo hlavou něco jako rozžhavený drát. Ohlédla se na zbytek oddílu, z nichž, jak se zdálo, si nikdo nevšiml -

V tom okamžiku na ni Maledikt mrkl, udělal hlavou nenápadný pohyb dozadu a sám vykročil oním směrem. Poly ho následovala.

Maledikt si vždycky našel něco, o co se mohl ledabyle opřít. Teď se ve stínu uvolnil, zvedl pohled k trámům stropu a prohlásil: "Řekl bych, že když muž umí vařit, není o to horší muž. Ale muž, který místo kletby vykřikne ‚šmankote'? Slyšel jsi někdy chlapa, který by to použil jako kletbu? Neslyšel, co? Bodejť."

Takže to jsi byl ty, kdo mi dal ty ponožky, pomyslela si Apoléna. Víš o mně, to je mi jasné, ale víš o Tuty? A Mžoura byl možná jen velmi slušně vychován... jediný pohled na Malediktův úsměv jí však řekl, že tudy cesta nevede. Kromě toho, když jste se jednou na Mžouru podívali s pocitem, že by to mohla být dívka, viděli jste, že to je dívka. Žádný muž by v podobné situaci nevykřikl "šmankote". Takže tři dívky...

"A u Tuty jsem si taky skoro jistý," pokračoval Maledikt.

"A co s tím chceš dělat?" zeptala se.

"Dělat? Proč bych s tím měl něco dělat?" podíval se na ni Maledikt.

"Já jsem upír, který oficiálně předstírá, že upírem není, je to tak? Já jsem ten poslední, kdo by měl někomu říkat, jak má hrát, když jsou jednou rozdané karty. Takže jediné, co můžu, je... přát mu hodně štěstí. Ale třeba bys ji chtěl vzít později stranou a prohodit s ní pár slov. Jako muž s mužem, myslím."

Apoléna přikývla. Zaslechla v té poznámce náznak jakési zlomyslnosti? "Měl bych jít a odnést nadporučíkovi jeho mišmaš. A taky... sakra, zapomněl jsem na jeho prádlo."

"No, s tím bych si na tvém místě nelámal hlavu, stará vojno," řekl a vrhl na ni rychlý úsměv, "protože podle toho, jak se tady věci vyvíjejí, je nejspíš Igor pradlena v přestrojení."

Nakonec prádlo vyprala Apoléna sama. Nebyla si jistá, jestli by se jí podařilo Zanetě Vrzulce utéct i podruhé. A konec konců tolik toho prádla zase nebylo. Nakonec ho pověsila kolem ohně, který hučel v krbu.

Kůň byl až překvapivě chutný, což ovšem zdaleka nebylo tak překvapivé, jako nadporučíkova reakce na mišmaš. Seděl tam ve vycházkové uniformě - už to, že se někdo převleče do jiných šatů, aby se mohl sám najíst, bylo pro Apolénu něco nového - pomlaskával si a pak poslal Apolénu pro přídavek. Maso bylo vyvařené do běla a na hladině se tvořila pěna. Oddíl přemýšlel, jaký život asi jejich důstojník vedl, že mu teď může chutnat mišmaš.

"No, já o něm nic moc nevím," potřásl Šalotka hlavou, když se ho vyptávali. "Je tady asi dva týdny a snaží se dostat do války. Slyšel jsem, že si s sebou přivezl fůru knížek. Mně připadá jako typickej ruprt. Když se rozdávaly brady, tihle se zapomněli za dveřma. Seržant, kterej tady prošel, mi řek, že to vlastně neni ani pořádnej voják, jenom nějakej pincasník z velitelství, kterej je dobrej s číslama."

"Tak to je opravdu skvělé," zabručel Maledikt, který si u ohně vařil svou kávu. Malý kávovar syčel a bublal.

"Řekl bych, že bez brýlí moc dobře nevidí," informovala je Apoléna. "A taky je hrozně... hm... slušný."

"No, to jenom znamená, že neni ruprtem dlouho," ušklíbl se Salotka. "Oni se chovají spíš jako... ‚hej ty tam! Pohyb, pohyb! Postavte se rovně! Padám, padám, padám' a podobně. Jo, taky jsem viděl vašeho minulýho seržanta, Honzáruma. Ten taky byl všude. Starýho Honzáruma zná každej. Byl s náma i tam nahoře, ve sněhu v Bublistanu."

"Kolik lidí snědl ten?" zeptal se za všeobecného smíchu Maledikt. Večeře byla dobrá a pořád ještě zbyla sklenka

sherry na každého.

"No, řekněme jen, že jsem slyšel, že dolů nedošel o moc hubenější, než když lezl nahoru," odpověděl Šalotka.

"A desátník Řemender?" zajímala se Apoléna.

"Toho jsem nikdy předtím neviděl," odpověděl Šalotka. "To je pěkně křivej malej hajzl. Politikář, řek bych. Proč zmizel a vás nechal tady? Má pěknou pohodlnou postel v hostinci, ne?"

"Já jenom doufám, že nebude naším novým seržantem," ozval se Coto.

"Ten? Proč?" podivil se desátník.

Apoléna se zmínila o tom, co se stalo zvečera na náměstí. Šalotka se rozesmál.

"Takže oni se toho starýho frajera zase pokoušejí zbavit, co?" prohlásil. "No já prasknu. To je sranda. Ale nemějte strach, na to, aby vyšoupli starýho Honzárumа z jeho vlastní armády, by bylo zapotřebí o moc víc než pár nějakejch chocholoušů a ruprtů. Víte, že stál dvakrát před vojenským polním soudem? Pokaždý se z toho dostal. A víte, že zachránil život generálu Fratzekovi? Všude byl, na každýho něco ví, zná víc špagátků, za který se dá zatahat, než já, a že já jich něco znám, dejte na mě. Jestli se chce zejtra s váma vydat do pole, tak to udělá a žádnej malej hubenej ruprt mu v tom nezabrání."

"Ale co potom chlap jako on dělal u verbířů?" nadhodil Maledikt poněkud ostře.

"Protože mu ve Zlobenii rozsekli nohu a von pokousal kostířeza, kterej mu šel prohlížet ránu, když se mu to zranění začalo zhoršovat. Pane, ten má za ušima!" vysvětloval spokojeně Šalotka. "Vyčistil si ránu sám, nasadil si tam červy a zalepil to medem, pak vypil pintu brandy, zašil si to a tejden ležel v horečkách v posteli. Jenže pak se k němu dostal generál, jak jsem slyšel, navštívil ho, dokáď byl eště Honzárum tak slaboučkej, že nedokázal protestovat, a řek mu, že musí jít na rok do týlu k verbířům a dost. Dokonce ani sám Fratzek si netroufl dát mu propouštěcí papíry, ne potom, co ho Honzárum nesl dvacet kiláků na zádech přes nepřátelský linie -"

Dveře se rozletěly a dovnitř vešel seržant Honzárum s palci zastrčenými za opasek.

"Seďte, nevelte, mládenci," řekl, když viděl jejich poněkud provinilé výrazy. "Brej večer, Třidíle. Je to radost, zase jednou vidět to, co z tebe zbylo, ty starej ulejváku. Kde je desátník Řemender?"

"Neviděli jsme ho od chvíle, kdy jsme se rozešli na náměstí, seržante," odpověděl Maledikt.

"Nepřišel s vámi sem?"

"Ne, seržante. Mysleli jsme, že je s vámi."

Honzárumovi se nepohnul ve tváři ani sval. "Dobrá," přikývl. "No, slyšeli jste nadporučíka. Čluny odplouvají o půlnoci. Zítra za úsvitu už musíme být kus po proudu Kňáku. Jestli to dokážete, pokuste se pár hodin vyspat. Zítra vás čeká pěkně dlouhý den, pokud budete mít štěstí."

S těmi slovy se otočil a vyšel ven. Venku hučel vítr, a když se dveře zavřely, zvuk poněkud zeslábl.

"Musíme být kus po proudu," zaregistrovala Apoléna. "Skvělý odhad, Třidíle."

"Chybí vám desátník?" zajímal se Šalotka. "No to je další taková věc. Obvykle to bývá vojín, kterého si ostatní zvolí. Dobrá, slyšeli jste seržanta, hoši. Je čas se umejt a zalehnout."

Vzadu byla jednoduchá umývárna a latrína. Apoléna si vybrala okamžik, kdy tam byli s Mžourou sami. Horečnatě přemýšlela, jak nejlépe začít, ale jak se ukázalo, stačil na to jediný pohled.

"Stalo se to ve chvíli, kdy jsem se nabídla, že uvařím večeři, že?" zamumlala Mžoura s pohledem upřeným do kamenné výlevky, v níž se zelenal mech.

"To byla jedna z těch věcí," přikývla Apoléna. "Ale vždyť spousta chlapů vaří!" rozčilovala se Mžoura.

"To ano, ale ne vojáci a ne tak nadšeně," vysvětlovala Apoléna. "A rozhodně nedělají marinádu."

"Řekl jsi to někomu?" zamumlala Mžoura a tvář jí polil ruměnec.

"Ne," což bylo konec konců technicky pravda. "Hele, bylas dobrá, nenapadlo mě to do té chvíle, kdy padlo to ‚šmankote'."

"No jo, já vím," zašeptala Mžoura. "Umím říhat a chodit jak chlap, dokážu se dloubat v nose, ale byla jsem vychovaná tak, že neumím nadávat jako vy, chlapi."

Jako my, chlapi, ušklíbla se v duchu Poly. Hochu!

"Jsme prostě drsní a obhroublí vojáci. Takže je to buď hovno, nebo kozy," odpověděla. "A... hm... proč to vlastně děláš?"

Mžoura zírala do kamenné výlevky, jako kdyby ji zelený sliz opravdu zajímal, a něco zamumlala.

"Promiň, nerozuměl jsem ti."

"Chci najít svého manžela," opakovala Mžoura jen o poznání hlasitěji.

"Můj bože. Jak dlouho jsi vdaná?" zeptala se Apoléna.

"...my jsme se ještě nevzali..." hlasem, za nějž by se nemusel stydět mravenec.

Apoléna se podívala na zavalitou Mžouru. A kruci! No nazdar. Pokusila se mluvit přesvědčivě. "A myslíš, že je to rozumné, vydat se v tomhle -"

"Jen mi neříkej, abych se vrátila domů!" zvolala Mžoura a obrátila se k ní. "Doma mě nečeká nic než hanba! Domů se nevrátím! Jdu do války a najdu ho! A nikdo mi to nezakáže, Kvakoši! Nikdo! Už se to stalo mnohokrát předtím! A vždycky to dobře dopadlo! Vždyť je o tom dokonce i písnička a bůhvíco!"

"Jo ty myslíš tohle!" zavrtěla Apoléna hlavou. "Jo, to znám." Lidoví zpěváci by se měli střílet. "No, já ti jen chtěl říct, že tohle ti pomůže nevypadnout z role..." Pak vytáhla z kapsy roličku stočených ponožek a beze slova je podala Mžouře. Bylo to dost nebezpečné, to Apoléna věděla, ale teď cítila jistou zodpovědnost za tu, jejíž zvláštní čin nebyl podepřen plány.

Když se vracela na svůj slamník, zachytila pohledem Cota, který si právě věšel svůj obrázek Vévodkyně na rezavý hřebík trčící ze stěny nad matrací. Kradmo se rozhlédl kolem a Apolény, stojící ve stínu dveří, si nevšiml. Pak vysekl

obrázku rychlé pukrlátko. Ne úklonu, ale pukrlátko.

Apoléna ztuhla. Čtyři. Teď už ji to ale tolik nezaskočilo. A pořád ještě jí zbývaly jedny rezervní ponožky. Tenhle oddíl už brzo bude chodit naboso.

* * *

Apoléna dokázala odhadnout čas podle ohně. Když se člověk pohyboval v kuchyni, uměl odhadnout, jak dlouho už oheň hoří, a polena na tomhle ohništi už byla zasedlá a jen uvnitř ještě tu a tam prosvítal žhnoucí uhel. Bude jedenáct, pomyslela si.

Jak to vypadalo, nikdo nespal. Vstala potom, co se dvě hodiny převalovala na šustícím slamníku, upírala oči do tmy a naslouchala věcem, které se hýbaly někde na podlaze. Byla by zůstala ležet i déle, ale jak se zdálo, něco, co sídlilo ve sláme, se pokoušelo odstrčit jí nohu stranou. Kromě toho neměla ani suché přikrývky. V barácích byly další přikrývky, ale Třidíl jim doporučil, aby si je nebrali, protože jsou v nich, jak to řekl "nájemníci".

Desátník nechal svítit svíčku. Apoléna si znovu přečetla dopis od Pavla a znovu očima přeletěla kus potištěného papíru, který zachránila z blátivé cesty. Slova byla zdeformována a nedokončená, a ona si nebyla jistá, zda jim všem dost přesně rozumí, ale zvuk některých slov se jí rozhodně nelíbil. Zvláště to ‚invaz' mělo velmi nepříjemný přízvuk.

A pak tady byl ještě třetí kousek papíru. Nemohla si pomoci. Byla to naprostá náhoda. Když prala Rubaškovi prádlo, automaticky prošla všechny kapsy. Každý, kdo se pokoušel rozmotat promáčený žmolek, který byl před praním bankovkou, to dělá taky tak, protože nestojí o to si něco takového zopakovat. A tam našla tenhle třetí poskládaný kousek papíru. Můžeme připustit, že ho nemusela rozkládat a nemusela ho číst. Ale jsou prostě věci, které jednoduše uděláte.

Byl to dopis. Rubaška si ho asi zasunul do kapsy blůzy, a když se převlékal, zapomněl na něj. Nepotřebovala ho číst podruhé, ale přesto to ve světle svíčky udělala.

Má nejdražší Evelino!

Sláva a bohatství volají! Po tom, co jsem odsloužil osm let jako poručík,jsem byl konečně povýšen a dostanu své první velitelské místo. Jo samozřejmě znamená, že v qenerálním štábu v zásobovacím oddělení dek,, ložního prádla a krmení pro koně nezbude ani jeden muž, ale seznámil jsem desátníka Špindíru se svým novým registračním systémem a myslím, že "to půjde".

Víš sama, že nemohu zabíhal do podrobností, ale věřím, ze to bude velmi "vzrušující" zážitek, a nemohu se dočkat toho, až "vypadnu na nepřítele". Jsem dost troufalý na to, abych věřil, že jméno Rubaška vstoupí do vojenské historie. Zatím si "oprašuji" své šermířské umění a už teď se mi to začíná vracet. Samozřejmě, že mé povýšení s sebou nese také jeden šilink denně navíc a k tomu ještě tři penny "stravného". Za tím jsem si půjčil jezdeckého koně od pana "Počestného" Josefa Ulejvky. Je to velmi příjemný a zábavný gentleman, i když se obávám, že jeho popis "dokonalostí" mého honě byl poněkud nadsazený. Tak nebo tak, konečně tedy vyrážím, a pokud mi Osud půjde jen trochu "na ruku", začnu se konečně přibližovat ke dni, kdy budu moci

A to bylo naštěstí všechno. Apoléna se na okamžik zamyslela, pak dopis navlhčila, rychle ho usušila nad ohněm a zasunula do kapsy vyprané blůzy. Rubaška by ji mohl pokárat za to, že dopis nevyndala z kapsy před praním, ale dost o tom pochybovala.

Účetní dek s novým registračním systémem. Osmiletý dobrovolník ve válce, kde povýšení přichází opravdu rychle. Muž, který považuje za vhodné dát do uvozovek každé slovo, které mu zní tak trochu osobitě. Oprašuje si své šermířské umění. A je tak krátkozraký, že si koupil koně od Józy Ulejvky, který se potuloval po všech známých koňských a dobytčích trzích, vykupoval ta nejlacinější zvířata a pak vám byl schopen prodat starou herku, které upadla noha, než jste ji dovedli domů.

Náš velitel.

Prohrávali válku. Věděl to každý, ale nikdo se neodvažoval to říci. Jako kdyby měli pocit, že dokud ta slova nejsou vyřčena nahlas, neděje se to. Prohrávali válku a tenhle oddíl, nevycvičený a nezkušený, obutý do bot mrtvých, to může jen urychlit. Polovina z nich byla děvčata! Mžoura se vydala do války hledat otce svého dítěte jen kvůli nějaké hloupé písničce a to byl nesmírný úkol i pro děvče v době míru. A Tuty se do té války vydala po boku svého milého, což je velmi romantické, ale všechna romantika bude prvních pěti minut boje ta tam. A ona...

... no, dobrá. I ona slyšela tu písničku. A co? Pavel byl její bratr! Vždycky na něj dohlížela, už odmalička. Matka byla vždycky zaměstnaná, všichni u Vévodkyně měli vždycky spoustu práce, takže Apoléna se stala Velkou sestrou bratrovi, který byl o patnáct měsíců starší než ona. Učila ho smrkat, učila ho písmena, vydala se za ním a našla ho, když ho starší kluci zahnali do lesa, kde se ztratil. Péče o Pavla byla povinností, která se změnila ve zvyk.

A navíc... no dobrá, to nebyl ten jediný důvod. Kdyby její otec zemřel, Vévodkyně by byla pro jejich rodinu ztracena - pokud nezůstane mužský potomek, který by hostinec zdědil. Takový byl zákon, jednoduchý a jasný. Nugátův zákon říkal, že muž může zdědit "věci mužů", jako zemi, budovy, peníze a všechna domácí zvířata s výjimkou koček. Ženy pak mohou dědit "věci žen", což byly většinou drobnosti, osobní šperky nebo kolovrátky, které se dědily z matky na dceru. Ale žena rozhodně nemohla zdědit velkou, prosperující hospodu.

Takže hostinec U Vévodkyně připadne Pavlovi, pokud bude naživu, nebo, pokud nebude, mohl by ji zdědit Apolénin manžel, kdyby se ovšem vdala. Jenže Apoléna tuhle událost neviděla v dohledu, a proto potřebovala bratra. Pavel bude klidně a spokojeně nosit po zbytek života sudy a ona Vévodkyni povede. Jenže jestli zůstane sama, neprovdaná

žena, pak nejlepší, v co mohla doufat, bylo, že ji tam nechají žít jako služku, zatímco celý majetek připadne bratranci Slopankovi, který je opilec.

Samozřejmě to všechno nebyl ten hlavní důvod. Jistě že ne. Ale nějaký důvod to byl. Hlavní důvod byl ovšem jednoduchý. Pavel. Vždycky ho našla a přivedla domů.

Podívala se na čáku, kterou držela v ruce. Ve skladu byly helmice, ale protože byly všechny proseknuté nebo děravé, rozhodla se jejich skupina pro měkčí pokrývky hlavy. Stejně zemřou a alespoň je nebude bolet hlava. Oddílový odznak na čáce znázorňoval hořící sýr. Třeba se jí jednoho krásného dne podaří zjistit proč. Apoléna si čáku nasadila, do ruky vzala tornu a malý uzlík s prádlem a vyšla do tmy. Měsíc zmizel, obloha se znovu zatáhla. Než přešla náměstí, byla promoklá na kůži. Déšť padal téměř vodorovně.

Otevřela dveře hostince a ve světle jediné blikající svíčky uviděla... zmatek. Po dlažbě bylo rozházeno oblečení, skříně a zásuvky byly dokořán. Po schodech dolů scházel Honzárum, v jedné ruce šavli v druhé lucernu.

"To jste vy, Zpěváčku," řekl. "Vyčistili to tady a vytratili se jak smrad. Dokonce i ta Žaneta. Slyšel jsem je odcházet. Podle zvuků odjížděli s károu. Co tady děláte?"

"Burše, seržante," odpověděla krátce Apoléna a setřásla si vodu z čepice.

"No ano, vlastně. Správně. Takže běžte a probuďte ho. Chrápe jak pila. Já jen doufám, u všech ďáblů, že čluny jsou ještě tady."

"A proč se vytratil... proč zmizeli, seržante?" řekla Apoléna a pomyslela si: šmankote! Když na to přijde, vždyť nedokážu sprosťačit ani já. Nezdálo se však, že by si toho seržant všiml.

Seržant na něj vrhl chápavý pohled. Tak chápavá by snad nebyla ani chobotnice. "Nepochybuju, že je něco vyděsilo," zamračil se. "My ale válku samozřejmě vyhráváme, jak víš."

"Hm. Aha. A předpokládám, že něco takového jako invaze nám rozhodně nehrozí," přikývla Apoléna se stejně přehnanou spokojeností.

"Správně. Já nesnáším ty zrádné zbabělce, kteří se nás snaží přesvědčit, každým dnem se naší zemí přežene obrovská nepřátelská armáda," notoval si s ní Honzárum.

"Eh... dozvěděl jste se něco o desátníku Řemendrovi, seržante?"

"Ne, ale zatím jsem ještě neobrátil vzhůru nohama všechny kameny a - pššt!"

Apoléna ztuhla a napjala sluch. Zaslechla zvuk dusajících kopyt, který se neustále přibližoval a sílil. Zvuk se postupně změnil ze vzdáleného dusotu na řinčivé zvonění podkov na dláždění.

"Jízdní hlídka," zašeptal Honzárum a položil lucernu na barpult. "Šest nebo sedm koní."

"Naši?"

"O tom, kurva, pochybuju."

Klapot zpomalil a nakonec, před hostincem, utichl docela.

"Zdržte je, mluvte s nimi," zašeptal Honzárum, natáhl se a zasunul závoru na dveřích. Pak se obrátil a zamířil někam do útrob hostince.

"Cože? A o čem?" zašeptala Apoléna. "Seržante?"

Honzárum zmizel. Apoléna nejdříve zaslechla, jak za dveřmi někdo tiše mluví a pak se ozvalo několikeré rozhodné zaklepání.

Rychle si vysvlékla blůzu. Pak si strhla z hlavy čáku a odhodila ji za barpult. Teď už alespoň nebyla voják. A když se dveře otřásly, až závora poskočila, zahlédla v nepořádku na zemi něco bílého. Bylo to nesmírné pokušení...

Při druhém úderu se dveře rozletěly, ale vojáci dovnitř nevrazili okamžitě. Apoléna ležela pod barem, pokoušela si navléct spodničku přes kalhoty, jejichž nohavice si rychle vyrolovala a při tom se snažila podle zvuků odhadnout, co se děje. Podle zvláštního kovového sykotu a tupých nárazů došla k názoru, že každý, kdo by čekal v záloze za dveřmi s úmyslem přepadnout příchozí ze zálohy, by toho pozdě a velmi krátce litoval. Pokusila se vetřelce spočítat, znělo to, jako kdyby byli přinejmenším tři. Zvuk hlasu, který promluvil normálním tónem, pak zazněl v napjatém tichu jako šok.

"Slyšeli jsme, jak se závory zašouply. To znamená, že jste tam někde uvnitř. Nedělejte si to horší, než je nutné. Nenuťte nás vstoupit do domu a hledat vás!"

To já vás taky nenutím, pomyslela si Apoléna. Já nejsem voják! A její další myšlenkou bylo: co myslíš tím, že nejsi voják? Vzala sis šilink a políbila obrázek, nebo ne? Najednou se přes bar natáhla ruka a chytila ji. Alespoň už nemusela myslet na to, co má dělat.

"Ne! Prosím, pane! Neubližujte mi! Jen jsem se vylekala! Prosím!"

Ale i při těch slovech v sobě cítila jakousi... ponožkovitost, která se styděla a měla chuť kopat.

"U bohů, co jsi zač?" prohlásil kavalerista, vytáhl ji zpoza barpultu a prohlížel si ji, jako kdyby byla nějaký exponát.

"Apoléna, pane! Hospodská služebná, pane! Oni prostě utekli a mě tady nechali!"

"Neječ tak, děvče!"

Apoléna přikývla. Poslední, co teď potřebovala, byl Rubaška, který by seběhl po schodech se šavlí v jedné a příručkou Šerm pro začátečníky v druhé ruce.

"Jistě, pane," zapípala.

"Pomocnice, hm? Tak tři pinty toho, čemu vy asi budete říkat naše nejlepší pivo."

Tak tohle dokázala udělat zcela automaticky. Pod barem viděla korbele a sudy měla za zády. Pivo bylo řídké a dost ostře čpělo, ale penny by se v něm pravděpodobně nerozpustila.

Když plnila sklenici, kavalerista si ji zevrubně prohlížel. "Copak se ti stalo s vlasy?"

Na tuhle otázku byla Apoléna připravená. "Oh, pane, to oni mi je ostříhali! Protože jsem se zasmála na zlobenijského vojáka!"

"Tady?"

"V Dreku, pane." To bylo městečko ležící mnohem blíže k hranicím. "A naše máma řekla, že jsem ostuda celé rodiny, a poslali mě sem, pane."

Když kladla korbele na pult, ruce se jí třásly a to skoro nepřeháněla. Skoro..., ale přece jen. Teď se chováš jako děvče, pomyslela si. Jen vydrž!

Teprve teď si začala prohlížet nepřátelské vojáky. Měli na sobě tmavomodré uniformy, vysoké boty a těžké jezdecké přilby. Jeden z nich stál u zataženého okna. Další dva ji pozorovali. Ten, který ji našel za pultem, byl kapitán.

"To je ale příšerné pivo, děvče," zamračil se, když přičichl ke korbeli.

"To je, pane, já vím, pane," spustila Apoléna. "Jenže mě tady nikdo neposlouchal, pane, a já jim říkala,hoďte přes ty sudy mokré hadry, když je tohle bouřkové počasí, pane, a Žaneta nikdy nevymyje pípu a -"

"Tohle město je prázdné, víš to?"

"Oni všichni utekli, pane," přiznala Apoléna upřímně. "Prý bude nějaká invaze, pane. Všichni to říkali. Mají z vás strach, pane."

"Až na tebe, co?" prohlásil seržant.

"A jakpak se jmenuješ, ty, děvče, které se směješ na zlobenijské vojáky?" zeptal se kapitán s úsměvem.

"Apoléna," odpověděla Apoléna. Její šmátrající ruka konečně našla pod pultem to, co hledala. Byl to barmanův kamarád. Vždycky tam nějaký byl.

"A ty se mě taky bojíš, Apoléno?" zeptal se kapitán. Voják stojící u okna se uchechtl.

Kapitán měl švihácky přistřižený knírek, navoskovaný a nakroucený do špiček, a Apoléna odhadovala, že je skoro dva metry vysoký. Měl docela příjemný úsměv, který byl jakýmsi nepochopitelným způsobem vylepšen jizvou na jedné tváři. V jednom oku měl nasazeno sklíčko. Sevřela rukou obušek.

"Nebojím, pane," řekla a podívala se zpříma do oka a sklíčka. "Eh... na co je to sklo, pane?"

"To je monokl," odpověděl kapitán. "Pomáhá mi tě lépe vidět, za což jsem mu nekonečně vděčný. Říkám vždycky, že kdybych nosil dvě taková skla, už bych na děvčata opravdu brejlil."

Seržant se povinně uchechtl. Apoléna se tvářila nechápavě.

"A řekneš mi, kde jsou nováčkové?" pokračoval kapitán.

Přinutila se udržet si tentýž výraz. "Ne."

Kapitán se usmál. Měl hezké zuby, ale v jeho očích teď nebyla ani špetka vřelosti.

"Nejsi v situaci, kdy by ses mohla stavět nechápavou," oznámil jí. "My jim neublížíme, to tě ujišťuji."

Odněkud z dálky sem dolehl výkřik.

"Ne moc," dodal seržant s větším uspokojením, než bylo nutné. Další výkřik. Kapitán kývl na muže u dveří, který vyklouzl ven. Apoléna zvedla čáku ze země za barem a nasadila si ji.

"Jeden z nich ti dal tuhle čepici, hm?" řekl seržant a jeho zuby zdaleka nebyly tak pěkné jako ty kapitánovy. "No, já mám rád holky, co se smějou na vojáky..."

Obušek ho zasáhl do hlavy. Bylo to staré dobré trnkové dřevo a seržant se složil jako padlý strom. Když Apoléna, s obuškem připraveným k ráně, vyšla zpoza baru, kapitán o krok ustoupil. Meč však nevytasil a smál se.

"Poslyš, děvče, jestli vážně chceš -" Když švihla obuškem, snadno jí zachytil ruku, přitáhl ji k sobě a stále ještě s úsměvem ji pevně sevřel v náručí. Pak se tiše a bez hlesu složil k zemi, protože její koleno ho zasáhlo přímo tam, kde ona měla místo na ponožky. Díky, Bezzubko. Když se sesul na zem, ustoupila o krok a udeřila přes přilbu takovou silou, až kov zařinčel.

Celá se třásla. Bylo jí špatně od žaludku. Cítila ho jako malý sevřený kousek. Co jiného mohla dělat? Nebo se od ní čekalo, že si bude myslet Setkali jsme se s nepřítelem a je docela milý? Vždyť nakonec ani nebyl. Byl švarný.

Vytáhla šavli z pochvy a vyplížila se do noci. Stále ještě pršelo a od řeky stoupala mlha vytvářející vrstvu, v níž se člověk po pás ztratil. Venku stála skupinka půltuctu koní, ale nebyli uvázaní. Hlídal je jeden jezdec. I přes šumot deště slyšela, jak jedno z nepokojnějších zvířat konejší. Přála si, aby byla hluchá. No, vzala si přece šilink. Apoléna sevřela obušek.

Vykročila kupředu, když mlha mezi ní a vojákem pomalu vyprýštila vzhůru a něco se z ní zvedlo. Koně se začali plašit. Voják se otočil, pak se za ním objevil stín a kavalerista zmizel...

"Hej!" zašeptala Apoléna.

Stín se otočil. "Kvakoš? To jsem já, Maledikt," řekl. "Seržant mě poslal zjistit, jestli nepotřebuješ pomoc."

"Ten mizernej Honzárum mě nechal uprostřed nepřátelských vojáků!" zasyčela Apoléna.

"A?"

"No... dva z nich jsem srazil na zem," pokračovala a cítila že tahle slova tak nějak kazí celkový dojem z její role oběti. "Jeden ale utekl."

"Myslím, že toho jsme dostali," přikývl Maledikt. "No, řekl jsem ‚my'... Řimbo ho rozpáral jako žábu. To je holka, která má to, čemu se říká netušené rezervy." Pak se obrátil. "Tak se na to... sedm mužů, sedm koní. Jasně."

"Řimbo?" opakovala Apoléna.

"No jistě. Copak tu jsi neodhalil? Popadl ji amok, když ten chlap zaútočil na Tuty. Tak a teď se podíváme na ty tvoje fešáky, hm?" řekl a zamířil ke dveřím hostince.

"Ale Tuty a Řimbo..." začala Apoléna, a popoběhla, aby s ním udržela krok. "Já myslel, podle toho, jak se chovají... věděl jsem, že Tuty je děvče..., ale Řimbo... ani mě nenapadlo, že by... říkal jsem si, že ti dva..."

Dokonce i v temnotě bylo vidět, jak se Malediktovi zableskly zuby v úsměvu. "No, svět se nám začíná pěkně odhalovat, co? Kvakoš? Každý den je něco nového. Vidím, že kombinuješ oblečení."

"Cože?"

"No, já jen že máš na sobě spodničku, Kvakoš," upozornil ji Maledikt, když vstupovali do hostince. Apoléna sklopila

provinilý pohled, pokusila se spodničku sundat, pak se ale zarazila a pomyslela si: tak okamžik...

Seržantovi se podařilo zvednout na nohy, opřel se o bar a tiše zvracel. Kapitán sténal na podlaze.

"Dobrý večer, gentlemani!" prohlásil upír. "Prosím, věnujte mi chvilku pozornosti. Jsem reformovaný upír, čímž chci říci, že jsem jediný uzlíček nervů a potlačených instinktů, které drží pohromadě jen díky slinám a černé kávě. Kdybych tvrdil, že bych se dokázal, i když jen s nesmírným přemáháním, vrhnout někomu z vás na hrdlo a rvát a trhat, až by stříkala krev, lhal bych. Pravda je, že mi naopak dá mnoho přemáhání, abych to neudělal. Tak mi to ještě neztěžujte."

Seržant se odstrčil od barpultu a pokusil se poněkud omámeně Maledikta udeřit. Maledikt se ráně jakoby mimochodem vyhnul a zasadil seržantovi hřbetem ruky ránu, která muže srazila v bezvědomí k zemi.

"Kapitán vypadá špatně," řekl. "Copak se to pokusil udělat našemu Kvakošovi?"

"Vytahoval se na mě," ušklíbla se Apoléna na Maledikta varovně.

"Aha," zabručel upír. Maledikt tiše zaklepal na dveře baráku. Ty se zprvu jen pootevřely, ale pak se rozevřely dokořán. Karborund spustil svůj kyj. Apoléna s Malediktem beze slova vtáhli oba kavaleristy dovnitř. Seržant Honzárum seděl na stoličce u krbu a přihýbal si z korbele piva.

"Skvělá práce, hoši," zabručel. "Hoďte je k ostatním," řekl a mávl korbelem směrem k protější stěně, kde už pod Řimbovým dohledem ležela další čtyři těla. Jeden k druhému byli připoutáni pouty. Poslední voják ležel na stole, nad ním stál Igor a oháněl se jehlou a nití.

"Tak jak to s ním vypadá, vojíne?" ptal se seržant.

"Bhude dobhrej sheržante," odpověděl mu Igor. "Vyphadalo to horší, nhež to je, vhážně. A to je dhobře, bhrotože než se dhostaneme na bhojiště, nemhám žhádný náhradhní dhíly."

"Nemáš náhodou náhradní nohy tuhle pro Třidíla?" zeptal se Honzáum.

"Počkejte, seržante, nic takového," odmítl klidně Šlotka. Seděl na druhé straně krbu. "Stačí, když mi necháte jejich sedla a koně. Vám se budou hodit hlavně jejich šavle, hoši, o tom nepochybuju."

"Hledali nás seržante," oznámila Apoléna. "Jsme sice jen skupinka nezkušených a nevycvičených nováčků, ale oni nás hledají. Vždyť mě mohli zabít, seržante!"

"To ne, poznám nadání, když ho vidím," zavrtěl hlavou Honzárum. "Skvělá práce, hochu. Musel jsem vypadnout, protože tlustý chlap v nepřátelské uniformě je dost nápadný a nikdo ho nepřehlédne. A kromě toho, vy tady, hoši, jste potřebovali vzbudit. Tomu se říká vojenské myšlení."

"Ale kdybych ne..." Apoléna zaváhala. "Kdybych je byl nepřelstil, mohli zabít nadporučíka!"

"Vidíte? Já vždycky říkám, že ve všem špatném je něco dobrého," pookřál Šalotka.

Seržant vstal, otřel si hřbetem ruky ústa a popotáhl si opasek. Pak se odvalil ke kapitánovi, sklonil se a za přednici blůzy ho zvedl na nohy.

"Proč jste hledal tyhle mládence, pane?" zeptal se.

Kapitán otevřel jedno oko a zaostřil na tlustého seržanta.

"Jsem důstojník a gentleman, seržante," zamumal. "Existují jistá pravidla."

"No, myslím, že gentlemanů tady momentálně moc nebude," prohlásil seržant.

"Sakra pravda," zašeptal Maledikt. Apoléna, která se cítila napůl opilá úlevou a uvolněným napětím, si musela zakrýt ústa rukou, aby se přestala hihňat.

"Ach ano. Pravidla. Váleční zajatci a tak," pokračoval Honzárum. "To znamená, že musíte dokonce jíst i to, co jíme my, chudáčkové. Takže vy se mnou odmítáte mluvit?"

"Jsem... kapitán Lulanič, první pluk těžké jízdy. Víc neřeknu." A něco ve způsobu, jakým to řekl, šťouchlo Apolénu do žeber. Lže.

Honzárum na něj chvíli bezvýrazně zíral a pak řekl: "Dobrá, jak se zdá, máme tady tvrdohlavost, mí zlatí hrdinové, kterou můžeme definovat jako překážku v cestě pokroku. A já vám tady na tom chytrákovi předvedu, jak se jí rychle zbavit."

Pak pustil kapitánovu blůzu a muž padl na zem.

Seržant Honzárum si sundal klobouk. Pak si svlékl blůzu, pod níž se objevila flekatá košile a rudé šle. Pořád ještě měl tvar téměř pravidelné koule. Od krku se mu valily laloky a sklady kůže až k tropickým rovníkovým oblastem. Pásek nosí nejspíš jen proto, aby učinil zadost předpisům, pomyslela si Apoléna.

Zvedl ruku a uchopil kus rybářského vlasce, který měl kolem krku. Na vlasci byla navlečena začernalá mince.

"Desátníku Šalotko!"

"Seržante!" zasalutoval Šalotka.

"Všimněte si, že jsem odložil uniformu a vracím vám svůj úřední šilink, což znamená, že vzhledem k tomu, že jsem podepisoval vstupní listiny na dvanáct let, a to bylo před šestnácti roky, jsem teď plnoprávný, úředně uznaný, mizerný civil!"

"Ano, pane Honzárume," přikyvoval nadšeně Šalotka. Při zvuku toho jména sebou někteří zajatci trhli, ostatní pozvedli hlavy.

"Za dané situace, a protože jste vy, kapitáne, napadl naši zemi pod plášťěm tmy, musím jako poctivý občan říci jediné. Pro civilistu, jako jsem já, neexistuje žádné pravidlo, které by mi mohlo zabránit vytlouct z vás hovno na sedm způsobů a tlouct vás dál tak dlouho, dokud mi neřeknete, proč jste sem přijel a kdy dorazí další část vašich sil. To ovšem může nějakou chvíli trvat, pane, protože zatím jsem objevil jen pět druhů hoven." S těmi slovy si vyhrnul rukávy zvedl kapitána znovu na nohy a napřáhl pěst.

"Měli jsme jen vzít pod ochranu ty nováčky," ozval se nějaký hlas. "Neměli jsme jim ublížit. A teď ho už, k sakru, položte, Honzárume, vždyť ještě teď vidí všechny svaté!"

Bylo to seržant z hospody. Apoléna se podívala na ostatní vězně. Z jejich výrazů bylo jasné, že první úder do

kapitánovy tváře by bez ohledu na přihlížejícího Karborunda a Maledikta vyvolal jejich vzpouru. Apoléna si pomyslela: ti opravdu dokážou držet pohromadě...

Pochopil to i Honzárum. "Aha, tak jazyk už se nám rozvázal." Pak kapitána opatrně spustil na zem, ale jeho kabát ještě nepustil. "Tak vaši muži se za vás hezky přimlouvají, kapitáne."

"Protože my nejsme otroci, ty zatracenej řepožroute!" zavrčel jeden ze zajatých.

"Otroci? Všichni mí mládenci nastoupili dobrovolně, ty tuřínová hlavo!"

"No, oni si to možná myslí," odsekl seržant. "Prostě jste jim lhali. Lhali jste jim celé roky. Všichni umřou kvůli vašim hloupým lžím! Kvůli lžím a té vaší našminkované, hnusné, prolhané kurvě Vévodkyni!"

"Vojín Tupeček, zpět! To je rozkaz! Zpět, řekl jsem! Vojíne Maledikte, seberte vojínovi Tupečkovi ten meč! To je další rozkaz! Seržante, přikažte svým lidem, ať pomalu ustoupí! Pomalu! Teď! Přísahám, že jsem mírumilovný člověk, ale u bohů, každý, kdo mě neuposlechne, si koleduje o nějaké to přeražené žebro!"

To všechno ze sebe Honzárum vyrazil v jediném mocném výbuchu zvuku, aniž spustil oči z kapitána.

Reakce, řád a bezdeché ticho trvaly jen několik vteřin. Apoléna se dívala na obraz před sebou a napjaté svaly jí pomalu povolovaly.

Zlobenijští vojáci si sedali na svá místa. Karborundův pozvednutý kyj pomalu klesal. Maličká Coto ležela na zemi, kde ji vlastním tělem přidržoval Maledikt, který jí také vyrval z ruky zbraň. Snad opravdu jen upír se mohl pohybovat rychleji než Coto ve chvíli, kdy se vrhla na vězně.

"Pod ochranu," vrátil se k původnímu tématu tichým hlasem Honzárum. "To je dost legrační spojení. Podívejte se na ty moje kluky, hm? Ani jeden z nich ještě nemá pořádné vousy, kromě toho trolla, a mech se stejně nepočítá. Co může být tak nebezpečného na skupince venkovských kluků, že to přitáhne skupinu tak zkušených nájezdníků, jako jste vy?"

"Mohl by sem někhdo skhočit a bholožit mi phrst na then uzhel?" vmísil se jim do hovoru Igor od provizorního operačního stolu. "Už jshem skhoro hothov."

"Neškodných?" potřásl hlavou seržant s očima upřenýma na zápasícího Cota. "Je to smečka vražedných šílenců."

"Chtěl bych mluvit s vaším důstojníkem," ozval se teď kapitán, který, jak se zdálo, mezitím poněkud zaostřil. "Máte snad nějakého důstojníka, ne?"

"Jo, nějakého někde máme, pokud si vzpomínám," přikývl Honzárum. "Zpěváčku, skočte pro ruprta, ano? A možná byste si měl předtím raději sundat ty šaty. S ruprtama jeden nikdy neví." Opatrně položil kapitána na kavalec a narovnal se.

"Karborund a Maledikt, vy useknete nějaký kousek každému vězni, který se jenom pohne, a každému chlapovi, který by se pokusil zaútočit na vězně, taky tak!" pokračoval. "A teď to... aha, ano. Třídíle Šalotko, rád bych dobrovolně vstoupil do vaší skvělé armády, skýtající tolik neobyčejných možností každému mladému muži, který se touží uplatnit a prosadit."

"Nějaké předchozí bojové zkušenosti?" zeptal se ho Salotka s veselým úšklebkem.

"Čtyřicet let válčení na kdejakém bojišti v okruhu sto šedesáti kilometrů kolem Borogravie, desátníku."

"Nějaká výjimečná dovednost?"

"Zůstat naživu, desátníku, děj se co děj."

"V tom případě mi dovolte, abych vám dal jeden šilink a okamžité povýšení do hodnosti seržanta," řekl Šalotka a podal Honzárumovi kabátec, klobouk a minci na vlasci. "Chcete líbnout Dorotu?"

"Ani za zlatý prase," odpověděl Honzárum a oblékal si kabátec. "Tak," přikývl nakonec spokojeně. "Všechno, jak má být, všechno tip-top a legální. No tak, Zpěváčku, dal jsem vám rozkaz!"

Rubaška chrápal. Svíčka u postele dohořela. Na pokrývce ležela otevřená kniha. Apoléna mu ji opatrně vytáhla z prstů. Titul na ohmatané přední desce téměř nečitelný zněl: Takticus: Válečná tažení.

"Pane?" zašeptala.

Rubaška otevřel oči, uviděl ji, pak se obrátil a začal zoufale hmatat po stolku u postele.

"Tady je máte, pane," podávala mu Apoléna brýle.

"Ach, Zpěváčku, děkuji vám," řekl nadporučík a posadil se. "Máme půlnoc?"

"Chvíli po půlnoci, pane."

"Ale bože! To si musíme pospíšit! Rychle, podejte mi kalhoty! Strávili muži klidnou noc?"

"Zaútočil na nás oddíl těžké zlobenijské jízdy. První dragounský, pane. Zajali jsme je, pane. Ztráty nebyly žádné, pane... oni totiž nečekali, že budeme bojovat. Chtěli nás dostat živé. A pak narazili na Karborunda, Maledikta a... na mě."

Bylo to těžké, velmi těžké přinutit se udeřit tím obuškem. Jakmile to ale jednou udělala, zdálo se to jednoduché. A pak se styděla za to, že se dala přistihnout ve spodničce, i když pod ní měla kalhoty. Změnila se z mladíka na dívku jen tím, že se pro to momentálně rozhodla, a bylo to tak... snadné. Potřebovala trochu času, aby se nad tím zamyslela. Vůbec by si potřebovala promyslet celou řadu věcí. Bohužel začínala mít podezření, že čas teď bude nedostatkové zboží.

Rubaška seděl na pelesti postele s kalhotami na půl žerdi a vyděšeně na ni zíral.

"Nemohl byte mi to ještě jednou laskavě zopakovat, Zpěváčku?" vypravil ze sebe nakonec. "Vy jste zajal nějaké nepřátele?"

"Ne já sám, pane, já dostal jen dva z nich," odpověděla Apoléna. "Každý z nás přispěl svou troškou, pane."

"Těžká kavalerie? Dragouni?"

"Ano, pane."

"Ale to je osobní regiment samotného prince! Zaútočili?"

"Myslím, že byli spíš na průzkumné hlídce, pane. Sedm mužů."
"A nikdo z vás nebyl zraněn?"
"Ne, pane."
"Hoďte mi košili. Ale ne!"
Teprve teď si Apoléna všimla obvazu na jeho pravé ruce. Plátno sáklo krví. Všiml si jejího výrazu.
"To je taková... jak bych vám to řekl... vlastní rána," vysvětloval nervózně. " ‚Ladil' jsem si po večeři tak trochu šermířské umění. Nic vážného. Jsem drobínek ‚zarezlý', chápete. Špatně se mi zapínají knoflíky. Kdybyste byl tak laskav..."
Apoléna pomohla nadporučíkovi do zbytku oblečení a naházela nejnutnější věci a potřeby do vaku. Musí to být opravdu velmi zvláštní muž, který si dokáže vlastní zbraní způsobit zranění na té ruce, v níž ji drží, napadlo Apolénu.
"Měl bych zaplatit účet..." zamumlal nadporučík, když pospíchali dolů temnými schody.
"To nepůjde, pane, všichni utekli."
"Možná bych jim měl nechat nějaký lístek, co myslíte? Nechtěl bych, aby si mysleli, že jsem jim ‚vzal roha' bez -"
"Jsou všichni pryč, pane!" odporovala mu Apoléna a táhla ho k předním dveřím. Zastavila se před baráky, urovnala mu plášť a podívala se mu do tváře. "Večer jste se myl, pane?"
"Nebyl tam -" začal Rubaška. Její reakce byla zcela automatická. I když byla o patnáct měsíců mladší, starala se o Pavla příliš dlouho.
"Kapesník!" přikázala. A protože některé věci mají lidé naprogramovány a uloženy v mozku ve velmi časném věku, nadporučík kapesník poslušně vyprodukoval.
"Plivnout!" přikazovala Apoléna. Pak použila mokrý kapesník, aby otřela Rubaškovi čmouhu z tváře, a teprve když už byla skoro hotová, uvědomila si, co vlastně dělá. Teď už nebylo cesty zpět. Teď už vedla cesta jen kupředu.
"Dobrá," prohlásila úsečně. "Máte všechno?"
"Ano, Zpěváčku."
"A byl jste už dnes ráno na záchodě?" pokračovala její ústa, zatímco mozek se jí vzápětí přikrčil do koutka v obavě z válečného soudu. Jsem v šoku a on taky. Tak se držím toho, co znám a nedokážu přestat...
"Nebyl, Zpěváčku," odpověděl nadporučík.
"Pak si tam musíte skočit, ještě než se nalodíme, jasné?"
"Ano, Zpěváčku."
"Hodný nadporučík. A teď jdeme dovnitř."
Opřela se o zeď, několika mocnými doušky zalapala po dechu, zklidnila se, a když Rubaška vstoupil do baráku, vklouzla tiše za ním.
"Vstoupil důstojník!" vyštěkl Honzárum. Muži, už seřazení, zaujali různé stupně postoje "pozor". Seržant připochodoval před nadporučíka a odzdravil tak rázně, že nadporučík poplašeně ustoupil o krok. "Zadrželi jsme nepřátelskou průzkumnou skupinu, pane! Byla to skutečně neobyčejně nebezpečná záležitost. Vzhledem k naléhavému charakteru této složité situace, pane, a s přihlédnutím k tomu, že nemáte potřebného poddůstojníka, když se vám ztratil desátník Řemender, bych rád obrátil vaši pozornost k tomu, že jsem starý zkušený voják se skvělou pověstí a jako takového jste oprávněn přijmout mě na výpomoc v nouzi podle zákonů Vévodkyně, nařízení 796, oddíl 3(a), paragraf II, pane, děkuji vám, pane!"
"Cože?" vytřeštil na něj oči Rubaška, který se zoufale rozhlížel kolem sebe a začínal si uvědomovat, že v tom šíleném okolním zmatku najednou narazil na rozměrný červený kabát, který, jak se zdá, ví, co dělá. "Oh. Aha. No. Jistě. Ano. Dobrá. Nařízení 796, říkáte? No jistě. Skvělá práce. Pokračujte, seržante."
"Vy jste tady velící důstojník?" ozval se Lulanič a vstal.
"Jistě, kapitáne," přikývl Rubaška.
Lulanič si ho prohlédl od hlavy k patě. "Vy?" řekl a opovržení z toho slova doslova odkapávalo.
"Jistě, pane," přikývl Rubaška a oči se mu zúžily.
"No, dobrá, uděláme, co můžeme. Ten tlustý dobytek," začal Lulanič a napřáhl výhružný prst směrem k Honzárumovi, "ten dobytek mně vyhrožoval násilím! Mně, jako vězni! V okovech!. A támhle ten... kluk," pokračoval kapitán a tato slova vyplivl směrem k Apoléně, "mě nakopl do rozkroku a málem mě utloukl k smrti! Žádám, abyste nás okamžitě nechal jít!"
Rubaška se obrátil k Apoléně. "Nakopl jste kapitána Lulaniče do... rozkroku, Čuráčku?"
"Ehm... ano, pane. Přesněji řečeno, vzal jsem ho kolenem. A jmenuji se Zpěváček, pane, i když je mi jasné, jak se stalo, že jste udělal chybu."
"Co v té chvíli dělal?"
"Ehm... pokoušel se mě obejmout, pane." Apoléna viděla, jak se Rubaškovi pomalu zvedá obočí, a vrhla se do toho po hlavě. "Byl jsem momentálně převlečen za děvče, pane, abych odvrátil podezření."
"A pak jste ho...udeřil?"
"Ano, pane. Jednou, pane."
"A co vás to, u všech všudy, napadlo po první ráně přestat?" řekl Rubaška.
"Pane?" zeptala se Apoléna a kapitán Lulanič zalapal po dechu. Pak se Rubaška obrátil s téměř andělskou tváří k Honzárumovi.
"A vy, seržante," pokračoval, "skutečně jste na kapitána položil ruku?"
Honzárum postoupil o krok kupředu a předpisově zasalutoval. "Ve skutečnosti a fyzicky nikoliv, pane," odpovídal s pohledem upřeným do jakéhosi bodu ve výši zhruba čtyř metrů na protější stěně. "Pomyslel jsem si jen, pane, že vzhledem k tomu, že pronikl se svými lidmi na naše území, aby zajal tyhle mládence, neuškodí mu, když sám zažije pocit

šoku a strachu, pane. Přísahám pane, že nejsem žádný násilník, pane."

"Jistěže ne, seržante," přikývl Rubaška. A i když se pořád usmíval, jeho úsměv byl olemován jakousi zlomyslnou spokojeností.

"U všech bohů, vy hlupáku, přece nebudete věřit těm tupým hovadům, vždyť jim čouhá sláma z bot a jsou to ty nejhorší zbytky -" začal Lulanič.

"Ale já jim věřím, samozřejmě, že jim věřím," přikyvoval Rubaška a chvěl se nervózním vzdorem. "Věřil bych spíš jejich slovům, pane, než vašim, i kdyby mi tvrdili, že nebe bylo zelené. A navíc, jak se zdá, i když jsou to nevycvičení nováčkové, překonali nejlepší plesnivinské vojáky jak lstí, tak odvahou. Jsem si jistý, že mají v zásobě další taková -"

"Možná by stačilo, kdybys před nima spustil gatě," zašeptal Maledikt.

"Buď zticha!" sykla na něj Apoléna, ale pak si musela znovu zakrýt rukou ústa.

"Já vás znám, kapitále Lulaniči," pokračoval Rubaška a kapitánu se na okamžik na tváři objevil ustaraný výraz. "Chtěl jsem říci, že znám takové, jako jste vy. Velké, bodré hrubce, kteří nosí mozek v kalhotách. A vy se odvážíte přijet na naše území a myslíte si, že se vás budeme bát? Vy si myslíte, že na mě můžete zapůsobit přes hlavy mých mužů? Vy něco žádáte? Na půdě mé vlasti?"

"Kapitáne?" zamumlal plesnivinský seržant, zatímco Lulanič s otevřenými ústy zíral na nadporučíka, "měli by tady být každou chvíli."

"Hm," odpověděl mu Lulanič nejistě. Pak se ale s jistým úsilím sebral. "Blíží se naše posily," vyštěkl. "Okamžitě nás pusť, ty pitomče, a možná, že tvé chování přičtu na konto naivní hlouposti. Jinak dohlédnu, aby to s tebou i těmi tvými... muži velmi špatně dopadlo!"

"Jak se zjistilo, tak sedm dragounů si nedokázalo poradit s necelým tuctem venkovských chasníků?" nadhodil Rubaška. "Nějak se potíte, kapitáne. Děláte si starosti. Ale posily se vám blíží, co?"

"Dovolte mi promluvit!" vyštěkl Honzárum a rovnou pokračoval: "Chlapi! Okamžitě se znovu ozbrojte! Maladikte, vy vrátíte vojínu Tupečkovi jeho šavli a popřejete mu hodně štěstí! Karborunde, vy se chopte aspoň hrsti čtyřmetrových pík! A vy, zbytek -"

"Pak tady máme ještě tohle, seržante," ozval se Maledikt. "Spoustu. Našel jsem je v sedlových brašnách tuhle našich přátel." Pozvedl něco, co Apoléně připadalo jako pár velkých pistolových samostřílů, kovově lesklých a nebezpečných.

"Koňkuše?" zajásal Honzárum jako dítě, které rozbalilo na Svátek prasečí hlídky nečekaný, ale úžasný dárek. "Tak vás bohové odmění, když vedete spořádaný a počestný život, chlapci. Jsou to smrtonosné malé věcičky, to vám řeknu. Vezmeme si každý dvě."

"Nestojím o žádné zbytečné násilí, seržante," ozval se Rubaška.

"Rozumím, pane!" přikývl seržant. "Karborunde! Prvního muže, který proběhne těmi dveřmi dovnitř, připíchnete na stěnu!" Pak zachytil pohled nadporučíka Rubašky a dodal: "Ale ne moc prudce!"... a někdo zaklepal na dveře.

Maledikt k nim zamířil dvě koňkuše. Karborund pozvedl v každé ruce dvě dlouhé píky. Apoléna sevřela pevněji svůj obušek, což byla zbraň, se kterou alespoň uměla zacházet. Ostatní se chopili těch zbraní, kterými jim mohl Třidíl Salotka posloužit. Zavládlo ticho. Apoléna se rozhlížela.

"Vstupte?" řekla.

"Jo, akorát, to by mělo stačit," zamračil se Honzárum a obrátil oči v sloup.

Dveře se otevřely a dovnitř vstoupil malý, pečlivě upravený rtuťovitý mužík. Postavou, zabarvením pleti a sestřihem se hodně podobal Male-

"Upír," řekla Apoléna spíš pro sebe.

"K sakru," ušklíbl se Maledikt.

Nově příchozí byl velmi zvláštně oblečen. Měl na sobě klasický večerní frak, který sice měl šosy, ale neměl rukávy. Zato byl pošit desítkami kapes a kapsiček. Kolem krku měl na řemeni pověšenou podivnou černou skříňku, která mu visela na břiše. Když spatřil, jak se všude kolem něj zvedají zbraně, které by z něj mohly udělat jehelníček, proti všem zákonům logiky se rozzářil.

"Ušasné!" prohlásil, pozvedl skříňku a z jejího dna vyklopil tři skládací lišty, které vytvořily trojnožku. "Alé... mochl by ta troll pšejít malej kousek fléfo?"

"Huh?" nakrčil Karborund čelo. Nováčci se nechápavě dívali jeden na druhého.

"Ano, a jestli by pyl seršánt tak laskafej a postavil se fic do prostrženka, a co kdybyste fsichni posfedli svý sbráně trochu fíše?" pokračoval upír. "Užásny! A fy, páně tůstojníku, mochl byste na mě utělat ‚hááá!'?"

"Há?" nechápal Rubaška.

"Fíborně. Teť něco fážně difokécho..."

Pak místností proletěl oslepující záblesk a krátký výkřik "oh, do pr-" následovaný cinkotem rozbitého skla.

Tam, kde ještě před okamžikem stál upír, teď na zemi ležela malá hromádka popela. Apoléna s mrkáním pozorovala, jak se popel rychle zvedá, houstne a mění se znovu do podoby upíra.

"Donnerwetter, a já myslel še to ten nový filtr oprafdu tokáže!" prohlásil znovu zrozený. "No dokut šijem, tak se učíme." Vrhl na kolemstojící zářivý úsměv a dodával: "So a teť - který s fás je kapten Lulanič?"

Uběhlo půl hodiny. Apoléna byla naprosto zmatená. Potíž nebyla v tom, že by nechápala, co se to kolem ní děje. Potíž byla v tom, že než mohla pochopit tohle, musela pochopit spoustu jiných věcí. Jedna z nich byla, co jsou to "noviny".

Rubaška se tvářil chvilku pyšně a hned zase ustaraně, ale nervózní byl neustále. Apoléna ho pozorně sledovala a jedním z důvodů k tomu bylo i to, že se bavil s mužem, který do místnosti vstoupil krátce po ikonografovi. Muž na sobě měl velký kožený plášť a jezdecké kalhoty, většinu času trávil tím, že si všechno zapisoval do silného zápisníku a občas vrhal zmatené pohledy na borogravské muže. Nakonec se Maledikt, který měl dokonalý sluch, přesunul od

místa, kde se opíral o stěnu, k nováčkům.

"Tak poslyšte," obrátil se k nim tlumeným hlasem. "Všechno je to dost složité, ale... víte někdo z vás, co jsou to noviny?"

"Jo, můj dhruhej bhratranec Ighor v Ankh-Mhorporku mi o nich vhyprávěl," přikývl Igor. "Je to nhěco jako vhládní bhrohlášení."

"Hm... tak trochu. Až na to, že je nepíše vláda. Píšou je obyčejní lidé, kteří si věci zapíšou a pak dají do novin," doplňoval Maledikt.

"Jako deník?" nadhodil Řimbo.

"Hm... ne."

Maledikt se jim to pokusil vysvětlit. Oddíl se tomu pokusil porozumět. Jenže pořád to nedávalo smysl. Apoléně to tak trochu připadalo jako představení s Punchem a Judy.* Konec konců, proč by měl člověk věřit něčemu, co se napíše na papír? Například ona v žádném případě nevěřila letáku "Od matek Borogravie!" a ten pocházel z vlády! A když nemůžete důvěřovat vládě, tak komu?

No, když tak o tom přemýšlela, tak jinak skoro každému...

"Pan ze Slova pracuje pro noviny v Ankh-Morporku," pokračoval Maledikt. "Tvrdí, že prohráváme. Říká, že ztráty velmi narůstají, spousty vojáků dezertují a lidé utíkají do hor."

"A proč bychom mu měli věřit?" ptal se Coto.

"No, my sami jsme viděli dost raněných a uprchlíků a desátník Řemender zmizel ve chvíli, kdy se dozvěděl, že by měl jít na frontu," odpovídal Maledikt. "Je mi líto, ale to je pravda. To jsme viděli všichni."

"No jo, ale je to jenom člověk z nějaké cizí země. Proč by nám Vévodkyně lhala? Tedy, proč by nás měla poslat do boje jenom proto, abychom zemřeli?" nedal se tak snadno odbýt Coto. "Vždyť ona se o nás stará!"

"Všichni říkají, že vyhráváme," přidal se k němu Řimbo po chvíli rozpačitého mlčení. Cotovi stékaly po tvářích slzy.

"Ne, to tedy všichni neříkají," vmísila se jim do hovoru Apoléna. "A já si to taky nemyslím."

"A myslí si to někdo?" zeptal se Maledikt. Poly se rozhlédla po okolních tvářích.

"Jenže když se to takhle řekne... to je jako zrada na Vévodkyni, ne?" vrtěl hlavou Coto. "To je šíření malomyslných a poplašných zpráv, ne?"

"No, možná, že bychom měli být vyděšení," ozval se Maledikt. "Víte, jak se sem dostal? Cestuje sem a tam a píše pro své noviny nejnovější zprávy o válce. Ty dragouny potkal na cestě nedaleko odsud. V naší zemi! A oni mu řekli, že právě slyšeli o posledních borogravských nováčcích, kteří jsou tady ve městečku. Že prý nejsme nic jiného než ‚hejno kvičících kluků'. Řekli mu, že nás jedou zatknout pro naše vlastní dobro a on že si může udělat obrázek do svých novin. Může prý tak všem ukázat, jak strašlivá je tady situace. Že už meleme z posledního, když na vojnu posíláme takové trosky."

"Jasně, ale my je porazili, takže to mu udělalo čáru přes rozpočet," ušklíbl se zlomyslně Řimbo. "Teď nemá o čem psát!"

"Hm... ne tak docela. On říká, že tohle je ještě lepší!"

"Lepší? A na který je straně?"

"No, tak to je opravdu trochu záhada. Je z Ankh-Morporku, ale není tak docela na jejich straně. Ehm... ten... Otto Schrecklich, co pro něj dělá ty obrázky -"

"Ten upír? Rozpadl se na prach, když zazářilo to světlo!" řekla Apoléna. "Ale pak... pak se zas vrátil!"

"Já jsem v té chvíli stál za Karborundem," pokračoval Maledikt, "ale tu techniku znám. Nejspíše má u sebe tenkostěnnou nádobku s k... kre... krk... ne, počkejte, já to dokážu vyslovit, s... krví. Povzdechl si. "No prosím. Žádný problém. Tenkostěnnou nádobku s... tím, co jsem řekl..., ta se rozbila o zem a spojila zase prach dohromady. Je to skvělý nápad." Maledikt na ně vrhl prchavý úsměv. "Myslím, že má svou práci opravdu hodně rád. Každopádně mi vyprávěl, že pán ze Slova se jen pokouší najít pravdu. A pak ji napíše a pošle každému, kdo si ji chce přečíst."

"A lidi mu to dovolí dělat?" užasla Apoléna.

"Jak se zdá, tak ano. Otto říká, že články pána ze Slova minimálně jednou týdně přivedou velitele Elánia k zuřivosti, ale jinak se nic nestane."

"Elánia? Myslíš Řezníka Elánia?" ujišťovala se Apoléna.

"Otto říká, že je Elánius vévoda. Ale ne jako ten náš. Otto říká, že ho nikdy neviděl nikoho zmasakrovat. Otto je taky členem Černé stuhy, jako já. Kolegovi s Černou stuhou by nikdy nelhal. Taky mi řekl, že obrázek, který udělal, pošlou ještě dnes po signálních věžích do Ankh-Morporku. Zítra ráno bude v novinách! A tady tisknou taky vydání!"

"Jak můžeš poslat obrázek po klikačkách?" vrtěla Apoléna hlavou. "Vím o lidech, kteří je viděli. Jsou to jen takové krabice na věžích, které se hýbou a dělají klik a klak."

"Tohle mi Otto taky vysvětloval," přikývl Maledikt. "Je to moc chytré."

"Tak jak to fungje?"

"Oh, já jsem tomu moc nerozuměl. Bylo to všechno o... číslech. Ale znělo to fakt moc chytře. Každopádně pan ze Slova řekl nadpor- ruprtovi, že novinky o tom, jak skupinka chlapců porazila zkušené vojáky, určitě způsobí, že lidé zbystří a začnou se o to zajímat!"

Členové oddílu se po sobě rozhlíželi s přihlouplými výrazy.

"Byla to tak trochu šťastná náhoda a navíc jsme s sebou měli Karborunda," zabručel Řimbo.

"A já použil lest," upozorňovala Apoléna. "Příště už by mi to neprošlo."

"No a co?" podíval se na něj Maledikt. "Dokázali jsme to. Oddíl to dokázal! Příště bychom to udělali jinak!"

"Jasně!" zvolal Řimbo. Nastal okamžik nadšení, ve kterém by byli ochotní dokázat cokoliv. Trvalo to celou... chvilku.

"Jenže to nepůjde," uvažoval nahlas Mžoura. "Měli jsme jenom štěstí. Víš, jak to bývá, Maledikte. Všichni víte, že to

nebude fungovat, ne?"

"Dobře, já netvrdím, že bychom mohli přemoci celý regiment najednou," pokračoval Maledikt. "A nadpor - ruprt je tak trochu nováček. Jenže my můžeme napomoct tomu, aby to bylo jiné. Starý Honzárum ví, co dělá -"

"Přísahám, že sice nejsem žádný násilník... prásk!" zabasoval Řimbo a mezi členy oddílu se ozvalo několik..., ale ano, několik uchechtnutí.

"Ne, to nejsi," zavrtěl Mžoura hlavou. "To není ani jeden z nás, co? Protože jsme samá děvčata."

Zavládlo mrtvé ticho.

"No dobrá, Karborund a Kvakoš ne," pokračovala Mžoura, jako kdyby z ní okolní ticho vysávalo slova proti její vůli. "A taky nevím, jak je to s Malediktem a Igorem. Ale vím, že zbytek nás jsou děvčata, jasné? Mám oči, mám uši a taky mám mozek. Je to tak?"

Do ticha se najednou ozvalo hluboké zadunění, které vždy předcházelo Karborundovu hlasovému projevu.

"No, jestli to pomůže," ozval se hlas, který zněl jako když se sype spíše písek než štěrk, "já se jmenuju Nefríta."

Apoléna cítila, jak se do ní zavrtávají zkoumavé pohledy. Samozřejmě cítila nesmírné rozpaky. Jenže k tomu neměla jediný důvod. Snad jen ten jediný, který vám občas musí život strčit přímo pod nos - totiž to, že nejste sami, kdo pozoruje okolní svět. Ostatní lidé jsou také lidé, zatímco vy pozorujete je, oni pozorují vás a přemýšlí o vás, zatímco vy přemýšlíte o nich. Svět není jen o vás.

Naskýtala se tady jediná možnost, jak ještě uniknout. A svým způsobem to byla úleva.

"Apoléna," řekla sotva slyšitelně.

Pak se tázavě zadívala na Maledikta, který se usmál zcela neurčitým úsměvem. "Je to ten správný čas?" nadhodil.

"No tak, vy všichni, proč tady tak postáváte?" vykřikl Honzárum patnáct centimetrů od týla Malediktovy hlavy. Nikdo neviděl, jak se tam dostal. Pohyboval se s plíživou tichostí poddůstojníků, což někdy vyvedlo z míry i samotné Igory.

Malediktův úsměv se nezměnil. "Čekali jsme na vaše rozkazy, seržante," hlásil, když udělal čelem vzad.

"Vy si myslíte, bůhvíjak nejste chytrý, Maledikt, co?"

"Hm... ano, seržante. Dost chytrý," připustil upír.

V Honzárumově úsměvu mnoho veselí nebylo. "Dobrá. To rád slyším. Nestojím o dalšího hloupého desátníka. Jo, vím samozřejmě, že ještě nejste ani pořádný voják, ale, budiž sláva, teď už jste desátník, protože nějakého potřebuju a vy jste největší fešák. Sežeňte si u Třidíla nějaké prýmky. A vy, zbytek... tohle není žádné shromáždění truchlících matek, vyrážíme během pěti minut!

Tak pohyb!"

"Ale co vězni, seržante -" začala Apoléna, která se stále ještě snažila strávit nedávná odhalení.

"Odtáhneme je do hostince, tam je vysvlečeme do naha a dáme do želez," odpověděl jí Honzárum. "Že je ten náš ruprt ale pěkně zlomyslnej hajzlík, když se rozhicuje, co? Jo, a Třidíl si vezme jejich boty a koně. Ti moc daleko nedojdou, co, když budou nahatý!"

"A nemůže je osvobodit ten pisálek?" zeptal se Řimbo.

"S tím si nelamte hlavu," ušklíbl se Honzárum. "Mohl by jim přeřezat provazy, ale klíč od náramků hodím do latríny, a než ho odtamtud vyloví, zabere to spoustu času."

"Tak na čí straně ten chlápek je, seržante?" zajímala se Apoléna.

"Nevím. Já jim prostě nevěřím. Takový ignoruju. Nemluvím s nima. Nikdy nemluvte s lidma, kteří si věci zapisují. Vojenské pravidlo. Ale poslyšte, vydal jsem vám několik rozkazů a jsem si tím jist, protože pořád ještě slyším jejich ozvěnu! Tak do toho! Odcházíme!"

"Cesta do pekel, hoši, a k povýšení," naklonil se Šalotka k Malediktovi a podal mu desátnické prýmky, které měl pověšeny na hřebíku ve stěně za sebou. "Teď máš nárok na tři pence denně navíc, akorát, že je nedostaneš, páč nám neplatěj, ale podívej se na to z tý lepší stránky, zase ti nestrhnou daně a to voni dokážou, strhávat daně, na to jsou kádři. Jak já to vidím, pochoduj pozpátku a budeš mít kapsy naditý až až."

Přestalo pršet. Většina mužů teď zevlovala před baráky, kde také stál malý krytý vůz, který patřil onomu psavci pro papír s novinkami. Z vysokého kůlu, který byl připevněn k vozu, vlál prapor, i když se Apoléně v měsíčním světle nepodařilo rozeznat, co na něm je. Vedle vozu stál Maledikt zabraný do hlubokého rozhovoru s Cotou.

Ve středu pozornosti byla řada jezdeckých koní. Jednoho nabídli Rubaškovi, ale ten ho s výrazem paniky odmítl, zatímco mumlal cosi o "loajalitě ke svému zvířeti". Apoléna se ohlédla na nadporučíkovo zvíře, které jí připadalo spíše jako nesprávně sestavený samochodný opékač topinek. Nadporučík však pravděpodobně udělal dobré rozhodnutí, protože vojenští koně, to byla obrovská, těžká a v boji zocelená zvířata s bystrýma očima. Kdyby si na ně měl Rubaška obkročmo sednout, praskly by mu pravděpodobně kalhoty v rozkroku, a kdyby přitáhl otěže, asi by si vykloubil ruce v ramenou. U sedla každého koně visel pár bot, s výjimkou velitelského koně, opravdu úžasného zvířete, na němž dřepěl seržant Šalotka, podobný dodatečnému nápadu.

"Nejsem teda žádný jezdec, jak víš, Třidíle," prohlásil Honzárum, když pečlivě přivázal berle za sedadlo, "ale tohle je fakticky skvělej kůň."

"To je ryzí pravda, seržo. Ten by uživil četu celej tejden, kdyby na to přišlo!" přikývl spokojeně desátník.

"Určitě nepůjdeš s náma, stará vojno?" dodával Honzárum, když ustoupil od koně. "Myslím, že by se na tobě pořád ještě našla nějaká ta věcička, kterou by ti mohli ti sviňáci useknout!"

"Díky, seržante, to je vod vás moc hezká nabídka," rozzářil se Třidíl, "ale rychlí koně budou už brzo v tom nejlepším kurzu a já tím pádem budu, jak se říká, za vodou. Tohle stádečko mi vynese více než tříletý plat." Obrátil se v sedle a podíval se na oddíl a kývl na pozdrav. "Tak hodně štěstí, hoši," dodával vesele. "Potkáte se denně se Smrtěm, ale já ho viděl, a víte co? Mrknul na mě! A nezapomeňte: Vezměte si s sebou plný boty polívky!" Pak pobídl koně kupředu a i se

svou kořistí zmizel v šeru.

Honzárum se díval, jak odjíždí, pak potřásl hlavou a obrátil se k nováčkům. "Tak, dámičky - co je tady k smíchu, vojíne Držale?"

"Ehm... nic, seržante, já jen... myslel jsem... pomyslel jsem si že..." odpovídala Magda, alias vojín Držal alias Řimbo, a téměř se dusila smíchem.

"Nejste placení za to, abyste mysleli, ale za to, abyste pochodovali! Tak do toho!"

Oddíl vykročil. Déšť ustal, vítr o něco zesílil a chřestil okny, vál opuštěnými budovami a bouchal dveřmi jako člověk, který hledá něco, o čem by přísahal, že to před chviličkou položil právě sem. Jinak se v Poplešsku nehýbalo vůbec nic, s výjimkou plamene jediné svíčky, která hořela v zadní části jednoho z opuštěných vojenských baráků.

Svíčka byla postavena našikmo a v té poloze ji podpírala bavlněná nit natažená mezi nohama staré židle. To znamenalo, že jakmile svíčka dohoří k niti, nit přepálí a sama spadne na zem do chumáče sena a dřevité vlny. Odtud vedla hustá stopa ze sena, vlny a útržků papírů dozadu do jedné z ložnic, až k hromadě starých slamníků, na nichž stály dvě prastaré konve oleje na svícení.

V téhle vlhké, temné a větrné noci trvalo skoro hodinu, než nit přehořela, ale nedlouho potom budova vybuchla.

* * *

Ráno nebe v Borogravii zbledlo jako břicho velké nezdravé ryby. Nad pralesem zakroužil holub, pak se naklonil na stranu a zamířil přímo do údolí Kňáku. Dokonce i odsud, seshora, byla v moři tmavozelených lesů jasně vidět obrovská černá hmota pevnosti. Holub zrychlil, jiskřička činnosti ve svěžím novém ránu, a pak zděšeně zaječel když na něj z nebe padla temnota a objala jej paťáty z ocele. Krkavec a holub se několikrát převalili vzduchem, ale pak krkavec nabral výšku a s holubem v pařátech pokračoval v letu.

Holub si pomyslel: 000000000! Kdyby však byl schopen souvislejších myšlenek a kdyby věděl něco o způsobu, jakým draví ptáci loví holuby*, mohl by přemýšlet o tom, proč ho krkavec sevřel tak... ohleduplně. Byl skutečně jen opatrně uchopen, ne sevřen. Ale takhle prostě jediné, co si dokázal pomyslet, bylo: 000000000!

Krkavec doletěl do údolí a začal se v kruzích snášet k pevnosti. Zatímco kroužil, z řemení na jeho zádech se uvolnila malá postavička a nesmírně opatrně se spustila kolem těla a dolů na krkavčí paťáty. Dolezla až k uvězněnému holubovi, klekla si na něj a rukama sevřela ptačí krk. Krkavec se snesl těsně nad kamenný balkon, rozepjal křídla, skoro se zastavil ve vzduchu a holuba pustil. Bílý pták i malý človíček se váleli a nadskakovali na nepravidelných balvanech dláždění a nechávali za sebou stopu z peří. Nakonec zůstali nehybně ležet.

Po nějaké chvíli se odněkud zpod ptačího těla ozvalo: "Do prdele..."

Na kamenech zazněly spěšné kroky a z desátníka Cvočka Cvrkala někdo sundal holuba. Policista Cvoček Cvrkal byl skřítek, měřil nějakých patnáct centimetrů. Na druhé straně, jako náčelník a jediný člen Leteckého oddílu Městské hlídky, trávil většinu svého života tak vysoko, že mu malí připadali všichni.

"Jsi v pořádku, Cvočku?" zeptal se velitel Elánius.

"No, mohlo by to být horší, pane," zahuhlal Cvoček Cvrkal a vyplivl peříčko. "Ale elegantní to moc nebylo, co? Příště už to bude lepší. Potíž je v tom, že holubi jsou úplně blbí, takže se nedají řídit -"

"Tak co pro mě máš?"

"Tohle vyslala ze svého vozu Kometa, pane. Stopoval jsem to celou cestu!"

"Skvělá práce, Cvočku!"

Ozvalo se zapleskání křídel a na dláždění přistál krkavec.

"A tenhle, ehm... jak že se jmenuje?" dodával Elánius.

Krkavec na něj vrhl onen nepřátelský, napůl nepřítomný a napůl šílený, pohled všech ptáků.

"Je to ona a jmenuje se Morho. Vycvičili ji skřítkové. Je to úžasný pták."

"To je ta, co jsme za ni dali celou bednu whisky?"

"Přesně tak, pane, a stojí za každou půldecku."

Holub se zazmítal v Elániově sevření.

"Takže teď počkej tady, Cvočku, a já seženu Rega, aby sem přinesl kus syrového králíka," řekl a vešel do věže.

U jeho stolu čekala seržantka Angua a četla si Živoucí Nugátův testament. "To je poštovní holub, pane?" zajímala se, když si Elánius sedl za stůl.

"Ne," zavrtěl Elánius hlavou. "Počkejte chvilku, ano? Chci jen nahlédnout do dopisní kapsle."

"Ale vypadá to jako poštovní holub," řekla Angua a odložila knihu.

"Hm, jenže zprávy poletující vzduchem jsou hříchem před tváří Nugátovou," odpověděl jí Elánius. "Modlitby spravedlivých se však od nich odrážejí, jak se zdá. Ne, myslím, že jsme našli něčího domácího mazlíčka a protože jsem laskavý muž, dívám se tady do té malé schránečky, jestli tam náhodou nenajdu jméno a adresu majitele."

"Takže vy v žádném případě nečíháte na hlášení z bojiště, které zasílá Kometa do hlavního města, že ne, pane?" nadhodila Angua s úsměvem.

"Ne, v podstatě ne. Jsem jen dychtivý čtenář, který si chce přečíst zítřejší novinky už dnes. A jak se zdá, má pán ze Slova na důležité věci čich. Anguo, chci, aby ti hloupí lidé přestali bojovat, abychom už konečně mohli všichni domů, a jestli to znamená, že mi občas nějaký ten holub podělá stůl, budiž."

"Oh, promiňte, pane, nevšimla jsem si. Doufám, že se to dá utřít bez následků."

"Skoč za Regem a řekni mu, aby našel pro toho krkavce kus syrového králíka, ano?"

Když Angua odešla, odšrouboval Elánius opatrně konec malého pouzdra a vytáhl svitek velmi tenkého papíru. Rozložil jej, uhladil a s úsměvem si přečetl text psaný droboučký písmem. Pak papír obrátil a prohlédl si obrázek.

Když se vrátila Angua s Reginaldem, který nesl plný kbelík šťavnatých králičích kousků, stále ještě si ho prohlížel.

"Něco zajímavého, pane?" zeptala se Angua bezelstně.

"Rozhodně. I tak by se to dalo říci. Všechny plány se mění, všechny sázky uzavřeny. Ha! Oh, pane ze Slova, blahoslavený chudý duchem..."

Podal Angui zprávu. Pečlivě si přečetla text.

"Tak to tedy všechna čest, pane," přikývla. "Většina z nich vypadá na patnáct, a když vidíte, jak velcí jsou ti dragouni... ten obrázek musí udělat rozhodně na každého dojem."

"Ano, ano, i tak by se to dalo říci," přikývl Elánius a tvář mu zářila jako tvář člověka, který se chce s přáteli podělit o skvělý vtip. "Řekněte mi, dělal pan ze Slova interview alespoň s některými vysoce postavenými politiky Zlobenie, když sem přijel?"

"Ne, pane. Pokud vím, tak byl odmítnut. Nikdo u dvora nevěděl, co je to reportér, tak nařídili pobočníkovi, ať to sním vyřídí, a ten ho vyhodil a řekl mu, ať neobtěžuje."

"Ale, božíčku, chudáček," vrtěl hlavou Elánius s úsměvem na tváři. "Vy jste se včera setkala s princem Heinrichem. Mohla byste mi ho popsat?"

Angua si odkašlala. "No, pane, byl... z větší části zelený, mírně do modra, s podtóny grlls a stopou -"

"Myslel jsem, abyste ho popsala, jak byste ho popisovala někomu, kdo není vlkodlak a nevidí nosem. Někomu jako jsem já..." přerušil ji Elánius.

"Aha, ano," přikývla Angua. "Promiňte, pane. Skoro dva metry, takových devadesát kilo, světlovlasý, modrozelené oči, na levé tváři jizvu po ráně šavlí, v pravém oku většinou nosí monokl, navoskovaný knírek -"

"Výborně, máte pozorovací talent. A teď se podívejte na kapitána ‚Lulaniče' tady na tom obrázku, hm?"

Podívala se znovu a velmi tiše řekla: "No nazdar. Oni to nevěděli?"

"No, on sám jim to jistě neřekl, že? Mohli někde vidět jeho podobenku?"

Angua pokrčila rameny. "O tom pochybuju, pane. Kde by ji asi viděli? Dokud se tady minulý týden neobjevily vozy Komety, nevěděli ani, co to jsou noviny."

"Co takhle nějaký dřevořez?"

"Ne, dřevořezy jsou Hříchem před tváří, pokud to ovšem nejsou dřevořezy Vévodkyně."

"Takže to opravdu nevěděli. A pan ze Slova ho nikdy neviděl," uvažoval Elánius nahlas. "Vy jste ho ale viděla, když jsme včera dorazili. Co si o něm myslíte? Přísně mezi námi?"

"Je to nafoukaný parchant, pane, a já vím, o čem mluvím. Je to ten typ chlapa, který si myslí, že ví, co mají ženy rády, a to že je on. Milý, vlídný a přátelský až do chvilky, kdy mu řeknou ne."

"Hloupý?"

"To bych neřekla. Ale ne zas tak chytrý, jak si o sobě myslí."

"Správně, protože neřekl našemu příteli novináři své pravé jméno. Četla jste ten kousek až úplně na konci?"

Angua sklouzla očima ke konci textu. "Když nováčkové odešli, Perry, kapitán, mně vyhrožoval a přemlouval. Želbohu, neměl jsem čas hledat klíče od pout v latríně. Prosím, sdělte co nejdříve princi, kde dragouni jsou. MzS."

"Jak se zdá, tak nepadl do oka ani našemu Mikulášovi," usmála se Angua. "Rozhodně by mě zajímalo, proč si takhle princ vyjel s průzkumným oddílem?"

"Sama jste řekla, že je to nafoukaný parchant," upozornil ji Elánius. "Možná, že si chtěl jen odskočit přes hranice, aby zjistil, zda jeho tetička ještě dýchá..."

Hlas se mu najednou vytratil. Angua upřela oči Elániovi do tváře a viděla, že se dívá přímo skrz ni. Znala svého šéfa. Myslel si, že válka je zločin stejně jako třeba vražda. Neměl příliš v lásce lidi s tituly a považoval svůj titul vévody spíše za popis zaměstnání než páku k velikosti. A měl cit pro to, čemu ona říkala poslové špatných zpráv, těch ojedinělých stébel trávy ve větru, která signalizují, že se blíží bouře.

"Nahaté," uchechtl se pobaveně. "Mohli jim podříznout krky. Neudělali to. Sebrali jim boty a nechali je nahaté odhopkat domů." Neznámý oddíl, jak se zdálo, našel přítele.

Angua čekala.

"Je mi Borogravců líto," řekl.

"Mně taky, pane," přikývla Angua.

"Ale? A proč?"

"Jejich víra je k nim krutá. Viděl jste poslední Hříchy? Je to zápach řepy a všichni ryšaví lidé. Napsáno pěkně roztřeseným rukopisem, pane. A kořenová zelenina je tady základní plodinou. Ještě před třemi lety bylo Hříchem pěstovat zeleninu na místě, kde se předtím pěstovalo obilí nebo luštěniny."

Elánius se zatvářil neurčitě a Angua si uvědomila, že je to hoch z města.

"To znamená, že se nesměl používat trojpolní systém, pane," vysvětlovala. "Na stejném poli se každý rok zasadí jiná plodina, která potřebuje i jiné živiny, když se to nedělá, země se vyčerpá a kysne. Množí se choroby. Měl jste pravdu, když jste říkal, že se z toho ti lidé tady zblázní. Ta... nařízení jsou tupá a vidí to každý sedlák. Dokážu si představit, že se je lidé snaží dodržovat, jak to jen jde, ale dřív nebo později je buď porušíte a pak budete trpět výčitkami svědomí, nebo je dodržíte a budete strádat. A to zcela bezdůvodně. Rozhlížela jsem se kolem. Jsou tady opravdu silně věřící, ale jejich Bůh se na ně vykašlal. Není divu, že se modlí hlavně ke královské rodině."

Dívala se, jak zamyšleně upírá oči na ten kousek holubí pošty. Pak řekl: "Jak daleko je do Poplešska?"

"Asi padesát mil," odpověděla Angua a dodala: "Tak šest hodin, co by vlk doběhl."

"Dobrá. Cvoček tě pohlídá seshora. Malý Jindříšek se bude chtít dostat domů nebo se sejít s jednou z jejich jízdních hlídek nebo s jednou z nepřátelských hlídek... něco. Jenže hnůj narazí na lopatky větrného mlýna ve chvíli, kdy se v novinách objeví tenhle obrázek. Vsadím se, že pán ze Slova by ho byl vynechal, kdyby se Heinrich choval trochu

slušně a příjemně. To ho naučí, co to znamená, chovat se nevlídně k úžasné síle poctivého a svobodného tisku, ha, ha." Narovnal se a zamnul si ruce jako někdo, kdo se rozhodl udělat obchod. "Tak a teď pošleme toho holuba dál, než ho někdo začne postrádat, co? Ať se Reg dokrade tam, co bydlí lidé z Komety, a řekne jim, že jejich holub vletěl do špatného okna. Zase."

To byl dobrý čas, vzpomínala Apoléna.

Nešli dolů k říčním dokům. Viděli, že tam není jediná loď. Nestihli to včas a loďmistr odplul bez nich. Místo toho přešli most a zamířili do hlubokého lesa. Vedl je Rubaška na svém stařičkém koni. V čele řady kráčel Maledikt... a Nefríta řadu uzavírala. Když vás v noci vede upír, nepotřebujete světlo a troll, kráčející poslední, odradí kohokoliv, kdo by je chtěl napadnout odzadu.

O člunu už nepadlo jediné slovo. Nepadlo vůbec žádné slovo. Věc byla v tom... věc byla v tom, pomyslela si Apoléna, že už nepochodovali sami. Sdíleli Tajemství. Byla to obrovská úleva a právě teď o ní nepotřebovali mluvit. Na druhé straně měli dost rozumu na to, aby pro všechny případy vydávali průměrný počet pšouků a říhnutí, dloubali se v nose a škrabali v rozkroku.

Apoléna nevěděla, zda má být pyšná na to, že ji tak dlouho považovali za mladíka. Tedy, myslela si, je pravda, že jsem se na to dlouho připravovala a snažila jsem se ze všech sil, aby to tak vypadlo. Opanovala jsem tu zvláštní chůzi, až na to, že já ji spíš opannovala, haha, vymyslela jsem si to falešné holení a to ani jednu z těch ostatních ani nenapadlo, celé dny jsem si nečistila nehty a rozhodně bych se mohla chlubit tím, že tak jako já si nekrkne ani jedna. Takže jsem se opravdu snažila. Jen se jí trochu dotklo, když zjistila, že se jí to dařilo tak dokonale.

Po několika hodinách pochodu, když už začalo skutečně svítat, ucítili kouř. Mezi stromy před nimi se vznášel slabý, našedlý závoj. Nadporučík Rubaška zvedl ruku na znamení, aby zastavili, a Honzárum se s ním pustil do tlumeného rozhovoru.

Apoléna postoupila kupředu. "Mohl bych zašeptat, seržante? Myslím, že vím, co to je."

Honzárum a Rubaška se k ní obrátili jako na povel. Pak řekl seržant: "Ano? Dobrá, Zpěváček. Tak běžte a zjistěte, jestli máte pravdu."

To byl přístup k věci, který by Apolénu nenapadl, a její výraz to zřejmě neskrýval. Když Honzárum viděl její výraz, poněkud změkl. Kývl na Maledikta a řekl: "Běžte s ním, desátníku."

Nechali oddíl za sebou a opatrně se pustili vpřed po polštářích spadaného listí. Kouř byl těžký a aromatický a především vyvolával vzpomínky. Apoléna zamířila tam, kde šero hustého podrostu vítězilo na světlem řidšího lesa, a nakonec se prodrala do lískového hájku. Tady byl kouř ještě hustší a skoro se nehýbal.

Pak podrost skončil. O kousek dál na kruhu vymýcené země se tyčila okrouhlá kupa podobná doutnajícímu vulkánu a šířila kolem sebe plameny a dým.

"Milíř," zašeptala Apoléna. "Hromada lískového dřeva pokrytá jílem. Mohl by tady tiše doutnat celé dny. Včera večer se ale do něj dostal ten vichr a oheň prorazil na povrch. Teď už z toho dobré uhlí nebude, hoří to moc rychle."

Pomalu obešli mýtinu a drželi se přitom ve skrytu porostu. Na vyčištěném prostoru bylo milířů hned několik. Z některých vystupovaly malé obláčky dýmu, jiné byly v různých stupních stavby. Vedle otýpek lískových větví se vršily hromádky čerstvého jílu. Byla tam chatrč, milíře a s výjimkou praskajícího dřeva hořícího milíře nic jiného než ticho.

"Uhlíř je buď mrtev, nebo skoro mrtev," řekla Apoléna.

"Je mrtvý," přikývl Maledikt. "Cítím ve vzduchu smrt."

"Cítíš to i v tom kouři?"

"Jistě," přikývl Maledikt. "Některé věci jsou cítit mnohem lépe. Ale jak jsi to věděla ty?"

"Hlídají milíře jako ostříži," odpověděla Apoléna a obrátila pohled k chatrči. "Kdyby byl naživu, nenechal by oheň takhle rozhořet. Je v chatrči?"

"Jsou v chatrči," odpověděl Maledikt lakonicky. Vykročil kouřem směrem k provizornímu obydlí.

Poly se rozeběhla za ním. "Muž a žena? Jejich ženy často bývají s nimi a -"

"To nepoznám, zvláště pokud jsou starší."

Chatrč byla skutečně jen provizorní přístřešek, zhotovený z propletených lískových prutů a s plachtou místo střechy. Uhlíři trávili většinu času venku, přecházeli od milíře k milíři a dohlíželi na to, aby plameny nikde neprorážely ven. Chatrč neměla okna, jen dveřní otvor, kde dveře nahrazoval pruh látky. Látka byla stažena stranou a odhalovala temný obdélník.

Tak a teď musím být chlap, pomyslela si Apoléna.

Na prostém lůžku ležela žena a na zemi muž. Byly tam další podrobnosti, které oči vnímaly, ale na které se mozek nedokázal soustředit. Všude bylo množství krve. Oba mrtví byli staří lidé. Starší už nebudou.

Když zase vyšli ven, lapala Apoléna zoufale po dechu. "Myslíš, že to udělali ti kavaleristé?" zeptala se po chvilce a pak si všimla, že se Maledikt celý třese.

"Oh... všechna ta krev..." řekla.

"Vypořádám se s tím! Je to v pořádku! Jen si musím uvést do pořádku myšlenky. Je to v pořádku!" Opřel se o stěnu chatrče a těžce dýchal. "Dobrá, už jsem v pořádku," řekl nakonec. "A necítím koně. Proč nepoužiješ oči? Po dešti je tady všude krásně měkká zem, ale žádné otisky kopyt. Zato stop je tady až až. To jsme udělali my."

"Nebuď blázen, my jsme přece -"

Upír se sehnul a vytáhl něco z padaného listí. Palcem z toho otřel bláto. Byl to odznak vyražený ze slabého mosazného plechu a na něm symbol Hořícího sýra, znak oddílu Tamavenků.

"Ale... já myslela, že my jsme ti hodní hoši," vypravila ze sebe slabým hlasem. "Tedy když jsme byli hoši."

"Myslím, že potřebuju kafe," prohlásil upír.

"Dezertéři," prohlásil seržant Honzárum o deset minut později. "Občas se to stává." Odhodil odznak do ohně.

"Ale oni byli na naší straně!" zvolala Mžoura.

"Tak? Ne každej je slušně vychovanej gentlas jako vy, vojíne Malmužo," odpověděl Honzárum. "Rozhodně ne, když po něm pár roků střílejí, musí bojovat o život a živit se krysím mišmašem. Když jsme ustupovali od Krzuskova, byl jsem tři dny bez vody a pak jsem padl na ksicht do louže koňskejch chcanek, okolnost, která nikterak neposílila mé sympatie k našim druhům na koních. Děje se něco, desátníku?"

Maledikt klečel na kolenou a s úzkostným výrazem se přehraboval ve svém batohu. "Ztratila se mi káva, seržante."

"Tak jste si ji špatně zabalil," odpověděl Honzárum bez známky sympatie.

"To tedy ne, seržante! Hned včera po večeři jsem umyl kávovar a zabalil ho spolu se sáčkem nemleté kávy. Vím to. Já kávu neberu na lehkou váhu!"

"No, jestli to udělal někdo jiný, pak si bude přát, abych se nikdy nenarodil," zavrčel Honzárum rozhlédl se po zbytku oddílu. "Ještě někomu se něco ztratilo?"

"No... já o tom nechtěl mluvit, protože jsem si nebyl jistý," ozvala se Mžoura, "ale když jsem teď otevřel svůj vak, mám dojem, že se mi v něm někdo hrabal..."

"Ohó!" zvolal Honzárum. "Ale, ale, ale! Řeknu to jenom jednou, hoši. Na okrádání kamarádů v poli je trest smrti, rozumíte? Nic nezničí morálku tak rychle jako malej zákeřnej tchoř, kterej leze kamarádům do batohů. A jestli zjistím, že to má na svědomí někdo z vás, bude viset a já se na něm ještě pohoupu!" Znovu se rozhlédl po přítomných. "Nebudu po vás chtít, abyste všichni vyprázdnili batohy, jako kdybyste byli zločinci, ale měli byste se raději přesvědčit, jestli vám něco nechybí. Mohlo se samozřejmě stát, že si někdo z vás omylem přibalil něco, co mu nepatří. Dobrá. Balili jsme ve spěchu, bylo tam špatně vidět, to se stane hned. V tom případě si to vyřídíte mezi sebou, jasné? Tak. Já se teď skočím oholit. Nadporučík Rubaška se zašel podívat na mrtvé a teď zvrací za tou chajdou, chudák."

Apoléna se začala zoufale přehrabovat ve svém vaku. Včera večer tam naházela věci bez ladu a skladu, ale to, co tak zoufale hledala - tam nebylo. Navzdory sálavému horku milířů se roztřásla.

Svitek vlasů byl pryč. Horečnatě si pokoušela vybavit události včerejšího večera. Bágly odhodili hned potom, co vešli do baráku, že? A Maledikt si opravdu po večeři uvařil kávu. Pak malý kávovar umyl a pečlivě utřel -

Ozval se slabý vzlyk. Coto, skromný obsah vaku rozložený kolem sebe, držela v ruce kávovar. Byl rozšlápnutý, takže byl skoro plochý.

"Ale... ale... ale..." začala.

Apolénin mozek začal pracovat rychleji, jako mlýn při velké vodě. Pak si všichni odnesli své vaky dozadu, do místnosti s palandami, je to tak? To znamená, že vaky tam byly i v té době, kdy bojovali s dragouny -

"Oh, Coto," zvolala Mžoura. "Chudáčku..."

Takže kdo se tam mohl vplížit zadními dveřmi? Nebyl tam nikdo jiný, jen nováčkové a jezdci. A možná někdo, kdo je chtěl pozorovat a přitom nadělat nějaké malé nepříjemnosti -

"Řemender!" řekla nahlas. "Musel to být on! Ten malý tchoř narazil na dragouny a zašil se někam, aby viděl, co se bude dít. Byl to ten podeposraný skřet, kdo se nám tam vzadu přehraboval v batozích! No tak, vzpamatujte se!" dodávala, když na ni upřeli pohledy. "Dokážete si představit, jak Coto někoho okrádá? A navíc, kdy by k tomu našla příležitost?"

"A nebyli by ho zajali?" zeptala se Řimbo a dívala se přitom na rozmačkaný strojek v roztřesených rukou Coto.

"Kdyby si shodil čáku a blůzu, byl by z něj jen další tupý civilista, ne? Nebo mohl říct, že je dezertér. Mohl si vymyslet prakticky cokoliv," pokračovala Apoléna. "Víte, jak s Coto zacházel. Můj vak taky přehrabal. Ukradl mi... něco osobního."

"Co to bylo?" zeptala se Mžoura.

"Prostě něco, hm? Chtěl... nadělat nepříjemnosti." Čekala a dívala se, jak přemýšlejí.

"To zní logicky," přikývl nakonec Maledikt. "Malý tchoř. Dobrá, Coto, teď mi dej to kafe a já se pokusím nějak si s tím poradit..."

"Ale tady žádný ka-ka-ka-"

Maledikt si prudce zakryl oči rukou. "Žádná káva?" zasténal. "Prosím, nemá někdo z vás aspoň trochu kávy?"

Nastalo všeobecné přehrabování, které skončilo ovšem naprosto negativním výsledkem.

"Žádná káva," zasténal Maledikt. "Všechnu kávu zřejmě vyhodil."

"No tak, chlapi, musíme postavit hlídky," ozval se Honzárum, který se vracel. "Takže jste si to vyříkali?"

"Ano, seržante. Tady Kvák si tedy myslí -" začala Mžoura.

"Bylo to tím, že jsme pakovali tak narychlo, seržante!" vskočila jí Apoléna rychle do řeči, protože se chtěla vyhnout čemukoliv, co by se týkalo ztracených loken. "Není proč si dělat starosti! Všechno vyřízeno. Žádné obtíže. Všichni v pořádku. Nic... se neděje, seržante."

Honzárum se podíval z užaslého oddílu na Apolénu, zpět a znovu na Apolénu. Cítila, jak se do ní jeho pohled zavrtává jako nebozez a navádí ji, aby změnila ten výraz napjaté pravdomluvnosti, který se jí usadil na tváři.

"A-áno," přikývl pak pomalu. "Dobrá, takže vyřízeno, hm? Skvělá práce, Zpěváček. Pozor! Přišel důstojník!"

"Dobře, dobře, seržante, díky, ale myslím, že nemusíme být tak formální," mávl rukou Rubaška, který byl výrazně pobledlý. "Mohl byste na slovíčko, až tady skončíte, prosím? A taky si myslím, že bychom měli pohřbít ta těla."

Honzárum zasalutoval. "Rozumím, pane. Dva dobrovolníci, kteří vykopou hroby pro ty dva chudáky. Tupeček a Velebný - co to dělá?"

Tuty stála opodál u hořícího milíře. Planoucí větev, kterou svírala v ruce, si přidržovala půl metru před obličejem, pohybovala s ní sem a tam a pozorovala plameny.

"Já to udělám, seržante," ozvala se Řimbo a postavila se vedle Coto. "Co spolu máte? To jste snad manželé?" zaječel Honzárum. "Vy máte hlídku, Držal. Pochybuju, že ten, kdo to udělal, se vrátí, ale kdyby se to stalo, zakřičíte. Vy a Igor se mnou a já vám ukážu stanoviště."

"Žádná káva!" zasténal Maledikt.

"Kafe je mizerná břečka," zavrčel Honzárum ještě na odchodu. "Hrnek horkýho čaje, to je správnej kamarád každýho vojáka!"

Apoléna uchopila konvici, kterou Rubaška používal k ohřívání vody na holení, a spěchala pryč. To byla další věc, kterou se každý na vojně rychle naučil: vypadat zaměstnaně. Vypadejte zaměstnaně a nikoho nebude moc zajímat, čím se to zaměstnáváte.

Ten zatracený, mizerný Řemender! Sebral jí její vlasy! Byla si jistá tím, že jak to jen trochu půjde, pokusí se je použít proti ní. To je přesně v jeho stylu. Ale co bude dělat zatím? Tak především se bude držet co nejdál od seržanta Honzáruma, to bylo jisté. To znamená, že bude čekat někde za bukem na svou příležitost. Takže ona musí čekat také.

Oddíl se utábořil na tom okraji mýtiny, která ležela proti větru. Měla to být zastávka určená k odpočinku, protože poslední noc toho nikdo moc nenaspal, ale když jim Honzárum přiděloval úkoly, připomněl jim staré vojenské rčení: Máte pech.

Na to, že by použili chatrč, nebylo ani pomyšlení, ale na mýtině bylo i několik plátěných přístřešků, které měly chránit nashromážděné dřevo před deštěm. Ti, kterým seržant nepřidělil nějakou práci, si lehli na otýpky dřeva, které byly pružné a nepáchly a každopádně byly mnohem lepší než obydlené slamníky ve vojenských barácích.

Rubaška, jako důstojník, měl jeden z přístřešků pro sebe. Apoléna tam naskládala několik otýpek tak, aby vzniklo jakési provizorní sedadlo, které bylo, když nic jiného, alespoň pružné. Pak mu rozložila holení a chystala se odejít -

"Mohl byste mě oholit, Zpěváčku?" zarazil ji nadporučík.

Naštěstí k němu Apoléna stála zády a nadporučík jí neviděl do tváře.

"Bohužel, ta moje zatracená ruka je pořád ještě opuchlá," pokračoval Rubaška. "Za normálních okolností bych vás tím neobtěžoval, ale..."

"Jistě, pane," přikývla Apoléna, protože neměla na vybranou. Takže pozor... byla docela dobrá v oškrabávání bezvousé tváře tupou břitvou, hm. Taky u Vévodkyně spařila a oškrabala několik prasat, když se ještě v lepších časech zabíjelo, ale to bylo jen proto, že lidé neměli rádi bůček, ze kterého trčely štětiny. Takže ty se prakticky nepočítají, že? Začala v ní sílit panika a sílila o to rychleji, protože viděla, že k nim míří Honzárum. Takže teď nejspíše podřízne krk důstojníkovi v přítomnosti seržanta.

Dobrá, když nevíte co, hýbejte se. Vojenské pravidlo. Hýbejte se a doufejte, že přijde nějaké překvapení.

"Nejste na ty muže chvílemi zbytečně přísný, seržante?" řekl Rubaška, když mu Apoléna zasunula ručník za límec.

"Ne, pane. Musíte je udržovat zaměstané, jinak se začnou flákat," svěřil mu Honzárum důvěrně.

"No, to chápu, ale vždyť právě viděli dvě mrtvá, ošklivě zohavená těla," prohlásil Rubaška a otřásl se.

"To je pro ně dobrá zkušenost, brzo jich uvidí mnohem víc."

Apoléna se obrátila k holicímu náčiní, které rozložila na dalším ručníku. Tak co tady máme... tuhle příšernou vrahounskou břitvu, ach božíčku, a šedý brousek na hrubé broušení... a červený na jemné broušení... mýdlo, štětka, miska... no alespoň že ví, jak udělat pěnu...

"Dezertéři, seržante. To je moc špatné," pokračoval Rubaška.

"Vždycky se nějací najdou, pane. To je taky důvod, proč se vždycky opozdí žold. Utéct před tříměsíčním žoldem, no, to si většina chlapů rozmyslí."

Pan ze Slova, ten s novinkami, tvrdí, že v poslední době bylo dezercí opravdu mnoho. Není to divné, seržante, když tolik mužů vítězící strany dezertuje?"

Poly zuřivě zamíchala štětkou v misce. Zdálo se, že poprvé od chvíle, kdy se k odvodu dostavil Maledikt, se Honzárum cítí v rozpacích.

"Jenže na čí straně ten chlápek je, pane?" vyhnul se nakonec seržant přímé odpovědě.

"Seržante, jsem si jist, že nejste hlupák," prohlásil Rubaška, zatímco za ním mýdlová pěna přetekla okraj misky a s tichým pleskáním padala na zem. "Máme tady jednak zoufalé, všeho schopné dezertéry. Dál. Jak se zdá, naše hranice jsou zajištěny tak mizerně, že si přes ně klidně vyjede oddíl nepřátelské kavalerie a pohybuje se skoro šedesát kilometrů ve vnitrozemí naší ‚milované vlasti'. A nejvyšší velení už je tak zoufalé, seržante, slyšel jste dobře, zoufalé, že mu stojí za to, poslat na bojiště pouhý půltucet nevycvičených, a upřímně si přiznejme, velmi mladých hochů."

Pěna už si žila vlastním životem.

"Nejdřív horký ručník, Zpěváčku," řekl Rubaška.

"Jistě, pane. Omlouvám se, pane. Zapomněl jsem, pane," odpověděla Apoléna a cítila, jak v ní panika znovu narůstá. Matně si vybavila, jak procházela kolem holičství v Muňkulu. Horký ručník na obličej. Dobrá. Chopila se malého ručníku, nalila na něj horkou vodu, lehce ho vyždímala a položila látku nadporučíkovi na obličej. Kupodivu ani nezakřičel.

"Aaaaáhh... ještě něco jiného mi leží v hlavě, seržante."

"Pane?"

"Ta jízdní hlídka se musela střetnout s desátníkem Řemendrem. Jinak si nedokážu vysvětlit fakt, že věděli o našich mužích."

"Dokonalá logika, pane," přikývl seržant a pozoroval, jak Apoléna nanáší nadporučíkovi pěnu kolem úst a nosu.

"Doufám, pffft, že toho ubožáka nemučili," pokračoval nadporučík. To Honzárum přešel mlčením, ale jeho mlčení bylo skutečně významné. Apoléna si přála, aby se na ni přestal dívat.

"Ale proč by měl, pffft, dezertér mířit směrem k, pffft, frontě," uvažoval Rubaška.

"No, pro starého vojáka je to dost logické. Zvláště politicky."
"Skutečně?"
"V tomhle mi můžete věřit, pane." Apoléna zatím za Rubaškovými zády obtahovala břitvu na červeném kameni. Čepel už po něm klouzala skoro jako po ledu.
"Naši hoši, seržante, ale nejsou staří vojáci. Trvá to, pffft, přinejmenším dva týdny, než z nováčka uděláte alespoň průměrného vojáka," pokračoval nadporučík.
"Zdá se, že je to velmi slibný materiál, pane. Udělám z nich vojáky za dva tři dny, pane," odpověděl Honzárum. "Zpěváček?"
Apoléna si málem uřízla palec. "Ano, seržante?" vypravila ze sebe.
"Myslíte, že byste dnes dokázal zabít člověka?"
Apoléna se podívala na břitvu. Ostří se lesklo. "Lituji, pane, že to musím říci, ale obávám se, že ano, pane!"
"No vidíte, pane," obrátil se Honzárum k nadporučíkovi s poněkud pokřiveným úsměvem. "Něco na těch mládencích je, pane. Jsou rychlí." Přesunul se za Rubašku, beze slova vzal Apoléně břitvu z vděčné ruky a řekl: "Je tady několik věcí, které bychom měli probrat v soukromí, pane, myslím. A taky bych řekl, že tuhle Zpěváček by si měl chvilku oddáchnout."
"Samozřejmě, seržante. Pas devant les soldats jeunes, že?"
"A ti taky, pane," přikývl Honzárum. "Odchod, Zpěváček."
Apoléna odcházela a pravá ruka se jí pořád ještě třásla. Slyšela, jak za jejími zády Rubaška s povzdechem říká: "Tohle je choulostivá doba, seržante. Velení nikdy nebylo tak těžké a náročné. Velký generál Takticus říkal, že v nebezpečných časech musí být velitel jako orel a dívat se na všechno shora jako na celek a současně být jako jestřáb a vidět v tom celku sebemenší podrobnost."
"Rozumím, pane," přikývl Honzárum a opatrně holil nadporučíkovi tvář. "A kdyby se choval jako obyčejná koňadra, pane, mohl by viset hlavou dolů a zobat si v klidu lůj."
"Ehm... dobře řečeno, seržante."
Uhlíř a jeho žena byli pohřbeni za doprovodu krátké modlitby, kterou přednesla Coto, což Apolénu nikterak nepřekvapilo. Coto v ní prosila Vévodkyni, aby se obrátila na Nugáta, aby zesnulým dopřál klidné spočinutí věčné a další podobně pochybné požitky. Apoléna už podobné věci slyšela mnohokrát předtím a také mnohokrát přemýšlela o tom, jak to může fungovat.
Ode dne, kdy shořel onen ptáček, se nikdy nemodlila, dokonce ani v těch dnech, kdy matka umírala. Bůh, který pálí namalované ptáčky, by matku nedokázal zachránit. Takový Bůh nestál za modlitbu.
Jenže Coto se modlila za všechny. Coto se modlila jako malé dítě, oči obrácené k nebi, ruce sepjaté takovou silou, až jí prsty zbělely. Křehký, slabý hlas se chvěl takovou vírou, že se cítila nejdříve v rozpacích, pak se začala stydět a nakonec, po zvonivém "amen" užasla, když zjistila, že svět vypadá stejně jako kdykoliv předtím. Na minutu dvě jí svět přece jen připadal jako lepší místo...
V chatrči byla kočka. Ukrývala se pod jednoduchým lůžkem a prskala na každého, kdo se k ní jen přiblížil.
"Vzali všechno jídlo s výjimkou mrkve a pastiňáku, které rostly v malé zahrádce o kousek níž na úbočí kopce," řekla Mžoura, když odcházeli.
"To by bylo okrádání mrtvých," zamračila se Coto.
"No kdyby se jim to nelíbilo, tak by si je mohli podržet, ne?" rozhlédla se Mžoura. "Když už jsou jednou pod zemí."
Z nějakého důvodu jim to v tom okamžiku všem přišlo velmi komické. Byli by se snad smáli čemukoliv.
Teď byly u milířů Nefríta, Tuty, Mžoura a Apoléna. Všichni ostatní byli na hlídce. Seděly kolem ohně, na kterém bublala voda v malém kotlíku. Tuty se starala o oheň. Zdálo se, že vždycky v blízkosti živého ohně znatelně ožije.
"Vařím ruprtovi koňský mišmaš," ozvala se Mžoura, která velmi snadno sklouzla do slangu, který se naučila před necelými čtyřiadvaceti hodinami. "Zvlášť mě o to požádal. Dostala jsem dost sušeného koňského od Třidíla, ale Řimbo tvrdila, že se jí během hlídky jistě podaří lapnout nějakého bažanta."
"Doufám, že věnuje nějaký ten čas i tomu, aby hlídala tábor," řekla Apoléna.
"Víš, kdyby zjistili, co jsme zač, dostaly bychom bití a poslali by nás zpět," ozvala se Mžoura.
"Kdo?" odpověděla Apoléna tak rychle, že zaskočila sama sebe. "Kdo asi? Kdo by se odvážil to tady zkusit? Kdo by se tady o nás vůbec staral?"
"No jo, ale máme na sobě mužské šaty a to je Hříchem před tváří -"
"Proč?"
"Prostě je," opakovala Mžoura pevně. "Ale -"
"Ty ses do nich oblíkla taky," upozornila ji Apoléna.
"Víš, jinak to prostě nešlo," potřásla Mžoura hlavou. "A předtím jsem si je zkusila a nepřišly mi tak hrozné."
"Všimla sis, že k nám muži mluví jinak?" ozvala se stydlivě Tuty.
"Mluví?" ušklíbla se Apoléna. "Oni nám i jinak naslouchají!"
"Většinu toho času, kdy s nimi mluvíš, se na tebe ani nepodívají," pokračovala Mžoura. "Víte, co tím myslím. Jste prostě jen... nějaká jiná osoba. Kdyby šla dívka ulicí a měla meč, první mužský by se jí ho pokusil sebrat."
"U nás nesmíme my, trollky, nosit kyje," ozvala se Nefríta. "Jen velké kameny. A taky my, děvčata, nesmíme nosit lišejník, protože naši mužští tvrdí, že holost je počestná. Musela jsem si nějakou dobu vtírat do hlavy ptačí trus, aby mi tohle vyrostlo."
To byla na trollku pěkně dlouhá řeč.
"To jsme nevěděly," obrátila se k ní Apoléna. "Ehm, víš... nám trollové připadají všichni více méně stejní."
"Jsem zajímavě přírodně popraskaná," konstatovala Nefríta. "Nevidím důvod, proč bych se měla leštit."

"Je tady jistá odlišnost," ozvala se Mžoura. "To ty ponožky. Jako kdyby mě celou tu dobu postrkovaly kupředu, jako kdyby se celej svět točil akorát kolem tvých ponožek." Pak si povzdechla a podívala se na koňské maso, které už bylo vyvařeno skoro do běla. "Je to hotové," řekla. "Měla bys jít a naservírovat to ruprtovi, Poly... teda chtěla jsem... chtěl jsem říct Kvakoši. Nabídl jsem seržantovi, že uvařím něco lepšího, ale ten mi řekl, že když nadporučík tvrdil, jak si včera úžasně pochutnal -"

V tu chvíli dopadl před Mžouru malý divoký krocan, párek bažantů a dva králíci, to vše svázáno provázkem.

"Ještě že vás hlídáme, co?" prohlásila Řimbo s úsměvem a zatočila prakem v jedné ruce. "Jeden kámen, jeden oběd. Maledikt zůstal na stráži. Řekl, že dokáže každého ucítit dříve než oni jeho zahlédnou a je příliš rozrušený, než aby měl pomyšlení na jídlo. Dokážeš z toho něco udělat?"

"Maso v pikantní omáčce," odpověděla Mžoura spokojeně. "Máme tu zeleninu a mně pořád ještě zbyla polovina cibule.* Myslím, že bych dokázala vyrobit troubu, kdybych použila jednu tu -"

"Vztyk! Pó-zor!" vyštěkl jim najednou těsně za zády Honzárum, který se pohyboval jako duch. Když zmateně vyskakovaly na nohy, se slabým úsměvem na tváři o něco ustoupil.

"Vojíne Držale, já musím mít jednoduše magický zrak," prohlásil, když už všechny stály v jakémsi takémsi pozoru.

"Ano, seržante," odpověděla Řimbo s pohledem upřeným přímo před sebe.

"Dokázal byste uhodnout proč, vojíne Držale?"

"Ne, seržante."

"Protože vím, že jste na hlídce na okraji tábora, a přitom vás vidím jasně a čistě, jako kdybyste stál přímo tady přede mnou, Držal! Je to tak, Držal?"

"Ano, pane!"

"No, tak to jsem rád, že pořád ještě hlídáte tábor, Držal, protože trest za opuštění hlídky v době války je smrt, Držal!"

"Já jen-"

"Žádné jen! Nechci slyšet žádné jájeny, tooni ani kdybycosy. Byl bych nerad, abyste si o mě myslel, že jsem uřvaný, Držal! Desátník Řemender, to byl řvoun a ještě k tomu politikář! Přísahám, že já řvoun nejsem, ale jestli nebudete během třiceti vteřin zpět na svém místě, vyříznu vám jazyk!"

Řimbo vyrazila. Seržant Honzárum si odkašlal a pokračoval normálním tónem hlasu: "Tak tohle bylo to, miláčkové, čemu říkáme praktická orientační lekce, ne jedna z těch legračních a uřvaných, které vám dával Řemender." Znovu si odkašlal. "Důvod pro tuto lekci je ten, abyste si uvědomili, kde vlastně doopravdy jsme. Jsme po krk ve sračkách. Nemohlo by to být horší, ani kdyby pršely díry do prdele. Nějaké otázky?"

Protože užaslí nováčkové žádné otázky neměli, vykročil pomalým krokem kolem skupinky a pokračoval sám: "Víme, že se na našem území pohybuje alespoň jedna nepřátelská skupina. Teď zrovna nemají boty, ale objeví se další a ti boty mít budou. Také bychom v této oblasti mohli narazit na dezertéry. To nejsou příjemní lidé! Ti se k nám budou chovat opravdu ošklivě. Proto nadporučík Rubaška rozhodl, že se budeme přesouvat mimo cesty a jen v noci. Ano, srazili jsme se s nepřítelem a přemohli ho. To ovšem byla šťastná náhoda. Nečekali totiž, že budete drsní tvrdí vojáci. A to vy jste ani nebyli, takže bych se tím na vašem místě nechlubil." Naklonil se kupředu tak, že se nosem téměř dotýkal Apolénina. "Jste na to pyšný, vojíne Zpěváčku?"

"Ne, seržante!"

"Dobře. Výborně!" Honzárum ustoupil. "Míříme na frontu, hoši. Do války. A když zuří ošklivá válka, kde je nejlepší být? Tedy kromě na Měsíci? No, někdo?"

Nefríta pomalu pozvedla ruku.

"No, tak do toho," pobídl ji Honzárum.

"V armádě, seržante," řekla trollka. "Páč..." začala vypočítávat na prstech "...za prvé, máte zbraň a kovovou zbroj a tak. Za dvě, kolem sebe máte další ozbrojený muže, který jsou na vaší straně. Za moctý, dostáváte za to plat a dostáváte lepší jídlo než lidi v civilu. Ehm... za ještě víctý, když se vzdáte, tak vás vemou jako zajatce a existujou pravidla o tom, že zajatci se nesmí kopat do hlavy, protože když vy kopete do hlavy jejich zajatce, oni budou kopat do hlavy naše zajatce, takže ono je to, jako když se kopete do vlastní hlavy, ale neexistuje žádný pravidlo, který by říkalo, že nesmíte kopat do hlavy nepřátelský civilisty. Jsou tady ještě další věci, ale mně už došly čísla." Pak na ně vrhla diamantový úsměv. "Jsme pomalí," dodávala, "ale nejsme hloupí."

"Udělal jste na mě dojem, vojíne," prohlásil Honzárum. "A máte pravdu. Jenže je tady jeden zádrhel. Myš v podmáslí. Vy totiž nejste vojáci! Ale s tím vám můžu pomoct. Být vojákem není těžké. Kdyby to bylo těžké, nedokázalo by to tolik lidí. Musíte si pamatovat jen tři věci, a sice za prvé: poslouchejte rozkazy, za druhé, nepřiteli to dávejte ze všech sil a za třetí, zůstaňte naživu. Pamatujete si to? Výborně! A už jste skoro vojáci. Vy jste mí malí hoši a já se o vás postarám! Ale mezitím máte taky nějaké povinnosti! Mžoura - vařit. Vojín Zpěváček - dohlídnout na ruprta. A cvičit si holení! Teď navštívím ty na hlídce a sdělím jim slovo boží! Rozchod!"

Zůstaly stát v něčem, co připomínalo pohov, dokud se nevzdálil z doslechu a pak si posedaly zpět kolem ohně.

"Proč vždycky tak strašně křičí?" stěžovala si Mžoura. "Víte, co myslím. Vždyť by stačilo, kdyby řekl..."

Apoléna vyklopila příšerný mišmaš do cínového talíře a téměř poklusem se vydala k nadporučíkově boudě. Rubaška zvedl pohled od mapy a usmál se na ni, jako kdyby mu servírovala hostinu. "Ach, mišmaš," zaliboval si. "Našlo by se i něco jiného, pane," přiznala se mu napůl proti vlastní vůli Apoléna, "určitě je tam toho dost, takže kdybyste..."

"Nebesa, ne! Už je to celé roky, kdy jsem měl tak skvělé jídlo," zavrtěl Rubaška hlavou a zvedl lžíci. "Je jasné, že ve škole jsme si to tak neužili."

"Vám dávali takovéhle jídlo ve škole?" užasla Apoléna.

"Ano. Alespoň většinou," přikývl Rubaška se šťastným výrazem.

Apoléna si to nedokázala srovnat v hlavě. Rubaška byl urozeného původu. A lidé urozeného původu jedli noblesní

jídlo, ne? "Vy jste něco provedl, pane?"

"Já nevím, o čem to mluvíte, Zpěváčku," odpověděl Rubaška mezi velkými sousty děsivé řídké hmoty. "Muži si odpočinuli?"

"Ano, pane. Ti mrtví, to byl tak trochu šok -"

"Samozřejmě, to je ošklivá věc," povzdechl si nadporučík. "Bohužel, taková už je válka. Je mi líto, že se musíte všechno učit tak narychlo. Takové neuvěřitelné škody. No, já doufám, že se věci trochu vyjasní, jakmile dorazíme ke Kňáku. Žádný generál nemůže čekat, že by z tak mladých hochů, jako jste vy, byli okamžitě vojáci. K tomu mám co říct i já." Jeho zaječí obličej na sebe vzal neobvykle rozhodný výraz, jako kdyby morče objevilo díru ve svém nekonečném mlýnku.

"Budete mě ještě potřebovat, pane?"

"Ehm... poslyšte, Zpěváčku, mluví o mně mužstvo?"

"Vlastně ani ne, pane."

Nadporučík vypadal zklamaný. "Aha. Ano. No dobrá. Děkuju vám, Zpěváčku."

Apoléna přemýšlela, jestli Honzárum vůbec někdy spí. Když byla na stráži, vynořil se jí neslyšně za zády se slovy: "Hádej, kdo je, Zpěváčku? Jste na stráži a měl byste obávaného nepřítele slyšet dřív, než vás uvidí. Co je to čtyřikrát ‚S'?"

"Správný tvar, stín, silueta, světelný odlesk, seržante!" vyletělo z Apolény bez zaváhání. Něco podobného čekala.

Seržant zůstal na okamžik jako opařený, ale pak přece jen chytil dech. "Takže vy to znáte, co?"

"Ne, pane! Zaštěbetal mi to ptáček, když se střídaly hlídky. Řekl mi, že jste se ho ptal, pane!"

"Ale! Takže Honzárumovi hošíčci se paktují proti svému starému hodnému seržantovi, co?"

"Ne, pane. Podělit se o životně důležitou informaci s druhy v poli je základní předpoklad přežití, pane!"

"Máte vy ale tu hubu jak meč, Zpěváček, to se vám musí přiznat."

"Děkuji, seržante!"

"Jenže jak vidím, stejně v tom zatraceným stínu nestojíte, Zpěváček, ani jste se nepokusil změnit svůj obrys, stojíte proti světlu a šavle se vám blejská jako briliantová oringle v kominickým uchu. Vysvětlete mi to, Zpěváček!"

"To kvůli jednomu ‚B', seržante!" odpověděla Apoléna s pohledem upřeným přímo před sebe.

"A to je?"

"Barva, seržante! Mám na sobě ostrou červenou a bílou, v hustém lese, který má svinskou šedou barvu, pane!"

Riskovala rychlý postranní pohled do seržantovy tváře. V Honzárumových prasečích očkách se zablesklo. Byl to záblesk, který se mu tam objevil vždycky, když byl tajně potěšen.

"Stydíme se za svou překrásnou, elegantní uniformu, Zpěváček?"

"No, nestojím o to, aby mě v ní v nejbližší době pohřbili," odpověděla Apoléna.

"No, na tom něco je, Zpěváček."

Apoléna znovu upřela pohled před sebe a usmála se.

Když se vrátila z hlídky, aby si dala misku masa s omáčkou, učil právě Honzárum Tuty a Řimbu základ šermu a místo mečů k tomu používali lískové hole. Když Apoléna dojedla, poučoval seržant Coto o některých jemnějších finesách používání koňkuší, zvláště o tom, že koňkuši, zvláště nataženou, nikdy neobracíme hrotem proti sobě a nevyptáváme se "a na co je tady ten zahnutý kousek, seržante?". Coto zacházela se zbraní jako hospodyně, která se zbavuje chcíplé myši - držela ji v natažené ruce a snažila se na ni co možná nedívat. Ale i Coto byla v zacházení se zbraní lepší než Igor, který nebyl s to pochopit něco, co mu připadalo jako náhodný a neplánovaný chirurgický zákrok.

Nefríta podřimovala, Maledikt visel za kolena pod stropem jedné chýše, s rukama složenýma na prsou, bylo jasné, že nelhal, když tvrdil, že jsou jisté upírské návyky, kterých se jen velmi těžko zbavuje.

Igor a Maledikt.

Pořád ještě přesně nevěděla, co si má o Malediktovi myslet, ale Igor, se všemi stehy na hlavě a s tím domácky kulatým obličejem* musel být mladík. Byl sice tichý a slušně vychovaný, ale třeba se tak chovají všichni Igorové...

Probrala se, když s ní zatřásla Mžoura.

"Vyrážíme! Asi by ses měla skočit podívat na ruprta!"

"Co? Už? Aha... máš pravdu."

Všude kolem panoval tichý ruch. Apoléna se zmateně postavila na nohy a rozeběhla se k boudě, kde odpočíval nadporučík. Rubaška už stál venku, držel svého ubohého koně za udidlo a tvářil se zcela bezradně.

"Ach, Zpěváčku," řekl. "Nejsem si jistý, jestli to dělám dobře..."

"Ne, pane. Máte překroucené lícnice, takže tenhle řemen má být dole a tenhle nahoře," odpověděla Apoléna, která v hostinci často pomáhala strojit koně.

"Aha, možná, že právě proto s ním byly včera ty potíže," přikyvoval Rubaška. "Tyhle věci bych měl asi znát, ale doma jsme na to měli člověka a..."

"Dovolte, pane," řekla Apoléna. Několika pohyby napravila překroucené udidlo. "Jak se jmenuje, pane?"

"Thalacefalos," odpověděl Rubaška s rozpačitým výrazem. "Tak se jmenoval legendární oř generála Taktica, víte?"

"To jsem nevěděl, pane," zavrtěla Apoléna hlavou. Naklonila se a nahlédla koni mezi zadní nohy. No tedy... ten Rubaška je opravdu hodně krátkozraký. Klisna se na ni dívala zčásti očima, které byly malé a zlé, ale hlavně nažloutlými zuby, kterých měla výjimečný počet. Apoléna měla dojem, že se klisna už už zahihňá.

"Podržím ho, než si nasednete, pane," nabídla se.

"Díky, on je opravdu dost živý, když to zkouším!"

"No, to věřím, pane," přikývla Apoléna. Znala koně, kteří dělali potíže, tenhle měl všechny znaky skutečného prevíta, zvířete, které si z očividné nadřazenosti lidské rasy vůbec nic nedělá.

Když Rubaška nasedl, klisna se na Apolénu úkosem podívala, vycenila na ni zuby, ale ta zaujala opatrné postavení na více méně bezpečném místě po jejím boku a mimo podpěrné kůly chatrče. Thalacefalos nevypadal jako kůň, který by kopal a vyhazoval. Patřil k tomu zákeřnému druhu, to bylo Apoléně jasné, který vám dupne na nohu když -

Stačila ucuknout nohou těsně předtím, než kopyto dopadlo. Jenže Thalacefalos, rozzuřený, protože byl ošizen, se najednou pootočil a kousl Apolénu do srolovaných ponožek.

"Ošklivý kůň!" zamračil se Rubaška. "Omlouvám se, Zpěváčku, ale myslím, že už se nemůže dočkat válečné vřavy. Můj bože, Zpěváčku, jste v pořádku?"

"No, dost to šponuje, pane -" odpověděla Apoléna, kterou kůň táhl stranou. Rubaška znovu zbledl jako stěna.

"Ale on vás kousl... chytil vás za... přímo tam..." Mince konečně dopadla. Apoléna sklopila hlavu a bleskově si vybavila, co všechno vyslechla během hospodských rvaček a šarvátek.

"Ohóó, do prdele tohle! Rovnou do vajec! Auúú! Ty hajzle..." vykřikla a protože jí to v té chvíli připadalo jako dobrý nápad, udeřila klisnu oběma pěstmi současně do čenichu. Nadporučík omdlel.

Chvíli trvalo, než se jí podařilo Rubašku přivést k sobě, ale to jí alespoň poskytlo chvilku, kdy si mohla věci rozmyslet.

Nakonec otevřel oči a zaostřil na ni.

"No... spadl jste z koně, pane," informovala ho opatrně.

"Zpěváček? Jste v pořádku? Milý hochu, vždyť on vás doslova držel za -"

"Myslím, že na to bude stačit pár stehů," odpověděla Apoléna optimisticky.

"Cože? To jako myslíte Igora...?"

"Ne, pane. Je to jen látka," uklidňovala ho Apoléna. "Víte, ty kalhoty jsou mi dost velké, pane."

"Ach, díky bohům. Moc velké, co? Takže těsně minul, ano? Výborně, ale nemůžu tady ležet celý den, že?"

Oddíl mu pomohl do sedla Thalacefala, který se pořád ještě zatvrzele ušklíbal. Když už padla slova "dost velké" udělala si Apoléna v duchu poznámku, že by na příští zastávce měla něco udělat s Rubaškovou blůzou. S jehlou to moc neuměla, ale jestli s tím nedokáže něco udělat Igor, pak není tím mužem, za jakého ho má. Ta věta ovšem vyvolávala jistou další otázku.

Honzárum je hromovým hlasem postavil do pozoru. Už jim to šlo líp. A rychleji.

"Dobrá, Tamavenkové! Dnes v noci se -"

Dvě řady velkých žlutých zubů se mu zaťaly do čepice a stáhly mu ji.

"Oh, seržante, já se omlouvám!" ozval se Rubaška za jeho zády a pokusil se strhnout klisnu nazpět.

"To nic, pane, to se stává!" odpověděl Honzárum a zuřivě se snažil klisně vytrhnout svou pokrývku hlavy.

"Rád bych promluvil k mužstvu, seržante."

"Cože? Ehm... jistě, pane," odpověděl Honzárum s ustaraným výrazem. "Jistě, pane. Tamavenkové! Pó-zor! Přímóo-hleď!"

Rubaška si odkašlal. "Tedy, vojáci," prohlásil. "Jak víte, musíme se co nejrychleji přesunout do údolí Kňáku, kde nás bezpochyby potřebují. Přesun v noci nám umožní vyhnout se případným nežádoucím šarvátkám. Hm... já..." Díval se na ně a tvář měl zrůzněnou jakýmsi vnitřním bojem. "Musím říci, že si nemyslím, že bychom... tedy všechno ukazuje na to, že... tedy, jaksi, myslím, že bych vám měl říci, že... hm..."

"Dovolíte mi promluvit, pane?" ozvala se Apoléna. "Cítíte se dobře, pane?"

"Musíme jen doufat, že ti, kteří nám velí, dělají správná rozhodnutí," zamumlal Rubaška. "Ale chovám k vám plnou důvěru a jsem jist, že uděláte, co je ve vašich silách. Ať žije Vévodkyně! Pokračujte, seržante."

"Tamavenkové!Řad vyrovnat!Pó-zor! Vprav-ó v bok! Pochodé-m pó-chod! Pohov!" Vyrazili do šera a do války.

* * *

Pochodovali ve stejné sestavě jako včera, s Malediktem v čele. Mračna nakumulovala alespoň trochu tepla a nebyla tak hustá, aby jimi tu a tam neproniklo měsíční světlo. Noční prales nedělal Apoléně žádné potíže a tohle ani žádný zvlášť divoký les nebyl. Stejně jako to, co provozovali, nebyl pochod. Jejich postup se podobal spíš rychlému plížení jednotlivců či dvojic.

Vzala si dvě koňkuše, které teď měla poněkud nešikovně přichyceny pod popruhy svého vaku. Byly to dost děsivé věcičky, něco jako kombinace mezi malou kuší a hodinami. V silném podpažbí byl napínací mechanismus a oblouk luku měl rozpětí sotva dvacet centimetrů. Když jste se o ni opřeli celou vahou, mohli jste ho napnout a tato energie spolu s převody uvnitř vám pak umožnila vystřelit ošklivou kovovou šipku silou, která ji prohnala dva a půl centimetru silným prknem. Byly z modře kaleného kovu, elegantní a zlé. Ale existuje staré vojenské rčení: Raději to napálím já do tebe, než abys to napálil ty do mě, hajzle.

Apoléna se pomalu přesunula podél řady dopředu a nakonec srovnala krok s Igorem. I v šeru viděla, jak na ni přátelsky kývl a pak obrátil svou pozornost zpět k chůzi. Musel, protože jeho vak byl přinejmenším dvakrát tak velký než vaky ostatních. Nikdo neměl odvahu zeptat se, co v něm má, i když občas bylo slyšet, jak uvnitř něco tiše šplouchá.

Muňkulu občas procházeli Igoři, i když technicky byli Hříchem před tváří Nugátovou. Apoléna si myslela, že použít pár kousků někoho, kdo je mrtvý, a díky nim udržet naživu tři čtyři jiné lidi je skvělá myšlenka, ale otec Perdělín hlásal z kazatelny, že Nugát nechce, aby lidé žili, ale aby žili správně. Shromáždění dali svým mumláním najevo všeobecný souhlas s jeho slovy, i když Apoléna věděla, že i tady, v kostele, sedí několik lidí, jejichž jedna noha nebo ruka je méně opálená nebo chlupatější než ta druhá. Všude v horách pracovali dřevorubci. Nehody se stávaly, nečekané a náhlé nehody. A protože jednoruký dřevorubec mnoho práce nenašel, lidé se vydávali z hor, vyhledali Igora a ten pak udělal

to, co ani sebevětší množství modliteb nedokázalo.

Igorové měli jedno motto: Nechte kolovat a vraťte nepoškozené. Nebylo třeba jim platit po práci. Museli jste jim zaplatit předem, a upřímně řečeno, přesně to byla ta věc, které se většina lidí bála. Chvíle, kdy jste umírali a na vašem prahu se zcela tajemně a nečekaně objevil Igor a žádal, aby si mohl vzít některé vaše kousky pro ty, které měl na svém "mhalém sheznamu". Říkalo se, že rád počkal, až si to s vámi vyřídil kněz, a když pak přišel ten správný čas, odvedl rychlou, čistou a úhlednou práci. Ale i tak se velmi často stávalo, že když se Igor objevil v domě potenciálního dárce, posedl onoho dotyčného strach a obrátil se k Nugátovi, který měl raději celé lidi. V takovém případě Igor tiše a bez protestů odešel a nikdy se nevrátil. Ale už nikdy se neobjevil ve vesnici, dokonce ani v žádném z okolních dřevorubeckých táborů. A neobjevil se tam ani jediný z dalších Igorů. Dokud to koluje, tak to koluje... a když ne, tak dost.

Pokud to Apoléna chápala, tak si Igorové mysleli, že tělo není nic jiného než poněkud složitější šaty. Podivné bylo to, že nugátisté si to mysleli taky.

"Jsi rád, že jsi narukoval, Igore?" řekla Apoléna, když šli chvilku mlčky.

"To jo, Kváku."

"Mohl by ses na příští zastávce podívat ruprtovi na ruku, prosím? Ošklivě se pořezal."

"Jhasně, Kváku."

"Můžu se tě na něco zeptat, Igore?"

"Jhistě, Kváku."

"Jak se říká ženským Igorům?"

Igor zakopl, srovnal krok a pokračoval v chůzi. Chvilku mlčel a pak řekl: "Tak jo, co jsem udělala špatně?"

"Občas zapomínáš huhlat," odpověděla Apoléna. "Ale z větší části je to... jen pocit. Drobnost, možná něco na tom, jak se pohybuješ."

"To slovo, které hledáš je, Igorína," odpověděla Igorína. "My zdaleka tak nehuhňáme jako mládenci."

Chvíli šly mlčky. "Myslela jsem, bůhvíco to není, když si ostříhám vlasy," řekla pak Apoléna.

"Myslíš ty stehy?" usmála se Igorína. "Ty můžu vytahat během pěti minut. Mám je jen tak pro efekt."

Apoléna zaváhala. Ale vždyť Igorové museli být diskrétní a důvěryhodní, ne? "Ty sis vlasy neostříhala?"

"No, já si je prostě jen dala pryč," odpověděla Igorína.

"Já si ty svoje schovala do vaku," pokračovala Apoléna a pokoušela se nedívat na pravidelný kruh švů kolem Igoríniny hlavy.

"Já si je taky schovala," přikývla Igorína. "Do velké sklenice. Pořád mi tam rostou."

Apoléna polkla. Na to, abyste si mohli s Igory popovídat o osobních věcech, potřebujete nedostatek představivosti. "Jenže mně ty moje někdo ukradl v Poplešsku, v tom baráku, kde jsme nocovali," pokračovala. "Vsadila bych se, že to byl Řemender," dodala.

"No nazdar."

"Když si představím, že je má právě on, dělá se mi špatně od žaludku."

"A proč jsi je s sebou vůbec nosila?"

To byla ta správná otázka. Měla všechno naplánováno a dobře naplánováno. Oklamala dokonce všechny ostatní. Byla vyrovnaná, logicky uvažující, a když si vlasy stříhala, neměla příliš silný pocit ztráty -

- a pak si je vzala s sebou. Proč? Mohla je zahodit. Nebyla to žádná magie. Byly to jen vlasy. Mohla je prostě a jednoduše vyhodit. Klidně. Jenže... jenže... no dobrá, mohla je najít některá ze služek. Ano, to je ono. Musela je dostat rychle z domu. Správně. Pak je mohla cestou někde zahrabat. Tak.

Jenže ona to neudělala, že...

Byla opravdu velmi zaměstnaná. Správně, přisvědčoval vnitřní hlásek v oddělení alibismu a zrady. Byla hrozně zaměstnaná, aby oklamala každého s výjimkou sebe, je to tak?

"Co by mohl Řemender udělat?" zajímala se Igorína. "Honzárum by ho zabil ve chvíli, kdy by mu přišel na oči. Je to břece dezertér a zloděj!"

"Jasně, ale mohl to někomu říct," zasmušila se Apoléna.

"Dobrá, tak můžeš říct, že jsou to vlasy tvojí vyvolený, kterou jsi nechal doma. Sbhousta vojáků nosí vlasy nebo něco jinýho, Znáš to: Pak políbil ten zlatý vlas a v medailon ho ukryl zas... jak se zpívá v té písni."

"Ale tohle byly moje vlasy! Zlatý vlas? Ty moje by se ti nevešly ani do klobouku!"

"Aha," přikývla Igorína. "Tak bys řekla, že jsi miloval hrozně moc."

Navzdory všemu se Apoléna začala smát a nedokázala přestat. Zakousla se do rukávu a snažila se pokračovat v pochodu, zatímco se jí ramena neovladatelně otřásala.

Do zad jí šťouchlo něco jako malý strom. "Vy dvě, neměly byste dělat takovej kravál," zaduněl jim nad hlavami Nefrítin hlas.

"Promiň," sykla Apoléna.

Igorína si začala pobrukovat. Apoléna tu melodii znala.

Od chvíle, kdy jsem přešel hory, jsem sám a srdce zabolí, tam za zády jsem nechal rodnou zem a přešel blata, lesy, údolí...

A v duchu tiše zasténala ne... tuhle ne. Jedna písnička stačí. Chtěla jsem nechat děvče někde daleko vzadu za sebou, ale jak se zdá, vzala jsem si s sebou její mozek. V té chvíli se vynořili z lesa a uviděli rudou záři.

Zbytek oddílu už se semkl do malého hloučku a všichni upírali oči tím směrem. Pokrývala velkou část obzoru, a jak přihlíželi, na některých místech sílila a jinde zase slábla.

"To je peklo?" zeptala se Coto.

"Ne, ale lidi si ho tam udělali privátně," odpověděl nadporučík. "To je údolí Kňáku."

"To hoří celé, pane?" upírala Apoléna oči k plamenům.

"Bohové s vámi, to je jenom zář táborových ohňů, která se odráží v mračnech," zavrčel seržant Honzárum. "V noci to na válečném poli vždycky vypadá dost děsivě. Ničeho se nebojte, mládenci!"

"A co pečou, slony?" ozval se Maledikt.

"A co je támhleto?" zajímala se Apoléna a ukázala na nedaleký kopec, který se temně tyčil do noci. Na jeho vrcholu se velmi rychle rozsvěcel a zase zhasínal malý oheň.

Ozvalo se tiché kovové šššt a klik, jak Rubaška vytáhl z kapsy malý dalekohled a roztáhl ho. "Ti ďáblové mají světelné semafory!" řekl.

"A támhle je další," zahlomozila Nefríta a ukázala na kopec o velký kus dál. "Blik a blik."

Apoléna se zadívala k rudému obzoru a pak obrátila pohled k malému chladnému světlu mrkajícímu v pravidelných intervalech. Tiché, klidné světlo. Neškodné světlo. A za ním... planoucí nebe...

"Bude to šifrované," ozval se Rubaška. "Řekl bych, že jsou to špionážní zprávy."

"Světelné semafory?" vrtěla hlavou Řimbo. "Co to má být?"

"Hřích před tváří Nugátovou," odpověděl Rubaška. "Naneštěstí, bohužel, dokážou být po čertech užitečné, jen kdybychom je taky měli, co myslíte, seržante?"

"Jistě, pane," odpověděl Honzárum automaticky.

"Jediné zprávy, které by měly putovati vzduchem, by měly být modlitby k Nugátovi. Opěvujte Nugáta, opěvujte Vévodkyni a tak dále a tak dále," ušklíbl se Rubaška. Pak si povzdechl. "Jaká hanba. Jak daleko je k tomu pahorku, seržante, co myslíte?"

"Dvě míle, pane," odpověděl Honzárum. "Myslíte, že by to stálo za pokus?"

"Musí vědět, že je vždycky někdo uvidí a půjdou je hledat, takže se tam nebudou zdržovat dlouho," uvažoval Rubaška. "A navíc, ty věci budou dost přesně zaměřené, takže jakmile sestoupíme do údolí, ztratí se nám z očí."

"Mohl bych promluvit, pane?" ozvala se Apoléna.

"Jistě," přikývl Rubaška.

"Jak je možné, že mají světlo tak jasné a silné, pane? Vždyť je úplně bílé?"

"Řekl bych, že to bude něco jako rakety nebo prskavky. Proč?"

"A to posílají zprávy světlem?"

"Jistě, Zpěváčku. A kam tím vším míříte...?"

"A ti lidé, kteří tu zprávu dostanou, jim odpovídají stejným způsobem?" nedala se odradit Apoléna.

"Samozřejmě, Zpěváčku, v tom je celý ten vtip."

"No ale potom... možná, že bychom nemuseli jít až tam na ten kopec..."

Všichni se k ní otočili. To světlo je namířeno směrem k nám, pane."

Všichni se obrátili na opačnou stranu. Nad nimi se tyčil vrchol kopce, který právě obcházeli po vrstevnici.

"Skvěle, Zpěváčku!" zašeptal Rubaška. "Jdeme, seržante!" Sesedl z koně, který okamžitě ustoupil stranou, aby jeho pán, jakmile došlápne na zem, upadl.

"Máte pravdu, pane," řekl Honzárum a pomohl mu na nohy. "Maledikte, vezměte si s sebou Tupečka a Držala a půjdete zleva, zbytek napravo - vy ne, Karborunde, bez urážky, ale tohle musí být tichá akce. Jasné? Vy zůstanete tady. Zpěváček, vy půjdete se mnou -"

"Já jdu taky, seržante," řekl Rubaška a jen Apoléna si všimla, jaký udělal Honzárum obličej.

"Skvělý nápad, pane!" prohlásil pak odevzdaně. "Navrhoval bych, abyste vy a - navrhoval bych, abychom já a Zpěváček šli s vámi. Pochopili všichni? Vylezeme tiše a opatrně na vrcholek a nikdo, opakuji nikdo se ani nepohne, dokud neuslyší můj signál -"

"Můj signál," opravil ho pevně Rubaška.

"Přesně to jsem měl na mysli, pane. Tiše a rychle! Pak nemilosrdně do nich, ale potřebuji alespoň jednoho z nich živého! Vpřed!"

Obě skupiny se rozestoupily nalevo a napravo a vyrazily na cestu a zmizely v porostu. Seržant jim dal minutu nebo dvě náskok a pak vyrazil takovým tempem, že Apoléna a nadporučík zůstali chvilku stát. Odmítnutá Nefríta pozorovala, jak vyrazili za ním.

Na příkrém svahu porost rychle zřídl, ale pořád ještě tam bylo dost křovisek a jiné zeleně, které bylo možno se zachytit. Apoléna zjistila, že je mnohem jednodušší postupovat po všech čtyřech, zachytávat se stromků a výhonů, aby udržela rovnováhu. Po nějaké chvíli ucítila závan kouře, chemického a kyselého. Byla si také naprosto jistá, že slyší slabý klepavý zvuk.

Pak k ní natáhl ruku jeden ze stromů a vtáhl ji do stínu. "Ani slovo," sykl jí Honzárum do ucha. "Kde je ruprt?"

"To nevím, seržante!"

"Sakra! Nemůžete nechat ruprta pobíhat po okolí bez dozoru! Nikdy nevíte, co se mu v té jeho makovici vylíhne. Co kdyby ho napadlo, že na ně zaútočí? Vy jste jeho mozek! Běžte a okamžitě ho najděte!"

Apoléna skouzla po svahu o něco zpět a našla Rubašku, který se křečovitě přidržoval mladého stromku a tiše sípal.

"Aha... Zpěváček...," vydechoval namáhavě, "zdá se, že se mi vrací mé astma..."

"Pomůžu vám, pane," nabídla se Apoléna, chytila ho za ruku a táhla ho nahoru. "Mohl byste dýchat trošku tišeji, pane?"

Po chvíli, když ho chvilku strkala a chvilku táhla, dopravila nešťastníka ke stromu, kde čekal Honzárum.

"Jsem rád, že jste se k nám přidal, pane!" sykl seržant s tváří staženou do grimasy nepříčetné přívětivosti. "Kdybyste tady chtěl vyčkat, my se Zpěváčkem bychom vyšplhali o ten kus -"

"Jdu s vámi, seržante," sdělil mu Rubaška, upadl na břicho a začal se plazit kupředu.

"Jistě, pane," zahuhlal Honzárum temně.

Apoléna se vydala kupředu také. Tráva byla kratší, ohlodaná zvěří a jen tu a tam bylo vidět řídké keříky. Soustředila se na to, aby dělala co nejmenší hluk, a mířila k místu, odkud se ozývalo klepání. Chemický pach sílil. Vznášel se ve vzduchu všude kolem ní. A pak před sebou uviděla světlo jako malou jiskřičku. Zvedla hlavu.

Několik metrů od ní stáli tři muži, kteří se jasně črtali proti vrcholku kopce. Jeden z nich držel silnou trubku, asi půl druhého metru dlouhou, jejíž jeden konec měl na rameni a druhý opíral o masivní trojnožku. Konec na trojnožce mířil na vzdálený kopec, na druhém konci, třicet čtyřicet centimetrů za mužovou hlavou, byla velká, krychlová krabice. Švy krabice prorážělo tlumené světlo a z malého komína na její horní straně stoupal hustý kouř.

"Na tři, Zpěváčku!" zašeptal Honzárum, který se krčil vpravo od Apolény.

"Ani krok, seržante," ozval se Rubaškův hlas nalevo od ní.

Apoléna viděla, jak se široká Honzárumova tvář prudce otočila. "Pane?"

"Zůstaňte na místě," opakoval Rubaška. Klepání nad jejich hlavami pokračovalo.

Vojenské tajemství, pomyslela si Apoléna. Špióni! Nepřátelé! A my se jen tak díváme. Bylo to, jako kdyby se dívali, jak z krční tepny stříká krev.

"Pane!" ozval se Honzárum a v jeho hlase bylo slyšet vztek.

"Nehýbejte se, seržante. To je rozkaz!" odpověděl Rubaška klidně.

Honzárum se uklidnil, ale byl to klid vulkánu, který může každým okamžikem vybuchnout. Neúnavné klepání semaforu pokračovalo. Zdálo se, že nikdy neskončí. Seržant Honzárum se vedle Apolény zmítal a vzpínal jako pes na řemínku.

Klepání utichlo. Apoléna zaslechla vzdálené hlasy.

"Seržante Honzárume," zašeptal Rubaška, "teď je můžete dostat, ale co nejrychleji!"

Honzárum vyletěl z trávy jako vyplašená křepelka. "Dobrá hoši, tak na ně!"

První, co Apolénu napadlo, bylo, že vzdálenost, která se jí zdála tak malá, se najednou velmi zvětšila. Muž s rourou už ji stačil odhodit a teď sahal po meči, ale Honzárum se na něj řítil jako sesuv půdy. Muž udělal tu chybu, že zůstal stát na místě. Ozvalo se krátké zazvonění mečů a pak se vytvořil chumel, ale je třeba přiznat, že seržant Honzárum byl vražedný chumel sám o sobě.

Druhý muž proběhl kolem Apolény, ale ona už mířila k tomu třetímu. Ten před ní ustoupil a zvedl ruku k ústům, pak se ale obrátil na útěk a narazil přímo do Maledikta.

"Nedovol mu polknout!" zaječela Apoléna.

Malediktova ruka vyletěla kupředu a zmítajícího se muže zvedla za krk do vzduchu.

Byla by to naprosto dokonalá akce, kdyby vzápětí nedorazil zbytek oddílu, jehož příslušníci všechnu energii vložili do běhu a neušetřili si žádnou k zastavení. Došlo k několika srážkám.

Maledikt se sesul k zemi, když ho jeho protivník kopl do hrudi. Když se muž pokoušel odplazit pryč, narazil do Řimbo. Apoléna přeskočila Igorínu, kterou málem porazila padající Coto, a vrhla se za mužem, který unikl Malediktovi a teď se po všech čtyřech snažil uniknout do bezpečí. Tasil dýku a mával Apoléně čepelí divoce vstříc, zatímco se druhou rukou držel za krk a vydával dávivé zvuky. Odrazila dýku, oběhla ho a udeřila ho do zad tak silně, jak to jen dokázala. Upadl na břicho. Než ho stačila chytit, zvedla ho mohutná ruka a hlas seržanta Honzáruma zařval: "Nemůžeme dovolit, aby se nám tady ten člověk udusil, Zpěváčku!" a druhou rukou udeřil nebožáka sevřenou pěstí do žaludku. Ozval se zvuk, jaký slýcháme, když kus masa dopadne na řeznický špalek. Muži se zkřížily oči u kořene nosu a z úst mu vyletělo něco velkého a bílého takovou silou, že to přeletělo seržantu Honzárumovi přes rameno.

Honzárum odhodil muže a obrátil se k Rubaškovi. "Pane, já protestuju, pane!" vyrážel ze sebe a celý se třásl vztekem. "My tady ležíme a díváme se, jak ti ďáblové posílají své zprávy bůhví komu, pane! Špioni, pane! Mohli jsme na ně vlítnout okamžitě!"

"A potom co, seržante?" podíval se na něj Rubaška.

"Cože?"

"Nemyslíte, že ti lidé, kterým posílali svou zprávu, by se dost podivili, kdyby text najednou v polovině skončil?" nadhodil nadporučík.

"No ale i tak, pane..."

"Zatímco teď máme jejich zařízení, seržante a tamti nevědí, že je máme," pokračoval Rubaška.

"No jo, dobrá, ale říkal jste, že posílají ty zprávy zašifrované, pane, takže -"

"Eh, myslím, že jsme dostali i jejich šifrovací knihu, seržante," řekl Maledikt a postoupil kupředu s jakýmsi bílým předmětem v ruce. "Ten muž se to pokusil sníst, seržante. Je to na rýžovém papíře. Ale byl zbytečně hltavý, řekl bych."

"A vy jste mu vytáhl to sousto, které mu zaskočilo, a tím jste mu pravděpodobně zachránil život. Skvělá práce, seržante!" zvolal Rubaška.

"Bohužel, jednomu z nich se podařilo utéct, pane," ošíval se Honzárum. "Ten se velmi brzo dostane ke -"

Nad travou se vztyčila Nefríta. Když dodusala blíž, zjistili, že za sebou táhne nějakého muže, kterého držela za jednu nohu. Když se přiblížila, ukázalo se, že je muž mrtev. Živí lidé mají obvykle o hlavu víc.

"Slyšel jsem křik, a on běžel jako blázen, a já vstal a on narazil hlavou přímo do mě!" stěžovala si Nefríta. "Neměl jsem ani příležitost si do něj praštit!"

"Výborně, vojíne, můžeme alespoň říci, že byl jednou a provždy zastaven," přikývl Rubaška.

"Bháne?" ozvala se Igorína, klečící vedle muže, kterého seržant tak příkladně zachránil před smrtí udušením. "Bhyl othrávený!"

"Bhyl? A kh... é... kým?" užasl Rubaška. "Jste si jistý, vojíne?"

"Ta zhelená běna, ktherá mu jde od úst, to dokhazuje, bháne!"
"Co je tady směšného, vojíne Maledikte?"
Upír se pochechtával. "Omlouvám se, pane. Oni špionům říkají ‚kdyby vás chytili, sněz te důležité listiny', že? Dobrý způsob jak si zajistit, že neprozradí žádné tajemství."
"Ale vy přece... jste tu mokrou knížečku držel v rukou, desátníku, ne?"
"Upíři se tak snadno otrávit nedají, pane," odpověděl mu Maledikt klidně.
"Ono to bhylo zhřejme nebezphečné, jen když se to dhostane do úst, bháne," vysvětlovala Igorína. "Odbhorná věcička. Odbhorná! Je mhrtvý, bháne. S tím už nic neudhělám."
"Chudák. No, hlavní ale je, že máme kódy," pobrukoval spokojeně Rubaška. "To je velký objev, chlapi!"
"A taky zajatce, pane, máme taky zajatce," upozorňoval Honzárum.
Jediný muž, který přežil útok oddílu, zasténal a pokusil se pohnout.
"Asi bude trošku odřený, myslím," dodával Honzárum s jistým uspokojením. "Když já na někoho skočím a přiťápnu, zůstane přiťápnutej, pane."
"Dva z vás se o něj postarejte. Vezmeme ho s sebou," přikazoval Rubaška. "Seržante, do svítání zbývá jen pár hodin a já bych odsud rád zmizel co nejrychleji. Taky bych chtěl, prosím, abyste ty dva mrtvé pohřbili někde dole v lese a -"
"Stačí, když řeknete ‚proveďte' nebo ‚pokračujte seržante', pane," sděloval mu Honzárum a znělo to skoro jako zasténání. "Obvykle se to tak dělá, pane! Vy mi řeknete, co chcete, a já jim vydám rozkazy, pane!"
"Časy se mění, seržante," odpověděl mu Rubaška.

Poselství poletující oblohou. Byl to Hřích před tváří.
Ta logika se zdála Apoléně neochvějná. Pomáhala Coto kopat dva hroby. Modlitby věřících putovaly k Nugátovi tak, že stoupaly vzhůru. Celá řada neviditelných věcí, jako svatost, milosrdenství a seznam Hříchů před tváří... z tohoto týdne, naopak klesaly od Nugáta dolů k věřícím. Jediné, co bylo zakázáno, byly zprávy, které putovaly od jednoho člověka k druhému ze strany na stranu. Mohlo by dojít ke srážkám. Tedy pokud jste věřili v Nugáta, samozřejmě. A v modlitby.
Cotino pravé jméno bylo Alice, svěřila se Coto Apoléně, když spolu kopaly, ale bylo dost těžké spojit si tohle jméno s malým, hubeným a špatně ostříhaným chlapcem, který skoro neuměl zacházet s rýčem. Když s vámi mluvil, stával příliš blízko k vám a upíral vám pohled někam přes levé rameno. Coto věřila v modlitby. Věřila ve všechno. To z ní dělalo osobu, s níž se poněkud obtížně komunikovalo, pokud jste taky nevěřili. Apoléna však cítila, že ten pokus musí podniknout.
"Jak jsi stará, Coto?" zatímco přihazovala další hlínu.
"Dev- dev- devatenáct, Poly !" odpověděla Coto.
"Proč jsi narukovala?"
"Vévodkyně mi to přikázala," odpověděla Coto.
A právě to byl důvod, proč s Coto nikdo moc nemluvil.
"Coto, víš, že nosit mužské šaty je Hříchem před tváří Nugátovou, je to tak?"
"Jsi hodná, že jsi mi to připomněla, Poly," přikývla Coto bez jediného náznaku ironie. "Ale Vévodkyně mi řekla, že nic, co podniknu ve snaze vykonat svůj úkol, nebude považováno za Hřích před tváří..."
"Tak úkol," opakovala Apoléna a snažila se, aby její hlas zněl bodře. "A jaký úkol to je?"
"Mám převzít velení armády," odpověděla Coto.
Apoléně se zježily vlasy v zátylku. "Ano?" řekla.
"Ano. Vévodkyně vystoupila ze svého obrazu, když jsem spala, a řekla mi, abych se okamžitě vydala do údolí Kňáku," vyprávěla Coto. "Promluvila ke mně Malá matka, Kváku. Poručila mi. Řídí mé kroky. Vyvedla mě z bědného otroctví. Jak by tohle mohlo být Hříchem před tváří...?"
Má meč, pomyslela si Apoléna. A taky rýč. Musím s ní opatrně. "To je hezké," přikývla.
"A musím ti říci, že jsem v životě nepoznala takové... kamarádství a lásku," pokračovala nadšeně Coto. "Těch posledních několik dní - to byly nejkrásnější dny mého života. Vy všechny jste mi ukázaly tak laskavou a jemnou tvář! Malá Matka mě vede. Vede nás všechny, Kváku. Ty tomu přece taky věříš, že?" Vysvitl měsíc a odhalil stopy slz ve špíně na jejích tvářích.
"Hm," zabručela Apoléna nezávazně a horečnatě přemýšlela, jak se vyhnout lhaní. Pak na to přišla. "Ehm... ty víš, že jsem se vydala hledat svého bratra?" řekla
"No to tě ctí, to jistě ví i Vévodkyně," odpověděla Coto rychle.
"No, takže... i já to dělám kvůli Vévodkyni," pokračovala Apoléna a cítila se při tom hrozně. "Myslím na Vévodkyni neustále, to připouštím." To bylo pravda. Jen v trochu jiném smyslu. Připadala si jako podvodnice.
"Jsem tak hrozně ráda, že to říkáš, Kváku, protože jsem si už myslela, že jsi odpadlík," pokračovala Coto. "Ale ty to říkáš s takovým přesvědčením,... Možná, že je právě tohle ten správný čas, abychom poklesly na kolena a pozvedly..."
"Coto, stojíš na hrobě jiného člověka," upozornila ji Apoléna. "Všechno chce své místo a svůj čas, víš? Vraťme se k ostatním, ano?"
Takže nejšťastnější dny dívčího života Coto strávila poklusem lesem, kopáním hrobů a v pokusu vyhnout se vojákům obou válčících stran? Potíž s Apolénou byla v tom, že měla mozek, který si kladl otázky i v takových případech, kdy opravdu, ale opravdu nestála o to znát odpovědi.
"Takže... Vévodkyně k tobě neustále mluví, je to tak?" řekla, když hledaly cestu zpět temným lesem.
"Samozřejmě. Naposled když jsme byli v Poplešsku a spali v tom baráku," přikyvovala Coto. "Říkala mi, že to zatím všechno probíhá moc dobře."

Ne, už se neptej, jen žádné další otázky, ozývala se jedna část Apolénina mozku, ale ona ho z pouhopouhé zděšené zvědavosti ignorovala. Coto byla hodná, hodná takovým tím poplašeným způsobem, ale mluvit s ní bylo jako pokoušet se strhnout si stroupek - víte, co pod tvrdou vrstvou nejspíše najdete, ale stejně vám to nedá a zkoušíte to dál.

"Poslyš... a co jsi vlastně byla, než ses přihlásila k vojsku?" zeptala se.

Coto na ni vrhla děsivý úsměv. "Co jsem byla já? Většinou bili oni mě."

Na malé mýtině nedaleko lesní cesty se vařil čaj. Několik členů oddílu drželo hlídky. Nikomu se nelíbila představa, jak se kolem plíží neznámí muži v černém oblečení.

"Pikslu bahna?" ozvala se Mžoura a nabídla jim hrnky s čajem. Ještě před dvěma dny tomu říkaly "hrnek sladkého čaje s mlékem", ale přestože se zatím neuměly jako vojáci chovat, rozhodly se, že už budou alespoň jako vojáci mluvit.

"Co se děje?" řekla Apoléna.

"Nevím," pokračila Mžoura rameny. "Serža a ruprt šli támhletím směrem a zajatce vzali s sebou, ale nám, obyčejnejm blátotlačům, se nic neřekne."

"To slovo je ‚blátošlap', myslím," upozornila ji Coto a vzala si čaj.

"No, uvařila jsem hrnek i pro ně. Mrkněte, co se vám podaří zjistit, jo?"

Apoléna do sebe vlila čaj, chopila se obou hrnků a spěchala pryč.

Na okraji mýtiny stál Maledikt a opíral se o strom. Jedna věc se musela upírům přiznat. Nikdy nevypadali špinavě a ošuměle. Oni byli... jak je to slovo... déshabillé. Znamenalo to něco jako neupravení, ale neupravení v dokonalém stylu. Tentokrát měl Maledikt rozepnutou blůzu a balíček cigaret si zastrčil za pásku své čáky. Když procházela kolem, kývl jí na pozdrav samostřílem.

"Kváku?"

"Ano, desátníku?"

"Nemáš v báglu náhodou trochu kafe?"

"Lituju, desátníku. Jen čaj."

"K čertu!" Maledikt kopl patou do stromu za ním. "Poslyš, vrhla ses rovnou na toho chlapa, co chtěl polkout tu šifru. Jak je to možné?"

"Prostě štěstí," odpověděla Apoléna.

"No to určitě. Zkus to znovu. Mám naprosto dokonalé noční vidění."

"No dobrá. Podívej, ten vlevo se dal na útěk a ten uprostřed odhazoval signalizační trubku a sahal po meči, ale ten napravo si myslel, že vstrčit si právě teď něco do úst je důležitější než bojovat nebo se dát na útěk. Spokojený?"

"A to všechno jsi pochopila za těch několik vteřin? To bylo chytré!"

"No, dobrá. Ale zapomeň na to, ano? Nechci, aby si mě lidi moc všímali. Vždyť já vlastně nechci být ani tady. Chci jenom najít svého bratra, chápeš?"

"Dobrá. Chtěl jsem ti jenom říct, že tě někdo viděl. A ten čaj bys jim měla raději odnést co nejrychleji, než jeden druhého zabijí."

Alespoň jsem se na nepřítele pořádně podívala, pomyslela si Apoléna vztekle, když se vydala na další cestu. Já nečuměla, co dělají ostatní vojáci. Kdo si ten chlap myslí, že je? Nebo ta ženská?

Chvilku se prodírala křovím a pak zaslechla zvýšené hlasy.

"Nemůžete mučit neozbrojeného muže!" To byl Rubaškův hlas.

"No, na to, až se ozbrojí, rozhodně čekat nebudu, pane! Jistě ví spoustu zajímavých věcí! A je to vyzvědač! Špion!"

"Neopovažujte se ho znovu kopnout do žeber. To je rozkaz, seržante!"

"Ale když jste na něj milý, tak to nefunguje, že ne, pane? ‚Pěkně prosím', s cukrovou polevou nahoře rozhodně nepatří mezi úspěšné výslechové metody. Vy byste tady vůbec neměl být, pane! Vy jste měl říct ‚hej, seržante Honzárume, vymáčkněte z toho vězně co můžete!' a pak si někde v klidu sednout a počkat, až vám přijdu říct, co jsem z něj vymáčkl, pane!"

"Už jste to udělal zas!"

"Co? Co jsem udělal?"

"Zase jste ho kopl!"

"Ne. Nekopl!"

"Seržante, dal jsem vám rozkazy!"

"A co?"

"Podává se čaj!" zavolala na ně Apoléna vesele.

Oba muži se otočili. Jejich výrazy se změnily. Kdyby byli ptáky, začalo by jim pomalu přilehat načepýřené peří.

"To je Zpěváček," usmál se Rubaška. "Výborně!"

"No jo... seš dobrej," ušklíbal se na Apolénu Honzárum.

Jak se zdálo, Apolénina přítomnost ochladila rozpálené hlavy. Oba muži usrkávali čaj a jeden druhého unaveně pozorovali.

"Měl jste si všimnout, seržante, že ti muži na sobě měli uniformu první roty čtvrtého praporu zlobenijských lučištníků padesátého devátého pěšího pluku. To je zkušená bojová jednotka," ozval se po chvíli Rubaška s chladnou zdvořilostí. "To není uniforma špiona, seržante."

"Ano, pane? Ale pak se o ty uniformy moc nestarají, pane, mají je jako čuňata. Vždyť dokonce nemají ani vyleštěné knoflíky!"

"Hlídkování za frontou, v týlu nepřítele, to není špionáž, seržante. Vy sám jste se musel takových podniků několikrát účastnit."

"Víckrát, než byste spočítal, pane," přikývl Honzárum. "Ale taky jsem věděl, že jestli se dám chytit, dostanu

každopádně pořádnou nakládačku, a to jen když budu mít štěstí. Jenže tyhle jednotky jsou nejhorší ze všech, pane. Vy si klidně sedíte někde z dohledu kousek za frontou, myslíte si, že jste v bezpečí, a nějakej sviňák se sková do křoví na vhodném kopečku, pak si přesně odhadne vzdálenost a sílu větru a prožene vašemu kamarádovi šíp hlavou." Pozvedl dost podivně vyhlížející luk. "Vidíte tyhle věcičky? Měli je všichni. Je to pětka Burleigh a Silnoruka, dvakrát ohýbaný nadstandard. Vyrábí je v tom zatraceném Ankh-Morporku. To je skutečně vražedná zbraň. Já trvám na tom, abysme mu dali šanci, pane. Ať nám řekne, všechno, co ví, a my mu dopřejeme lehkou smrt. Nebo nám neřekne nic a bude to horší!"

"Ne, seržante. Je to nepřátelský důstojník zajatý v boji a jako takový má právo na slušné zacházení."

"Ne, pane. Je to seržant, a ti si vůbec žádné ohledy nezasluhují, pane. Já bych to měl vědět. Jsou lstiví a záludní a jinak celkem k ničemu. Kdyby to byl důstojník, tak bych o něčem takovém nemluvil, pane. Ale seržanti jsou mazaní, pane."

Spoutaný vězeň vydal jakýsi neurčitý zvuk.

"Povolte mu ten roubík, Zpěváčku," řekl Rubaška. Zcela instinktivně, i když byl ten instinkt jen několik dní starý, se Apoléna obrátila k Honzárumovi. Seržant pokrčil rameny. Stáhla vězni na bradu hadr, který měl přes ústa.

"Budu mluvit," řekl vězeň a vyplivl několik bavlněných žmolků. "Ale ne s tou bečkou sádla! Jsem ochoten vypovídat důstojníkovi. Ale toho chlapa ode mě držte dál!"

"Ty nejsi v pozici, kdy by sis mohl diktovat nějaké podmínky, vojáčku," zavrčel Honzárum.

"Seržante," ozval se Rubaška, "určitě je v táboře mnoho věcí, na něž byste měl dohlédnout. Prosím, udělejte to. Pošlete sem dva chlapy. Když tady budeme čtyři, nic proti nám nezmůže."

"Ale -"

"To byl další rozkaz, seržante," přerušil ho Rubaška. Když Honzárum vztekle oddusal, obrátil se k vězni. "Jak se jmenujete, člověče?"

"Seržant Vyčněl. A jestli máte trochu zdravého rozumu, pane, rozvážete mě jako někoho, kdo se dobrovolně vzdal."

"Někdo, kdo se vzdal?" opakoval Rubaška, když na mýtinu vběhly ozbrojené a poplašené Igorína s Coto.

"Jasně. A já za vás pak ztratím nějaké to slovíčko, až vás hoši chytnou. Nechtějte ani vědět, kolik lidí vás hledá. Mohl bych dostat napít, prosím?"

"Cože? Ale ano. Jistě," přikývl Rubaška, jako kdyby ho přistihli při tom, jak dělá něco nevychovaného. "Zpěváček, doneste seržantovi trochu čaje, ano? A proč nás všichni ti lidé hledají, to byste mi neřekl?"

Vyčněl na něj významně zamrkal. "Vy to fakt nevíte?"

"Ne," zavrtěl Rubaška hlavou.

"Takže vy to doopravdy nevíte?" Teď už se Vyčněl smál. Na spoutaného muže byl až příliš uvolněný a Rubaška mluvil jako příjemný, ale ustaraný muž, který se snaží mluvit pevně a rozhodně. Apoléna to viděla zcela jasně jako situaci, kdy se dítě pokouší blufovat v pokru proti muži jménem Doc.

"Nestojím o žádné hádanky, člověče. Tak ven s tím!" zamračil se Rubaška.

"Vždyť o vás ví každý, seržante. Vy jste ‚bludný regiment'! Tak vám říkají!" dodával. "Bez urážky, samozřejmě. Říkají, že máte trolla, upíra a Igora a vlkodlaka. Říkají, že jste..." a začal se pobaveně pochechtávat, "...říkají, že jste přemohli dragouny, prince Heinricha a jeho gardu, sebrali mu boty a nechali je odejít jen tak, úplně nahatý!"

V nedalekém křoví začal tlouct slavík. Chvíli zpíval nikým nerušen. Pak řekl Rubaška: "Pch, to ne, to se mýlíte, ten důstojník, to byl kapitán Lulanič -"

"No jasně, vy mu strčíte pod nos svoje meče a on vám bude věšet na nos, kdo ve skutečnosti je, bodejť," ušklíbal se Vyčněl. "Slyšel jsem od jednoho z kámošů, že ho jeden z vašich chlapů nakopl do piškuntálií, ale já ten obrázek ještě neviděl."

"Někdo si udělal jeho obrázek ve chvíli, kdy ho nakopli?" ozvala se zhrozená Apoléna přiškrceným hlasem. Zaplavila ji náhlá hrůza.

"Ne, to ne. Ale všude se šíří jeho obrázek, on a jeho muži jsou na něm v řetězech a prý ho poslali klikačkami i do Ankh-Morporku."

"Aje... dotklo se ho to?" vypravila ze sebe Apoléna a v duchu proklínala Otto Schrecklicha i s jeho obrázkovým aparátem.

"No, jak bych vám to řek," zněla Vyčnělova jízlivá odpověď. "Dotčený? Ne, neřekl bych, že je dotčený. ‚Pobouřený' by bylo asi lepší slovo. ‚Bez sebe vztekem' by to možná vystihovalo ještě líp. Prostě vás teď hledá spousta lidí, mládenci. To jste provedli dokonale!"

Dokonce i Rubaška si všiml, jak se Apoléna stísněně ošívá. "Ehm... Zpěváčku, to jste byl vy, že...kdo ho..."

Apoléně neustále zněla hlavou stejná slova: ach bože já nakopla prince do piškuntálií, a rotovala jí tam jako veverka v mlýnku. Pak ale narazila na něco pevného.

"Jistě, pane," odpověděla ostře. "Ale pokoušel se obtěžovat mladou ženu, pane. Pokud si vzpomínáte?"

Rubaškův ustaraný výraz zmizel a změnil se ve výraz dětské lstivosti. "Ale ano, máte pravdu. Dost neomaleně tam nabízel svého povstalce, je to tak?"

"To jistě, pane, i když s povstáním to nemělo nic společného, pane!" odpovídala Apoléna.

Vyčněl se podíval na Coto, která s rozhodným výrazem svírala kuši, jíž se, jak Apoléna dobře věděla, ve skutečnosti velmi bála, a na Igorínu, která by raději držela skalpel než šavli a taky nevypadala nejlíp. Apoléna si všimla krátkého úsměvu, který mu přelétl po tváři.

"A tak to bylo, seržante Vyčněle," obrátil se nadporučík k vězni. "Samozřejmě oba víme, že v době války někdy dochází k odporným činům, ale není to něco, co bychom očekávali od královského prince z vládnoucího rodu*. Jestli máme být pronásledováni proto, že jeden mladý voják zasáhl dříve, než se stalo ještě něco mnohem nechutnějšího, pak

ať nás pronásledují."

"No, tak tohle na mě opravdu udělalo dojem," řekl Vyčněl. "Takže skutečně potulní rytíři, co? No, tak to se vám musí připočíst k dobru, nadporučíku. Myslíte, že bych mohl dostat ten čaj?"

Rubaškova propadlá hruď se při té pochvale viditelně vyklenula. "Jistě. Ten čaj, Zpěváček, když budete tak laskav. A vás tři tady mám nechat s tím chlapem, ze kterého vyzařuje nepříliš zakrývaný úmysl uprchnout za každou cenu?"

"Možná, že by tam mohl zajít vojín Tupeček a -"

"Na slovíčko, Zpěváček!" vyštěkl na ni Rubaška. Přitáhl si ji k sobě, ale Apoléna nespouštěla oči ze seržanta Vyčněla.

Byl spoutaný na nohou i rukou, ale chlapovi, který se ušklíbal tímhle způsobem, by nevěřila, ani kdyby byl přibitý ke stropu.

"Zpěváček, vedete si skvěle a jste velmi užitečný, ale já nedovolím, abyste neustále diskutoval o mých rozkazech," sykl Rubaška. "Konec konců jste jen můj burš. Snažím se tady velet spokojenému mužstvu, ale vyžaduji poslušnost. Prosím, je to jasné?"

Apoléna si připadala jako člověk, kterého nečekaně potrhala zlatá rybička, ale musela připustit, že Rubaška má svou pravdu. "Ehm... promiňte, pane," přikývla a pozpátku ustupovala tak dlouho, dokud to jen šlo, aby nepropásla konec tragédie. Pak se otočila a rozeběhla.

Honzárum seděl vedle ohně, přes mohutná kolena měl položený zajatcův luk a velkým kapesním zavírákem si krájel jakousi černou klobásu. Klidně žvýkal.

"Kde jsou všichni ostatní, pane?" zeptala se Apoléna a rozhlížela se po hrnku.

"Poslal jsem je prozkoumat širší okolí, Zpěváček. Jestli tady má ten fešák kamarády, pak opatrnosti nikdy nezbývá."

... což dávalo dokonalý smysl. Znamenalo to prostě to, že polovina oddílu byla poslána pryč...

"Seržante, vzpomínáte na toho kapitána tam v Poplešsku? Byl to -"

"Mám skvělý sluch, Zpěváček. Takže vy jste ho nakopl do královského majestátu, he? Cha! O to je to zajímavější, ne?"

"To špatně dopadne, seržante. Vím to!" prohlásila Apoléna, sundala kotlík z háku nad ohněm, a než naplnila čajovou konvici, polovinu vařící vody vylila.

"Žvýkáte vy vůbec, Zpěváček?" zeptal se Honzárum

"Prosím, seržante?" odpověděla Apoléna nepřítomně.

Seržant k ní natáhl nůž, na jehož špičce byl napíchnut kus jakési černé a lepkavé... hmoty. "Tabák. Žvýkací tabák," zabručel Honzárum. "Dávám přednost Černýmu srdci před Šťastným námořníkem, protože má rumové aroma, ale ostatní tvrdí, že -"

"Seržante, ten člověk uteče! Já vím, že uteče! Nadporučík sice tvrdí, že se to nemůže stát, protože tam velí, ale já vím, že nevelí. Vede to ten druhý, seržante! Je přátelský a bůhvíco, ale pozná se to na očích, seržante!"

"Vím určitě, že nadporučík Rubaška ví, co dělá, Zpěváček," odpověděl seržant poněkud škrobeně. "Nebudete mi přece vykládat, že by jeden spoutaný muž dokázal přemoci vás čtyři, nebo ano?"

"Oh, ještě cukr!" zvolala Apoléna.

"Je támhle, v té staré černé plechovce." Apoléna nasypala do šálku trochu nejhoršího čaje, jaký se kdy v táboře uvařil, a rozeběhla se zpět na mýtinu.

K jejímu úžasu zajatec, stále ještě spoutaný na nohou, seděl s nadporučíkem a opíral se zády o strom. Apoléna se poněkud uvolnila, ale ne příliš.

"- takže teď víte, jak se věci mají, pane," říkal seržant právě. "Žádná hanba, když to teď vzdáte, chápete? On vás lapne opravdu brzy, protože se to pro něj stalo osobní věcí. Ale kdybyste se mi vzdal a šel se mnou k naší posádce, udělal bych všechno proto, aby se vám dostalo veškerých úlev. Jistě nestojíte o to, aby vás teď chytili těžcí dragouni, že? Víte, oni nemají celkem žádný smysl pro humor a..."

"Čaj!" hlásila Apoléna.

"Oh... děkuji vám, Zpěváčku," řekl Rubaška. "No, myslím, že bychom mohli konečně uvolnit seržantovi Vyčnělovi ruce, že?"

"Ano, pane," řekla Apoléna a myslela si při tom "ne, pane!". Muž k ní natáhl svá spoutaná zápěstí a Apoléna opatrně napřáhla kupředu nůž, zatímco hrnek s čajem držela připravený jako zbraň.

"To je opravdu šikovný mládenec, nadporučíku," řekl Vyčněl. "Myslí si, že se chystám skočit buď po jeho noži, nebo po něm samotném. Hodnej kluk."

Apoléna přeřízla provaz, ruku s nožem rychle stáhla dozadu a nabídla zajatci hrnek.

"A uvařila ho už vlažný, aby to nebolelo, kdybych mu ten čaj vychrstl do tváře," pokračoval Vyčněl. Pak vrhl na Apolénu přímý a počestný pohled, jaký na vás dokáže vrhnout jen rozený lhář a podvodník.

A Apoléna ho vydržela - lež za lež.

"No ano. Ti lidé z Ankh-Morporku mají na káře malý tiskařský lis, tam na druhém břehu řeky," pokračoval Vyčněl a neustále při tom pozoroval Apolénu. "Kvůli morálce, říkali. A skutečně ten obrázek poslali semafory i do Ankh-Morporku. Jak, to se mě neptejte. Jo, je to moc pěknej obrázek. ‚Odvážní nováčkové napráskali zlobenijské elitě' stojí pod ním. Je to legrace, vypadá to, jako když ten pisálek nevěděl, že je to princ, ale my všichni jsme ho poznali."

Jeho hlas nabral ještě přátelštější odstín. "Heleďte, přátelé, já jsem stejně tak pěšák jako vy a jsem vždycky pro to, udělat z těch zatracenejch koňáků šašky. Takže pojďte v klidu se mnou a já dohlídnu alespoň na to, že zítra večer nebudete uléhat v řetězech. To je to nejlepší, co vám mohu nabídnout." Usrkl čaje a dodával: "A je to mnohem lepší nabídka, než jakou dostal zbytek vašeho desátého, to vám řeknu. Slyšeli jste, že byl téměř celý pobit?"

Apolénin výraz se nezměnil, ale cítila, jak se jí vnitřnosti stahují do malého sevřeného chumlu. Dívej se mu do očí,

dívej se mu do očí. Lháři. Lháři.

"Pobit?" opakoval Rubaška.

Vyčněl upustil hrnek s čajem. Levou rukou vyrazil z rukou Coto samostříl, pravou vytrhl Igoríně z ruky šavli a ohnutou čepelí švihl k provazu, který mu svazoval nohy. Stalo se to rychle, dřív, než kdokoliv dokázal zaostřit na změnu situace, a vzápětí už stál seržant na nohou, udeřil Rubašku do tváře a sevřel mu krk ohbím paže.

"A tys měl pravdu, chlapečku," sdělil Apoléně přes Rubaškovo rameno. "Mám zatracený štěstí, že důstojníkem nejseš ty, co?"

Poslední krůpěje čaje z hrnku se vsakovaly do země. Apoléna pomalu spustila ruku ke své koňkuši.

"To nedělej. Jediný krok, jediný špatný pohyb, a já ho podříznu," varoval seržant. "Nebyl by to první důstojník, kterého jsem odpravil, to mi věřte -"

"Rozdíl mezi nima a mnou je v tom, že mně je to jedno."

Pět hlav se otočilo. Stál tam Honzárum, jehož kulatý obrys se rýsoval proti záři vzdáleného táborového ohně. V rukou držel zajatcův luk natažený naplno a mířil přímo na seržanta, aniž ho nějak vyváděl z míry fakt, že mu v cestě leží nadporučíkova hlava. Rubaška zavřel oči.

"Vy byste zastřelil vlastního důstojníka?" ozval se nevěřícným hlasem Vyčněl.

"Jasně. A taky by to nebyl první důstojník, kterýho jsem odkrouhnul," informoval ho Honzárum. "Nepůjdete nikam, příteli, jen k zemi. Po dobrém nebo zlém... mně je to fuk." Luk tiše zaskřípal.

"Blufujete, pane."

"Při mé přísaze, já nejsem žádný blufař. A mimochodem, myslím, že jsme zatím nebyli představeni. Jmenuju se Honzárum."

Mužovo chování se změnilo tak, že by se to dalo nazvat celotělní událostí. Zdálo se, že se zmenšil, jako kdyby si každá jeho buňka tiše pro sebe povzdechla "no nazdar!". Celý ochabl a Rubaška se poněkud uvolnil.

"Nemohl bych -!" začal muž.

"Pozdě," odpověděl Honzárum.

Apoléna nikdy nezapomene na zvuk šípu, který zasáhl cíl.

Zavládlo ticho a pak tiché zadunění, když Vyčnělovo tělo konečně ztratilo rovnováhu a sesulo se k zemi.

Honzárum opatrně odložil luk. "Aspoň konečně zjistil, s kým má tu čest," řekl, jako kdyby se vůbec nic nestalo. "Vlastně je to škoda. Zdálo se, že je to celkem slušný chlap. Ještě zbyla trocha toho bahna, Zpěváček?"

Nadporučík Rubaška velmi pomalu pozvedl ruku k uchu, kterým šíp proletěl na cestě k cíli, a pak se s podivnou lhostejností zadíval na krev na svých prstech.

"Za to se omlouvám, pane," obrátil se k němu Honzárum. "Naskytla se tahle jedna jediná šance a já si pomyslel, no dobrá, vždyť je to jen škrábanec do masa. Dejte si tam pěknou zlatou náušnici a budete oblečen přesně podle nejnovější módy," pokračoval. "Trošku větší zlatou náušnici, měl bych asi říct."

"Nevěřte tomu všemu, co vám tady navykládal o Tamavencích," pokračoval Honzárum.

"Byly to jen lži. Mám rád, když se něco děje. Takže my teď především... Řekne mi někdo z vás, co teď uděláme?"

"Ehm... pohřbíme tělo?" pokusila se Igorína.

"To taky, ale podívejte se mu na boty. Má malý nohy a Plesnivinci mají mnohem lepší boty než my."

"Máme ukradnout boty mrvému, seržante?" zhrozila se Coto.

"Je to mnohem snazší, než je stahovat živému!" odsekl jí Honzárum, ale když viděl jejich výrazy, tón jeho hlasu se poněkud zmírnil. "Mládenci, tohle je válka, chápete? On byl voják, všichni byli vojáci, vy jste taky vojáci... více méně. Žádný voják se neodřekne ani slušného jídla, ani dobrých bot, to je plýtvání. Slušně je pohřběte a odříkejte u jejich hrobů modlitby, které znáte, a doufejte, že přijdou tam, kde se už neválčí." Pak zvedl hlas do normální síly. "Zpěváček! Sežeňte všechny ostatní! Igore, zadus oheň a pokus se udělat to tak, aby to vypadalo, jako že jsme tady nikdy nebyli. Vyrážíme za pár minut. Než se rozední, můžeme urazit pár mil!"

Rubaška byl stále ještě jako ochrnutý, ale jak se zdálo, teď se trochu probral.

"Cože? Aha. Oh. Správně, jak jinak. Ehm...ano. Seržante, pokračujte."

Od Honzárumovy triumfální tváře se odrazila zmírající záře plamenů. Jeho oči se v rudé záři podobaly černým vesmírným dírám, usmívající se ústa pekelné bráně a tělo jako by na sebe vzalo podobu obludy z děsivého snu.

On dovolil, aby se to stalo. Tím si byla Apoléna jistá. Poslouchal rozkazy. Neudělal nic špatného. Jenže nám mohl poslat na pomoc Nefrítu a Maledikta místo Coto a Igoríny, která je se zbraněmi hrozně pomalá. Poslal ty druhé. Luk měl připravený. Hrál hru, v níž jsme byli figurkami, a vyhrál...

Její otec a další návštěvníci U Vévodkyně zpívali píseň Ubohý starý vojáčku a na oknech se dělala námraza. Ubohý starý vojáčku! Až přijde den a já se k vojsku dám, seržantem mým bude ďábel sám!

V záři ohně se úsměv seržanta Honzáruma měnil v krvavý půlměsíc a jeho blůza měla barvu válečného nebe. "Vy jste mí malí hoši," zařval, "a já už na vás dohlídnu."

Než Honzárum nařídil přestávku, ušli celých šest mil a kraj kolem nich se začal měnit. Bylo tam více kamení a méně stromů. Údolí Kňáku bylo bohaté a úrodné a vrstvy úrodné země tam voda naplavila právě odsud. Byl to kraj říček a potoků a země hustého křovinatého podrostu. Lidé zde žili jen velmi zřídka, v chudých domcích a na chudých hospodářstvích, kde si v potu tváře dobývali živobytí. A právě tady narazili na místo, kde už se někdo ukrýval. Byla to strmá rokle, na jejímž dně obvykle bublal potok, ale teď, na konci léta, se potok změnil v tiché praménky vody napůl ztracené v kamení. Honzárum to místo musel najít po čichu, protože ze stezky rozhodně vidět nebylo.

Popel vyhaslého ohně na dně rokle byl ještě teplý. Seržant ho prohlédl, poněkud těžce vstal a rozhlédl se. "Někdo jako ti hoši ze včerejška," řekl.

"Nemohli to být lovci, seržante?" zeptal se Maledikt.

"Mohli, desátníku, ale nebyli," zavrtěl hlavou Honzárum. "Přivedl jsem vás sem, protože to vypadalo jako slepá rokle, ale je tady voda a jsou tady dobrý pozorovací místa - támhle a támhle," ukazoval, "a ten převis dokáže celkem slušně uchránit před nepřízní počasí, a i kdyby nebyly postaveny hlídky, těžko by se sem někdo dokázal připlížit nepozorovaně. Je to jednoduše strategický bod. A včera v noci si někdo myslel přesně to, co já. Takže zatímco nás budou hledat tam nahoře, budem sedět v pohodlí tady dole, kde už to někdo prohledal. Pošlete ihned dva mládence tam nahoru hlídat."

Apoléna si vytáhla první hlídku, na malém útesu na okraji rokle. Bylo to opravdu dobré místo, o tom nebylo pochyb. Mohl by se tady ukrýt celý oddíl. Nikdo se sem nemohl dostat, aniž by ho viděli. A ona plnila své úkoly jako každý jiný příslušník jednotky a při troše štěstí si Rubaška najde někoho jiného, kdo ho oholí dřív, než se Apoléna vrátí z hlídky. Mezerou ve vrcholcích stromů viděla hluboko dole jakousi silnici, která se točila lesy. Nespouštěla z ní oči.

Nakonec ji přišla vystřídat Řimbo a donesla jí misku polévky. Coto na druhém konci rokle zatím vystřídala Tuty.

"Odkud jsi, Kváku?" obrátila se k ní Řimbo, zatímco si Apoléna vychutnávala polévku.

Co se může stát, když řeknu pravdu? "Z Muňkulu," odpověděla nakonec.

"Vážně? Někdo říkal, že jsi tam byla zaměstnaná v baru. Jak se jmenovala ta hospoda?"

A už se stalo... právě teď. To nebylo dobré. Jenže teď už mohla jen těžko lhát. "U Vévodkyně," odpověděla.

"V tom obrovském hostinci? To je dost noblesa. Chovali se tam k tobě slušně?"

"Cože? No... celkem ano. Dost slušně."

"Bili tě někdy?"

"Bili? Ne... nikdy!" odpověděla Apoléna, která začínala mít strach z toho, kam jejich rozhovor směřuje.

"Dřela jsi tam hodně?"

Nad touhle otázkou se Apoléna zamyslela. Abychom řekli pravdu, pracovala tvrději než obě služebné a ty měly navíc každý týden jedno volné odpoledne.

"Obvykle jsem byla první na nohou a poslední jsem chodila spát, jestli je to to, na co se ptáš," řekla nakonec. A aby co nejrychleji změnila předmět hovoru, pokračovala: "A co ty? Znáš Muňkulu?"

"Žily jsme tam obě, já i Tilda - tedy, tím myslím Tuty," odpověděla Řimbo.

"Vážně? A kde?"

"V Dívčí pracovní škole," odpověděla Řimbo a odvrátila pohled.

A přesně to je ta past, do které tě může dostat nezávazný rozhovor, pomyslela si Apoléna. "Řekla bych, že to asi není zvlášť příjemné místo."

"No, to máš pravdu, příjemné rozhodně nebylo. Bylo to naopak místo velmi ošklivé," přikývla Řimbo. "Myslíme si, že tam byla i Coto. Myslíme si, že to byla ona. Posílali ji hodně mimo budovu na nájemné práce." Apoléna přikývla. Jednou k nim přišla ze školy nějaká dívka a pracovala U Vévodkyně jako děvečka. Přicházela tam vždycky časně ráno, vydrhnutá do červena, v čisté zástěře, odloupla se z řady dalších podobných děvčat, která vedla učitelka a provázeli dva muži s dlouhými holemi. Byl hubená, uctivá oním naučeným, mechanickým způsobem, tvrdě pracovala a nikdy s nikým nemluvila. Po třech měsících přestala do hostince chodit a Apoléna nikdy nezjistila proč.

Řimbo se dívala Poly přímo do očí, jako by si dělala legraci z její nevinnosti. "Myslíme si, že Coto byla ta holka, co ji občas zamykali do zvláštního pokoje. To je jedna z těch věcí na té škole. Když se rychle neotrkáš, většinou ti začne harašit v hlavě."

"Předpokládám, že jste byly rády, že můžete odejít," bylo jediné co Apolénu napadlo.

"No, okýnko ve sklepě naštěstí nebylo zamčené," ušklíbla se Řimbo. "Ale slíbila jsem Tildě, že se tam za rok v létě vrátíme."

"Aha, takže tak strašné to tam přece jen nebylo?" usmála se Apoléna, která pocítila úlevu.

"Horší. V létě to ale bude líp hořet," ušklíbla se Řimbo. "Nepotkalas náhodou někdy chlápka, kterej si říká otec Šněrovačka?"

"Ale ano," přikývla Apoléna, a když ucítila, že se od ní očekává ještě něco navíc, dodala: "Chodíval k nám na večeře, když ještě moje mat - chodíval do hospody na večeře. Byl trošku pompézní, ale jinak vypadal dost normálně."

"To jo," přikývla Řimbo. "Na to, nějak vypadat, to on byl kádr."

Znovu se v jejich rozhovoru otevřela temná hlubina, kterou by nepřemostil ani troll, a jediné, co jste mohli udělat, bylo couvnout od okraje.

"No, asi bych se měla skočit podívat na nad - na ruprta," řekla Apoléna a vstala. "Díky za polívku."

Pak se začala pomalu spouštět mezi keři a břízami dolů po kamenitém svahu, až dorazila k slabému potoku, který tekl na dně rokliny. Tam, jako nějaký obávaný říční bůh, seděl seržant Honzárum.

Jeho rudá kazajka, která by mohla posloužit několika mužům jako stan, byla opatrně přehozena přes nedaleký keř. On sám si stáhl košili, povolil kalhoty a jen nátělník teď bránil veřejnosti v pohledu na jeho nahou hruď. Z nějakého neznámého důvodu si nechal na hlavě svou čáku. Na kameni vedle sebe měl rozloženo holení, které se v jeho případě skládalo z malé mačety ostré jako břitva a štětky na holení, dost velké na to, aby se dala použít při tapetování k roztírání lepidla.

Honzárum si máčel nohy ve vodě. Když se Apoléna přiblížila, zvedl hlavu a nadhodil přátelsky: "Brý ráno, Zpěváčku. Nespěchejte. Kvůli ruprtovi nikdy nespěchejte. Sedněte si na slovíčko. Vyzujte se. Ať si i vaše nohy užijí čerstvého vzduchu. Starejte se o své nohy a ty se pak postarají o vás." Vytáhl z kapsy velký zavírák a kus žvýkacího tabáku. "Určitě si nedáte taky?"

"Ne, díky, seržante." Apoléna si sedla na kámen na protějším břehu mělkého potoka, který byl jen několik stop široký, a začala si stahovat boty. Bylo to stejné, jako kdyby dostala rozkaz. Kromě toho právě teď měla dojem, že potřebuje pocítit šok z té čisté, ledové vody.

"Správně, chlapče. Je to ošklivý zvyk, Mnohem horší než kouření," přikyvoval Honzárum a odřezával si při tom porci tabáku. "Začal jsem s tím, ještě když jsem byl kluk. Lepší než škrtat sirkou, chápeš? Nechceš prozradit svou polohu. Fakt je, že ten kus tabáku musíte vytáhnout skoro stejně často, jenže to ve tmě není vidět,"

Apoléna si namočila nohy do potoka. Ledová voda byla skutečně osvěžující. Měla dojem, že se znovu probrala k životu. Ve stromech kolem zpívali ptáci.

"No tak už to vyklop, Zpěváček," ozval se Honzárum po chvíli.

"Co myslíte, seržante?"

"Ale u všech ďáblů, Zpěváček, je takovej krásnej den, tak se nedělej. Nemysli, že jsem si nevšiml, jak divně se na mě díváš!"

"Dobrá, seržante. Včera večer jste toho muže prostě zavraždil."

"Vážně? Dokaž to!" odpověděl Honzárum klidně.

"No jasně, to nemůžu, že? Ale to vy jste to celé připravil. Dokonce jste jako hlídku poslal Cota a Igora. Víte dobře, že to se zbraněmi neumějí."

"Jak dobří by museli podle tebe být? Vy čtyři proti jednomu svázanému muži?" ušklíbl se Honzárum.

"Houby. Ten seržant byl mrtvý v okamžiku, kdy jsme ho lapli, a on to věděl. Jen tak úžasnej génius, jako je náš ruprt, ho mohl přesvědčit, že ještě nějakou naději má. Jsme hluboko v lesích, mládenče. Co by s ním Rubaška dělal? Komu bychom ho mohli předat? Nebo jsme ho snad měli přivázat ke stromu a nechat ho odkopávat vlky, dokud se neunaví? Bylo to mnohem víc ve stylu gentlemana než poslední cigareta a rychlé bodnutí někam, kde by ho to rychle zabilo, což on čekal, a já bych mu dal."

Honzárum si vhodil do úst žvanec tabáku. "Víte, v čem spočívá základní vojenský výcvik, Zpěváček? Proč všechno to ječení malých chrchlů, jako je Řemender? Má to z vás udělat člověka, který na rozkaz vrazí čepel do nějakého chudáka, který na sobě má nešťastnou shodou okolností nesprávnou uniformu. Je jako vy, vy jste jako on. On vás vlastně vůbec nechce zabít a vy nechcete zabít jeho. Jenže když ho nezabijete, zabije on vás. To je alfa a omega toho všeho. Začátek a konec. Bez výcviku se to dělá hrozně těžko. Ruprti takový výcvik nepotřebují, protože jsou to gentlemani. No, já přísahám, že já gentleman nejsem a budu zabíjet, když to jinak nepůjde, a řekl jsem taky, že se postarám o vaše bezpečí a žádný pitomý ruprt mi v tom nebude bránit! On mi dal propouštěcí papíry!" pokračoval Honzárum popuzeně. "Každý z ruprtů, pod nimiž jsem sloužil, měl dost rozumu na to, aby ten přípis vrátil zpátky s poznámkou ‚u této jednotky neslouží' nebo ‚na dlouhodobém průzkumu' nebo něco takového a vrátil to polní poštou nazpět, ale on - on ne!"

"Co jste to řekl desátníku Řemendrovi, že se dal tak rychle na útěk?" vyletělo z Poly dřív, než se stačila zarazit.

Honzárum se na ni chvíli zamyšleně díval a oči měl bez jakéhokoliv výrazu. Pak se tiše uchechtl. "Ale, ale, jak může hoška, jako jsi ty, napadnout něco takového?"

"Protože zmizel a najednou se objeví nějaké staré nařízení, které vám umožňuje nastoupit do své funkce, seržante," odpověděla Apoléna. "Proto jsem se taky zeptal na to předtím."

"Aha! Jenže ono žádné takové nařízení neexistuje," ušklíbl se Honzárum a zašplouchal nohama ve vodě. "Jenže ruprti knížky paragrafů a nařízení nikdy nečtou, pokud se v nich nesnaží najít nějaký důvod, proč by vás mohli pověsit, takže tady to bylo v pohodě. A Řemender byl posranej strachy, to víte sám, Zpěváček."

"To je pravda, ale mohl v tichosti vyklouznout později," nedala se odbýt Poly. "On nebyl hloupý, seržante. Aby se najednou z ničeho nic rozeběhl v noci bůhví kam? Musel narazit na něco hodně nebezpečného, když se rozhodl tak rychle zmizet do bezpečí, nemám pravdu?"

"No tohle! V té vaší makovici se ale prohánějí moc ošklivé myšlenky," přikyvoval Honzárum téměř šťastně. A Poly měla najednou znovu pocit, že si seržant tuhle situaci skvěle užívá, stejně jako byl spokojený, když protestovala proti barvám uniformy. Nebyl to křikloun ani hrubec - k Coto a Igoríně se choval s jistou, téměř otcovskou shovívavostí, ale na Maledikta, Apolénu a Řimbo neustále tlačil a Poly měla dojem, že chce, aby ony tlačily zpět.

"To je tím zaměstnáním, seržante," řekla.

"No, měl jsem s ním skutečně jistý rozhovor. Takové tiché týý-t-a-týý-t. Upozornil jsem ho na všechny ty ošklivé věci, které se můžou člověku ve víru a zmatcích války přihodit."

"Jako že vám někdo zezadu podřízne krk?"

"Ano, i o podobných věcech už jsem slyšel," přikývl Honzárum s nevinným výrazem. "Víš, hochu, z tebe bude jednoho krásného dne zatraceně dobrý seržant. Každý hlupák umí používat uši a oči, ale málokdo používá mozek, aby je spojil."

"Já nikdy seržantem nebudu! Udělám, co je potřeba, a jdu domů!"

"Ano, přesně tohle jsem kdysi říkal taky," usmál se Honzárum. "Hele, Zpěváčku, já nepotřebuju žádné klepající tentononce. Nepotřebuju papíry s novinkama. Seržant Honzárum ví, co se děje. Mluví s chlapama, co se vrací, s takovýma, kteří by s nikým jiným nemluvili. Vím toho mnohem víc než ruprt, i když ten dostává různé ty přípisy z velitelství, které mu dělají tak těžkou hlavu. Se seržantem Honzárumem mluví každý a on si dá dvě a dvě dohromady. Seržant Honzárum ví, co se děje."

"A co se tedy děje, seržante?"

Honzárum neodpověděl okamžitě. Místo toho se se zafuněním naklonil a promasíroval si jednu nohu. Zašlý šilink na provázku, který si nevinně ležel na vyrudlém nátělníku, se zhoupl kupředu. Ale stalo se ještě něco jiného. Zpoza nátělníku cosi vyklouzlo. Bylo to oválné, viselo to na zlatém řetízku a na slunci se to zlatě zablesklo. Pak se seržant narovnal a předmět zmizel.

"Tohle je po čertech divná válka, mladíku," řekl seržant. "Je pravda, že tady nejsou jen zlobenijští vojáci. Mládenci říkají, že viděli uniformy, které ani neznali. Za ty roky jsme nakopali do zadků pěknou řádku sousedních i jiných zemí,

takže je docela možné, že se spojily a teď je řada na nás. Ale myslím si další věc. Ti vojáci tady uvízli. Dobyli pevnost. To je pravda, ale teď ji taky budou muset udržet. A blíží se zima a všichni ti hoši z Ankh-Morporku a bůhví odkud jsou hrozně daleko od domova. Pořád ještě máme nějakou naději. Cha, zvláště teď, když se rozzuřený princ rozhodl stůj co stůj najít toho mladého vojáčka, který ho kopl do svatební výbavy. To znamená, že zuří. Začne dělat chyby."

"Víte, seržante, já myslím -"

"Jsem rád, že to děláte, vojíne Zpěváčku," odpověděl Honzárum a najednou se znovu změnil v seržanta. "A víte, co si myslím já? Až se postaráte o ruprta a dáte si šlofíka, tak předvedeme mládencům nějaké ukázky šermu a dáme jim pořádnou lekci. Ta válka může být mizerná a hnusná, ale dřív nebo později přijde chvíle, kdy i ten chudák Coto bude muset použít tu šavli, co o ni pořád zakopává. Tak do toho!"

Apoléna našla nadporučíka Rubašku sedět na zemi se zády opřenými o skálu a pojídat z misky mišmaš. Igorína si právě balila svůj vak se zdravotnickými potřebami a Rubaškovo ucho bylo pečlivě ošetřeno.

"Všechno v pořádku, pane?" řekla. "Omlouvám se, ale -"

"To je v pořádku, Zpěváčku, musíte odsloužit své povinnosti jako ostatní ‚mládenci'," zabručel Rubáška a Apoléna slyšela, jak uvozovky zapadly na svá místa. "Dal jsem si krátkého šlofíka a taky mi pustili trochu žilou a pravda je, že jsem se úplně přestal třást. Ale pořád ještě potřebuju oholit."

"Přejete si, abych vás oholil," přikývla Poly a srdce v ní pokleslo.

"Musím jít příkladem, Zpěváčku, ale musím říct, že vy ‚mládenci' se snažíte tak, až se skoro stydím. Všichni máte tváře neustále hladké jako ‚dětské prdelky', to musím říct."

"Jistě, pane," přikývla Poly. Pak vybalila holení a přešla k ohni, kde neustále stála konvice s vařící vodou. Většina oddílu podřimovala, ale Maledikt seděl na zkřížených nohou u ohně a prováděl něco se svou čepicí.

"Slyšel jsem, jak včera večer skončil ten vězeň," ozval se, aniž zvedl hlavu. "Tak si myslím, že nám enpé dlouho nevydrží, co říkáš?"

"Kdo?"

"Nadporučík. Podle toho, co jsem slyšel, potká v nejbližší době Rubašku nějaká ošklivá nehoda. Honzárum si myslí, že je nebezpečný."

"Učí se, jako my."

"Jo, jenže u takového enpé se předpokládá, že ví, co má dělat. Myslíš, že to ví?"

"Honzárum je na to zvyklý," odpověděla Apoléna a doplnila konvici studenou vodou. "My prostě půjdeme dál."

"No, jestli je vůbec kam," ušklíbl se Maledikt. Pak pozvedl svou čáku. Na její straně, vedle balíčku cigaret zastrčených za pásku, byla napsána slova "Zrozeni k smrti".

"Velmi... individuální," potřásla hlavou Poly. "A proč vůbec kouříš? To není moc... upírské."

"No ode mě se taky nečeká, že budu moc upír," odpověděl Maledikt a roztřesenou rukou si zapálil. "Jde o to sání. Nemůžu bez toho pití být. Jsem na konci. Už nemůžu. Dostávám absťáky. A lesy mi taky nedělají moc dobře, děsí mě."

"Ale jsi přece up-"

"Jo, jasně, kdyby to byly krypty, tak by mi to nedělalo potíže. Ale tady mi to připadá, jako když jsem obklíčený spoustou ostrých dřevěných kolíků. Abych se ti přiznal, začínám mít fyzické potíže. Jako kdyby mi v hlavě lítal netopýr. Slyším hlasy a potím se..."

"Psst," varovala ho Poly, když Mžoura něco zamumlala ze spaní. "To nemůžeš udělat," pokračovala po chvilce. "Řekl jsi, že už dva roky abstinuješ!"

"Ach, to mluvíš o kr... ker... krvi?" vypravil ze sebe Maledikt. "Kdo mluvil o krvi? Já mluvím o kafi, sakra!"

"Máme spoustu čaje -" začala Apoléna.

"Ty tomu nerozumíš! Tohle je o... nepřekonatelné, nutkavé touze! Toužit po něčem nikdy nepřestaneš, jen tu touhu přeneseš na něco, co můžeš mít, aniž to přinutí lidi udělat z tebe špíz. Já potřebuju kafe!"

Proč já, pomyslela si Apoléna. Copak mám někde na sobě našpendlenou cedulička s nápisem "svěřte se mi se svými starostmi"?

"Uvidím, co se s tím dá dělat," řekla a spěšně si nalila vodu do nádobky na holení.

Apoléna pospíchala s vodou zpět, usadila Rubášku na kámen a rozmíchala mýdlovou pěnu. Pak nabrousila břitvu a brousila ji tak dlouho, jak jen si troufla. Když nadporučík netrpělivě zakašlal, pozvedla břitvu a hlavou jí prolétla modlitba...

Nugátovi...

Pak se objevila Tuty, která běžela a pokoušela se šeptem křičet: "Pohyb!"

Rubaška málem přišel o ušní lalůček.

Odnikud se vynořil Honzárum. Byl sice obutý, ale za zády mu vlály šle. Chytil Tuty za rameno, otočil si ji k sobě a sykl: "Kde?"

"Tam dole je cesta! Jsou tam vojáci! A vozy! Co budeme dělat, seržante?"

"Především nebudeme dělat kravál!" zamumlal Honzárum. "Míří sem?"

"Ne, právě prošli kolem, seržante!"

Honzárum se obrátil a vrhl na zbytek oddílu spokojený pohled. "No dobrá. Desátníku, vezměte si Karborunda a Zpěváčka a běžte zjistit co a jak. Ostatní se ozbrojí a pokusí se být stateční. Nadporučíku?"

Rubaška si užasle otíral pěnu z obličeje. "Prosím? Oh. Ano. Pokračujte, seržante."

O dvacet vteřin později už Poly běžela za Malediktem dolů ze svahu. Tu a tam se jí podařilo mezi korunami stromů zahlédnout dno údolí a v jedné chvíli zachytila záblesk slunečních paprsků na něčem kovově lesklém. Stromy pokryly půdu vysokým kobercem jehličí a oproti všeobecnému přesvědčení většina lesů není poseta suchými větvemi, které hlasitě praskají pod nohama. Apoléna a Maledikt dorazili k okraji lesa, kde stromy a keře sváděly lítý boj o své místo na

slunci, a našli si vhodné místo, kde mohli pozorovat sami nepozorováni.

Byli to jen čtyři vojáci v cizích, neznámých uniformách, kteří jeli ve dvojicích, jedna před a druhá za vozem. Vůz byl malý a pokrytý vybledlou plachtou.

"Co může být v takovém malém voze, že to musejí hlídat čtyři muži?" řekl Maledikt. "Asi to bude velmi cenné."

Apoléna ukázala na velkou vlajku, které ochable visela z žerdi upevněné na voze. "Já si myslím, že je to ten muž s novinkami," řekla. "Je to ten samý vůz. Tatáž vlajka."

"No, pak je jen dobře, že už nás minuli," sykl Maledikt. "Počkáme, až zmizí z dohledu, a pak se vytratíme jako malé hodné myšky, co?"

Skupina cestovala rychlostí vozu a právě teď se oba přední jezdci zastavili, obrátili se v sedlech a čekali, až je vůz dojede. Jeden z nich ukázal někam za ukryté pozorovatele. Pak se ozval výkřik, ale tak daleko, že mu nebylo rozumět. Zadní jezdci dojeli vůz, připojili se ke svým soudruhům a všichni čtyři se zastavili a zvedli hlavy. Chvilku se dohadovali a pak se dva jezdci vydali klusem po cestě zpět.

"Sakra," zamračila se Apoléna, "čeho si to všimli?"

Jezdci minuli jejich úkryt. O několik minut později bylo slyšet zvuky, které jasně hovořily o tom, že vojáci vjeli do lesa.

"Vrhneme se na ně?" ozvala se Nefríta.

"Ať to udělá Honzárum," zavrtěl hlavou Maledikt.

"Jenže jestli to udělá a ti muži se nevrátí -" začala Apoléna.

"Když se nevrátí," opravil ji Maledikt.

"- tak začnou mít ti další dva podezření, ne? Jeden asi zůstane tady a ten druhý se vydá pro pomoc."

"Tak se teď připlížíme blíž a počkáme," rozhodl Maledikt. "Podívejte, sesedli. Vůz zastavil. Až to začne vypadat, že mají starosti, vlítneme tam."

"A co uděláme, ale přesně?" zeptala s Apoléna.

"Pohrozíme jim tím, že je zastřelíme," odpověděl Maledikt pevně.

"A když nám nebudou věřit?"

"Pak jim pohrozíme, že je zastřelíme, mnohem silnějším hlasem," nedal se Maledikt. "Spokojená? A doufám, do hajzlu, že mají nějaké kafe!"

Jsou tři základní věci, po kterých touží devět z deseti vojáků, když se vojsko na přesunu zastaví. Jedna z nich je zapálit si cigaretu, druhá je rozdělat si oheň a třetí sice nezahrnuje žádný oheň, ale většinou strom.*

Oba vojáci už rozdělali oheň a na něm se vařila voda v kotlíku, když z vozu seskočil mladý muž, protáhl se, rozhlédl, zažíval a vydal se k nebližšímu výběžku lesa. Našel si příhodný strom a o chvilku později už s náhlým a soustředěným zájmem pozoroval jeho kůru ve výši očí.

Do týla se mu přitiskl hrot šipky samostřílu a jakýsi hlas tiše řekl: "Zvedni ruce a pomalu se otoč."

"Co? Zrovna teď?"

"Hm... tak dobrá, ne. Můžeš dokončit, co jsi začal."

"No, myslím, že teď už to nepůjde. Dovolte, jenom si eh... dobrá. Takže?" Muž znovu zvedl ruce. "Uvědomujete si, že mi stačí jen vykřiknout?"

"Vážně?" odpověděla Poly. "A mně stačí jen stisknout tenhle kohoutek. Dáme si závod?"

Muž se otočil.

"Vidíte?" nadhodila Apoléna a ustoupila o krok zpět. "Je to zase on. Pan ze Slova. Co píše noviny."

"Vy jste oni!" řekl užasle.

"Kdo ‚oni'?" zamračila se Nefríta.

"No poklona," ušklíbl se Maledikt.

"Podívejte, dal bych cokoliv, kdybych si s vámi mohl chvíli promluvit! Prosím!"

"Vždyť jste s nepřítelem!" zasyčela Apoléna.

"Cože? Jo, tamti. Ti jsou z regimentu lorda Rzezacze. Z Ankh-Morporku. Poslali je s námi, aby nás chránili!"

"Vojáci, kteří vás mají chránit v Borogravii?" ujišťoval se Maledikt. "A před kým?"

"To se ptáte vy, že před kým? Ehm... tedy... teoreticky před vámi."

Nefríta se naklonila kupředu. "No, tak to se fakt vyznamenali, žejo?"

"Podívejte se, já s vámi musím mluvit," pokračoval muž naléhavě. "Tohle je úžasné! Všichni vás hledají! Zabili jste ty staré manžele u milířů?"

Ptáci zpívali. Odkudsi zdáli sem doléhal hlas samičky datla modrohlavého.

"Hlídka tam našla čerstvé hroby," řekl pan ze Slova.

Vysoko na nebi zaznělo protivné zahoukání ledové volavky, tažného ptáka, který přilétal od Středu a teď hledal nějaké jezero.

"Takže to beru jako ne," přikývl pan ze Slova.

"My jsme je jen pohřbili," odpověděl chladně Maledikt. "Nevíme, kdo je zabil."

"Vzali jsme si tam jen nějakou zeleninu," doplnila Apoléna. Vzpomněla si, jak se tomu smála. Teď jí bylo jasné, že kdyby se nesmála, byla by začala plakat, ale i tak...

"Živíte se tím, co kraj dá?" Vytáhl z kapsy notýsek a začal si do něj dělat tužkou poznámky.

"Nemusíme s vámi mluvit," řekl Maledikt.

"Ne, naopak, to musíte! Je toho spousta, co byste měli vědět! Vy jste tihle... Dolunahorové, je to tak?"

"Tamavenkové," opravila ho Apoléna.

"A vy -" začal muž.

"Už toho mám dost," zasípal Maledikt a vyšel z křovisek ven. Oba dragouni zvedli hlavu od ohně a na chvilku všechno znehybnělo. Pak jeden z nich sáhl po meči.

Maledikt rychle namířil kuši nejdříve na jednoho, pak na druhého a hrot jeho šípu je hypnotizoval jako hodinové kyvadlo. "Mám jen jeden šíp, ale vy jste dva," prohlásil. "Koho mám zastřelit? Vyberte si sami. A teď mě velmi pozorně poslouchejte. Kde máte kafe? Máte přece kafe, ne? No tak, každý má přece kafe. Vysypte to! Sypte ho sem!"

Oba muži s očima upřenýma na hrot střely pomalu zavrtěli hlavami.

"A co ty, psavče?" zavrčel zuřivě Maledikt. "Kde si schováváš kafe ty?"

"My máme jenom kakao," odpověděl mu pan ze Slova, a když se k němu Maledikt prudce otočil, spěšně zvedl ruce. "Rád vám nějaké -"

Maledikt odhodil kuši, která vypálila přímo vzhůru*, sedl si a sevřel si hlavu do dlaní. Vojáci se pohnuli, jako kdyby se chystali vstát, a Nefríta pozvedla svůj mladý stromek, který jen tak nedbale zbavila větví s listím.

"To ať vás ani nenapadne," sdělila jim přátelsky.

Poly se obrátila k novináři. "Chcete, abychom, s vámi mluvili, pane? Pak musíte nejdřív mluvit vy s námi, pane. Je to o... princi Heinrichovi a... jeho ponožkách?"

Maledikt se jediným nepříčetným pohybem vymrštil na nohy. "Já říkám, že je prostě všechny odkrouhnem a půjdeme domů!" prohlásil jen tak, aniž se obracel k někomu konkrétně. "Jeden, dva, tři! Za co bojujeme!"

"Ponožky?" podivil se novinář upřímně a upíral při tom nervózní pohled na upíra. "Co s tím mají co dělat ponožky?"

"Právě jsem ti dal rozkaz, Poly," zamračil se Maledikt.

"Co si myslíte, že nevíme a měli bychom?" trvala na svém Apoléna a upírala tázavý pohled panu ze Slova do tváře.

"No, tak pro začátek, vy jste prakticky všechno, co zbývá z Tamavenků -"

"To není pravda!"

"No, existují ještě nějací zajatci a zranění, myslím. Ale proč bych vám měl lhát? A proč vám říká Poly?"

"Protože toho znám spoustu o ptácích," odpověděla Apoléna a v duchu zuřivě zaklela. "Jak víte, co se stalo s regimentem?"

"Protože je to moje zaměstnání, vědět věci," odpověděl muž. "Co je to tam nahoře za ptáka?"

Apoléna zvedla hlavu. "Já nemám čas na žádné pitomé hry," odpověděla. "A je to -" zarazila se. Něco se točilo vysoko na modré nebeské kupoli.

"Nevíte?" naléhal pan ze Slova.

"Samozřejmě, že to vím," odpověděla Apoléna popuzeně. "Je to krkavec bělokrký. Ale myslel jsem, že takhle daleko do hor nikdy nelátají. Viděl jsem jen jeho obrázek v knize -" Pozvedla znovu svůj samostříl. "Mám pravdu, pane Jetomojezaměstnánívědětvěci?"

Pan ze Slova pozvedl ruku a mdle se na ni usmál. "Nejspíš ano," přikývl. "Já žiju ve městě. Nerozeznám špačka od vrabce. A pak už to jsou všechno husy, co se mě týká."

Poly na něj dál mlčky upírala pohled.

"Podívejte, prosím," řekl. "Měli byste mě poslouchat. Potřebujete se dozvědět různé věci. Dřív, než bude pozdě."

Poly sklonila kuši. "Jestli s námi chcete mluvit, počkejte tady," řekla. "Desátníku, odcházíme. Karborunde, vezmi ty dva zajatce."

"Tak okamžik," vzpamatoval se Maledikt. "Kdo je v tomhle družstvu vlastně desátník?"

"Ty," přikývla Poly. "A tobě tečou sliny koutkem a ty se kymácíš a tvůj pohled je dosti divný. Takže co jsi chtěl říct?"

Maledikt o tom chvilku uvažoval. Apoléna byla unavená a vystrašená a někde v jejím nitru se tohle všechno měnilo ve vztek. Měla výraz, který by si málokdo přál vidět na druhém konci nataženého samostřílu. Šíp samozřejmě nemůže upíra zabít, ale to neznamená, že by to dost nebolelo.

"No jasně," přikývl. "Karborunde, vezmi ty dva zajatce. Mužstvo - odcházíme."

Když se blížili k úkrytu, zaslechla Apoléna ptačí zatrylkování. Identifikovala je jako práci velmi špatného imitátora ptáků a v duchu si udělala poznámku, že má naučit děvčata alespoň několik základních ptačích hlasů tak, aby zněly věrohodně. Je to mnohem těžší, než si většina lidí myslí.

Oddíl byl připravený v rokli, ozbrojený, a když nic jiného, tak alespoň vypadal nebezpečně. Když jeho příslušníci uviděli Nefrítu se dvěma svázanými zajatci na ramenou, očividně se uvolnili. Další dva sklíčení a svázaní vojáci seděli zády opření o skalní stěnu.

Maledikt napochodoval pořadovým krokem k Rubaškovi a zasalutoval. "Hlásím dva vězně, pane nadporučíku, a tam dole čeká někdo, o kom si Zpěváček myslí, že byste si s ním měl promluvit." Pak se naklonil kupředu. "Ten chlápek od novin, pane."

"No tak v tom případě se od něj budeme držet co nejdál," zamračil se nadporučík. "Co, seržante?"

"To si myslím, pane!" přikyvoval Honzárum. "Z toho by byly akorát trable."

Apoléna divoce zasalutovala. "Prosím, pane! Dovolte mi promluvit, pane."

"Prosím, Zpěváčku!"

Apoléna viděla, že má jedinou možnost, a právě jen tu jedinou. Musela zjistit, co se stalo s Pavlem. Její mysl teď pracovala stejně rychle jako včera v noci na kopci, když se vrhla přímo na muže s kódovací knihou.

"Pane, já nevím, jestli stojí za to s ním mluvit, ale myslím, že by stálo za to ho vyslechnout. Dokonce i když si myslíte, že nám bude lhát. Protože občas, pane, vám může způsob, jakým někdo lže, pokud vám těch lží navykládá dost, říct, jak veliké ty lži jsou a co mají vlastně zakrýt. A my mu přece nemusíme říkat pravdu, pane, můžeme mu také lhát."

"No, já jsem od přírody pravdomluvný člověk, Zpěváčku," odpověděl jí Rubaška odměřeně.

"To rád slyším, pane. Vyhráváme válku, pane?"

"S tím teď přestaňte, Zpěváček!" zařval Honzárum.

"To byla jen otázka, seržante," odpověděla Apoléna. Kolem stáli členové oddílu a jejich uši nasávaly každý zvuk. Každý znal odpověď. Čekali jen, až to zazní nahlas.

"Zpěváčku, tyhle řeči vyvolávají malomyslnost," začal Rubaška, ale řekl to tak, jako kdyby tomu sám nevěřil a bylo jedno, jestli si toho někdo všimne.

"Ne, pane, takovéhle otázky to nedělají. Pravda je pořád lepší, než když vám někdo lže," odpověděla Apoléna. Změnila hlas a pokusila se do něj vložit ten přízvuk, který používala matka, když ji chtěla kárat. "Lhát je špatné. Lháře nikdo nemá rád. Řekněte mi pravdu, prosím."

Zřejmě cosi v jejím hlase muselo najít cestu k Rubaškovu srdci. Honzárum otevřel ústa, aby se pustil do řvaní, ale nadporučík pozvedl ruku.

"Ne, nevyhráváme, Zpěváčku. Ale pořád ještě jsme neprohráli."

"Myslím, že jsme to všichni věděli, pane, ale je dobře slyšet, jak to říkáte," přikývla Poly s úsměvem, kterým mu chtěla dodat odvahy.

Jak se zdálo, tak to zabralo. "No, předpokládám, že na tom nemůže být nic špatného, když se i k tomu chudákovi budeme chovat slušně," připustil Rubaška, jako kdyby myslel nahlas. "Pokud bychom mu položili dostatečně lstivé otázky, mohli bychom z něj dostat cenné informace."

Apoléna se podívala na seržanta Honzáruma, který upíral oči vzhůru, jako kdyby se modlil.

"Dovolte, abych toho pána vyslechl," řekl seržant, "pane."

"To nedovolím, seržante," odpověděl Rubaška. "Byl bych rád, kdyby zůstal naživu, a nechci přijít o další ucho. Můžete si ale vzít tuhle Zpěváčka a přivézt spolu ten vůz."

Honzárum předpisově zasalutoval. Po těch dnech už Apoléna věděla, že to znamená jednu věc. Seržant měl své plány.

"Dobrá, pane. Pojďte, Zpěváčku."

Když se spouštěli dolů po jehličím pokrytém svahu, Honzárum mlčel. Teprve po nějaké chvíli řekl: "Víte, proč ti vojáci objevili tu naši malou skrýš, Zpěváček?"

"To nevím, seržante."

"Nadporučík přikázal Mžourovi, aby okamžitě uhasil oheň. Ne že by ten oheň kouřil. Takže Mžoura šel a nalil na oheň konvici vody."

Apoléna se nad tím na okamžik zamyslela. "Pára, seržante?"

"Správně! Celý zatracený mrak bílé páry. Za to nemohl Mžoura. No ale nakonec, celkem nic se nestalo. Ti koňáci měli dost rozumu, že se nepokusili uprchnout před půltuctem natažených koňkuší. Na jízdu dost chytré."

"Skvělé, seržante."

"Nemluvte na mě, jako kdybych byl nějaký ruprt, mladíku," ušklíbl se Honzárum.

"Omlouvám se, seržante."

"Vidím, že se rychle učíte, jak řídit důstojníka. Musíte to zařídit tak, aby vám dali ty správné rozkazy, chápete? Z vás bude skvělý seržant, Zpěváčku."

"Já o to nestojím, seržante."

"No jasně," přikývl Honzárum. Mohlo to znamenat cokoliv.

Chvíli pozorovali cestu, a když se ujistili, že je všude klid, vyšli z lesa a vydali se k vozu. Pan ze Slova seděl na židli vedle zadního kola a psal něco do zápisníku*. Když je uviděl, rychle sklapl sešitek a vstal.

"Myslím, že by bylo dobře odsunout se z té cesty," řekl, jakmile se přiblížili na doslech. "Všude se pohybuje spousta hlídek, co vím."

"Myslíte zlobenijských?"

"Ano," přikývl. Pak ukázal na vlajku, která zplihle visela na žerdi na voze. "Tohle by nás mělo teoreticky ochránit, ale v téhle době jsou všichni poplašení a nervózní. Vy jste seržant Jan Rmut?"

"Honzárum, pane. A byl bych vám moc vděčný, kdybyste moje jméno z té vaší knížečky vynechal."

"Promiňte, seržante, ale to je moje zaměstnání," odpověděl pan ze Slova klidně. "Já si musím některé věci poznamenat."

"Dobrá, a vojákování je zase moje zaměstnání," odpověděl mu Honzárum, vylezl na kozlík vozu a chopil se opratí. "Ale poznamenejte si, jak jsem vás právě teď, v této chvíli, nezabil. Tak jedem, ano?"

Když se vůz rozjel, vylezla si Poly na zadek vozu. Vnitřek byl plný krabic a různého vybavení, a zatímco všechno mohlo být před nějakou dobou úhledně a účelně uspořádáno, dnes už něco takového bylo jen vzdálenou vzpomínkou. Hned vedle Apolény sedělo na bidýlkách v prostorné kleci několik největších holubů, jaké kdy v životě viděla, a napadlo ji, jestli to nejsou jen žijící tukové koule. Jeden z nich otevřel korálkové oko a líně prohlásil "Vrkvrkú?", což je zhruba holubí ekvivalent slov "Co je?".

Většina ostatních beden měla velké nálepky s nápisy - Apoléna se naklonila blíže - "Kombinované polní sušenky kapitána Horáce Nactitrha" nebo "Sušené maso". Zatímco uvažovala o tom, jak ráda by dostala tyhle bedny do rukou Mžoura, pohnul se svazek oblečení, který visel od stropu vozu, a mezi jednotlivými částmi oblečení se objevila tvář.

"Tobré ráno!" řekla tvář, která byla obrácená vzhůru nohama.

Mikuláš, pan ze Slova sedící na kozlíku, se obrátil do vozu. "To je jen Otto, vojíne," vysvětloval. "Nemějte strach."

"Jó. Já vás neukousnu," přikyvovala tvář vesele. Pak se usmála. Upíří tvář obrácená vzhůru nohama nevypadá o nic lépe a úsměv za těchto okolností věci zdaleka nevylepší. "To fám garantýruju."

Apoléna sklonila kuši. Honzárum by byl překvapen, kdyby viděl, jak rychle zbraň zvedla. I ona tím byla překvapena a

zastyděla se. Už zase za ni myslely ponožky.

Otto se velmi elegantně spustil na podlahu vozu. "Kám to jeteme?" zeptal se, když se pořádně usadil a opřel, aby s ním pokud možno nezmítalo kolébání vozu na nerovné cestě.

"Na takové malé útulné místečko, které znám," odpověděl Honzárum.

"Tobrá. Musím posvičit skšítky. Oni jsou chádaví, dyž sou bez práce mos dloucho." Otto odsunul stranou štůsek papíru a odkryl tak svou velkou krabici na výrobu obrázků. Zvedl malý poklop.

"Vstaňte a tejte se do poržádku, hoši," promluvil do otvoru. Zevnitř se ozval sbor kvákavých hlásků.

"Na vašem místě bych si ten váš obrázek označil jako Tygr, pane ze Slova," řekl Honzárum, když vůz vjel na starou lesní cestu.

"Tygr? Kdo je to Tygr?"

"Ale ne..." zarazil se Honzárum, jako kdyby ho zaskočila vlastní nedbalost. "To jsem nechtěl..., ale říkáme tak nadporučíkovi, protože je tak odvážný. Zapomeňte, že mi to uklouzlo, ano?"

"Takže on je odvážný, ano?" opáčil pan ze Slova.

"A taky chytrý, pane. Nedejte se jím ošidit, pane. Je to jeden z mála velkých vojenských mozků naší doby, pane."

Apoléně poklesla dolní čelist. To ona sama navrhla, aby tomu muži od novin lhali, ale... tohle?

"Vážně? Ale proč je pak pořád jen nadporučík?" zajímal se upřímně novinář.

"Aha, vidím, že vás hned tak někdo neoblafne, pane," přikyvoval Honzárum a odkapávala z něj informovanost. "Máte pravdu, pane, je to trochu záhada, proč se nechá titulovat jen jako nadporučík. No ale třeba pro to má své důvody, ne? Jako třeba když si Heinrich říká kapitán, že?" Pak si prstem poklepal z boku na nos. "Já na to mám čuch, pane, vidím všechno, pane, mohl bych povídat, ale neřeknu ani slovo!"

"Jediné, co se mi podařilo zjistit, bylo, že dělal nějakou kancelářskou práci na vašem velitelství," prohlásil pan ze Slova. Apoléna viděla, jak pomalu a opatrně listuje ve svém zápisníku.

"Ano, předpokládám, že to je to jediné, co se vám o něm mohlo podařit zjistit, pane," přikývl Honzárum s nápadným, spikleneckým mrknutím. "A pak, když už jsou věci opravdu moc špatné, tak ho pustí do pole, pane. Prostě ho pustili ze řetězu, pane. Ale o tom já nic nevím."

"A on teď udělá co? Vybuchne snad?" ušklíbl se pan ze Slova.

"Ha, ha, to se vám podařilo, pane!" uchechtával se Honzárum. "Ne, pane, nevybuchne, ale ohodnotí situaci. Víte, já tomu sám tak docela nerozumím, protože nejsem žádnej myslitel, ale to, že existuje pudink, nejlíp dokážete tím, že ho sníte, a včera večer nás přepadlo osm... dvacet zlobenijských vojáků, pane, a nadporučík jen tak mrknutím oka ohodnotil situaci a pět z nich propíchnul jako nic. Jako kebabčata, pane. Vypadá na první pohled jako neviňátko a většinou se tak i chová, ale jak ho něco rozčílí, mění se v tornádo smrti, pane. Ale pane, já vám nic neřekl, já ne!"

"A velí chumlu nováčků, seržante?" potřásal hlavou pan ze Slova. "To se mi nezdá příliš... věrohodné."

"Nováčci, kteří přemohli elitní dragouny, pane," odpověděl Honzárum dotčeným hlasem. "To by pro vás mělo být vodítkem. Když nadejde čas nouze, pane, objeví se i potřební muži, nebo chcete-li, účel světí prostředky. Já jsem jen obyčejný starý voják, pane, já jich viděl v životě narukovat a odejít! Ale přísahám, a nikdy nelžu, na nadporučíka Rubašku se dívám v němém úžasu."

"No, mně připadal maličko zmatený," divil se pan ze Slova, ale v jeho hlase už bylo slyšet nejistý podtón.

"To byla taková trochu zmatená chvíle, utržil ránu, která by asi jiného muže položila, ale on zůstal na nohou. Úžasné, pane!"

"Hmm," zabručel pan ze Slova a udělal si poznámku do zápisníku.

Vůz prošplouchal mělkým potokem a vkymácel se do rokliny. Nadporučík Rubaška seděl na kameni. Bylo vidět, že se pokoušel, ale nebylo to moc platné. Kabátec měl špinavý, boty zablácené, ruku měl opuchlou a jedno ucho, navzdory Igorovu ošetření, měl zapálené. Meč měl položený na kolenou. Honzárum opatrně zastavil s vozem těsně vedle březového porostu. Všichni čtyři nepřátelští vojáci byli uvázáni u kamenné stěny. Jinak byl tábor zdánlivě opuštěný.

"Kde je zbytek mužů, seržante?" zašeptal pan ze Slova, když slezli z kozlíku.

"Opatrně, pane, určitě jsou někde tady kolem," vysvětloval Honzárum, "na vašem místě bych se vyvaroval všech rychlých pohybů, pane."

Nikde se nepohnul ani lísteček, a přesto se před nimi najednou zničeho nic zhmotnil Maledikt.

Poly věděla, že lidé si vlastně nikdy věcí pořádně nevšímají a s okolím je to taky tak. Jen tak je přelétnou pohledem. A to, co bylo kusem hustého křoví, se teď najednou změnilo v desátníka Maledikta. Apoléna si ho užasle prohlížela. Vyřízl si díru do středu své staré pokrývky a čmouhy od bláta a od trávy, které potřísnily neutrální šeď deky, ho změnily v součást krajiny, jíž byl až do chvíle, dokud nezasalutoval. Za páskou klobouku měl zastrkáno listí a malé větvičky.

Seržant Honzárum vypoulil oči, až mu málem vypadly z důlků. Poly ještě v životě neviděla nikoho, kdo by zíral tak, že mu málem vypadly oči z důlků, ale seržant Honzárum měl tvář, která to dokázala na profesionální úrovni. Cítila, jak nabírá dech a současně hledá ty nejšťavnatější kletby pro skutečně královské hromování - ale pak si uvědomil, že hraje seržanta typu Velký tlustý dobrák - a že tohle není ta vhodná chvíle k tomu změnit se v seržanta Pekelně hromujícího.

"Tihle chlapi," uchechtl se na pana ze Slova. "Co je asi napadne příště?"

Pan ze Slova nervózně přikývl, vytáhl zpod sedadla balík novin a vykročil k nadporučíkovi.

"To je pan ze Slova, jestli se nemýlím, že?" řekl Rubaška a vstal. "Zpěváčku, našel by se někde hrnek ‚bahna' pro pana ze Slova? Díky, vojíne. Mohu vám nabídnout kámen? Sedněte si dle libosti, pane."

"Je od vás hezké, že jste mě přijal, nadporučíku," začal pan ze Slova. "Zdá se, že už jste se účastnil různých válek, pane," dodával s pokusem o jakousi důvěrnost.

"Ne, tohle je první," odpověděl Rubaška a zatvářil se jako člověk, kterému něco uniká.

"Chtěl jsem tím říci, že jste byl raněn, pane," pokračoval pan ze Slova.
"Tohle? No, to nic není. Obávám se, že rána na ruce se mi podebrala. Šermířské cvičení, víte?"
"Takže vy jste levák, pane?"
"Ne, to ne."
Apoléna, která vyplachovala plecháč na čaj, zaslechla, jak Honzárum ucedil koutkem úst: "Měl jste vidět ty druhé dva chlápky, pane!"
"Jste seznámen s průběhem války, nadporučíku?" nadhodil pan ze Slova.
"Řekněte mi, jak to vypadá," požádal Rubaška.
"Celá vaše armáda je uzavřena v údolí Kňáku. Většinou se zakopali těsně mimo dosah zbraní pevnosti. Vaše ostatní pohraniční pevnosti byly dobyty a obsazeny. Posádky v Podrzepisti, Chleystu a Brblattu byly přemoženy. Co já vím, nadporučíku, váš oddíl, to jsou poslední vojáci, kteří se pohybují svobodně. Rozhodně poslední vojáci, kteří ještě bojují."
"A můj pluk?"
"Zbytek desátého pluku se zúčastnil hrdinského, ale upřímně řečeno sebevražedného pokusu o znovudobytí kňákské pevnosti, k němuž došlo před několika dny. Většina těch, co přežili, upadla do zajetí a musím říci, že byla zajata i většina vašeho velení. Byli totiž v pevnosti, když byla dobyta. V té pevnosti je obrovské podzemí a spousta kobek, pane, a ty všechny jsou teď plné."
"Proč bych vám měl věřit?"
Já mu věřím, pomyslela si Poly. Takže Pavel je buď mrtvý, raněný, nebo zajatý. A ani když si řeknu, že je tady naděje dvě ku jedné, že žije, tak to moc nepomáhá.
Pan ze Slova hodil noviny nadporučíkovi k nohám. "Všechno je to tady, pane. Já si nic nevymýšlím. Všechno je to pravda. A zůstane to pravdou, ať mi věříte nebo ne. Proti vaší zemi se spojilo šest zemí včetně Genovy, Plesnivinska a Ankh-Morporku. Na vaší straně není nikdo. Jste sami. Jediný důvod, proč ještě nejste poraženi, je ten, že si to odmítáte připustit. Viděl jsem vaše generály, pane! Jsou to velcí vůdcové a vaši lidé bojují jako démoni, ale nevědí, kdy je čas se vzdát."
"Borogravia nezná význam slova vzdáti se, pane ze Slova," odpověděl nadporučík Rubaška.
"V tom případě dovolte, abych vám půjčil naučný slovník, pane," vyštěkl pan ze Slova, který zrudl ve tváři. "Je to slovo, které vyjadřuje něco jako ‚uzavřít mír, dokud máme ještě nějakou naději', nebo možná taky ‚nechat toho, dokud ještě máme hlavu', pane! Dobré nebe, pane, copak to nechápete? Jediný důvod, proč v údolí Kňáku ještě existuje nějaký zbytek vaší armády, je ten, že se spojenci ještě nerozhodli, co s ním udělají. Už mají těch jatek dost!"
"Aha, takže my pořád ještě vzdorujeme!" odpověděl Rubaška.
Pan ze Slova si povzdechl. "Vy mi nerozumíte, pane. Oni už mají dost toho vraždění vašich lidí. Obsadili pevnost. Mají tam i velké válečné stroje. Oni... někteří členové spojenectví jsou pro to, aby byl zbytek vaší armády vyhuben do posledního muže. Bylo by to jako zastřelit krysu, která vám vlezla do hlavně brokovnice. Jste jim vydáni na milost a nemilost. A přesto dál útočíte! Útočíte na pevnost! Ta stojí na hladké kolmé skále, má hradby vysoké skoro třicet metrů a vy se pokoušíte vybudovat předmostí na druhém břehu řeky. Jste v pasti, nemáte se kam vrtnout, spojenci vás mohou zmasakrovat, kdykoliv se jim zachce, a vy se chováte, jako kdyby vás potkal nějaký momentální drobnější nezdar. To se doopravdy děje, nadporučíku! A vy jste v tom všem už jen zanedbatelná drobnost!"
"Buďte opatrný," varoval ho Rubaška.
"Promiňte, pane, ale máte nějakou představu o nepříliš staré historii vaší země? Během posledních třiceti let jste minimálně jedenkrát vyhlásili válku každé ze sousedních zemí. Všechny země bojovaly, vy jste se jen tak kočkovali. A pak jste vloni znovu napadli Zlobenii."
"To oni napadli nás, pane ze Slova!"
"To jste byl špatně informován, nadporučíku. Napadli jste provincii Kňák."
"Ta přece byla přiřčena Borogravii před více než sto lety Dohodou potupenskou."
"A ta byla podepsána z přinucení a pod nátlakem. No, to už dneska nikoho nezajímá. Jenže teď to překročilo rámec těch vašich malicherných šarvátek. Protože vaši muži strhli Velký kmen, chápete? Signalizační věže. A zničili dostavníkovou cestu. To považuje Ankh-Morpork za akt banditismu."
"Dávejte si pozor," zavrčel Rubaška, "už jsem vás varoval jednou! Už jsem si všiml, že jste s neskrývanou pýchou vyvěsil vlajku Ankh-Morporku na svém voze."
"Civis Morporkias sum, pane. Jsem občan Ankh-Morporku. Dalo by se říci, že Ankh-Morpork mě přijal pod svá široká, dosti umaštěná křídla, i když přiznám, že na té metafoře by se dalo ještě mnohé vylepšit."
"Jenže vaši ankh-morporští vojáci nejsou v situaci, kdy by vás mohli chránit."
"Pane, to máte pravdu. Mohl byste mě nechat okamžitě zabít," odpověděl pan ze Slova jednoduše. "Vy to víte. Já to vím taky. Jenže to neuděláte, a to ze tří důvodů. Jednak mají borogravští důstojníci svou čest. To říká každý. Proto se také odmítají vzdát. Dál. Já hrozně špatně krvácím. A za třetí: není důvod, proč byste to dělal, protože teď se o vás kdekdo zajímá. Najednou se to všechno změnilo."
"Někdo se zajímá o nás?"
"Pane, v určitém slova smyslu byste mohl teď celé věci hodně pomoci. Jak se zdá, tak lidé v Ankh-Morporku užasli, když... poslyšte, pane, slyšel jste někdy o tom, čemu se říká ‚lidský zájem', pane?"
"Ne."
Pan ze Slova se to pokusil vysvětlit. Rubaška mu naslouchal s otevřenými ústy a nakonec řekl: "Chápu to správně? Přestože bylo v téhle mizerné válce zabito kdoví kolik lidí a mnohokrát víc jich bylo raněno, čtenáře to nijak zvlášť nezajímalo. Ale teď je to zajímá jen kvůli nám? Kvůli malé šarvátce v městečku, o němž v životě neslyšeli? A jenom

kvůli tomu jsme najednou kurážná zemička a lidé říkají vašim novinám, že by vaše země měla být na naší straně?"

"Přesně tak, nadporučíku. Víte, včera večer jsme vydali druhé vydání. Když jsem zjistil, že kapitán Lulanič byl ve skutečnosti princ Heinrich. Vy jste to tehdy věděl, pane?"

"Samozřejmě, že ne!" ohradil se prudce Rubaška.

"A vy, vojíne... Zpěváčku, byl byste ho kopnul do těch... byl byste ho kopnul, kdybyste byl věděl, kdo to je?"

Poly byla natolik nervózní, že upustila plecháč s čajem a podívala se na Rubašku.

"Jen klidně odpovězte, vojíne," uklidňoval ji nadporučík.

"No... ano, pane. Kopl bych ho pane. Asi ještě mnohem silněji. Jen jsem se bránil, pane," odpověděla Apoléna a velmi důsledně se vyhnula jakýmkoliv podrobnostem. Člověk si nikdy nemohl být jistý, co s nimi někdo jako pan ze Slova udělá.

"Dobrá, ano, tak dobře," přikývl pan ze Slova. "Pak by vás mohlo potěšit tohle. Náš kreslíř Champussitz to nakreslil pro zvláštní vydání. Bylo to na titulní straně. Prodali jsme rekordní počet výtisků." Podal jí kus lehoučkého, tenkého papíru, který podle toho, jak vypadal, musel být mnohokrát přeložený.

Na titulní straně byl obrázek provedený perem, s množstvím stínování. Zachycoval mohutnou postavu s obrovským mečem, obludným monoklem a knírem o rozměru ramínka na šaty, ohrožující mnohem menší postavičku, která je ozbrojena jen vidlicí na cukrovou řepu - na jejím konci byla dokonce napíchnutá cukrová řepa. No, obrázek byl celkem jasný a pravdivý, a to až do té míry, že menší postavička, která měla na hlavě celkem slušně vystihnutou borogravskou čáku a jejíž obličej se vzdáleně podobal Apoléně, kopala špičkou napřažené nohy velkou postavu do mezinožní oblasti. Z úst pak Apoléně vycházelo něco jako balon a v něm byla slova: Tady něco pro ten tvůj královský majestát, ty podvodníku! Balon, který vycházel z úst přerostlého hezouna, což nemohl být nikdo jiný než princ Heinrich, zase obsahoval slova: Oh, mí ubozí potomkové! Jak může taková maličkost bolet tak příšerně! A na obrázku v pozadí byla mohutná žena v pomačkaných plesových šatech, starodávné přilbici a s nesmírně vyvinutým hrudníkem, která spínala ruce, se směsicí zájmu a obdivu pozorovala boj a vypouštěla tento text: Oh, můj galáne! Obávám se, že naše milostné spojení bylo nečekaně ohroženo!

Protože nikdo obrázek nekomentoval, ale všichni mlčky zírali, začal pán ze Slova překotně vysvětlovat. "Champussitz jde na tyhle věci dost zpříma, ale je neuvěřitelně populární. Ehm. Víte, zvláštní na tom je, že přestože je Ankh-Morpork v jistém zvláštním slova smyslu největší četník v okolí, vždycky jsme měli slabost pro ty, kdož se takovému četníkovi nebo násilníkovi dokázali postavit. Zvláště pokud byl ten násilník královského rodu. Pak máme sklony být na straně těch slabších, pokud to ovšem nebude stát příliš mnoho."

Rubaška si odkašlal. "No, řekl bych, že je vám to docela podobné, Zpěváček!" řekl trochu ochraptěle.

"Ale pane, já ho kopl kolenem, pane!" protestovala Apoléna. "A žádná taková tlustá ženská tam nebyla!"

"To je Morporkia, je to něco jako alegorická podoba města," vysvětloval pan ze Slova, "až na to, že obvykle nebývá tak špinavá od bláta a sazí."

"A co se mě týče, musím dodat," přerušil ho Rubaška, "že Borogravia je mnohem větší než Zlobenie, i když většina naší země je sotva víc než holá horská úbočí -"

"Na tom ve skutečnosti vůbec nezáleží," zavrtěl hlavou pan ze Slova.

"Ne?" podivil se Rubaška.

"Ne, pane. To je postě fakt. To nemá s politikou nic společného. V politice jsou strašně silné obrázky, jako je tenhle. Pane, mluví o vás dokonce i důstojníci spojenců a Zlobenijci zuří a nechtějí tomu uvěřit. Kdybyste vy, hrdinové okamžiku, zkusili apelovat na zdravý lidský rozum a poprosili o shovívavost..."

Nadporučík se zhluboka a dlouze nadechl. "Tohle je hloupá válka, pane ze Slova. Jenže já jsem voják. ‚Políbil jsem Vévodkyni', jak se u nás říká. To je přísaha věrnosti. Nepokoušejte mě. Já musím bojovat za svou zem. Odrazíme všechny útočníky. A jestliže existují nějací dezertéři, tak je shromáždíme a znovu vyšleme do boje. My známe kraj. Dokud jsme svobodní my, bude svobodná i Borogravia. Vy jste si ‚své' řekl. Díky. Kde je ten čaj, Zpěváček?"

"Cože? Aha, už jej skoro nesu, pane!" odpověděla Apoléna a obrátila se zpět k ohni.

Byl to původně úžasný výplod fantazie, ale v důsledku ubohý plán. Teď, když byla až tady, viděla všechny ty zádrhele. Jak by asi dostala Pavla domů? Chtěl by vůbec domů? Dokázala by to? A i kdyby byl živý, jak by ho asi dostala z vězení?

"Takže z vás budou guerilloví bojovníci," ozval se za jejími zády hlas pana ze Slova. "Vy jste šílení. Všichni."

"Ne, žádní guerilloví," zavrtěl hlavou Rubaška. "Nejsme speciální oddíly, políbili jsme Vévodkyni. Jsme vojáci."

"No dobrá," povzdechl si pan ze Slova, "v tom případě tedy rozhodně obdivuji alespoň vašeho ducha. Ah, Otto..."

Přikymácel se upír ikonograf a obdařil je stydlivým úsměvem. "Nepojte se. Já jsem nositel Černé stuhy, stejně jako váš desátník," zářil na všechny strany, "teď je mou vášní světlo."

"Oh? Ehm... výborně," přikyvoval Rubaška.

"Udělej nějaké obrázky, Otto," řekl pan ze Slova. "Tihle gentlemani spěchají do války."

"Tedy jen tak mimochodem, pane ze Slova," nadhodil Rubaška, Jak dostáváte ty obrázky tak rychle do města? Magie, co?"

"Cože?" Zdálo se, že tahle otázka vyvedla pana ze Slova z rovnováhy. "Oh, ne, pane. Mágové jsou drazí a velitel Elánius prohlásil, že v téhle válce se nebude magie používat ve velkém a ani - pokud možno - v malém. Papíry se posílají prostřednictvím holubů do naší kanceláře v pevnosti a pak přes semafory z nejbližší signalizační věže do Ankh-Morporku."

"Ano?" přikývl Rubaška, který byl najednou živější než během celého předchozího rozhovoru. "A používáte čísla, abyste vyjádřili odstíny šedé, že?"

"Mein Gott!" zvolal Otto.

"No, ano, abych se přiznal, tak ano," připustil pan ze Slova. "Udělalo na mě velký dojem, že jste na to-"

"Viděl jsem signální věže na druhém břehu Kňáku," řekl Rubaška a oči se mu rozzářily. "Je to skvělý nápad, používat velké krabice s roletkami namísto původních ramen semaforu. A mám pravdu, když řeknu, že ta krabice nahoře, která otevře roletku jednou za vteřinu, je něco jako synchronizační zařízení, které zajišťuje, že celá semaforová linka dodržuje stejné časové tempo? No skvěle. Hned jsem si to myslel. Rychlost jednoho bliknutí časové krabice za vteřinu je pravděpodobně maximum zatížení celého systému, takže veškerá vaše snaha musí spočívat v tom, jak zmaximalizovat rozsah informací obsažený v jedné roletkové operaci. Ano, ano, říkal jsem si, že to tak nějak bude. A co se týče obrázků, no, nakonec všechny věci se dají převést na čísla, že? Samozřejmě, mohli byste používat dvě řady po čtyřech krabicích a tak vyjadřovat celý kód, ale bylo by to hrozně pomalé. Uvažovali jste o tom, že byste zhustili algoritmus?"

Pan ze Slova a Schrecklich si vyměnili pohledy. "Určitě jste o tom předtím s nikým nemluvil, pane?" řekl muž od novin.

"Oh, to je velmi elementární," zavrtěl hlavou Rubaška se šťastným úsměvem. "Přemýšlel jsem o tom v souvislosti s vojenskými mapami, které jsou, samozřejmě, z větší části volný prostor. Takže jsem uvažoval o tom, zda by se nedal v jednom sloupci vyjádřit odstín a v druhém, jak daleko tenhle odstín šedé bude zasahovat. A navíc tady máte jednu skvělou věc, totiž pokud by vaše mapa byla jen černobílá, pak máte ještě větší -"

"Vy jste nikdy neviděl vnitřek signalizačních věží, pane, že?"

"Bohužel, nikoliv," zavrtěl hlavou Rubaška. "Tohle je jenom takové ‚myšlení nahlas' založené na existenci vašeho obrázku. Myslím, že mě napadlo několik dalších malých matematických... hm... legrácek nebo fíglů, které by předávání zpráv ještě urychlily, ale jsem si jistý, že podobné věci napadly i vás. Je tady ovšem jedna věc. Poměrně nevelká úprava by potenciálně mohla zvýšit informační zátěž celého systému na jeden signál dvakrát. A to počítám bez barevných filtrů v noci, které by ale za cenu jistého technického úsilí mohly rozšířit škálu - promiňte, řekl jsem něco špatného?"

Oba muži před ním měli nepřítomné výrazy a skelný pohled. Pan ze Slova se otřásl. "Oh... ehm... to nic. V pořádku." řekl. "Tedy... jak se zdá, chápete věci dost... rychle."

"To ani ne, ale když jsem o tom jednou začal přemýšlet, bylo to naprosto jasné," mával Rubaška rukama. "Byl to přesně to samé, jako když jsem musel přepracovat vládní dotazníkový systém, víte? Lidé vybudují něco, co funguje. Pak se ale okolnosti změní a oni si s tím musí neustále hrát, aby to pracovalo dál, a oni jsou tím hraním a úpravami a opravami tak zaměstnaní, že nemají čas pořádně myslet. Proto je ani nenapadne, že by bylo jednodušší místo vylepšování a flikování toho, co je, vymyslet úplně nový systém, který by vycházel z nových okolností. Jenže outsidera to napadne hned, je to jako na dlani."

"V politice stejně jako registračních soustavách nebo v semaforech."

Rubaška nakrčil obočí. "Pardon, ale nějak jsem nestačil sledovat vaše -"

"Souhlasil byste s tím, že někdy je státní nebo vládní systém tak zastaralý, že už jen lidé zvenčí vidí nutnost úplné a dokonalé změny?" řekl pan ze Slova. Usmál se. Nadporučík Rubaška ne.

"To je jen něco, o čem můžete přemýšlet," dodával pan ze Slova. "A... hm... když tedy chcete ohlásit celému světu své stanovisko a vzdor, vadilo by vám, kdyby si můj kolega udělal váš obrázek?"

Rubaška pokrčil rameny. "Pokud vás to uspokojí," odpověděl lhostejně. "Je to samozřejmě Hřích před tváří, ale v dnešních dnech by se těžko našlo něco, co není. Musíte říci světu, pane ze Slova, že Borogravia nepadne. Nevzdáme se. Budeme bojovat dál. To si zapište do toho vašeho notýsku, prosím. Dokud budeme stát, budeme kopat!"

"Ano, rozumím, ale rád bych vás ještě jednou úpěnlivě zapřísáhl...!"

"Pane ze Slova, předpokládám, že jste slyšel známé rčení, že pero jest meče mocnější?"

Pan ze Slova se poněkud zarazil. "Jistě a já sám -"

"Chcete to zkusit? Udělejte si svůj obrázek, pane, a pak vás mí lidé doprovodí k cestě."

Otto Schrecklich vstal a pozdravil Rubašku kývnutím hlavy. Pak si stáhl ze zad obrázkovou skříňku.

"Bute to trvat nur jetna minutka," ujišťoval.

Jenže tak to nikdy nebylo, to Apoléna věděla. Pozorovala se zhrozeným úžasem, jak Otto dělal obrázky nadporučíka Rubašky v tom, co Rubaška považoval za hrdinské pózy. Je to strašlivé, pozorovat, jak se nějaký muž snaží bojovně vystrčit bradu, a ještě strašlivější, když ji ve skutečnosti nemá.

"Velmi působivé, pane," přikyvoval pan ze Slova. "Já jen doufám, že budete žít tak dlouho, abyste se viděl v našich novinách, pane."

"Budu se na ně těšit s opravdovou nedočkavostí," odpověděl Rubaška. "A teď, Zpěváčku, prosím běžte spolu se seržantem a odveďte oba ty pány dolů, aby mohli pokračovat v cestě."

Když šli k vozu, přitočil se Otto k Apoléně. "Musím fám svěžit jetna věc o vašem ten... blutsauger... upír," řekl.

"Ano?"

"Jseš ty jeho pžítel?" zajímal se Otto.

"Ano," přikývla Poly. "Něco není v pořádku?"

"Je tady jeden proplem..."

"Je nervózní, protože mu došla káva?"

"Ach, ach, jen ktyby to bylo takchle jetnoduchý." Otto vypadal rozpačitě. "Musíte pochopit, že když se vampire zřekne toho k-slova, dojte u něj k procesu, který mi rzíkáme přenos. Pro mě to nepylo bolestivej. Já toužím po umění světla a stín. Oprásky, to můj život! A váš pržítel vypral kafé! A teď nemá žádné!"

"Aha, už chápu."

"No nefím, jestli. Asi jemu se to stálo logisch. Je to taková lická toucha a nikomu nefáti, ktyž vy rženknete ‚Jestli si chnet nedám kafé, tak já umržu!' nebo tokonce ‚Kvůli hernek kafé já klidně někto zamordýruju!'. Jenže bez kafé já se

straším, že on se vrátí. Pochápejte, pro mě je chrozně těžká mluvit o..." Ottův hlas se vytratil.

"A tím, že se vrátí, tím myslíte...?"

"No, nejtržíve on pude mít jetnoduché prželudy, duhovní seslapení, potlechne všem mentálním vlifům kdoví otkud a fjěřte mi, že vampirs tokážou mít tak silná halucinace, se je to nakažlifé! Já myslím, že už teďka se něco takového těje. To může trfat několik tágů. A pak se jeho sebeoflátání slomí a s něj putě znofa skutečný vampire. Už ne pan Pržijemny pitel kafe!"

"Můžu udělat něco, abych mu pomohl?"

Otto s posvátnou úctou odložil svůj obrázkový přístroj do vozu a obrátil se k ní. "No, puť mu rychle sešenete nějakou kávu, nebo... u sebe začněte nosit tupový kolík a veky nůž. Uděláte mu velkou slušbu, fjěřte mi!"

"To bych nedokázal!"

Otto pokrčil rameny. "Tak najtěte někocho, kto to dokáše."

"Je úžasný!" prohlásil pan ze Slova, když se vůz s drkotáním rozjel dolů mezi stromy. "Já vím, že semafory jsou proti vaší víře, ale jak se zdá, on tomu dokonale rozumí."

"Jak jsem říkal, pane, on věci odhaduje a hodnotí," přikyvoval zářící Honzárum. "Myšlení jako břitva."

"On mluvil o algoritmech semaforů, které teprve teď zkoumá několik samostatných skupin," pokračoval pan ze Slova. "To oddělení, o kterém mluvil -"

"Aha, vidím, že vám nic neunikne, pane," přitakal. "To je opravdu moc tajné! Nesmím o tom mluvit."

"Abych k vám byl upřímný, seržante, tak jsem měl vždycky dojem, že Borogravia je velice... no, zaostalá."

Honzárumův úsměv byl hladký a zářivý. "No, jestli se někomu zdá, že jsme zůstali vzadu, tak je to jen proto, pane, abychom se mohli pořádně rozeběhnout."

"Víte, seržante, je to velká ostuda, vidět takový mozek, jako je ten jeho, že takhle leží ladem," pokračoval pan ze Slova, když se vůz zakymácel na kořenech. "Tohle není čas hrdinů a míst posledních heroických bojů a útoků typu smrt nebo sláva. Udělejte službu svým mužům a snažte se mu to nějak vysvětlit, ano?"

"To by mě nenapadlo ani ve snu, pane," zavrtěl hlavou Honzárum. "Tak, tady je vaše cesta, pane. Kam zamíříte teď?"

"Do údolí Kňáku, seržante. Tohle je skvělý příběh, seržante. Děkuji vám. Dovolte, abych vám potřásl rukou."

"Jsem rád, že to berete takhle, pane," přikývl Honzárum a natáhl ruku. Poly slyšela tichý cinkot mincí, které putovaly z ruky do ruky. Pak se pan ze Slova chopil otěží.

"Rád bych vám řekl, že své zprávy odešleme nejpozději do hodiny poštovním holubem," naklonil se z koně. "Musíme tam uvést i to, že máte zajatce."

"S tím si nelamte hlavu, pane," přikývl Honzárum. "V době, kdy sem dorazí jejich kamarádi, aby ty koňáky zachránili, budem napůl cesty zpátky do hor. Našich hor."

Rozdělili se. Honzárum se díval, jak jim mizí z očí, a nakonec se obrátil k Apoléně.

"Ten, s těma jeho noblesama a chlubením," ušklíbl se. "Viděl jsi to? Urazil mě spropitným!" Nahlédl do dlaně. "Hmm, pět ankh-morporských tolarů? No, alespoň jednou chlápek, který ví, jak urazit trochu slušně," dodal a mince s neobyčejnou rychlostí zmizely někde v kapse jeho blůzy.

"Já myslím, že nám chce pomoct, seržante," řekla Apoléna.

Honzárum si jejích slov nevšímal. "Já ten zasranej Ankh-Morpork nenávidím," řekl. "Kdo si myslí, že jsou, aby nám mohli říkat, co máme dělat? Koho zajímá, co si myslí?"

"Myslíte, že bychom se skutečně mohli spojit s dezertéry, seržante?"

"Houby. Dezertovali jednou, co jim zabrání v tom, aby to udělali podruhé? Když utekli, plivli do tváře Vévodkyni, to už nijak nenapraví. Líbat můžeš jen jednou."

"Ale nadporučík Rubaška -"

"Ten ruprt by se měl držet svých čísel. Myslí si o sobě, že je voják, v životě ale nebyl na bojišti. Všechny ty kecy, které vykládal tomu tvému novinovému chlápkovi, takové to ‚se štítem nebo na štítě', někde vyčetl. A já ti, Zpěváčku, řeknu jednu věc. Já viděl Smrtě víckrát, než si pamatuju a než se mi líbilo, ale slávu, slávu jsem nezahlédl ani jednou. Jsem rád, že se nám podařilo je splést a že nás teď budou hledat jinde, než ve skutečnostmi budeme."

"To není žádný můj chlápek, seržante."

"No jo, dobrá, ale umíte číst a psát," bručel Honzárum. "Nikomu, kdo to umí, se nesmí moc věřit. Pletou se do chodu světa a nakonec se člověk dozví, že všechno, co ví, je špatně."

Konečně dorazili zpět do rokle. Příslušníci skupiny vylezli ze svých úkrytů a většina z nich se shromáždila kolem jedněch novin. Poprvé Poly uviděla Obrázek.

Byl, popravdě řečeno, překvapivě dobrý, zvláště hezky zachytil Mžouru a Coto. Apoléna sama byla napůl zastíněna seržantem Rubaškou, za nimi se však tyčily postavy zachmuřených kavaleristů a výraz každého z nich vydal za samostatný obrázek.

"Řimbo je tady taky moc běkně," zkonstatovala Igorína, která v nepřítomnosti důstojníků skoro nehuhlala.

"Myslíte, že mít obrázek, jako je tenhle, znamená Hřích před tváří..." začala Mžoura nervózně.

"Nejspíš jo," přikývla Poly nepřítomně. "Většina věcí je hřích." Pak přelétla očima text vedle obrázku. Byl plný frází jako "kurážní venkovští chasníci" a "pokoření elitních zlobenijských kyrysníků" a "osina v zadku". Bylo jí jasné, proč jsou kvůli takovým článkům potíže.

Pak prolistovala ostatní stránky. Byly plné podivných historek z míst, o nichž v životě neslyšela, a obrázků lidí, které neznala. Jedna stránka ale byla plná šedého textu a první řádek, mnohem větší než ostatní, zněl:

PROČ MUSÍ BÝT TENTO ŠÍLENÝ STÁT ZASTAVEN

Její nevěřící oči vybíraly kousky z onoho moře písmen: "zákeřné přepadání sousedních států", "šílení uctívači šíleného Boha!", "nadutí násilníci", "násilí za násilím, urážka za urážkou", "snaha přehlížet mezinárodní mínění"...

"To svinstvo, mládenci, nečtěte," ozval se seržant Honzárum, "nevíte, co v tom všechno může být. Stejně jsou to samé lži! A my odcházíme - desátníku Maledikte!"

Ze skupinky stromů se vynořil Maledikt a líně zasalutoval. Pořád ještě na sobě měl svou pokrývku.

"Jak to, že na sobě nemáte svou uniformu?"

"Já mám uniformu pod tím, seržante. Nechceme přece, aby si nás někdo všiml, nebo ne? Když budeme oblečeni takhle, staneme se součástí džungle."

"Tohle je jen hustý les, desátníku! A když na sobě nebudeme mít ty zasrané uniformy, jak, k sakru, poznáme přátele od nepřátel!"

Maledikt si klidně zapálil cigaretu a pak teprve odpověděl. "Podle toho, jak to vidím já, seržante," řekl, "tak nepřítel je každý kromě nás."

"Okamžik, seržante," ozval se Rubaška, který zvedl hlavu od novin a s evidentním zájmem sledoval rozhovor. "V historii nacházíme podobné případy, abyste věděl. Tak například generál Schi Tin I Ti jednou převlékl svou armádu za pole slunečnic a generál Takticus kdysi velel oddílu maskovanému jako jedlový hájek."

"Slunečnice?" opakoval zhrozeně Honzárum a z jeho hlasu odkapával nesouhlas.

"A obě akce byl úspěšné, seržante."

"Žádné uniformy, žádné odznaky, žádné prýmky?"

"No, vy byste možná mohl představovat nějaký zvláště velký a vydařený květ, seržante?" odpověděl mu Rubaška a na jeho tváři bylo vidět neskrývané pobavení. "A neříkejte mi, že vy sám jste se neúčastnil mnoha nočních akcí, kdy se nedají poznat uniformy ani označení?"

"Jistě, pane, ale noc je noc, pane, zatímco slunečnice jsou... slunečnice, pane! Tuhle uniformu nosím víc než pades - celý život, pane, a myslím si, že plížit se za války kdekoliv bez uniformy je výjimečně nečestné! To je dobré pro špiony, pane!" Honzárumova tvář překonala poslední hranici rudosti a vstoupila do oblasti karmínu a Poly byla překvapena, když spatřila v koutcích jeho očí slzy.

"Jak bychom mohli být špiony v naší vlastní zemi, seržante?" podíval se na něj Rubaška.

"No, to enpé zabodoval, seržante," ušklíbl se Maledikt.

Honzárum se obrátil jako býk ve slepé uličce, ale pak k Apoléninu překvapení splaskl. Ale Apoléna nežasla dlouho. Už toho člověka znala. Nevěděla proč, ale v Honzárumovi bylo něco, co dokázala číst jako knihu. Měl to v očích. Dokázal lhát s očima nevinnýma a čistýma jako oči anděla. Jestliže se teď zdálo, že ustupuje, bylo to je proto, aby se mohl později pořádně rozeběhnout.

"Dobrá, dobrá," přikyvoval seržant, "přísahám, já nejsem z těch, kdo by neposlouchali rozkazy," a v očích mu zablesklo.

"Dobrá, seržante, to rád slyším," řekl Rubaška.

Honzárum se viditelně sebral. "Ale v žádném případě bych nechtěl být slunečnicí, pane," dodal.

"Naštěstí tady v okolí rostou jen jedle, seržante."

"To máte pravdu, pane." Honzárum se obrátil k čekajícímu oddílu. "Poslední oddíle," zavelel řízně, "slyšeli jste velitele! Jehličí vztyč!"

Bylo o hodinu později. Pokud mohla Apoléna říci, vyrazili směrem k horám, ale putovali velkým polokruhem, takže skončili tváří směrem, odkud přišli, ale o několik mil dále. Nebylo jisté, zda je vedl Rubaška, nebo to nechal na Honzárumovi, ale nikdo si nestěžoval.

Nadporučík pak nařídil zastávku v březovém houští, které v tom místě prakticky zdvojnásobovalo hustotu lesa. Dalo by se říci, že maskovací efekt byl skvělý, protože na pozadí šedých, zelených a nažloutlých odstínů by byla červená a bílá jasně viditelná. Na druhé straně, jak se zdálo, nikdo neměl tu nejmenší chuť do řeči.

Nefríta si oškrabala barvy a byla sama od sebe šedozelená. Igorína vypadala jako kráčející křovisko. Coto se chvěla jako osika, takže její listí neustále šumělo. Ostatní podnikli více méně zdařilé pokusy a Poly byla na ten svůj dost pyšná. Honzárum se podobal stromu asi jako velký červený gumový míč. Apoléna měla podezření, že si tajně a velmi pečlivě leštil všechny mosazné součásti výstroje. Každý strom držel ve větvi či ruce plecháč s čajem. Konec konců, zastavili se na celých deset minut.

"Muži," promluvil Rubaška, jako kdyby právě dospěl k nějakému rozhodnutí, "možná, že vás napadlo, že se vracíme k horám, abychom tam sebrali armádu dezertérů. To byla historka, kterou jsme si vymysleli pro ošálení pana ze Slova!" Pak se odmlčel, jako by čekal nějakou reakci. Všichni na něj mlčky upírali oči. Navázal: "Ve skutečnosti pokračujeme v cestě do údolí Kňáku. To je poslední věc, kterou by od nás nepřítel očekával."

Poly se podívala na seržanta. Spokojeně se usmíval.

"Je známá skutečnost, že malá, lehká jednotka může proniknout i tam, kam by se větší vojenská skupina nedostala," pokračoval Rubaška. "Vojáci! My budeme ta jednotka! Je to tak, seržante Honzárume?"

"Ano, pane!"

"Dopadneme jako kladivo na ty nepřátelské síly, které budou slabší než my!" pokračoval Rubaška dál.

"Ano, pane!"

"A před těmi, které budou silnější než my, zmizíme v pralese jako stíny -"

"Ano, pane!"

"Proklouzneme kolem jejich stráží -"

"Správně, pane," přikyvoval Honzárum.

"- a sebereme jim Kňák přímo pod nosem!"

Honzárumův čaj potřísnil padané listí.

"Troufám si říci, že náš nepřítel se cítí v neochvějném postavení jen proto, že má početnou armádu usazenou na vysokém kamenném útesu, v nedobytné pevnosti, chráněné hradbami třicet metrů vysokými a šest metrů silnými," pokračoval Rubaška bez ohledu na to, že teď už čaj rozlévala větší část stromů. "Ale čeká ho úžasné překvapení!"

"Není vám nic, seržante?" zašeptala Poly. Honzárumovi se z krku draly tiché neartikulované zvuky.

"Má někdo nějaké otázky?" prohlásil Rubaška.

Igorína zvedla větev. "Jak se dostaneme dovnitř, pane?" zajímala se.

"Aha. Dobrá otázka," přikývl Rubaška. "To všechno se v pravý čas ukáže."

"Vzdušná jízda," ozval se Maledikt.

"Prosím, desátníku?"

"Létající stroje, pane!" odpověděl Maledikt. "Nebudou vědět, odkud nás mají čekat. Zaútočíme na nějakou vhodnou přistávací zónu, ukořistíme je a zmizíme."

Rubaškovo čelo se nakrabatilo. "Létající stroje?" opakoval nejistě.

"Viděl jsem jeden z nich na obrázku nějakého chlápka, který se jmenuje Leonard z Quirmu. Je to něco jako... létající větrný mlýn. Jako velký šroub, co se zavrtává do oblohy -"

"Nemyslím, že bychom potřebovali zrovna tuhle věc," zarazil ho Rubaška, "ale i takový nápad je vítán."

"K čemu takové řeči, když nás tam dole zmasakrujou, pane!" vypravil ze sebe Honzárum, který se konečně vzpamatoval. "Pane, tohle je jen hlouček nováčků! Všechny ty řeči o cti a svobodě a tak dále, to jsme přece hráli jenom na toho chlápka od novin, ne? To byl skvělý nápad, pane. Tak a my bychom teď měli slízt do údolí Kňáku a proplížit se ke zbytku našich hochů. Tam bychom měli být, pane. To s obsazením pevnosti přece nemůžete myslet vážně, pane! Nepokusil bych se o to ani s tisícovkou mužů, pane!"

"Ale já bych to zkusil s půltuctem mužů, seržante."

Honzárumovi vylezly oči z důlků. "Skutečně, pane? A co bude dělat třeba vojín Tupeček? Bude se na ně třást? A mladý Igor je bude zašívat, ne? Držal na ně bude vrhat ošklivé pohledy? Jsou to slibní mládenci, ale nejsou to muži!"

"Generál Takticus řekl, že osud celé bitvy může záviset na akci jediného muže na správném místě, seržante," odmítl ho Rubaška chladně.

"A na tom, mít mnohem větší armádu, než má váš nepřítel, pane," trval na svém Honzárum. "Pane, měli bychom se prosmýknout ke zbytku armády. Možná, že je v obklíčení, a možná, že ne. Všechny ty řečičky o tom, že nás nechtějí zmasakrovat, to nedává smysl. Vždyť tady jde jen o jedinou věc - vyhrát. Jestliže na nás přestali útočit, je to proto, že se bojí. Měli bychom být tam dole, pane. To je místo pro mladé nováčky, místo, kde se mohou učit! A nepřítel je hledá, pane!"

"Jestliže je mezi zajatými i generál Fratzek, budou ho jistě držet v pevnosti," uvažoval Rubaška nahlas. "Mám dojem, že to byl první důstojník, pod nímž jste sloužil, nemám pravdu?"

Honzárum zaváhal. "To je pravda, pane!" odpověděl nakonec. "A s jedinou výjimkou to byl ten nejtupější nadporučík, s nímž jsem se v životě setkal."

"Vsadil bych krk proti sobolí kožešině, že do pevnosti povede alespoň jedna tajná chodba, seržante."

Apolénu najednou šťouchla její paměť do žeber. Jestli je Pavel naživu, je v pevnosti. Zachytila Mžouřin pohled. Dívka nenápadně přikývla. Uvažovala podobným způsobem. Nemluvila moc o svém... milém a Poly několikrát napadlo, jak oficiální jejich svazek asi byl.

"Mohu promluvit, seržante?" ozvala se.

"Mluvte, Zpěváček."

"Rád bych se pokusil najít tajný vchod do pevnosti, seržante."

"Zpěváček, vy se dobrovolně hlásíte k útoku na největší a nejpevnější hrad v okruhu osmi set kilometrů? Sám?"

"Já se hlásím také, pane," přidala se Mžoura.

"Tak vy dva?" potřásal hlavou Honzárum. "Nó, v tom případě je to tedy v pořádku."

"Půjdu taky," ozvala se Coto. "Vévodkyně mi řekla, že bych měl."

Honzárum se podíval do té drobné, pobledlé tváře a vodových očí a povzdechl si. Pak se obrátil k Rubaškovi. "Takže bychom se měli pohnout, pane, že? Tohle můžeme probrat později. V každém případě máme namířeno do Kňáku, což je první zastávka na cestě do pekla. Zpěváček a Igor, vy dva do čela. Maledikt?"

"Zde!"

"Ehm... vy půjdete jako předsunutá hlídka."

"Rozkaz!"

"Výborně."

Když upír procházel kolem Apolény, svět se najednou na okamžik jako kouzlem změnil. Okolní les byl zelenější, nebe šedivější a nad hlavou zaslechla zvláštní zvuk, něco jako "vhopvhopvhop". Pak to najednou přešlo.

Halucinace upírů jsou nakažlivé, pomyslela si. Co mu asi běží hlavou? Pospíchala za Igorínou a společně, bok po boku, vyrazily pralesem.

Ptáci zpívali. To ještě posilovalo celkovou atmosféru míru a klidu, pokud ovšem neznáte ptáky a jejich zpěv. Poly dokázala rozeznat poplašné volání varující nejbližší okolí, vzdálený křik, který varoval před narušením zabraného teritoria, a všude kolem ptačí hlasy plné sexuálních nabídek tužeb a závisti. To celkové potěšení z ptačího zpěvu poněkud oslabovalo.*

"Poly?" začala Igorína.

"Hmm?"

"Dokázala bys někoho zabít, kdyby to jinak nešlo?"

Apoléna se okamžitě vzpamatovala a probrala z myšlenek. "Co to je za otázku? Copak takové otázky si lidé navzájem kladou?"

"Já myslím, že je to taková otázka, jakou člověk může bholožit vojákovi," odpověděla Igorína.

"No, nevím. Kdyby na mě někdo zaútočil, možná. Rozhodně je třeba jim ublížit natolik, aby zůstali ležet. A co ty?"

"My chováme k životu velkou úctu, Poly," odpověděla Igorína zachmuřeně. "Je hrozně jednoduché někoho zabít, ale téměř nemožné ho zase oživit."

"Téměř?"

"No jistě, pokud nemáš opravdu dokonalý hromosvod. A i když ho máš, ve většině případů už to nejsou tak docela oni. Dost často se na ně pak chytají kovové předměty."

"Igoríno, proč jsi tady ty?"

"Náš klan je velmi konzhervativní, co se týče děvčat, která by se chtěla bhodílet na ‚Velké práci'," odpovídala Igorína zničeně. "Matka mi vždhycky říkala ‚drž se svých jehel a šití'. To je všechno moc hezké, ale já jsem teď stejně dhobrá v řezání, zvhláště u těch nimravých bhřípadů. A kromě toho si mhyslím, že žena na té mramhorové dhesce by se cítila mnohem líp, kdyby věděla, že u té bháčky nahoře vybhnuto-mrtev, dole zabhnuto-živ je zase žena. Tak jshem si řekla, že nějaké zkušenosti z válečného bhole by mohly otce bhřesvědčit. Vojáci zdaleka nejsou tak vybíraví na to, kdo jim zachrání život."

"Řekla bych, že chlapi na celém světě jsou stejní," bručela Poly.

"Uvnitř určitě," přikývla Igorína. "A... ehm... ty si opravdu dokážeš vrátit vlasy?" Poly je viděla ve sklenici, když rozbíjely tábor. Pomalu se kývaly naložené v zelené kapalině a podobaly se nějaké vzácné mořské řase.

"Samozřejmě. Transplantace skalpů jsou jednoduché. Nějakou tu minutu potom to sice dost píchá, ale to je všechno -"

Mezi stromy se něco pohnulo a pak se před nimi objevila šedozelená šmouha, která se změnila v Maledikta. Nejdříve si přitiskl prst na rty a pak naléhavým tónem zašeptal: "Stopuje nás Karlík!"

Poly s Igorínou se podívaly jedna na druhou. "Kdo je Karlík?"

Maledikt se na ně chviličku díval a pak si nepřítomně přetřel rukama tvář. "Já... omlouvám se, ehm, promiňte, to je... podívejte, někdo nás sleduje. Vím to!"

Slunce zapadalo. Apoléna nahlédla přes okraj skaliska. Dívala se směrem, odkud přišli. Zřetelně viděla cestu, rudozlatou ve světle zapadajícího slunce. Nic se nehýbalo. Kamenný útvar, kde se ukrývala, ležel nedaleko vrcholu oblého pahorku a zadní strana mohutného balvanu vzadu přecházela do malého uzavřeného dolíku, obklopeného křovisky. Bylo to dobré pozorovací stanoviště pro lidi, kteří chtěli vidět a nebýt viděni, a podle několika starých ohnišť bylo jasné, že k tomuto účelu už posloužilo vícekrát.

Maledikt seděl s hlavou v dlaních, po jednom boku měl Honzárum a po druhém Rubašku. Pokoušeli se mu porozumět, ale nedělali v tom žádné velké pokroky.

"Takže vy nic neslyšíte?" ptal se Rubaška.

"Ne."

"A taky jste nikoho neviděl a nic necítil?" pokračoval Honzárum.

"Ne! Už jsem vám to řekl! Ale něco nám jde v patách! Pozoruje nás to!"

"No ale když nic -" začal Rubaška.

"Podívejte, já jsem upír," dýchal ztěžka Maledikt. "Prostě mi věřte, ano?"

"Já bhych mu věřhila, bháne," ozvala se Igorína za Honzárumovými zády. "My Igorhové upírhům pomáháme čhasto. V čase, kdy jshou ve shthreshu se jejich oshobní bhrostor rhozšiřuje až na bhatnáct khilometrů kolem jejhich těla."

Následovalo delší mlčení, jako vždy po nějakém Igorínině delším huhlání. Lidé potřebují čas, aby ho vstřebali.

"Shthreshu?" zamrkal zmateně Rubaška.

"Znáte ten pocit, který máte, když se na vás někdo upřeně dívá?" zamumal Maledikt. "No, tak tohle je stejné, jen tisíckrát silnější. A není to... pocit. Já to prostě vím!"

"Jenže po nás pátrá spousta lidí, desátníku," řekl Rubaška a poklepal Maledikta přátelsky po rameni. "To ovšem neznamená, že nás najdou."

Poly se podívala dolů na zlatem zaplavenou krajinu a otevřela ústa, aby něco řekla. Nešlo to. Měla v ústech dokonalé sucho. Nevydala ani hlásku.

Maledikt setřásl nadporučíkovu ruku. "Tahle... osoba nás nehledá! Oni vědí, kde jsme!"

Apoléna si vnutila do úst nějaké sliny a zkusila to znovu. "Pohyb!"

A pak už to tam zase nebylo. Byla by přísahala, že na cestě něco zahlédla, něco, co napůl splývalo se světlem a prozradilo se jen tím, že se kolem toho nepravidelně měnil pravidelný a přirozený vzorec vrhaného stínu.

"Hm... asi ne," zamumlala.

"Podívejte, všichni jsme nevyspalí a všichni tak trochu přetažení," řekl Rubaška. "Takže se budeme snažit držet se v klidu a při zemi, ano?"

"Já potřebuju kafe!" zasténal Maledikt a kýval se při tom sem a tam.

Poly se znovu upřeně zadívala na cestu. Vánek pohyboval stromy a rudozlaté listy se snášely k zemi. A zase. Na velmi kratičký okamžik tam byl náznak... Vstala. Dívejte se dost dlouho do stínů a na rozkývané větve a uvidíte tam cokoliv. Bylo to jako dívat se do plamenů.

"Tak jo," ozvala se Mžoura, která se až dosud točila kolem malého ohně. "Tohle by mohlo být ono. Každopádně to alespoň jako káva voní. No... tedy skoro jako káva. Přesněji, docela jako káva, kdyby se káva vyráběla z pražených žaludů."

Upražila nějaké žaludy. Touhle dobou jich byly naštěstí lesy plné a každý věděl, že pražené a rozemleté žaludy se dají

použít jako náhražka kávy, ne? Poly souhlasila s tím, že to stojí za pokus, ale pokud si pamatovala, ještě nikdo, kdo dostal na vybranou neřekl: "Ne už nikdy se nedotknu té odporné kávy! Ode dneška chci jen tyhle skvělé, dlouhé, pražené žaludy drcené na jemno! A musí v nich plavat ty malé křupavé nesemleté kousky!"

Vzala od Mžoury hrnek a odnesla ho upírovi. Když se k němu naklonila... svět se znovu změnil.

Oblohu zastíral prašný závoj a měnil při tom slunce na krvavě rudý kruh. Na okamžik zahlédla Poly na obloze ty věci, obrovské šrouby, které se otáčejí ve vzduchu, vznášejí se na obloze a pomalu se k ní přibližují -

"Má synchrospektivy," zašeptala Igorína stojící těsně vedle ní.

"Synchrospektivy?"

"No, jako má někdo... retrospektivy. Nic o nich nevíme. Mohou přicházet odkudkoliv. Upír v tomhle stavu je přístupný všem možným vlivům! Dejte mu tu kávu, prosím!"

Maledikt se chopil hrnku a nalil do sebe obsah tak rychle, že mu část tekutiny stékala po bradě. Dívali se, jak polyká.

"Chutná to jako bláto," zabručel, když odložil plecháček.

"Asi ano, ale zabírá to?"

Maledikt zvedl hlavu a několikrát prudce zamrkal. "U všech bohů, to je ale odporné!"

"Jsme v džungli, nebo v lese? Vidíš nějaké létající šrouby?" vyptávala se ho Igorína. "Kolik prstů ti právě ukazuju?"

"Víš, tedy tohle je jedna z těch věcí, které by Igor nikdy neměl říkat," odpověděl jí Maledikt s ublíženou grimasou. "Ale ty... pocity nejsou tak silné. Jo, můžu to pít. Nějak to strávím!"

Poly se podívala na Igorínu, která pokrčila rameny a řekla "tak to je fajn" a mávla na Poly, aby ji následovala kousek stranou.

"Ať už je to on nebo ona, je úplně na pokraji sil," řekla.

"No, to jsme ale všichni," odpověděla jí Apoléna. "Vždyť skoro nespíme."

"Víš dobře, co myslím. Já jsem si... dovolila... prostě jsem se připravila pro všechny případy..." Pak Igorína beze slova na okamžik rozhalila plášť a Poly zahlédla nůž, dřevěný kolík a kladivo, to vše zastrčeno v úhledně našitých kapsách."

"Na to snad nedojde, že ne?"

"Doufám, že ne," odpověděla Igorína. "Ale jestli ano, jsem jediná, kdo by dhokázal sbholehlivě najít srdce. Lidé si vždhycky myslí, že leží mnohem víc vlevo než ve skuthečnosti -"

"Nesmí na to dojít," řekla Poly pevně.

Obloha byla rudá a válka byla vzdálená jediný den.

Poly s plechovkou čaje v ruce, se plížila těsně pod okrajem skaliska. Čaj bylo to, co drželo armádu na nohou. Nezapomenout, co je skutečné... no, to vyžadovalo jisté úsilí. Řimbo a Tuty, například. Nezáleželo na tom, která z nich je na stráži, ta druhá tam byla taky. A teď tam byly taky, seděly bok po boku na padlém kmeni a dívaly se dolů ze svahu. Držely se za ruce. Vždycky se držely za ruce, když byly samy. Jenže Poly to nějak nepřipadalo, jako když se drží za ruce lidé, kteří jsou, například přátelé. Držely se za ruce ze všech sil, svíraly si je tak, jak by svíral ruku svého zachránce člověk, který sklouzl přes útes a ví, že stačí trochu povolit a pád je neodvratný.

"Čaj!" hlásila tiše.

Obě dívky se obrátily a nabraly si z plechovky čaj do plecháčků.

"Víte," řekla klidně, "myslím, že by vám nikdo neměl za zlé, kdybyste se dnes v noci vypařily."

"Co tím myslíš, Kváku?" podívala se na ni Tuty.

"No, co vy dvě byste hledaly v Kňáku? Utekly jste ze školy. Můžete jít kamkoliv. Vsadila bych se, že vy dvě byste se dokázaly proplížit -"

"Zůstáváme," zavrtěla odměřeně hlavou Řimbo. "Mluvily jsme o tom. Kam bychom šly? A navíc teď, když nás něco pronásleduje?"

"Nejspíš je to jen zvíře," uklidňovala je Apoléna, která tomu sama moc nevěřila.

"Takové věci zvířata nedělají," zavrtěla hlavou Řimbo. "A taky si myslím, že kdyby to bylo jen zvíře, nebylo by tak nervózní. Nejspíš to budou špehové. Dobrá, však my je dostanem."

"Nás už nikdo zpátky neodvede," řekla Tuty.

"Aha. Hm... dobrá," souhlasila Apoléna. "Musím dál, o studený čaj nikdo nestojí."

Pospíchala dál po obvodu kopce. Kdykoliv byly Řimbo a Tuty spolu, cítila se v jejich společnosti jako vetřelec.

Coto hlídala v malém zatravněném dolíku a pozorovala krajinu pod sebou s obvyklým výrazem intenzivního soustředění, který většinu ostatních přiváděl poněkud do rozpaků. Když se Apoléna přiblížila, Coto se obrátila.

"Oh, Poly," řekla. "Mám dobré zrávy!"

"No, výborně," usmála se Poly. "Mám ráda dobré zprávy!"

"Ona říká, že se nic nestane, když nebudeme nosit barchetové šátky," hlásila jí Coto.

"Cože? Jo ty, no výborně."

"Víš, Poly," obrátila se k ní Coto důvěrným tónem, "já si myslím, že svět by byl mnohem lepší, kdyby ho vedly ženy. Nebyly by žádné války. Kniha by jistě tenhle nápad považovala za Hřích před tváří. Ale možná by to byl jen omyl Knihy. Promluvím o tom s Vévodkyní. Kéž požehná tento šálek, z nějž mohu píti," dodala.

"No, tak dobrá," přikyvovala Poly a horečnatě přemýšlela, čeho se má bát víc - zda Maledikta, jenž se může každou chvíli změnit v zuřící zvíře, nebo Coto, která se očividně blíží ke konci své mentální pouti, ať už míří kamkoliv. Původně kuchyňská děvečka teď podrobovala Knihu kritickým analýzám a rozprávěla s představitelkou své víry. Takové věci vedly ke třenicím. Každopádně bylo mnohokrát lepší prodlévat v přítomnosti někoho, kdo svou pravdu hledá, než ve společnosti toho, kdo si myslí, že ji našel.

A kromě toho, pomyslela si, když se dívala, jak Coto pije, to, že by byl svět lepší, kdyby ho vedly ženy, si mohl myslet jen ten, kdo doopravdy mnoho žen nezná. Tedy alespoň starších a starých žen. Vezměte si například tu věc s

barchetovými šátky. Ženy si měly v pátek pokrývat hlavy, ale v Knize, která byla jemine... zasraně imperativní v mnoha věcech, o tom nebylo ani slovo. Byl to prostě jen takový zvyk. Dělalo se to proto, že se to dělalo vždycky. A když jste náhodou zapomněly, nebo jste nechtěly, tak vás staré ženské přinutily. Měly oči jako ostříž. Dokázaly se prakticky dívat skrz zeď. A muži to nebrali na lehkou váhu, protože žádný muž nechtěl ty baby urazit, aby se náhodou nestalo, že by začaly pozorovat jeho.

Takže nepříliš nadšeně, ale přece jen ženy potrestali. Kdykoliv došlo k nějaké veřejné popravě, trestu a obzvláště bičování, vždycky jste tyhle stařeny našli stát v první řadě a cumlat hašlerky.

Poly už dávno na svůj barchetový šátek zapomněla. Doma ho nenosila ani o pátcích. Neměla k tomu žádný důvod, nebyl v tom ani vzdor, nenosila ho prostě jen proto, že to bylo jednodušší. A teď se v duchu zapřisáhla, že jestli se ještě kdy vrátí domů, už nikdy si barchetový šátek na hlavu nevezme.

"Ehm... Coto?" ozvala se po chvíli.

"Copak, Poly?"

"Ty máš přímé spojení s Vévodkyní?"

"No, mluvíme spolu o různých věcech," odpověděla Coto zasněně.

"A poslyš, nemohla bys jí nějak opatrně předložit ten problém s kávou?" zeptala se jí Poly nešťastně.

"Vévodkyně může ovlivnit jen velmi, velmi malé věci," odpověděla Coto.

"Co takhle alespoň pár zrnek? Coto, my opravdu potřebujeme alespoň trochu kávy. Myslím, že ty žaludy jako náhražka nestačí!"

"Budu se modlit."

"Výborně. To udělej," přikývla Poly odevzdaně. A kupodivu, pocítila jakousi naději. Maledikt měl halucinace, ale Coto měla jistotu, že se dá ohnout i ocel. To byl svým způsobem protějšek halucinací. Jako kdyby ona viděla skutečnost, kterou vy jste zahlédnout nedokázali.

"Poly?" ozvala se Coto.

"Ano?"

"Ty ve Vévodkyni nevěříš, viď? Myslím skutečnou Vévodkyni, ne váš hostinec."

Poly se zadívala do té malé, stísněné a současně napjaté tváře. "Vždyť víš, říkají, že je dávno mrtvá. Když jsem byla malá, tak jsem se k ní modlila, no ale když už ses tak rovnou zeptala... pravda je, že v ni tak moc nevěřím -" začala se zaplétat.

"Stojí přímo za tebou. Přímo za tvým pravým ramenem."

Všude kolem vládlo ticho nočního lesa. Apoléna se pomalu otočila. "Já ji nevidím," řekla.

"Jsem šťastná za tebe," usmála se Coto a vrátila jí prázdný plecháč.

"Ale já opravdu nic nevidím," opakovala Apoléna.

"Ne..." přikývla Coto. "Ale otočila ses."

Apoléna se nikdy moc nevyptávala na Dívčí školu. Ona byla podle definice Hodná dívka. Její otec byl poměrně zámožný, ve společnosti nezanedbatelně vlivný muž a ona tvrdě pracovala, s muži se stýkala málo a jen v práci, a co bylo nejdůležitější... byla velmi, ale opravdu velmi chytrá. Byla dost bystrá na to, aby dělala to, co dělali v tomhle chronicky nelogickém šílenství, kterému se v Muňkulu říkalo každodenní život, všichni ostatní. Věděla, co má vidět a čeho si nemá všímat, kdy poslechnout a kdy jen poslušnost předstírat, kdy mluvit a kdy si nechat své myšlenky pro sebe. Naučila se způsobům člověka, který chce přežít. Jako většina místních lidí. Když jste se ale vzbouřili nebo jste byli nebezpečně upřímní, měli jste nějakou nevhodnou chorobu, byli jste nežádoucí nebo jste byli mladé děvče a táhlo vás to k mužským víc, než vás to k nim mělo podle stařen táhnout, a co bylo nejhorší, když jste neuměli pořádně počítat... čekala vás Škola.

Nevěděla moc o tom, jak to tam chodí a co se tam děje, ale když o tom někdy přemýšlela, přispěchala jí vždycky na pomoc obrazotvornost, aby vyplnila mezery. Často přemýšlela o tom, co se s vámi asi stane v tom pekelném tlakovém hrnci. Když byl někdo tvrdý jako Řimbo, tak ztvrdl ještě víc a na povrchu se mu udělala tvrdá slupka. U Coto... těžko říci. Byla tichá a stydlivá, ale pak se jí najednou v očích objevila odražená záře ohňů a někdy jí tam hořela i tehdy, když široko daleko nebyl jediný plamen, který by se jí tam mohl odrážet. Někdo jako Coto, kdo do začátku dostal ty nejhorší karty, koho zavřeli a nechali hladovět a bili ho a s kým nakládali tak strašně, že o tom mohl vědět jen sám Nugát (a Poly si pomyslela, ano, Nugát o tom nejspíš skutečně věděl), koho potápěli hlouběji a hlouběji do něj samého - copak tam dole asi našel? A když pak zvedl hlavu, padl mu do oka jediný úsměv, který v životě viděl.

Poslední muž v řadě hlídek byl Honzárum, protože Mžoura vařila. Seděl na mechem porostlém kameni, v jedné ruce kuši, a díval se na něco, co držel v druhé ruce. Když se Poly přiblížila a on ji zaslechl, prudce se otočil a rychle to ukryl do kapsy. Apoléna zachytila jen zlatý záblesk.

Seržant sklonil zbraň. "Naděláte kraválu jako slon, Zpěváček," ozval se.

"Omlouvám se, seržante," řekla Poly, i když věděla, že to není pravda. Nabral si plecháček čaje a ukázal dolů do krajiny.

"Vidíte to křoví, támhle, Zpěváček?" řekl. "To vpravo od toho padlého stromu?"

Poly se podívala naznačeným směrem. "Ano, seržante," přikývla.

"Nevidíte na něm nic zvláštního?"

Apoléna se znovu upřeně zadívala ke křoví. V duchu si říkala: musí tam být něco, co je nápadné, jinak by se mě neptal. Soustředila se. "Má špatný stín," odpověděla nakonec.

"Správně, mládenče. A důvod spočívá v tom, že se za ním ukrývá ten náš člověk. On pozoruje mě a já zase jeho. Víc s tím neuděláme. Odplíží se, jakmile se někdo z nás nevhodně pohne. A na to, poslat mu tam šíp, je to moc daleko."

"Nepřítel?"

"Neřekl bych."
"Přítel?"
"Každopádně je opatrný a mazaný jako liška. Nevadí mu, že vím, že je tam. A já vím, že tam je. Vrať se nahoru na kopec a přines mi ten velký luk, co jsme ukořistili. Támhle je!"
Stín zmizel. Apoléna upírala oči do lesního šera, ale poslední odlesky zapadlého slunce halily kraj do karmínového závoje a stíny mezi stromy rychle houstly a černaly.
"Je to vlk," prohlásil Honzárum.
"Vlkodlak?" podívala se na něj Poly.
"Ale? A co vás přivedlo na tuhle myšlenku?"
"Protože seržant Vyčněl řekl, že máme v oddíle vlkodlaka. A já vím naprosto jistě, že nemáme. Tedy... na to už bychom byli za tu dobu přece přišli, ne? Ale napadlo mě, jestli snad oni nějakého nezahlédli."
"No, s tím ale nemůžeme vůbec nic dělat," pokýval Honzárum hlavou. "Spravil by to dobře mířený stříbrný šíp, ale žádný nemáme."
"A co takhle náš šilink, seržante?"
"Aha, tak vy si myslíte, že můžete vlkodlaka zabít dlužním úpisem?"
"To jistě ne. Ale vy máte pravý šilink, seržante. Nosíte ho na krku s tím zlatým medailonem."
Jestliže jsme řekli, že kolem víry Alice Tupečkové byste mohli ohýbat ocel, mohli byste ji do ruda zahřát Honzárumovým pohledem.
"Co nosím kolem krku, do toho vám nic není, Zpěváček, a jediný tvor horší než vlkodlak jsem já, když se někomu podaří sebrat můj šilink, rozumíte?"
Když viděl Polyin zděšený výraz, poněkud zmírnil. "Až se najíme, přesuneme se dál. Najdeme si k odpočinku nějaké lepší místo. Takové, které by se líp bránilo."
"Jsme všichni hrozně unavení, seržante."
"Takže chci, abychom byli všichni ozbrojení a na nohou, kdyby se náhodou ten náš neznámý vrátil s kamarády."
Všiml si jejího pohledu. Zlatý medailon mu vyklouzl zpoza blůzy a houpal se mu na řetízku jako výčitka špatnému svědomí.
"Byla to jen... dívka, kterou jsem znal," zabručel. "To je všechno, jasné? To už je strašně dávno."
"Já se vás neptal, seržante," řekla Poly a ustoupila.
Honzárumovi poklesla ramena. "To je v pořádku, mladíku, neptal. A já se tě taky na nic neptám. Ale myslím, že bychom měli desátníkovi sehnat co nejrychleji nějakou kávu."
"Svatá pravda, seržante!"
"A náš ruprt sní o vavřínových věncích, které mu někdo položí na hlavu, Zpěváčku. Máme tady s sebou opravdického posraného hrdinu. Nedokáže bojovat, nedokáže myslet, není dobrý k ničemu, kromě toho, aby absolvoval poslední velký boj a pak dostal posmrtně vyznamenání, které zašlou jeho staré matičce. Já byl na několika posledních bojištích a řeknu ti, Zpěváček, všechno to byla strašlivá jatka. A přesně tam nás Rubaška vede, Zpěváčku, pamatuj si mý slova. Co ta tvoje parta udělá potom, hm? Zažili jsme pár srážek, ale to pořád ještě není válka. Myslíš, že se dokážeš vzmužit natolik, že dokážeš stát tam, kde se zatíná ocel do svalů?"
"Vy jste to dokázal, seržante," řekl Poly. "Sám jste řekl, že jste bojoval v několika posledních bitvách."
"To je pravda, chlapče. Jenže já vždycky držel tu ocel."
Poly se vracela zpátky do svahu. Tohle všechno, přemýšlela, a to jsme se ještě nedostali ani na dohled k bojišti. Seržant vzpomíná na děvče, které nechal doma... no to je celkem normální. A Řimbo a Tuty myslí jen jedna na druhou... ale je to tak divné, když si představíte, že je zavřeli do té školy... a co se Coto týče...
Poly napadlo, jak by asi přežila tu školu ona sama. Ztvrdla by jako Řimbo? Nebo by se uvnitř složila, jako ty dívky, které přicházely, odcházely, pracovaly do úmoru a nikdy neměly žádné jméno? Nebo by dopadla jako Coto a našla ve vlastní hlavě nějaké dveře... možná, že jsem milá, ale hovořím s bohy.
... Coto řekla "ne váš hostinec". Skutečně jsem mluvila s Coto o Vévodkyni? Určitě ne. Coto se jistě... ale ne, řekla to přece Řimbo, že? To je ono. Tím se to vysvětluje. Řimbo se o tom musela někdy zmínit Coto. Takže na tom není vůbec nic divného, i když s Coto si vlastně nikdo nepovídal. Bylo to příliš náročné. Byla tak soustředěná, tak napjatá. Ale tohle je jediné možné vysvětlení. Jistě. Nepřipustí, že by v tom mohlo být něco jiného.
Apoléna se otřásla a uvědomila si, že vedle ní někdo jde. Zvedla hlavu a zasténala.
"Ty jsi přelud, že? Halucinace?"
SAMOZŘEJMĚ. JSTE VŠICHNI VE STADIU ZVÝŠENÉ VNÍMAVOSTI, KTERÁ JE ZAPŘÍČINĚNA DUŠEVNÍM VYPĚTÍM A NEDOSTATKEM SPÁNKU.
"Když jsi halucinace, jak víš tohle?"
VÍM TO, PROTOŽE TO VÍŠ TY. JENOM TO UMÍM LÍP VYJÁDŘIT.
"Ale neumřu, že ne? Myslím právě teď?"
NE. ALE ŘEKLI TI PŘECE, ŽE BUDEŠ DENNĚ KRÁČET BOK PO BOKU SE SMRTĚM.
"Aha... ano, desátník Šalotka to říkal."
TO JE STARÝ PŘÍTEL. DALO BY SE ŘÍCI, ŽE ŽIJE NA SPLÁTKOVÝ KALENDÁŘ.
"Nevadilo by ti, kdybys po mém boku kráčel trochu víc neviditelný?"
JISTĚ. CO TAKHLE?
"A tišeji?"
Nastalé ticho jí bylo odpovědí.
"A měl by ses trochu vyleštit," řekla Apoléna do prázdného vzduchu. "A to roucho by chtělo vyprat."

Odpověď sice nedostala, ale cítila se mnohem lépe právě proto, že to řekla.

Mžoura uvařila hovězí omáčku s bylinkami a knedlíkem. Bylo to úžasné jídlo. A také to byla neobyčejná záhada.

"Nepamatuji si, že bychom cestou potkali nějakou krávu, vojíne," řekl Rubaška, když jí podal svůj cínový talíř, aby do něj dostal druhý přídavek.

"Ehm... ne, pane."

"A přesto jste sehnal hovězí?"

"Ehm... ano, pane. Tedy... když se objevil ten novinový muž se svým vozem... víte, když jste vedli ten rozhovor, vplížil jsem se dozadu a rozhlédl jsem se tam..."

"No, existuje jméno pro člověka, který dělá tyhle věci, vojíne," prohlásil Rubaška škrobeně.

"Správně, je to zásobovatel, Mžouro. Skvělé jídlo," prohlásil Honzárum. "A jestli ten chlápek dostane hlad, tak se může nacpat těch svých keců, co, nadporučíku?"

"No... ano," přikývl Rubaška opatrně. "Jistě, samozřejmě. Skvělá iniciativa, vojíne."

"Ale ne, pane, to ne," odpověděla Mžoura spokojeně. "Mě by to asi nenapadlo, ale řekl mi to seržant."

Apoléně se zastavila ruka se lžící na půli cesty k ústům. Očima několikrát rychle přelétla od seržanta k nadporučíkovi a naopak.

"Tak vy je učíte loupit, seržante?" prohlásil Rubaška. Celá skupina poněkud zalapala po dechu. Kdyby to bylo v zadním baru U Vévodkyně, štamgasti už by prchali ven a Poly by pomáhala otci ukrýt pod pult všechny láhve.

"Ne loupit, pane, to není loupení. To je kořistění," odpověděl klidně Honzárum a spokojeně olízl lžíci. "Podle základních řádů schválených Vévodkyní Zák. 611, oddíl 1 (c), paragraf i, pane. Vzhledem k tomu, že je zmíněný vůz majetkem Ankh-Morporku, pane, který podporuje nepřítele a napomáhá mu, je to kořistění, pane. A kořistění je dovoleno."

Oba muži si chvíli zírali do očí. Pak se Rubaška natáhl za sebe a sáhl do vaku. Apoléna viděla, jak vytáhl nevelkou, ale silnou knihu.

"Zák. 611," zabručel si. Znovu se podíval na seržanta a začal obracet tenké oblýskané listy. "611. Plenění. Loupení a kořistění. Aha, ano. A... teď... vy jste s námi, seržante Honzárume, díky zákonu 796, alespoň tak jste mi to tehdy připomínal, že..."

Nastalo další ticho přerušované jen tichým šustěním papíru. Žádný zákon 796 neexistuje, vzpomněla si Apoléna. Poperou se kvůli tomu?

"796, 796," opakoval Rubaška potichu. "Aha..." chvíli se díval na příslušnou stránku a Honzárum se díval na něj.

Nakonec Rubaška zavřel knihu s tichým plesk. "Máte absolutní pravdu, seržante!" řekl spokojeně. "Doporučím vás na pochvalu za encyklopedickou znalost zákonů!"

Zdálo se, že Honzárum vybuchne. "Cože?"

"Byl jste dokonalý, seržante. Citoval jste to prakticky doslova!" kývl hlavou Rubaška a v očích mu zlomyslně blýskalo. Apoléna si připomněla, že stejně mu v očích blýskalo, když mluvil se zajatým jezdeckým kapitánem. Byl to tentýž pohled, pohled, který říkal: "Tak, kamaráde, a teď mám navrch já!"

Honzárumova brada se vztekle pohybovala ze strany na stranu.

"Chcete něco dodat, seržante?" nadhodil Rubaška.

"Ehm... ne, pane," odpověděl Honzárum a jeho tvář byla otevřeným vyhlášením války.

"Vyrazíme, jakmile vyjde měsíc," pokračoval Rubaška. "Navrhuji, abychom si do té doby všichni pokusili odpočinout. A pak... nechť zvítězíme." Kývl celé skupině a přešel na místo pod převisem křoví, kde mu Poly připravila pokrývky. Po několika okamžicích se odtamtud ozvalo tiché chrápání, kterému ovšem Apoléna nevěřila ani za mák. Honzárum mu také nevěřil. Vstal a vzteklým krokem vyšel z okruhu záře ohně. Apoléna si pospíšila za ním.

"Slyšel jsi to?" zavrčel vztekle seržant s pohledem upřeným k tmavnoucím horám. "Ta pitomá opice na gumičce! Kdo mu dal právo kontrolovat slova v knize?"

"Ale vy sám jste citoval číslo toho zákona a paragrafy," upozorňovala ho Poly.

"Tak? No a co? Od důstojníků se čeká, že budou věřit tomu, co se jim řekne. A on se pak ještě usmál! Viděls to? Přistihl mě a usmíval se! Myslí si, že mě teď drží v hrsti, protože mě přistihl!"

"Lhal jste, seržante."

"Nelhal jsem! Není to lhaní, když to říkáte důstojníkovi! Vy jim prostě ukazujete svět takový, jaký si myslí, že by měl být! Nemůžeme jim dovolit, aby si to začali kontrolovat sami! Napadají je potom hrozné věci. Jak jsem ti řekl, všechny nás zabije! Napadnout tu příšernou pevnost? Ten chlap to má v hlavě přeházené!"

"Seržante!" přerušila ho Apoléna naléhavě.

"Někdo nám signalizuje, seržante!"

Na vrcholku vzdáleného kopce zablikalo jasné světlo podobné mrkající hvězdě.

Rubaška spustil dalekohled. "Opakují neustále ‚CQ'," řekl. "To je něco jako ‚pozor, následuje vysílání' nebo ‚připravte se'. A vsadil bych se, že ty delší mezery vznikají ve chvílích, kdy signál směřuje jiným směrem. Hledají své špehy. ‚Hledáme vás', vidíte? Vojín Igor!"

"Bháne?"

"Vy víte, jak ty vysílací roury fungují, že?"

"Jistě, bháne. Bhrostě zabhálíte oheň v té khrabici a pak se to zhaměří a othevře."

"Nechcete jim ale odpovídat, pane, že ne?" obrátil se k němu zděšeně Honzárum.

"Samozřejmě, že ano," odpověděl Rubaška bez zaváhání. "Vojíne Karborunde, sestavte tu věc. Vojín Malmuža, přineste lucernu. Potřebuju nahlídnout do kódové knihy."

"Ale to přece prozradí naši pozici!" protestoval Honzárum.

"Ne, seržante, protože, i když vy to slovo možná neznáte, chystám se je ‚obelhať!" odpověděl mu Rubaška. "Igore, jsem si jistý, že máte ve svém vybavení nějaké šikovné a ostré zahnuté nůžky, i když bych byl raději, kdybyste se ta slova nepokoušel opakovat."

"Mhyslím, že thu věcičkhu mhám skuthečně ve svhém vhybhavhení, bháne."

"Výborně." Rubaška se rozhlédl. "Už je skoro dokonalá tma. Ideální. Vezměte mou pokrývku a vystřihněte do ní opatrně kulatý otvor o průměru sedm centimetrů a pak připevněte pokrývku dopředu na trubku."

"To ale odsthíní většinu světhla, bháne!"

"Samozřejmě. Na tom je právě založen můj plán," přikývl Rubaška pyšně.

"Pane, jakmile uvidí to světlo, budou vědět, kde jsme," opakoval Honzárum, jako kdyby mluvil k malému děcku.

"A já už vám vysvětlil, že jim budu lhát," odbyl ho Rubaška.

"Nemůžete přece lhát, když -"

"Děkuji vám za vaše připomínky, seržante. To je prozatím všechno," umlčel ho Rubaška. "Jsme připravení, Igore?"

"Už skhoro," přikývla Igorína. "Světhlo zabhálím, až řekhnete."

Rubaška otevřel malou knížečku. "Připraven, vojíne?"

"Ano, bháne."

"Při slově ‚dlouhá' podržíte spoušť v délce ‚jedna - dva' a pustíte, ‚krátká', to je ‚jedna', a taky pustíte. Rozumíte?"

"Samo, nhadbhoručíku. Mhůžu to držhet i dhýl, khdyž budhe třebha," řekla Igorína. "Jedhen, dva, vhíc, mhoc. Já umhím bhočítat. Tholik, kholik řeknete."

"Ne, do dvou stačí," trval na svém Rubaška. "A vy, vojíne Tupečku, vy si vezmete můj dalekohled a budete pozorovat dlouhé a krátké záblesky, které přijdou tam odtud, ano?"

Poly viděla Coto do tváře a rychle řekla: "Já to udělám, pane."

Na paži se jí položila malá bílá ruka. V nedostatečném světle zatemněné lucerny v Cotiných očích plálo světlo jistoty. "Teď už řídí naše kroky Vévodkyně," řekla a vzala si z nadporučíkových rukou dalekohled. "Všechno, co děláme, se děje z její vůle."

"Vážně? Oh. Dobrá... to je dobře," řekl Rubaška.

"Ona jistě požehná tomuto přístroji pro pohled do dálky, který budu užívat," dodávala Coto.

"Opravdu?" odpověděl poněkud rozpačitě Rubaška. "Dobře. A teď... jsme připravení? Takže vyšlete následující... dlouhá... dlouhá... krátká..."

Roletka na ústí trubice zachřestila a zpráva bleskla nebem. Když trollka spustila trubici, zavládla půlminutová tma. A pak: "Krátká... dlouhá..." začala Coto.

Rubaška pozvedl kódovací knihu blíže k očím a rty se mu pohybovaly, jak ve světle unikajícím drobnými škvírami z útrob zařízení luštil jednotlivé znaky. "W... R... U...," řekl. "M... S... G... P... R..."

"To není žádná zpráva!" prohlásil Honzárum.

"Naopak, chtějí, abychom udali polohu, protože náš signál je nejasný a je špatně viditelný," odbyl ho Rubaška. "Odvysílejte toto... krátká..."

"Já protestuji, pane!"

Rubaška spustil svou knížečku. "Seržante, chystám se právě sdělit tamtomu špionovi, že jsme o deset kilometrů dál, než jsme, chápete? A jsem si jistý, že nám to bude věřit, protože jsem uměle snížil svítivost našeho zdroje, chápete? A taky jim řeknu, že zvědové zahlédli velkou skupinku nováčků mířící k horám a pronásledují ji, chápete? Chápete, seržant Honzárume?"

Oddíl zadržel dech.

Honzárum se postavil do škrobeného pozoru. "Chápu, pane!"

"Výborně!"

Honzárum zůstal stát v pozoru po celou dobu, kdy si Rubaška vyměňoval zprávy s neznámým zdrojem, jako žáček, který byl postaven na hanbu za ošklivé chování.

A z kopce na kopec přeskakovaly zprávy. Světla blikala. Vysílací roletky chřestily. Coto hlásila dlouhé a krátké. Rubaška si je znamenal do svého bloku. "S... P... P... 2...," četl nahlas. "Aha. To je rozkaz, abychom zůstali na místě!"

"Další záblesky, pane," hlásila Coto. "T... Y... E... 3... to znamená připravte se poskytnout pomoc," hlásil Rubaška a dělal si poznámky. "Ť...T...N...K...To je..."

"Teď to není kód, pane!" upozornila ho Poly.

"Vojíne, pošlete následující!" zasípal Rubaška. "Dlouhá... dlouhá..."

Zpráva pokračovala. Všichni napjatě přihlíželi, zatímco padala mlha a nad hlavami jim vyšly hvězdy, které tiše pomrkávaly a vysílaly tak poselství, které se nikdo nepokoušel přečíst. Vysílací zařízení utichlo.

"Tak a teď se přesuneme tak rychle, jak to jen dokážeme," prohlásil Rubaška. Pak si tiše odkašlal.

"Myslím, že slangový výraz zní ‚vypaříme se odsud a švihadlem', že?"

"Skoro, pane, skoro jste to trefil," přikývla Apoléna.

Existovala jedna velmi stará borogravská píseň, v níž bylo víc š, ž, č a ž, než dokázal jakýkoliv cizinec z nížin vyslovit. Jmenovala se nějak jako Vštanišsolňtzevborbuž, což znamená "Slunce vyšlo! Pojďte, rozpoutáme válku!". Musíte mít skutečně zvláštní historii, byste něco takového vtěsnali do jediného slova.

Sam Elánius si povzdechl. Ty malé zemičky válčily kvůli řece, kvůli špatným mírovým smlouvám, kvůli rozepřím mezi šlechtou, ale hlavně a především proto, že bojovaly vždycky. Válčily skutečně už jen proto, že vyšlo slunce.

A tahle válka se nějak zadrhla do velkého uzlu.

Níž po proudu se údolí zúžilo do kaňonu a pak se řeka Kňák řítila vodopádem do hloubky čtyři sta metrů. Každý, kdo

putoval proti proudu, zjistil, že bloudí v labyrintu roklin, strží, strmých vrcholů, jako nůž ostrých hřbetů, permanentního ledu a ještě permanentnější smrti. Kdokoliv, kdo by se pokusil projít Kňákem do Zlobenie, by byl zabit přímo na pobřeží. Jediná cesta z údolí teď vedla vzhůru proti proudu Kňáku a ta by každého přivedla přímo do stínu pevnosti. To bylo skvělé, dokud byla pevnost v borogravských rukou. Teď, když byla obsazena... muselo by borogravské vojsko projít na dostřel vlastních zbraní.

A jakých zbraní! Elánius viděl katapulty, které dokázaly vrhnout obrovské balvany na vzdálenost skoro pěti kilometrů. Když koule dopadla, rozletěla se v dešti jako jehla ostrých úlomků. Nebo tam byly stroje, které vzduchem vrhaly rotující ocelové disky o průměru skoro dvou metrů. Jakmile jednou narazily na zem, odrazily se jako žabka a byly nepředvídatelné jako splašený nosorožec a o to strašlivější. Elániovi někdo řekl, že takový po okrajích nabroušený kotouč pravděpodobně poletí ještě několik stovek metrů bez ohledu na to, kolik koní nebo lidí mu bude stát v cestě. A to byly jen ty nejnovější vymoženosti. Kromě toho tam bylo množství konvenčních zbraní, pokud tím budeme myslet obrovské samostříly, katapulty, balisty a praky, které vrhaly koule efebského ohně, který se na místě, kam dopadl, přilepil a pak teprve se pořádně rozhořel. Odsud shora, z té nehostinné věže plné průvanu, viděl ohně armády zakopané na druhém konci pláně. Nemohla ustoupit a Aliance, pokud se tak dalo nazvat to nedůtklivé, uhádané společenstvo, se neodvažovala pustit vzhůru údolím, s armádou v zádech, a při tom neměla dostatek mužů, aby udržela pevnost a obklíčila nepřátelskou armádu.

A během několika týdnů začne sněžit. Průsmyky se uzavřou. Pak jimi neprojde doslova ani myš. A tisíce mužů a koní budou denně potřebovat potravu. Samozřejmě, že nakonec mohou muži sníst koně, což by zčásti vyřešilo oba zásobovací problémy jednou ranou. Pak by tam zbyla stará dobrá pěší armáda, což, jak byl Elánius poučen jedním ze spřátelených Borogravijců, je v místních válečných hrátkách pravidlem. Protože to byl kapitán Milo "Kulhavý" Čvachtular, Elánius mu věřil.

Pak bude pršet, a ten déšť a roztálý sníh změní tu zatracenou řeku v dravý proud, který se vyleje ze břehů, Ale ještě předtím se ta mizerná Aliance rozpadne a její členové se rozejdou domů. Borogravcům prostě stačilo držet si svou pozici a nemohli prohrát.

Tiše zaklel. Princ Heinrich zdědil trůn v zemi, jejímž hlavním exportním artiklem byly ručně vyřezávané malované dřeváky, ale přísahal, že během deseti let změní své hlavní město Tvrdjaniste na "Ankh-Morpork hor". Z nějakého důvodu si myslel že to Ankh-Morpork potěší.

Byl celý nedočkavý, říkal, naučit se dělat věci jako tam v Ankh-Morporku, což byl přesně ten druh nevinných ambicí, které by mohly přivést ctižádostivého vládce k tomu, že by začal dělat věci jako v Ankh-Morporku. Kdysi. Heinrich měl ve své zemi pověst mazaného lišáka, ale něco takového v Ankh-Morporku překonali před tisícem let, prolétli kolem "vychytralosti", bez potíží za sebou zanechali "lstivou prohnanost", vypořádali se s "hnusnou vychcaností" a velkým kruhem se vrátili na začátek k otevřené poctivosti.

Elánius zalistoval papíry na svém stole a pak zvedl hlavu, když zaslechl zvenčí ostrý, pronikavý křik. Otevřeným oknem vletěl dovnitř několika dlouhými ráznými údery křídel krkavec a přistál na provizorním bidélku na protějším konci místnosti. Elánius k němu přistoupil ve chvilce, kdy si malá postavička na ptačím hřbetě zvedla letecké brýle.

"Tak jak to jde, Cvočku?" řekl.

"Začínaj mít podezření, pane Elánie. A seržantka Angua říká, že je to dost riskantní, když už jsou tak blízko."

"Tak jí řekni, ať se raději vrátí."

"Jasný, šéfe. A pořád ještě potřebujou kafe."

"Krucinál! To pořád ještě na žádné nenarazili?"

"Ne, pane, a s tím upírem to začíná smrdět."

"Hm, ale jestli mají už teď podezření, kdybychom jim shodili flašku s kávou, byli by si jisti!"

"Seržantka Angua říká, že to by nám asi ještě prošlo, pane. Neřekla mi už ale proč." Skřítek se na Elánia zadíval pohledem plným očekávání. Totéž udělal i jeho krkavec. "Urazili pěknej kus cesty, pane. Na chumel holek... no, teda většinou holek..."

Elánius se bezmyšlenkovitě natáhl, aby pohladil černého opeřence.

"Pozor, pane! Uštípne vám palec!" zaječel vyděšeně Cvoček Cvrkal.

Ozvalo se zaklepání na dveře a vešel Reginald Půlbotka s táckem plným kousků syrového masa. "Viděl jsem Cvočka nahoře, tak jsem si řekl, že rovnou zaskočím do kuchyně, pane."

"Výborně, Regu. Neptali se tě, na co potřebuješ syrové maso?"

"Ptali, pane. Já jsem jim řekl, že ho jíte vy, pane." Elánius se na chvilku zamyslel. Reg to jistě myslel dobře.

"No, konec konců, to už mou pověst nijak nezhorší," zabručel. "Mimochodem, co se děje dole v kryptách?"

"Víte, pane, nejsou tam pravé zombie," odpověděl Reg, vybral na podnose pěkný kousek masa a podržel jej Morho před zobákem. "Mně spíš připadají jako chodící mrtvoly."

"Ehm... vážně?"

"Víte, oni doopravdy nemyslí," pokračovala zombie a zvedla další kousek syrového králíka. "Nesnaží se nijak ocenit přednosti a příležitosti života mimo hrob, pane. Jsou to jen omezená kvanta starých vzpomínek na nohou. Přesně to jsou věci, které vrhají na zombie ošklivé světlo, pane Elánie. Víte, mě to tak rozzlobilo!" Morho se pokusila shltnout další kus králičího masa i s kůží, kterým jí Reg v náhlém návalu emocí mával divoce před očima.

"Ty... Regu?" ozval se Cvoček.

"Myslíte, že je moc těžké, přizpůsobit se době? Podívejte se například já. Jednoho dne jsem se probudil a byl jsem mrtvý. Myslíte, že jsem -"

"Regu!" varoval ho Elánius, když Morho prudce vyrazila hlavou kupředu.

"- zůstal jen tak ležet? Ne! A taky jsem -"

"Regu, dej pozor! Právě ti uklovla dva prsty!"
"Cože? No ne." Reginald pozvedl ozobanou ruku a upřeně se na ni zadíval. "No tohle, věřili byste tomu?" Podíval se na zem s nadějí, která rychle pohasla. "Cifix! Myslíte, že bychom ji mohli přinutit, aby je zvrátila?"
"Jedině kdybys jí strčil prsty do krku, Regu. Promiň. Cvočku, udělej, co můžeš, prosím. A ty, Regu, se vrať dolů do kuchyně a podívej se, jestli tam mají nějakou kávu."

"No těbůh," zamumlala Mžoura.
"Je fakt obrovská," řekla Řimbo.
Rubaška mlčel.
"Vy jste ji nikdy předtím neviděl, pane?" zahlaholil Honzárum vesele, když si prohlíželi vzdálenou pevnost, která ležela napůl skrytá v křovinách necelý kilometr před nimi.
Jestli existuje nějaká pohádková stupnice pro hrady, kde na nejvyšším místě jsou ty bílé se zlatými kopulemi a modrými, mírně zkosenými střechami, pak pevnost Kňák musela být na tom nejnižším hluboko dole. Nízká, černá a přisátá ke skalisku jako bouřkové mračno. Koryto řeky se točilo kolem ní, kolem poloostrova, po němž vedla jediná přístupová cesta, široká a holá, ideální pochodový terén pro každého, koho už život unavil. Toho všeho si Rubaška samozřejmě všiml.
"Ehm, ne, seržante," odpověděl. "Samozřejmě jsem viděl nějaké obrázky, ale... ty to ani zdaleka nevystihovaly."
"A píše se v některé z těch knih, které jste četl, pane, co je teď třeba udělat, pane?" pokračoval Honzárum. Ukrývali se v hustém křoví nějakých pět set metrů od pevnosti.
"Možná, seržante. V knize Umění válečné generála Schi Tin I Ti se říká: Největším vítězstvím je vítězství bez boje. Nepřítel si přeje, abychom na něj zaútočili tam, kde je nejsilnější. Proto ho musíme zklamat. Nějaká cesta se jistě ukáže, seržante."
"No, mně se nikdy žádná neukázala, pane, a já tady byl alespoň půltuctukrát, pane," odpověděl Honzárum a stále ještě se při tom nepříjemně usmíval. "Pch, dokonce i krysy se musí přestrojit za pradleny, když se chtějí dostat tam dovnitř! I kdyby se vám podařilo projít tou cestou, dostanete se k úzkým vstupům, které mají ve stropech díry, aby se jimi dal nalít vroucí olej, všude jsou brány, které odolají i náporu trollů, několik bludišť, stovka různých míst a místeček, odkud na vás mohou střílet. Ohó, je to vážně místo jako stvořené k útoku!"
"Zajímalo by mě, jak se dovnitř dostali spojenci?" nadhodil Rubaška.
"Nejspíš nějakou zradou, pane. Svět je plný zrádců. Nebo možná našli nějakou tajnou chodbu, pane. Víte, pane? Tu, co jste si jistý, že musí existovat. Nebo jste už zapomněl? Je to taková věc, která vám může klidně vyklouznout z hlavy, když jste hodně zaměstnaný, řekl bych."
"Uděláme průzkum, seržante," nedal se vyvést z klidu nadporučík, když se plížili zpět křovisky. Oklepal si listí z uniformy. Thalacefalose, neboli, jak kobylu jmenoval sám Rubaška, "věrného oře", pustili na svobodu několik kilometrů vzadu. Na koňském hřbetě se nemůžete plížit, a jak Rubaška poukázal, to zvíře bylo tak hubené, že by ho nikoho ani nenapadlo snést, a příliš divoké, než aby na něm chtěl někdo jezdit.
"Výborně, pane, pravda, to můžeme udělat," přikyvoval Honzárum s až přeochotným výrazem někoho, kdo chce vyhovět. "A kam bychom se na ty výzvědy měli vydat?"
"Musí existovat nějaká tajná chodba nebo utajený vchod, seržante. Nikdo by nepostavil takovouhle stavbu jen s jedním jediným vchodem. Souhlasíte?"
"Jistě, pane. Víte, ale je možné, že to budou držet v tajnosti, pane. Pokouším se jen pomoci."
Obrátili se při zvucích vroucné modlitby. Coto padla na kolena a se sepjatýma rukama odříkávala modlitbu. Zbytek skupinky pomalu ustupoval. Zbožnost je úžasná věc.
"Co to dělá, seržante?" zeptal se Rubaška.
"Modlí se, pane," odpověděl Honzárum.
"Všiml jsem si, že to dělá často, seržante. Není to proti... é... předpisům, seržante?" zašeptal nadporučík.
"S tím byly vždycky trochu potíže," odpověděl mu Honzárum. "Já sám jsem se modlil mnohokrát přímo na bitevním poli, pane. Mnohokrát jsem odříkal Vojákovu modlitbu a nestydím se to přiznat, pane."
"Eh... myslím, že tu neznám," připustil Rubaška.
"Víte, já myslím, že slova se vám připomenou sama a velmi rychle, jakmile se ocitnete tváří v tvář nepříteli. Ale všeobecně zní zhruba jako: ‚Ó Bože, dej, ať zabiju toho ksindla dřív, než on zabije mě!'" Honzárum se při pohledu na Rubaškův výraz usmál. "No, já tomu říkám autorizovaná verze, pane."
"Dobrá, seržante, ale kde bychom byli, kdybychom se všichni pořád jen modlili?" vrtěl hlavou nadporučík.
"V nebi, pane, seděli bychom po pravé ruce Nugátově," odpověděl bez zaváhání Honzárum. "Alespoň tak mě to učili jako malého kluka, pane. Jenže to by tam pak byla trochu tlačenice, takže je dobře, že to neděláme."
V té chvíli se Coto přestala modlit, vstala a oprášila si prach z kolenou. Pak obdařila všechny přítomné svým bezelstným, ustaraným úsměvem. "Vévodkyně povede naše kroky," řekla.
"Aha. No, výborně," přikývl Rubaška mdle.
"Ukáže nám cestu."
"Úžasné. Ehm... nezmínila se o nějakých orientačních bodech nebo tak něco?" zeptal se nadporučík.
"Požehná náš zrak, abychom prohlédli."
"Cože? Výborně. Fajn, to je skvělé," přikyvoval Rubaška. "No, tak to se hned cítím mnohem lépe, když to vím. Co vy, seržante?"
"Jistě, pane," přikyvoval Honzárum. "Protože předtím jsme se modlit nepotřebovali."
Na průzkum se vydávali vždy ve trojici a zbytek oddílu se zatím ukrýval v hlubokém dolíku uprostřed hustých křovin.

Občas narazili na nepřátelskou hlídku, ale není nic těžkého vyhnout se půltuctu mužů, kteří se drží vyšlapaných pěšin a nemají důvod, proč nedělat hluk. Vojáci byli zlobenijští a chovali se, jako kdyby jim to tady patřilo.

Z jakéhosi důvodu skončila Apoléna ve stejné hlídce s Maledikem a Coto, neboli, chcete-li to vyjádřit jinak, s upírem, který byl na pokraji psychického srázu a s dívkou, která přes něj pravděpodobně dávno spadla a našla si nějaký další okraj daleko za obzorem. Měnila se den ode dne, to byl fakt. Kdysi, jednoho dne, všichni vstoupili do armády, a Coto byla jen malý roztřesený uzlíček nervů, který prchal i před stíny. Teď se chvílemi zdála vyšší, plná jakési nadpozemské jistoty, a stíny prchaly před ní. Ve skutečnosti samozřejmě neprchaly, ale Coto teď chodila, jako kdyby raději měly.

A pak došlo k Zázraku s krocanem. To se těžko vysvětluje.

Jejich trojčlenná skupina se pohybovala podél útesů. Obešli několik předsunutých zlobenijských hlídek, varováni kouřem ohňů, na nichž si vojáci připravovali jídlo, ale, bohužel, nikde nezachytili jediný závan kávy. Zdálo se, že se Maledikt kontroluje, když pomineme jeho sklony mumlat si různá jména a číslice, ale tomu Apoléna zabránila, když mu řekla, že jestli s tím začne ještě jednou, udeří ho holí.

Dorazili k okraji skal, odkud se jim naskýtal další pohled na pevnost a Poly znovu zvedla dalekohled a prohlížela strmé hradby a rozeklanná skaliska v marné snaze objevit tajný vchod.

"Podívej se dolů na řeku," poradila jí Coto.

Kruh viděný teleskopem se nejprve rozmazal, když měnila směr pohledu, a pak náhle zbělel. Musela odložit teleskop, aby zjistila, na co se to vlastně dívá.

"Ale božíčku," vydechla.

"No, smysl by to dávalo," zabručel Maledikt. "A po břehu řeky vede stezka, ne? Teď po ní jde několik ženských."

"No ano, ale je to opravdu velmi malá branka," uvažovala Poly, "a snadno tam každého prohledají, jestli nemá zbraň."

"Takže vojáci touhle cestou neprojdou," prohlásil upír.

"My bychom mohli," upozornila ho Poly. "A my jsme vojáci. Nebo ne?"

Chvíli bylo ticho a pak se ozval Maledikt. "Vojáci potřebují zbraně. Ale mečů a samostřílů si každý všimne."

"Zbraně budou uvnitř," ozvala se zasněně Coto. "Vévodkyně mi to řekla. Pevnost je plná zbraní."

"A řekla ti taky, jak přinutíme nepřátele, aby nám je dali?" podíval se na ni Maledikt.

"Okamžik, počkat," přerušila ho Poly rychle. "Měli bychom o tom říci co nejdříve ruprtovi, nemyslíte? Vraťme se."

"Tak moment," zarazil ji Maledikt. "Já jsem tady desátník!"

"No ano," přikývla Poly. "Takže?"

"Co kdybychom se vrátili?"

"Skvělý nápad."

Teprve později si uvědomila, že měla dávat pozor na zpěv ptáků. Ostré štěbetání, které se sem doneslo zdáli, by ji varovalo, jenže ona nebyla dost klidná na to, aby poslouchala.

Ušli dalších třicet metrů, než spatřili toho vojáka.

V zlobenijské armádě se našel někdo, kdo byl nebezpečně chytrý. Uvědomil si, že pokud by chtěl přistihnout případné nepřátele, nedokáže to tak, že se bude s hlukem producírovat po vyšlapaných pěšinách, ale že bude lepší tiše procházet mezi stromy a pozorně se rozhlížet.

Voják měl samostříl. Bylo čiročiré štěstí... pravděpodobně čiročiré štěstí, že se právě díval opačných směrem, když Poly vyšla z křoví. Vrhla se za strom a začala šíleně gestikulovat na Maledikta, který šel za ní. Ten měl dost rozumu, že se svezl na zem a přesunul do úkrytu.

Apoléna vytáhla meč a oběma rukama si ho přitiskla na hruď. Už nepřátelského vojáka slyšela. Byl ještě kousek od ní, ale přibližoval se. Bylo to nejspíše tak, že ta vyhlídka, kterou objevili, patřila k jednomu z míst, kterými nepřátelská patrola pravidelně procházela. Vždyť nakonec, pomyslela si zatrpkle, byla to přesně taková situace, s jakou se mohli necvičení průzkumníci setkat a kdyby nepřítel vyslal tichou hlídku, mohla je tam dokonce překvapit...

Zavřela oči a pokusila se dýchat pravidelně. Takže takové to bylo, takové to bylo! Tady to musí zjistit. Co si to měla pamatovat, co si to měla pamatovat, co si to měla pamatovat... když se setkají svaly se železem... mějte v rukou železo! Ona teď cítila železo v ústech. Ten muž projde přímo kolem ní. Bude se mít na pozoru, ale ne tak na pozoru. Seknutí bude lepší než bodnutí. Ano, pořádný švih ve výši hlavy by měl zabít...

... vojnu pro jediný šilink a své první nové šaty. Kdyby tak alespoň byla vycvičená, kdyby několik týdnů bodala do slaměného panáka, až by uvěřila, že jsou všichni lidé ze slámy...

Zůstala stát jako přimrazená. O něco níže na cestě, tichá a nehybná jako strom, s hlavou skloněnou, stála Coto. Ve chvíli, kdy nepřátelský voják dojde ke stromu, za nímž se ukrývala Poly, musí Coto spatřit.

Teď to musí udělat. Možná, že to muži dělají právě proto. Ne aby zachránili vévodkyně nebo své země. Zabíjejí nepřátele, aby zachránili své kamarády, kteří zas na oplátku mohou zachránit vás...

Slyšela, jak se ke stromu přibližují opatrné kroky. Pozvedla šavli a viděla, jak se od jejího ostří odrazilo světlo -

Z křovisek na druhé straně stezky vyletěl divoký krocan - hutná směsice křídel, peří a ohlušujícího třepotavého zvuku. Napůl letěl, napůl běžel do lesa. Pak zadrnčela tětiva a ozvalo se poslední zahudrování.

"Dobrá rána, Borovej," ozval se hlas nedaleko. "Zdá se, že je to pořádnej kus!"

"Viděli jste to?" zazněl druhý hlas. "Stačil další krok a mohl jsem slítnout dolu!"

Poly si za stromem vydechla.

Pak se ozval třetí hlas, který volal: "Co kdybysme vyrazili nazpátek, desátníku? Podle toho, jak ten pták vyletěl, uběhl Tygr přinejmenším míli!"

"Jasně a já jsem vyděšený k smrti," prohlásil bližší hlas. "Ty taky vidíš Tygra za každým stromem, co?"

"Dobrá, tak skončíme. Moje žena ho uvaří nebo upeče -"

Hlasy vojáků se postupně ztrácely mezi stromy. Poly sklonila šavli. Viděla, jak Maledikt vyhlédl ze svého křoví a podíval se směrem k ní. Zvedla prst k ústům. Přikývl. Čekala, dokud se ptačí písně poněkud neuklidnily, a pak teprve vystoupila z úkrytu. Jak se zdálo, Coto byla pohroužena v hlubokých myšlenkách. Apoléna ji vzala opatrně za ruku. Tiše, v krátkých úsecích od stromu ke stromu, se vraceli zpět do dolíku. Apoléna a Maledikt skoro nemluvili, ale několikrát se podívali jeden na druhého.

Je samozřejmé, že krocan zůstane ležet v úkrytu, dokud na něj lovec skoro nešlápne. Samozřejmě, že se tam musel ukrývat celou tu dobu a ztratil své ptačí nervy až ve chvíli, kdy se lovec opravdu přiblížil. Byl to výjimečně velký pták, jakému žádný hladový voják neodolá, ale... no?

A protože zrádce mozek nepřestane myslet, ani když mu to zakážete, ten Apolénin dodal: Řekla přece, že Vévodkyně dokáže pohybovat malými věcmi. Jak malá je myšlenka v ptačím mozku?

V dolíku je čekaly jen Nefríta a Igorína. Řekly jim, že ostatní našli lepší místo o dva kilometry dále.

"Našli jsme tajný vchod," oznámila jim Apoléna tiše, když se vydali na cestu.

"Můžeme se dostat dovnitř?" řekla Igorína.

"Je to vchod pro pradleny," doplňoval Maledikt. "Je hned u řeky. Ale vede k němu pěšina."

"Pradleny? Ale vždyť je válka!"

"No, předpokládám, že se šaty špiní pořád," řekla Apoléna.

"Já bych řekl, že se naopak špiní víc," dodal Maledikt.

"Ale... naše ženy? Perou prádlo nepříteli?" řekla Igorína a vypadala šokovaně.

"No, když přijde na to, jestli prát nepříteli, nebo zemřít hladem, je to jednoduchá volba," odpověděla jí Poly. "Viděla jsem odtamtud vycházet ženu s košíkem plným chleba. Říká se, že je pevnost plná sýpek. Konec konců, ty jsi taky zašívala nepřátelského důstojníka, ne?"

"To je nběco jiného," zavrtěla hlavou Igorína. "My jsme bhovinní zašít každého, každou osobhu, bez ohledu na - bhrostě každou osobhu. O nějakém sbhodním bhrádle nebhadlo ani slovo."

"Mohli bychom se dostat dovnitř," řekla Apoléna, "kdybychom se včetně Maledikta převlékli za ženy."

Pak nastalo delší ticho. "Převlékli?" nadhodila Igorína.

"No, ty víš, co myslím!" odsekla jí trochu popuzeně Poly.

"Jako pradleny?" ujišťovala se Igorína. "Tohle jsou chirurgické ručičky!"

"Fakt? A kde jsi k nim přišla?" ušklíbl se Maledikt. Igorína na něj vyplázla jazyk.

"Podívej, já nemám v úmyslu tam něco prát," pokračovala Apoléna.

"Tak co máš v úmyslu?" zajímala se Igorína. Apoléna zaváhala. "Mám v úmyslu dostat ven svého bratra, pokud tam je," odpověděla. "A kdybychom tak při tom mohli nějak zabránit invazi, to by bylo něco!"

"To bysme asi museli mydlit v mnohem větším měřítku," uvažoval Maledikt. "Abyste věděli, hrozně nerad bych pokazil kouzlo okamžiku, ale to je fakticky příšerný nápad. Enpé s něčím tak šíleným rozhodně nebude souhlasit."

"Ne, to jistě ne," přikývla Poly. "On nám to sám navrhne."

"Hmm," zabručel Rubaška o něco později. "Pradleny? Je to obvyklé, seržante Honzárume?"

"Ale ano, pane. Předpokládám, že to dělají ženy z okolních vesnic, stejně jako to dělávaly, když byla ještě pevnost v našich rukou," vysvětloval Honzárum.

"To chcete říci, že se starají o pohodlí nepřítele? Proč?"

"Lepší než zemřít hlady, pane. Takový je život. A ne vždy to skončí jen u praní."

"Seržante, máme tady skupinku mladých mužů!" vyštěkl Rubaška a tváře mu zalil ruměnec.

"Stejně se dříve či později musí dozvědět o žehlení, piglování, mandlování a kartáčování, nemyslíte, pane?" potřásl Honzárum s úsměvem hlavou.

Rubaška otevřel ústa a pak je zase zavřel.

"Čaj, pane," oznámila Apoléna. Čaj byl neobyčejně užitečná věc. Dával vám možnost promluvit prakticky na kohokoliv.

Ukrývali se v napůl zničené budově, která bývala domovem nějakého malého sedláka. Podle toho, jak to tady vypadalo, sem už ani nechodily hlídky. Nebylo tady ani stopy po starých ohních ani jiná známka nedávné lidské přítomnosti. Zřícenina páchla rozkladem a polovina střechy zmizela.

"A ty ženy tam jen tak přicházejí a zase odcházejí, Zpěváčku?" zajímal se nadporučík.

"Jistě, pane," přikývla Poly. "A já dostal nápad, pane. Dovolíte, abych vám ho přednesl, pane?" Viděla, jak Honzárum pozvedl obočí. Dost riskovala, to připouštěla, ale tísnil je čas.

"Prosím, Zpěváčku," přikývl Rubaška. "Mám strach, že byste jinak mohl vybuchnout!"

"Ty ženy by nám mohly posloužit jako zvědové, pane! Možná bychom je mohli dokonce přemluvit, aby nám otevřely tu branku!"

"Výborně, vojíne!" přikývl Rubaška. "Jsem rád, když vidím, že voják samostatně myslí!"

"Jo, bodejť," zavrčel Honzárum. "Myšlení jako břitva, fakt. Ještě trochu ostřejší a pořezal by sám sebe. Pane, vždyť tamto jsou opravdu pradleny. Nechci se mladého Zpěváčka dotknout, je to bystrý mladík, ale i obyčejným strážným je podezřelé, pozor, když se stará Matka pradlena pokouší otevřít branku mimo střídu. A nejsou tam jen dva páry bran, ale šest párů a mezi nimi je vždy malý holý dvorek, aby si vás strážní mohli dokonale prohlédnout a zjistit, zda nejste ten špatný, a pak jsou tam padací můstky a stropy opatřené hroty, které spadnou na toho, kdo se vám nelíbí. Pokuste se to všechno otevřít rukama kluzkýma od mýdla, pane!"

"Obávám se, Zpěváčku, že na tom, co říká seržant, něco je," přikývl Rubaška smutně.

"Dobrá, předpokládejme, že by se několika ženským podařilo omráčit pár strážných a vpustit nás dovnitř těmi svými

malými dvířky," nedala se odbýt Apoléna. "Třeba by se nám podařilo zajmout velitele pevnosti, pane! Vsadím se, že je v pevnosti celá řada žen, pane. Třeba v kuchyních a podobně. A právě ty by nám mohly otevřít dveře!"

"Ale no tak, Zpěváček, nechte toho..." začal Honzárum.

"Ne, počkejte, seržante. Okamžik," řekl Rubaška. "A víte, Zpěváčku, že jste mi ve svém chlapeckém nadšení vnukl jistou velmi zajímavou myšlenku..."

"Vážně, pane?" řekla Poly, která už ve svém chlapeckém nadšení přemýšlela, jestli tu myšlenku nemá Rubaškovi natlouci do hlavy kladivem. Na někoho tak bystrého byl opravdu velmi pomalý.

"Skutečně, Zpěváčku," přikyvoval spokojeně Rubaška. "Protože na to, abychom se dostali dovnitř, nám přece stačí jedna ‚pradlena', není to tak?"

Ty zdůrazněné uvozovky zazněly slibně. "No... samozřejmě, pane," přikývla Poly.

"Takže když někdo bude přemýšlet ‚nekonvenčně', dojde k tomu, že ta ‚žena' vlastně nemusí být žena."

Rubaška se rozzářil. Poly rychle nakrabatila čelo v nechápavém výrazu.

"Že ne, pane? Myslím, že vám tak docela nerozumím, pane. Nevím vůbec, o čem to mluvíte."

",Ona' může být ‚on', Zpěváčku!" vysvětlil Rubaška a málem při tom vybuchl potěšením. "Jeden z nás! V přestrojení!"

Apoléně unikl hluboký povzdech úlevy. Seržant Honzárum se rozesmál.

"Bohové nechť vás opatrují, pane, ale převlek za pradlenu má posloužit útěku odněkud, ne k vniknutí někam!* To je skoro vojenské pravidlo!"

"Jestliže se některý z mužů dostane dovnitř, může zneškodnit stráže kolem dveří, prozkoumat situaci z vojenského hlediska a vpustit dovnitř zbytek oddílu!" prohlásil Rubaška. "Kdyby k tomu došlo v noci, chlapi, mohli bychom ráno držet klíčová místa pevnosti!"

"Jenže tohle nejsou chlapi, pane," upozorňoval ho Honzárum. Apoléna se otočila. Seržant se díval přímo na ni, skrze ni. Oh božíč... tedy do prdele... on to ví...

"Prosím?"

"Jsou to... mí malí chlapečkové, pane," pokračoval Honzárum a zamrkal na Poly. "Ostří hoši, samý křen a hořčice, ale ne takoví, kteří by podřezávali krky a propichovali srdce. Podepsali při náboru, že budou pikynýry v pravidelné armádě, pane. Vy jste mí malí chlapečkové, říkal jsem jim, když podpisovali, a já na vás dám pozor. Nemůžu stát stranou a nechat vás, pane, abyste je vedl na jistou smrt!"

"To rozhodnutí je na mně, seržante," zamračil se Rubaška. "Pro nás teď nastala ‚osudová chvíle'. Kdo by v takové situaci nebyl připraven položit život za svou zemi?"

"Kdyby to bylo v normálním boji, pane, a ne ve chvíli, kdy vás přesila chlapů utluče holema za to, že jste se jako špion vetřel do jejich pevnosti, tak proč ne. Víte dobře, pane, že já nikdy nemiloval špiony a boj pod falešnými barvami! Nikdy!"

"Seržante, my nemáme na výběr. Musíme plout s ‚přílivem štěstí'."

"Já o přílivu něco vím, pane. Zůstávají po něm malé ryby, které se dusí." Seržant vstal a pěsti měl zaťaté.

"Starost, kterou projevujete o své muže, vás jen ctí, seržante, ale my teď budeme mít -"

"Takže proslulá ‚poslední bitva', pane?" zamračil se Honzárum. Zkušeně si odplivl do ohně hořícího v napůl zříceném krbu. "K čertu s takovým bojem. Je to jen způsob, jak se proslavit tím, že jsme umřeli!"

"Seržante, vy zásadně porušujete subordinaci a mně to začíná -"

"Já půjdu," ozvala se tiše Apoléna.

Oba muži se zarazili a obrátili se k ní.

"Nebuďte blázen, Zpěváčku!" vyštěkl na ni Honzárum. "Nemáte nejmenší představu, co vás tam vevnitř čeká, nevíte, jestli na vás hned za dveřmi nečekají stráže, nedokážete si ani představit -"

"Takže to všechno teprve zjistím, seržante, že?" odpověděla Apoléna a zoufale se pokoušela o úsměv. "Možná se dostanu na nějaké místo, kde byste mě viděli, a podaří se mi poslat vám signál nebo -"

"Tak co se toho týče," přerušil ji Rubaška, "jsme se seržantem zajedno, Zpěváčku. Skutečně, vojíne, to by jistě nevyšlo. Uznávám, že máte odvahu, to každopádně, ale co vás vede k přesvědčení, že právě vy máte předpoklady k tomu, vydávat se za ženu?"

"No, pane... cože?"

"Vaše iniciativa nezůstane nezaznamenána, Zpěváčku," řekl Rubaška s úsměvem. "Ale víte, dobrý důstojník si musí všímat svých mužů a musím říci, že jsem si u vás všiml... u vás všech všiml takových malých... návyků, docela normálních, nic, s čím byste si museli lámat hlavu, jako občasné hlasité čištění nozder nebo toho, že když vypouštíte větry, usmíváte se, což je u chlapců vašeho věku normální, a taky... škrabete se na... a veřejně... takové věci. To jsou přesně ty malé drobnosti, které vás při bližším pozorování zradí a řeknou každému, kdo vás bude sledovat, že jste muži v ženském převleku, věřte mi."

"Jsem si jist, že bych se toho dokázal vystříhat," odpověděla Poly mdle. Cítila na sobě Honzárumovy oči. Ty to do háj - do hajzlu víš! Že ano? A jak dlouho?

Rubaška potřásl hlavou. "Ne, ne, prohlédli by vás okamžitě. Jste skvělá parta mládenců, ale je tady jen jediný člověk, který by to mohl dokázat. Malmužo?"

"Ano, pane?" řekla Mžoura, kterou zachvátila náhlá panika.

"Myslíte, že byste mi našel nějaké šaty?"

První, kdo porušil nastalé hrobové ticho, byl Maledikt. "Pane, chcete nám říci, že... vy chcete vniknout do pevnosti převlečený za ženu?"

"No, je jasné, že já jsem jediný, kdo v tom má trochu praxi," odpověděl spokojeně Rubaška a zamnul si ruce. "Ve staré dobré škole jsme se převlékali do sukní každou chvíli." Rozhlédl se po kruhu nechápavých tváří. "Divadlo, chápete?"

oznámil jim s převahou. "Do školy žádné dívky neměly přístup, to je jasné. Ale to nás nezastavilo. Tedy řeknu vám, o mé lady Prýštivé z veselohry Komedie s paroháči se mluví dodnes, pokud vím, a co se týče mého mistrovského - seržante Honzárume, není vám nic?"

Seržant se ohnul v pase, ale i s ústy u kolen se mu podařilo vypravit ze sebe: "To je jedno z těch mých starých zranění z války, pane. Ozvalo se to tak najednou."

"Prosím, vojíne Igore, pomozte mu. Kde jsem to byl... vidím, že se všichni tváříte překvapeně, ale na tom není nic divného. Stará dobrá tradice, muži oblečení za ženy. V šestém ročníku to kluci dělali pro psinu skoro pořád." Na chvilku se zamyslel a pak dodal: "Zvláště Wrigglessworth, z nějakého mě neznámého důvodu..." Pak potřásl hlavou, jako by zaháněl nějakou utkvělou myšlenku, a pokračoval: "No, každopádně, jak vidíte, mám v tomto směru jisté zkušenosti."

"A co uděláte... co uděláte, až - tedy jestli se dostanete dovnitř?" zeptala se Apoléna. "Nepůjde jen o to, ošálit strážné. Budou tam i další ženy."

"To nebude žádný problém, Zpěváčku," odbyl ji Rubaška. "Budu jednat jako žena a naučil jsem se takový jevištní trik, chápete, jak posadit hlas hodně vysoko, takže zní takhle." Jeho fistule by poškrábala sklo. "Vidíte?" řekl. "Je to jasné, jakmile potřebujeme ženu, jsem váš muž."

"Úžasné, pane," řekl Maledikt. "Na okamžik bych byl přísahal, že je s námi v místnosti žena."

"A jistě se mi podaří zjistit, jestli tam náhodou nejsou další špatně střežené vchody," pokračoval Rubaška nadšeně. "Kdo ví, třeba se mi z některého ze strážných podaří vymámit díky svým ženským půvabům i klíč! V každém případě, jakmile se věci vyjasní, pošlu vám signál. Třeba ručník vyvěšený z okna. Prostě každopádně něco nezvyklého."

Následovalo další hluboké ticho. Několik příslušníků oddílu upřeně studovalo strop.

"A-ano," přikývla Poly. "Vidím, že jste si to promyslel do podrobností, pane."

Rubaška si povzdechl. "Kdyby tady tak byl Wrigglesworth," řekl.

"Proč to, pane?"

"Úžasně šikovný kluk, když se jednalo o to, sehnat nějaké ženské šaty, tenhle Wrigglesworth."

Apoléna zachytila Malediktův pohled. Upír na ni udělal obličej a pokrčil rameny.

"Ehm..." ozvala se Mžoura.

"No, Malmužo?"

"Já mám v báglu spodničku, pane."

"Dobré nebe! A na co?"

Mžoura zrudla. Nepřipravila si odpověď.

"Obhvazy, bháne," řekla Igorína s klidem.

"Ano! Ano!" přikyvovala Mžoura. "Já... našel jsem ji v hospodě... tam v Chamragy..."

"Já jsem bhoprosil mlhádence, aby sebhrali khaždou throchu slušhnou lhátku, ktherou najhdou, bháne. Bhro všechny bhříbady."

"Tomu říkám perspektivní myšlení, člověče!" pochvaloval si Rubaška. "Má ještě někdo něco?"

"Mhoc by mě to nepřekvhapilo, bháne," řekla Igorína a rozhlížela se po přítomných.

Pohledy byly vyměněny. Tlumoky prohlédnuty. Všichni, kromě Maledikta a Apolény, měli něco a vytáhli to na světlo se sklopenýma očima. Dámské kombiné, spodnička a v mnoha případech barchetový šátek, který s sebou majitelka nesla díky jakémusi hluboce zakořeněnému, nevysvětlitelnému nutkání.

"Vy jste si museli myslet, že nás jednoho vedle druhého očekávají těžká zranění," okomentoval to Rubaška.

"Člověk nikdy nhemůže být dhost obhatrný," prohlásila Igorína.

"To máte pravdu. Bohužel, v tomto okamžiku mám velmi krátké vlasy..." zasmušil se Rubaška.

Apoléna si vzpomněla na své lokny ztracené a pravděpodobně obdivované tím zatraceným Řemendrem. Pak ale zoufalství roztočilo její paměť. "Většinou jsou to ale starší ženy," ozvala se rychle. "Nosí šátky nebo čepce. Myslím, že Igorí - Igor už by něco vhodného vymyslel, pane."

"My, Ighorové, jsme obhravdu vhelmi nábhaditί, bháne," přikyvovala Igorína. Odněkud z kabátu vytáhla černou koženou tašku. "Bhotřebuju jen deset mhinutek s jehlou, bháne, nic vhíc."

"Aha, starou ženu umím úžasně," rozjařil se Rubaška. S rychlostí, která přinutila Tuty zděšeně vyskočit, vytrčil obě ruce s prsty zahnutými jako paňáty, svraštil obličej do výrazu prostoduché imbecility a zaskřehotal: "Oh, božíčku! Moje ubohé staré nohy! Dneska už to dávno nejni, co to bejvalo! Sakva, sakva!"

"Možná o trochu míň stará, pane?" nadhodila Apoléna, i když, kdyby měla přiznat pravdu, musela by říci, že jí Rubaška připomíná její tetičku Hátu ve stavu, kdy se právě propila dvěma třetinami láhve šery.

"Myslíte?" znejistěl Rubaška. "No, ale jestli jste si jistý..."

"A, hm... když starší žena potká strážného, obvykle s ním... nepokouší se s ním..."

„-pomuchlovat -" zašeptal Maledikt, jehož myšlenky očividně pádily po témže příkrém svahu.

"- pomuchlovat," doplnila zrudlá Apoléna a po chviličce zamyšlení dodala: "Pokud v sobě nemá alespoň půl láhve šery."

"A jesthli mohu něco dhoporučit, bháne, tak bhych řekhl, abhyste se oholhil, bháne," doplnila ji Igorína.

"Oholhil?"

"Oholil, pane," překládala Apoléna. "Připravím vám holení."

"Oh, no jistě. Samozřejmě. Člověk nevidí mnoho starších dam s vousy, že? Až na mou tetu Parthenopu*, pokud si vzpomínám. A... nemá někdo náhodou... tedy... dva balónky?"

"Hmm... a na co pane?"

"Velká hruď vždycky vyvolává smích," vysvětloval Rubaška. Rozhlédl se po okruhu mírně vyplašených obličejů. "Myslíte, že to není dobrý nápad? Vždycky jsem sklízel úžasný aplaus jako vdova Natřásalová v komedii Jaká škoda,

že byla stromem.

Takže ne?"

"Myslím, že Igor dokáže ušít něco mnohem... realističtějšího, pane," držela se Apoléna svého zuby nehty.

"Vážně? No dobrá, jestli si to opravdu myslíte," souhlasil Rubaška zklamaně. "Tak a teď půjdu a pokusím se vcítit do role."

Zmizel ve vedlejší místnosti domu, která jako jediná zůstala více méně nepoškozená. Po několika vteřinách zaslechli přítomní, jak zvýšeným hlasem deklamuje: "Ach, jejkote, jejkote, ty mé ubohé staré nohy!" Zkoušel to v několika různých fistulích, které skřípaly hůř než nehet na skle. Oddíl vytvořil hlouček.

"O čem to celou tu dobu mluvil?" nechápala Řimbo.

"O divadle," vysvětlil jí stručně Maledikt.

"A to je co?"

"To je, samozřejmě, Hřích před tváří," odpověděl upír. "Trvalo by to dost dlouho, než bych ti to vysvětlil, drahé dítě. Lidé předstírají, že jsou jinými lidmi, aby ti tak předvedli svůj příběh ve veliké místnosti, kde se svět mění v úplně jiná místa. Pak tam sedí jiní lidé, dívají se na ně a pojídají čokoládové bonbony. Opravdu neobyčejně odporný Hřích před tváří..."

"Kdysi jsem viděla ve městě představení s Punchem a Judy," ozvala se Mžoura. "Pak toho muže odvlekli a stal se z toho Hřích."

"Na to si pamatuju," přikývla Apoléna. Jak z toho vyplynulo, krokodýlovi se nesmí dovolit požírat vysoce postavené osoby a úředníky, i když až do toho dne, kdy loutkář přijel do města, široko daleko nikdo nevěděl, co je to krokodýl. Ten kousek, kde klaun ztluče svou ženu, byl taky prohlášen za Hřích před tváří, protože k tomu použil hůl silnější, než je pravidly předepsaná dvoucentimetrová.

"Nadporučík nevydrží ani minutu," řekla.

"Bhravda, ale bhoslouchat nás nebhude, že ne?" řekla Igorína. "Udělám se svýma nůžkama a jehlama, co můžu, abych z něj udělala ženu, ale -"

"Igoríno, když mluvíš o těch věcech ty, objevují se mi v hlavě velice podivné obrázky," řekl Maledikt.

"Promiň," odpověděla Igorína.

"Nemohla by ses za něj pomodlit, Coto?" požádala Poly. "Myslím, že tady budeme potřebovat zázrak."

Coto poslušně zavřela oči, na okamžik sepjala ruce a pak stydlivě dodala: "Obávám se, že mi řekne, že k tomu tentokrát bude zapotřebí víc než obyčejný krocan."

"Coto?" nakrčila Poly čelo. "Ty jsi vážně..." Pak se zarazila, když zjistila, že ji ta čistá jasná tvářička pozoruje.

"Ale ano, to víš, že ano," přikývla Coto. "Skutečně hovořím s Vévodkyní."

"Jo, jasně, to já jsem s ní mluvívala taky," odsekla jí Řimbo. "Kdysi jsem ji dokonce prosila. Ten přihlouplý obličej se na mě jen mlčky díval a mlčel. Nikdy ničemu nezabránila. Všechny ty věci, všechny ty hloupé -" Dívka se zarazila, protože se jí v hlavě tísnilo příliš mnoho slov najednou. "A vůbec, proč by měla mluvit právě s tebou?"

"Protože já ji naslouchám," odpověděla klidně Coto.

"A co tedy říká?"

"Někdy jen pláče."

"Ona pláče?"

"Ano, protože je tolik věcí, které si lidé přejí, a ona jim skoro nic nemůže dát," Coto na ně vrhla jeden z těch úsměvů, který prozáří celou místnost. "Ale všechno bude v pořádku, až se dostanu na to správné místo," dodávala.

"Prima, takže v tom případě je všechno v pořádku -" začala Poly, zahalená do závoje upřímného zahanbení, které v ní Coto vyvolávala.

"Jasně," přikývla Řimbo. "Ale já se k nikomu nemodlím, jasné? Už nikdy. Mně se to nelíbí, Coto. Jsi fajn holka, ale ten způsob, jak se usmíváš, se mi nelíbí-" Zarazila se. "Ach ne..."

Poly se zadívala na Coto. Dívčina tvář byla hubená a hranatá a Vévodkyně se pořád ještě podobala... co naděláme... překrmené kambale, ale její úsměv teď byl skutečným úsměvem!

"Tak tohle tedy ne!" zavrčela Řimbo. "Okamžitě s tím přestaň! A to myslím vážně! Naháníš mi husí kůži! Kváku, zaraz ji - ho! Ať se tak divně neusmívá!"

"Hlavně se všichni uklidněte, já -" začala Apoléna.

"Cifix! Nemůžete chvíli mlčet?" ozval se Honzárum. "Tady se člověk ani neslyší žvýkat! Podívejte, všichni jste nervózní. To se stává. A tuhle Coto se rozhodl, že si ještě před bojem užije trochu té své staré dobré víry. Tak se ztište. A je to to, čemu se v armádě říká rozkaz, jasné?"

"Zpěváčku?" To byl Rubaška.

"Mrskni sebou," ušklíbl se Maledikt. "Asi potřebuje olemovat korzet kraječkama."

Rubaška ale seděl na zbytku židle.

"A, Zpěváček. Oholit, prosím."

"No... myslel jsem, že máte přece jen jistější ruku, pane..."

"No... to mám," připustil, "ale... abych se vám upřímně přiznal... problém je v tom, Zpěváčku, že jsem se ještě nikdy v životě neholil... Ve škole jsem na to měl člověka, pak v armádě jsme se s Jarostlímem dělili o jednoho burše a těch několik pokusů, které jsem podnikl sám na sobě, dopadlo dost krvavě. Vlastně jsem o tom nikdy nepřemýšlel, dokud jsem nedorazil do Poplešska a... a najednou jsem se za to začal stydět..."

"To je mi líto, pane," odpověděla mu Poly. Byl to podivný starý svět.

"Možná byste mi mohl dát pár základních rad," pokračoval Rubaška. "Už několikrát jsem si všiml, že vy sám jste neustále dokonale oholen. To by jistě potěšilo generála Fratzeka. Říkají, že nenávidí kotlety a vousy vůbec."

"Jak si přejete, pane," přikývla Apoléna. Tady nebylo úniku. Zahrála představení s obtahováním břitvy. Třeba se jí to podaří jen s několika malými řeznými ranami...

"Myslíte, že bych si měl přibarvit nos?"

"Možná trochu, pane," odpověděla Poly. Seržant o mně ví, pomyslela si. Jsem si jistá, že ano. Tak proč mlčí?

"Možná, Zpěváčku?"

"Cože? Aha. Ne... proč byste si barvil nos, pane?" podivila se Apoléna a s vervou roztírala nadporučíkovi pěnu po obličeji.

"Vypadalo by to... pff... mnohem legračněji."

"Nejsem si jistý, že být legrační je právě účelem celého toho podniku, pane. Tak a teď, kdybyste se mi hezky opřel dozadu..."

"Je tady jedna věcička, kterou byste měl o mladém Zpěváčkovi vědět, pane."

Poly vyjekla nahlas. Do místnosti se tak tiše, jak to dokážou jen duchové a seržanti, vplížil Honzárum.

"Pff, cože, seržante?"

"Zpěváček neumí holit, pane," pokračoval Honzárum. "Dejte mi tu břitvu, Zpěváček."

"Neumí holit?" opakoval nechápavě Rubaška. "Ne, pane. On nám totiž Zpěváček lhal, pane, že je to tak, Zpěváček?"

"Dobrá, seržante, je zbytečné to protahovat," povzdechla si Poly, "seržante, přiznávám se, já jsem totiž -"

"- nezletilý," doplnil ji rychle Honzárum. "Je to tak Zpěváček? Je vám sotva čtrnáct, co, Zpěváček?"

Pak se podíval přes Rubaškovu hlavu na Apolénu a chytře zamrkal.

"Já... lhal jsem, abych se dostal do armády, to je pravda, pane," přikyvovala Apoléna.

"No, ale myslím, že kluka jeho věku bychom neměli tahat tam dolů do pevnosti, ať už se tam bude hrát o cokoliv," pokračoval Honzárum. "A nemyslím, že by byl jediný, co Zpěváček?"

Aha, tak už je to tady. Vydírání, pomyslela si Poly.

"Máte pravdu, seržante," přikývla zničeně.

"Přece nechcete vést na jatka nezletilé, že ne, pane?" navazoval Honzárum.

"Je mi naprosto jasné... pff... co tím myslíte, seržante," přikývl Rubaška, když mu Honzárum jemně oškrabával ostrou čepelí tvář. "Tohle je složitá věc."

"Co kdybychom dnešek prohlásili za skončený, pane?"

"Na druhé straně, seržante, já vím, že, pff, vy sám jste narukoval k armádě jako kluk," řekl Rubaška. Břitva se zastavila.

"No ano, ale to bylo úplně něco jiného, v té -" začal Honzárum.

"Jak se zdá, tak vám mohlo být maximálně pět," pokračoval nadporučík. "Víte, když jsem se doslechl, že se setkám se seržantem Honzárumem, s tou legendou armády, nedalo mi to a nahlédl jsem do záznamů, abych vás, až vám budu předávat vaše čestné propuštění, pobavil několika žertíky, které by se týkaly vašich posledních činů. Znáte to, pár takových zábavných vzpomínek na časy dávno minulé? Dokážete si představit, jak jsem užasl, když jsem zjistil, že pobíráte žold už nějakých - docela přesně se to zjistit nedalo - šedesát let."

Apoléna břitvu nabrousila dobře. Ostří se teď zastavilo na nadporučíkově tváři. Apoléna si pomyslela na vraždu - tedy, zabití prchajícího vězně - v lese. Nebyl by to první oficír, kterého bych zabil...

"Nejspíš nějaká kancelářská chyba, chyba, kterou udělal nepozorný písař, pane," odpověděl Honzárum nevzrušeně. V neveselé místnosti, jejíž stěny okupoval mech, vypadal seržant jako obr.

Sova, která se uhnízdila na krbu, najednou zahoukala. Ozvěna se odrazila od nejvzdálenější stěny. "Abych vám řekl pravdu, tak ne, seržante," zavrtěl Rubaška hlavou. "S vašimi doklady si někdo hrál, seržante. A dokonce několikrát. Jednou to byl dokonce generál Fratzek. Ubral vám deset let a podepsal změnu. A nebyl sám. Upřímně, seržante, nutí mě to jen k jednomu jedinému závěru."

"A to je, pane?" Břitva znovu zaváhala, ostří stále položeno na nadporučíkově krku. Ticho se natahovalo zdánlivě do nekonečna, ostré a napjaté.

"Že totiž musel existovat nějaký jiný muž jménem Honzárum," sdělil mu Rubaška pomalu, "...jehož materiály se musely pomíchat s vašimi... a každý pokus důstojníků, kteří nebyli právě silní v číslech a datech, celou tu věc ještě více zamotalo."

Břitva se dala s hedvábnou jemností znovu do pohybu. "Myslím, že jste to odhadl přesně, pane," zabručel Honzárum.

"Napíšu krátkou vysvětlující zprávu a přidám ji k vašemu materiálu," pokračoval Rubaška. "Připadá mi docela normální a logické zeptat se vás přímo tady, na místě, jak jste vlastně starý. Takže kolik je vám let seržante?"

"Třiačtyřicet, pane," odpověděl Honzárum bez zaváhání. Apoléna zvedla hlavu v očekávání děsivého zahřmění, které by mělo provázet tak nehoráznou lež.

"Jste si jist?" ujišťoval se Rubaška.

"Hm... no tak dobrá, čtyřicet pět, pane. To víte, náročnost vojenského života se vám přece jen vpíše do tváře, pane."

"Ale i tak -"

"Víte, teď se mi vybavily ještě dvoje narozeniny, které mi nějak vypadly z paměti, pane. Je mi sedmačtyřicet, pane." A pořád žádné nebeské hromy a dunění, které by doprovodily tak bezostyšné lhaní, pomyslela si Poly.

"Eh... ano. Dobrá. No, kdo jiný by to měl vědět než vy, že, seržante? Doplním to tam."

"Díky, pane."

"Stejně, jako to udělal generál Fratzek. A major Galosz. A plukovník Nohavitzov, seržante."

"Rozumím, pane. Tyhle úřednické omyly mě pronásledovaly celý život. V tom smyslu jsem prakticky mučedníkem." Honzárum ustoupil. "Tak, a jsme hotovi, pane. Tvářička hladká jako dětská prdelka. A tak hladké by mělo být všechno,

že, pane? Vždycky jsem byl rád, když šly věci hladce."

Dívali se, jak nadporučík Rubaška odchází mezi stromy směrem ke stezce. Dívali se, jak se připojil k nepravidelné, řídké řadě žen, které mířily k brance. Čekali, kdy zaslechnou nějaké výkřiky, ale neozvaly se žádné.

"Mrská nějaká ženská zad... houpe nějaká žena takhle boky?" nadhodila Coto, vyhlížející z křoví.

"No, podle mě to není legální," odpověděla jí Apoléna, která si prohlížela pevnost nadporučíkovým dalekohledem. "Tak a teď prostě musíme čekat na nějaký signál, že je v pořádku."

Někde vysoko nad hlavami jim ostře zakřičel krkavec.

"Houby, lapnou ho v okamžiku, kdy projde tou zatracenou brankou," řekl Maledikt. "Vsaďte se."

Nefrítu nechali na stráži. Trollka si oškrabala barvu, takže se mohla v téhle kamenité krajině klidně usadit kdekoliv a všimnout si ji mohl snad jen ten, kdo by do ní narazil, a v té chvíli už by pro něj bylo pozdě.

Prošli zpět lesem a už byli na dohled polozbořené farmě, když se to stalo.

"Držíš se skvěle, Male," řekla Apoléna. "Možná, že ty kaštany přece jen udělaly své. Už jsi se o kávě nezmínil celou -"

Maledikt se zastavil a pomalu se otočil. K Apolénině hrůze mu náhle tvář pokryl pot. "Musela ses o tom zmínit, co?" zasípal chraptivě. "Ne, prosím, ne! Tak jsem se držel! Zatím to docela šlo!" Padl kupředu, ale podařilo se mu zvednout na všechny čtyři. Pak zvedl hlavu a oči mu rudě zableskly. "Přiveďte... Igorínu," zasípal. "Vím, že je na to připravená..."

Tuty se vášnivě modlila. Maledikt se pokusil vstát, ale znovu padl na kolena a prosebně pozvedl ruce k nebesům.

"Zmizte odsud, dokud to ještě jde," zamumlal, když se mu zuby viditelně prodloužily. "Já -"

Ve zlomku vteřiny přeletěl skupinku nějaký stín, zaznamenali rychlý pohyb a upír se zřítil kupředu, omráčen pětadvacetidekovým sáčkem nemleté kávy, který spadl z čistého nebe.

Apoléna dorazila do zbořeniště s Malediktem na rameni. Pak ho uložila co nejpohodlněji na provizorní lůžko ze starého sena a skupinka se shromáždila k poradě.

"Myslíte, že by se dalo vyrvat mu ten sáček ze zubů?" zeptala se Mžoura nervózně.

"Zkoušela jsem to, ale on se bránil ze všech sil," odpověděla Apoléna.

"Vždyť je v bezvědomí!"

"Ale stejně ho nepustil. On ho sa je! Přísahala bych, že je v hlubokém bezvědomí, ale nějak natáhl jednu ruku, chytil ten sáček a zakousl se do něj. Ta káva spadla z čistého nebe!"

Řimbo se dívala na Coto. "Vévodkyně se stará i o zásobování?" řekla. "Ne! Ona říká, že tohle neudělala!"

"Občas bhadá déšť ryb," řekla Igorína a poklekla vedle Maledikta. "Já myslím, že déšť mohl někde proletět khávovou bhlantáží a bhak ho mohl v horních vrsvách athmosfhéry uvolnit -"

"A v kterém okamžiku proletěl továrnou, která vyrábí tyhle malé pytlíky na kávu?" ušklíbla se Řimbo. "Ty s veselým chlápkem ve fezu, který volá ‚Klačská dvakrát pražená! Tam, kde krumpáč nestačí!'"

"No, když to chceš sthavět takhle, je to trochu za vhlasy přitažené..." Igorína vstala a dodala: "Myslím, že až se vzbudí, bude v pořádku. Možná bude trochu více řečný."

"Dobrá, mládenci, a teď si trochu odpočiňte," ozval se Honzárum, který právě vstoupil dovnitř. "Dejme ruprtovi pár hodin, aby si to tam pěkně zavařil, pak můžeme opatrně obejít údolí a sklouznout dolů, ke zbytku armády. Slušné jídlo a teplé pokrývky, hm? To nás čeká!"

"Nevíme, jestli se mu to nepodaří, seržante," zarazila ho Apoléna.

"Oh, no jasně, možná, že se právě teď vdává za velitele posádky, ne? Už se staly podivnější věci, i když si teď nevzpomínám, kdy. Zpěváček a Malmuža, máte hlídku. A vy ostatní, spát!"

V dálce prošla zlobenijská hlídka. Poly se dívala, jak mizí z dohledu. Dělal se hezký den, teplý s mírným větrem. Dobrý den na sušení prádla. V takový den je skvělé být pradlenou. A možná, že Rubaška uspěl. Možná, že byli všichni strážci slepí.

"Poly?" zašeptala Mžoura.

"Copak, Mžouro... Podívej, jak ses jmenovala v tom normálním světě?"

"Alžběta. Běta. Většina Tamavenků je v pevnosti, že?"

"Jak se zdá, tak ano."

"Takže svého milého bych nejspíše našla tam, je to tak?"

O tom už jsme mluvily, pomyslela si Apoléna. "Je to možné."

"To by mohlo být velice obtížné, jestli je tam opravdu tolik mužů..." řekla Běta, žena, která měla něco v úmyslu.

"Podívej, kdyby se nám podařilo dostat se až k vězňům, tak by nám stačilo se jen poptat, a někdo z nich by jistě jeho jméno znal. Jak se jmenuje?"

"Jan," zašeptala Běta.

"Jen Jan?" ujišťovala se Poly.

"Ehm... no."

Aha, pomyslela si Apoléna. Mám pocit, že podobné příběhy už jsem slyšela...

"Má světlé vlasy a modré oči a myslím, že má jednu zlatou náušnici, a to... takový legračně tvarovaný ten... jak se tomu říká? Aha, ano... karbunkl... na... na zadku."

"Dobře. Je to jasné."

"Ehm... teď, když to někomu vyprávím, se nezdá, že by to byl příliš přesný popis, viď?"

To rozhodně ne, pokud nebudeme v pozici někoho, kdo si může dopřát poněkud atypickou přehlídku, pomyslela si Poly. A nedokážu si představit, jaká pozice by to měla být.

"No, moc ne." přikývla.
"Říkal, že ho zná v jejich oddílu každý," pokračovala Běta.
"Vážně? No, tak to je dobré," přikyvovala Apoléna. "Takže nám stačí se jenom zeptat."
"A... taky... chtěli jsme přelomit šestipenci napůl, pro jistotu, víš, to jako kdybychom se neviděli dlouho, tak abychom se podle toho pak poznali, víš, to jako že jsme ty správné osoby, to se obě poloviny té mince přiloží k sobě, a..."
"No, to by nám jistě taky pomohlo."
"No samozřejmě, jenže víš, já mu dala tu šestipenci a on řekl, že ji musí vzít ke kováři, aby ji přeštípl v kleštích, a když se dlouho nevracel... museli ho jistě odvolat, protože jinak by se jistě -" Alžbětin hlas se vytratil.
No, tak přesně něco takového jsem čekala, pomyslela si Apoléna.
"Asi si myslíš, že jsem naivní holka," zamumlala Běta po chvíli.
"Spíš hloupá ženská," připustila Poly a obrátila se, aby si pečlivě prohlédla okolní krajinu.
"Bylo to takové... náhlé vzplanutí... romantický vír..."
"No, mně to připadá spíš jako ničivý hurikán," zabručela Apoléna a Bětka se usmála.
"No jo, bylo to tak trochu jak říkáš," připustila.
Apoléna jí oplatila úsměv úsměvem. "Bětuško, je nesmyslné mluvit v takových případech o hlouposti nebo bláznovství," řekla. "Kde asi máme hledat moudrost? U boha, který nenávidí skládačky a modrou barvu? U zkostnatělé vlády, kterou řídí obraz? V armádě, která si myslí, že tupá omezenost je totéž jako odvaha? Když to s tím vším srovnáš, zjistíš, že jediné, co jsi udělala špatně, je to, že sis to špatně načasovala!"
"Víš, já za žádnou cenu nechci skončit ve škole. Dali tam jednu holku od nás z vesnice, a když ji odváželi, tak prosila, křičela, kopala, prala se s nima..."
"Tak se braň!" vykřikla popuzeně Apoléna. "Máš teď přece šavli, ne? Tak se jim braň!" Zahlédla na Alžbětině tváři výraz hrůzy, a uvědomila si, že to nemluví k Řimbovi. "Podívej, jestli se z tohohle dostaneme živí, promluvíme s plukovníkem. Ten už nám nějak pomůže." Konec konců, třeba se ten tvůj opravdu jmenoval Jan, pomyslela si, a možná že byl doopravdy narychlo odvolán. Naděje a víra jsou úžasné věci.
Pak pokračovala: "Jestli se z téhle kaše dostaneme, nebude už žádná škola a žádné bití. Ani pro tebe, ani pro žádnou další z té naší party. Ne, jestli máme mozky. Ne, když budeme chytré."
Běta měla slzy nakrajíčku, ale podařilo se jí přece jen se alespoň trošičku usmát. "A když k tomu máme ještě Coto, která hovoří s Vévodkyní. Ta už to nějak zařídí!"
Apoléna se znovu pozorně rozhlédla po půvabné, neměnné krajině, kde se nehýbalo nic, s výjimkou krkavce, který kroužil vysoko na hluboké nebeské modři. "Tím si nejsem tak jistá," řekla nakonec. "Ale zdá se, že někdo tam nahoře nás má rád."

V téhle roční době byl soumrak krátký. Po Rubaškovi nebylo ani stopy.
"Díval jsem se a dával pozor, dokud bylo vidět," sdělila jim Nefríta, kdy se sesedli kolem malého ohně a dívali se, jak Mžoura vaří jídlo. "Některé z těch žen, které vyšly ven, patřily k těm, co jsem ráno viděl vcházet dovnitř."
"Jste si jistý?" řekl Honzárum.
"Možná, že jsme přerostlí, seržante," odpověděla mu Nefríta s ublíženým výrazem, "ale máme dokonalé to... ehm... vidím-všechno, mám-všechno-v-hlavě. Další ženy přišly do pevnosti večer."
"Noční směna," řekla Řimbo.
"No dobrá, pokusili jsme se," řekl Honzárum. "Jestli měl trochu štěstí, dostal pěknou teplou kobku a našli mu dlouhé kalhoty. Sbalte si krámy, hoši. Proplížíme se kolem a do našich linií a kolem půlnoci můžeme být v pohodlném pelechu."
Poly si připomněla, co před několika hodinami řekla o tom, že budou bojovat. Někde se začít musí. "Rád bych ještě jednou zkusil pevnost," řekla.
"Tak vy byste... Zpěváček... vy byste to ještě jednou zkusil, ano?" prohlásil Honzárum s jízlivým úžasem.
"Mám tam bratra."
"Tak to je rozhodně na bezpečném místě."
"Mohl by být zraněn. Já hlasuji pro pevnost."
"Hlasujete?" opakoval nechápavě seržant. "Tisíc kuší a palcátů, tak to je nějaká novinka, že? Hlasovat v armádě. Kdo se chce dát zabít, mládenci, ten zvedne ruku? Nechte toho Zpěváček!"
"Ale já to přesto zkusím, seržante!"
"To tedy ne!"
"Zkuste mě zastavit!" Ta slova vyklouzla Apoléně dřív, než je stačila polknout. A je to tady, pomyslela si, ten výkřik, který zaslechne polovina světa. Teď už není návratu. Skočila jsem z okraje útesu a teď už mi nezbývá nic jiného než padat.
Honzárumův obličej zůstal několik vteřin zcela bezvýrazný a pak seržant řekl: "Ještě někdo hlasuje pro pevnost?"
Apoléna se podívala na Mžouru, která se začervenala.
"My," řekla Řimbo. Tuty vedle ní škrtla zápalkou a tu podržela tak, aby se jasně rozhořela. To byla od Tuty dost dlouhá řeč.
"A proč to, proboha?" užasl Honzárum.
"Nechceme sedět v nějakém močále," vysvětlovala Řimbo, "a nechceme si nechat neustále od někoho poroučet."
"A to jste si to nemohli rozmyslet, než jste se dali naverbovat do armády, mládenci?"
"My nejsme mládenci, seržante."
"Když já řeknu, že jste, tak jste."
No, ne že bych to nakonec nečekala, pomyslela si Apoléna. "Dobrá, seržante," ozvala se. "Přišel zřejmě čas probrat si

to hned tady a teď."

"Ohó... hmm..." řekl Honzárum s přehnaným divadelním výrazem a vylovil z kapsy svitek žvýkacího tabáku.

"Prosím?"

Honzárum si sedl na zbytky jedné stěny. "To nic, to já, jen aby řeč nestála," odpověděl. "No, pokračujte, Zpěváček. Sem s projevem. Já si říkal, že k tomu nakonec musí dojít."

"Vy víte, že jsem žena, seržante," řekla Poly.

"Jasně, vám bych nesvěřil k oholení ani kus sejra."

Oddíl tiše zíral. Honzárum otevřel svůj velký kapesní nůž a zkoumal svitek žvýkacího tabáku, jako kdyby to byla momentálně nejzajímavější věc na světě.

"Takže.... ehm... co s tím chcete dělat?" zeptala se Apoléna, která měla pocit, že věci pokračují jinak, než čekala.

"To nevím. A vůbec, můžu s tím něco dělat? Vždyť jste se tak narodila."

"Ale Rubaškovi jste to neřekl!"

"Neřekl."

Apoléna zatoužila vykopnout seržantovi ten zatracený tabák z rukou. Teď, když už vytáhla své tajemství, bylo na jeho lhostejném chování něco agresivního. Bylo to, jako kdyby vám někdo otevřel dveře přesně v té chvíli, kdy jste se proti nim rozeběhli s beranidlem - najednou jste pádili budovou a nevěděli jste, kde se zastavíte.

"No dobrá, ale my jsme všichni ženy, seržante," navázala Řimbo. "Co vy na to?"

Honzárum pomalu zakrojil do tabáku. "Tak? A co?" zabručel a neustále upíral soustředěný pohled na svůj tabák.

"Cože?" vyjekla Poly.

"A vy si myslíte, že to ještě nikdy nikdo nezkoušel? Vy si myslíte, že jste první a jediné? Máte dojem, že váš starý seržant je hluchý, slepý a blbý? Ošidit tak možná můžete jedna druhou a ošidit ruprta dokáže každý, ale starého Honzáruma neoblafnete. Nebyl jsem si jist, jak je to s Malediktem, a nejsem si doteď, protože je to upír a u těch člověk nikdy neví. Taky si nejsem jistý u vás, Karborunde, protože konec konců u trollů... komu na tom záleží... bez urážky."

"V pořádku, pane," zaduněla Nefríta. Zachytila Apolénin pohled a pokrčila rameny.

"Taky tak všechno neodhadnu, protože jsem moc trollů neznal," doplňoval seržant. "Ale tebe, Kváku, jsem měl na lopatě od prvního okamžiku. Bylo to něco, co jsi měla v očích. Jako kdybys... pozorovala, jestli všichni oceňují, jak jsi dobrá."

Ale k sakru, pomyslela si Poly. "Ehm... nemám náhodou pár vašich ponožek, seržante?"

"Jasně. Ale byly pečlivě vypraný, to přísahám."

"Tak si je můžete vzít zpátky, a hned!" Poly málem vykřikla a sáhla si k opasku.

"Až přijde čas, Zpěváčku, až přijde ten správný čas, jen žádný spěch," zavrtěl hlavou Honzárum a pozvedl varovně ruku. "A dobře vyprané, prosil bych, dobře vyprané."

"Ale proč to děláte, seržante?" nevydržela to už Řimbo. "Proč jste nás neprozradil. Mohl jste to udělat kdykoliv!"

Honzárum přesunul svůj žvanec z jedné strany úst na druhou, chvilku seděl, žvýkal a upíral oči do prázdna.

"Ne, vy nejste zdaleka první," začal nakonec. "Pár už jsem jich v životě zažil. Většinou ale byly samy, vystrašené... a většinou nevydržely dlouho. Ale jedna nebo dvě z nich, to byli vojáci do morku kostí. Byly opravdu skvělé. Takže jsem se na vás podíval a pomyslel jsem si: no dobrá, jak to asi bude pokračovat, až zjistí, že nejsou samy? Znáte lvy?" Všechny přikývly. "Takže abyste věděly, lev většinou není nic jiného než velký zbabělec. Kdybyste se chtěly dostat do potíží, musely byste si něco začít se lvicemi. Lvice jsou zabijáci a taky společně loví. Ono je to všude stejné. Když chceš mít velké trápení a nepříjemnosti, zapleť se s ženskýma. A platí to třeba i u hmyzu. Existuje jistý druh hmyzu, kde samička ukousne samečkovi hlavu během toho, kdy on plní svou mužskou a otcovskou povinnost, a já tvrdím, že něco takového je opravdu velmi smutné. Na druhé straně jsem slyšel, že sameček pak ještě nějakou dobu pokračuje, takže je možné, že je to u toho hmyzu přece jen trochu jiné."

Rozhlédl se po jejich mírně užaslých tvářích. "Co?" nadhodil. "Dobrá, možná jsem si taky pomyslel, že celá skupinka děvčat najednou, to je zvláštní. Možná, že je tady k tomu nějaký důvod." Apoléna si všimla, jak vrhl krátký pohled k Coto. "No, každopádně jsem vás nechtěl zahanbit před takovou malou ropuchou, jako byl Řemender, a pak se stala ta věc v Poplešsku a hned nato už jsme se rozjeli z kopce, protože nás, jak se říká, pohltil vír událostí a my neměli šanci se z toho dostat ven. Ale byly jste skvělý, děvčata. Opravdu skvělý. Chovaly jste se jako dobří vojáci!"

"Já jdu do pevnosti," opakovala Poly.

"No, na tvém místě bych si s ruprtem nelámal hlavu," obrátil se k ní Honzárum. "Nejspíš si tam někde pochutnává na talíři mišmaše. Chodil do školy pro mladé gentlemany, takže si bude ve vězení připadat jako za těch starých dobrých časů."

"Ale my do té pevnosti chceme jít stejně, seržante, omlouvám se," vysvětlovala Poly.

"Jen neříkejte ‚omlouvám se', Zpěváčková, až dosud vám to šlo výborně," odpověděl Honzárum zatrpkle.

Mžoura vstala. "Já jdu taky," řekla. "Myslím... že je v pevnosti můj milý."

"A já jít musím," připojila se Coto. "Vévodkyně řídí mé kroky."

"Tak to já jdu s vámi," zabručela Igorína. "Určitě mě budete potřebovat."

"Pochybuju o tom, že bych se tam dostala přestrojená za pradlenu," zaduněla Nefríta. "Zůstanu tady a postarám se o Maledikta. Ha, jestli bude mít, až se vzbudí, nějaké krvelačné choutky, tak si pěkně ztupí zuby!"

Mlčky se podívaly jedna po druhé, rozpačité, ale odhodlané. Pak se ozvalo tiché pomalé tleskání.

"Jak krásné a dojemné," komentoval Honzárum.

"Tak bratrsvo odvážných, hmm? Pardon... sesterstvo. Ale jejkote šmankote. Podívejte, Rubaška byl hlupák. Přečetl si všechny ty hlouposti o tom, jak vznešené je umřít pro svou vlast. No, já toho nikdy moc nepřečetl, ale vím, že to všechno má jen přesvědčit nějakého nezkušeného ubožáka, aby umřel za tu jeho."

Přehodil si žvanec černého tabáku z jedné strany na druhou. "Chci, abyste byly v bezpečí, děvčata. Zatím jsem si troufal provést vás tím vším v bezpečí, bez ohledu na to, kolik mužů za vámi princ Heinrich poslal. Podíval jsem se na vás, děvčata, a pomyslel si: chudáci kluci, vždyť vy o válce vůbec nic nevíte. Co budete dělat? Řimbo, ty jsi skvělá střelkyně, ale když vystřelíš, kdo ti bude hlídat záda, než znovu nabiješ? Zpěváčková, ty máš taky v rukávu dva tři dobré nápady, ale ti v pevnosti budou mít těch nápadů v rukávu pět šest. Malmužová, ty jsi výtečná kuchařka, jen škoda, že tam vevnitř bude pekelně horko. A co se týče Coto... bude od tebe Vévodkyně odhánět šípy?"

"Ano, pane. To bude."

"No, já jen doufám, že se nemýlíš, děvče," přikývl Honzárum a vrhl na dívku dlouhý pomalý pohled. "Já osobně jsem zjistil, že víra je ti v boji platná asi jako čokoládová helma. Jestli tě lapne princ Heinrich, budeš potřebovat něco víc než jen modlitbu, věř mi."

"My to prostě zkusíme, seržante," uzavřela rozhovor Apoléna. "V armádě nás nic nečeká."

"Půjdete s námi, seržante?" zeptala se Mžoura.

"Ne, děvče. Já jako pradlena? O tom pochybuju. Nemám ani žádnou sukni, když už jsme u toho. Hm... ještě jedna věc, děvčata. Jak se chcete vůbec dostat dovnitř?"

"Ráno. Až uvidíme, že tam zase ženské začaly chodit," odpověděla Poly.

"Takže máme všechno naplánováno, generále, co? A převlečete se za ženy?"

"Ehm... my jsme ženy, seržante," připomněla mu Apoléna.

"Jo, správně, mládenci. To je ale technický detail. Jenže jste vybavily ruprta všemi těmi svými serepetičkami, nemám pravdu? Co budete dělat, řeknete strážným, že jste omylem potmě otevřely špatnou almaru?"

Zavládlo další rozpačité ticho. Honzárum si povzdechl. "Tohle není žádná pořádná válka," zabručel. "Ale řekl jsem, že se o vás postarám. Řekl jsem, že jste mí malí hoši." Oči mu zablýskaly. "A to pořád jste, i když se svět obrátil vzhůru nohama. Budu muset jen doufat, slečno Zpěváčková, že jste od starého seržanta pochytila alespoň pár nějakých triků, i když věřím, že dokážete vymyslet i nějaké vlastní. A teď abych vás nějak vybavil, co?"

"Co kdybysme se pokusily vplížit do těch vesnic, odkud chodí pradleny, a tam něco ukradly?" navrhla Řimbo.

"Těm chudým ženským?" podívala se na ni Poly a srdce jí pokleslo. "A nezapomeň, že tam všude nejspíš budou vojáci."

"Dobrá, ale jak tedy seženem tady, skoro na bojišti, ženské šaty?" zamračila se Tuty.

Honzárum se zasmál, zastrčil si palce za opasek a spokojeně se zašklebil. "Tedy řeknu vám jednu věc, děvčata, vy o válce opravdu nevíte vůbec nic!"

* * *

Apoléna nevěděla, co má čekat. Možná muže a koně. Před jejím vnitřním zrakem byli promícháni, jak se sráželi ve smrtelném boji, ale to samozřejmě nemohli dělat celý den. Takže tady musí být nějaké stany. A dál její vnitřní zrak nedohlédl. Neviděl, že takové vojenské tažení je hlavně něco jako obrovské přenosné město. Má jediného šéfa a zaměstnavatele a vyrábí jen mrtvé, ale jako všechna města přitahuje i tohle město... obyvatele.

Jedna z věcí, které je opravdu znervózňovaly, byl dětský pláč, který se rozléhal mezi řadami stanů. Něco takového nečekala. A pak bláto. Nebo ty zástupy. Všude hořely ohně a nesl se pach či vůně vařeného jídla. Vždyť tohle bylo dobývání. Lidé už se tady usadili.

Dostat se za tmy dolů na pláň bylo snadné. Za seržantem poklusávala jen Poly a Mžoura, protože Honzárum řekl, že tři jsou právě akorát a kdyby jich bylo více, mohli by být nápadní. Samozřejmě, že tam byly i nějaké stráže, ale jejich pozornost už byla dávno otupena jednotvárností služby. Kromě toho spojenci více méně nepočítali s tím, že by se někdo pokusil proniknout do údolí, a už vůbec ne v malých skupinkách. A muži potmě dělají hluk, mnohem větší hluk než ženy. Borogravského strážného odhalili ve tmě podle mlaskavých zvuků. Pokoušel se vysát si z mezery mezi zuby kus hovězího, který mu tam uvázl při večeři. Když se však přiblížili ke stanům co by kamenem dohodil, objevil je další strážný. Byl mladý, a proto byl ještě ostrý a komisní.

"Stůj! Kdo je tam? Přítel, či nepřítel?" Blesk plamenů táborového ohně se odrazil od nataženého samostřílu.

"Vidíte?" zašeptal Honzárum. "Tohle je chvíle, kdy je uniforma vaším přítelem. Nejste rády, že jste si ji nechaly?"

Ledabylým krokem popošel kupředu a vyplivl tabákovou močku mladému strážnému mezi špičky bot. "Jmenuju se Honzárum," prohlásil, "přesněji seržant Honzárum. A co se týče těch dalších... můžete hádat."

"Seržant Honzárum?" opakoval mladík a spodní čelist mu poklesla.

"Přesně tak, mládenče."

"Vážně? Ten, co zabil šestnáct mužů v bitvě u Zobu?"

"Bylo jich jenom deset, ale je od vás, hochu, hezké, že o tom alespoň něco víte."

"Ten seržant Honzárum, co nesl generála Fratzeka pětadvacet kilometrů nepřátelským územím?"

"Ano, tak nějak to bylo."

Poly zahlédla, jak se v temnotě zableskly zuby, když se strážný usmál. "Otec mi tvrdil, že s vámi bojoval u Tiulpasu!"

"Ano, soutěska Tiulpas, tam to bylo opravdu ostré, to vám řeknu," přikývl seržant.

"Ne... ne, on myslel to v tý hospodě potom. Prý vám sebral pití, vy jste mu prej fláknul jednu přes hubu a on vás kop do fimfála a vy jste ho praštil do břicha a on vám udělal jojo a pak jste ho prej vzal přes hlavu stolem, a když se probral, platili za něj kamarádi celej večer pití, protože se mu podařilo třikrát praštit seržanta Honzáruma. Tuhle historku vypráví každej rok, když má narozeniny a je nadran - nad ránem trochu to... a vzpomíná."

Honzárum se na okamžik zamyslel a pak strčil mladíka prstem do prsou. "Jeník Hubutoč!"

Úsměv na mladíkově tváři se rozšířil natolik, že Apoléna pocítila strach, aby mu neupadla horní polovina hlavy. "Ten

se bude pyšně šklebit celej den, seržante, až mu řeknu, že jste si na něj vzpomněl! On taky říká, že kam vy se vychčijete, tráva neroste."

"No, co na něco takového může slušný chlap odpovědět?" odpověděl Honzárum.

Mladík se zasmušil. "Víte, co je zvláštní, seržante? On si myslel, že jste mrtvej, seržante."

"Řekněte mu, že se s ním vsadím o celý šilink, že nejsem," ušklíbl se Honzárum. "A vaše jméno, mládenče?"

"Lorenc, seržante. Lorenc Hubutoč."

"Jsi rád, žes nastoupil k armádě?"

"Jistě, seržante," zněla loajální odpověď.

"Jsme tady na pochůzce, hochu. A tátovi řekni, že jsem se po něm ptal."

"Jasně, že to udělám, seržante!" Mladík stál v pozoru jako jednomužná čestná stráž. "Tohle je okamžik, na který budu celý život pyšný, seržante!"

"Copak vás zná opravdu každý, seržante?" zašeptala Apoléna, když pokračovali v chůzi.

"No, skoro každý. Alespoň z našich. Dovolím si trochu sobecky poznamenat, že většina nepřátel, kteří se se mnou potkají, už si pak nepamatuje vůbec nic."

"Nikdy mě nenapadlo, že to bude takovéhle," sykla Mžoura.

"Jaké?" zeptal se Honzárum.

"Vždyť jsou tady ženy a děti! Obchody! Cítím čerstvě pečený chleba! Vždyť je to jako... město."

"To jistě, ale to, co hledáme my, na hlavních ulicích nenajdem. Tak za mnou, hoši." Seržant Honzárum, najednou opatrný a tajnůstkářský, prošel mezi dvěma obrovskými hromadami krabic a vynořil se u kovárny, jejíž výheň rudě žhnula v temnotě.

Tady měly stany otevřené boky. Zbrojíři a sedláři pracovali ve světle luceren a po rozbahněné zemi poskakovaly pitoreskní stíny. Apolénu a Mžouru přinutila ustoupit z cesty řada nákladních mezků, z nichž každý nesl na hřbetě dva sudy. Mezci pak museli ustoupit z cesty, když se na ní objevil Honzárum. Možná, že ho už potkali někdy předtím, pomyslela si Poly, a možná, že opravdu zná každého.

Seržant kráčel jako muž, který ví o světě své. Ostatní seržanty zdravil kývnutím, líně zasalutoval těm několika důstojníkům, které potkali, a všechny ostatní ignoroval.

"Vy už jste tady byl, seržante?" zeptala se Mžoura. "Nebyl, hošku."

"Ale víte, kam jdeme?"

"Správně. Tady jsem sice nebyl, ale znám jak bojiště, tak tábory, zvláště ty, kde měli lidé dost času se usadit." Honzárum zavětřil. "Výborně. To je ono. Vy dvě tady počkejte."

Zmizel mezi dvěma hromadami dřeva. Slyšely útržky vzdáleného hovoru a po nějaké chvíli se seržant zase vynořil a nesl malou láhev. Poly se usmála. "To je rum, seržante?"

"Skvělý odhad, můj mladý hospodský pomocníčku. A bylo by to skvělé, kdyby to skutečně byl rum, tisíc kuší a palcátů. Nebo whisky, gin nebo brandy.

Ale tohle nemá žádné z těch hezoučkých jmen. Tohle je skutečný dryják. Čistý zabiják."

"Zabiják?" nechápala Mžoura.

"Stačí kapka a jsi mrtvá," řekla Poly. Honzárum zazářil jako učitel při odpovědi bystrého žáčka.

"Správně, Mžouro. Je to pekelný utrejch. Kdekoliv se sejde víc chlapů, objeví se člověk, který nechá ve staré holínce zkvasit, cokoliv právě najde, pak to předestiluje ve staré konvi a prodává kamarádům. Podle toho, jak to páchne, je tohle vyrobeno z krys. Průměrná krysa kvasí docela dobře. Chceš ochutnat?"

Mžoura před nabízenou lahví rychle ucouvla. Seržant se zasmál. "Správně, hochu. Drž se piva."

"Copak to důstojníci nezarazí?" zeptala se Apoléna.

"Důstojníci? Co ti vědí!" odfrkl si pohrdavě Honzárum. "A koupil jsem to od seržanta. Nepozoruje nás nikdo?"

Apoléna se rozhlédla po okolních stínech. "Ne, seržante."

Honzárum si vlil trochu tekutiny na dlaň a šplíchnul si ji do tváře. "Auvej," sykl. "Pálí to jak oheň. A teď ještě zabijem zubní červy. Tahle věc se musí dělat pořádně." Rychle si ucucnul z láhve, vyplivl a láhev znovu zašpuntoval. "Odporné," řekl. „Tak dobrá, jdeme."

"A kam to jdeme, seržante?" zeptala se Mžoura. "Teď už byste nám to mohl říct, ne?"

"Na pěkné malé místečko, kde vyjdou vstříc našim potřebám," odpověděl Honzárum. "Bude to tady někde v okolí."

"A proč z vás musí být cítit alkohol, seržante?" řekla Mžoura. "Pustí vás tam, snad jen když budete vypadal jako opilý?"

"Ano, hochu, Mžouro, přesně tak," přikývl Honzárum a znovu vykročil. "Hlavní důvod je ten, že mi v kapse cinkají mince a že páchnu chlastem. Aha, tady tímhle malým údolíčkem... tam bude náš... jasně, měl jsem pravdu. Tohle je to místo. Pěkně a delikátně za větrem. Nemají tady pověšené nějaké prádlo, hoši?"

Za několika ošumělými stany v malém údolí, které bylo spíše korytem, vymletým zimními dešti, byly nataženy prádelní šňůry. Pokud na nich přes den něco viselo, majitelky to na noc uklidily, aby to uchránily před hustou noční mlhou.

"Skoda," zabručel Honzárum. "No, budeme to muset udělat tím těžším způsobem. Pamatujte si: chovejte se normálně a dělejte, co řeknu."

"Já... já se celá třesu, seržante," zamumlala Mžoura.

"Výborně, to je velmi přirozené," přikývl Honzárum. "Myslím, že tohle je naše místo. Milé a tiché, nikdo nás nepozoruje, pěkná cestička až k..." Zastavil se u velkého stanu a poklepal na dřevěnou tabuli před ním svou důstojnickou hůlkou.

"U matrac... U metresy?" přečetla Poly.

"No to víš, tyhle dámy nebyly najaty kvůli své znalosti pravopisu," přikývl Honzárum a odhrnul vstupní chlopeň

stanu pochybné pověsti.

Za ní byl malý stísněný prostor. Ze židle se zvedla plnoštíhlá, vráně podobná dáma v černých saténových šatech a vrhla na trojici ten nejvypočítavější pohled, s jakým se kdy Poly setkala. Začala u hlavy a skončila, když přišpendlila pomyslnou cenovku na jejich boty.

Seržant smekl čapku a žoviálním hlasem, který kalil brandy a ničil pudinkovou kůrku, řekl: "Dobrý večer, madame! Můj jméno je seržant Novačko, vědí? A já a tuhle hoši jsme měli tu kliku, že se na nás usmálo todlecto válečný štěstí, jistě mi rozumíte, a jim nejni dobrýho nic jinýho než... oni se dožadujou, naléhavě se dožadujou návštěvy nejbližšího domu dobré pověsti, kde by z nich udělali muže!"

Malá korálková očka si znovu změřila Apolénu. Mžoura, jejíž uši planuly červení, za níž by se nemusela stydět výstražná světla, upřeně zírala k zemi.

"No, podle toho, jak vypadají, to bude opravdu velmi náročná práce, skoro nemožná," oznámila mu.

"V životě jste ještě neřekla tak svatou pravdu, madam!" rozzářil se seržant. "Dvě z vašich nejpěknějších holubiček by to ale mohly dokázat, co myslíte?" Ozvalo se zazvonění, když Honzárum, který se mírně kolébal, položil na malý stoleček několik zlatých mincí.

Díky jejich lesku se najednou vše změnilo jako mávnutím kouzelného proutku. Ženina tvář se stáhla do úsměvu ulpívajícího na všech jako hlemýždí stopa.

"Samozřejmě, že je nám vždycky potěšením pobavit proslavené Tamavenky, seržante," řekla. "Byli byste... gentlemani, tak laskaví a následovali mě do... vnitřní svatyně?"

Apoléna za sebou zaslechla jakýsi tichý zvuk a otočila se. Až dosud si nevšimla muže sedícího těsně za dveřmi. Musel to být muž, protože trollové nebývají růžoví. Spojené obočí tam v Chamragy by vedle něj vypadal jak mořská řasa. Byl oblečený v kůži a právě její tichý praskot přilákal Polyinu pozornost. Oči měl jen mírně pootevřené. Když viděl, že se na něj dívá, mrkl. Nebylo to ale mrknutí nijak přátelské.

Nastávají občas chvíle, kdy plány přestávají vycházet. A když jste přesně uprostřed takového plánu, není právě nejpříjemnější něco takového zjistit.

"Ehm... seržante?" ozvala se. Seržant se obrátil, uviděl její zoufalý výraz, a jak se zdálo, i on si poprvé všiml hlídače.

"Ale u všech všudy, kdepak zůstaly mé dobré způsoby?" zabručel a zašmátral v kapse. Vytáhl další zlatou minci a vtiskl ji užaslému muži do ruky. Pak se obrátil zpět a poklepal si prstem ze strany na nos s výrazem přihlouplé přemoudřelosti.

"Jednu dobrou radu, mládenci," zahlaholil. "Hlídači vždycky dejte tuzéra. Je to on, kdo udržuje všechno v klidu a pohodě. Je to moc důležitý člověk, vážně."

Překymácel se k dámě v černém a hlasitě říhnul. "A teď, madame, estlipak bysme se mohli setkat s těma obrazáma milosti, co ukrejváte tady v tom vašem plátěným paláci?" řekl.

Už o minutku později došla Apoléna k názoru, že jak dokonalé návštěvníkům připadají ony obrazy milosti, záleží na tom, jak dlouho, po jakém množství a jakého alkoholu si je přijdou prohlédnout. Věděla o podobných místech. Když se nějakou dobu otáčíte za barem, rozhodně vám to rozšíří všeobecné vzdělání. U nich v městečku bylo také několik dam, které, jak její matka říkala, "dávají každému, kdo si jen řekne", a dvanáctiletá Poly byla bita, když se zeptala, jestli by si jim taky nemohla o něco říci. Tyhle dámy byly samozřejmě Hříchem před tváří..., ale co se týkalo mužů, ti si vždycky ve své víře našli chviličku času a kousek prostoru na nějaký ten malý hříšek.

Slovo přibližně popisující ony čtyři dámy sedící v další místnosti by v případě, že byste chtěli být laskaví, znělo "unavené". Pokud jste laskaví být nechtěli, pak vzduchem poletovalo celé hejno mnohem horších výrazů.

Dámy bez většího zájmu pozvedly hlavy.

"Tohle jsou Víra, Opatrnost, Půvab a Pohodlí," představila je dáma v černém. "Bohužel, noční směna ještě nepřišla."

"Jsem si naprosto jistej, že tydle krasavice budou pro mý odvážný hochy zdrojem mnohýho vzdělání," hlaholil seržant. "Ale... mohl bych být tak smělej... a zeptat se na něco vás, madame?"

"Jmenuju se Dusodejmová, seržante."

"A jistě máte i nějaké křestní jméno, že?"

"Dolores," odpověděla paní Dusodejmová, "pro své zvláštní přátele."

"Výborně. Tak tedy Dolores," začal seržant Honzárum a z jeho kapsy se znovu ozvalo jasné zazvonění. "Pudu rovnou k věci a budu upřímnej, páč vidím, že ste žena znalá světa. Tyhle křehké kvítky jsou svým způsobem velmi žádoucí, protože dobře vím, že v dnešních dnech jsou v módě dámy, které na kostech mají asi tolik masa, kolik řezníkova tužka, ale gentleman jako já, který obešel svět a sem tam už něco viděl a zažil... víte... prostě se naučí ocenit... zralost." Povzdechl si. "Nemluvě o naději a vytrvalosti."

Mince znovu zazvonily. "Nemohli bychom se my dvá zdekovat do nějakýho toho budojírku, madame, a projednat celou tu věc nad nějakou tou stopečkou?"

Pohled paní Dusodejmové sklouzl od seržanta k jeho "mládencům", pak zamířil směrem k vstupnímu předpokoji a nakonec se "madame" s hlavou koketně nakloněnou k jedné straně a slaboučkým, vypočítavým úsměvem na rtech obrátila zpět k seržantovi.

"A-áno," přikývla. "Vy jste opravdový chlap a voják každým coulem, seržante Novačko. No, tak pojďme, zkusíme trochu ulehčit vašim kapsám, co říkáte?"

Zavěsila se mu do paže a seržant mrkl na Poly a Mžouru. "Takže teď máme všichni, co jsme chtěli, mládenci," řekl a uchichtl se. "Jen se nenechte věcmi příliš unášet, mládenci, až bude čas k návratu, tak zapískám na píšťalku, vy ukončíte to, co budete právě dělat, ať je to cokoliv, haha, a přiběhnete ke mně. Povinnost volá! Připomeňte si tradice Tamavenků!" S podnapilým chechotem a častým zakopáváním, podpírán rukou majitelky, se vymotal z místnosti.

Mžoura se přisunula k Apoléně a zašeptala jí do ucha: "Není seržantovi nic, Kváku?"

"Myslím, že si jenom trochu víc přihnul," odpověděla Poly nahlas, když všechny čtyři dívky vstaly.

"Ale vždyť on -" Apoléna stačila vrazit Mžouře loket do žeber dřív, než stačila říct víc. Jedna z dívek odložila své pletení, vzala Poly za ruku, na tváři vykouzlila dobře nacvičený výraz upřímného zájmu a řekla: "Ty jsi mi ale urostlý kus chlapa, co... a jak se jmenuješ, drahoušku? Já jsem Půvab."

"Já Oliver," odpověděla Apoléna. A co je to, zatraceně, ta tradice Tamavenků?

"Už jsi někdy viděl ženu, která na sobě nemá vůbec žádné šaty, Olivere?" Dívka se zachichotala.

Poly nakrabatila čelo, protože tahle otázka ji zastihla nepřipravenou. "Ano," přikývla. "Samozřejmě."

"Oh, jak se zdá, tak tady máme opravdového Dona Čuana, děvčata," zvolala Půvab a ustoupila o krok nazpět. "Tak nevím, jestli bychom neměly zavolat posily! Proč bychom si ty, já a Opatrnost nezašli do útulnější místnůstky, kterou máme tady vedle, zatímco tvůj malý kamarád by byl hostem Víry a Pohodlí. Pohodlí to nějak umí s mladými muži, co říkáš, Pohodlí?"

Seržant Honzárum se v popisu těch dívek mýlil. Třem z nich opravdu chybělo nějaké to kilo do zdravé váhy, ale když vstala ze svého pohodlného velkého křesla Pohodlí, uvědomili jste si, že to křeslo je ve skutečnosti poměrně malé a to všechno že vlastně byla Pohodlí. Na tak velkou ženu měla skutečně malou tvářičku a na ní výraz nepřítomného pašíka. Na jedné paži pak měla vytetovanou lebku.

"Je mladý," řekla Půvab, "všechno se mu rychle zahojí. Tak pojď, Done Čuane..."

Jistým způsobem se Poly ulevilo. Ta děvčata se jí nelíbila. Věděla, že tohle zaměstnání může srazit kdekoho až úplně ke dnu, ale poznala u nich v městečku několik dam poněkud volnějších mravů a ty měly jisté něco, co tady postrádala.

"Proč tady pracuješ?" řekla, když vešli do malého prostoru, odděleného plátěnými přepážkami a vyplněného prakticky jedinou postelí.

"Poslyš, připadáš mi trochu mladý na takovýhle typ zákazníka," odpověděla Půvab.

"Na jaký typ?" opáčila Apoléna.

"Ale u všech... na jaký," zavrtěla hlavou Půvab. ",Co dělá dívka jako ty na místě, jako je tohle?' a podobné řečičky. Je vám nás líto? Jenže když je na nás někdo hrubý, máme alespoň venku Haryho, a když s tím chlápkem skončí, vzkážeme plukovníkovi a ten ho dá ještě zašít do lochu."

"Jasně," přikyvovala Opatrnost. "Podle toho, co jsme slyšely, jsme ty nejbezpečnější holky v okruhu osmi kilometrů! Stará Dusodejmová není tak špatná. Dává nám kapesný a dostaneme najíst a netluče nás, což už se nedá říct o většině manželů. Vy taky nesmíte chodit, kam se vám zachce, nebo jo?"

Honzárum se přidal k Rubaškovi, protože každý poddůstojník musí mít nějakého důstojníka, pomyslela si Apoléna. Když nemáte důstojníka, tak si vás vezme pod své velení nějaký jiný důstojník. A samotná ženská postrádá mužského, zatímco chlap, který je sám, je svým vlastním pánem. Kalhoty. V tom je celé to tajemství. Natáhněte si kalhoty, a svět se změní. Chodíme jinak. Chováme se jinak. Vidím tyhle holky a myslím si: Hlupačky! Sežeňte si nějaké kalhoty!

"Mohla by sis odložit šaty?" zeptala se. "A pospěš si."

"No, to se hned pozná, že tenhle patří k Tamavenkům," řekla Půvab a nechala sklouznout šaty z ramenou. "Hlídej si, co máš, Opat!"

"Ehm... co znamená to, že jsme u Tamavenků?" nadhodila Poly, která si velmi okázale a ještě mnohem pomaleji začala rozepínat blůzu. Rozpínala knoflík po knoflíku a přála si, aby dokázala věřit v někoho, kdo někde klečí a modlí se, aby zazněla píšťalka.

"To proto, že vy, hoši, máte vždycky na mysli jenom to jedno jediné," odpověděla Půvab.

A možná, že někde opravdu někdo klečel a modlil se, protože vzápětí zazněla píšťalka.

Apoléna popadla šaty a vyběhla ven, bez ohledu na výkřiky, které se jí ozývaly za zády. Venku se srazila s Mžourou, obě zakoply o sténající postavu Haryho, pak uviděly seržanta Honzáruma, který držel chlopeň stanu otevřenou, a vyrazily do noci.

"Tudy!" sykl seržant, chytil ji za límec a nasměroval ji správným směrem. "Ty taky, Mžouro! A pohyb!"

Rozeběhl se vymletým korytem jako dětský míč hnaný větrem a obě dívky se s ním snažily udržet krok. Náruč měl plnou oblečení, jehož části za ním vlály a plápolaly. O kousek výš se ocitli v keřících, které jim byly po kolena a byly v temnotě velmi zrádné. Zakopávali jimi a drali se kupředu, dokud se nedostali do vyššího porostu, kde je seržant zastavil a zatlačil do stínu vyšších keřů. Výkřiky za zády jim zeslábly.

"Tak a teď budeme nějakou chvíli potichu," zašeptal. "Všude kolem budou hlídky."

"Určitě nás najdou," sykla Apoléna, zatímco Mžoura lapala po dechu.

"Ne, nenajdou nás," odpověděl Honzárum. "Tak za prvé, všichni poběží směrem k výkřikům, protože to je naprosto přirozené - támhle je máme..."

Poly zaslechla opodál další výkřiky. "A dál, jsou to obyčejní hlupáci. Mají hlídat obvod tábora a oni běží do jeho středu. A navíc běží přímo ke světlům, takže jejich noční vidění bude vzápětí to tam. Měli poslouchat svého seržanta! Jdeme." Vstal a zvedl Mžouru na nohy. "Jsi v pořádku, mládenče?"

"Bylo to... bylo to příšerné, seržante! Jedna z nich mi položila ruku na... moje... ponožky, seržante!"

"No to není věc, kterou by většina mužů zažila," přikývl Honzárum. "Ale odvedla jste dobrou práci. Tak a teď se vydáme hezky tiše na cestu a ani slovo, dokud to nepovolím, jasné?"

Deset minut kráčeli rychlým krokem kupředu a velkým obloukem při tom obcházeli tábor. Zaslechli několik hlídek, a když vyšel měsíc, zahlédli několik dalších na okolních pahorcích, ale Apoléna brzo pochopila, že ať už byl křik a rozruch po jejich útěku jakkoliv silný, sem už mohl dolehnout jen jako součást celkového pestrobarveného chóru vycházejícího z tábora. Takhle vzdálené hlídky už ho vůbec nezaslechly, nebo jim veleli poddůstojníci, kteří se nechtěli do ničeho zaplést.

I ve tmě slyšeli, jak se Honzárum zhluboka nadechl. "Dobrá, tak to už stačí. To nebyla špatná práce, hoši. Teď už jste

skuteční Tamavenkové!"

"Ten strážný byl v bezvědomí," ozvala se Poly. "Praštil jste ho?"

"Víte, já jsem tlustý a lidi si myslí, že se tlustí lidé neumí prát. Myslí si, že jsou tlustí lidé komičtí. Myslí si to špatně. Vzal jsem ho malíkovou hranou přes ohryzek."

"Seržante!" zvolala Mžoura vyděšeně.

"Co? No co? Skočil po mně s tím svým obuškem!" bránil se Honzárum.

"Proč by to dělal, seržante?" zeptala se Poly.

"Ohó, i ty jeden mazaný vojáčku," řekl Honzárum. "Dobrá, přiznám se bez mučení, že jsem madam ubalil jednu, abych ji vyřadil z provozu, ale abych byl zároveň spravedlivý i k sobě, jsem dost zkušený na to, abych poznal, že mi dala pití plné uspávacích prášků!"

"Vy jste uhodil ženu, seržante?"

"Jasně že jo, a až se zase v tom svém korzetu probere, dojde jí možná, až sem příště vleze starý, tlustý a opilý chlápek, není to ten nejlepší nápad, pokusit se ho obrat o jeho pracně vydělaný žold," zavrčel Honzárum. "Kdyby bylo po jejím, ležel bych tam teď bez kaťat a s hlavou jak střep, a kdyby vás dva... dvě nenapadlo nic pitomějšího než si stěžovat nějakému důstojníkovi, ona by přísahala při všem, co si vzpomenete, že když jsem tam přišel, neměl jsem u sebe jediné peny, byl jsem opilý a choval jsem se nepatřičně. A plukovníkovi to bude lustr fuk, protože si správně pomyslí, že seržant, tak pitomý, že se dá nachytat tímhle způsobem, si o to pochopitelně koledoval. Tohle všechno já samozřejmě vím! Já se o svý kluky vždycky postarám." V temnotě něco zacinkalo. "A pár tolarů navíc se taky neztratí."

"Seržante, snad jste jim nesebral pokladnu?" zeptala se Apoléna.

"Jasně! A mám taky plnou náruč jejích hadrů!"

"Výborně!" souhlasila Mžoura nadšeně. "Bylo to fakt hnusné místo!"

"Stejně to byly z větší části moje peníze," pokračoval Honzárum. "Jak se zdálo, tak se dneska kšefty moc nehýbaly."

"Jenže to jsou nemorální zisky," řekla Poly a vzápětí se jí zmocnil pocit, že je strašně hloupá.

"Ne," zavrtěl hlavou Honzárum. "Byly to nemorálně vydělané peníze, ale teď jsou to maximálně peníze nečestně nabyté krádeží. Život je mnohem snazší, když se naučíte myslet přímo a pojmenovat věci jejich pravými jmény."

Apoléna byla ráda, že nemají zrcadlo. To nejlepší, co se dalo říci ve prospěch jejich nového oblečení, bylo, že je zakrývá. Ale na druhé straně, taková je válka. V nových šatech jste teď viděli málokoho. A nedávalo to stejně žádný smysl. Jenže dívky se dívaly jedna na druhou v chladném ranním světle a trochu rozpačitě se pochichtávaly. Páni, pomyslela si Apoléna, podívejte se na nás: Jsme oblečené jako ženské!

Nejpodivnější bylo, že nejženštěji z nich vypadala Igorína, Zmizela se svým báglem na deset minut ve vedlejší zachovalé místnosti. Deset minut slyšel oddíl jen občasné syknutí "au!" nebo tlumenou kletbu a pak vyšla ven s hlavou plnou vlasů, které jí splývaly až na ramena. Její tvář sice zůstala podobná, ale zmizely z ní všechny nepravidelnosti a výrůstky, které se naučily znát. A stehy na jejím čele se přímo před zraky užaslých dívek srazily a nakonec zmizely docela.

"Nebolí to?" zeptala se po chvilce.

"No, pár minut to štípe a svědí," odpověděla Igorína. "Musíte na to mít ten správný grif. A samozřejmě speciální mast."

"Ale proč teď máš na tváři tu obloukovou jizvu a proč ti tyhle stehy zůstaly?" nechápala Řimbo.

Igorína rozpačitě sklopila oči. Přešila si dokonce šaty na dirndl a vypadala jako svěží mladé děvče z nějaké pivnice. Stačilo jen se na ni podívat a člověka v duchu všechno nutilo objednat si bratwurst a sauerkraut.

"No, něco člověk ukázat musí," vysvětlovala. "Jinak byste zrazovali klan. A abych se vám přiznala, považuju ty stehy za okouzlující..."

"No dobrá," připustila Řimbo. "Ale promiň, nemohla bys trochu huhlat? Já vím, že je to všechno naruby, ale teď mi, člověče, připadáš taková nějaká... strašidelná."

"Dobrá, tak nástup," zahlaholil Honzárum. Pak ustoupil a vrhl na ně pohled plný přehnaného, divadelního pohrdání. "V životě jsem neviděl tak příšernou skupinu prdl - pradlen," prohlásil Honzárum. "No, alespoň tady bude někdo, kdo na vás bude čekat, až vyjdete ven, víc vám nemůžu slíbit. Vojíne Zpěváčku, na téhle výpravě budete fungovat jako neplacený desátník. Taky doufám, že jste ode mě na naší vycházce pochytil nějaký ten trik. Tam a ven, to je jediné, co byste měly udělat. Žádné hrdinské poslední bitvy. Když budet mít nějaké pochybnosti, kopněte je do koulí a zahněte kramle. Když dovolíte, jestli je dokážete vyděsit tak, jak jste vyděsily mě, nebudete mít žádné potíže."

"Jste si jistý, že se k nám nechcete přidat, seržante?" zeptala se ho Řimbo, která se stále ještě pokoušela nesmát.

"Ne, mladíku. Mě do sukní nedostaneš. Každý tam, kam patří, jasné? Každý má nějakou svou hranici. A já ji mám tady. Co se různých hříchů týče, jsem fakticky hodně tolerantní, ale Honzárum vždycky všecko dělá pod svým praporem. Jsem starý voják.

Já budu bojovat tak, jak to vojáci dělají - v sevřených řadách a na válečném poli. A kromě toho, kdybych tam jednou vlezl ve spodničkách, musel bych to pak poslouchat do konce života."

"Vévodkyně říká, že pro seržanta Honzáruma vede dovnitř jiná cesta," řekla Coto.

"A nejsem si jistý, jestli to nejste právě vy, vojíne Tupečku, kdo mě děsí nejvíc," prohlásil Honzárum. Pak si popotáhl svůj rovníkový pás. "Ale možná, že máte pravdu. Až budete uvnitř, proklouznu tiše a nenápadně dolů a protáhnu se do našich linií. Jestli se mi nepodaří zorganizovat nějaký útok, který by odlákal jejich pozornost, pak se nejmenuju seržant Honzárum. A protože se jmenuju seržant Honzárum, tak to platí. Pch, v téhle armádě je spousta lidí, kteří mi něco dluží," pak si výhružně odfrkl, "nebo by se mi to alespoň netroufli říct do očí! A spousta mladých vojáků, kteří budou chtít jednou vyprávět svým vnukům, že i oni bojovali po boku seržanta Honzáruma. Tak a já jim teď poskytnu možnost si opravdu zabojovat."

"Seržante, byla by to sebevražda, zaútočit na hlavní brány!" upozorňovala ho Poly.

Honzárum se popleskal po břiše. "Vidíš tohle?" řekl. "To je, jako když máš vlastní pancíř. Chlap ti do toho zarazí čepel až po rukojeť a pak zažije největší a poslední překvapení svého života, když mu to vrátím. Každopádně, vy byste tam, mládenci, měli napáchat takový zmatek, že budou stráže nepozorné. Vy spoléháte na mě, já zase na vás. To je vojsko, tak se to dělá v armádě. Dejte mi nějaký signál. Jakýkoliv, jen abych poznal, že je od vás. Nic víc nepotřebuju."

"Vévodkyně říká, že vás vaše cesta povede mnohem dál," upozornila ho Coto.

"No ne, vážně?" usmál se Honzárum přátelsky. "A kampak by to až mělo být? Doufám, že to bude místo, kde budou mít nějakou dobrou hospodu!"

"Vévodkyně říká, že vás zavede do města Vrzitji," odpověděla Coto. Řekla to tiše, jako faktickou poznámku, zatímco se zbytek skupiny vesele bavil a smál. Poly ji ale zaslechla.

Honzárum byl vážně moc dobrý, pomyslela si. Okamžitý nával hrůzy byl náhle ten tam. "Vrzitji?" opáčil Honzárum. "Tam není nic zajímavého. Nudné místo."

"Byl tam ten meč," řekla Coto.

Tentokrát byl Honzárum připravený. Tentokrát se mu na tváři neobjevil jediný náznak emocí, jen ten prázdný obličej, který měl tak dokonale nacvičený. A Poly si pomyslela, že to je velmi divné, protože na tváři se mu mělo něco objevit, i kdyby to byla třeba jen nejistota.

"No, držel jsem v bojích v ruce spoustu mečů," řekl seržant lhostejně. "Tak co je, vojíne Držale?"

"Je tady jedna věc, kterou jste nám, seržante, neřekl," ozvala se Řimbo. "Proč se náš oddíl jmenuje Tamavenkové?"

"První do boje, poslední z bojiště," odpověděl seržant automaticky.

"Tak proč nám pak spousta lidí přezdívá Sejraři?"

"To je pravda," přidala se k ní Mžoura. "Proč, seržante? Protože ty dívky mluvily tak, jako kdyby se jednalo o něco, co je obecně známo?"

Honzárum několikrát popuzeně zamlaskal. "Ach,

Řimbo, proč ses mě nezeptala, dokud jsi na sobě měla kalhoty? Teď se vám to stydím říct!" A Poly si pomyslela: To je návnada, co? Ty nám to chceš říct. Budeš říkat cokoliv, jen abys nás odvedl od toho Vrzitji...

"Aha," přikývla Řimbo. "Je to o sexu, co?"

"No, ne tak přesně..."

"No, tak to vyklopte, seržante," trvala na svém Řimbo. "Ráda bych se to dozvěděla, než zemřu. Jestli vám to pomůže, tak budu do děvčat šťouchat loktem a dělat cha, cha, cha."

Honzárum si povzdechl. "Ona existuje jedna taková písnička," řekl. "Začíná takhle: "Stalo se rána krásného, v pondělí májové-"

"Takže je to o sexu," řekla Apoléna krátce. "Je to lidová písnička, začíná to ‚Stalo se', a stalo se to v máji, ergo kladívko je to o sexu. Je v tom zapletená krásná mlékařka? Vsadila bych se, že ano."

"Může být," připustil Honzárum.

"Jede na trh? Aby prodala své zboží?"

"Nejspíš."

"N-ó dobrá. Tak a tím se dostáváme k sýru. A ona potká... okamžik, koho by to... no, vojáka, námořníka, veselého oráče, a nebo možná jen nějakého chlapa oblečeného v kůži, je to tak? Ne... moment... protože je to o nás, bude to voják. A protože to byl jistě jeden z Tamavenků... ale, ale... cítí, že teď přijde nějaký humorný dvojsmysl. Jen jedinou otázku: který kus oděvu jí spadl, nebo se rozevřel?"

"Podvazek to byl," zamračil se Honzárum. "Vy už jste tu písničku slyšela předtím, Zpěváčková."

"Neslyšela, ale vím, jak to v lidových písních chodí. Víc než šest měsíců z roku zpíval lidový zpěvák v dolním baru v naší.... tam u nás, co jsem sloužila. Nakonec se v tom musí objevit muž s fretkou. Ale určitě si vzpomenete na to, jak... ale ne..."

"A co takhle nějaké to muchlování, seržante, bude tam?"

"Jak známe seržanta, tak spíše muklování, co, seržante," uchechtla se k všeobecnému veselí Igorína.

"On jí ukradl sýr, že?" povzdechla si Poly. "Zatímco tam ta ubohá dívka ležela a čekala, že jí zapne podvazek, chá, chá, on zdrhnul s jejím sýrem, co?"

"Ehm... sakra už toho nech. Nech toho, aspoň když máš na sobě sukni, Kváku." zarazila ji Řimbo.

"Pak už ale nejsem ani Kvák," odpověděla jí Poly. "Naplňte si kloubouky chlebem, naberte si boty plné polévky! A ukradněte sýr, co seržante?"

"Správně. Vždycky jsme byli hrozně praktický oddíl," přikývl Honzárum. "Armáda funguje na žaludek. Břicho, mládenci, břicho! Na tom mém by v čele mohli nosit vlajku!"

"Byla to její vina. Měla se naučit zapínat si podvazky sama," ozvala se Tuty.

"Jasně. Třeba dokonce chtěla, aby jí její sýr někdo ukradl," přidala se k ní Řimbo.

"Moudrá slova," přikývl Honzárum. "Ta a teď kupředu... sejraři!"

Když "pradleny" kráčely po stráni dolů ke stezce u řeky, byla mlha stále ještě hustá. Apoléně se sukně neustále zachytávala o větvičky a keříky. Muselo se to stávat i předtím, než nastoupila k armádě, ale nikdy si toho nevšimla jako teď. Teď ji to skutečně obtěžovalo. Nepřítomně zvedla ruku a upravila si své ponožky, které oddělila a použila jako vycpávky tentokrát jinde. Byla moc hubená, v tom byl celý ten problém. Teď jí přišly vhod náušnice. Už zdálky hlásaly: "děvče". Kdyby je neměla, musela by spoléhat na šátek a vycpávky z ponožek.

"Dobrá," zašeptala, když se terén vyrovnal. "Pamatujte, žádné klení! Chichotejte se, nepochechtávejte se. Žádné říhání. Žádné zbraně. Tak hloupí zase nejsou. Některá jste si vzala zbraň?"

Všeobecné vrtění hlavami.

"Ty sis nevzala zbraň, Řim... Magdo?"
"Ne, Poly."
"Žádný předmět, který by se dal snadno použít jako zbraň?" nedala se odbýt Apoléna.
"Ne, Poly," potřásala Řimbo váhavě hlavou.
"A co takhle třeba něco ostrého?"
"Jo tak, myslíš třeba tohle?"
"Přesně to, Magdo."
"No, i ženská přece může mít nožík, ne?"
"Tohle je šavle, Magdo. Ty se to pokoušíš zapřít, ale je to šavle."
"Jenže já ji používám jako nůž, Poly."
"Měří skoro metr, Magdo!"
"Velikost není důležitá, Poly."
"Tomu už dávno nikdo nevěří. Nech ji tady za stromem, prosím. To je rozkaz."
"No jo, tak dobře!"
Po nějaké chvíli se ozvala Mžoura, která zatím soustředěně přemýšlela: "Já jenom nechápu, proč si ten svůj hloupý podvazek nezapla sama..."
"Mžouro, co to má do hajzlu -" začala Řimbo.
"- hájíčka," opravila ji Poly. "A mluvíš k Alžbětě, nezapomínej!"
"O čem to tady, do hájíčka, mluvíš, Bety?"
"No, o té písničce, přece. A navíc, když si chceš spravit podvazek, tak si k tomu přece nemusíš lehnout. To by bylo ještě těžší," pokračovala Mžoura. "Mně to celé připadá nějaké přihlouplé."
Nějakou chvíli zavládlo ticho. Bylo naprosto jasné, proč se Mžoura vydala na svou pouť.
"Máš pravdu," řekla nakonec Poly, "je to hloupá písnička."
"Moc hloupá písnička," přidala se Řimbo.
Souhlasily všechny. Byla to hloupá písnička.
Vyšly na stezku podél řeky. Před nimi právě v ohybu cesty spěšným krokem mizela jiná malá skupinka žen. Oddíl automaticky zvedl hlavy. Pevnost jako by vyrůstala ze samotného útesu, nedalo se prakticky rozlišit, co je původní kamenný útvar a kde začíná práce starých kameníků. Neviděly žádná okna. Osud zdola to byla jen holá kamenná stěna, která se zvedala k obloze. Žádná cesta dovnitř, říkala. Žádná cesta ven. V téhle stěně je jen několik dveří a ty se zavírají neodvolatelně.
Takhle blízko k hluboké, pomalé řece bylo chladno, které až zalézalo do morku kostí, a čím výše zvedaly dívky pohledy, tím větší jim byla zima. Za zátočinou cesty se jim před očima objevila nízká kamenná římsa, pod níž se črtala malá branka. Tam teď ženy před nimi hovořily se strážným.
"To se nemůže povést," zabručela Mžoura tiše. "Ukazují mu nějaké papíry. Máte některá s sebou své papíry? Co?"
Strážný teď zvedl hlavu a pozoroval přicházející dívky s oním prázdným úředním výrazem člověka, který v životě nehledá žádné vzrušení ani dobrodružství.
"Jdeme, jdeme, nezastavujte se," šeptala Apoléna. "A kdyby šlo opravdu do tuhého, začněte brečet!"
"To je nechutné," sykla Řimbo.
Jejich zrádné nohy je s každým krokem nesly blíže a blíže. Poly šla s očima sklopenýma, jak se patří na neprovdanou ženu. Právě teď je jistě pozoruje několik lidí. Ti lidé se budou nejspíše nudit, protože nečekají žádné potíže ani nepříjemnosti, ale rozhodně je za těmi zdmi několik párů očí, které je pozorují.
Došly ke strážnému. Přímo v úzké chodbičce za nízkým kamenným vchodem stál druhý, napůl skrytý ve stínu.
"Papíry," řekl strážný stroze.
"Oh, pane, já žádné nemám," odpověděla lítostivým hlasem Poly. Když procházely lesem, připravovala si svou řeč. Válka, strach z obsazení cizími vojáky, prchající lidé, nedostatek potravy... nemusíte si ani moc vymýšlet, stačilo si připomenout skutečnost. "Musela jsem odejít..."
"No, dobrá," zarazil ji strážný. "Nemáte papíry? To nic. Budete tak laskavá a postoupila byste si támhle k mému kolegovi? Je hezké, že jste přišla právě k nám!"
Užaslá Apoléna vstoupila dovnitř a ostatní ji následovaly. Dveře za nimi se zavřely. Pak zjistily, že jsou v dlouhé chodbě, v jejíchž stěnách jsou uzoučké svislé škvíry vedoucí do přilehlých místností. Za škvír se linulo světlo. Tu a tam světlo překryl stín pohybujícího se člověka. Lušištníci, kteří se tam ukrývali, by dokázali každého tvora v chodbě proměnit během několika minut v sekanou.
Na konci chodby se otevřely další dveře. Ty vedly do malé místnosti, kde seděl za stolem mladý muž v uniformě, kterou Poly neznala, i když pochopila, že má insignie kapitána. Stranou pak stál další, mnohem větší muž ve stejné uniformě, nebo možná dvou takových uniformách sešitých dohromady. Ten měl meč. Na první pohled na něm bylo jasné jedno: Když ten muž držel meč, bylo jasné, že je ta zbraň držena a že ji drží on. Přitahovala pohled. Udělalo by to dojem jistě i na Nefrítu.
"Dobré ráno, dámy," pozdravil je kapitán. "Takže bez papírů, ano? Sundejte si šátky, prosím."
A je to tady, pomyslela si Poly a žaludek se jí propadl do neznámých hlubin. A my si myslely, jak nejsme chytré. Nezbylo jim však nic jiného než poslechnout.
"Aha. Teď mi řeknete, že vám vlasy oholili za to, že jste se bratříčkovaly s nepřítelem, ne?" pokračoval muž, který sotva zvedl hlavu od papírů na stole. "Až na vás," kývl k Igoríně. "Vy jste se nebratříčkovala s nepřítelem? Vám něco vadilo na poctivých zlobenijských hoších?"
"Ne, to ne," vrtěla Igorína horlivě hlavou.

Teď na ně kapitán vrhl zářivý úsměv. "Pánové, nebudeme se už dál trápit, co říkáte? Chodíte špatně. My vás pozorujeme, chápete? Chodíte špatně a stojíte taky špatně. Ty," ukázal na Řimbo, máš pod jedním uchem zbytek holicího mýdla. A vy pane, jste buď deformovaný, nebo jste se pokusil použít ten starý trik s ponožkami zastrčenými za vestu."

Apoléna, zrudlá pokořením sklopila hlavu.

"Chcete se dostat dovnitř a ven převlečení za pradleny," pokračoval kapitán a potřásal hlavou. "Tenhle trik znají i za hranicemi téhle hloupé země, ale většina těch, kteří ho zkoušeli, se snažila mnohem víc než vy, mládenci. No, pro vás válka skončila. Tohle místo má mnoho, opravdu mnoho podzemních kobek a v těch vám bude pravděpodobně o dost lépe, než tam venku. Ano, co byste si přál?"

Mžoura zvedla ruku. "Mohla bych vám něco ukázat?" řekla. Apoléna se neotočila, ale pozorovala kapitánův obličej, zatímco slyšela, jak za jejími zády zašustily šaty. Nedokázala tomu uvěřit. Mžoura zvedala sukni...

"Och," řekl kapitán a prkenně se ve své židli narovnal. Tvář mu zrudla.

Pak se od Řimbo ozval výbuch. Byl to výbuch pláče doprovázený vodopádem slz. Vytryskly z ní, provázeny dlouhým, tesklivým zakvílením a vzápětí se Řimbo vrhla na podlahu.

"Šly jsme tak dlou-hóó a dale-kóó! Ukrývaly jsme se v příkopech před voják-ýýý! Měly jsme hlad! Chceme jen prá-áci! A vy říkáte, že jsme chlapíí. Proč jste tak zlí-íí?"

Poly si k ní klekla a napůl ji pozvedla a něžně jí popleskávala po zádech. Řimbina ramena se otřásala trhanými vzlyky.

"Bylo to pro nás všechny moc těžké," sdělila Apoléna zrudlému kapitánovi.

"Jestli si troufneš na tohohle, já uškrtím toho druhého tkanicí od zástěry," zašeptala jí mezi výbuchy stkaní do ucha Řimbo.

"Už jste viděl všechno, co jste chtěl vidět?" podívala se Poly na zrudlého kapitána a každá slabika studila jako led.

"Ano! Ne! Ano! No tak, prosím!" odpověděl kapitán a vrhl na strážného zmučený pohled člověka, který ví, že během hodiny bude terčem vtipkování celé pevnosti. Jednou to úplně - víte, pochopte, viděl jsem, jak... podívejte, už jsem dokonale spokojený. Vojíne, běžte a doveďte sem nějakou ženu z prádelny. Dámy, já opravdu moc lituju, já... je to moje práce a já musím..."

"A líbí se vám?" nadhodila Poly stále ještě ledovým tónem.

"Ano!" odpověděl kapitán spěšně. "Totiž ne! Ne, ne - ano! Musíme být opatrní.... konečně!"

Velký voják se vrátil a v patách mu cupitala žena. Apoléna na ni užasle zírala.

"Máme tady nějaké... ehm, nové dobrovolnice," řekl kapitán a mávl rukou neurčitě k členkám oddílu. "Jsem si jistý, že paní Breberková pro ně najde nějaké využití... ehm..."

"Jistě, kapitáne," odpověděla žena a udělala úpravné pukrlátko. Apoléna beze slova zírala dále.

"Tak běžte... dámy..." řekl kapitán. "A když budete tvrdě a poctivě pracovat, nepochybuju o tom, že vám paní Breberková opatří průkazky, takže už se nám tady nevyskytnou žádné podobné potíže... ahm..."

Mžoura se opřela oběma rukama o desku jeho stolu, naklonila se k němu a řekla: "Bu, bu, bu!" Opěradlo jeho židle narazilo na zeď.

"Nejsem moc chytrá," obrátila se pak k Poly, "ale nejsem taky blbá!"

Poly ale stále ještě nedokázala odtrhnout pohled od nadporučíka Rubašky. Své pukrlátko provedl až neuvěřitelně dobře.

Voják je doprovodil tunelem, který ústil na ochoz nad velkým prostorem, nebo snad jeskyní. Byl umístěn tak hluboko v pevnosti, že na tom prakticky nezáleželo. To nebyla prádelna, ale jakýsi horký a vlhký život příští, pro ty, kdož si zasloužili trest se zvláštním zpřísněním. Pod stropem se válely kotouče páry, srážely se a kapaly na zem, která byla už tak pokrytá vodou. A tak to bylo bez přestávky, necky za neckami. Ženy se kotouči mlhy a kapající vodou pohybovaly jako duchové.

"Tak jsme tady, dámy," řekl voják a pleskl Rubašku po zadku. "Co takhle dneska v noci, uvidíme se, Dafné?"

"No jistě!" zatrylkoval Rubaška.

"Takže v pět," řekl voják a odkolébal se chodbou.

"Dafné?" nadhodila Poly, když voják zmizel v chodbě.

"To je moje ‚nom de querre'," odpověděl Rubaška. "Pořád ještě jsem nenašel východ ze spodních úrovní, ale většina vojáků má klíče a jeho klíč budu držet v ruce nejpozději v půl šesté. Prosím?"

"Myslím, že Řimbo - pardon, pane, že Magda - si právě prokousla jazyk," řekla Poly.

"Ona? Aha, jasně. Skvělá připomínka toho, aby člověk nevypadl z role, že... é...?"

"Apoléna," doplnila Poly.

"Dokonale vybrané jméno," přikyvoval spokojeně Rubaška, který je vedl po několika schodech někam níž. "Je to takové klasické, venkovské jméno pro hospodskou služku nebo tak podobně."

"Ano, přesně to si myslím," přikývla Poly vážně.

"Ehm... seržant Honzárum s vámi není, jak vidím?" ujišťoval se nadporučík poněkud nervózně.

"Ne, pane. Řekl, že povede útok na hlavní brány, pane, až mu dáme signál. Já jen doufám, že nezačne bez toho signálu."

"Dobré nebe, ten člověk je naprostý šílenec," vrtěl hlavou Rubaška. "Je to úžasný podnik, tedy od mládenců, a výborně provedeno. Opravdu fajn. Běžného pozorovatele byste mohli přesvědčit o tom, že jste skutečně ženy."

"No, právě od tebe, Dafné, je to opravdu velká poklona," přikývla Poly a pomyslela si: páni, že jsem ale dobrá v tom, udržet nehybnou tvář.

"Ale nemuseli jste jít pro mě," řekl Rubaška. "Lituju, že se mi nepodařilo poslat vám signál, ale paní Breberková mě tady nechala přes noc. V noci nejsou stráže tak pozorné a já se rozhodl využít ten čas k tomu, abych se porozhlédl po

nějaké cestě do vyšších pater. Jenže všude jsou, bohužel, zavřené brány nebo přísně střežené průchody. Na druhé straně vojín Hauptfidél, jaksi... podlehl mému kouzlu a..."

"Výborně, pane!" pochválila ho Poly.

"Promiňte, pane, ale aby bylo jasno," řekla Řimbo. "Vy máte rande se strážným, pane?"

"Ano, a navrhnu mu, abychom se uchýlili někam do šera, a pak, až dostanu, co budu chtít, zlomím mu vaz," rozváděl svůj plán Rubaška.

"Nezdá se vám, že se na první schůzce chystáte zajít příliš daleko?" pozvedla Řimbo obočí.

"Měl jste nějaké potíže, když jste se dostával dovnitř, pane?" zeptala se Apoléna. Tohle jí pořád leželo v hlavě. Připadalo jí to nefér.

"Ne, ani v nejmenším. Jen jsem se usmíval a trochu se zavlnil v bocích a oni mě pustili dovnitř. Co vy?"

"No, my trochu ano," odpověděla Poly. "Všechno to nejdříve viselo na vlas - jednu chvíli to bylo opravdu trochu nepříjemné."

"No a co jsem vám říkal?" zvolal Rubaška triumfálně. "Všechno to závisí na vašich hereckých schopnostech. Ale je vidět, že jste skutečně kurážní hoši, když jste se k tomu podniku odvážili. Tak pojďte, seznámím vás s paní Breberkovou. Odvážné ženy Borogravie jsou na naší straně!"

A skutečně, na stěně místnůstky, která sloužila vedoucí pradleně jako úřadovna, visel portrét Vévodkyně. Paní Breberková nebyla nijak zvlášť velká žena, ale předloktí měla tak silná jako Nefríta, přes břicho uvázanou mokrou zástěru a nejpohyblivější ústa, jaká kdy Apoléna viděla. Její rty a jazyk tvořily každé slovo ve vzduchu jako velký výrazný tvar. V jeskyni, přeplněné sykotem páry, ozvěn, padající vody a bušení mokrých kusů prádla do kamenů, pozorovali všichni rty, když byly uši nepoužitelné. Když pak na oplátku naslouchala, znovu se její ústa neustále pohybovala, takže připomínala někoho, kdo se snaží odstranit si ze zubů zbytky oříšků. Rukávy nosila vyhrnuté nad lokty.

Lhostejně poslouchala, když jí Rubaška představil oddíl. "Rozumím," přikývla. "Dobrá. Nechte mi své chlapce tady, pane. Vy byste se měl vrátit do žehlírny."

Když Rubaška odhopkal chodbou a zmizel v páře, prohlédla si je paní Breberková nejdříve od hlavy k patě a pak skrz naskrz.

"Hoši," odfrkla si pohrdavě. "Pch! Ten moc rozumu nepobral, co? Nosit mužské šaty je pro ženu Hříchem před tváří...!"

"Ale my jsme oblečeny jako ženy!" upozornila ji Apoléna pokorně.

Ústa paní Breberkové se divoce zahýbala. Pak si založila ruce a vytvořila tak před sebou mocný val, který jako by měl vzdorovat všemu nesvatému.

"Není to správné," prohlásila. "Mám v téhle pevnosti syna a manžela a můžu se tady udřít k smrti pro nepřítele, jen abych měla ty dva na očích. Připravují se k invazi, abyste věděly. Je až neuvěřitelné, co všechno se tady dole doslechneme. Takže k čemu by bylo dobré zachránit vaše mužské, když jsme stejně všichni pod tvrdými podrážkami zlobenijských ručně malovaných dřeváků, hm?"

"Borogravie žádnou invazi nepodnikne," řekla s přesvědčením Coto. "Na to už Vévodkyně dohlídne. Toho se nemusíte bát."

Pak se jí dostalo onoho pohledu, kterého se jí dostalo vždycky od lidí, kteří ji ještě neznali nebo se o ní doslechli poprvé.

"Modlila ses, že," řekla paní Breberková laskavě.

"Ne, jenom jsem naslouchala," odpověděla Coto.

"A Nugát k tobě promlouvá, že?"

"Ne. Nugát je mrtvý, paní Breberková," odpověděla Coto.

Apoléna opatrně vzala Alici za hůlkovou paži a řekla: "Můžete nás na okamžik omluvit, paní Breberková?" Odtáhla dívku za velký, vodou poháněný mandl. Duněl a zvonil a vytvářel hlučnou kulisu jejich konverzace.

"Coto, tohle už začíná být..." Apolénin rodný jazyk neznal slovo "výstřední", ale kdyby ho znal, byla by Apoléna jistě ocenila jeho všestrannou kulatost, "- divné. Přidělávás lidem starosti. Nemůžeš chodit sem a tam a říkat, že je Bůh mrtev."

"Tak odešel. Vytratil se... snad," odpověděla mu Coto a obočí se jí nakrabatilo. "Už s námi prostě není..."

"Ale pořád ještě máme Hříchy před očima..."

Coto se soustředila. "Ne, ty nejsou pravé. Ty už jsou jen něco jako... ozvěny. Mrtvé hlasy v prastarých jeskyních, které se odrážejí sem a tam, a slova se mění a z vět se stávají nesmysly... jako signalizační praporky, které jen tak někdo vyvěsil a nechal vlát ve větru -" Cotoiny oči byly rozostřené a její hlas se měnil, stával se dospělejším, jistějším, "... a nepocházejí od Boha. Tady už žádný Bůh není."

"Tak odkud přicházejí?"

"Pocházejí z vašeho strachu... Pocházejí z té vaší části, která nenávidí ostatní, která se nezmění. Pocházejí ze součtu veškeré vaší malichernosti, hlouposti a omezenosti. Obáváte se zítřka a z vašeho strachu jste si udělali boha. A Vévodkyně to ví."

Vodní mandl skřípěl dál. Kolem Apolény syčely nádrže a pěnila voda v korytech. Vzduch houstl zápachem mýdla a vlhkého oblečení.

"Já nevěřím ani ve Vévodkyni," řekla Poly. "To v tom lese, to byl jenom trik. Každý by se ohlédl. To neznamená, že v ni věřím."

"Na tom nezáleží, Apoléno. Ona věří v tebe."

"Skutečně?" Poly se rozhlédla po vodní parou naplněné, mokré jeskyni. "Takže je tady? Poctila nás svou

přítomností?"

Coto nechápala princip jízlivosti. Přikývla. "Ano."

Ano.

Poly se ohlédla.

"Řekla jsi právě ano?" přimhouřila oči.

"Ano," přikývla Coto.

Ano.

Poly se uvolnila. "Aha, ona je to jenom ozvěna. Vždyť tohle je jeskyně. Hm..."...což nevysvětluje, proč můj hlas se nevrací...

"Cot... chtěla jsem říct Alice?" řekla zamyšleně.

"Copak, Poly?" řekla Coto.

"Víš, myslím si, že by bylo moc dobře, kdybys o tom s ostatními tak často nemluvila," řekla. "Lidem nevadí, když věří v bohy nebo když v ně věří někdo jiný, chápeš, ale jsou velmi nervózní, když jim řekneš, že to dávají znát. Ehm..., doufám, že se neukáže, že ne?"

"Postava, v níž nevěříš?" řekla Coto a dokázala tak, že v ní dřímá alespoň zárodek smyslu pro humor.

"Já... neříkám, že neexistuje," odpověděla jí Poly nevýrazně. "Ale já v ni prostě nevěřím, to je všecko."

"Je velmi slabá," pokračovala Coto. "Slyším, jak v noci pláče."

Poly se snažila vyčíst z té napjaté pobledlé tvářičky další informace a doufala, že si z ní přece jen Coto dělá legraci. Ale z té bledé tváře se na ni nedívalo nic jiného než udivená nevinnost.

"A proč pláče?" zeptala se.

"To ty modlitby. Ty jí ubližují."

Poly se otočila, když se někdo dotkl jejího ramene. Byla to Řimbo.

"Paní Breberková chce, abychom se pustily do práce," řekla. "Tvrdí, že strážní se každou chvíli vrací a kontrolují to..."

Byla to ženská práce, a proto byla monotónní, neobyčejně těžká a společenská. Bylo to už pěkně dlouho, co Apoléna měla ruce namočené v neckách, a ty které používali tady, byly úplně jiné. Tady to byla dlouhá dřevěná koryta, kde pralo dvacet žen současně. Všude kolem se pohybovaly paže, mačkaly, dřely, bušily a kroutily prádlem a pak ho odhazovaly do dalších kádí s čistou vodou, kde se máchalo. Poly se k nim přidala a mlčky naslouchala bzukotu konverzace, která se kolem ní odvíjela.

Byly to jen takové drby, ale kousíčky informací se v nich vznášely jako bubliny v neckách. Několik strážných si "dovolilo přespříliš", to znamená více, než jim bylo dovoleno, a byli za to zbičováni. To vyvolalo kolem necek dlouhou a plodnou diskuzi. Jak se zdálo, velel tady všem věcem nějaký velký milostpán z Ank-Morkporku a ten to přikázal. Žena stojící proti Apoléně tvrdila, že je to nějaký Mág. Říkali o něm, že je schopen vidět, co se děje kdekoliv, a živí se syrovým masem. Říkali také, že má tajné oči. Na druhé straně samozřejmě věděli, že to město je domovem Hříchů před očima... Apoléna pracně prala košili na valše a znovu si v hlavě jejich slova obracela sem a tam. Pak si vzpomněla na toho krkavce, který pravidelně žije v nížinách a kterého potkaly tam vysoko v horách, a také na to stvoření, tak rychlé a nenápadné, že působilo jenom jako náznak stínu...

Pak se přesunula k měděným kotlům a zastrkovala různé kusy oděvů zpátky pod bublající pěnící hladinu, přičemž si všimla, že na tomto místě, kde byla zakázána jakákoliv zbraň, k tomuto účelu používá těžkou, skoro metr dlouhou měděnou tyč.

Jistým bezmyšlenkovitým způsobem se z té práce těšila. Všechno myšlení, které k ní potřebovala, za ni vykonávaly její svaly a mozek jí tak nechávaly volný. Nikdo nevěděl zcela jistě, že je Vévodkyně mrtva. Ale na tom víceméně nezáleželo. Jednou věcí si však Apoléna jista byla. Vévodkyně byla žena. Prostě a jednoduše žena, ne bohyně. Jistě, lidé se k ní modlili v naději, že jejich prosby a touhy budou dárkově zabaleny a odeslány Nugátovi, ale to jí nedávalo žádné právo přehrabovat se v hlavách lidí, jako je Coto, kteří měli i bez toho sami se sebou potíží až dost. Bohové mohli dělat zázraky, Vévodkyně mohla tak maximálně postát pro nový portrét.

Koutkem oka Apoléna zahlédla řadu žen, které braly košíky z velké plošiny na konci místnosti a vycházely dalšími dveřmi ven. Odtáhla Igorínu od pračky a řekla jí, ať se k nim připojí. "A všímej si všeho!" dodávala.

"Rozkaz, desátníku," odpověděla Igorína.

"Vím totiž jistě jednu věc," vysvětlovala jí Apoléna a mávla k hromadám mokrého vyždímaného prádla, "a sice to, že tohle všechno potřebuje pořádný větřík..."

Pak se vrátila k práci a pro dobro věci se občas nějakým tím slovem připojila k rozhovoru. Nebylo to nijak těžké. Pradleny se některým předmětům hovoru zásadně vyhýbaly. K těm v první řadě patřila slova "manžel" a "syn". Přesto se Poly podařilo tu a tam zachytit něco, co jí pomohlo orientovat se v situaci. Někteří z nich byli v pevnosti. Jiní byli pravděpodobně mrtví. Další byli někde tam venku. Několik starších žen mělo medaili mateřství, kterou v Borogravii dostávaly ženy, kterým padli v boji za vlast všichni synové. Ta svinská medaile ve vlhkém vzduchu pevnosti rezla a Apoléna přemýšlela, jak je vlastně ženy dostávají. Nejspíš dopisem od Vévodkyně, s jejím podpisem dole a se jménem padlého nebožáka nacpaného do prostoru nahoře:

Projevujeme Vám tímto úctu a obdiv, paní B. Bapšicová, bydlištěm Dobrá ulička, Muňk, a současně jí vyslovujeme soustrast nad smrtí syna Oly Petra Jana Bapšice, který zemřel dne 25 června V----.

Místo, kde k tomu došlo, bylo vždycky cenzurováno pro případ, že by dopis padl do rukou nepřítele, a konkrétně uvedené místo by ho mohlo pozvednout na duchu a dodat mu síly. Poly nesmírně užasla, když zjistila, že tahle laciná medaile a zcela lhostejná slova v jistém smyslu pozvedají na duchu a dodávají sílu ubohým matkám. Alespoň ty v

Muňku, které je dostaly, je nosily s téměř nadšenou pýchou.

Nebyla si jistá, jak moc může věřit paní Breberkové. Ta totiž měla svého syna a manžela někde tady v celách a také měla možnost odhadnout nadporučíka Rubašku. Paní Breberková se teď bude sama sebe ptát, co je pravděpodobnější: že se jí podaří dostat je všechny tři bezpečně ven, nebo že díky vetřelcům vznikne situace, při níž někdo z nich přijde k úrazu? Poly cítila, že by jí nemohla mít za zlé, kdyby se rozhodla prozradit, co ví...

Najednou si uvědomila, že na ni někdo mluví. "Hmm?" odpověděla.

"Podívej se na tohle, ano?" řekla Mžoura a zamávala jí před očima mokrými mužskými kalhotami. "Oni tam házou k bílému i barevné!"

"No a? Co má být? To jsou přece nepřátelské podvlíkačky," odpověděla jí Poly.

"Ano, ale každá práce se má udělat pořádně! Vždyť se na to podívej, hodili k nim tady ty červené, a všechny ostatní teď budou růžové!"

"A co? Když mně bylo sedm, tak jsem růžovou milovala!"*

"Ale bleděrůžová? Na chlapovi?"

Poly se podívala na okamžik do vedlejšího koryta a poklepala Mžouře na rameno. "Ano. Jsou ale hodně bledé? Udělala bys líp, kdybys našla ještě pár červených věcí," řekla.

"Ale potom to bude ještě horší -" začala Mžoura.

"To byl rozkaz, vojáku," zasyčela jí Apoléna do ucha. "A přidej nějaký škrob."

"Kolik?"

"Všechen, který najdeš."

Mezitím se vrátila Igorína. Igorína měla skvělé oči. Poly přemýšlela, jestli i ty kdysi patřily někomu jinému. Igorína na Poly mrkla a pozvedla palec. Ten, k Polyině úlevě, byl její vlastní.

Když Poly využila momentální nepřítomnosti paní Breberkové a vběhla do veliké žehlírny, pracovala tam pouze jedna jediná osoba. Byla to "Dafné". Zbytek žen byl shromážděn kolem ní, jako kdyby pozorovaly jakousi ukázku. A přesně to se dělo.

"- límeček, vidíte to všechny," prohlásil právě nadporučík Rubaška, který v ruce svíral obrovskou, páru chrlící žehličku na dřevěné uhlí. "Teprve potom manžety a nakonec rukávy. Pak jednu polovinu přednice a po ní druhou. Pak byste ji měly okamžitě pověsit, ale pozor, a to je velmi užitečná rada, nesmíte ji vyžehlit úplně do sucha. Je to skutečně jen záležitost cviku, jenže -"

Poly stála a zírala v ochromeném úžasu. Ona žehlení nenáviděla. "Dafné, mohla bys na slovíčko?" ozvala se během jedné kratičké odmlky.

Rubaška zvedl hlavu. "Oh Zpě... Oli... Poly," řekl. "Ehm... ano, jistě."

"Je úžasné, co všechno Dafné ví o plisování," řekla s obdivem jakási dívka vedle Apolény. "A o žehlení šatů!"

"No, já tedy opravdu žasnu!"

Rubaška podal žehličku nejbližší dívce. "Tumáš, Darjo," řekl blahosklonně. "A pamatuj: u obyčejných věcí vždycky žehli nejdřív rub a pak líc a u černých věcí jenom rub. Tam se běžně chybuje. Už jdu, Poly."

Apoléna vyrazila z žehlírny s tím, že počká venku, a najednou se vedle ní objevila jakási dívka s náručí plnou prádla vlaze vonícího po čerstvém vyžehlení. Přitočila se k Poly a tišeji řekla: "Všechny víme, že je to muž, ale on si to tak užívá a žehlí jako ďábel sám."

"Pane, jak to všechno víte, o tom žehlení?" zeptala se Apoléna, když se ocitli zpět v prádelně.

"Musel jsem si na velitelství sám prát a žehlit," odpověděl jí Rubaška. "Pradlenu jsem si nemohl dovolit a můj sluha byl přísný Nugátovec a trval na tom, že je to ženská práce. Tak jsem si pomyslel, no co, tak těžké to zase být nemůže, jinak bychom to nenechávali ženským. A tady to opravdu nedělají zvlášť pořádně. Věřil byste, že perou dohromady bílé a barevné?"

"Pane, pamatujete si, jak jste řekl, že strážnému seberete klíč od brány a pak tomu muži zlomíte vaz?" nadhodila Apoléna.

"Samozřejmě."

"A víte, pane, jak zlomit člověku vaz?"

"Četl jsem knihu o bojových uměních, Zpěváček," odpověděl jí Rubaška poněkud odměřeně.

"Ale v praxi jste to ještě nikdy neudělal, že ne, pane?" nedala se odbýt Poly.

"No... ne! Byl jsem na velitelství, a cvičit na skutečných lidech není dovoleno, Zpěváček."

"Víte, osoba, které chcete zlomit vaz, v té chvíli bude mít zbraň a vy ne," upozorňovala.

"Vyzkoušel jsem si základní postup na srolované přikrývce," sdělil jí Rubaška vyčítavě. "Zdálo se, že to bezchybně funguje."

"A bránila se vám ta přikrývka a chrchlala hlasitě a pokoušela se vás kopnout do ponožek, pane?"

"Do ponožek?" opakoval Rubaška nechápavě.

"Abych se vám přiznala, myslím, že ten váš druhý nápad je lepší, pane," pospíšila si Poly.

"Ano... moje, ehm... co... druhý nápad... a který to máte přesně na mysli?"

"Ten, že bychom mohli z prádelny uprchnout přes místo, kde se to prádlo suší, pane, potom, co bychom tiše zneškodnili stráže, pane. Tady, v chodbě o kousek dál, je jakási pohyblivá místnost, kterou vytahují až nahoru na střechu. Tam nahoru vždy s ženami jezdí dva strážní, pane, a jeden strážný čeká na střeše. Když to podnikneme současně, můžeme postupně přemoci jednoho strážného po druhém, což bude jistější podnik, než kdybyste stál sám tváří v tvář ozbrojenému muži, bez urážky, pane, a se vší úctou, pane, a tak se dostaneme do výhodné strategické pozice, která nám umožní dostat se po střechách na jakékoliv místo pevnosti. Skvěle vymyšleno, pane!"

Pak bylo chvíli ticho. "A já jsem... mluvil jsem o všech těchhle... podrobnostech?" naklonil se k ní Rubaška.

"Oh, to ne, pane. To ani nebylo zapotřebí, pane. Od toho jsou tady desátníci a seržanti, aby se postarali o podrobnosti. Důstojníci jsou tady od toho, aby viděli celkový obraz."

"No, to je absolutní pravda. A... jak velký byl v tomhle případě ten... celkový obraz?" pátral mrkající Rubaška.

"No, velký, pane, opravdu hodně velký."

"Hmm," přikývl Rubaška, narovnal se a nasadil výraz, o němž se zřejmě domníval, že charakterizuje člověka s panoramatickým pohledem.

"Některé z dam pracovaly v horních patrech pevnosti, ještě v době, kdy byla naše," pokračovala Apoléna rychle. "Předvídaly částečně vaše rozkazy, pane. Dal jsem členům oddílu za úkol, aby je nenápadně v hovoru vyzpovídali a snažili se hlavně zjistit vnitřní uspořádání pater, rozložení chodeb a místností, schodišť a tak dál. Uvědomoval jsem si všeobecný směr vaší strategie, pane, a myslím, že jsem našel cestu vedoucí k vězeňským kobkám."

Odmlčela se. To bylo skvělé kalení vody a dobrá manipulace. Hodná téměř samotného Honzáruma. Namazala ji tolika pány, kolika se jen odvážila, a byla dost pyšná na "předvídaly částečně vaše plány".

Neslyšela sice Honzáruma tenhle obrat použít, ale s jistou dávkou opatrnosti byl omluvou prakticky pro všechno. A "všeobecný směr strategie" taky nebyl špatný.

"Kobky," opakoval zamyšleně Rubaška, který se zřejmě momentálně ztratil v celkovém obraze. "Já měl dojem, že jsem řekl, že..."

"Samozřejmě, pane! Protože, pane, když se nám podaří osvobodit mládence z vězeňských kobek, pane, budete velet uvnitř nepřátelské pevnosti!"

Rubaška vyrostl o další kousek, ale pak se zase zmenšil. "Jenže je jasné, že tady bude mnoho služebně starších důstojníků. Většina z nich bude starších než já."

"Jistě, pane!" přikývla rázně Apoléna, která s dokonalou profesionalitou navázala na základní kurz seržanta Honzáruma "Jak manipulovati ruprtem" a stoupala do tříd pro pokročilé. "No, a co kdybychom se tedy pokusili nejdříve osvobodit vojáky a poddůstojníky, pane? Nechtěli bychom přece vystavit důstojníky nepřátelské palbě, že ne, pane?"

Bylo to nestydaté a hloupé, ale Rubaškovi už se v očích rozhořely plameny válečných ohňů. Poly se rozhodla, že je pro jistotu ještě poněkud rozdmýchá. "Vaše vedení pro nás bylo opravdu velkým a přínosným příkladem, pane," řekla.

"Skutečně?"

"Samozřejmě, pane!"

"Žádný důstojník jistě nevelel lepší partě chlapů, Zpěváčku," měkl Rubaška.

"No, já myslím, že ano, pane," odmítla jeho chválu Poly.

"A kterému muži se kdy naskytne taková příležitost, hm?" pokračoval Rubaška. "Naše jména budou zaznamenána v knihách historie! Tedy, moje rozhodně ano, že, a já už dohlédnu na to, aby se tam zmínili i o vás, hoši! A kdo ví? A možná, že se mi podaří dosáhnout i toho nejvyššího ocenění, jakého může statečný důstojník docílit."

"A co je to, pane?" zeptala se Poly, protože věděla, že se to od ní čeká.

"Že po něm pojmenují buď nějakou vojenskou potravinu nebo součástku výstroje," zasnil se nadporučík a tvář se mu rozzářila. "Generál Fratzek* samozřejmě dosáhl obého. Já, samozřejmě, tak vysoko nemířím." Stydlivě sklopil oči k zemi. "Ale musím se vám přiznat, Zpěváčku, že jsem pro všechny případy připravil několik speciálních receptů!"

"Takže jednoho dne budeme jíst rubašku, pane?" nadhodila Poly. Pozorovala, jak u stěny prádelny narůstá počet prádelních košů.

"Možná, možná, pokud bych se odvážil doufat," odpovídal Rubaška. "Ehm... můj nejoblíbenější recept je... udělá se takový věnec ze sladkého těsta, chápete, a ten se pak naplní krémem a prokape rumem -"

"Tomu se říká rumová bábovka, pane," odpověděla mu Apoléna nepřítomně. Řimbo a ostatní také nepřítomnými pohledy pozorovaly narůstající počet košů.

"To už někdo vaří?"

"Obávám se, že ano, pane."

"A co... ehm... jídlo z jater a cibule?"

"Tomu říkají ‚játra na cibulce', pane. Promiňte," odpověděla Poly na půl úst a snažila se, aby neztratila soustředění.

"Ehm, no, tedy, víte, napadlo mě, že některé recepty jsou pojmenovány po jistých lidech a stačí při tom, když ti lidé v receptu pozmění jednu ze základních ingrediencí... nebo udělají malou úpravu..."

"Teď už ale musíme jít, pane. Teď, nebo nikdy!"

"Cože? Aha, správně! Ano! Musíme jít!" Byla to vojenská operace dosud v dějinách válečnictví nezaznamenána. Oddíl na Polyin signál vyrazil ze svých míst v prádelně, postavil se ke košům o zlomek vteřiny dříve, než tam dorazily ženy k tomu určené, a vykročil kupředu. Teprve v této chvíli si Apoléna uvědomila, že o tuhle práci asi nikdo nestál a ostatní ženy byly jen rády, že se toho chopily ty nově příchozí hlupačky. Košíky byly velké a mokré vyprané prádlo těžké. Coto a Igorína měly co dělat, aby společně jeden zvedly.

U dveří čekali dva vojáci. Tvářili se unuděně a žen si skoro nevšímali. K "výtahu" to byla opravdu hodně dlouhá cesta.

Apoléna ho nedokázala přesně popsat, když o něm mluvila. Něco takového se muselo vidět. Prakticky to byla obrovská, vepředu otevřená krabice z těžkých trámů, připevněná na silné lano, které vedlo nahoru a dolů jakýmsi komínem v kameni. Když všichni nastoupili, zatáhl jeden z vojáků za mnohem slabší provaz, který mizel ve tmě. Druhý zapálil pár svíček, jejichž úkolem očividně bylo ještě zahustit temnotu.

"A ne abyste nám tady začala omdlévat, děvčata!" prohlásil. Jeho druh se uchechtl.

Jsou dva a nás je sedm, pomyslela si Apoléna. Měděná tyč jí při každém pohybu narážela do nohy a věděla naprosto jistě, že Řimbo kulhá, protože si pod šaty přivázala prací tlouk. Byla to dlouhá tyč z tvrdého dřeva, která měla na konci

něco podobného miniaturní třínohé sedačce do chléva. Tlouk se používal k míchání prádla ve velkých kotlích plných vařící vody. Něčím takovým bylo snadné rozbít člověku jedinou ranou hlavu.

Jak plošina stoupala, kolem ubíhaly kamenné stěny.

"To je ale napínavé!" vypískla Dafné. "A to projíždí celým tím vaším velikým hradem?"

"Nejenom to, slečno. Nejdříve to projíždí mnoha patry v podzemí. To bylo nějakého dolování a tunelování, než jsme se dostali nad úroveň skály."

"Oh, A já myslela, že už jsme v hradě," Rubaška vrhl na Poly ustrašený pohled.

"To ne, slečno. Tam dole je jenom prádelna, kvůli vodě! I do nejnižších pater je to z prádelny pěkný kus cesty! Máte velké štěstí, že tady funguje tenhle výtah, co?"

"To je opravdu úžasné, seržante," přikyvoval Rubaška a pustil si Dafné zpět. "Jak to funguje?"

"Desátník, slečno, desátník," opravoval ho voják tahající za slabé lano, a rychlým pohybem si uhladil patku nad čelem. "Vytahují ho nahoru a dolů vězňové ve šlapacím mlýně."

"To je ale příšerné!"

"Ale ne, slečno, je to naopak poměrně humánní. Ehm... až budete mít... volno, po práci, mohl bych vás vzít nahoru a ten mechanismus vám ukázat..."

"To by bylo skvělé, seržante!"

Poly si rukou zakryla oči. Dafné byla ostudou všeho ženství.

Výtah pomalu, ale jistě duněl vzhůru. Většinou míjeli jen prastarý kámen, ale občas bylo vidět i zarezlé mříže nebo pravidelné obrazce zdiva, vyplňující původní otvory, které vnukaly představu dalších nepřístupných tunelů...

Zařízení sebou trhlo a klec zůstala stát. Jeden z vojáků tiše zaklel, ale desátník řekl: "Ničeho se nebojte, dámy, to se stává celkem často."

"Proč bychom se měli bát?" zajímala se Poly.

"No, tak třeba proto, že visíme na provaze třicet metrů nade dnem té šachty a někde v horním převodu se zaseklo kolečko."

"Zase," přikývl zachmuřeně jeden z vojáků. "Tady nic nefunguje jak má."

"No, to mi připadá jako dostatečný důvod," přikývla Igorína.

"Jak dlouho bude trvat, než to opraví?" rozhlížela se Řimbo.

"Pch! Když se nám to stalo naposled, tak jsme tady trčeli celou hodinu!"

Příliš dlouho, pomyslela si Apoléna. Mezitím se mohla stát spousta věcí. Podívala se vzhůru škvírami v trámové střeše. Čtvereček denního světla se črtal vysoko nad nimi.

"Nemůžeme čekat," řekla.

"Ach, božíčku, kdopak nás zachrání?" vzdychla Dafné.

"Měli bychom si vymyslet něco, čím bychom si ukrátili čas, co?" navrhl jeden z vojáků. Apoléna si povzdechla. To byla jedna z těch frází, jako například: "Ale podívejme, co to tady máme?", které většinou naznačovaly, že se věci rychle zhorší.

"My víme, jak to pro vás musí být těžké, dámy," pokračoval strážný. "Muže máte pryč a vůbec... A my jsme na tom stejně špatně. Už si ani nepamatuju, kdy jsem naposled políbil svou ženu."

"Ani já si nepamatuju, kdy jsem naposled políbil jeho ženu," dodal desátník.

Řimbo vyskočila, zachytila se trámu a vytáhla se na střechu výtahu. Výtah se otřásal, kdesi nahoře se uvolnil kus kamene, který se zřítil šachtou.

"Počkej, tohle přece nemůžeš dělat!" zvolal desátník.

"A kde je to napsáno?" odsekla Řimbo. "Poly, tady je jeden z těch zaslepených tunelů, jenže větší část kamenů už z toho zdiva vypadal. Snadno se dostaneme skrz."

"Tady nemůžete vystupovat! Všichni z toho budeme mít malér!" volal desátník.

Poly mu vytáhla šavli z pochvy. Prostor byl tak stísněný, že s ní nemohla udělat nic jiného než pohrozit, ale měla ji ona, ne on. A v tom byl podstatný rozdíl.

"Vy už malér máte," sdělila mu. "Prosím, nenuťte mě to dělat ještě horší. Vypadneme odsud. Je to v pořádku, Dafné?"

"Ehm... jistě, samozřejmě," přikývl Rubaška.

Druhý strážný položil ruku na rukojeť šavle. "Dobrá, děvčata, teď už to zašlo dost -" začal a pak se tiše sesul k zemi. Mžoura sklonila měděnou tyč.

"Doufám, že jsem ho nepraštila moc silně," rozhlédla se po ostatních.

"Na tom přece nezáleží. Pojďte, pomůžu vám nahoru," řekla Řimbo.

"Igoríno, mohla by ses na něj podívat a -" začala Mžoura nervózně.

"No, je to chlap a sténá," komentovala Řimbo shora. "To mně stačí. Tak polezte."

Osamělý strážný pozoroval, jak jsou ženy jedna po druhé vytahovány vzhůru.

"Ehm... promiňte," obrátil se k Poly, která právě pomáhala nahoru Rubaškovi.

"Ano? Co je?"

"Vadilo by vám moc, kdybyste mě taky praštila zezadu do hlavy?" řekl zničeně. "Já jen, že to bude vypadat, jako když jsem se nepustil do boje s několika ženskými."

"A proč jste se nepustil do boje?" podívala se na něj Poly zúženýma očima. "Je nás jen několik ženských?"

"Copak jsem blázen?" odpověděl popuzeně voják.

"Počkejte, já to udělám," ozvala se Igorína a chopila se své tyče. "Údery do hlavy jsou poměrně nebezpečné a nikdo by je neměl brát na lehkou váhu. Otočte se, pane. Sundejte si helmu, prosím. Bude vám dvacet minut bezvědomí stačit?"

"Ano, děkuju vám mnohok-"

Strážný se tiše sesul na podlahu výtahu.

"Já vážně doufám, že jsem tomu druhému moc neublížila," zasténala Mžoura shora.

"Nadává," hlásila Poly, která odebírala ležícímu strážnému šavli. "Podle toho bych řekla, že je v pořádku."

Podala nahoru svíčky a pak vytáhli na rozhoupanou střechu výtahu i ji. Když už pevně stála v ústí původně zaslepeného tunelu, našla větší plochý kámen a zarazila ho pomocí nohy do prostoru mezi stěnou šachty a dřevěnou klecí. Výtah se nějakou chvíli rozhodně nepohne.

Řimbo a Tuty už prohlížely tunel. Ve světle svíc se ukázalo, že za tou nedbale vystavěnou stěnou je to celkem kvalitní zděná chodba.

"To musí být sklepy," zašeptala po chvíli Mžoura. "Skoro bych řekla, že ta šachta není příliš dlouho a tam, kde prošla některými chodbami, byly chodby prostě zazděny. Taky to nemuseli tak odfláknout."

"Ze sklepů nemůže být daleko do podzemních kobek," upozornila je Poly. "Takže teď uhaste jednu svíčku, protože tak nám světlo vydrží dvojnásobnou dobu. A pak -"

"Zpěváček, na slovíčko?" ozval se Rubaška. "Pojďte támhle kousek."

Když se zastavili kousek od zbytku skupiny, Rubaška ztlumil hlas a řekl: "Nerad bych bránil iniciativě, Zpěváček, ale co to děláte?"

"Ehm... předvídám vaše rozkazy, pane."

"Vy je předvídáte?"

"Ano, pane."

"Aha. Dobrá. Takže vy se pořád ještě držíte těch drobností, ano?"

"Přirozeně, pane."

"Pak jsou mé rozkazy následující: budeme rychle a opatrně pokračovat v akci, která má za cíl osvobodit naše zajaté."

"Rozkaz, pane. Projdeme teď touhle... touhle..."

"Kryptou," doplnila ji Igorína a se zájmem se rozhlížela kolem.

Svíčka náhle zhasla. Někde v chodbě před nimi najednou zaskřípěl kámen po kameni.

"Tak mě zrovna napadlo... proč vlastně právě tuhle chodbu zazdili?" ozval se v temnotě Rubaškův hlas.

"Já už o tom, proč byla uzavřena, nepřemítám od zjištění, že byla uzavřena ve velkém spěchu."

"A já přemýšlím o tom, kdo se ji pokoušel znovu otevřít?" pokračovala Poly.

Ze tmy se ozval zvuk, který zazněl, jako když spadla velká zdobená kamenná deska z vršku sarkofágu. Mohlo to samozřejmě být i půltuctů jiných věcí, ale z jakéhosi důvodu se Apoléně vybavilo právě tohle. Nehybný vzduch se trošičku zavlnil.

"Nechci nikoho strašit," řekla Mžoura, "ale já slyším něco jako podivné šouravé kroky."

Apoléna si vzpomněla na muže zapalujího svíčku. Odhodil celý balíček sirek na mosazný talíř držáku svíčky, že? Začala pomalu šmátrat rukou a pokoušela se je nahmátnout.

"Pokud nás nechceš všechny vystrašit," ozval se Řimbin hlas z temnoty, "tak proč nám to, k sakru, vůbec říkáš?"

Polyiny prsty nahmátly plátek dřeva. Zvedla ho k nosu a ucítila pach síry.

"Mám jednu sirku," ozvala se. "Pokusím se znovu zapálit svíčku. Všichni odvraťte pohledy, ano? Připraveni?"

Pomalu se přesunula k neviditelné zdi. Pak škrtla sirkou o kámen a kryptu naplnilo žluté světlo.

Někdo tiše zakničel. Apoléna se dívala a na svíčku docela zapomněla. Sirka zhasla.

"No... dobrá," ozval se tlumený Řimbin hlas. "Kráčející mrtví lidé. A co?"

"Ten nejblíž k tomu oblouku, to byl bývalý generál Sam O'Pal!" jásal Rubaška. "Po tom sice nikdy nic nepojmenovali, ale zato napsal knihu Umění kruhové obrany, kterou mám!"

"Asi by nebylo nejlepší právě teď ho žádat o autogram, pane," upozornila ho Poly, když se oddíl srazil do hloučku.

Znovu se ozvalo tiché zakničení. Apoléně se zdálo, že přichází z míst, kde stála Coto. Slyšela, jak se drobná dívka modlí. Nedokázala sice rozeznat slova, ale její šepot byl horečnatý a naléhavý.

"Možná by je ty prací tyče poněkud umrtvily?" vypravila ze sebe dost udýchaně Mžoura.

"Myslíš ještě víc, než když jsou už mrtví?" ujišťovala se Igorína.

Ne, zašeptal hlas a celou krytu naplnilo světlo.

Bylo sotva jasnější než záře světlušek, ale jediný foton dokáže udělat v podsvětní temnotě kus dobré práce. Zvedlo se nad klečící Coto, až plálo zhruba ve výši průměrné ženy, protože to světlo bylo ženou. Ne, byl to stín ženy. Ale ne, uvědomila si Apoléna najednou, bylo to světlo ženy, pohyblivá pavučina linek a světélek, v nichž se objevovala a zase mizela, jako obrázek v ohni, podoba ženy.

"Synové Borogravie... pozor!" zvolala Coto. A pod jejím suchým, slabým hlasem se ozýval stínový hlas, šepot, který znovu a znovu plnil onen malý prostor.

Vojáci Borogravie... pozor! Vojáci...

Vojáci, pozor...

Vojáci Borogravie...

Kradmé postavy se zastavily. Zaváhaly. Pak se začaly opatrně odkrádat zpět. S jistou dávkou klepotu a nehlasného dohadování vytvořily dvě řady. Coto vstala.

"Následujte mě," řekla.

Následujte mě.....mě...

"Pane?" obrátila se Apoléna k Rubaškovi.

"Já myslím, že půjdeme, co myslíte vy?" řekl nadporučík, který teď, když se ocitl v přítomnosti vojenské legendy několika staletí, zapomněl na Cotoiny aktivity. "Bohové, támhle je Brigadýr Galosz! A generálmajor lord Kanapey!

Generál Vatellin! Četl jsem všechno, co napsal! Nikdy mě nenapadlo, že ho uvidím skutečného, z masa a kostí!"

"Částečně z masa, pane," upozornila ho Apoléna a táhla ho kupředu.

"Byl tady pohřben každý velký generál posledních pěti staletí, Zpěváčku!"

"No, to mám velkou radost za vás, pane. Kdybychom se mohli pohybovat trochu rychleji..."

"Je to mé nejneskromnější přání, abych tady jednou mohl strávit zbytek věčnosti, víte."

"Úžasné, pane, ale předpokládám, že byste nechtěl začít dnes. Mohli bychom dohonit ostatní?"

Když míjeli mrtvé řady, pozvedala se ruka za rukou k poněkud prkennému zasalutování. Nehybné oči blýskaly v dutých tvářích. Od zaprášených vlasů a starého, zašlého oblečení se odrážela podivná světélka. A pak tady byl ten zvuk, hrubší než šepot, hluboký a hrdelní. Zněl jako skřípot vzdálených dveří, ale jak oddíl procházel kolem mrtvých postav, zvuk jednotlivých hlasů sílil a zas slábnul...

Smrt Zlobenii... dostaňte je... pamatujte... ukažte jim, zač je toho loket... pomsta... nezapomínejte... to nejsou lidé... pomstěte nás... odplata...

Zatím Coto vpředu došla k jakýmsi vysokým dřevěným dveřím. Při jejím dotyku se otevřely. Světlo putovalo s ní a oddíl se jí držel v patách. Příliš se opozdit znamenalo kráčet temnotou.

"Nemohl bych se jenom zeptat generálmajora -" začal Rubaška a táhl Apolénu za ruku.

"Ne! To tedy nemůžete! Nezdržujte se! Musíme dál!" nařizovala Poly.

Prošli spěšně dveřmi, které těsně za nimi Igorína s Řimbo přirazily. Apoléna se opřela o stěnu.

"Myslím... že to byl nejúžasnější okamžik mého života," prohlásil Rubaška, když třesknutí dveří doznělo.

"A já si myslím, že tohle je ten v tom mém," zamumlala Poly a lapala po dechu.

Kolem Coto stále ještě zářilo světlo a dívka se s výrazem nadpozemské slasti obrátila ke zbytku oddílu. "Musíte si promluvit s nejvyšším velením," řekla.

Musíte si promluvit s nejvyšším velením, zašeptaly stěny.

"Buďte laskaví k tomuto dítěti."

Buďte laskaví k tomuto dítěti.....tomuto dítěti...

Apoléna zachytila Coto dřív, než padla k zemi. "Co se to s ní děje?" zeptala se Řimbo.

"Já si myslím, že jejím prostřednictvím skutečně mluví Vévodkyně," zamračila se Poly. Coto byla v bezvědomí a v očích se jí ukazovala jen bělma. Poly ji opatrně položila na zem.

"Ale no tak! Vévodkyně je jen obrázek! Je mrtvá!"

Někdy se člověk prostě vzdá. Poly se vzdala v té chvíli, kterou potřebovali na překonání krypty. Jestliže nevěříte, nebo nechcete věřit, nebo jen nevěříte, že existuje něco, v co by stálo za to věřit, komu pak uvěříte, že vás dokáže vyvést s obklíčení mrtvých?

"Mrtvá? No a co? Co všichni ti staří vojáci, tam za námi, kteří nezmizeli? Co to světlo? A sama jsi slyšela, jak zněl Cotoin hlas."

"To ano, ale... takové věci se přece obyčejným lidem nestávají," bránila se Řimbo. "To se stává maximálně tak... podivným věřícím fanatikům. Podívej, vždyť je to jen pár dnů, co se učila nahlas prdět!"

"Ona?" zašeptal Rubaška Apoléně. "Ona? Proč-"

Znovu část Polyina mozku překonala náhlou paniku. "Promiň, Dafné?" řekla.

"Aha... jo... no samozřejmě... nemůžeme být nikdy dost... ano..." zamumlal nadporučík.

Igorína si klekla vedle nehybné dívky a položila jí ruku na čelo. "Jenom hoří," oznámila.

"Tam, v Šedém domě, se pořád modlila," řekla Tuty a klekla si.

"No, víte, tam měl člověk opravdu hodně důvodů proč se modlit, když nebyl opravdu hodně silný," zavrčela Řimbo. "A každej mizernej den jsme se museli modlit k Vévodkyni, aby poděkovala Nugátovi za žrádlo, které byste nedali ani prasatům! A ten zasraný obrázek, kam se člověk podíval, ta studená tlama a rybí pohled... Jak já ho nenávidím! Dokázal by člověka přivést k šílenství. A právě to se stalo Coto, že? A ty teď po mně chceš, abych uvěřila, že ta stará tlustá baba je živá a ovládá naši kamarádku jako nějakou... loutku nebo co? Tomu nevěřím! A jestli je to pravda, pak by to tak být nemělo!"

"Je celá rozpálená, Magdo," upozorňovala Igorína.

"Víte, proč jsme se daly na vojnu?" řekla Řimbo, celá zrudlá ve tváři. "Abychom tomu unikly! Cokoliv muselo být lepší než to, v čem jsme žily. Já měla Tuty a Tuty měla mě a držely jsme s vámi, protože nám nic jiného nezbývalo. Všichni nám říkali, že jsou Zlobenijci příšerní, je to tak? Ale nám nikdy nic neudělali, nám nikdy neublížili. Kdyby byli přišli a chtěli někoho pověsit, mohla bych jim dát seznam! Všude, kde se děje něco ošklivého, všude, kde jsou zlí lidé a lumpové, kteří si vymýšlejí nové a nové krutosti, nové způsoby, jak nás srazit k zemi, tam všude je ta zatracená tvář a pozoruje to. A ty mi teď říkáš, že je tady?"

"My jsme tady," odpověděla Apoléna. "A vy jste tady. A teď uděláme, proč jsme sem přišly a dostaneme se ven, rozumíš? Políbilas obraz a vzala sis šilink!"

"Já jí ten ksicht nepolíbila! A ten šilink mi pořád ještě dluží!"

"Tak běž!" vykřikla Apoléna. "Dezertuj! Držet tě nebudeme, protože už mám dost těch tvých... keců! Ale rozhodnout se musíš hned, teď, rozumíš? Protože až narazíme na nepřítele, nechci mít strach, že se třeba rozhodneš bodnout mě do zad!"

Ta slova z ní vylétla dřív, než se dokázala zarazit, a teď už nebylo síly na světě, která by jí umožnila vzít je nazpět.

Řimbo zbledla a část tváře jako by se jí proměnila v nehybný sádrový odlitek. "Co jsi to řekla?"

Apoléně se už už na jazyku formovala slova "Slyšela jsi!" a připravovala se vyskočit ven, ale Poly zaváhala. Pomyslela si: takhle by to přece skončit nemuselo. Nenecháš za sebe přece mluvit pár ponožek.

"Řekla jsem hloupost," odpověděla. "Omlouvám se. Nemyslela jsem to tak."

Zdálo se, že se Řimbo trochu uklidnila. "No jo... tak dobrá," přikývla neochotně. "Já jenom abys věděla, že my dvě jsme tady kvůli oddílu, jasné? Ne kvůli vojsku ani kvůli té zatracené Vévodkyni."

"To byla vlastizrádná řeč, vojíne Držale!" prohlásil nadporučík Rubaška.

Všechny, s výjimkou Apolény, na něj zapomněly a on tam stál jako muž, na kterého se dá skutečně zapomenout snadno.

"Na druhé straně si ale uvědomuju, že jsme všichni tak trochu..." podíval se na ženské šaty, které měl na sobě, "zmatení, zaskočeni rychlým průběhem událostí..."

Řimbo se pokoušela vyhnout očima Polyinu pohledu. "Omlouvám se, pane," prohlásila vzdorovitě.

"Byl bych rád, kdybyste pochopili, že podruhé už něco podobného nebudu tolerovat," pokračoval Rubaška.

"Rozumím, pane."

"Dobrá," vskočila jim rychle Poly do řeči. "Takže teď -"

"Tentokrát to tedy přehlédnu," pokračoval Rubaška.

Apoléna už už viděla, jak Řimbo vztekle odsekává. A skutečně, mohutná dívka začala pomalu zvedat hlavu. "Vy to přehlédnete." zavrčela. "Tak vy to přehlédnete?"

"Opatrně," řekla Apoléna jen tak hlasitě, aby ji zaslechla pouze Řimbo.

"Tak teď dovolte, nadporučíku, abych vám o nás něco řekla." Pak se Řimbo usmála úsměvem, který by slabší povahy vyděsil.

"Jsme tady, ať už jsme, kdo jsme, vojíne," zarazila ji Apoléna. "A teď najdeme vězeňské kobky!"

"Ehm..." připojila se k ní Igorína, "teď už musíme být docela blízko. Myslím, že tohle je orientační značka. Hm. Bude to na konci téhle chodby. Ehm... myslím, že hned za těmi třemi nejistými ozbrojenými vojáky, kteří svírají v rukou ty skvěle vyhlížející nové kuše. Myslím, že to, o čem právě hovoříte, je jistě důležité a musí být řečeno, ale na druhé straně... musí to být právě teď? A tak nahlas?"

Teď už je pozorovali jen dva strážní, kteří nejistě pozvedli zbraně, zatímco třetí se s výkřiky rozeběhl chodbou pryč.

Členové oddílu si v tom okamžiku pomysleli jako jeden muž... tedy jako jedna žena: Oni mají samostříly. My je nemáme. Oni mají za zády posily. My je nemáme. Jediné, co máme za zády, je temnota plná neposedných mrtvých. Už nemáme dokonce ani modlitbu.

I přesto všechno se Rubaška pokusil. Hlasem Dafné vypískl: "Ach... důstojníci... jak se zdá, tak jsme zabloudily cestou na dámskou toaletu!"

Nezavřeli je do vězení, i když je vedli kolem celé řady kobek. Procházeli šerými tunely, které se podobaly jeden druhému jako vejce vejci. Stěny byly v pravidelných intervalech přerušovány množstvím mřížových dveří se spoustou zámků, závor a řetězů a kolem celé řady ozbrojených mužů, jejichž práce by začala být zajímavá až ve chvíli, kdyby všechny ty mříže a zámky zmizely. Odvedli je do kuchyně. Bylo to rozlehlé místo a rozhodně nepatřilo k těm příjemným, kde lidé sekají nadrobno bylinky a nadívají žampiony. V pochmurné, umaštěné a sazemi pokryté místnosti, jako byla tahle, bezpochyby vyráběli kuchaři jídlo pro stovky hladových mužů. Příležitostně se otevřely dveře, objevila se v nich nějaká postava a prohlédla si je. Ani jednou na ně nikdo nepromluvil.

"Čekali nás," prohlásila Mžoura. Oddíl seděl na zemi a dívky se zády opíraly o obrovský dřevěný špalek na bourání masa. Jedině Igorína klečela vedle těla Coto, která byla stále ještě v bezvědomí.

"Ten výtah ještě v žádném případě nemohli dostat nahoru," přemýšlela nahlas Apoléna. "Ten kámen jsem tam zaklínila dobře a pevně."

"Možná, že nás prozradily pradleny," utěšovala ji Řimbo. "Mně se paní Breberková hned nelíbila."

"No, teď už na tom nezáleží, že?" řekla Poly. "Támhleto jsou jediné dveře?"

"Na druhém konci je skladiště," odpověděla Řimbo. "Žádný východ, jen mříž v podlaze."

"Nemohly bychom tam tudy utéct?"

"Jen kdyby nás někdo nakrájel na kostičky."

Zachmuřeně zíraly na vzdálené dveře. Ty se teď zase otevřely a několik siluet, které se v nich črtaly, vedlo tlumený rozhovor. Řimbo se vydala ke dveřím a zjistila, že je najednou blokují vojáci s tasenými meči. Poly se obrátila k Rubaškovi, který se zničeně opíral o stěnu a upíral prázdný pohled ke stropu.

"Asi bude lepší, když mu to řeknu," rozhlédla se. Řimbo pokrčila rameny.

Rubaška otevřel oči, a když se k němu Apoléna přiblížila, vyčerpaně se usmál. "To jste vy, Zpěváčku?" řekl. "No, málem se nám to podařilo."

"Je mi líto, že jsme vás zklamaly, pane," potřásla Poly hlavou. "Mohu si k vám přisednout, pane?"

"Chovejte se k těm odporným a studeným kamenům, jako kdyby byly vaše," ušklíbl se Rubaška. "A nebyli jste to vy, ale já, kdo tady zklamal."

"Oh, pane, to ne, pane..." zaprotestovala Apoléna.

"Vy jste byli první, komu jsem velel," pokračoval Rubaška. "No, mimo desátníka Špindíry, jenže tomu bylo přes sedmdesát a měl jen jednu ruku, chudák.

Jediné, co jsem měl udělat, bylo dostat vás do údolí. To bylo všechno. Ale ne, začal jsem snít hloupý sen, sen o tom, že celý tenhle svět bude jednoho dne nosit rubašku. Nebo se jím možná bude živit! Měl jsem poslouchat seržanta Honzáruma. Oh, jestlipak ještě kdy v životě uvidím obličej své drahé Emmelíny?"

"To nevím, pane," potřásla hlavou Apoléna.

"To bylo myšleno spíše jako řečnické zvolání, Zpěváčku, než jako skutečná otázka," podíval se na ni Rubaška.

"Promiňte, pane," omlouvala se Poly. Zhluboka se nadechla a připravila se vrhnout do ledových hlubin pravdy. "Pane, měl byste asi vědět, že -"

"A obávám se, že jakmile si jednou uvědomí, že nejsme ženy, vsadí nás do vězení," pokračoval nadporučík. "Do hlubokého, temného a špinavého vězení, jak jsem slyšel. A hodně přeplněného."

"Pane, ale my jsme ženy," sdělila mu Apoléna.

"Ano, dobrý pokus, Zpěváčku, ale teď už nemusíme nic předstírat."

"Vy mi nerozumíte, pane. My skutečně jsme ženy. Všechny."

Rubaška se nervózně usmál. "Myslím, že jsme všichni trochu... zmatení, Zpěváčku. Vzpomínám si, jak se něco podobného přihodilo Wrigglesworthovi, ale naštěstí -"

"Pane -"

"- i když musím říci, že nikdo neuměl vyprat záclony jako on -"

"Ne, pane. Já jsem byla - jsem děvče a ostříhala jsem si vlasy a předstírala jsem, že jsem mladík, a vzala jsem si Vévodkynin šilink. Věřte mému slovu, pane, protože bych vám nerada kreslila nějaké obrázky. Oklamaly jsme vás. No, vlastně ani tak neoklamaly, ale víte, pane, každá z nás měla nějaký svůj důvod být někde jinde, nebo alespoň nebýt tam, kde jsme původě byly, pane. Lhaly jsme."

Rubaška na ni užasle zíral. "To myslíte vážně?"

"Jistě pane. Jsem ženského pohlaví. Ověřuju si to každý den, pane."

"A vojín Držal?"

"Také, pane."

"Tuty?"

"I ta. Ty obě, pane. Nechoďte tam, pane."

"A co Mžoura?"

"Ta čeká miminko, pane."

To Rubašku očividně vyděsilo. "Cože? Tady?"

"Ale ne, pane, až za několik měsíců, co vím."

"A ten malý chudák Tupeček?"

"Děvče, pane. A Igor je ve skutečnosti Igorína. A ať je kde je, Karborund je ve skutečnosti Nefríta. Nejsme si jisté, co se týče desátníka Maledikta. Ale zbytek z nás měl každopádně růžové peřinky."

"Ale vůbec jste se nechovaly jako ženy!"

"Ne, pane. Chovali jsme se jako muži. Omlouvám se, pane. Chtěli jsme jen najít naše muže, odejít z té bídy, nebo si jen tak něco dokázat. Omlouvám se, že to... jsme potkaly právě vás."

"A jste si tím opravdu jistý?"

A co čekáš, že ti odpovím? pomyslela si Apoléna. Že řeknu: "A kruciš, když tak o tom teď přemýšlím, víte, že my vlastně jsme doopravdy chlapi?" Nakonec se ale rozhodla pro krátké: "Ano, pane."

"Takže... ty se nejmenuješ Oliver?" Apoléně se zdálo, že nadporučík má s nově zjištěnou zkušeností dost velké potíže. Neustále kladl tytéž základní otázky, jen pokaždé jiným způsobem, zřejmě v naději, že uslyší něco jiného než odpovědi, které slyšet nechtěl.

"Ne, pane. Jmenuju se Apoléna, pane -"

"Ano. A víte, že je jedna překrásná balada o -"

"Jistě, pane," přerušila ho Apoléna rázně. "Věřte mi, že bych byla raději, kdybyste si ji ani nebroukal."

Rubaška upíral oči na protější stěnu, pohled mírně rozostřený. Pozdrav pánbůh, pomyslela si Poly. "Strašlivě jste riskovaly," řekl po chvilce nepřítomně. "Bojiště není místo pro ženy."

"Tahle válka nezůstává jen na bojištích, pane. V takové době jsou kalhoty dívčiným nejlepším přítelem, pane."

Rubaška se znovu na nějakou dobu odmlčel. Najednou jí ho Apoléně přišlo hrozně líto. Byl trochu hloupý, tím velmi zvláštním způsobem, jímž se projevují všichni velmi chytří lidé, ale nebyl zlý. K oddílu se choval slušně a staral se o ně. Tohle si opravdu nezasloužil.

"Je mi líto, že jsme vás do toho zatáhly, pane," řekla.

Rubaška zvedl hlavu. "Líto?" řekl a k jejímu úžasu teď vypadal mnohem veseleji než celý den. "Dobré nebe, vy nemáte proč litovat. Copak nevíte nic o historii, Apoléno?"

"Co kdybychom zůstali u toho Zpěváčka, pane? Jsem pořád ještě voják. Ne, pane, z historie toho moc neznám. Alespoň ne mnoho, čemu bych věřila."

"Takže jste nikdy neslyšela o bojovnicích Amazonkách z Bezchlopiště? Celé stovky let nejobávanější bojová síla. Samé ženy. V boji naprosto nemilosrdné! Byly až neuvěřitelné přesné s dlouhým lukem, i když aby mohly luk napnout naplno, musely si uříznout jeden... jednu... jedno... ehm... poslyšte, vy, dámy, vy jste si doufám nemusely uříznout vaše... hm... jaksi..."

"Ne, pane, my jsme si nemusely uříznout žádné ‚hm', pane. Jen ostříhat vlasy."

Zdálo se, že se Rubaškovi skutečně ulevilo. "Dobrá, a pak je tady osobní ženská garda krále Samuela z Jakazačistánu. Všechny byly dva metry vysoké, pokud vím, a bojovaly oštěpem. I v Klači mají hodně historek o ženských válečnicích, které často bojovaly po boku svých mužů. Nebojácné a obávané, myslím. Muži raději dezertovali, než by se postavili ženám, Zpěváčku. Nedokázali si s nimi poradit."

Znovu měla Poly pocit jako člověk, jenž se pokouší přeskočit překážku, která tam není. Nakonec se uchýlila k otázce: "Co se asi stane teď, pane?"

"To nemám představu, Zpěváčku. Hmm, co je mladému Tupečkovi? Propadl nějaké náboženské mánii?"

"Je to možné, pane," přikývla Apoléna opatrně. "Mluví k ní Vévodkyně."

"No nazdar," pozvedl Rubaška obočí. "Ona se -"

Dveře se otevřely. Dovnitř vešla skupina vojáků a ti se rozestavěli kolem stěn. Měli různé uniformy, většinou

zlobenijské, ale několik z nich teď už Poly poznala jako ankh-morporkské, nebo jak se jim říkalo. Všichni byli ozbrojení, a drželi své zbraně jako někdo, kdo si myslí, že je vzápětí použije.

Když se vojáci seřadili a prohlíželi si oddíl, vešla dovnitř menší skupinka mužů. Znovu mezi nimi byly různé uniformy, ale tyhle vypadaly mnohem dražší. Měli je na sobě důstojníci, především vyšší důstojníci, pokud se dalo soudit podle výrazu pohrdání na jejich tvářích. Nejvyšší z nich, jehož výšku ještě zvětšoval péřový chochol na zdobné jezdecké přilbě, si ženy prohlížel se zakloněnou hlavou. Měl bleděmodré oči a jeho tvář okatě naznačovala, že ve skutečnosti v téhle místnosti nechce vidět vůbec nic, dokud to nebude pořádně umyto a očištěno.

"Kdo z vás je důstojník?" řekl. Mluvil jako soudce.

Rubaška vstal a zasalutoval. "Nadporučík Rubaška, pane. Desátý pěší."

"Aha." Muž se podíval na své kolegy důstojníky. "Myslím, že bychom mohli propustit stráže, co říkáte? Tuhle věc bychom měli vyřídit v tichosti. A proboha, copak by se tady pro toho muže nenašly alespoň nějaké kalhoty?"

Ozvalo se několikeré zamumlání. Muž kývl na seržanta gardy. Ozbrojení strážní vyšli ven a dveře za nimi zapadly.

"Jmenuji se lord Rzezacz," prohlásil onen muž. "Velím tady ankh-morporkské detašované skupině. Tedy... alespoň její vojenské části. Zacházeli s vámi dobře? Neobtěžoval vás nikdo? Jak vidím... tak támhleta mladá dáma leží na zemi."

"Omdlela, pane," odpověděla mu Apoléna. Modré oči se obrátily k ní.

"A vy jste-"

"Desátník Zpěváček, pane," nezaváhala Poly. Po tvářích důstojníků přeběhlo několik chabě utajovaných úsměvů.

"Aha. Takže vy jste ta, která hledá svého bratra, že?" řekl lord Rzezacz.

"Jak to víte, pane?" užasla Poly.

"Jsme totiž... ehm... výkonná armáda," odpověděl jí a dopřál si vlastní malý úsměv. "Váš bratr se jmenuje Pavel, že?"

"Ano!"

"My ho nakonec najdeme. A pokud vím, tak je tady další dáma, která hledá svého milého?"

Mžoura vysekla nervózní pukrle. "Já, pane."

"To platí i pro vás, najdem ho, když nám dáte jeho jméno. Tak a teď mě pozorně poslouchejte. Vy, slečno Zpěváčková, a vy ostatní budete odsud ještě dnes v noci odvezeny a dopraveny zpět do své vlasti. Zaručujeme vám, že vám nikdo nezkřiví ani vlásek. Naše hlídky vás doprovodí tak daleko, jak to jen bude možné, a to je, co my víme, dost daleko. Rozumíte mi? Budete mít to, pro co jste si přišly. Nebude to hezké? A už se sem nevrátíte. Troll a upír byli zajati. Totéž samozřejmě platí i pro ně."

Apoléna pozorovala důstojníky. Vypadali nervózní...

... až na jednoho úplně vzadu. Nejdříve si myslela, že všichni strážní odešli, a i když byl tenhle muž oblečený jako strážný, tedy oblečený... oblečený jako špatně oblečený strážný, vůbec se tak nechoval. Opíral se o stěnu u dveří, kouřil půlku doutníku a spokojeně se usmíval. Vypadal jako muž, který se na představení skvěle baví.

"Je to velmi vstřícné a laskavé," pokračoval Rzezacz, "a tahle laskavost jde dokonce tak daleko, že se vztahuje i na vás, nadporučíku... Rubaško? Ale ve vašem případě budete na základě vašeho čestného slova ubytován v některém z domů ve Zlobenii, velmi příjemném, jak mi řekli, a budete chodit na zdravé procházky po kraji a takové ty věci. Pro pořádek dodávám, že tahle nabídka se už ovšem nevztahuje na vaše nadřízené důstojníky, kteří jsou tady v pevnosti."

Tak proč se vztahuje na nás? uvažovala Apoléna. Máte strach? Z několika děvčat? To nedává smysl...

Muž s doutníkem, stojící za důstojníky, najednou na Apolénu mrknul. Jeho uniforma byla velmi starobylá - prastará helmice, hrudní plát, místy lehce narezlá kružková košile a velké, bytelné boty. Ten muž ji nosil jako řemeslník nosí svou pracovní kombinézu. Oproti zlatým prýmkům a lesku, který měla před sebou, jeho oblečení hlásalo jen jedno jediné - že nemá v úmyslu dát si ublížit. Neměl žádné insignie, podle nichž by se Apoléna mohla orientovat, kromě malého kovového odznaku ve tvaru štítu, který měl zaháknut na hrudním plátu.

"Když mě na okamžik omluvíte, rád bych se poradil se svými muži."

"Muži?" vyjekl Rzezacz. "Vždyť je to jen hejno... ženských, nadporučíku!"

"Jenže v tomto okamžiku, pane," odpověděl mu Rubaška odměřeně, "bych je nevyměnil za žádných šest vašich mužů, které byste mi nabídl. Byli byste tak laskaví, gentlemani, a počkali byste venku?"

Špatně oblečený muž v pozadí skupiny propukl v tichý smích. Bohužel, zbytek důstojníků jeho veselí nesdílel.

"Víte, pane," pokračoval Rubaška, "bude to trvat jen několik minut, ale jsem si jistý, že dámy by daly přednost jistému soukromí. Jedna z nich navíc čeká dítě."

"Cože, tady?" Celá skupina důstojníků ustoupila jako jeden muž o krok zpět.

"Co já vím, tak ještě ne. Ale kdybyste laskavě vyšli na chvíli ven -"

Když důstojníci ustoupili do mužského bezpečí vnější chodby, obrátil se nadporučík ke svému oddílu. "Nuže, muži? Myslím si, že pro vás je to velmi výhodná nabídka, to je jasné."

"Pro nás tedy ne," řekla Řimbo, Tuty přikývla.

"Ani pro mě ne," zavrtěla hlavou Mžoura.

"Proč ne?" podíval se na ni Rubaška. "Vždyť dostanete svého manžela."

"To může být poněkud obtížné," zamumlala Mžoura. "A kromě toho, co ta invaze?"

"Mě nikdo domů jako balík nepošle," zamračila se Igorína. "A navíc, ten člověk má velmi nepěknou strukturu kostí."

"No, vojín Tupeček se k nám teď připojit nemůže," povzdechl si Rubaška. "Takže teď to zbývá na vás, Poly."

"Proč to vlastně dělají?" uvažovala Poly. "Proč se nás chtějí tak rychle zbavit? Proč nás prostě a jednoduše nezavřou? Vždyť podzemí tohohle místa musí být plné vězeňských kobek."

"No, třeba berou ohled na křehkost vašeho pohlaví," řekl Rubaška, ale pak se téměř přikrčil pod intenzitou jejich pohledů. "Neřekl jsem, že to dělám i já," dodal rychle.

"Mohli by nás klidně zabít," prohlásila Řimbo. "No, prostě mohli," dodávala. "Proč ne? Koho by to zajímalo? Myslím,

že nás těžko budou považovat za válečné zajatce."

"Ale neudělali to," zabručela Poly. "A dokonce nám ani nevyhrožují. Zatím jsou velice opatrní. Já si myslím, že se nás bojí."

"No jasně, co jinýho," řekla Řimbo. "Třeba si myslí, že je budeme pronásledovat a pak jim dáme dlouhou ulepenou a vlhkou pusu?"

"Dobrá, takže jsme se dohodli, že jejich návrh nepřijmeme," přikývl Rubaška. "Správně, do hajz..., pardon, já se omlouvám..."

"My všechna ta slova známe, pane," uklidňovala ho Apoléna. "Navrhuju, abychom zjistili, jak velký z nás ten strach mají, pane."

Důstojníci venku zatím vyčkávali s neskrývanou netrpělivostí, ale když se nakonec vrátili do kuchyně, podařilo se generálu Rzezaczovi vykouzlit na tváři krátký úsměv. "Nuže, nadporučíku?"

"Velmi pečlivě jsme zvážili vaši nabídku, pane," odpověděl Rubaška. "A naše odpověď zní: nacpěte si ji do spodků." Naklonil se k Poly, která mu něco naléhavě šeptala. "Cože? Ach tak, ano. Do vašich spodků, pane. Nacpěte si ji, jak již jsem řekl, do vašich spodků. Jmenují se po plukovníku Jindřichu Spodkovi-Natáhlovi, pokud vím. Je to užitečný kus prádla, pane, podobně jako tričko, které bylo pojmenováno po seržantu majorovi Trickovi. Tak, teď víte, pane, kam si můžete svou nabídku strčit."

Rzezacz přijal jeho odpověď chladně a Poly přemýšlela, jestli to nebylo tím, že by jí nerozuměl. Ten podivný muž s doutníkem, který se opět opíral v pozadí o stěnu, ale odpovědi zcela jistě rozuměl, protože se pobaveně usmíval.

"Rozumím," přikývl Rzezacz. "A to je odpověď vás všech? Pak nám nedáváte na vybranou. Přeji vám dobrý večer."

Jeho pokus vypochodovat důstojně ven byl silně narušen ostatními důstojníky, kteří neměli zdaleka tak dobrý smysl pro dramatický okamžik. Dveře za nimi zapadly, ale teprve potom, kdy se poslední muž v řadě, právě ten podivný muž s doutníkem, na kratičko otočil a udělal jakési gesto rukou. Ten, kdo by ho pozorně nesledoval, by si ničeho nevšiml, ale Apoléna ho sledovala velmi pozorně.

"Jak se zdá, tak to zatím jde velmi dobře," prohlásil Rubaška a obrátil se k oddílu.

"Doufám, že se kvůli tomu nedostaneme do nějakého maléru," řekla Mžoura.

"Horšího než co?" ušklíbla se Řimbo.

"Ten poslední muž zvedl palec a mrknul na nás," oznámila jim Poly. "Všimli jste si ho? Dokonce na sobě neměl ani důstojnickou uniformu."

"Třeba si chtěl domluvit rande," řekla Řimbo. "V Ank-Morkporku to znamená ‚skvěle'," řekl Rubaška. "Pokud se ovšem nepletu, v Klači to znamená ‚doufám, že ten tvůj blbý osel vybuchne'. Taky jsem si toho muže všiml. Mně připadal jako seržant stráží."

"Neměl žádné proužky," řekla Poly. "Proč by nám chtěl říct skvěle?"

"Nebo proč by tak hrozně nenáviděl našeho osla?" řekla Mžoura. "Jak je na tom Coto?"

"Spí," odpověděla Igorína. "Alespoň tak vypadá."

"Co tím myslíš?"

"No, myslím, že mrtvá není."

"Ty si myslíš, že není mrtvá?" podívala se na ni Apoléna.

"Ano," přikývla Igorína. "Já doufám. Ráda bych ji udržela trochu v teple."

"Mám dojem, že jsi říkala, že jen hoří?"

"Hořela. Teď je ale ztuhlá chladem."

Nadporučík Rubaška přešel ke dveřím, vzal za kliku a k jeho překvapení se dveře otevřely. Za nimi se k němu napřáhly čtyři čepele.

"Máme tady nemocného!" vyštěkl na překvapené strážné. "Potřebujeme přikrývky a dřevo na topení! Okamžitě je sežeňte!" Pak zabouchl dveře. "To by mohlo zabrat," zaliboval si.

"Ty dveře nemají zámek," prohlásila Řimbo. "To je užitečný údaj, Apoléno."

Apoléna si povzdechla. "Právě teď bych si tak nejraději dala něco k jídlu. Tohle je přece konec konců kuchyň. Tady by mohlo být něco k jídlu."

"Tohle je kuchyně," přikývla Řimbo. "Měly by tady být paličky a sekáčky na maso!"

Člověka vždycky poněkud rozzlobí, když zjistí, že nepřítel je stejně chytrý jako on. Byla tam i studna, ale síť kovových prutů na jejím ústí byla tak hustá, že jí sotva prošel malý kbelík. Někdo, kdo neměl smysl pro dobrodružná vyprávění, odstranil z místnosti všechno, co mělo nějaké ostří a z jakéhosi nepochopitelného důvodu i všechno, co by se dalo sníst.

"Pokud nechceme povečeřet svíčky," řekla Mžoura, která právě otevřela skřípající dvířka jedné skříňky a vytáhla odtamtud balíček velkých svíček, "konec konců to není nic jiného, než lůj. Vsadila bych se, že starej Šalotka by z nich uvařil skvělý svíčkový mišmaš."

Poly zkontrolovala krbový komín, který páchl, jako kdyby se v něm už dlouho netopilo. Byl rozměrný, ale tři metry nad jeho spodním otvorem do něj byla zasazena těžká mříž pokrytá pavučinami plnými sazí. Mříž vypadala prastará a rezavá a jistě by se dala vylomit, kdyby na ní člověk pracoval dvacet minut krumpáčem, ale když krumpáč opravdu potřebujete, nikdy ho nemáte.

Ve skladišti leželo pár zapomenutých pytlů vyschlé a s prachem pomíchané mouky. Ošklivě páchla. Byla tam také jakási věc s dlouhou hubicí, klikou a několika tajemnými šrouby*. Bylo tam několik válečků na těsto, odstředivka na salát, pár lžic... a byla tam také spousta vidliček na opékání topinek. Poly se cítila hrozně. Bylo nesmyslné očekávat, že ten, kdo uvězní lidi v provizorní cele, tam ponechá všechny věci, které by jim mohly napomoci v útěku, a na druhé straně měla zase pocit, že tady bylo porušeno jakési univerzální, vžité pravidlo. Neměli nic lepšího než obušek. Vidličky

na topinky mohly maximálně lechtat, odstředivka na salát se hodila v nejlepším k přenášení míče a válečky byly tradiční ženskou zbraní, ale všechno, co jste mohli udělat s rukávem, držadlem a tajemnými šrouby, bylo překvapit lidi.

Dveře se otevřely. Dovnitř vešla řada ozbrojených mužů, kteří měli zřejmě chránit dvě ženy nesoucí přikrývky a palivové dřevo. Ženy vcupitaly dovnitř se sklopenýma očima, záda ohnutá pod nákladem a sotva ho složily, vyběhly zase spěšně ven. Poly přistoupila ke strážnému, který zřejmě velel těm ostatním, ale muž před ní ustoupil. Na opasku se mu houpal velký kovový kruh plný klíčů.

"Až sem polezete příště, tak zaklepete, jasné?" řekla.

Nervózně se ušklíbl. "Jo, jasný," přikývl. "Zakázali nám s váma mluvit..."

"Vážně?"

Žalářník se rozhlédl. "Ale my si myslíme, že si vedete po čertech dobře, na děvčata," sdělil jí spiklenecky.

"To znamená, že byste po nás nestříleli, kdybychom se pokusily o útěk?" usmála se na něj Apoléna sladce.

Úsměv zmizel. "To nezkoušejte," varoval ji.

"Vy ale máte velký svazek klíčů, pane," ozvala se Řimbo a mužova ruka vyletěla k opasku.

"Jen hezky zůstaňte tady," řekl. "Věci už jsou tak dost špatné. Jen hezky zůstaňte tady!"

Zabouchl za sebou dveře. Netrvalo dlouho a slyšeli, jak se o ně opírá něco těžkého.

"No, tak teď máme alespoň oheň," zabručel Rubaška.

"Ehm..." to byla Tuty. Ta promlouvala tak zřídka, že se k ní obrátili všichni najednou a ona se zase v rozpacích zarazila.

"Copak, Tuty?" usmála se na ni Apoléna.

"No... já vím, jak otevřít ty dveře," zamumlala Tuty. "Tak, aby zůstaly otevřené, samozřejmě."

Kdyby to řekl někdo jiný, všichni by se smáli. Jenže Tuty si tahle slova určitě nějakou dobu obracela v hlavě a teprve potom je pronesla nahlas.

"No... dobrá," přikývl Rubaška. "Výborně."

"Přemýšlela jsem o tom."

"Skvěle."

"Určitě to zabere."

"Tak to je přesně to, co teď potřebujeme!" nadhodil Rubaška jako člověk, který se bez ohledu na všechno, co se proti němu spiklo, snaží zachovat optimismus.

Tuty zvedla pohled k mohutným zčernalým trámům, které podpíraly strop místnosti. "Ano," přikývla.

"Jenže tam pořád budou stráže," konstatovala Apoléna.

"Ne, nebudou," zavrtěla Tuty hlavou.

"Že nebudou?"

"Všichni odejdou pryč." Tuty se zarazila s výrazem někoho, kdo řekl všechno, co bylo třeba říci.

Řimbo k ní přistoupila a vzala ji za ruku. "Popovídáme si chvilku, co říkáš?" řekla a vedla dívku na druhou stranu místnosti. Tam chvilku šeptem rozmlouvaly. Tuty většinou upírala oči k zemi, ale Řimbo se nakonec přece jen vrátila.

"Budeme potřebovat ty pytle mouky ze skladiště a provaz ze studny," řekla. "A jednu z těch věcí... jak se jmenuje to kovové kulaté s držátkem nahoře, co se používá na přiklopení talířů s jídlem?"

"Jídelní poklop?" napověděla jí Mžoura.

"A svíčku," pokračovala Řimbo. "A spoustu sudů. A hodně vody."

"A k čemu to všechno bude dobré?" zajímal se Rubaška.

"Udělá to velkou ránu," odpověděla klidně Řimbo. "Tilda toho ví o ohni opravdu hodně, věřte mi."

"Když říkáš, že toho ví hodně..." začala nejistě Apoléna.

"Tak tím myslím, že každé místo, kde pracovala, shořelo na prach," odpověděla Řimbo.

Odvalili prázdné sudy do středu místnosti a naplnili je vodou ze studny. Pod Tutyiným jednoslabičným velením a s pomocí provazu ze studny vytáhli tři zaprášené pytle, z nichž se pomalu řinuly slabé pramínky mouky tak vysoko, jak to jen šlo. Pytle se teď pohupovaly a točily v prostoru mezi sudy a dveřmi.

"Aha," řekla Apoléna a ustoupila. "Myslím, že to chápu. Asi přede dvěma roky u nás vybuchl mlýn na mouku."

"Ano," přikývla Řimbo. "To byla Tilda."

"Cože?"

"Bili ji. A dělali jí horší věci. A Tilda má jeden dar, mlčí, dívá se, všímá si věcí a přemýšlí a najednou se jí to všechno hezky spojí. Pak to vybuchne."

"Ale zemřeli tam dva lidé!"

"Mlynář a jeho žena. Ano. Jenže jsem slyšela, že z ostatních dívek, které tam poslali předtím, se nevrátila ani jedna. Mám vám povídat, že když Tildu po tom výbuchu přivedli zpátky do Šedého domu, byla těhotná? Porodila, ale dítě jí vzali a nevíme, co se s ním stalo. A pak ji bili znovu, protože byla Hříchem před tváří... Cítíš se trochu líp?" odsekával Řimbin hlas, zatímco přivazovala provaz k noze od stolu. "Jsme jen my, Poly. Jen ona a já. Žádné dědictví, žádný útulný domov, kam bychom se mohly vrátit, žádní příbuzní, o kterých bychom věděly. Šedý dům nás všechny nějak zlomil. Coto mluví s Vévodkyní, mně občas prokluzujou kolečka v hlavě a Tilda mě děsí, kdykoliv dostane do rukou krabičku sirek. Měla bys v té chvíli vidět její tvář. Celá se rozhoří. Samozřejmě," usmála se Řimbo tím svým nebezpečným způsobem, "spousta ostatních věcí taky. Raději odveď všechny do skladiště, než zapálíme svíčku."

"A neměla by to udělat Tilda?"

"Ona to udělá, ale já ji pak budu muset odtáhnout pryč, jinak by tady zůstala a dívala se."

Začalo to jako hra. Alespoň ona na to zpočátku myslela jako na hru, ale byla to hra "Apoléna udrží Vévodkyni". A teď... na tom už nezáleží. Dělala si všechny možné plány, ale ty všechny už teď byly ty tam. Na dívky si vedly po

čertech dobře...

Po krátkém dohadování umístili poslední sud s vodou přede dveře skladu. Apoléna se přes jeho vrcholek podívala na Rubašku a ostatní děvčata.

"Dobrá, tak všichni pozor... uděláme to...," řekla. "Jseš si tím jistá, Řimbo?"

"Jasně."

"A nám se nic nestane?"

Řimbo si povzdechla. "Ten moučný prach vybuchne. To je jednoduché. Ta síla výbuchu, která bude působit směrem sem, narazí na sudy s vodou, které velmi pravděpodobně vydrží alespoň tak dlouho, aby se od nich odrazila tlaková vlna. To nejhorší, co se nám může stát, je to, že budem promočené. Alespoň to si myslí Tilda. Budete se s ní přít? A v opačném směru jsou jen ty dveře."

"Jak to vymyslela?"

"Nevymyslela to. Ona prostě najednou vidí, jak by to mělo fungovat." Řimbo podala Rubaškovi konec provazu. "Tohle vede přes trám a dolů k držátku na tom jídelním krytu. "Mohl byste to podržet, nadporučíku? Ale netahejte za to, dokud vám nedám signál. A to myslím opravdu vážně."

Zatím v prostoru mezi barely a dveřmi zapalovala Tuty svíčku. Prováděla to pomalu, jako kdyby to bylo obětování nebo posvátný ceremoniál, jehož každá část má nesmírný a složitý význam. Zapálila sirku a držela ji opatrně v dlani, dokud se plamen nerozhořel. Pak jí několikrát přejela sem a tam po základně svíčky a tu pak přilepila na kameny v dláždění, aby ji horký vosk pevně držel na místě. Pak teprve přiložila sirku ke knotu svíčky. Klečela vedle ní a pozorovala plamen.

"Dobrá," řekla Řimbo. "Já ji prostě zvednu a ty opatrně spustíš poklop na svíčku, rozumíš? Pojď, Tildo."

Opatrně zvedla klečící dívku na nohy, zatímco jí neustále tiše šeptala do ucha, a kývla na Apolénu, která spustila poklop s opatrností, jež neměla daleko k posvátné úctě.

Tuty kráčela jako ve spánku. Řimbo se zastavila u nohy těžkého kuchyňského stolu, ke které přivázala provaz držící pytle s moukou.

"Tak zatím by to bylo v pořádku," řekla. "A teď, až povolím ten uzel, chytíme ji každá za jednu paži a rozeběhneme se, Poly, je to jasné?" Zatáhla za provaz. "Utíkej!"

Pytle s moukou dopadly na zem, už v pádu se za nimi táhly stopy moučného prachu a při dopadu na zem explodovaly. Těsně před dveřmi. Bílá mračna vyskočila jako žáby. Dívky pádily do skladiště a pak padly na jednu hromadu za poslední sud, když Řimbo zvolala: "Teď nadporučíku!" Rubaška zatáhl za provaz, tím nadzvedl poklop a plameny svíčky zasáhly -

Svět se nezměnil v jedno jediné obrovské boo-ommm! To ony se změnily v jednu jedinou obrovskou explozi. Byl to výbuch, jehož síla a hlasitost zahltily všechny smysly. Otřásl světem jako obrovským prostěradlem natřeným na bílo, které pak najednou začne vydávat pach vypečených topinek. Během několika vteřin bylo po všem a nezůstalo nic než vzdálené výkřiky a dunění bortícího se zdiva.

Apoléna pozvedla hlavu ze země a podívala se Rubaškovi do tváře. "Myslím, že bychom si měli vzít věci a vyrazit, pane," řekla. "A když budeme křičet, tak nám to jen pomůže."

"No, myslím, že já křičet dokážu," prohlásila Mžoura. "Tohle nebyla příliš výchovná zkušenost."

Rubaška se chopil velké naběračky. "Doufám, že tohle nebude náš poslední velký boj," řekl.

"Abych se přiznala," odpověděla mu Apoléna, "já doufám, že je to náš první. Dovolíte, abychom použily výkřiky, při nichž tuhne krev v žilách, pane?"

"Výkřiky povoleny, Zpěváčku!"

Zem byla plná vody a kousků - velmi malých kousků - sudů. Polovina krbu se zřítila do ohniště a saze se vznítily. Apoléna přemýšlela, jestli to zezdola z údolí bude vypadat jako signál.

Dveře zmizely. Zmizela i stěna kolem nich. A za nimi...

Vzduch byl plný kouře a prachu. Na zemi leželi sténající muži a jiní se bezcílně potáceli zbořeništěm. Když se objevil oddíl, nejen že nikdo z mužů nebojoval, ale jak se zdálo, ani nic nechápal. A neslyšel. Dívky sklonily provizorní zbraně. Apoléna objevila seržanta. Seděl na zemi a tloukl se dlaní z boku do hlavy.

"Dej mi klíče," požádala ho.

Pokusil se na ni zaostřit pohled. "Cože?"

"Klíče!"

"Dám si jednu vypečenou do křupava," odpověděl seržant.

"Jsi v pořádku?"

"Cože?"

Poly se sklonila a utrhla mu od pasu kruh s klíči a bojovala při tom s nutkáním omluvit se. Klíče hodila Rubaškovi. "Postaráte se o to, pane? Myslím, že už brzo nás navštíví spousta lidí." Pak se obrátila k oddílu. "Seberte jim zbraně!"

"Někteří z těch mužů jsou ošklivě ranění," ozvala se Igorína. "Je tady jeden, co má mnohočetná -"

"Mnohočetná co?" zeptala se Apoléna s pohledem upřeným ke schodišti.

"No... jen mnohočetná. Mnohočetné všechno. Každopádně bych mu mohla zachránit paži, protože tu jsem tady našla. Myslím, že držel meč a právě -"

"Tak udělej, co můžeš, ano?"

"Počkej, vždyť jsou to nepřátelé!" ozvala se Řimbo a sebrala ze země meč.

"To je ighorská věc," řekla Igorína a stáhla si ze zad obrovský tlumok. "Lithuju, ale tomhu bhyste nerozhuměli."

"Já už tomu začínám nerozumět," ušklíbla se Řimbo a přidala se k Apoléně, která stále pozorovala schody. Kolem nich sténali muži a skřípal kámen. "Přemýšlím, jakou škodu jsme asi udělali? Je tady taková spousta prachu..."

"Už brzo tady bude možství lidí," řekla Apoléna mnohem klidněji, než se cítila. Tentokrát tady nebude žádný krocan, aby nás zachránil. Tentokrát konečně zjistím, jestli jsem z masa nebo železa...

Slyšela, jak Rubaška odemyká dveře cel, a výkřiky těch uvnitř. "Nadporučík Rubaška, desátý pěší!" říkal. "Tohle je něco jako záchrana, v širším slova smyslu. Omluvte ten nepořádek!"

Tu poslední větičku nejspíš dodala jenom vnitřní Dafné, pomyslela si Apoléna. Pak se chodba naplnila osvobozenými muži a někdo řekl: "Co tady dělají ty ženské! Proboha, okamžitě mi dej ten meč, holka!"

A právě v téhle chvíli neměla jedinou chuť se s někým hádat.

Iniciativu převzali muži. Nejspíš to bude těmi ponožkami.

Oddíl se vrátil do kuchyně, kde pracovala Igorína. Pracovala rychle, efektivně a všeobecně s minimálním množstvím prolité krve. Vedle sebe měla rozloženo své rozměrné zavazadlo. Sklenice v něm byly modré a zelené a červené. Z některých, když se otevřely, stoupala pára, jiné dokonce světélkovaly. Igoríniny prsty se pohybovaly často tak rychle, že je skoro nebylo možno sledovat. Bylo naprosto fascinující ji pozorovat při práci. Alespoň pokud jste se právě nenajedli.

"Oddíle! Tohle je major Erich von Humusfuss. Požádal o setkání s vámi!"

Při zvuku Rubaškova hlasu se všechny otočily. Přivedl s sebou návštěvníka. Major byl mladý, ale mnohem mohutnější postavy než nadporučík. Na tváři měl jizvu.

"Pohov, mládenci!" řekl. "Tady Rubaška mi vyprávěl, jak odvážné činy jste vykonali! Skvělá práce! Převlečení za ženy, hm? Štěstí, že vás neodhalili!"

"Jistě, pane!" přikývla. Zvenčí se ozvaly výkřiky a zvuky boje.

"Nepřinesli jste si s sebou uniformy?" pokračoval major.

"Mohlo by být velmi nebezpečné, kdyby je u nás našli," odpověděla Apoléna a upírala při tom pohled na Rubašku.

"No, kdyby vás byli prohledávali, bylo by to stejně nebezpečné, že?" řekl major a lišácky zamrkal.

"To ano, pane," přikývla Apoléna poslušně. "Nadporučík Rubaška vám o nás řekl všechno, pane?"

Hned za majorem poskakoval nadporučík Rubaška a předváděl univerzální gesto. Obě ruce rozpažil s dlaněmi vzhůru a s roztaženými prsty jimi divoce vrtěl.

"No jistě, ha, ha. Ukradli jste nějaké ženské šaty v bordelu, co? Takoví mladíci jako vy by na taková místa vůbec neměli chodit, že? Taková místa jsou Hříchem před tváří... když jsou ovšem dobře vedena!" řekl major a v divadelním gestu jim zahrozil prstem. "Každopádně si zatím vedeme dobře. Takhle hluboko v pevnosti jsou stráže jen výjimečně, chápete. Celé to místo totiž vychází z předpokladu, že nepřítel bude venku. Poslyšte, co to ten člověk provádí s tím vojákem na stole?"

"Ošetřuju ho, bháne," odpověděla Igorína. "Bhrávě teď mu bhřišívám rhuku, bháne."

"Ale je to nepřítel, ne?"

"To je zhákon Ighorů, bháne," odpověděla Igorína káravě. "Bhodej bhomocnou rukhu každhému, kdo to bhotřebuje."

Major si povzdechl. "No dobrá, ví se, že s vámi, lidičky, se nelze přít, že? Ale až tady skončíte, máme venku spoustu mládenců, kterým by vaše pomoc přišla velice vhod."

"Samozhřejmě, bháne," přikývla Igorína.

"Něco nového o mém bratrovi, pane?" nadhodila Apoléna. "Pavel Zpěváček?"

"Ach ano, tady Rubaška se o něm zmínil, ale tady jsou uvězněny stovky mužů, Zpěváčku, a teď je trochu složité zjišťovat kdo a kde," odpověděl major poněkud stroze. "A co se týče vás ostatních, dostaneme vás do kalhot ještě dost rychle, abyste se mohli přidat k té legraci venku, co?"

"K té legraci," opakovala Řimbo prázdným hlasem.

"A ta legrace má být...?" zeptala se Apoléna.

"Zatím jsme se dostali na čtvrté podlaží," oznámil jim von Humusfuss. "Jistě, zatím nemáme v rukou celou pevnost, ale držíme vnější nádvoří a některé věže. Do rána už budeme kontrolovat každého, kdo přichází dovnitř nebo odchází z pevnosti. Válka znovu začala! Teď už žádná invaze nebude. Většina jejich nejvyšších důstojníků je ve vnitřní pevnosti."

"Takže válka zase začala," opakovala Apoléna.

"A my zvítězíme!" doplnil major.

"Oh, sladký řečičky," řekla polohlasem Mžoura.

Něco muselo povolit, to bylo Apoléně jasné. Řimbo měla přesně ten výraz, jaký mívala těsně předtím, než vybuchla, a dokonce i Mžoura byla očividně nervózní. Bylo jen otázkou času, kdy si Tuty najde svou krabičku zápalek, kterou Apoléna schovala do kredence.

Igorína si sbalila zavazadlo a usmála se na majora. "Můžheme jít, bháne," řekla.

"Nemohl byste si alespoň sundat tu paruku, hm?"

"To jshou mé vlasthní vlashy, bháne," odpověděla Igorína.

"No, vypadá to trochu... zženštile, víte. Možná by bylo lepší, kdybyste -"

"Abych vám řekla pravdu, pane, tak já jsem žena," odpověděla mu Igorína jasně a bez jekéhokoliv huhlání. "Můžete mi věřit, protože jsem Igorína. My o těchto věcech víme své. A mé šití nemá konkurenci, pane."

"Žena?" užasl major.

Apoléna si povzdechla. "Všechny jsme ženy, pane. Skutečné ženy. Ne jenom za ženy převlečení muži. A právě teď si nechci obléknout žádné kalhoty, protože pak bych byla žena oblečená jako muž, který byl původně oblečen jako žena, za niž se převlékl muž, za nějž byla převlečená žena, a to by mě zmátlo natolik, že bych nevěděla, jak mám klít. A právě teď se mi chce klít, pane, a to skutečně hodně klít."

Major se škrobeně obrátil k Rubaškovi. "Vy jste o tom věděl, nadporučíku?" vyštěkl.
"Tedy... ano, pane. Dozvěděl jsem se to po nějakém čase. Ale přesto, pane, rád bych -"

Tahle cela byla původně starou strážnicí. Byla vlhká a byly v ní dva rozvrzané kavalce.
"Vzato kol a kolem," řekla Řimbo, "bylo to skoro lepší, když nás uvěznil nepřítel."
"Támhle ve stropě je mříž," upozornila je Mžoura.
"Jenže není dost velká, abychom se jí protáhly," zavrtěla Apoléna hlavou.
"To ne, ale mohly bychom se tak oběsit dřív, než to udělají oni."
"Řekli mi, že to je velmi bolestivá smrt," zamračila se Poly.
"Kdo ti to řekl?" zajímala se Řimbo.
Úzkým oknem chvílemi dovnitř pronikaly zvuky boje. Občas to byly bojové výkřiky, mnohem častěji smrtelné. Jak se zdálo, venku si muži užívali legrace.
Igorína seděla a prohlížela si ruce. "Co je na nich špatného?" řekla. "Copak jsem na té ruce neodvedla dobrou práci? Ale ne, oni mají strach, že bych se dotkla jejich vojáků!"
"Možná bys jim měla slíbit, že budeš operovat jen jejich důstojníky!" ušklíbla se Řimbo. Nikdo se ani neusmál a nikdo by se asi ani nepokusil o útěk, kdyby se dveře najednou otevřely dokořán. Byla to úctyhodná a hrdinská věc, uprchnout z nepřátelského zajetí, ale kdybyste měli utéct z vězení, kam vás zavřeli vaši, kam byste utíkali? Na jednom z kavalců spala Coto jako přezimující medvěd. Museli jste se nějakou chvíli pozorně dívat, abyste zjistili, že dýchá.
"Co nám můžou udělat?" nadhodila Mžoura nervózně. "Víte, co myslím... skutečně udělat?"
"Jsme oblečené do mužských šatů," upozornila ji Apoléna.
"Za to je jen bití."
"Ale jdi, však oni si něco najdou, věřte mi," řekla Řimbo. "A mimoto, kdo ví, že jsme tady?"
"Ale my jsme je přece dostaly z vězení! Jsou to naši!"
Apoléna si povzdechla. "Právě proto, Mžouro. Nikdo nechce slyšet, že skupinka ženských se převlékla za vojáky a pronikla do dokonale střežené pevnosti a osvobodila polovinu zajaté armády. Každý přece ví, že tohle ženské nedokáží. Nechce nás tady ani jedna strana, chápeš?"
"A kdo by se na takovém bojišti, jako je tady, staral o to, jestli někde leží o pár těl víc?" zaškaredila se Řimbo.
"To neříkej! Nadporučík Rubaška se za nás přimlouval!" ozvala se Mžoura.
"Cože? Dafné?" uchechtla se Řimbo. "Pch! Jenom další tělo! Nejspíš ho někde zamkli stejně jako nás."
Odkudsi zazněl vítězný křik mnoha hrdel, který nějakou dobu trval.
"Zdá se, že jim padla do rukou celá budova," odhadla Apoléna.
"Hurá, ať žijem," zabručela znechuceně Řimbo a odplivla si.
Po nějaké době se otevřela menší dvířka ve dveřích a tichý muž jimi podal velký hrnec mišmaše a tác plný koňského chleba. Nebyl to špatný mišmaš, alespoň ne podle standardů špatného mišmaše. Pak se rozproudila diskuze o tom, zda to, že vás krmí, znamená, že vás nepopraví, až někdo poukázal na mnohaletou tradici Posledního skvělého jídla, které se poskytuje všem odsouzencům. Igorína přispěla svou poznámkou v tom smyslu, že tenhle mišmaš je možná jídlo podávané od srdce, ale má mnoho společného i s plícemi a ledvinkami.
O pár hodin později jim otvorem někdo šoupl kotlík horkého, i když dost bledého čaje a několik plechových hrnků. Tentokrát na ně strážný mrkl.
O hodinu později se ozval v zámku klíč. Dovnitř vstoupil mladý muž v uniformě majora.
No výborně, pomyslela si Apoléna, takže budeme pokračovat tam, kde jsme skončili. Vyskočila na nohy. "Oddíle... zzor!"
Členům oddílu se s překvapující rychlostí podařilo alespoň nastoupit do řady a vyrovnat se. Major ji vzal na vědomí tím, že pozvedl ruku s důstojnickou hůlkou ke štítku čepice. Hůlka byla každopádně slabší než dva a půl centimetru.
"Pohov... desátník, že?" obrátil se k Poly.
"Ano, pane." To znělo slibně.
"Jsem major Drzewakovicz z úřadu správce pevnosti," sdělil jim major. "A byl bych rád, kdybyste mi to všechno vyprávěly znovu od začátku, Všechno. A pokud vám to nevadí, dělal bych si poznámky."
"Proč to všechno," zajímala se Řimbo.
"Ano, vy budete vojín... Držal," přikývl Drzewakovicz. "Už jsem měl dlouhý rozhovor s nadporučíkem Rubaškou." Obrátil se, kývl na strážného, který stál ve dveřích, a muž vyšel ven, zavřel dveře a zasunul špehýrku.
"Budete souzeny," řekl major a sedl si na volný kavalec. "Politikové si přejí, abyste byly souzeny podle všech Nugátových zákonů a před Velkou porotou, ale to by bylo dost složité a nikdo to nechce protahovat déle, než nakolik je nezbytně nutné. Kromě toho také došlo k jedné dost neobvyklé... události. Někdo poslal prohlášení generálu Fratzekovi a vyptával se na vás. Po každé jedné z vás, a to jmenovitě. Přesněji řečeno znal vaše příjmení."
"Nebyl to lord Rzezacz, pane?"
"Ne, byl to někdo, kdo se jmenuje Mikuláš ze Slova. Nevěděl jsem, že jste se setkaly s tímhle... s tou jeho věcí, které říká noviny? Nedokážeme si vysvětlit, jak se dozvěděl o vašem zatčení."
"No, my jsme mu to neřekly!" ohradila se Apoléna.
"Tím pádem je váš případ poněkud... choulostivý," přiznával Drzewakovicz. "I když z vašeho pohledu, mnohem nadějnější. Pak jsou tady ti členové armády, kteří už myslí na budoucnost Borogravie. Tedy, oni by byli rádi, kdyby naše zem nějakou budoucnost měla. Mojí povinností je předložit váš případ porotě."
"To znamená vojenský soud?" zeptala se Apoléna.
"Ne, tak hloupí zase nejsou. Kdyby to nazvali vojenským soudem, znamenalo by to, že vás uznali za vojáky."

"Vy jste nás za vojáky uznal," řekla Mžoura.

"De facto neznamená de jure," odpověděl Drzewakovicz. "Takže jak jsem řekl... vyprávějte mi svůj příběh, slečno Zpěváčková."

"Desátníku Zpěváčková, děkuji, pane!"

"Omlouvám se, byla to moje chyba. A teď... pokračujte prosím..." Drzewakovicz otevřel svůj vak a vytáhl brýle s půlenými skly, které si nasadil, a pak něco bílého a čtvercového. "Takže pokud jste připravena?" dodal.

"Pane, vy si chcete skutečně své poznámky psát na sendvič s marmeládou?" zeptala se ho Poly.

"Cože?" Major sklopil oči a rozesmál se. "Oh. To ne. Omluvte mě. Nesmím vynechávat jídla. Pak to takhle dopadá..."

"On totiž trochu prosakuje, pane. Nás si nevšímejte. My jsme jedly."

Trvalo to celou hodinu, vyžadovalo to mnoho přerušení a oprav a další dva obložené chleby. Major popsal větší část poznámkového bloku a příležitostně přestával psát a upíral pohled ke stropu.

"...a pak nás odvedli sem," dopověděla Apoléna a narovnala se.

"Dostrkali, abych se tak vyjádřila," řekla Igorína. "Hodili."

"Hmm," řekl Drzewakovicz. "Vy uvádíte, že desátník Řemender, jak jste ho znaly... náhle velmi rychle onemocněl při myšlence, že by měl nastoupit na bojiště?"

"Přesně tak, pane."

"A že v hospodě v Poplešsku jste opravdu nakopla prince Heinricha do šoupátka?"

"Do nebo někam do okolí šoupátka, pane, jak říkáte. Jenže v té době jsem nevěděla, že je to on, pane."

"Jak vidím, nezmínila jste se o vaší akci na vrcholku kopce, kde se váš oddíl podle nadporučíka Rubašky díky vaší rychlé reakci zmocnil nepřátelské šifrovací knihy..."

"To nestojí ani za řeč, pane. Stejně nám příliš nepomohla."

"No, já nevím. Kvůli vám a tomu mladému muži z novin pobíhaly dva oddíly spojeneckých vojáků po horách a hledaly jakéhosi vůdce vzbouřenců jménem ‚Tygr'. Princ Heinrich na tom trval a skutečným velitelem vojsk je tady on. A princ Heinrich je člověk, který velmi nerad prohrává. Každá prohra ho prý velmi bolí. A ta poslední, jak se šeptá u dvora, pro něj byla zvláště bolestivá."

"A ten člověk od novin tomu všemu věřil?" užasla Apoléna.

"Nevím, jestli tomu věřil, ale rozhodně to všechno napsal. Říkáte, že vám lord Rzezacz nabídl, že vás všechny v tichosti pošle domů?"

"Ano, pane."

"A vaše jednoznačná odpověď zněla, že si tu nabídku může strčit..."

"Do spodků, pane."

"Ano, tak jsem tomu rozuměl. Nemohl jsem jen přečíst své vlastní písmo. S... P... O... D..." Drzewakovicz pečlivě vypsal slovo velkými písmeny a pak řekl: "Nejsem tady, nikdy jsem tohle neřekl, ale jeden... starší... jeden člověk, který je na naší straně, se velmi zajímá o to, jestli byste byly prostě a tiše odešly...?"

Ta otázka zůstala viset ve vzduchu jako tělo na konopném provazu z trámu.

"Takže i tohle si zapíšu jako ‚spodky', je to tak?" řekl Drzewakovicz.

"Některé z nás se totiž nemají kam vrátit," řekla Řimbo.

"Nebo nikoho, s kým by se vrátily," přidala se Mžoura.

"Neudělaly jsme nic špatného," připojila se k nim Poly.

"Takže spodky," přikývl major. Pak si sundal a složil brýle, zasunul je do kapsy a povzdechl si. "Víte, že mi ani neřekli, jaká obvinění proti vám vznesou?"

"Že jsme Zlá děvčata," ušklíbla se Řimbo. "Koho se to pokoušíme oklamat, pane? Nepřítel se nás chtěl tiše a rychle zbavit a generál chce totéž. V tom je, bohužel, ta potíž s hodnými hochy i zlými hochy. Všechno jsou to hoši!"

"Kdybychom byly chlapi, byly bychom dostaly vyznamenání, pane?" zeptala se Mžoura.

"O tom nepochybuju. Jistě. A Rubaška by byl na místě povýšen, to mi věřte. Teď jsme ale ve válce, a to není právě ten nejsprávnější čas k tomu, abychom-"

"- poděkovali skupině ženských, které jsou Hříchem před tváří..." napověděla mu Apoléna.

Drzewakovicz se usmál. "Chtěl jsem říct, abychom rozptylovali svou pozornost. Touhle věcí se totiž samozřejmě zabývá politické oddělení. Snaží se zabránit tomu, aby se to rozneslo. A nejvyšší velení chce celou tu záležitost zlikvidovat ze stejného důvodu."

"A kdy to všechno začne?" zeptala se Poly.

"Zhruba za půl hodiny."

"To je přece pitomost!" řekla Řimbo. "Mají na krku válku, a přece věnují čas tomu, aby uspořádali proces s několika ženskými, které navíc neudělaly nic špatného?"

"Generál na tom trval," pokrčil rameny Drzewakovicz. "Chce si tím vyčistit cestu."

"A jaké právo tento soud má?" zeptala se odměřeně Poly.

"Tisíc mužů ve zbrani," řekl Drzewakovicz. "Je mi to líto. Potíž je, že když řeknete generálovi ‚vy a která armáda?', stačí mu jen ukázat z okna. Já však mám v úmyslu dokázat, že by se to mělo odehrávat jako válečný soud. Políbily jste všechny Vévodkyni? Všechny jste dostaly šilink? Já tvrdím, že je to tedy vojenská záležitost."

"A k čemu je to dobré, pane?"

"To totiž znamená, že se musí dodržovat procedury. Poslední hřích před tváří Nugátovou jsou skládačky. Rozbíjejí svět na kousky. To alespoň přinutí lidi trochu se zamyslet. Armáda může být šílená, ale je šílená v obrovských počtech. Je spolehlivě šílená. Ehm, co vaše spící přítelkyně... Tu tady necháte?"

"Nikdy," odpověděl oddíl jako jedna žena.

"Potřebuje můj neustálý dohled," vysvětlovala Igorína.
"Kdybychom ji tady nechaly, mohl by ji potkat náhlý záchvat zmizení beze stopy," zavrčela Řimbo.
"Držíme pohromadě," přikývla Poly. "Nenecháme za sebou druha ve zbrani."

Místnost vybraná pro zasedání soudu byl původně plesový sál. Jak Poly zjistila, víc než polovina pevnosti byla mezitím dobyta zpět, ale jednotlivé dobyté prostory byly na různých místech rozlehlého komplexu. Spojenci stále ještě drželi ústředí budovy a zbrojnici, ale byli dokonale obklíčeni borogravskými silami. Momentálním cílem boje byl hlavní vstupní komplex, systém bran, který nebyl postaven tak, aby vydržel útok zevnitř.To, co se teď uvnitř odehrávalo, byla šarvátka, něco jako rvačka v nočním baru, jenže ve velkém. A protože na věžích, obsazených jednotlivými stranami, byly různé válečné stroje, pevnost střílela sama na sebe v dokonalé tradici kruhové popravčí čety.
Podlaha v sále byla cítit leštidlem a křídou. Stoly byly sraženy k sobě tak, že tvořily hrubý polokruh. Poly se rozhlédla a došla k názoru, že je tady více než třicet důstojníků. Pak si ale všimla dalších stolů v pozadí, map a mužů spěchajících dovnitř a ven a uvědomila si, že to všechno tady není jen kvůli nim. Tohle bylo velitelství.
Oddíl byl přiveden dovnitř a zůstal stát v pozoru. Igorína přinutila pohledem několik vojáků, aby přinesli Coto na nosítkách. Kruh stehů, který měla pod okem, fungoval lépe než plukovnické distinkce. Žádný voják nechtěl být na opačné straně než Igorové.
Čekaly. Občas se na ně podíval nějaký důstojník a vrátil se ke svému hovoru nebo k mapě. Pak si všimla, že si někteří z nich šeptají, hlavy se znovu otáčely a část důstojníků se začala stahovat k polokruhu sedadel. Ve vzduchu bylo cítit, že nastávající události všichni považují za únavnou záležitost, která, bohužel, musí být vyřízena.
Generál Fratzek se nepodíval na oddíl, dokud si nesedl na svou židli ve středu skupiny a nesrovnal si úhledně papíry. A i pak po nich pohledem přeletěl rychle, jako kdyby měl strach se zastavit. Apoléna ho nikdy předtím neviděla. Byl to pohledný muž a stále ještě měl spoustu bílých vlasů. Rána, po níž mu zůstala jizva na tváři, jen těsně minula oko a hladce přetínala jeho vrásky.
"Věci se vyvíjejí dobře," prohlásil všeobecně ke shromážděným. "Právě jsme se doslechli, že rychlá operační jednotka vedená zbytky Desáté divize se blíží k pevnosti a útočí na hlavní brány zvenčí. Někdo si musel všimnout, co se děje. Armáda se dala do pohybu!"
Při těch slovech se ozvala jistá dávka nepříliš spontánního jásotu. Oddíl mlčel. Generál na ně znovu upřel pohled.
"To jsou všichni, Drzewakoviczi?" zeptal se.
Major, který měl malý stolek sám pro sebe, vstal a zasalutoval. "Ne, pane," odpověděl. "Očekáváme ještě -"
Dveře se znovu otevřely. Dva obrovští trollové přivedli Nefritu spoutanou řetězem. Maledikt a Rubaška jim kráčeli v patách. Zdálo se, že i při všem tom zmatku a spěchu se našly pro Rubašku nějaké kalhoty a Maledikt vypadal poněkud roztřeseně. Jeho řetízky neustále tiše cinkaly.
"Protestuji proti těm řetězům, pane!" řekl Drzewakovicz.
Generál se chvilku šeptem radil s několika důstojníky. "Dobrá, není třeba trvat na zbytečných formalitách," řekl a kývl na strážné. "Sundejte jim to. Trollové mohou odejít. Stráže u dveří zůstanou. A teď pokračujme. Nemělo by to trvat dlouho. Takže, abychom si rozuměli," řekl a pohodlněji se opřel, "je to vlastně všechno velmi jednoduché. S výjimkou nadporučíka Rubašky budete souhlasit s tím, že vás vrátíme do vašich domovů a svěříme pod dozor spolehlivých mužů, rozumíte? Dál už o této věci nepadne ani slovo. Prokázaly jste značného ducha, o tom není pochyb, ale projevily jste se na špatném místě. Nejsme ale nevděční. Pokud víme, ani jedna z vás není vdaná, a proto vám vybereme vhodné a hezké ženichy a-"
Apoléna zasalutovala. "Dovolte mi promluvit, pane!"
Fratzek se na ni podíval a pak vrhl špičatý pohled na Drzewakovicze.
"Budete mít příležitost promluvit později, desátníku," řekl major.
"Ale co jsme vlastně udělaly špatně, pane?" nedala se odbýt Apoléna. "Měli by nám to říci!"
Fratzek se zadíval k jednomu konci polokruhu. "Kapitáne?"
Tam vstal jakýsi malý důstojník. Polyinou tváří přeběhla vlna poznání a zanechala po sobě jen močál nenávisti.
"Kapitán Řemender, politická sekce, pane -" začal a zarazil se, když oddíl zahučel odporem. Když zvuk utichl, odkašlal si a pokračoval: "Podle Nugátova zákona bylo spácháno dvacet sedm Hříchů před tváří, pane. A mám podezření, že jich bylo mnohem víc. Podle vojenských zákonů už nám stačí ta prostá skutečnost, že se převlékly za muže, aby mohly vstoupit do armády. Byl jsem u toho a všechno jsem to viděl, pane."
"Kapitáne Řemendre, mohu vám poblahopřát k vašemu rychlému povýšení?" ozval se nadporučík Rubaška.
"Ano, to je případné, kapitáne," přikývl Drzewakovicz. "Pokud vím, tak jste byl ještě před několika dny ponížený desátník?"
Do zdi zvenčí narazilo něco těžkého a od stropu se začal snášet bílý vápenný prach. Fratzek jej smetl ze svých papírů.
"Doufám, že tohle nebyli naši," řekl, což vyvolalo u přítomných důstojníků řídký smích. "Pokračujte, kapitáne."
Řemender se znovu obrátil ke generálovi. "Jak víte, pane, pro nás z politického oddělení je občas nezbytné přechodně vystupovat v nižší hodnosti za účelem získání potřebných informací. Maskování podle vojenského řádu, pane," dodával.
Pohled, který na něj generál Fratzek vrhl, zčeřil malý šálek naděje, který se ukrýval v Polyině nitru. Nikomu se nemohl líbit někdo jako Řemender, ani jeho vlastní matce ne. Generál se otočil zpět k Drzewakoviczovi.
"Je to relevantní, majore?" zeptal se váhavě. "Víme, že se přestrojily za -"
"- ženy pane," navázal Drzewakovicz plynule. "To všichni víme. Kromě tvrzení kapitána Řemendra, a mám v úmyslu později dokázat, že je pochybné, neslyšel jsem ještě jediný důkaz, že se oblékaly nějak jinak."
"Vždyť máme důkazy, které nám zprostředkovaly naše vlastní oči, člověče!"

"Ano, pane. Byly oblečeny do ženských šatů."
"A jsou ostříhané prakticky dohola!"
"Samozřejmě, pane," přikývl Drzewakovicz. Pak zvedl silnou knihu, z níž vyčnívala přehršle záložek. "Toto je citace z knihy Nugátovy, pane: ‚Jest milo oku Nugátově, by ženy veškeré nosily vlas na krátko stříhaný, by díky vlasu bohatému v mužích milostné touhy nezažíhaly.'"
"Jenže když se rozhlédnu jinde, nevidím kolem sebe mnoho holohlavých žen!"
"Samozřejmě, pane. Je to jedno z oněch přikázání, jež lidé přijímají s různým přístupem, stejně jako třeba to o kýchání. Chtěl bych říci, že bych rád dokázal, že my všichni běžně a často porušujeme nařízení Nugátova a pácháme Hříchy před tváří... Zvykli jsme si je vlastně ignorovat, což ovšem nabízí prostor pro velmi zajímavou diskuzi. Každopádně, krátké vlasy jsou podle Nugátových nařízení správné. Je tedy třeba s krátkými vlasy krátce říci, že se přítomné dámy vlastně nezapletly do ničeho jiného než do praní prádla, nehody v kuchyni a osvobození většiny z vás z vězení."
"Já je viděl!" zaječel Řemender. "Vypadaly jako chlapi a chovaly se jako chlapi!"
"Proč jste byl s tou skupinou nováčků, kapitáne?" nadhodil major Drzewakovicz. "Neřekl bych, že právě oddíl nováčků by mohl být ohniskem štvavých aktivit."
"Je to relevantní otázka, majore?" řekl generál.
"To nevím, pane," připustil Drzewakovicz. "Proto jsem ji položil. Myslím, že ani jeden z nás by si nepřál být obviněn z toho, že jsme ty dámy poctivě nevyslechli?"
"Obviněn kým?" zamračil se major. "Mí důstojníci jsou diskrétní."
"Třeba samými dámami, pane."
"Pak musíme zajistit, aby s nikým nemluvily!"
"Poslyšte!" zvolal Rubaška.
"A jak byste to chtěl zařídit, pane?" zeptal se Drzewakovicz. "Jak chcete umlčet tyhle ženy, které, a na tom jsme se všichni shodli, vás zachránily ze chřtánu nepřítele?"
Mezi důstojníky se ozvalo tlumené mumlání.
"Majore Drzewakoviczi, obědval jste?" řekl generál.
"Ne, pane."
"Plukovník Živůtek říká, když vynecháte některé jídlo... býváte trochu... nevyzpytatelný..."
"Ne, pane, to začínám být nedůtklivý! Ale mám pocit, že právě teď je trocha té nedůtklivosti zapotřebí. Položil jsem otázku kapitánu Řemendrovi, pane."
"Dobrá, kapitáne, mohl byste nám říci, proč jste byl právě u té skupiny nováčků?" obrátil se generál unaveně k Řemendrovi.
"Já... prověřoval jsem jednoho vojáka, pane. Poddůstojníka. Naši pozornost upoutaly různé nejasnosti v jeho záznamech, pane. A obvykle tam, kde jsou nějaké nesrovnalosti, najdou se zárodky vzpoury. Váhám, zda o tom mám hovořit, pane, protože onen seržant vám prokázal jistou službu -"
"Umpff!" odfrkl si generál hlasitě. "Myslím, že tohle sem nepatří!"
"Zdálo se totiž, že podle záznamů několik důstojníků napomohlo -" pokračoval Řemender.
"Umpff! To není předmětem jednání tohoto soudu, kapitáne! Souhlasíte, pánové?"
"Ano, pane, já jen, že mi major položil tu otázku a já -" začal zmatený Řemender.
"Kapitáne, navrhuji vám, abyste se dal poučit o tom, co znamená ‚umpff'!" zařval generál Fratzek.
"A co jste tedy hledal, když jste se nám přehraboval v osobních věcech?" zvolala Apoléna, když se Řemender poněkud stáhl.
"Mmojjee, kkáawaa!" drtil mezi zuby roztřesený Maledikt. "UUkkrraddll jjssii mmii mmoouu kkáawuu!"
"A když nám řekli, že půjdeme do boje, utekls jako malej kluk, ty rozšlápnutej kozí bobku!" přidala se Řimbo. "A Poly říká, že když ses to dozvěděl, nachcal sis do gatí!"
Generál Fratzek udeřil pěstí do stolu, ale Apoléna si všimla, že jeden nebo dva důstojníci se snaží ukrýt úsměv. "Tato obvinění nejsou předmětem tohoto soudu!" řekl.
"I když jedno nebo dvě z nich by mohla být předmětem dalšího vyšetřování, pane," ozval se jakýsi plukovník, sedící u stolu o kus dál. "Osobní věci mužů mohou být prohledávány jen v přítomnosti majitele, generále. Možná, že to vypadá jako hloupost, ale v minulosti kvůli tomu už došlo k několika vzpourám. A myslel jste si v té chvíli, myslím když jste jim prohledával věci, že ti muži jsou ženy, kapitáne?"
Oh, řekni, že ano, prosím, řekni ano, pomyslela si Apoléna, když Řemender zaváhal. Když jsme totiž mluvili o tom, jak je možné, že nás ti dragouni našli tak rychle, znamenalo by to, žes je poslal na skupinku borogravských dívek. Tak a uvidíme, jak tuhle hru hrají v Chamragy! A když jsi to podezření neměl, tak proč ses nám hrabal ve věcech?
Jak se zdálo, Řemender se rozhodl, že vleze z louže pod okap. Na nádvoří venku se roztříštil balvan a kapitán musel zvýšit hlas, aby ho bylo slyšet.
"No, v té chvíli už jsem je podezíral, pane, protože byly tak důvtipně mazané -"
"Já protestuji, pane!" zvolal Drzewakovicz. "Důvtipná mazanost není nic, čím by armáda trpěla!"
"Do jisté míry souhlasím," přikývl generál Fratzek. "A našel jste nějaké důkazy?"
"Našel jsem spodničku, pane," odpověděl Řemender, který se bral kupředu s velkou opatrností.
"Ale proč jste pak -" začal generál, ale Řemender mu vskočil do řeči.
"Sloužil jsem nějaký čas pod velením kapitána Wrigglesworthа, pane," oznámil.
"A?" nadhodil nechápavě generál, ale důstojník po jeho levici se k němu naklonil a něco mu zašeptal do ucha. "Aha, Wrigglesworth! To ano," přikývl Fratzek. "Už vím. Dobrý důstojník, tenhle Wrigglesworth. Byl skvělý v -"
"- ochotnickém divadle," doplnil plukovník nevýrazným hlasem.

"Ano, ano! Bylo to skvělé pro morálku mužstva atak. Hrumpff!"
"Se vší úctou, pane, myslím, že bych vám mohl nabídnout jistou cestu," ozval se další důstojník s generálskými distinkcemi.
"Vážně, Roberte?" Podíval se na něj Fratzek. "No, tak se nestyď. Zápis zaznamená, že předávám slovo generálu Kuferčičovi."
"Omlouvám se, ale myslel jsem, že toto jednání není zapisováno," ozval se Drzewakovicz.
"Aha, ano, máte pravdu, děkuji vám za to, že jste mi osvěžil paměť," přikývl Fratzek. "Takže kdyby jednání bylo zapisováno, bylo by to tam zaznamenáno. Roberte?"
"Dámy," začal generál Kuferčič a obdařil oddíl vemlouvavým úsměvem, "a samozřejmě i vy, nadporučíku Rubaško, i vy..." podíval se poněkud rozpačitě na Maledikta, jenž jeho pohled bez mrknutí opětoval, "...pane?" Generál Kuferčič nepatřil k lidem, kteří by se dali vyvést z míry upírem, i když dotyčný upír projevoval známky neklidu. "Za prvé mi dovolte, abych vám, a to se jistě vztahuje na všechny přítomné, poděkoval za neuvěřitelný čin, který jste tady vykonaly. Úžasný pokus a hlavně zdařilý. Bohužel, svět, ve kterém žijeme, má jistá... pravidla, chápete? Abych byl poctivý, náš problém nespočívá v tom, že jste ženy. Tedy v podstatě toho faktu. Jenže vy setrváváte v předstírání toho, že jste ženy. Chápete? To nemůžeme připustit."
"Tím chcete říci, že kdybychom si znovu oblékly uniformy, klackovaly se kolem, říhaly a říkaly ‚ho, hó, to jsme vás všechny převezly!', tak by bylo všechno v pořádku?" podívala se na něj Apoléna.
"Možná bych vám mohl pomoci?" ozval se další hlas. Fratzek se podíval podél stolu.
"Aha, brigádní generál Samica. Prosím?"
"Tohle všechno je pěkně pokurvená věc, generále-"
"Hrumpff!" zafuněl Fratzek.
"Copak, pane?" podíval se na něj Samica.
"Jsou přítomny dámy, brigádní generále. To je ten... ehm... problém."
"No bodejť, do hajzlu!" zvolala Řimbo.
"Chápu, generále. Jenže celou tu skupinu vedl muž, mám pravdu?"
"Nadporučík Rubaška mi řekl, že tím mužem byl on, pane," ozval se Drzewakovicz. "A protože je to důstojník a gentleman, věřím mu na slovo."
"Výborně, pak je náš problém vyřešen! Tyto mladé dámy mu pomáhaly. Propašovaly ho dovnitř a tak dále. Stály po jeho boku a byly mu pomocnou rukou. To je skvělá tradice mezi borogravskými ženami a tak dále. Zádní vojáci. Dejte tomu muži velkou medaili, udělejte z něj kapitána a na všechno se rychle zapomene."
"Omluvte mě na okamžik, generále," zvedl se Drzewakovicz. "Rád bych se poradil s těmi, kterým bychom říkali ‚obvinění', kdyby mi někdo dokázal říci, z čeho je vlastně obviňujeme."
Přešel k oddílu a ztlumil hlas. "Myslím, že tohle je nejlepší nabídka, jakou jsou vám ochotni dát," řekl. "A pravděpodobně se mi z nich podaří vyrazit i nějaké slušné peníze. Co říkáte?"
"Je to naprosto absurdní!" ohrazoval se Rubaška. "Předvedly neuvěřitelnou odvahu a odhodlání. Tohle všechno by bez nich nebylo možné."
"To je pravda, Rubaško, a oni vám to dovolí říci," přikyvoval Drzewakovicz. "Samica měl velice chytrý nápad. Všichni dostanou své, ale budete se muset zásadně vyhýbat tvrzení, že vystupovaly jako vojáci. Odvážné borogravské ženy přispěchaly na pomoc galantnímu rytíři, to je v pořádku. Můžete si říkat třeba to, že časy se začínají měnit a vy jim pomáháte měnit se rychleji. Takže?"
Členky oddílu si vyměnily pohledy.
První promluvila Mžoura. "Hm... já bych to brala. Pokud se přidáte i vy ostatní."
"Takže ty chceš mít dítě bez manžela?" zeptala se jí Apoléna.
"No, on je nejspíš stejně mrtvý, ať už to byl kdo byl," povzdechla si Mžoura.
"Generál má velký vliv," upozorňoval Drzewakovicz. "Třeba by ho mohl -"
"Ne, já tohle neberu," prohlásila Řimbo. "Je to uslazená prolhaná limonáda. K čertu s nima."
"Tuty?" obrátila se Apoléna k Tildě.
Tuty škrtla sirkou a upřela oči do plamene. Dokázala najít sirky kdekoliv.
Vysoko nad hlavami se jim ozvalo další "krummpl".
"Maledikte?" řekla Apoléna.
"AAťť se mmíčč kkoouulíí. Řříkkáámm nnee."
"A vy, nadporučíku?" zeptal se Drzewakovicz.
"Je to nečestné," zavrtěl hlavou Rubaška.
"Mohl byste z toho mít ošklivé potíže, pokud nebudete souhlasit. Hlavně se svou kariérou."
"Předpokládám, že před sebou stejně žádnou kariéru nemám, majore, děj se co děj. Ne, nebudu žít celý život ve lži. Teď už vím, že nejsem žádný hrdina. Jsem jenom blázen, který se chtěl hrdinou stát."
"Díky, pane," usmála se na něj Apoléna. "Nefríto...?"
"Jeden z těch trollů, kteří mě zajali, mě udeřil kyjem a já po něm hodila stůl," odpověděl Nefríta s očima upřenýma k podlaze.
"To bylo kruté nakládání s věz-" začal Rubaška, ale Drzewakovicz ho přerušil. "Ne, nadporučíku. O trollech něco vím. Jsou založeni velmi...tělesně. Takže... to znamená, že on je velmi přitažlivý mladík, je to tak, vojíne?"
"Chovám k němu jisté city," přikývla Nefríta a začervenala se. "Nechci se vrátit domů. Taky mě tam nic příjemného nečeká."
"Vojín Igor... ína?" řekl Rubaška.

"Myslím, že bychom to měly vzdát," odpověděla Igorína.

"Proč?" naklonila se k ní Apoléna.

"Protože Coto umírá." Pozvedla ruku. "Ne, prosím, nesbíhejte se sem. Nechte jí alespoň dostatek čistého vzduchu. Nejedla. Nepodařilo se mi do ní vpravit ani trochu vody." Igorína zvedla začervenalé oči. "Nevím, co mám dělat!"

"Mluvila k ní Vévodkyně," řekla Apoléna. "Slyšely jste to. A víte, co jsme viděly dole v kryptě."

"A já říkám, že ničemu z toho nevěřím!" zvýšila hlas Řimbo. "Je to v její... hlavě! To oni z ní udělali blázna. A my jsme byly tak unavené, že jsme mohly vidět cokoliv. Všechny ty řeči o tom, že se dostaneme k nejvyššímu velení? Výborně, tak tady jsme a žádné zázraky nevidím. Vy ano?"

Ne.

"Slyšeli jste to?" rozhlédla se Apoléna, i když si nebyla jistá, zda jí to slovo proniklo do hlavy ušima.

"Ne, já nic neslyšela!" odsekla Řimbo. "Já to neslyšela!"

"Myslím, že nemůžeme přistoupit ani na tenhle kompromis, pane," obrátila se Apoléna k majorovi.

"V tom případě to nechci ani já," řekla spěšně Mžoura. "Já... víte, to nebylo proto, že... přišla jsem sem kvůli..., ale podívejte, jdu s vámi. Ahm... co nám můžou udělat, pane?"

"No, nejspíš by vás mohli vsadit na dlouhou dobu do vězení," odpověděl major. "Jistě na vás budou hodní a -"

"Hodní?" nadhodila Apoléna.

"No, oni si budou myslet, že jsou hodní," vysvětloval Drzewakovicz. "A mohli by být mnohem horší. Kromě toho - je válka. Nechtějí vypadat jako ti zlí, ale Fratzek se nestal generálem proto, že byl hodný a laskavý. Měl jsem vás varovat. Stále ještě tuhle nabídku odmítáte?"

Rubaška se rozhlédl po svém... ženstvu. "Myslím, že ano, pane."

"Výborně," přikývl Drzewakovicz a mrkl.

Výborně.

Drzewakovicz se vrátil ke svému stolu a zašustil svými papíry. "Údajně obvinění, pane, s politováním odmítají vaši nabídku."

"Ano, myslel jsem si, že by to mohli udělat," přikývl Fratzek. "V tom případě je vraťte do jejich cel. Vyřídíme to s nimi později." Ze stropu se znovu snesla lavina omítky, když něco těžkého narazilo zvenčí do budovy. "Tohle už zašlo příliš daleko!"

"Nás nikdo zpátky do vězení nepošle!" vykřikla Řimbo.

"Pak je to vzpoura, pane!" řekl Fratzek. "A se vzpourou už si poradíme!"

"Promiňte, generále, znamená to, že tento soud považuje tyto dámy za vojáky?" Drzewakovicz povstal.

Generál Fratzek na něj vrhl ošklivý pohled. "Nepokoušejte se mě tady oblbnout nesmysly, majore!"

"To není žádný nesmysl, pane, to je velmi zásadní -"

K zemi.

To slovo zaznělo v Polyině hlavě jen jako velmi vzdálený tichý návrh, ale jak se zdálo, byl současně napojen na ústřední nervovou soustavu. A nejen na její. Celý oddíl se vrhl k zemi, Igorína zalehla tělo své pacientky.

Polovina stropu se zřítila. Obrovský svícen spadl na zem a vybuchl v kaleidoskopu roztříštěných barev. Zrcadla popraskala. A pak nastalo, ve srovnání s předchozím hlukem, relativní ticho, přerušované jen občasným zaduněním posledních kusů omítky, které padaly od stropu, a cinkotem skleněných střepů.

Teď...

Ke dveřím na konci místnosti, kde se právě pracně zvedaly na nohy stráže, se přiblížily kroky. Pak se dveře rozletěly dokořán.

Stál v nich Honzárum, zářící v paprscích slunce. Sluneční záře se odrážela od odznaku na jeho čáce. Byl vyleštěn tak, že by každého neopatrného oslnil svým třpytem. Seržantova tvář byla červená, ale jeho blůza byla mnohem rudější, jeho seržantská šerpa byla čirou koncentrací rudosti, čirá esence rudé barvy umírajících hvězd a umírajících vojáků. Barva krve odkapávající z čepelí, které měl zastrčeny za pasem. Strážní, stále ještě otřesení, se pokusili zkřížit své píky, aby mu zabránili vstoupit.

"To raději nezkoušejte, mládenci, moc vás prosím," řekl Honzárum. "Přísahám, že se mi násilí protiví, ale myslíte si, že by se dal seržant Honzárum zastavit tímhle kuchyňským nářadím?"

Muži se podívali na Honzáruma, který se třásl stěží kontrolovanou zuřivostí, pak na užaslé generály, a velmi iniciativně došli k vlastnímu jednoduchému rozhodnutí.

"Tak se mi to líbí, hoši," zavrčel Honzárum. "S vaším dovolením, generále Fratzeku?"

Na odpověď ale nečekal a vpochodoval do sálu dokonalým přehlídkovým krokem. S třesknutím podpatků, které přilákalo pozornost i těch, kteří mu ji snad ještě dostatečně nevěnovali, zastavil před nejstaršími generály. Většina z nich si stále ještě oprašovala vápno a maltu ze zlacených uniforem. Pak zasalutoval s přesností a dokonalostí semaforu.

"Dovolte, abych vám ohlásil, že jsme se zmocnili hlavních bran, pane! Dovolil jsem si sebrat dohromady zbytky Tamavenků, Bokpoboků a Vpředavzadů, jen pro všechny případy, pane, a pak jsme uviděli, jak se nad pevností vznáší obrovský sloup bílého dýmu, plameny a tmavý kouř. Vyrazili jsme okamžitě kupředu a dorazili k bránám ve stejné chvíli, kdy se k nim dostali vaši hoši zevnitř. Přivedl jsem je sem a povedu je, kamkoliv řeknete, pane!"

Ozval se všeobecný jásot a generál Kuferčič se naklonil k Fratzekovi. "S ohledem na tento radostný vývoj událostí, pane, myslím, že bychom si měli pospíšit a uzavřít tuhle -"

Fratzek ho umlčel mávnutím ruky. "Honzárume, vy starý podvodníku," řekl a pohodlně se opřel. "Slyšel jsem, že jste mrtev! Jak se, u všech ďáblů, máte?"

"Skvěle a připraven k boji, pane!" vyštěkl Honzárum. "Ani trochu mrtev, navzdory mnoha zklamaným nadějím."

"To rád slyším, seržante. Ale přestože je mi vaše růžová tvář kdykoliv vítána, tentokrát jsme se tady sešli,

abychom..."

"Nesl jsem vás přes dvacet kilometrů, pane!" zařval Honzárum a tvář mu zalil pot. "Vyřízl jsem vám z nohy šíp, pane. Toho ďábelského kapitána, který vám zaťal sekeru do obličeje, jsem rozsekal na hadry, pane. Ostatně, jsem rád, když vidím, jaká vám zbyla překrásná jizva. Zabil jsem toho chudáka strážného jen proto, abych pro vás dostal jeho feldflašku, pane! To já se kvůli vám díval do tváře toho umírajícího kluka! Nikdy jsem za to od vás nic nechtěl, je to tak?"

Fratzek si zamnul rukou bradu a usmál se. "No, vzpomínám si, že tady byla nějaká záležitost s úpravou jistých dokladů, změna několika dat -" zamumlal.

"Tyhle zasraný řečičky na mě, pane, při vší úctě, nezkoušejte. To nebylo pro mě, to bylo pro armádu. Pro Vévodkyni, pane. A kromě toho tady kolem stolů vidím několik dalších getlemanů, kteří měli stejné důvody udělat mi podobnou službičku. Tedy Vévodkyni, pane. A kdybyste mi měl nechat jediný meč, budu stát a bojovat a jsem ochoten vyrovnat se kterémukoliv muži vaší armády, i kdyby byl sebemladší a sebedivočejší!"

Jediným pohybem vytasil šavli z opasku a ťal jím do papírů na Fratzekově stole. Čepel proletěla vzduchem i papíry a uvázla hluboko ve stolní desce.

Fratzek se ani nepohnul. Místo toho zvedl hlavu a řekl chladně: "Možná, že jste hrdina, seržante, ale obávám se, že jste právě zašel příliš daleko."

"Takže už jsem si vybral celých těch dvacet kiláků, pane?" řekl Honzárum.

Na okamžik zavládlo v místnosti hrobové ticho a znělo jen slábnoucí chvění šavle ve stolní desce. Fratzek vydechl. "Tak dobrá," přikývl. "Jaké máte přání, seržante?"

"Všiml jsem si, že tady máte před sebou mé chlapce, pane! Jak jsem slyšel, jsou v pěkné šlamastice, pane!"

"Ta děvčata, seržante, budou přesunuta na bezpečné místo. Tady to pro ně není vhodné. A to je můj rozkaz, seržante."

"Když podpisovaly, pane, tak jsem jim řekl, pane: ‚kdyby vás chtěl někdy někdo někam odvléct, bude mě muset odvléct s vámi', pane!"

Fratzek přikývl. "Vaše loajalita je jistě úctyhodná, seržante a přesně odpovídá vašemu charakteru. Přesto -"

"A kromě toho mám informaci životně důležitou pro toto shromáždění, pane! Je tady něco, co vám musím říci, pane!"

"Dobrá, tak nám to, u všech všudy, řekněte, člověče!" naklonil se Fratzek přes stůl. "Nepotřebujete snad celý -"

"To bohužel vyžaduje, aby někteří gentlemani opustili místnost, pane," pokračoval Honzárum odhodlaným tónem. Stále ještě stál v pozoru a salutoval.

"No, tak teď už toho chcete ale opravdu příliš mnoho, Honzárume," zamračil se Fratzek. "Tihle muži jsou oddanými důstojníky Jejího Veličenstva Vévodkyně!"

"O tom nepochybuji, pane! Přísahám, jako že se mi drby protiví, pane, ale to, co mám říct, můžu říct jenom těm, které si vyberu, pane, nebo to řeknu celému světu. A existují jisté způsoby, jak to udělat, pane, nové způsoby, ošklivé způsoby, ale spolehlivé! Můžete si vybrat, pane!"

Konečně Fratzek zrudl. "To se mi tady vážně odvažujete říct do očí, že byste -"

"Tohle je má proslulá poslední bitva, pane!" odpověděl Honzárum a znovu zasalutoval. "Přežiješ, nebo zemřeš, pane!"

Všechny oči v místnosti se obrátily k Fratzekovi. Ten se uvolnil. "Oh, tak dobrá. Konec konců, když vás vyslechneme, seržante, nemůže to ničemu uškodit. Bohové vědí, že jste si to zasloužil. Ale pokuste se být stručný a rychlý."

"Děkuji, pane."

"Ale zkuste to ještě jednou a budete v největším maléru svého vojenského života."

"S tím si nemusíte dělat starosti. Na takové maléry jsem skutečně nikdy nebyl. A teď bych s vaším dovolením označil některé muže..."

Jednalo se zhruba o polovinu důstojníků. Ti s většími či menšími protesty vstávali a pod ledovým Fratzekovým pohledem odcházeli ze sálu na chodbu.

"Já protestuji, generále," prohlásil jakýsi odcházející plukovník. "Nás vykazujete z místnosti jako nějaké zlobivé děti, zatímco támhlety... ženské jsou -"

"Ano, jistě, Rodney, a jestli nám náš přítel seržant neposkytne patřičné a velmi pádné vysvětlení, osobně vám ho předám k příkladnému potrestání." uklidňoval ho Fratzek. "Ale jestli si některý z mužů v armádě zaslouží, aby dostal takovou možnost, je to on. Takže klidně běž, chovej se slušně a udržuj válku v chodu, než se tam dostaneme. A co vy, seržante, už jste s tou svou podivnou hříčkou skončil?"

"Ještě poslední věc, pane," řekl Honzárum a popošel ke strážným. Ti už stáli v pozoru, ale teď se pokusili postavit do pozoru ještě pozornějšího. "Vy, mládenci, se postavte k těm dveřím z druhé strany," vyzval je seržant. "Nikdo se k nim nesmí přiblížit, rozumíte? A já vím, hoši, že ani jeden z vás za těmi dveřmi nebude poslouchat, protože si jistě dovedete představit, co bych s vámi provedl, kdybych se dozvěděl, že jste se o něco takového jen pokusili. Tak a teď ven, jedu, jedu, jedu!"

Zavřel za nimi dveře a atmosféra se změnila. Apoléna nedokázala přesně říci jak, ale možná to bylo ono cvaknutí dveří, které hlásilo: "teď je to jen naše tajemství" a každý z přítomných do něj měl být zasvěcen.

Honzárum si sejmul čáku, a opatrně ji položil na stůl před generála. Pak si sundal kabát a podal jej Poly se slovy: "Podržte mi to, Zpěváček. A pozor, je to majetek Jejího Veličenstva." Vyhrnul si rukávy. Stáhl si z ramen mohutné červené šle. A pak, k Apolénině hrůze, když už pomineme překvapení, vytáhl papírový svitek, v němž přenášel svůj páchnoucí žvýkací tabák a svůj začernalý nůž.

"Poslyšte, řekl bych -" začal major, dřív než ho kolega umlčel loktem. Snad ještě nikdy v dějinách světa nebyl člověk,

který si krájel kus žvýkacího tabáku, pozorován s tak zaujatým a zhrozeným soustředěním.

"Věci venku probíhají dohře a teď už i podle plánu," řekl. "Škoda, že nejste tam venku, co? Jenže pravda, na druhé straně, je taky důležitá, že? A k tomu je tady ten soudní tribunál, o tom nemůže být pochyb. Takže ta pravda musí být skutečně velmi důležitá, jinak byste tady všichni nebyli, je to tak? No jasně, že je."

Honzárum dokončil přípravu žvance, nacpal si ho do úst a pěkně pohodlně si ho jazykem zasunul za líce. Zvenčí sem zatím doléhaly zvuky boje. Pak se seržant otočil a přešel k majorovi, který předtím promluvil.

"Copak jste to chtěl říci o pravdě, majore Jarebi, co?" pokračoval Honzárum konverzačním tónem. "Nic? Dobrá, a co o ní mohu říci já? Co můžu říct o kapitánovi, který se dal s pláčem na útěk, když jsme narazili na oddíl Zlobenijců, a opustil své vlastní muže? Mám vykládat o tom, jak ho starý Honzárum chytil, nějakou mu vrazil a vnukl mu strach ze...starého Honzáruma a jak se ten kapitán vrátil zpět a jak toho dne vybojoval skvělé a slavné vítězství? A dvojité, protože jednou zvítězil nad dvěma nepřáteli, z nichž jedním byla jeho vlastní hlava. A pak přišel ke starému Honzárumovi znovu, opilý bojem, a řekl víc, než měl..."

"Ty mizero," řekl major tiše.

"Mám jim dneska říct, co je pravda... Janeto?"

Zvuky boje byly nejednou mnohem hlasitější. Vlévaly se do místnosti jako voda, která se snaží zaplnit díru v mořském dně, ale všechen hluk světa by nedokázal vyplnit to náhlé bezedné ticho, které se v sále rozhostilo.

Honzárum přešel k dalšímu muži. "Jsem rád, že vás tu vidím, plukovníku Gumabundo!" zahlaholil vesele. "Samozřejmě, tenkrát, když jsem pod vámi sloužil, to jste byl teprve nadporučík. Odvážný mladík, to musím říct, zvlášť když si vzpomenu na to, jak jste nás vedl proti popeleckým oddílům. Pak jste v té šarvátce utržil ošklivou ránu mečem, která vás málem připravila o život, a jak jsem později zjistil, ošklivě vám poničila živůtek. Oh, co všechno jste to vykřikoval ve svém horečnatém deliriu... Ano, tak je to. To je pravda... Olgo."

Obešel stůl a pomalým krokem procházel za zády důstojníků. Ti, které míjel, zírali s dřevěnými tvářemi upřeně kupředu, neodvažovali se ohlédnout, neodvažovali se dokonce ani pohnout, aby náhodou nepřitáhli jeho pozornost.

"Dalo by se říct, že na každého z vás něco vím," řekl. "O některých toho vím opravdu hodně, o jiných pořád ještě dost. O třech čtyřech z vás bych mohl napsat knihu." Zastavil se za Fratzekem, který ztuhl.

"Honzárume, já -" začal.

Honzárum položil Fratzekovi na každé rameno jednu ruku. "Přes dvacet kiláků, pane. Dvě celé noci, protože ve dne jsme se museli schovávat, hlídky totiž chodily jedna za druhou. Taky jste byl ošklivě posekaný, ale já vás ošetřoval líp, než by to udělala většina kostiřezů a ducholapů, to se vsaďte." Pak se naklonil kupředu, až se jeho rty ocitly v úrovni generálova ucha, a pokračoval všude slyšitelným divadelním šeptem: "Myslíte, že ještě zbylo něco, co bych o vás nevěděl? Takže... opravdu pořád ještě hledáš tu pravdu... Mileno?"

Sál se změnil v muzeum voskových figur. Honzárum si odplivl na podlahu.

"Nic z toho nemůžete dokázat, seržante," prohlásil po chvíli generál s chladem ledového pole.

"Jako takové jistě ne. Ale pořád mi říkají, že teď máme moderní svět, pane. Já vlastně žádný důkaz ani nepotřebuju. Znám chlápka, který by si mé historky moc rád vyposlechl a ty se pak dostanou během několika hodin do Ankh-Morporku."

"Pokud opustíte tuhle místnost živý!" ozval se jakýsi hlas.

Honzárum se usmál svým nejděsivějším úsměvem, a padl na původce hlasu a zdroj hrozby jako lavina. "Aha, už je to tady. Myslel jsem si, že to na mě některý z vás zkusí, Amálie, ale jak vidím, nedotáhla jsi to dál než na majora, a vůbec se tomu nedivím, protože se pokoušíš blafovat a nemáš v ruce jedinej trumf. Přesto to nebyl špatný pokus. Ale aby bylo jasno. Tak především, přes polovinu z vás bych dokázal připravit pro lapiduchy, než by se ti zatracení strážní dostali dovnitř, to vám přísahám, a pak, každou z vás jsem někdy cvičil, děvčata, a trochu té lstivosti, té mazanosti, stejně jako zdravého rozumu... no, máte to ode mě. Nebo ne? Takže bych vám radil: ani se nepokoušejte myslet na to, že se z toho nějakým způsobem vykroutíte, protože když přijde na mazanost, jsem sám Mistr Lišák!"

"Seržante, seržante, seržante," pokýval generál Fratzek unaveně hlavou. "Co přesně chcete?"

Honzárum ukončil svou procházku ve chvíli, když obešel stoly kolem dokola a znovu zůstal stát před nimi, jako muž před porotou.

"No, tak to si mě tedy nacpěte do fajfky a vykuřte," prohlásil pak tiše a rozhlédl se po řadě tváří. "Nevěděly jste, že ne... nejsem si jistý, že ne. Je mezi vámi.... jediný... muž, o kterém byste věděly? Myslely jste si, každá z vás, že jste osamělé. Dokonale samy. Chudáčkové. Podívejte se na sebe. Více než třetina všech nejvyšších důstojníků země. Docílily jste toho každá zvlášť a po svém, dámy. Co byste asi dokázaly, kdybyste pracovaly dohro -"

Zarazil se a vrátil se ke generálu Fratzekové, která se dívala na kusy přeseknutých papírů na svém stole. "Kolik jsi jich poznala ty, Mileno?"

"Budete mě oslovovat ‚generále', seržante. Pořád ještě jsem generál, seržante. Stačilo by i ‚pane'. A má odpověď je jedna nebo dvě. Jednu nebo dvě."

"A vy jste je povýšila, generále, že je to tak, když byly stejně dobré, jako muži?"

"Samozřejmě, že nikoliv, seržante! Za co mě máte? Povýšila jsem je když byly lepší než muži!"

Honzárum rozhodil ruce doširoka, jako mluvčí v ringu, který uvádí nový program. "Takže co ti hoši, které jsem s sebou přivedl? Ta nejlepší parta chlapů, jakou jsem kdy viděl." Pak přeletěl krví podlitýma očima muže kolem stolu. "Jsem opravdu dobrý, co se týče odhadování lidí, a vy to všechny víte. Byly by ozdobou vaší armády, pane!"

Milena alias generál Fratzek se podívala na své kolegy po obou stranách. Nevyslovená otázka sklízela nevyřčené odpovědi.

"Dobrá, dobrá," přikývla. "Nám se to zdá ve světle nových souvislostí všechno naprosto jasné. Když se bezvousá děvčata převlečou za mladíky, je nepochybné, že budou lidé zmateni. A to je celý náš případ, seržante. Jenom zmatek.

Jednoduchý omyl. Zaměněná totožnost. Jak bychom řekli, seržante, mnoho povyku pro nic. Teď je jasné, že jsou to mládenci, a mohou se vrátit domů s čestným propouštěcím listem."

Honzárum se pobaveně uchechtl, pak před sebe natáhl ruku obrácenou dlaní vzhůru a čtyřmi spojenými prsty udělal typické gesto naznačující "málo, málo, musíte přidat!". Znovu došlo k duchovní poradě beze slov.

"Dobrá. Mohou, pokud si to budou přát, zůstat v armádě a udělat vojenskou kariéru," nabídla Fratzeková. "Ale diskrétně, to se rozumí samo sebou!"

"Ne, pane!"

Apoléna se s úžasem zadívala na Honzáruma a pak si teprve uvědomila, že ta slova vyšla z jejích vlastních úst.

Fratzeková popuzeně zvedla obočí. "A vaše jméno?" řekla.

"Desátník Zpěváček, pane!" odpověděla Apoléna a zasalutovala.

Pozorovala, jak se tvář Fratzekové skládá do výrazu blahosklonné blahovůle. Jestli teď použije slov "má drahá", tak budu klít, pomyslela si Apoléna.

"Nuže, má drahá -"

"Nejsem vaše drahá, ať jste pán či dáma," přerušila ji Poly. V divadle její mysli hostinec U Vévodkyně shořel na popel a její starý život se ztrácel beze stopy, loupal se černý jako saze a mizel po balistických křivkách tak rychle a tak vysoko, že nebylo možno ho zastavit. "Já jsem voják, generále. Podepsal jsem. Políbil jsem Vévodkyni. A myslím, že generálové neříkají svým vojákům ‚má drahá', nebo ano?"

Fratzeková si odkašlala. Úsměv na tváři zůstal, ale měl tolik slušnosti, že ukázal více snahy být potlačený. "A vojíni tímhle způsobem nemluví se svými generály, mladá dámo, takže na to zapomeneme, souhlasíte?"

"Tady, v téhle místnosti, je těžké říci, co zapomeneme a co ne," odpověděla Poly, "ale řekla bych, že když vy jste pořád ještě generál, zůstávám já desátníkem. Nemohu mluvit za ostatní, ale můj důvod, proč se toho tak držím, generále, je ten, že jsem si vzala šilink a políbila Vévodkyni, a ona přece věděla, co jsem a... neodvrátila se ode mě, pokud chápete, jak to myslím!"

"Dobrá řeč, Zpěváček!" ušklíbl se Honzárum.

Apoléna pokračovala: "Ještě před jedním, dvěma dny bych zachránila svého bratra, šla domů a k tomu si myslela, že jsem odvedla skvělou práci. Chtěla jsem jen být v bezpečí. Ale teď vidím, že neexistuje žádné bezpečí, dokud tahle... nesmyslnost pokračuje. Takže si myslím, že se musím stát součástí těch událostí. Tedy... pokusit se udělat něco pro to, aby to bylo méně nesmyslné. A chci být sama sebou, ne nějakým Oliverem. Políbila jsem Vévodkyni. Všechny jsme ji políbily. Nemůžete říct, že jsme to neudělaly, a nemůžete nám říci, že se to nepočítá, protože to je jen mezi ní a námi."

"Všechny jste políbily Vévodkyni," řekl jakýsi hlas. Měl... ozvěnu.

Všechny jste políbily Vévodkyni...

"Myslely jste si, že to nic neznamená? Že to byl jen polibek?"

Myslely jste si, že to nic neznamená...

Šeptaná slova narážela na stěny jako příboj a vracela se zpět silnější a v rytmickém souladu.

Myslely jste že nic jen polibek Vévodkyni neznamená všechny jste si to nic neznamená jen polibek...

Coto stála. Celý oddíl zkameněl, když pomalu a nejistě procházela kolem nich. Její pohled se zaostřil na Apolénu.

"Je to skvělé, mít zase tělo," řekla. "A dýchat. Dýchání je nádherné..."

Je to skvělé...

Dýchat nádherné tělo a zase mít je skvělé...

V Cotoině tváři něco bylo. Podoba jí zůstala, to bylo v pořádku, nos byl stejně špičatý a červený, tváře stejně propadlé... a přece se jaksi změnila. Pozvedla ruku a zahýbala prsty.

"Ach," přikývla. "Tak..." tentokrát se neozvala žádná ozvěna, ale její hlas byl hlubší a silnější. Nikdo by nikdy předtím neřekl, že její hlas je přitažlivý, ale tenhle rozhodně byl. Obrátila se k Honzárumovi, který klesl na svá tučná kolena.

"Seržante Honzárume, vím, že vy víte, kdo jsem. Brodil jste se kvůli mně řekami krve. Možná jsme měli s vaším životem podniknout lepší věci, ale vaše hříchy byly alespoň hříchy vojáka, a to ještě zdaleka ne ty nejhorší. Jste tímto s okamžitou platností povýšen na seržanta-majora, a lepšího kandidáta na tohle místo jsem nikdy nepoznala. Jste až nestydatý, co se týče nevyzpytatelnosti, mazanosti a drobné kriminality, seržante Honzárume. Povedete si skvěle!"

Honzárum se sklopenýma očima poklepal klouby ruky na čelo v klasickém pozdravu, "...nezasloužím, Vaše Vznešenosti," zamumlal.

"Samozřejmě, že ne," přikývla Vévodkyně a rozhlédla se kolem. "A teď, kde je má armáda... Aha." Její hlas se už neodrážel ozvěnou a postava už se také nekrčila, ani neklopila oči, jak to neustále dělala Coto. Coto se postavila přímo před generála Fratzekovou, která na ni zírala s otevřenými ústy.

"Generále Fratzeku, teď pro mě musíte vykonat ještě jeden, a to poslední úkol."

Generál se zamračila. "Kdo, u všech čertů, jste?"

"Opravdu se musíš ptát? Jako vždycky, i teď Honzárum myslel rychleji než ty. Znáš mě. Jsem Vévodkyně Annodomina."

"Ale vy jste přece -" začal jeden z důstojníků, ale Fratzeková pozvedla ruku.

"Ten hlas... je známý," řekla nepřítomným šeptem.

"Ano. Vzpomínáš na ten ples. I já na něj vzpomínám. Bylo to před čtyřiceti lety. Ty jsi byl nejmladší kapitán v armádě. Tančili jsme, já dosti neohrabaně. Zeptala jsem se, jak dlouho jste kapitánem, a ty jsi odpověděl -"

"Tři dny," vydechla Fratzeková se zavřenýma očima.

"A jedly jsme koňakové špičky a pily koktejl, který se, myslím, jmenoval -"

"Andělské slzy," doplnila Fratzeková. "Schovala jsem si tištěné menu z toho večera, Vaše Vznešenosti. A taneční pořádek."

"Ano," přikývla Vévodkyně. "Já vím. A když tě starý generál Cafrmast odváděl, řekl: ‚Tohle je něco, o čem budeš jednou vyprávět svým vnoučatům, mládenče.' Ale tys byl... natolik oddán své práci, že jsi nikdy neměl děti... můj chlapče..."

"Vidím hrdiny!" prohlásila Vévodkyně a rozhlížela se po zasedání důstojníků. "Všechny jste se vzdaly... mnohého. Ale já vyžaduji víc. Mnohem víc. Je tady některá, která by na mou počest odmítla zemřít v boji?" Cotoina hlava se otočila a pohlédla podél řady stolů. "Ne, jak vidím, není. A já vás teď žádám o něco, co by ignorant mohl považovat za mnohem jednodušší. Musíte se vyhnout smrti v boji. Pomsta není ani úleva, ani náprava. Pomsta je kolo, které se točí dozadu. Mrtví nejsou vašimi pány."

"A co si tedy přejete ode mě, madam?" vypravila ze sebe Fratzeková.

"Zavolejte dovnitř ostatní důstojníky. Uzavřete příměří, které je teď zapotřebí. Toto tělo, toto ubohé dítě, vás povede. Jsem slabá, ale dokážu pohnout malými věcmi. Třeba myšlenkou. Nechám jí... něco, zář v oku, tón hlasu. Sledujte ji. Musíte provést invazi."

"Jisté, ale jak-"

"Musíte provést invazi do Borogravie! Ve jménu zdravého rozumu se musíte vrátit domů! Blíží se zima, hospodářská zvířata nejsou nakrmena, staří lidé umírají zimou, ženy truchlí, země se pomalu rozpadá. Bojujte proti Nugátovi, protože ten už teď není ničím, jen jedovatou ozvěnou vaší nevědomosti, malosti a zlomyslné hlouposti. Najděte si důstojnějšího boha. A mě... nechte... jít! Všechny ty modlitby, a všechny ty úpěnlivé prosby... ke mně! Příliš mnoho sepjatých rukou, rukou, které mohly odpovědět na vaše prosby úsilím a rozhodností! A co jsem byla já? Dosti hloupá žena, když jsem ještě žila. Vy všechny jste však věřily, že nad vámi bdím a naslouchám vám... takže jsem musela, musela jsem naslouchat, protože jsem věděla, že pomoc neexistuje... Byla bych ráda, kdyby lidé nebyli tak lehkomyslní, co se týče toho, v co věří. Běžte. Podnikněte invazi do země, kterou jste nikdy nedobyly. A tyhle ženy vám pomohou. Buďte na ně pyšné. A abyste si nevysvětlovaly má slova jinak, abyste nepochybovaly, dovolte, abych vám teď, když odcházím, vrátila tenhle dar. Nezapomeňte. Polibek."

...polibek...

...polibek oplátkou za váš polibek..... nezapomeňte...

Jako jeden muž, jako jedna žena, všichni v místnosti váhavě pozvedli ruku k levé tváři. A Coto se jako tichý vzdech pomalu a velmi klidně sesula k zemi.

První promluvila Fratzeková. "To je... myslím, že bychom měli..."

Pak upadla v mlčení.

Honzárum vstal, oprášil si čáku, nasadil šiji a zasalutoval. "Dovolte mi promluvit, generále!"

"Och, dobré nebe, Honzárume!" zavrtěla s úzkostí hlavou Fratzeková. "V takové chvíli? Dobrá, mluvte..."

"Jaké jsou vaše rozkazy?"

"Rozkazy?" zamrkala Fratzeková a rozhlédla se kolem. "Rozkazy, rozkazy... ano. Dobrá, jsem velitel. Mohu žádat... ano mohu žádat příměří, seržante -"

"Seržant-major, pane," upozornil Honzárum. "Rozkaz pane, seženu nějakého posla, který by se vypravil ke spojencům."

"Předpokládám, že... bílá vlajka by -"

"Jako kdyby se stalo, pane. Nechte to na mně," zasáhl Honzárum a výkonnost z něj vyzařovala na všechny strany.

"Ano, jistě... ehm, dříve, dříve než zajdeme dál... dámy a pánové, já... ehm... některé z věcí, jež tady byly řečeny... celý oddíl žen, které nastoupily na vojnu jako... ženy... očividně..." Fratzeková znovu pozvedla ruku ke tváři v jakémsi úžasu. "Jsou vítány. Já... zdravím je. Ale pro ty z nás, které jsme nastoupily už dlouho předtím, pravděpodobně ještě nenastal ten správný čas... Rozumíte?"

"Cože?" řekla Apoléna.

"Zapečetěné rty, pane!" řekl Honzárum. "Můžete to všechno nechat na mně, pane! Oddíl kapitána Rubašky, pozóór! Vyfasujete uniformy! Nemůžete chodit po pevnosti oblečené za pradleny, mé drahé!"

"Jsme vojáci?" ujišťovala se Apoléna.

"Samozřejmě, že ano, jinak bych na vás nekřičel, ty příšerná mrňavá ženská! Svět se obrátil vzhůru nohama! A to je o něco důležitější než vy, nemyslíte? Dostaly jste, co jste chtěly. A teď si sežeňte nějakou uniformu, najděte si čáku a umyjte si alespoň obličej. Se žádostí o příměří k nepříteli půjdete vy!"

"Já, seržante?" opakovala Poly, jako kdyby nerozuměla.

"Přesně tak. Hned, jak důstojníci sestaví oficiální žádost. Řimbo a Tuty... podívejte se, co byste sehnaly pro Zpěváčka na sebe. A vy, Zpěváčku, nebuďte kráva, ale chovejte se jako býk! A vy, zbytek, pospěšte si a čekejte!"

"Seržante Honza - seržante-majore?" řekl Rubaška.

"Ano pane?"

"Víte, já nejsem kapitán."

"Že ne?" odpověděl seržant Honzárum s úsměvem. "No, to už nechte na Honzárumovi, pane. Uvidíme, co ještě den přinese, ne? A jedna drobná připomínka, pane. Kdybych byl vámi, tak bych odložil ty dámské šaty."

Honzárum vypochodoval ven, nadutý hrudník měl rudý jako červenka a právě tak výhružný. Křičel na ordonance, honil strážné, salutoval důstojníkům a koval čepel účelu z doruda rozžhavené oceli paniky. Byl seržant-major v místnosti plné zmatených ruprtů a byl šťastnější než teriér v sudu plném krys.

Zastavit boj je mnohem obtížnější než ho rozpoutat. Začít boj - k tomu vám stačí většinou jediné slůvko, například "vpřed" nebo "útok!", ale když ho chcete ukončit, má s tím plné ruce práce spousta lidí.

Apoléna skoro cítila, jak se novinky šíří. Jsou to dívky! Ordonance přibíhající a vybíhající z místnosti po nich obraceli oči, jako kdyby byly nějaký druh podivného cizokrajného hmyzu. Zajímalo by mě, kolik bylo toho, čeho si Honzárum

nevšiml, pomyslela si Poly. Zajímalo by mě...

Objevily se první součásti uniformy. Nefríta získala kalhoty vhodné pro Apolénu tak, že když potkala úředníka Polyiny výšky, zvedla ho a prostě mu je stáhla. Pak někomu zabavily i kabátec. Tuty někde dokonce ukradla čáku té správné velikosti a rukávem vyleštila odznak, že se leskl jako zlatý.

Apoléna si právě připínala opasek, když si všimla postavy na vzdálenějším konci místnosti. Na něj dokonale zapomněla.

V chůzi si přitáhla opasek, zapnula přesku a pokračovala pevným krokem dál kolem řady sedících postav. Řemender ji viděl přicházet, ale už bylo pozdě. Nebylo pro něj úniku, s výjimkou přímého útěku, a kapitáni před desátníky neutíkají. Zůstal na místě jako králík zhypnotizovaný přicházející liškou, a když se přiblížila, zvedl ruce.

"Podívejte, Zpěváček, jsem kapitán a musím teď udělat něco důležitého -" začal.

"A jak dlouho si tuhle hodnost teď udržíte, co myslíte, pane?" zasyčela Apoléna. "Až řeknu generálovi o naší šarvátce? O tom, jak jste na nás poštval prince? Jak jste šikanoval Coto? A o mých vlasech, ty ubohá ulepená, mrňavá parodie chlapa! Mžoura je lepší chlap než ty, a to je ještě v jiném stavu!"

"Och, my jsme věděli, že nám do armády nastupují ženské," řekl Řemender, "jen jsme nevěděli, jak hluboko ta hniloba pronikla -"

"Sebral jsi mi vlasy, protože sis myslel, že pro mě něco znamenají," zasyčela Apoléna. "Dobrá, nech si je! Nechám si vyrůst nové a nikdo mě nezastaví, rozumíš? A ještě jedna věc. Ta hniloba, o které jsi mluvil, došla takhle daleko!"

Byl to spíš úder než políček, tak silný, že po něm padl k zemi a překulil se. Jenže to byl Řemender, takže se pracně zvedl na nohy, ukázal na Poly obviňujícím prstem a pomstychtivým hlasem zaječel:

"Udeřila nadřízeného důstojníka!"

Obrátilo se k nim jen několik hlav. Na Řemendra se upřelo několik párů očí. Tytéž oči se pak přesunuly k Poly. Pak se hlavy s úsměvem obrátily zpět a věnovaly se tomu, čemu předtím.

"Utekla bych na vašem místě znovu," radila Poly. Obrátila se na podpatku a cítila žár své bezmocné zuřivosti.

Když se chystala připojit k Nefrítě a Malediktovi, někdo se dotkl její paže.

"Prosím? Ach, omlouvám se, majore Drzewakoviczi," řekla. Cítila, že by se nedokázala s Řemendrem znovu vypořádat. Rozhodně ne, aniž by spáchala vraždu. A to by jí pravděpodobně způsobilo mnoho nepříjemností, dokonce i teď.

"Rád bych vám poděkoval za neobyčejně příjemný den," řekl major. "Snažil jsem se ze všech sil, ale myslím si, že jsme byli všichni... o třídu níž."

"Děkuji vám, pane," usmála se Apoléna.

"Potěšení na mé straně, desátníku Zpěváčku," přikývl Drzewakovicz. "Budu sledovat vaši další kariéru se zájmem a závistí. Gratuluji. A protože, jak se zdá, tady jsou vojenské předpisy dosti nepřesné a volné, rád bych vám potřásl rukou."

Potřásli si rukama. "Tak, a teď máme své povinnosti," končil major Drzewakovicz, když dorazila Nefríta s bílou vlajkou na krátké žerdi. "Ach, ještě něco... mimochodem, jmenuji se Kristýna. A věřte mi, myslím si, že už bych si nedokázala zvyknout na sukně..."

Maledikt a Nefríta byli vybráni, aby provázeli Apolénu na cestě pevností. Troll proto, že troll vzbuzuje úctu, a upír proto, že ten ji vyžaduje. Ozývaly se steny i oslavné výkřiky, když se trojice prodírala chodbami, protože novinky už se rychle roznesly. To byl další důvod, proč byla za Polyina průvodce vybrána Nefríta. Trollové se do toho dokážou opřít.

"Dobrá," zabručel Honzárum, který tvořil zadní voj. "U paty tohohle schodiště jsou dveře a za těmi dveřmi začíná nepřátelské území. Nejdříve tam vstrčte bílou vlajku. To je důležitá bezpečnostní rada."

"Nemůžete jít s námi, seržante?"

"Co, já? Troufl bych si říct, že jsou tam lidé, kteří by po mně začali střílet, bílá vlajka nebílá vlajka. Nedělejte si starosti. Věci už se roznesly."

"Jaké věci, seržante?"

Honzárum se k ní naklonil blíž. "Nebudou střílet na děvče, Zpěváčku!"

"Vy jste jim to řekl?"

"No, řekněme, že novinky se šíří rychle," odpověděl Honzárum. "Využijte té výhody. A já najdu vašeho bratra, zatímco budete pryč, to přísahám. Ano, ještě něco... podívejte se na mě, Zpěváčku." Poly se otočila navzdory davu plnícímu chodbu. Honzárumovy oči se leskly. "Vím, že se na vás mohu spolehnout, Zpěváčku. Věřím vám stejně, jako bych věřil sobě. Hodně štěstí. A snažte se z toho vymáčknout co nejvíce. Polibek nevydrží věčně."

No, jasněji to říci nemohl, pomyslela si Poly, když jim muži u dveří pokynuli, aby se vydaly kupředu.

"Držte se u stěn, ano, dámy? A rychle sem s tím praporem!"

Těžké dveře se otevřely. Chodbou proletělo několik šípů. Jeden z nich zasáhl vlajku. Apoléna s ní zoufale zamávala. Zaslechla vzdálené výkřiky a pak jásot.

"Dobrá, tak jděte," řekl strážný a postrčil je kupředu.

Vystoupily do jasného denního světla a Poly znovu pro jistotu zamávala vlajkou nad hlavou. Na dvoře bylo několik mužů a další lemovali střílny. Byla tam i těla.

Kupředu postoupil kapitán, kterému na blůze prosakovala krvavá skvrna, a napřáhl k nim ruku. "Můžete to předat mně, vojáku," řekl.

"Ne, pane. Musím to doručit přímo vašemu veliteli a počkat na jeho odpověď."

"Dejte mi to, vojáku, a já vám odpověď přinesu. Konec konců, stejně se vzdáváte."

"Ne. Tohle je návrh na vyhlášení příměří. To není totéž. Mám ho předat osobně a vy na to nemáte dostatečně vysokou hodnost." Něco ji napadlo. "Žádám, abyste mě dovedli k veliteli Elániovi!"

Kapitán se na ni chvíli díval a pak se naklonil kupředu a zpozorněl. "Nejste jedna z těch -"

"Jsem," přikývla Apoléna.
"A vy jste jim daly pouta a zahodily klíče?"
"Ano, pane," přisvědčila Poly a najednou viděla, jak jí před očima probíhá celý život.
"A oni museli poskakovat několik mil v poutech a nazí?"
"Ano, pane!"
"A jste skutečně jen... ženy?"
"Ano, pane!" odpověděla Apoléna, která se rozhodla, že to ‚jen' momentálně pomine.
Kapitán se naklonil ještě blíže, a zatímco se velmi snažil nepohybovat rty, řekl: "To uselo ýt něco! Skělá ráče! Už ylo na čase ay jim to dal někdo ořádně sežrat!" pak se narovnal. "Dobrá, takže k veliteli Elániovi. Pojďte za mnou, slečno."
Když byla skupinka vedena do vnitřní pevnosti, cítila na sobě tisíce očí. Ozvalo se několik zapískání, protože i tam stála spousta vojáků, včetně několika trollů. Nefríta se sehnula k zemi, sebrala větší kámen a hodila ho po jednom z nich. Zasáhla ho přímo mezi oči.
"Nehýbejte se!" vykřikl okamžitě Maledikt, když stovka mužů pozvedla zbraně. "To bylo něco jako trollí polibek!"
A skutečně, potrefený troll Nefrítě mával, i když na nohou se držel poněkud nejistě.
"Mohli bychom zkrátit to milostné laškování, prosím?" obrátila se Apoléna k Nefrítě. "Obyčejní měkcí lidé by to mohli špatně pochopit."
"No, ale aspoň přestali pískat," konstatoval Maledikt.
Jak vystupovali po dalších a dalších kamenných schodištích, pozorovali je další a další lidé. Poly teď bylo jasné, že tohle místo nemohl nikdo dobýt. Každé ze schodišť se dalo kontrolovat z dalších, umístěných o něco výš, každý příchozí mohl být odhalen a odhadnut dřív, než zahlédl jedinou tvář.
Na dalším odpočívadle vystoupila ze stínů postava. Byla to mladá žena ve starodávné uniformě z mačkané kůže a kroužkové zbroji s hrudním plátem. Měla dlouhé, velmi světlé vlasy a poprvé po celých týdnech pocítila Apoléna záchvěv závisti.
"Děkuji vám, kapitáne, já si je tady převezmu," řekla žena a kývla na Poly. "Dobrý večer, desátníku Zpěváčková... půjdete prosím se mnou?"
"Je to žena! A seržantka!" zašeptal Maledikt.
"Ano, já vím," přikývla Poly.
"Ale dávala rozkazy tomu kapitánovi!"
"Třeba je z nějakého jejich politického..."
"Ale ona je na první pohled žena!"
"Nejsem slepá, Male," odpověděla Apoléna šeptem.
"A já nejsem hluchá," prohlásila žena, obrátila se k nim a usmála se. "Jmenuju se Angua. Když tady chvilku počkáte, dám vám poslat nějakou kávu. Uvnitř se zatím odbývá nějaký drobnější spor."
Byli v jakémsi předpokoji, spíše v mírně rozšířené části chodby, kde stálo několik lavic. Na vzdálenějším konci byly velké dvojkřídlé dveře, za kterými se ozývaly zvýšené hlasy. Angua odešla.
"Jen tak nás tady nechá?" řekl Maledikt. "Co nám teď může zabránit, abychom tohle místo neobsadili?"
"Co takhle všichni ti muži se samostříly, které jsme minuli cestou nahoru?" odpověděla Apoléna. Proč zrovna my? pomyslela si a upírala nevidoucí pohled na holou stěnu proti sobě.
"Hm, nejspíš ano. Určitě. Ehm... Poly?"
"Prosím?"
"Já jsem ve skutečnosti Maledikta." Pak se narovnala. "Tak! Konečně jsem to někomu řekla!"
"To je skvělé!" zajásala Nefríta.
"Oh, tak výborně," přikývla Apoléna. Asi touhle dobou bych šla z Vévodkyně ven, abych poklidila latríny, utěšovala se. Tohle přece musí být lepší než úklid tam, ne?
"Myslím, že jsem si vedla moc dobře," pokračovala Maledikta. "Podívej, já vím, co si teď myslíš. Upíři si to přece musí užít vždycky, bez ohledu na to, jakého jsou pohlaví. Jenže ono je to všude stejné. Sametové šaty, drátem vyztužené noční košile, jedna aby se pořád chovala jako blázen a o něčem takovém, jako je ‚koupel v panenské krvi' vám pomalu nepůjčí ani knížku! Berou tě přece jen mnohem vážněji, když jsi ‚on'."
"Máš pravdu," přikývla Poly. Jedno s druhým, byl to příšerně dlouhý den. Taková koupel, to by bylo něco.
"Myslím, že jsem si v celé té kávové aféře vedla docela dobře. Náhrdelník z pražené zrnkové kávy, to je to pravé. Příště se na to připravím líp."
"To je ono," řekla Poly zasněně. "Skvělý nápad. A kus voňavého mýdla."
"Mýdlo? Jak by v tom fungovalo mýdlo?"
"Cože? Aha... promiň," omlouvala se Poly. "Slyšelas vůbec něco z toho, co jsem řekla?"
"No jistě. Ale ano. Díky, žes mi to řekla."
"Myslíš to, co myslím?"
"Jistě," přikývla Apoléna. "Ty jsi ty. To je dobře. Já jsem já, ať jsem kdo jsem. Řimbo je Řimbo. Všichni jsme jen... lidé. Podívej, ještě před týdnem byla nejvzrušenější chvíle celého mého dne, když jsem si šla přečíst nově vyškrabaný nápis na pánském záchodku. Myslím, že budeš souhlasit, když řeknu, že se od té doby stala celá řada mnohem zajímavějších věcí. Myslím, že už mě hned tak něco nepřekvapí. A mimochodem, náhrdelník z kávových zrn by se mi líbil." Netrpělivě poklepala nohou na zem. "Ale právě teď si ze všeho nejvíc přeju, aby si tam vevnitř pospíšili."
Seděly a poslouchaly a pak si Apoléna všimla slabého proužku kouře, který vystupoval zpoza lavice na druhé straně rozšířené chodby. Přešla k lavici a nahlédla za ni. Tam ležel na zemi muž, jednu ruku měl pod hlavou a kouřil doutník. Když nad sebou spatřil Polyinu tvář, přátelsky na ni kývl hlavou.

"Bude to trvat ještě celé věky," řekl.

"Nejste vy ten seržant, kterého jsem viděla ve staré kuchyni? Ten, co dělal obličeje za zády lorda Rzezacze z Ankh-Morporku?"

"Já jsem žádné obličeje nedělal, slečno. Tak vypadám vždycky, když mluví lord Rzezacz. A kdysi jsem opravdu býval sržantem, to je pravda, ale podívejte se, nemám žádné prýmky."

"Copak, udělal jste jeden z těch svých obličejů v nevhodné chvíli, ne?" odhadovala Nefríta.

Muž se zasmál. Podle toho, jak vypadal, bylo vidět, že se dnes neholil. "Něco takového, máte pravdu. Pojďte do mé kanceláře, je tam tepleji. Vyšel jsem ven jen proto, že si lidé stěžují na kouř z mých doutníků. A tam s těmi si nedělejte starosti, klidně mohou počkat. Mám kancelář jen o kousek dál."

Šli za ním. Dveře byly vzdálené jen několik kroků. Muž je otevřel, přešel malou místnost za nimi a usedl na židli. Stůl před ním přetékal papíry.

"Myslím, že bychom sem mohli dopravit dost potravin, abyste přečkali zimu," řekl a namátkou zvedl jeden z papírů. "Obilí není mnoho, ale máme velké přebytky bílého zelí, je dost trvanlivé, plné vitamínů a minerálů, ale třeba by vám vadilo, kdybyste měli mít pořád otevřená okna, jestli mě chápete. No, nedívejte se. Vím, že vaši zemi dělí od hladomoru jen jediný měsíc."

"Ale já ten dopis ještě nikomu neukázala!" protestovala Apoléna. "Nevíte, kolik ještě máme -"

"To ani nepotřebuju," potřásl muž hlavou. "Tohle je o jídle a ústech. Dobrý bože, my s vámi přece ani nemusíme bojovat! Vaše země stejně padne. Vaše pole jsou zaplevelená, většina farmářů jsou starci, téměř všechny potraviny spotřebuje armáda. A armáda toho pro zemědělské práce moc neudělá, až na to, že okrajově zvedne úrodnost válečných polí. Čest, pýcha, sláva... na ničem z toho nezáleží. Buď tahle válka skončí, nebo Borogravia zahyne. Rozumíte mi?"

Apoléna si vzpomněla na zaplevelená pole, smetaná větrem, na staré lidi, kteří se pokoušejí zachránit, co se ještě dá...

"Jsme jenom poslové," řekla. "Nemám právo vyjednávat -"

"Víte, že je váš Bůh mrtev?" řekl muž. "Nezbylo z něj nic víc než hlas, alespoň to říkají někteří naši kněží. Za poslední tři Hříchy před tváří... byly prohlášeny kamení, uši a hráči na tahací harmoniku. Dobrá, možná, že s tím posledním bych souhlasil, ale... kamení? Pch! Kdybyste hledali nějakého nového boha, mohli bychom vám, mimochodem, poradit. V současnosti je u nás velmi populární Om. Proti tomu můžete spáchat opravdu jen velmi málo hříchů. Nevyžaduje žádné speciální oblečení ani modlitby, které si můžete zpívat ve vaně. Offlera, krokodýlího boha, byste sem s těmi svými zimami nedostali a dosti neobvyklé Bramborové náboženství by pro vás bylo příliš jednoduché -"

Apoléna se začala smát. "Podívejte, pane, já jsem jen... nezlobte se, ale jak se jmenujete?"

"Sam Elánius. Zvláštní zplnomocněnec, což je něco jako velvyslanec, ale bez těch ozdůbek a parádiček."

"Řezník Elánius?" vydechla Maledikta.

"Ach ano. Tuhle přezdívku jsem taky slyšel," přikývl Elánius s úsměvem. "Vaši lidé nikdy neovládli jemné umění propagandy. A říkám vám to protože - víte, slyšeli jste někdy o Omovi?"

Trojice zavrtěla hlavami.

"Ne? Dobrá, tak ve Staré knize Omově je příběh o jakémsi městě plném hříchu a zla. Om se rozhodl ho zničit svatým ohněm, protože to bylo ještě za starých dobrých časů, kdy se s tím moc nepáral, jelikož se ještě nedal na tu správnou víru. Biskup Horna proti jeho plánu protestoval a Om řekl, že město ušetří, když v něm biskup najde alespoň jednoho dobrého člověka. Biskup zaklepal na každé dveře ve městě, ale vrátil se s prázdnýma rukama. Když bylo celé město změněno v pláň roztaveného kamene, ukázalo se, že tam pravděpodobně žila celá řada dobrých lidí, a právě proto, že byli dobří a skromní, nepřipustili to. Smrt díky skromnosti - opravdu hrozné! A vy, dámy, jste jediní Borogravci, o kterých toho hodně vím, samozřejmě kromě vojáků, kteří, upřímně řečeno, toho mnoho nenamluví. Nezdá se, že byste byly tak šílené jako zahraniční politika vašeho státu. Zdá se, že jste jediný kus mezinárodní dobré vůle, kterou vaše země má. Skupina mladých chlapců, kteří převezli cvičenou elitní jednotku jezdectva? Princ nakopnutý mezi nohy? Lidé doma tohle milují. A teď se ještě ukázalo, že jste děvčata? Z toho budou lidé doslova šílet. Pan ze Slova se tím královsky pobaví, až na to přijde."

"Ale my nemáme žádné pověření! Nemůžeme jednat -"

"Co Borogravia chce? Nemyslím zemi. Myslím teď lidi."

Apoléna otevřela ústa, aby odpověděla, pak je znovu zavřela a zamyslela se nad odpovědí. "Chceme, aby nás všichni nechali na pokoji," řekla nakonec. "A tím myslím opravdu všichni. Alespoň na nějaký čas. Dokážeme věci změnit."

"Přijmete od nás zásoby potravin?"

"Jsme hrdá země."

"A na co jste vlastně hrdí?" Otázka přišla rychle jako úder a Poly si uvědomila, jak začínají války. Přijmete ten šok stejně, jako ho přijala ona, a dusíte ho v sobě.

Elánius se jí pozorně díval do tváře. "Když se na to dívám od tohoto stolu," prohlásil, "tak jediná věc, na kterou musí být vaše země pyšná, jsou její ženy."

Apoléna mlčela. Stále ještě se pokoušela vypořádat s tou zlostí. Bylo to horší o to, že měl pravdu. Máme svou pýchu a to je to, na co jsme pyšní. Jsme pyšní na to, že jsme pyšní...

"Takže, koupíte si od nás nějaké potraviny?" řekl Elánius a stále ji pozorně sledoval. "Na půjčku? Předpokládám, že ve vaší zemi se stále ještě najde někdo, kdo bude vědět dost o těch mezinárodních záležitostech, jež nezahrnují zbraně?"

"Na tohle by lidé přistoupili, ano," řekla Apoléna chraptivým hlasem.

"Výborně. Ještě dnes v noci pošlu semafory zprávu."

"A proč byste měl být tak velkorysý, pane Ank-Morkporku?"

"Protože jsem z úžasně přátelského města, desátníku... ha, ne, já to nedokážu vyslovit s klidnou tváří. Chcete znát pravdu? Většina lidí v Ank-Morporku o vaší zemi nikdy v životě neslyšela, dokud jste nestrhli naše signalizační semafory. Tady kolem existuje tucet malých zemiček, které prodávají jedna druhé ručně malované dřeváky nebo pivo vyrobené z tuřínu. Ti, kteří o vás něco slyšeli, vás znali jako ty šílené blázny, kteří bojovali s každým. Teď vás poznají jako lidi, kteří udělali to, co udělat museli. A zítra se vám budou smát. A pak jsou tady jiní lidé, lidé, kteří sedí a přemýšlejí den co den o budoucnosti, kteří věří, že stojí za to, přátelit se i s takovou zemičkou."

"Proč?" podívala se na něj Maledikta podezřívavě.

"Protože Ank-Morpork je přítelem všech lidí, kteří milují svobodu," odpověděl Elánius. "Bohové, to je ten způsob, jak jim to řeknu. Ze chzy Borovnigrocia proztfik!" Pak si všiml jejich nechápavých výrazů. "Omlouvám se, už jsem příliš dlouho z domova a upřímně řečeno, raději bych byl tam."

"Ale proč jste řekl, že jste borůvkový koláč?" zeptala se Poly.

"Copak jsem neřekl, že jsem občan Borogravie?"

"Ne. Borovnigrocia je borůvkový koláč, Borogravia je ta země."

"Dobrá, tak jsem to alespoň zkusil. Podívejte, my bychom byli raději, kdyby princ Heinrich nebyl vládce dvou zemí. To by vytvořilo jednu dost velkou zemi, mnohem větší, než jsou ty všude kolem. A ona by pravděpodobně postupně dále rostla. Princ, abyste věděly, chce být jako Ank-Morpork. To říká, ale myslí tím, že chce moc a vliv. On si je nechce zasloužit, on do nich nechce dorůst nebo se naučit tím těžším způsobem, jak tyto dva dary využívat. On je prostě jenom chce."

"Ale to je politika!" zvolala Maledikta.

"Ne, to není. To je jen říkání pravdy. Uzavřete s ním za každou cenu mír. Jen nechte na pokoji silnici a signalizační věže. Každopádně dostanete potraviny, a to za jakoukoliv cenu. Článek pana ze Slova se už o to postará."

"To vy jste poslal to kafe," řekla Poly.

"Jistě. Byl to desátník Cvoček Cvrkal, mé nebeské oko. Je to skřítek."

"Vy jste na nás poslal toho vlkodlaka?"

"No, poslal to je trochu silné slovo. Angua vás sledovala jenom pro vaše bezpečí. Ano, je to vlkodlačice."

"Ta dívka, co jsme se s ní sešly? Ale ona tak vůbec nevypadá!"

"No, většinou tak nevypadají," přikývl Elánius. "Samozřejmě až do toho okamžiku, kdy tak začnou vypadat, pokud mi rozumíte. Sledovala vás proto, že jsem hledal něco, co by uchránilo před smrtí tisíce lidí. A ani to není politika," upozornil je Elánius. Pak vstal. "A teď, dámy, musím jít a předložit váš dokument vůdcům spojenců."

"Vyšel jste si zakouřit přesně v ten správný čas, že?" řekla Apoléna pomalu a opatrně. "Vy jste věděl, že jsme na cestě, a pojistil jste se, abyste s námi mohl promluvit dříve."

"Samozřejmě. Nemohl jsem to přece nechat na nějaké partě... oh, ano... ruprtů."

"Kde je můj bratr, pane Elánie?" zeptala se Poly škrobeně.

"Jste si velmi jistá tím, že to vím..." řekl Elánius, aniž se jí podíval do tváře.

"Jsem si jistá, že to víte," řekla Poly.

"Proč?"

"Protože to neví nikdo jiný!"

Elánius zadusil zbytek svého doutníku. "Angua měla pravdu v tom, co mi o vás řekla," usmál se. "Ano, zařídil jsem, aby ho dali do toho, čemu říkáme ‚ochranný dohleď'. Je v pořádku. Jestli chcete, tak vás za ním Angua teď zavede. Váš bratr by se mohl stát obětí pomsty, vydírání nebo kdoví čeho... takže jsem si myslel, že bude jistější, když budu přesně vědět, u koho jsou klíče."

Konec cesty, pomyslela si Poly. Jenže to nebyl, už ne. Měla nejistý dojem, že muž proti ní jí čte myšlenky.

"Takže kvůli tomu to vlastně všechno vzniklo, není to tak?" řekl.

"Ne, pane. Tak to jenom začalo," řekla Poly.

"No, takhle to pokračuje," řekl Elánius. "Bude to velmi těžký den. Hned teď odnesu vaši nabídku příměří do té místnosti v chodbě a předložím ji těm důležitým mužům" - jeho hlas při těch slovech zněl zcela nevýrazně - "kteří právě diskutují o tom, co udělat s Borogravií. Příměří bude uzavřeno, dostanete potraviny a pravděpodobně i další pomoc."

"Jak to víte?" nechápala Apoléna. "Vždyť o tom ještě ani nepromluvili!"

"Ještě ne. Ale, jak jsem řekl, býval jsem seržantem. Anguo!"

Dveře se otevřely. Dovnitř vstoupila Angua. Jak Elánius řekl, nedokážete poznat vlkodlaka, dokud to nezjistíte na vlastní kůži...

"A teď bych se měl raději oholit, než se vydám za těmi důležitými lidmi," zabručel Elánius. "Je zajímavé, jak moc lidé dají na to, jak je člověk oholen."

Když Poly kráčela dolů po schodišti za seržantkou Anguou, cítila se rozpačitá. Jak začít rozhovor? "Takže vy jste vlkodlačice?" To by bylo pěkně hloupé. Byla ráda, že Maledikta a Nefríta zůstaly v předpokoji nahoře.

"Ano, jsem," řekla Angua.

"Ale já přece nic neřekla!" vybuchla Apoléna.

"Neřekla, ale já jsem na takové situace zvyklá. Naučila jsem se rozeznávat způsob, jakým lidé nic neříkají. Netrapte se tím."

"Vy jste nás sledovala," podívala se na ni Poly.

"Ano."

"Vy jste přece musela vědět, že nejsme muži."

"Ale jistě," přikývla Angua. "Můj čich je mnohem lepší než můj zrak a oči mám skvělé. Lidé jsou tvorové mnoha pachů. Kdyby bylo o něco šlo, neřekla bych to panu Elániovi, ale slyšela jsem vás mluvit mezi sebou. Mohl vás slyšet

každý, na to jsem ani nemusela být vlkodlakem. Každý má svá tajemství, a byl by nerad, kdyby se o nich dozvěděli ostatní. V tom směru jsme si s upíry dost podobní. Jsme tolerováni... když jsme opatrní."

"Tomu rozumím," přikývla Apoléna. To my taky, pomyslela si.

Angua se zastavila u těžkých dveří pobitých hřeby. "Je tady," obrátila se k Poly a vytáhla z kapsy velký klíč, kterým otočila v zámku. "Vrátím se nahoru a popovídám si s ostatními. Až tady skončíte, přijďte za mnou."

Apoléna vstoupila dovnitř s bušícím srdcem a spatřila Pavla. Kromě něho tam byl ještě velký krkavec, který seděl na bidýlku u otevřeného okna. A na stěně, kde Pavel pracoval tak soustředěně, že nevnímal, co se děje kolem, a pomáhal si při tom špičkou jazyka, vyčnívající z koutku úst, byl další krkavec, který odlétal a mizel v srdci vycházejícího slunce.

V té chvíli by byla Apoléna Ankh-Morporku odpustila cokoliv. Někdo sehnal Pavlovi krabici barevných křídel.

Dlouhý den se ještě prodloužil. Měla jistou moc. Všechny měly jistou moc. Lidé jim ustupovali z cesty a pozorovali je. Boj skončil, ony toho byly příčinou a nikdo nevěděl proč.

To vše mělo i své světlé chvíle. Možná, že ony měly svou moc, ale generál Fratzek vydával rozkazy. Ti, kdo znali přesně situaci, ovšem mohli předpokládat, že generál Fratzek sice vydává rozkazy, ale seržant Honzárum je kontroluje.

Možná právě proto požádala Mžouru, Poly a Římbo, aby šly s ní. Přivedli je do místnosti, kde stáli dva mohutní strážní a mezi nimi světlovlasý, modrooký mládenec jménem Johnny. Měl přihlouplý výraz, náušnici v jednom uchu a kalhoty spuštěné ke kolenům pro případ, že by Poly chtěla zkontrolovat i další rozlišovací znaky.

Kolem jednoho oka měl také modrý monokl.

"Je to tenhle?" zeptala se major Drzewakoviczová, která se opírala o stěnu a pojídala jablko. "Generál mi řekl, že armáda vám vyplatí věno pět set korun."

Když to Johnny uslyšel, poněkud pookřál. Mžoura na něj vrhla dlouhý, zkoumavý pohled.

"Ne," řekla nakonec a odstoupila na několik kroků. "To není on."

Johnny otevřel ústa a Poly vyštěkla: "Nikdo vám nedovolil promluvit, vojíne!" A den už byl takový, že Johnny ústa opravdu zavřel.

"Obávám se, že tohle je jediný kandidát," potřásla hlavou major. "Objevili jsme celou řadu náušnic, světlovlasých hlav, modrých očí, mládenců jménem Johnny, a dokonce i různých furunklů na zadku. Jenže tenhle jediný to má všechno najednou.

Takže jste si jistá?"

"Naprosto," přikývla Mžoura s pohledem stále upřeným na mladíka. "Můj Johnny musel padnout."

Drzewakoviczová k ní přistoupila a šeptem řekla: "V tom případě generál vzkazuje, neúředně samozřejmě, že vám může zařídit oddací list, prsten a vdovskou penzi," řekla.

"To by skutečně dokázala?" zašeptala Poly.

"Pro jednu z vás? Dneska? Překvapilo by vás, co všechno by se dalo zařídit," odpověděla Drzewakoviczová. "Nesuďte ji v duchu zbytečně přísně. Ona to myslí dobře. Je velmi praktický muž."

"Ne," zavrtěla hlavou Mžoura. "Já... bylo by to sice..., ale ne. Díky, ale ne."

"Jste si jistá?"

"Naprosto," opakovala Mžoura a pokusila se zatvářit vzpurně. Protože od přírody nebyla obdařena vzpurnou povahou, výraz, který se jí objevil na tváři, nebyl přesně ten, který si myslela, že to je, ani takový, jaký být měl, bylo do něj přimíseno několik podtónů výrazu člověka trpícího hemoroidy, ale pokus to přece jen byl.

Drzewakoviczová o něco ustoupila. "Dobrá, takže jste si jistý, vojíne? Výborně. Odveďte ho, seržante."

"Počkejte okamžik," řekla Mžoura. Přistoupila k vyplašenému Johnnymu, nastavila dlaň a prohlásila: "Než tě odvedou, naval zpátky mou šestipenci, ty hajzle!"

Apoléna natáhla ruku k Drzewakoviczové, která jí se spokojeným výrazem potřásla. Bylo to svým způsobem další malé vítězství. Jestliže je sesuv půdy dost velký, kutálejí se i hranaté kameny.

Poly mířila do mnohem větší cely, která byla narychlo upravena na ženské ubytovny, nebo přesněji řečeno, ubytovny pro úřední ženy. Muži, dospělí muži, tam jeden přes druhého sami od sebe začali nosit polštáře a dřevo na oheň. Bylo to všechno velmi zvláštní. Poly cítila, že s nimi zacházejí jako s něčím nebezpečným a současně křehkým, jako je například obrovská skleněná nádoba plná jedu. Obešla roh na velikém nádvoří a tam stál pan ze Slova s panem Schrecklichem. Nebylo kam uniknout. Vypadali každopádně jako lidé, kteří někoho hledají.

Pan ze Slova na ni vrhl pohled, v němž se mísily výčitky s nadějí. "Ehm... takže vy jste ženy?"

"No, ano," přikývla Apoléna.

Pan ze Slova vytáhl zápisník.

"To je ovšem úžasný příběh," řekl. "Vy jste si skutečně probojovaly cestu až sem a pak pronikly do pevnosti převlečené za pradleny?"

"No, víte, byly jsme ženy a chvíli jsme praly," připustila Poly. "Myslím, že to byl velmi vynalézavý převlek, opravdu. Dostaly jsme se dovnitř vlastně díky tomu, že jsme nebyly převlečené, dalo by se říci."

"Generál Fratzek a kapitán Rubaška říkají, že jsou na vás velmi pyšní," pokračoval pan ze Slova.

"Aha, takže nadporučík byl povýšen?"

"Ano, a Fratzek říká, že jste si na ženy vedly neobyčejně skvěle."

"Ano, myslím, že je to pravda," souhlasila Apoléna. "Rozhodně. Na ženy jsme si vedly skvěle."

"Generál pak dále řekl..." pan ze Slova nahlédl do svého bloku, "že jste ‚chloubou žen' vaší země. Napadlo mě, jestli byste to nechtěla nějak komentovat."

Vypadal nevinně, takže očividně nerozumněl pobouřené hádce, která se odehrávala v Polyině hlavě. Výkvět žen vaší

země. Jsme na vás pyšní. Tahle slova vás omezovala, vyhradila vám jen jisté místo, pohladili vás po hlavičce a s čokoládovým bonbonem v ruce vás propustili. Na druhé straně... někde začít musíte...

"To je od něj velmi hezké," přikývla Poly. "Jenže my jsme jen chtěly udělat, co bylo potřeba, a vrátit se domů. To přece chtějí všichni vojáci." Na okamžik se zamyslela a pak dodala: "A ještě horký čaj." K jejímu úžasu si to zapsal.

"Ještě poslední otázku, slečno: myslíte si, že by svět vypadal jinak, kdyby bylo v armádě více žen?" zeptal se pan ze Slova. Všimla si, že se zase usmívá, takže to byla nejspíš nějaká žertovná otázka.

"Hm, myslím, že na tohle se musíte zeptat generála Fratzeka," odpověděla Poly. A ráda bych viděla její výraz, až to uděláte...

"Jistě, ale co si myslíte vy, slečno?"

"Desátníku," připomenula mu.

"Omlouvám se, desátníku. Takže...?"

Hrot tužky se vznášel těsně nad papírem. Otáčel se kolem něj celý svět. Zpisoval si věci a ty se pak dostaly všude. Možná, že pero není mocnější meče, ale možná je tiskařský lis těžší než dobývací stroj. Několik slov dokáže změnit všechno...

"Víte," začala Apoléna, "já bych -"

Kolem bran na opačném konci nábřeží došlo k náhlému oživení a objevilo se tam několik jezdeckých důstojníků v sedlech. Museli být očekáváni, protože se sem ze všech stran urychleně sbíhali zlobenijští důstojníci.

"Aha, jak vidím, princ se vrátil," řekl pan ze Slova. "Tomu nejspíš příměří velkou radost neudělalo. Poslali za ním běžce."

"Může na tom něco změnit?"

Pan ze Slova pokrčil rameny. "Nechal tady některé ze svých nejstarších důstojníků. Bylo by velmi překvapující, kdy se mu něco takového podařilo."

Vysoká postava sesedla a vykročila k Poly, nebo přesněji, jak si uvědomila, k velkým vstupním dveřím vedle ní. Poplašení úředníci a důstojníci se ho snažili obklopit, ale on se bez většího úsilí držel v čele.

Když mu ale jeden muž před obličejem zamával bílým obdélníkem papíru, uchopil ho a zastavil se tak rychle, že do něj přední postavy jeho suity narazily.

"Hm," zabručel, "myslím, že to je to číslo s obrázkem. Hm."

Noviny odletěly stranou.

"Řekl bych, že nejspíš ano," přikývl pan ze Slova.

Heinrich znovu vykročil. Teď už Apoléna rozeznávala jeho výraz. Byl zuřivý. Pan ze Slova vedle ní si v zápisníku nalistoval čistou stranu a odkašlal si.

"Vy s ním chcete mluvit!" užasla Apoléna. "Když je v téhle náladě? Probodne vás."

"Musím," odpověděl pan ze Slova. Když princ a jeho doprovod dorazili k velkým vstupním dveřím, postoupil pan ze Slova kupředu a lehce chraptivým hlasem řekl: "Vaše Veličenstvo? Myslíte, že byste mi mohl věnovat pár vteřin?"

Heinrich se k němu obrátil se zavilým výrazem a spatřil Poly. Na okamžik se jejich pohledy srazily.

Princovi pobočníci znali svého pána. Když princova ruka sjela k rukojeti šavle, obklopil ho hustý dav, bylo slyšet mnohé horečnaté šeptání, přerušované občas Heinrichovým hlasitým "cože?" a "proč ne?", ke konci následované tokátou na motto "s tím mi běžte k čertu!".

Dav se znovu rozdělil. Princ si pomalu a pečlivě oprášil několik smítek ze své dokonale padnoucí a čisté uniformy, vrhl jen kratičký pohled na pana ze Slova a na Otto Schrecklicha a pak vykročil přímo k Poly...

Ach ne, pomyslela si Apoléna. Ale je vidět, že je o něco chytřejší, než si myslí Elánius, a dokáže ovládnout své emoce. A najednou je ze mě veřejný maskot.

"Pro blaho našich velkých zemí," prohlásil Heinrich, "mi navrhli, abychom si veřejně potřásli rukama na přátelství." Znovu se usmál, nebo spíš dovolil koutkům úst, aby se mírně pozvedly vzhůru.

Protože ji nic jiného nenapadlo, přijala Apoléna nabízenou ruku a poslušně s ní potřásla.

"No to je skvělé," poznamenal Otto, který uchopil svou obrázkovou skříňku. "Bochužel, mužu vzít jen tenchle jediný oprázek, protože musim použít plesk. Takže okamžíček..."

Apoléna už začínala chápat, že příprava k vytvoření této umělecké formy, která zachycuje události zlomku vteřin, vyžaduje poměrně dlouhý čas, ale je to věc, která nakonec dokáže zachytit kratičký úsměv, ošklivou grimasu nebo, v nejhorším případě, smrtelný škleb. Otto si připravoval přístroj a tiše si při tom mumlal. Heinrich a Apoléna se drželi za ruce a upírali oči na obrázkovou skříňku.

"Tak," sykl princ, "mladičký voják není mladičký voják. To je vaše jediné štěstí."

I Poly udržovala na tváři úsměv. "Vyhrožujete vystrašeným ženám často?" řekla.

"Oh, to nic nebylo! Vždyť jste jen venkovská holka! Co vy víte o životě? Ale ukázala jste jistého ducha."

"Všichni řekněte syreč... ne, ne, řekněte syr!" žádal Otto. "Jetna, tva, tči... oh do prt..."

Než jim odezněly světelné přeludy na sítnici, byl Otto znovu vcelku a na nohou. "Toufám, že jetnoho tne se mi podaří najít filter, co bute fážně fungovat," zamumlal. "Těkuji fám fšem!"

"To bylo pro mír a dobrou vůli mezi našimi národy," řekla Apoléna, sladce se usmála a pustila princovu ruku. Pak o krok ustoupila. "A tohle, Vaše Veličenstvo, je pro vás..."

Vlastně ho doopravdy nekopla. Život je proces, při němž zjišťujete, jak daleko můžete v tom či onom zajít, i když pravděpodobně i v hledání toho, jak daleko můžete v tom či onom zajít, můžete občas zajít příliš daleko. Stačilo však jen naznačit pokrčení nohy a pak se dívat, jak se ten nadutý hlupák krčí v komickém předklonu, s rukama v klíně a nohama pevně přitisknutýma k sobě.

Odpochodovala a v jejím nitru všechno zpívalo. Tohle nebyl pohádkový zámek a neexistovalo něco jako pohádkový

dobrý konec, ale občas jste mohli vyhrožovat tím, že kopnete půvabného prince do šunky s vejci.

Tak a teď ještě zbývá ta druhá maličkost.

Než Apoléna znovu našla Honzáruma, slunce zapadalo a krvavě rudá zář pronikala vysokými okny do největší pevnostní kuchyně. Seržant seděl sám u dlouhého stolu vedle ohně, na sobě měl kompletní uniformu a pojídal tlustý krajíc chleba, silně namazaný vepřovým sádlem. Poblíž druhé ruky mu stál korbel s pivem. Když se přiblížila, zvedl hlavu a přátelsky ukázal bradou na nejbližší židli. Všude kolem něj pobíhaly sem a tam ženy.

"Krajíc chleba se sádlem, posolit a trochu popepřit a korbel piva," řekl. "To je pamlsek. Nechte si všechny ty cuisine. Chceš kus?" Mávl na jednu z kuchařských dívčin, která přiběhla a téměř se před ním postavila do pozoru.

"Zrovna teď ne, seržante."

"Určitě ne?" naklonil se k ní seržant. "Víš, znám jedno takové staré rčení: ‚Polibků se nenajíš, jídla ano.' Doufám, že to není rčení, které by ti nějak komplikovalo život?"

Apoléna si sedla. "Ne, polibek zatím pořád ještě funguje."

"S Mžourou je to vyřízeno?" zeptal se Honzárum. Dopil pivo, luskl prsty na další dívku a ukázal na prázdný korbel.

"K její vlastní spokojenosti, seržante."

"Tak to je dobré. Líp to ani nejde. Tak co dál, Zpěváčková?"

"Nevím, seržante. Půjdu s Co - s Alicí a armádou a uvidíme, co bude dál."

"Hodně štěstí. Dohlídni na ně, Zpěváčku, protože já s vámi nejdu," řekl Honzárum.

"Seržante?" bylo jediné, na co se šokovaná Poly zmohla.

"Víš, jak to vypadá, přišli jsme o jednu válku, že? Prostě to tak je. Je to konec cesty. Já už svůj kus práce odvedl. Ani vlastně jít nemůžu. Vystřílel jsem svůj prach na generála a jsem si jistý, že generál bude šťastný, když konečně uvidí má záda. Kromě toho, začínám opravdu stárnout. Když jsme dneska útočili, zabil jsem pět nepřátelských vojáků, a když bylo po všem, přistihl jsem se, jak uvažuju, proč jsem to vlastně udělal. To je špatné. Je čas nechat toho, než změknu."

"Jste si jistý, seržante?"

"Jasně. Tak mi to všechno přišlo, že celá ta věc s mojí starou vlastí, ať dobrou či špatnou, to v posledních dnech nakoupila. Je čas, abych se dal do pohybu a zjistil, za co jsme to vlastně bojovali. Vážně si nedáš kus chleba se sádlem? Má krásně křupavou kůrku. A v sádle jsou škvarky. Tomu já u sádla říkám styl."

Poly posuňkem odmítla krajíc chleba se sádlem a tiše seděla, zatímco Honzárum krajíc hltavě pojídal.

"Je to vážně legrační," řekla nakonec.

"Co tím myslíš, Zpěváčku?"

"Když člověk zjistí, že to není o vás. Vy si myslíte, že jste hrdina, a ono se ukáže, že jste ve skutečnosti součástí příběhu někoho jiného. Tup -Alice si to jistě bude pamatovat. Jen ji sem musíme přivést."

Honzárum neřekl nic, ale jak Poly předvídala, vytáhl svůj kus žvýkacího tabáku. Apoléna vsunula ruku do kapsy a vytáhla malý balíček. Kapsy, pomyslela si. Musíme se držet kapes. Vojáci potřebují kapsy.

"Zkuste tohle, seržante," řekla. "Jen do toho, otevřete to."

Byl to malý kožený váček, jehož ústí bylo zataženo tkanicí. Honzárum podržel váček za tkanici, takže se chvilku točil sem a chvilku zase tam. "Dobrá, Zpěváčková, přísahám, že nejsem ten, kdo by klel -" začal.

"Ne, to nejste, to už jsem si všimla," přikývla Apoléna. "Ale především mi lezl na nervy ten umaštěný starý papír. Proč jste si nikdy nepořídil pořádný váček na tabák? Jeden z místních sedlářů mi tenhle ušil během půlhodiny."

"No, takový už je život, ne?" odpověděl Honzárum. "Každý den si pomyslíš ‚páni, už je načase, bych si pořídil nový pytlík na tabák', ale pak se zase objeví tolik povinností, že člověk dál používá to, na co je zvyklý. Díky, Zpěváčková."

"Hm pomyslela jsem si: ‚Co můžu dát někomu, kdo má vlastně všechno?' a tohle je všechno, co jsem si mohla dovolit," pokračovala Apoléna. "Ale vy, seržante, nemáte všechno, že? Seržante? Nebo snad ano?"

Cítila, jak seržant tuhne.

"Tak tady bychom skončili, Zpěváčková," řekl tlumeným hlasem.

"Já si jen myslela, že byste možná někomu rád ukázal svůj zlatý medailon, seržante," prohlásila Poly vesele. "Ten, co nosíte kolem krku. A nedělejte na mě tenhle ošklivý obličej, seržante. Samozřejmě můžu odejít a nikdy nemít jistotu, tedy skutečnou jistotu, a možná ten medailon nikomu jinému neukážete, ani nebudete nikdy vyprávět svůj příběh a jednoho dne budeme oba mrtví a... byla by to škoda, nemyslíte?"

Honzárum se zamračil.

"Při vaší přísaze, vy přece nejste nečestný muž," navázala Poly po chvíli. "No tak, seržante. To přece říkáte lidem každý den."

Kolem nich obrovská kuchyně bzučela ženským ruchem a shonem. Ženy zdánlivě vykonávaly většinu svých činností rukama - chovaly děti, držely pánve nebo talíře, předly vlnu, praly nebo uklízely. I když rozmlouvaly, většinou za nimi zůstávala práce. "Tomu by nikdo nevěřil," zabručel nakonec Honzárum.

"Komu bych to povídala?" opáčila Apoléna. "A máte pravdu, stejně by mně nikdo nevěřil. Ale já bych vám věřila."

Honzárum zíral do korbele piva, jako kdyby se pokoušel v jeho pěně zahlédnout budoucnost. Nakonec došel k rozhodnutí, vytáhl zpoza vesty zlatý řetízek, odepnul z něj medailon a ten s tichým cvaknutím otevřel.

"No prosím," ušklíbl se a podal ho Apoléně. "Ale co z toho budeš mít..."

Na každé straně medailonku byla jedna kresba -tmavovlasá dívka na jedné a světlovlasý mladík v uniformě Tamavenků na druhé.

"Ten váš obrázek je opravdu dost výstižný," pokývala Poly hlavou. "Dělej si srandičky ze svojí babičky," zabručel Honzárum.

"Ne, vážně," pokračovala Apoléna. "Když se podívám na ten obrázek a pak na vás... ta podoba tady zůstává. Obličej

je bledší. A ne tak plný, samozřejmě. A kdo je ten mládenec?"

"Jmenoval se Vilém," odpověděl Honzárum.

"Váš milý?"

"Hmm."

"A vy jste za ním šla do armády..."

"No, samozřejmě. Pořád ta stejná stará historka. Byla jsem velká silná holka a...no stačí se podívat na ten obrázek. Ten malíř dělal, co mohl, ale já nikdy nebyla ten typ, co vypadá jako obrázek. Ještě tak vybledlý akvarel. Když tam, odkud jsem pocházela, hledali mužští budoucí ženu, měli před očima někoho, kdo unesl pod každou paží jedno prase. A o pár dní později jsem právě nesla pod každou rukou jedno prase a uklouzl mi dřevák v bahně a otec na mě ječel a já si řekla - a k čertu s tím vším, už toho mám po krk, Vilém nikdy neječel. Získala jsem nějaké mužské oblečení, na tom. jak už nezáleží, ostříhala si vlasy, políbila Vévodkyni a do tří měsíců jsem byla ‚vybraný muž'."

"Co je to?"

"Na vojně tomu říkáme desátník," odpověděla Honzárumová. "Vybraný muž. Ano, i to mi bylo k smíchu. A už jsem byla na cestě. Armáda jsou lázně, když je srovnáte s vedením a provozováním prasečí farmy a s péčí o tři líné bratry."

"Kolik je to let, seržante?"

"Abych se ti přiznala, sama ani nevím. Přísahám, že nevím, jak jsem stará, a to je pravda," odpověděla Honzárumová. "Lhala jsem o svém stáří tolikrát, že jsem sama sobě nakonec uvěřila." Začala velmi pomalu a opatrně přesouvat tabák do nového sáčku.

"A ten váš hoch?" nadhodila opatrně Poly.

"Oh, byly to fantastické časy, moc jsme si užili, vážně, moc," pokyvovala hlavou Honzárumová a oči se jí na okamžik zaostřily v nekonečnu. "Nikdy ho nepovýšili, protože koktal, ale já měla dobrý hlas a to se důstojníkům líbilo. Mému Vilémovi to ale nevadilo, nevadilo mu ani, když mě pak povýšili na seržanta. Pak padl u Červovice, hned vedle mě."

"To je mi líto."

"Zbytečně, holka, tys ho nezabila," prohlásila Honzárumová vyrovnaně. "Ale já překročila jeho tělo a probodla toho chlapa, co to udělal. Nebyla to jeho vina. Nebyla to ani moje vina. Byli jsme vojáci. No a o několik měsíců později mě potkalo překvapení. Pojmenovala jsem ho Vilém, po otci. Dobrá věc, že mi zbylo alespoň něco na památku, ne? Vychovali ho za mě mí prarodiče, vyučil se zbrojířem a oni ho dostali jako zbrojíře do Wrzitje. Dobré řemeslo. Nikdo nezabije šikovného zbrojíře. Říkali mi, že vypadá jako jeho táta. Kdysi jsem potkala kapitána, který od něj koupil zatraceně dobrý meč. Ukazoval mi ho, aniž znal tuhle historii, samozřejmě. Byl to opravdu skvělý meč. Měl rytou rukojeť a kdeco všecko, prostě velká noblesa. Je ženatý a má čtyři děti, jak jsem slyšela. Má kočár, dvojspřeží, sloužící, velký dům... ano, vidím, že to tě zajímá..."

"Coto - vždyť... Coto a Vévodkyně říkaly -"

"Ano, samozřejmě, mluvily o Wrzitji a o meči," řekla Honzárumová. "A to byla ta chvíle, kdy jsem zjistila, že na vás, děvčata, nedohlížím jen já. Věděla jsem, že přežijete. Stará dáma vás potřebovala."

"Takže se tam musíte vydat!"

"Musím? Kdo to řekl? Sloužila jsem staré dámě celý život a teď už na mě nemá právo. Teď už patřím jen sama sobě. Ostatně tak to bylo vždycky."

"Vážně, seržante?" hlesla Apoléna.

"Snad nepláčeš, Zpěváčková?"

"No, víte... je to dost smutná historka, seržante."

"A víš, přiznám se ti, že i já jsem občas uronila nějakou tu slzu," vzpomínala Honzárumová a stále ještě si mačkala tabák do nového váčku. "Ale když je teď po všem, musím říci, že to vůbec nebyl špatný život, ne, ne, spíš naopak. Viděla jsem útok těžké jízdy u Slompy. Byla jsem součástí Tenké rudé linie, která odrazila těžkou jízdu u Sheeps Driftu. Zachránila jsem říšskou vlajku před čtyřmi skutečnými vlčáky u Raladanu, prošla jsem spoustou cizích zemí a setkala se s množstvím zajímavých lidí, které jsem pak většinou zabila, protože jinak by byli oni zabili mě. Přišla jsem o milence, ale stále ještě mám syna... je mnoho žen, které to měly v životě horší, věř mi."

"A... vy jste si všimla těch ostatních děvčat..."

"Pch! Postupně jsem si z toho udělala něco jako koníčka, chápeš? Většina z nich byli malí vyděšení tvorové, kteří prchali, bohové vědí před čím. Ty se prozradily většinou rychle. Pak jich byla celá řada jako Mžoura, děvčata, co utekla za svými milými. Ale občas se našla taková, co měla to, čemu jsem říkala jiskra. Trochu ohně. A těm stačilo jen ukázat ten správný směr. Tak trochu jsem je přizvedla do sedla. Postrčila. Seržant je někdy velmi mocný muž. Slovo tady, kývnutí tam, občas dokonce nějaká ta úpravička v úředních papírech, zašeptání v temnotě -"

"- ponožky," doplnila Apoléna.

"Jasně, přesně tyhle věci mám na mysli," přikývla Honzárumová s úsměvem. "To pro většinu z nich bývá jeden z největších problémů, tahle latrínová záležitost," pokračovala s úsměvem. "A já jim vždycky říkala, že to je to nejmenší. Když je mír, tak to nikoho nezajímá a v boji všichni čůrají stejně a po čertech rychle. Samozřejmě, že jsem jim pomáhala. Já byla jejich, jak se to to... jejich eminence grease, a řeknu ti, že to někdy opravdu pěkně klouzalo, když jsem je postrkovala nahoru. Honzárumovi hodní hoši jsem jim říkala."

"A nikdy neměly podezření?"

"Cože? Kdopak by podezříval Hlaholícího Honzu Honzáruma, plného elánu a rumu?" odpověděla Honzárumová a na tváři se jí objevil původní zlomyslný úšklebek. "Honzu Honzáruma, který stačí rozehnat hospodskou rvačku pouhým krknutím? Nikdo! Troufám si říct, že možná některé z nich měly cosi jako vzdálené podezření, možná je napadlo, že se někde okolo děje cosi zvláštního, ale já byla jenom ten velký tlustý seržant, který zná každého a ví a pije všechno."

Apoléna si osušila oči. "A co teď budete dělat, když se nechcete vydat do Wrzitji?"

"Víš, něco jsem si odložila stranou," připustila Honzárumová. "Abych to řekla po pravdě, tak je toho víc než jen něco. Kořist, plen, podíly... říkej si tomu, jak chceš, ono se to pomalu nastřádá. Já to všechno neprohnala ledvinama jako většina těch ostatních, chápeš? Myslím, že si dokážu vzpomenout na všechna ta zatracená místa, kde jsem to zakopala. Vždycky jsem si říkala, že bych si mohla otevřít hostinec, nebo možná hampejz... ale nějakou vážně nóbl třídu, no nedívej se tak na mě, nic takového jako ten smrdutý stan. Ne, já mluvím o takovém, kde by byl šéf a svícny a spousta rudého sametu a byl by velmi drahý. Sehnala bych si nějakou nóbl dámu, která by ho vedla v zastoupení, a já bych tam dělala barmana a vyhazovače. Pro tvou budoucí kariéru ti dám jednu radu, děvče, a někteří z mých hodných chlapců na to přišli i sami, občas to pomůže, když navštívíš některé z těch ošklivých míst, jinak v chlapech vzbudíš podezření. Vždycky jsem si s sebou brala knihu, abych se nenudila, a té příslušné mladé dámě jsem poradila, ať si chvilku odpočine, protože ta jejich práce je pěkně namáhavá."

Poly nechala její slova odeznít a po chvíli řekla: "Nechtěla byste se tam ani na chvilku vrátit a podívat se na svá vnoučata?"

"Já bych se mu nepřála, děvče," řekla Honzárumová pevně. "Neodvážila bych se to udělat. Můj hoch je ve městě ctihodný muž! Co bych mu já mohla nabídnout? Určitě by nestál o to, aby mu na zadní dveře najednou zatloukla nějaká stará tlustá bába, plivala všude kolem sebe tabákovou močku a vykládala mu, že je jeho matka!"

Poly se chvíli dívala do ohně a pak cítila, jak se jí kamsi do hlavy tiše vkrádá myšlenka. "A co takhle zasloužilý, mnohokrát vyznamenaný seržant-major, samá zlatá šňůra, s hrudí plnou vyznamenání, který se najednou ve velkém kočáře objeví u jeho předních dveří a řekne mu, že je jeho otec?" řekla.

Honzárumová na ni užasle zírala.

"Kolo válečné štěstěny, osud, a tak dál a tak dál," pokračovala Apoléna a mozek se jí náhle rozeběhl na plné obrátky. "Mladá láska. Povinnost volá. Rodina rozprášena do všech koutů světa. Zoufalé a beznadějné hledání. Ubíhají celá desetiletí. Smutné a toužebné vzpomínky. A pak... rozhovor vyslechnutý někde v baru... ano, to by zabralo. Plaménky naděje. Nové pátrání. Nervózně upocené ruce. Vzpomínky staré ženy. A konečně adresa -"

"Co to tady vykládáš, Zpěváčková?"

"Jste lhářka, seržante," řekla Apoléna. "Nejlepší lhářka, s jakou jsem se kdy setkala. Ještě jednu poslední velkou lež, lež za všecky peníze! Proč ne? Mohla byste mu ukázat ten medailon. Mohla byste mu vyprávět o té dívce, kterou jste kdysi opustila..."

Honzárumová odvrátila pohled, ale řekla: "Ty jsi ale mazaný prevít, Zpěváčková. A i kdyby, kdepak bych asi vzala ten velký kočár?"

"Ale seržante! Dneska? Na těch nejvyšších místech jsou přece... lidé, kteří vám právě v této chvíli dají všechno, o co si řeknete. Dobře to víte. Zvláště, kdyby to znamenalo, že už jim konečně zmizíte z očí. Nikdy jste po nich nic moc nechtěla. Kdybych byla na vašem místě, seržante, tak bych si to teď vybrala všechno najednou v různých službách. Dokud to ještě jde. To je přece heslo Tamavenků, seržante. Seberte ten kus sýra, dokud tam je, protože polibek vám ani nevydrží ani vás nenasytí."

Honzárumová se zhluboka a dlouze nadechla. "Tak o tom tedy budu opravdu přemýšlet, Zpěváčková. A teď už konečně odprejskni, ano?"

Apoléna vstala. "A zamyslete se nad tím důkladně, seržante, hm? Jak jste sama říkala, každý, komu ještě někdo zbyl, je v téhle hře o kus napřed. Čtyři vnoučata? Já bych byla pyšná, kdybych měla dědu, který umí doplivnout tabákovou močkou tak daleko, že trefí mouchu na protější stěně!"

"Já tě varuju, Zpěváčková!"

"No nic, to mě jen tak napadlo, seržante."

"Ano... no možná," zavrčela Honzárumová.

"A díky, za to, seržante, že jste nás tím vším protáhla živé."

Honzárumová se neohlédla. "Tak já jdu, seržante."

"Zpěváčková!" řekla Honzárumová, když došla ke dveřím. Poly se vrátila zpět do místnosti. "Ano, seržante?"

"Já... já od nich vždycky čekala víc. Myslela jsem, že budou lepší než muži. Potíž byla v tom, že v tom, být chlapem, byly lepší než chlapi. Říká se, že armáda z vás udělá chlapa, že? A proto... cokoliv budeš podnikat dál, podnikej jako ty sama. Ať už špatně nebo dobře, dělej to jako ty sama. Příliš mnoho lží, a nezbude ti žádná pravda, ke které by ses mohla vrátit."

"Udělám to tak, seržante."

"To je rozkaz, Zpěváčková. Hm... a Zpěváčková?"

"Seržante?"

"Díky, Zpěváčková."

Na prahu dveří se Poly naposled zastavila. Honzárumová si přitáhla židli k ohni a pohodlně se na ni opřela. Všude kolem panoval kuchyňský ruch.

Uběhlo šest měsíců. Svět nebyl dokonalý, ale pořád se ještě otáčel.

Poly si nechala novinové články. Nebyly přesné, rozhodně ne v podrobnostech, protože jejich autor vyprávěl... příběhy a ne to, co se skutečně dělo. Byly jako obrazy míst, kde jste byli a které jste viděli na vlastní oči. Ale byla to pravda, o pochodu na zámek, s Coto, která jela na bílém koni v čele a nesla vlajku. A bylo pravda, že lidé vycházeli ze svých domovů a přidávali se k ostatním, takže když dorazili k zámku, nebyli sice armádou, ale jakýmsi organizovaným davem, který křičel hesla a jásal. A bylo pravda, že stráže se na onen dav jednou podívaly, reálně zvážily svou nejbližší budoucnost, a že se pak brány otevřely ještě dříve, než bílý kůň vstoupil na padací most. Nedošlo k žádnému boji ani k žádné šarvátce. Země si vydechla.

Apoléna si myslela, že není pravda to, že obraz Vévodkyně, který byl umístěn na malířském kozlíku v obrovském prázdném korunním sále, se usmál, když k němu Coto přišla. Poly u toho nebyla, takže neviděla, jak to bylo, ale mnoho lidí přísahalo, že se to přesně tak odehrálo. Takže můžete být na rozpacích, zda je to skutečná pravda, nebo zda existují pravdy různé.

Ať tak či tak, fungovalo to. A pak...

... šli domů. Udělalo to velké množství vojáků, kteří si jako záminku vzali zatím křehké příměří. Začínal padat první sníh, a jestli chtěli lidé vést válku, zima jim dávala příležitost. Přitáhla s ledovými kopími a šípy hladu, zaplnila průsmyky sněhem a způsobila, že ostatní svět byl stejně vzdálený jako měsíc...

A v tom čase se otevřely opuštěné trpasličí doly a z nich vycházel jeden malý důlní poník za druhým. Vždycky se říkalo, že trpasličí tunely jsou všude, a nejen tunely, ale také tajné vodní kanály pod horami, přístavy a soustavy zdymadel, které dokázaly zvednout bárku o celé stovky metrů. A to vše v temnotě naplněné zvuky pilné práce, hluboko pod vrcholy hor, bičovaných ledovou vichřicí.

Zvířata přinesla náklady zelí, brambor, kořenové zeleniny, jablek a sudy vepřového sádla, věci, které jsou trvanlivé a výživné. Zima byla poražena a potoky vody z tajícího sněhu s řevem padaly do údolí a vlévaly se do řeky Kňáku, která si namátkou razila nové klikaté koryto úrodnými náplavy plochého údolí.

Vracely se domů a Poly napadlo, jestli skutečně byly pryč. Byly jsme vojáci? přemýšlela. Na cestě do PrinceMarmadukePiotreAlbertHansJosephBernhardtWil-helmsbergu je pozdravovali lidé a chovali se k nim mnohem lépe, než jejich hodnosti předpokládaly. Dokonce měly uniformy, které byly navrženy a ušity přímo pro ně. Poly se však v mysli neustále objevoval obrázek starého Bezzubky Abyne...

Nebyly jsme vojáky, rozhodla se. Byly jsme jen dívky v uniformě. Byly jsme talismany. Maskoti. Nebyly jsme skutečné, byly jsme vždycky symbolem něčeho. Vedly jsme si dobře, na ženy. A byly jsme jen dočasné.

Řimbo a Tuty už se teď nikdo neodváží odvléct zpět do školy a půjdou si svou vlastní cestou. Coto se přidala ke generálské suitě, měla svou vlastní komnatu a klid a dokázala, že je užitečná, a už ji nikdo nebil. Napsala Poly dopis, zvláštním špičatým rukopisem. Zdálo se, že je šťastná, život bez bití jí připadal jako nebe. Nefríta a její vyvolený se nenápadně vytratili, aby dělali něco zajímavějšího, jak už to trollové s vzácným citem pro věc dělají. Mžoura... ta si jela podle vlastního časového rozpisu. Maledikta zmizela. A Igorína se vydala sama do hlavního města a zabývala se ženskými problémy, tedy přesněji řečeno těmi ženskými problémy, které nemají nic společného s muži. Několik vyšších důstojníků jim předalo vyznamenání a pozorovalo je při tom s mírně křečovitými úsměvy. Polibky skutečně nevydrží.

Neznamenalo to ovšem, že se teď děly dobré věci, ale přestaly se dít ty zlé. Staré ženy stále reptaly, ale nikdo jim v tom nebránil. Nikdo neznal přesný směr, nikdo neměl mapu, nikdo si nebyl jistý, kdo tady vlastně velí. Na kdejakém rohu docházelo ke sporům a debatám. Budilo to skoro strach a současně to bylo radostně povznášející. Každý den přinášel něco nového. Když uklízela podlahu ve velkém sále, chodila Apoléna v Pavlových starých kalhotách a už jen málokdy zaslechla pohoršené "ehmm". Ach ano, ještě něco. Dívčí pracovní škola shořela a téhož dne dva štíhlí maskovaní muži vyloupili místní banku. Když se to Poly dozvěděla, pobaveně se usmála. Mžoura se nastěhovala k Vévodkyni. Její syn se jmenoval Honzík. Pavel ho rozmazloval. A teď...

Někdo zase pomaloval pánskou latrínu. Poly nedokázala obrázky smýt, tak se spokojila s tím, že je upravila na anatomicky stravitelnou míru. Pak celé to místo spláchla dočista - tedy alespoň podle hospodsko-močidelních standardů - několika kbelíky vody a tím tuto práci pro dnešek považovala za vyřízenou. Když se vrátila do hospody, byla tam skupinka ustaraných mužů, kteří hovořili s jejím otcem. Když vešla dovnitř, vypadali mírně vystrašení.

"Co se děje?" zeptala se.

Její otec kývl na Bezzubku Abyneho a všichni ostatní o kousíček ustoupili. Když jste vzali v úvahu stařikovo prskání a zkažený dech, každý si dával pozor, aby jeho konverzace s Bezzubkou Abyne nebyla příliš důvěrná.

"Požírači tuřínu zase vyhrožujou!" prohlásil. "Chtějí nás obsadit, protože princ říká, že mu teď patříme!"

"To jako proto, že je vzdálenej bratranec mrtvý Vévodkyně!" připojil Apolénin otec.

"Ale já slyšela, že to stále zdaleka není vyřízeno!" odpověděla Apoléna. "A navíc, pořád ještě máme příměří!"

"No, mně se zdá, že on se to rozhodl vyřídit," ušklíbl se Abyne.

Zbytek dne uběhl zrychleným tempem. Na ulicích se shromažďovaly hloučky vzrušeně rozprávějících lidí a velká rozptýlená skupina stála kolem vrat radnice. Každou chvíli vycházel ven úředník a přibil na vrata prohlášení. Dav se kolem něj sevřel jako ruka a pak se zas otevřel jako květ. Poly se bez ohledu na nevrle mumlání prodrala dopředu a pohledem přelétla vyvěšené papíry.

Bylo to totéž. Znovu verbovali na vojnu. Ta stejná otřelá slova. Tentýž krákot dávno mrtvých vojáků, zvoucí živé, aby se k nim připojili. Generál Fratzek byla žena, ale byla také, jak by řekl nadporučík Rubaška "už ženská dosti v letech". A právě to, spolu s vahou jejích zlatých epolet, ji hodně zatěžovalo.

Polibek nevydrží. Ano, Vévodkyně před ně předstoupila živá a obrátila na chvíli svět vzhůru nohama, takže se skoro všichni rozhodli stát se lepšími lidmi a díky jisté dávce zapomnění vznikl prostor, v němž se dalo dýchat.

Ale na druhé straně... stalo se to vůbec? I Poly o tom už teď někdy zapochybovala a ona u toho byla. Byl to snad jen nějaký hlas v jejich hlavách, hromadná halucinace? Nebylo známo, že jsou to právě vojáci v těch nejvypjatějších a děsivých situacích, kdo vidí nejčastěji boha a anděly? A někdy během té dlouhé těžké zimy zázrak vybledl a lidé řekli: "Ano, to bylo, ale my musíme být praktičtí."

Jediné, co jsme dostali, byla šance, pomyslela si Apoléna. Žádný zázrak, žádná záchrana, žádná magie. Jen možnost.

Vešla zpět do hostince a v hlavě se jí honily myšlenky. Když přišla do výčepu, čekal tam na ni balík. Byl dlouhý a těžký.

"Přivezli ho až z Wrzitje," hlásila jí vzrušeně Mžoura. Pracovala v kuchyni. Teď už to byla "její" kuchyň. "Co to asi bude?" řekla poněkud kousavě.

Apoléna zvedla víko dlouhé dřevěné bedny a zjistila, že je plná dřevité slámy a úplně nahoře že leží obálka. Otevřela ji.

Uvnitř byla ikonografie. Zdálo se, že byla drahá. Na obrázku byla škrobená rodinná skupinka před jednobarevným závěsem a s palmou v květináči, která obrázku dodávala styl. Vlevo byl muž ve středním věku, který měl na tváři pyšný výraz, vpravo stála žena zhruba ve stejném věku, která sice vypadala trochu nechápavě, ale současně spokojeně, protože její muž je šťastný, a tu a tam se k ikonografovi obracely menší tváře s větším či menším úsměvem, to podle toho, jak pozdě si který z nich uvědomil, že si měl na ten záchod skočit ještě před ikonografováním. Byly to děti, od vysokých a klátivých klacků až po malé sladké budíky.

A uprostřed, jako středobod všeho dění, seděl na ozdobném křesílku seržant-major Honzárum a zářil jako sluníčko.

Poly si obrázek chvíli prohlížela a pak ho obrátila. Na jeho zadní straně bylo velkými písmeny napsáno: "Já už to nepotřebuju."

Usmála se a odsunula dřevitou vatu a ve střední části bedny ležely dvě šavle, každá pečlivě zabalená v kusu látky.

"Není to starej Honzárum?" řekla Mžoura, která zvedla obrázek.

"Je. Konečně našel svého syna," řekla Apoléna a vybalila jednu čepel. Když ji Mžoura uviděla, otřásla se.

"To jsou ošklivé věci," řekla.

"Jen věci," řekla Poly. Položila obě zbraně na stůl a právě chtěla odklidit bednu, když si všimla, že úplně vespod ještě něco malého leží. Plochý obdélníkový předmět zabalený v jemně vydělané kůži.

Byl to zápisník v hladké vazbě, jehož zažloutlé listy zaváněly plísní.

"Co je to?" zajímala se Mžoura.

"Myslím... no ano, to je seržantův osobní adresář," odpověděla Poly, když prolistovala začátek.

To je ono, pomyslela si. Tady to všechno je. Generálové a majoři a kapitáni, můj bože! Musí jich být stovky! Možná tisícovka! Jména, skutečná jména, povýšení, data... všechno...

Nakonec vzala do ruky malý obdélník z bílého kartonku, který byl v zápisníku zasunut jako záložka. Byl na něm velmi pestrý erb a tištěný text:

U slova "vyděsí" někdo přeškrtl "y" a nahradil ho "í" a pak "s" na jehož místě bylo "z".

Bylo to všechno náhle až neskutečné.

Kolika způsoby můžete vést válku? Poly uvažovala. Teď máme semafory neboli klikače, jak jim říkají. Znám muže, který píše novinky, tiskne je a dává číst lidem. Svět se točí. Odvážné malé zemičky hledají sebeurčení... mohou být užitečné velkým zemím, které mají vlastní plány. Je čas sebrat sýr.

Jak tak Apoléna upírala oči na stěnu, objevil se jí na tváři výraz, který by jistě vyděsil mnoho důležitých lidí. Ale ještě více by je jistě zajímala skutečnost, že několik dalších hodin strávila zapisováním věcí, protože Apolénu samozřejmě napadlo, že se Generál Fratzeková na své místo nedostala proto, že by byla hloupá, a že tedy jí, Apoléně, nemůže škodit, když si z ní vezme příklad. Opsala celý zápisník a originál ukryla ve staré zavařovací láhvi v krovu stájí. Pak napsala několik dopisů. Nakonec ve skříni našla svou uniformu a kriticky ji prohlédla.

Ty uniformy byly pro ně ušity na zakázku a měly proti obyčejnému vojenskému suknu něco maličko navíc, určitou přídavnou hodnotu, která by se dala nazvat dívčí. Bylo na nich více šňůr a prýmků, byly lépe ušité a měly dlouhé sukně vzadu s honzíkem namísto kalhot. Na čákách byla ozdobná pera. Její blůza měla seržantské prýmky. Bylo to všechno jako jediný velký žert. Žena-seržant. Ale konec konců, bylo to ve chvíli, kdy byl svět obrácený vzhůru nohama.

Byly jen maskoty, talismany. A možná, že na pochodu do PrinceMarmadukePiotreHansJosephBernhardtWilhelmsbergu byl právě ten žert to, co všichni potřebovali. Jenže když je svět obrácený vzhůru nohama, možná, že se dá vzhůru nohama obrátit i žert. Díky, Bezzubko, i když jsi nevěděl, co mě vlastně učíš. Když se ti smějí, nemají se na pozoru, mají zvednuté hledí. A když se nemají na pozoru, můžeš jim nakopat...

Prohlédla se před zrcadlem. Vlasy teď měla dost dlouhé na to, aby jí překážely, ale ne tak dlouhé, aby byly přitažlivé, takže si je přičísla a přestala se jimi zabývat. Oblékla si uniformu, ale sukni si natáhla přes kalhoty a pokusila se zahnat hryzavě vyčítavý pocit, že se převléká za ženu

Tak. Vypadala naprosto neškodně. Vypadala o něco méně neškodně, s oběmi šavlemi a s koňkuší na zádech, zvláště když jste věděli, že dřevěný cíl ve stodole má uprostřed jedinou hlubokou díru.

Pak se proplížila vstupní halou k oknu, které vedlo na hospodský dvůr. Pavel stál na žebříku a opravoval nátěr na vývěsním štítě. Její otec mu držel žebřík a vykřikoval rady a pokyny svým klasickým způsobem, totiž že vám poradil, co máte dělat, vždy několik vteřin potom, co jste to dělat začali, nebo dokonce už přestali. A Mžoura, i když Poly už byla jediná u Vévodkyně, kdo jí tak říkal a věděl proč, je pozorovala s malým Honzíkem v náručí. Byl to překrásný a klidný obrázek. Na okamžik zatoužila po tom, mít nějaký medailon.

Vévodkyně byla menší, než si pamatovala. Jenže když musíte dům bránit tak, že stojíte s mečem na jeho prahu, je to pozdě. Péče o malé věci začíná péčí o velké věci, a někdy není dost velký ani celý svět.

Na lístku, který nechala ležet na toaletním stolku, stálo: "Mžouro, doufám, že jste tady s Honzíkem šťastní. Pavle, postarej se o ně. Tati, nikdy jsem si nevzala ani korunu platu, ale teď potřebuji koně. Pokusím se ti ho poslat nazpět. Mám vás všechny ráda.

Kdybych se nevrátila, spalte tenhle lístek a prohledejte krov stájí."

Protáhla se oknem, ve stáji osedlala koně a tiše se vytratila zadní brankou. Nenasedla, dokud nebyla z doslechu, a

pak zamířila k řece.

Zemí kráčelo jaro. Míza se dala do pohybu. V lesích každou minutu přirůstaly tuny dřeva. Všude zpívali ptáci.

U přívozu stáli na stráži dva vojáci. Když vedla koně na loď, nervózně ji pozorovali, ale pak se jeden z nich usmál a vesele zahlaholil: "Dobré ráno, slečno!"

No dobrá... je čas začít. Poly přistoupila k zmatenému muži.

"Tak vy si myslíte, že jste chytrý?" nadhodila s obličejem několik centimetrů od jeho tváře.

"Ne, slečno -"

"Pro vás seržante, člověče!" prohlásila rezavým hlasem Poly. "Asi to musíme zkusit znovu, co? Povídám, vy tady na mě chcete dělat chytráka?"

"Ne, seržante!"

Poly se naklonila ještě o kousek vpřed, takže se její nos ocitl na centimetr od jeho nosu. "Proč ne?"

Pokřivený úsměv mu zmizel z tváře. Tohle nebyl vzorek vojáka s předpoklady k rychlému postupu. "Cože?" hlesl.

"Pokud nechcete alespoň dělat chytráka, člověče, tak vlastně dáváte najevo, že vám stačí být hloupý!" vykřikla mu Poly do obličeje. "A já už mám hlupáků až po krk!"

"No jo, ale-"

"Ale co, vojáku?!"

"No... ale... dobře... no... nic, seržante," řekl voják.

"Výborně." Poly kývla na převozníka. "Není čas vyplout?" navrhla, ovšem její tón naznačoval, že je to rozkaz...

"Po silnici právě přijíždějí nějací dva lidé, seržante," upozornil ji druhý ze strážných, který zřejmě chápal rychleji.

Čekali. Ukázalo se, že přijíždějí lidé tři. Jedním z nich byla Maledikta v kompletní uniformě.

Poly mlčela, dokud se prám nedostal doprostřed proudu. Upírka ji obdařila úsměvem, jakým se umí usmát právě jen upíři. Kdyby měli upíři jiné zuby, vypadala byl mírně přihlouple.

"Řekla jsem si, že to zkusím ještě jednou," řekla. "Najdeme Rubašku," řekla Apoléna.

"Ten už je majorem," sdělila jí Maledikta. "Je šťastný jako blecha, protože prý po něm v jedné velké zemi na východě pojmenovali jakousi letní vojenskou košili nebo co. Alespoň jsem to slyšela. A na co ho potřebujeme?"

"Vyzná se v semaforech. No, v klikačích, víš přece, o čem mluvím. Ví taky o jiných způsobech, jakými se dá vest válka. A já znám... lidi," vysvětlovala jí Poly.

"Aha. Myslíš ty lidi, co říkají: ‚Přísahám, že nenávidím lež a nejsem lhář, ale znám jisté lidi...'?"

"Ano, přesně tenhle druh lidí jsem měla na mysli, uhodlas." Voda se šplouchánim narážela do boku prámu.

"Výborně," přikývla Maledikta.

"Zatím ale opravdu nevím, kam to povede," varovala ji Apoléna.

"Ale? No to je ještě lepší!"

A v tom okamžiku se Apoléna rozhodla, že už zná pravdu natolik, že s tím vystačí. Nepřítelem nejsou muži, ženy, staří, a dokonce ani mrtví. Byli to jen hloupí lidé všeho druhu. A nikdo neměl právo být hloupý.

Podívala se na další dva cestující na prámu. Byli to venkovští mládenci v potrhaných, špatně padnoucích šatech, kteří se od ní drželi co nejdál a pohledy upírali k zemi. Jenže jediný pohled stačil. Svět se obrátil vzhůru nohama a historie se opakovala. Z jakéhosi důvodu to způsobilo, že se najednou cítila nesmírně šťastná.

"Chcete narukovat, mládenci?" prohlásila vesele.

Ozvalo se několikeré zamumlání ve smyslu že ano.

"Výborně. Tak se postavte rovně," požádala je Apoléna. "Podíváme se na vás. Brady vzhůru. Aha. Dobrá práce. Škoda, že jste víc necvičily chůzi v kalhotách, a taky vidím, že jste si ani jedna nepřinesla náhradní ponožky."

Mládenci na ni zírali s otevřenými ústy.

"Jak se jmenujete," řekla Poly. "Ale opravdu jmenujete!"

"No... já jsem Růžena," začal jeden z nich.

"A já Marie," dodal druhý. "Slyšela jsem, že rukujou i holky, ale každý se smál, takže jsem si řekla, že asi bude lepší, když budu dělat, že jsem -"

"Ale ano, můžeš narukovat i jako muž, jestli chceš," přikývla Apoléna. "Potřebujeme i nějaké schopné muže."

Dívky se podívaly jedna na druhou.

"Můžete tam používat mnohem ostřejší kletby," pokračovala Poly. "A kalhoty jsou užitečné. Je to ale na vás, můžete si vybrat."

"Můžeme si vybrat?" opakovala Růžena.

"Jistě," přikývla Apoléna. Položila každé z dívek na rameno jednu ruku, mrkla na Malediktu a dodala: "Jste mí malí chlapci - nebo ne, když nebudete chtít - a já už na vás... dohlédnu."

A nový den byl náhle jako velká ryba.

* Pozn. autora: Trollům to myslí velmi pomalu a trvá dlouho, než jim něco dojde, ale na druhé straně jim trvá stejně dlouho, než něco zapomenou.

* Pozn. překl.: Koprolit není žádný nerost nebo vzácný kámen, jak by vám mohla našeptávat vaše barvitá obrazotvornost, ale, jak vám suše sdělí každý naučný slovník, zkamenělý trus pravěkých zvířat.

* Pozn. překl.: Už jen pro ty opravdu nejnovější čtenáře: Punch a Judy (něco jako Kašpárek a Kalupinka) jsou dvojicí hrdinů anglického loutkového, nebo spíš maňáskového divadla, které je oblíbenou atrakcí britských poutí, trhů a oslav všeho druhu. V divadélku vystupuje celá řada dalších postaviček, jako policajt, krokodýl, králíček a podobně, a

většinou je jejich cílem zcela bezdůvodně napadnout, zmrzačit nebo ubít na jevišti co nejvíce spoluhráčů, což je základním komickým prvkem představení.
* Pozn. autora: Což je prakticky nemožné, protože všichni holubi, kteří vědí, jak draví ptáci loví holuby, jsou mrtví a mrtvým holubům to myslí ještě o něco hůř než živým.
* Pozn. autora: Ženám pravidelně zbývá polovina cibule, bez ohledu na velikost jídla, cibule či ženy.
* Pozn. autora: I když to pravděpodobně byl ten domov, kde na zaplevelené zahrádce stojí rezavé ‚ohořelé' vozidlo.
* Poz. autora: Nadporučík Rubaška četl jen ty historické knihy, které byly orientovány na techniku.
* Pozn. autora: Přesně řečeno, strom k tomu není zapotřebí z důvodů technického provedení, ale jaksi z důvodů... stylových.
* Pozn. autora: A střela nezasáhla vůbec nic, zvláště pak ne kvákající kachnu. To je něco natolik neobvyklého, že by se to mělo zaregistrovat jako výjimečný humoristický prvek. Kdyby střela zasáhla kachnu, která by pak zakvákala a spadla někomu na hlavu, bylo by to celkem běžné, to se v takových případech stává devětkrát z deseti případů. V desátém případě pak padá jiný předmět, jako parohy, talíř nebo hodiny s kukačkou. V tomto případě však střela vyletěla téměř kolmo vzhůru, a protože ji snesl vítr, zabodla se nakonec zhruba o třicet stop dále do silné větve mohutného dubu a o kousek minula veverku.
* Pozn. nakladatele: Tady jsem měl sto chutí dát velké Z, ale mladší čtenáři už ten skvělý časopis nemohou znát.
* Pozn. autora: Pro ornitologa je velmi těžké procházet se lesem, když všude kolem sebe slyší: "Sakra, vodprejskni, todle je mý křoví!' nebo "Bacha, vykradač hnízd!" nebo "Hele, jak mám krásnej červenej hrudník a jak ho umím nafouknout! Co si takhle se mnou zašukat?"
* Pozn. překl.: Jak vidíte, tady si pan Pratchett neodpustil narážku na svou oblíbenou knihu Wind In the Willows (česky Žabákova dobrodružství, Albatros), kde nadutý Žabák prchá z pevnosti, v níž je vězněn, v převlečení za pradlenu.
* Pozn. překl.: Zvláštní jméno, že? Mně se to taky zdálo, a tak jsem si ho vyhledal v latinském slovníku. TP nás zase trošku tahá za nohu. Je to staré latinské jméno Neapole.
* Pozn. autora: Je neměnným faktem, že navzdory čemukoli, co společnost dělá, dívky kolem sedmého roku jsou přímo magneticky přitahovány růžovou barvou.
* Pozn. překl.: Bohužel, tady se nadporučík Rubaška mýlí. Zřejmě si to spletl s generály Frotém a Fricassém.
* Pozn. autora: V každé kuchyni, která je delší dobu v provozu, najdete nějaké podobné zařízení a nikdo už si většinou nevzpomene, k čemu slouží. Je určeno k činnosti, která už se nedělá a i když se ještě dělala, nedělala se s žádným nadšením, jako k vyřezávání celerových oček, mletí oříšků nebo, v nejhorším případě, k výrobě nádivky z plchů obecných.